

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

ORHAN PAMUK'UN KURGUYA DAYALI METİNLERİNDE MESLEKLER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİBEL YANARAY BABA
1600000903**

**Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

Tez Danışmanı: PROF. DR. YAKUP ÇELİK

MAYIS 2019

**T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

ORHAN PAMUK'UN KURGUYA DAYALI METİNLERİNDE MESLEKLER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİBEL YANARAY BABA
1600000903**

Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Tez Danışmanı: PROF. DR. YAKUP ÇELİK

Diğer Jüri Üyeleri: PROF. DR. NİHAYET ARSLAN

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ÇİLEM TERCÜMAN

MAYIS 2019

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Orhan Pamuk'un kurguya dayalı metinlerinde meslekler incelenmiştir.

Edebiyat içinde bulunduğu toplumla beraber yol alır, içinde geliştiği toplumla birlikte de gelişir. Toplumun bir çeşit aynası olmasıyla bilinen edebiyat, kurmaca yönüyle var olan gerçekleri değiştirerek insanlarına aktarır. Orhan Pamuk postmodern anlatı tekniklerini toplumda yaşanan bazı olayları sentezleyerek, üst kurmaca ve metinlerarasılık gibi tekniklerle ciddi bir hazine ortaya çıkartmaktadır. Kurgusuna bazen aşk, bazen tarih, bazen sanat, bazen ekonomi üzerinden çeşitli yansımalar serpiştirir. Üzerine serpiştirdiği bu gizli anlamların anlatımında sosyoekonomik değişimler fark edilir ki bunun doğrudan aktarımı meslekler üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Mesleklerin bir toplumun yaşam kaynağı olduğu göz önünde bulundurulduğunda edebi metinlerde de bir çeşit ifade kaynağı olabileceği gözlenmiştir. İnsan hayatının çevresini betimlerken, karşısındaki kişiyi tanımlarken, öğrenirken, alışveriş yaparken ya da en geniş tabiriyle sosyalleşirken gerçekleştirdiği tüm edimlerin temelinde yer alan mesleklerin edebiyatta yer almamasının bir eksiklik olacağı fikri ön plana çıkmıştır. Bu amaçla dış dünya ile bireyin iç dünyasını sosyolojik biçimlerde derinleştiren Orhan Pamuk kurgusalında araştırma yapma kararını aldık.

Çalışmamızda Orhan Pamuk'un 12 kurmaca metnini inceledik. Bunlardan 10 tanesi roman, 1 tanesi senaryo, 1 tanesi ise kurmaca-belgesel formatında yazılmış eserdir. Önce her bir metnin ayrı ayrı mesleklerini saptadık ve bu mesleklerin hangi amaçla kullanıldığını tespit ettik. Bu tespit oldukça detaylı bir çalışma halini aldığı ve içerik bölümünde fazlasıyla yer kaplayacağını saptadığımız için, içerik bölümünde

“Meslekler Sözlüğü”nden yola çıkarak oluşturduğumuz meslek tasnifinin genel başlıklarını belirttik. İnceleme bölümünde tabii ki tüm detaylarıyla tasnifimiz yer almıştır. Sonra onları meslek birliğine göre tasnif ettik ve onların kullanım oranları ile kullanım sıklıklarını grafik şeklinde hazırladık. Ancak bu süreç içinde fark ettik ki cinsiyetlerine göre de bir tasnif daha yapılabilir. Meslekleri kadın, erkek, çocuk meslekler olarak sınıflandırdık. Bu tasnifleme sırasında bazı mesleklerin kadın ya da erkek ikisi için de kullanılabilir özellikte olduğunu gördüğümüzde ona göre grafik oluşturmaya başladık. Böylece karşımıza iki ayrı tasnif tablosu çıktı. Bu çalışma aslında edebiyatın salt bir olgu olmadığı, sosyoloji, tarih, ekonomi, teoloji vb. pek çok bilimle iç içe bir dünya oluşturduğunu somutlaştırmaktadır. Özellikle de sosyolojinin edebiyatla ilişkisi açısından verimli bir çalışmadır.

Tez çalışması safhasına geçtiğimde kafamda oluşan bir konu vardı ancak bu konunun nasıl işlenebileceği, bilimsel bir şablona nasıl indirgeneceğine dair kafamda oluşan derin soruların cevabı yoktu. İşte bu noktada öncelikle tez konuma sıcak bakıp beni yöreklendiren, bana yol gösteren, teze dair kafamda dolaşan soruların cevaplarını bulmamı sağlayan, bilgisi, deneyimi ve olaylara farklı ve zengin bakış açısıyla benim de ufkumu açan, beni aydınlatan, her sıkıştığım da tüm sorularıma sabırla ve hoşgörüsüyle yanıtlar veren, çözümler üreten çok kıymetli ve saygıdeğer tez danışman hocam Profesör Doktor Yakup Çelik’e, yüksek lisans eğitimim süresince hem bilimsel yöntemler ve dil üzerine engin bilgisini bizimle paylaşan hem de tanışmamı ve tez danışman hocam Profesör Doktor Yakup Çelik ile çalışma imkânını bana sağlayan, değerli hocam Profesör Doktor Hacı Ömer Karpuz’a, tez hazırlama aşamasının daha başlarında çalışmalarına destek verecek pek çok kaynağa ulaşmamda bana destek veren hocalarım Profesör Doktor Muharrem Kaya ve Doktor Öğretim Üyesi Kayhan Şahan’a, edebiyatın ve bilginin hayatın içinde saklı olduğunu deneyimleriyle birlikte bana aktaran ve dersine girme şerefine nail olduğum hocam Profesör Doktor Birol Emil’e, gelişmemde katkıları olan Öğretim Üyesi Doktor Bahtiyar Aslan ve İstanbul Kültür Üniversitesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün saygıdeğer hocalarına, grafik sunumlarında bana verdiği desteğinden ötürü Uğur Baba’ya, tez çalışmamın her aşamasında yanımda olup benden manevî desteğini esirgemeyen sevgili dost ve kardeşlerim Burcu Büşra Karadeniz, Ayşegül Sarı, Banu Şenol, Banu Akyüzlü, Levent ve Emel Yanaray’a ve tabii ki beni idealist yetiştiren,

bilginin en değerli hazine olduğunu ve bu hazineye ulaşmanın yaşının olmadığını bana öğreten sevgili annem Alime Yanaray ve rahmetli babam Sabahattin Yanaray'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Sibel YANARAY BABA

Mayıs, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	IV
TABLO LİSTESİ	LXVIII
ŞEKİL LİSTESİ.....	LXIX
ÖZET.....	LXX
ABSTRACT.....	LXXII
1. GİRİŞ.....	1
2. ORHAN PAMUK’UN HAYATI, ESERLERİ VE ÖDÜLLERİ	9
2.1. Hayatı	9
2.2. Eserleri.....	12
2.3. Ödülleri.....	14
3. ORHAN PAMUK’UN KURGUYA DAYALI METİNLERİNDE MESLEKLER VE KULLANIM ŞEKİLLERİ	16
3.1. Erkekler için kullanılan meslekler.....	18
3.1.1. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	18
3.1.1.1. Diğer Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	18
3.1.1.1.1. Danışma Elemanları	18
3.1.1.1.1.1. Danışman	18
3.1.1.1.2. Arzuhalciler ve benzeri Çalışanlar	18
3.1.1.1.2.1. Arzuhalci.....	18
3.1.1.1.3. Malzeme Kayıtları ve Taşımacılık ile İlgili Büro Elemanları.....	18
3.1.1.1.3.1. Postacılar ve Tasnifleme Büro Elemanları	18
3.1.1.1.3.1.1. Posta dağıtıcısı	18
3.1.1.1.3.1.2. Postacı / Postacılık	19
3.1.1.1.4. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar.....	20

3.1.1.1.4.1. Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar.....	20
3.1.1.1.4.1.1. Havagazı tahsildarı.....	20
3.1.1.1.4.1.2. Elektrik tahsildarı.....	20
3.1.1.2. Genel Büro Elemanları ile Klavye Kullanan Büro Elemanları	22
3.1.1.2.1. Diğer Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar.....	22
3.1.1.2.1.1. Yazman	22
3.1.1.2.1.1.1. Yazıcılık	22
3.1.1.2.2. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar.....	22
3.1.1.2.2.1. Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar.....	22
3.1.1.2.2.1.1. Tahsildar çıraklığı	22
3.1.1.2.3. Sekreterler (Genel)	22
3.1.1.2.3.1. Sekreter	22
3.1.1.2.3.1.1. Sekreter	22
3.1.1.3. Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	23
3.1.1.3.1. Müşteri Danışma Elemanları.....	23
3.1.1.3.1.1. İstatistik, Finans ve Sigortacılıkla İlgili Büro Elemanları	23
3.1.1.3.1.1.1. Sigorta yazıhanesi	23
3.1.1.3.1.1.2. Sigortacı	23
3.1.1.3.1.2. Seyahat İle İlgili Danışmanlar ve Seyahat Büro Elemanları	23
3.1.1.3.1.2.1. Seyahat bürosu	23
3.1.1.3.1.2.2. Turizmci	24
3.1.1.3.2. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar.....	24
3.1.1.3.2.1. Otel Resepsiyonistleri	24
3.1.1.3.2.1.1. Kâtip.....	24
3.1.1.3.2.1.2. Otel kâtibî.....	24
3.1.1.3.2.1.3. Resepsiyonist.....	25
3.1.1.4. Sayısal İşlemler Yapan ve Malzeme Kayıtları Tutan Büro Elemanları	25
3.1.1.4.1. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar.....	25
3.1.1.4.1.1. Banka Veznedarları ve İlgili Büro Elemanları	25
3.1.1.4.1.1.1. Banka memuru	25
3.1.1.4.1.1.2. Bankacı.....	25

3.1.2. Hizmet ve Satış Elemanları.....	26
3.1.2.1. Kişisel Bakım Hizmetleri Veren Elemanlar.....	26
3.1.2.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar ve Öğretmen Yardımcıları	26
3.1.2.1.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar.....	26
3.1.2.1.1.1.1. Bakıcı	26
3.1.2.1.2. Bina Sorumluları ile Temizlik ve Bakım İşleri Sorumluları	26
3.1.2.1.2.1. Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları.....	26
3.1.2.1.2.1.1. Apartman yöneticisi	26
3.1.2.1.2.2. Büro, Otel ve Diğer İşyerlerindeki Temizlik ve Bina Bakımı Sorumluları	30
3.1.2.1.2.2.1. Hademe	30
3.1.2.1.2.2.2. Kayyım (Cami hademesi)	31
3.1.2.1.3. Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	32
3.1.2.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	32
3.1.2.1.3.1.1. Tellak.....	32
3.1.2.2. Hizmet ve Satış Elemanları	32
3.1.2.2.1. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar, Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri ile Rehberler.....	32
3.1.2.2.1.1. Ulaştırma Hizmetlerindeki Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri.....	32
3.1.2.2.1.1.1. Şoför muavini.....	32
3.1.2.2.1.2. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar.....	32
3.1.2.2.1.2.1. Feribot görevlisi	32
3.1.2.2.1.2.2. Rehber / Rehberlik	33
3.1.2.2.2. Aşçılar.....	34
3.1.2.2.2.1. Ahçı (Aşçı).....	34
3.1.2.2.3. Garsonlar ve Barmenler.....	37
3.1.2.2.3.1. Garsonlar.....	37
3.1.2.2.3.1.1. Şef	40
3.1.2.2.3.2. Başbarmen	40
3.1.2.2.4. Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	41
3.1.2.2.4.1. Astrologlar, Falcılar ve İlgili Çalışanlar	41

3.1.2.2.4.1.1. Falcı.....	41
3.1.2.2.4.1.2. Kâhin.....	41
3.1.2.2.4.1.3. Müneccim.....	41
3.1.2.2.4.1.4. Müneccimbaşı / Başmüneccim	42
3.1.2.2.4.1.5. Rüya yorumcusu.....	43
3.1.2.2.4.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	43
3.1.2.2.4.2.1. Hamamcı	43
3.1.2.2.4.2.2. Hancı	43
3.1.2.2.4.2.3. Hassa gılmanları.....	43
3.1.2.2.4.3. Cenaze Hizmetlerinde Çalışanlar ve Mumyacılar	44
3.1.2.2.4.3.1. Ölü yıkayıcılar.....	44
3.1.2.2.4.4. Ev Hayvanları Yetiştiricileri ve Hayvan Bakıcıları	44
3.1.2.2.4.4.1. Aslan bakıcısı	44
3.1.2.2.4.4.2. Seyis	44
3.1.2.2.4.5. Refakatçiler ve Kişisel Yardımcılar	44
3.1.2.2.4.5.1. Uşak.....	44
3.1.2.2.4.6. Komi	46
3.1.2.2.4.7. Arabuluculuk	47
3.1.2.2.4.8. Kuaförler, Güzellik Uzmanları ve İlgili Çalışanlar	47
3.1.2.2.4.8.1. Berber	47
3.1.2.2.4.8.2. Berber çırağı.....	53
3.1.2.2.4.8.3. Berber ustası.....	53
3.1.2.2.4.8.4. Kuaför	54
3.1.2.2.4.9. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları.....	54
3.1.2.2.4.9.1. Kuru temizlemeci	54
3.1.2.3. Satışlar ile İlgili Elemanları	55
3.1.2.3.1. Diğer Satış Elemanları.....	55
3.1.2.3.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Satış Elemanları.....	55
3.1.2.3.1.1.1. Anahtarcı	55
3.1.2.3.1.1.2. Antikacılık.....	55
3.1.2.3.1.1.3. Celep	56

3.1.2.3.1.1.4. Kayıkçı	56
3.1.2.3.1.1.5. Komisyoncu	57
3.1.2.3.1.1.6. Köle satıcılığı	57
3.1.2.3.1.1.7. Lağımçı	57
3.1.2.3.1.1.8. Lodosçu	57
3.1.2.3.1.1.9. Otel valesi.....	58
3.1.2.3.1.1.10. Salcı.....	58
3.1.2.3.1.1.11. Sandalcı.....	58
3.1.2.3.1.1.12. Tedarikçi	59
3.1.2.3.1.2. Mağaza vb. Bölüm Sorumluları (Şefleri)	59
3.1.2.3.1.2.1. Şef	59
3.1.2.3.1.3. Mankenler ve Diğer Modeller.....	59
3.1.2.3.1.3.1. Mankencilik.....	59
3.1.2.3.1.3.2. Manken.....	60
3.1.2.3.1.4. Perakende Ticaret ile İlgili Küçük İşyeri Sahipleri	61
3.1.2.3.1.4.1. Bar sahibi	61
3.1.2.3.1.4.2. Büfe sahibi	61
3.1.2.3.1.4.3. Çay ocağı işletmecisi.....	61
3.1.2.3.1.4.4. Çayhane işleten	61
3.1.2.3.1.4.5. Çayhane sahibi	62
3.1.2.3.1.4.6. Kahvehane sahibi	62
3.1.2.3.1.4.7. Lokanta sahibi	62
3.1.2.3.1.4.8. Lokantacı.....	63
3.1.2.3.1.4.9. Pastane sahibi	64
3.1.2.3.2. Kasiyerler ve Bilet Satıcıları	64
3.1.2.3.2.1. Kasiyerler ve Bilet Satıcıları.....	64
3.1.2.3.2.1.1. Vapur bileti satıcısı	64
3.1.2.3.2.1.2. Biletçi	64
3.1.2.3.2.1.3. Biletçi (Bilet kesen adam).....	65
3.1.2.3.2.1.4. Piyangocu	65
3.1.2.3.2.1.5. Yazıcı	65
3.1.2.3.3. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları	66

3.1.2.3.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	66
3.1.2.3.3.1.1. Spor Toto bayi.....	66
3.1.2.3.3.2. Büfe, Baraka Türü Dükkân, Sabit Tezgâh, Stant vb. Yerlerdeki Satış Elemanları ile Pazarcılar	66
3.1.2.3.3.2.1. Büfe	66
3.1.2.3.3.2.2. Büfe işçisi.....	66
3.1.2.3.3.2.3. Döner büfesi	67
3.1.2.3.3.2.4. Eskici.....	67
3.1.2.3.3.2.5. Kebap büfesi.....	67
3.1.2.3.3.2.6. Sandviç büfesi	67
3.1.2.3.3.2.7. Sigara büfesi.....	68
3.1.2.3.3.3. Cadde ve Sokak Yiyecek Satış Elemanları.....	68
3.1.2.3.3.3.1. Palamut balığı satıcısı	68
3.1.2.3.3.4. Mağaza, Dükkân vb. Yerlerde Çalışan Satış Elemanları.....	68
3.1.2.3.3.4.1. Bayi	68
3.1.2.3.3.4.2. At yarışı bayi	70
3.1.2.3.3.4.3. Araba bayi	70
3.1.2.3.3.4.4. Arçelik bayi.....	70
3.1.2.3.3.4.5. Arçelik Aygaz bayi	70
3.1.2.3.3.4.6. Aygaz bayi	71
3.1.2.3.3.4.7. Bira bayi	71
3.1.2.3.3.4.8. Buzdolabı satan AEG bayi	71
3.1.2.3.3.4.9. Buzdolabı bayi	71
3.1.2.3.3.4.10. Coca cola bayi	72
3.1.2.3.3.4.11. Dikiş makinesi bayi.....	72
3.1.2.3.3.4.12. Dondurma bayi.....	72
3.1.2.3.3.4.13. Döviz bayi	72
3.1.2.3.3.4.14. Gazete bayi.....	72
3.1.2.3.3.4.15. Gazoz bayi.....	73
3.1.2.3.3.4.16. Kamyon lastiği bayi	73
3.1.2.3.3.4.17. Milli Piyango bayi.....	73
3.1.2.3.3.4.18. Plak-kaset bayi	73

3.1.2.3.3.4.19. Satsat Şirketinin bayi.....	74
3.1.2.3.3.4.20. Soba bayi.....	74
3.1.2.3.3.4.21. Tekel bayi.....	74
3.1.2.3.3.4.22. Tekyay Kayseri bayisi.....	74
3.1.2.3.3.4.23. Televizyon bayi.....	74
3.1.2.3.3.5. Perakende Ticaret ile İlgili İşyeri Sahipleri.....	75
3.1.2.3.3.5.1. Esnaf.....	75
3.1.2.3.3.5.2. Esnaf alayı.....	76
3.1.2.3.3.5.3. Bakkal (Bakal dükkânı).....	76
3.1.2.3.3.6. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları.....	82
3.1.2.3.3.6.1. Aktar (Attar) dükkânı.....	82
3.1.2.3.3.6.2. Alâaddin'in dükkânı.....	83
3.1.2.3.3.6.3. Anahtarcı / Anahtarcı dükkânı.....	84
3.1.2.3.3.6.4. Antikacı dükkânı.....	84
3.1.2.3.3.6.5. Araba yedek parçası satan dükkân.....	84
3.1.2.3.3.6.6. Araba yedek parçacısı.....	85
3.1.2.3.3.6.7. Arabın dükkânı.....	85
3.1.2.3.3.6.8. Arnavut çiğercisi.....	85
3.1.2.3.3.6.9. At arabası levazımatı satan dükkân.....	85
3.1.2.3.3.6.10. Ayakkabıcı.....	85
3.1.2.3.3.6.11. Ayakkabıcı dükkânı.....	86
3.1.2.3.3.6.12. Bakal çırağı.....	87
3.1.2.3.3.6.13. Bakırcı dükkânları.....	87
3.1.2.3.3.6.14. Baklava-börekçi.....	87
3.1.2.3.3.6.15. Balıkçı dükkânı.....	87
3.1.2.3.3.6.16. Benzinci.....	87
3.1.2.3.3.6.17. Benzinci pompacıları.....	88
3.1.2.3.3.6.18. Beyaz eşya dükkânı.....	89
3.1.2.3.3.6.19. Bisikletçi dükkânı.....	89
3.1.2.3.3.6.20. Bozacı dükkânı.....	89
3.1.2.3.3.6.21. Börekçi.....	89
3.1.2.3.3.6.22. Börekçi tezgâhtarları.....	90

3.1.2.3.3.6.23. Buzdolabı ve soba satıcısı	90
3.1.2.3.3.6.24. Ciğerci	90
3.1.2.3.3.6.25. Ciğerci dükkânı	90
3.1.2.3.3.6.26. Ciltçi dükkânı	90
3.1.2.3.3.6.27. Çay satıcısı	91
3.1.2.3.3.6.28. Çaycı	91
3.1.2.3.3.6.29. Çeyizlik eşya satan dükkân (Çeyizci dükkânı)	92
3.1.2.3.3.6.30. Çiçekçi dükkânı.....	93
3.1.2.3.3.6.31. Çimento, inşaat malzemesi satan dükkân.....	93
3.1.2.3.3.6.32. Çorapçı	94
3.1.2.3.3.6.33. Çorapçı-kırtasiyecisi-kasetçi dükkânı.....	94
3.1.2.3.3.6.34. Çorbacı	94
3.1.2.3.3.6.35. Çörekçi	94
3.1.2.3.3.6.36. Demirci dükkânı.....	94
3.1.2.3.3.6.37. Dondurmacı.....	95
3.1.2.3.3.6.38. Dönerci.....	96
3.1.2.3.3.6.39. Dönerci dükkânı.....	97
3.1.2.3.3.6.40. Düğmeci	97
3.1.2.3.3.6.41. Dükkân / Dükkân sahibi.....	98
3.1.2.3.3.6.42. Dükkân tezgâhları	99
3.1.2.3.3.6.43. Dükkâncı	99
3.1.2.3.3.6.44. Dürümcü.....	100
3.1.2.3.3.6.45. Elbiseci	100
3.1.2.3.3.6.46. Elbiseci dükkânı	100
3.1.2.3.3.6.47. Elektrikçi dükkânı	100
3.1.2.3.3.6.48. Erol Bey'in dükkânı	101
3.1.2.3.3.6.49. Eski para koleksiyoncusu	101
3.1.2.3.3.6.50. Eskici.....	101
3.1.2.3.3.6.52. Eskinazi'nin İnşaat malzemesi ve ev eşyası sattığı dükkân.....	103
3.1.2.3.3.6.54. Fotoğrafçı (Fotoğrafçı dükkânı).....	104
3.1.2.3.3.6.55. Fotokopici	105

3.1.2.3.3.6.56. Fuat Bey'in açtığı dükkânı	105
3.1.2.3.3.6.57. Gazete-dergici	105
3.1.2.3.3.6.58. Gazoz satıcılığı.....	105
3.1.2.3.3.6.59. Gazozcu.....	105
3.1.2.3.3.6.60. Gömlekçi-kolacı.....	105
3.1.2.3.3.6.61. Gözlükçü	106
3.1.2.3.3.6.62. Gözlükçü Verdoux'un dükkânı	106
3.1.2.3.3.6.63. Gümüş ve kristal eşya satıcısı	106
3.1.2.3.3.6.64. Gümüşçü	106
3.1.2.3.3.6.65. Gümüşçü dükkânı.....	107
3.1.2.3.3.6.66. Günahkârların dükkânı.....	107
3.1.2.3.3.6.67. Halıcı	107
3.1.2.3.3.6.68. Halıcı dükkânı	107
3.1.2.3.3.6.69. Hasis İsmail'in dükkânı.....	107
3.1.2.3.3.6.70. Hazır giyimci.....	107
3.1.2.3.3.6.71. Hazır elbiseçi.....	108
3.1.2.3.3.6.72. Hediyelik turistik eşya ve incik boncuk satan dükkân.....	108
3.1.2.3.3.6.73. Hurdacı.....	108
3.1.2.3.3.6.74. Işıkcı	109
3.1.2.3.3.6.75. İvır zıvır ve biblo satan dükkân.....	109
3.1.2.3.3.6.77. İşkembeci	109
3.1.2.3.3.6.78. Kadifeci	110
3.1.2.3.3.6.79. Kahveci (Kahve-Kahvehane).....	110
3.1.2.3.3.6.80. Kapkaççı plastik atölyeleri	111
3.1.2.3.3.6.81. Karpuzcu / Karpuz satıcısı	111
3.1.2.3.3.6.82. Kartonpiyerçi (dükkânı).....	112
3.1.2.3.3.6.83. Kartpostal satan dükkân	112
3.1.2.3.3.6.84. Kasaba saatçisi	112
3.1.2.3.3.6.85. Kaset satıcısı.....	113
3.1.2.3.3.6.86. Kasetçi.....	113
3.1.2.3.3.6.87. Kebapçı	113
3.1.2.3.3.6.89. Keresteci.....	115

3.1.2.3.3.6.90. Keresteci dükkânı.....	115
3.1.2.3.3.6.91. Kestaneci (Kestane satıcısı)	115
3.1.2.3.3.6.92. Kırtasiyeci	116
3.1.2.3.3.6.93. Kırtasiyeci dükkânı	116
3.1.2.3.3.6.94. Kırtasiyeci-kasetçi.....	117
3.1.2.3.3.6.95. Kilitçi.....	117
3.1.2.3.3.6.96. Kitapçı	117
3.1.2.3.3.6.97. Kitapçı dükkânı / Kitapçı dükkânları	119
3.1.2.3.3.6.98. Kitapçı-oyuncakçı	119
3.1.2.3.3.6.99. Kola satıcısı.....	119
3.1.2.3.3.6.100. Kolacı	119
3.1.2.3.3.6.101. Koleksiyoncu.....	120
3.1.2.3.3.6.102. Konfeksiyoncu	121
3.1.2.3.3.6.103. Konfeksiyoncu (dükkânı).....	121
3.1.2.3.3.6.104. Kovalar, leğenler, boncuklar, parlak elbise pulları, polis ve asker kıyafetleri satan dükkânlar	121
3.1.2.3.3.6.105. Köfte sucuk ekmek satıcısı.....	122
3.1.2.3.3.6.106. Köfteci (Köfte satıcısı).....	122
3.1.2.3.3.6.107. Köfteci (Vilayet köftecisi).....	123
3.1.2.3.3.6.108. Köfteci dükkânı.....	123
3.1.2.3.3.6.109. Kömürcü.....	123
3.1.2.3.3.6.110. Kunduracı.....	123
3.1.2.3.3.6.111. Kunduracı dükkânı	123
3.1.2.3.3.6.112. Kuru kahveci	123
3.1.2.3.3.6.113. Kuru kahveci dükkânı	124
3.1.2.3.3.6.114. Kuru yemişçi	124
3.1.2.3.3.6.115. Kuyumcu	124
3.1.2.3.3.6.116. Küçük dükkân	126
3.1.2.3.3.6.117.Lahmacun satıcısı (Lahmacuncu)	126
3.1.2.3.3.6.118. Leblebici, çekirdekçi	126
3.1.2.3.3.6.119. Manav.....	127
3.1.2.3.3.6.120. Mandıra dükkânı	129

3.1.2.3.3.6.121. Manifaturacı	129
3.1.2.3.3.6.122. Manifaturacı dükkânı	130
3.1.2.3.3.6.123. Marangoz dükkânı.....	130
3.1.2.3.3.6.124. Marangozların dükkânı	130
3.1.2.3.3.6.125. Meyhaneci	130
3.1.2.3.3.6.126. Mezeci	131
3.1.2.3.3.6.127. Miskçi dükkânı.....	131
3.1.2.3.3.6.128. Mobilyacı	131
3.1.2.3.3.6.129. Muhallebici	132
3.1.2.3.3.6.130. Mutfak eşyaları satan dükkân.....	133
3.1.2.3.3.6.131. Müze dükkânı.....	134
3.1.2.3.3.6.132. Nalbur.....	134
3.1.2.3.3.6.133. Nalburiye (Nalbur).....	135
3.1.2.3.3.6.134. Nalbur dükkânı.....	135
3.1.2.3.3.6.135. Nohutlu pilav ve Arnavut ciğeri satıcısı.....	135
3.1.2.3.3.6.136. Ocakçı	135
3.1.2.3.3.6.137. Oduncu	136
3.1.2.3.3.6.138. Oduncu dükkânı	136
3.1.2.3.3.6.139. Otobüs biletçisi.....	136
3.1.2.3.3.6.140. Otopark işleticisi	137
3.1.2.3.3.6.141. Oyuncakçı	137
3.1.2.3.3.6.142. Pansiyon işletmecisi.....	137
3.1.2.3.3.6.143. Pastane.....	137
3.1.2.3.3.6.144. Pavyon işletmecisi.....	138
3.1.2.3.3.6.145. Perdeci.....	138
3.1.2.3.3.6.146. Peynir satan dükkân	139
3.1.2.3.3.6.147. Piyangocu dükkânı	139
3.1.2.3.3.6.148. Plâk ve kaset satan dükkân.....	139
3.1.2.3.3.6.149. Plastik atölyesi	139
3.1.2.3.3.6.150. Poğaçacı	139
3.1.2.3.3.6.151. Pulcu.....	139
3.1.2.3.3.6.152. Saatçi.....	140

3.1.2.3.3.6.153. Saatçi dükkânı	141
3.1.2.7.3.6.154. Sabun köpüğü satıcısı.....	142
3.1.2.3.3.6.155. Sahaf.....	142
3.1.2.3.3.6.156. Sahaflardaki dükkân.....	142
3.1.2.3.3.6.157. Sandviççi / Sandviç satıcısı	143
3.1.2.3.3.6.158. Sarraf	143
3.1.2.3.3.6.159. Sarraf dükkânı	143
3.1.2.3.3.6.160. Sarraf yazıhanesi	143
3.1.2.3.3.6.161. Seks dükkânı	143
3.1.2.3.3.6.162. Sobacı.....	144
3.1.2.3.3.6.163. Sütyenci.....	144
3.1.2.3.3.6.164. Şekerci.....	144
3.1.2.3.3.6.165. Şekerci dükkânı.....	145
3.1.2.3.3.6.166. Şişeci dükkânı	145
3.1.2.3.3.6.167. Şurupçu	145
3.1.2.3.3.6.168. Tabelacı dükkânı	145
3.1.2.3.3.6.169. Tamirci dükkânı	146
3.1.2.3.3.6.170. Tathıcı	146
3.1.2.3.3.6.171. Tavukçu.....	146
3.1.2.3.3.6.172. Tekstilci.....	146
3.1.2.3.3.6.173. Terzinin dükkânı	147
3.1.2.3.3.6.174. Tesisatçı dükkânı.....	147
3.1.2.3.3.6.175. Traktör ve tarım aletleri yedek parçacısı.....	147
3.1.2.3.3.6.176. Traktör yedek parçası satan dükkân.....	147
3.1.2.3.3.6.177. Tuhafiyeci	147
3.1.2.3.3.6.178. Tuhafiyeci dükkânı.....	148
3.1.2.3.3.6.179. Turistik eşya satan dükkânlar.....	148
3.1.2.3.3.6.180. Turşucu.....	148
3.1.2.3.3.6.181. Tütüncü	149
3.1.2.3.3.6.182. Tütüncü dükkânı.....	149
3.1.2.3.3.6.183. Tütüncü, oyuncakçı, kırtasiyeci arası dükkân	150
3.1.2.3.3.6.184. Yedek parçacı.....	150

3.1.2.3.3.6.185. Zerger	150
3.1.2.3.4.Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları	150
3.1.2.3.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Satış Elemanları.....	150
3.1.2.3.4.1.1. Ayran satıcısı.....	150
3.1.2.3.4.1.2. Çakmak dolduran soluk giysili satıcılar.....	151
3.1.2.3.4.1.3. Çekirdekçi	151
3.1.2.3.4.1.4. Çerçi	151
3.1.2.3.4.1.5. Eskici.....	151
3.1.2.3.4.1.6. Milli Milli piyangocu (Piyango satıcısı)	152
3.1.2.3.4.1.7. Seyyar kitapçı.....	152
3.1.2.3.4.1.8. Seyyar satıcı	153
3.1.2.3.4.1.9. Sokak satıcısı.....	153
3.1.2.3.4.1.10. Sokak sergicisi / Kaldırım satıcısı.....	155
3.1.2.3.4.1.11. Teleskopçu (Teleskopuyla yıldızları seyrettiren adam)	155
3.1.2.3.4.1.12. Tezgâhtar.....	155
3.1.2.3.4.2. Büfe, Baraka Türü Dükkân, Sabit Tezgâh, Stant vb. Yerlerdeki Satış Elemanları ile Pazarcılar	157
3.1.2.3.4.2.1. İşportacı.....	157
3.1.2.3.4.2.2. Kitapçı sergileri.....	157
3.1.2.3.4.2.3. Sigara bayi.....	157
3.1.2.3.4.3. Cadde ve Sokak Yiyecek Satış Elemanları.....	157
3.1.2.3.4.3.1. Bademci.....	157
3.1.2.3.4.3.2. Ceviz satıcısı	158
3.1.2.3.4.3.3. Limonatacı.....	158
3.1.2.3.4.3.4. Macuncu.....	158
3.1.2.3.4.3.5. Meyve (kiraz) satıcılığı	158
3.1.2.3.4.3.6. Mısırcı (satıcısı)	158
3.1.2.3.4.3.6.Mısır satıcısı	159
3.1.2.3.4.3.7. Midye dolma satıcısı	159
3.1.2.3.4.3.8. Midye ve badem satıcısı.....	159
3.1.2.3.4.3.9. Midyeci	159
3.1.2.3.4.3.10. Pamuk helva yapan satıcılar.....	160

3.1.2.3.4.3.11. Pamuk helvacı	160
3.1.2.3.4.3.12. Pilav satıcısı	160
3.1.2.3.4.3.13. Pilavcılık	160
3.1.2.3.4.3.14. Portakalacı.....	161
3.1.2.3.4.3.15. Salepçi.....	161
3.1.2.3.4.3.16. Sandviç satıcısı (Sandviççi)	162
3.1.2.3.4.3.17. Simitçi	162
3.1.2.3.4.3.18. Sucu.....	163
3.1.2.3.4.3.19. Sucuk ekmekçi	163
3.1.2.3.4.4. Kapı Kapı Dolaşarak Satış Yapan Satış Elemanları	163
3.1.2.3.4.4.1. Ansiklopedi pazarlamacılığı.....	163
3.1.2.3.4.4.2. Ansiklopedi satıcısı	164
3.1.2.3.4.4.3. Ansiklopedi ve salon oyunu pazarlayan satıcı	164
3.1.2.3.4.4.4. Bozacı / Boza satıcısı	164
3.1.2.3.4.4.5. Sütçü.....	166
3.1.2.3.4.4.6. Yoğurt satıcısı / Yoğurtçu	166
3.1.2.3.4.5. Yiyecek Servis Tezgâhı Çalışanları	167
3.1.2.3.4.5.1. Helva satıcısı	167
3.1.2.3.4.5.2. Helvacı	167
3.1.2.3.4.5.3. Kâğıt helvacı	167
3.1.2.3.4.6. Satıcı / Satıcılık (Seyyar-sokak satıcısı)	168
3.1.2.4. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar	170
3.1.2.2.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar	170
3.1.2.2.4.1.1. Kapıcı	170
3.1.2.2.4.1.2. Kapıcıbaşı.....	170
3.1.2.2.4.1.3. Kırbaççılar.....	171
3.1.2.2.4.1.4. Zabıta.....	171
3.1.2.2.4.2. İstihbarat Meslek Grubu.....	171
3.1.2.2.4.2.1. Ajan	171
3.1.2.2.4.2.2. Casus	172
3.1.2.2.4.2.3. Hafiyeler	175

3.1.2.2.4.2.4. İhbarcı	176
3.1.2.2.4.2.5. İstihbaratçı.....	176
3.1.2.2.4.2.6. MİT ajanı.....	177
3.1.2.2.4.2.7. MİT elemanları.....	177
3.1.2.2.4.2.8. MİT görevlisi	177
3.1.2.2.4.2.9. Muhbir.....	177
3.1.2.2.4.3. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar	178
3.1.2.2.4.3.1. Gardiyanlar.....	178
3.1.2.2.4.3.1.1. Gardiyan	178
3.1.2.2.4.3.2. Güvenlik Görevlileri	178
3.1.2.2.4.3.2.1. Bekçi.....	178
3.1.2.2.4.3.2.2. Fedai	183
3.1.2.2.4.3.2.3. Bar fedaisi.....	183
3.1.2.2.4.3.2.4. Koruma	183
3.1.2.2.4.3.2.5. Koruma (Koruyucu)	184
3.1.2.2.4.3.2.6. Koruma görevlisi.....	185
3.1.2.2.4.3.2.7. Park bekçileri.....	185
3.1.2.2.4.3.3. Başkomiser.....	185
3.1.2.2.4.3.4. Cellat	185
3.1.2.2.4.3.5. İtfaiye / İtfaiyeci.....	186
3.1.2.2.4.3.6. Komiser	188
3.1.2.2.4.3.7. Polis.....	188
3.1.2.2.4.3.7.1. Polis ajanı	195
3.1.2.2.4.3.7.2. Sivil polis.....	195
3.1.2.2.4.3.7.3. Trafik polisi	195
3.1.3. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	196
3.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Meslekler	196
3.1.3.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Meslekler	196
3.1.3.1.1.1. Ayakkabı boyacısı.....	196
3.1.3.1.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Meslekler.....	197
3.1.3.1.2.1. Su Taşıyıcılar ve Yakacak Odun Toplayıcılar	197
3.1.3.1.2.1.1. Saka.....	197

3.1.3.1.3. Diğer Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	197
3.1.3.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	197
3.1.3.1.3.1.1. Yer gösterici / Yer göstericiliği	197
3.1.3.1.3.2. Çiftlik Hayvanları Yetiştiriciliği Yapan Çiftliklerde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	198
3.1.3.1.3.2.1. Çoban	198
3.1.3.1.4. İmalat Sektöründe Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar ...	199
3.1.3.1.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalat Sektöründe Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	199
3.1.3.1.4.1.1. Değirmenci	199
3.1.3.1.5. Ulaştırma Ve Depolama Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	199
3.1.3.1.5.1. Kuryeler, Paket Dağıtıcıları ve Bavul Taşıyıcıları.....	199
3.1.3.1.5.1.1. Dağıtımçı.....	199
3.1.3.2. Cadde/sokak ve İlgili Satış ve Hizmet Çalışanları	199
3.1.3.2.1. Sokak Satıcıları.....	199
3.1.3.2.1.1. Baloncu	199
3.1.3.2.1.2. Çiçekçi	200
3.1.3.2.1.2.1. Çiçek satan çingeneler.....	200
3.1.3.2.1.3. Kısmet satıcılığı	200
3.1.3.3. Çöpçüler ve Diğer Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	201
3.1.3.3.1. Çöpçüler	201
3.1.3.3.1.1. Çöp ve Geri Dönüşüm Atıkları Toplayıcıları	201
3.1.3.3.1.1.2. Çöp kamyonu (Çöpçü)	201
3.1.3.3.1.1.3. Çöp toplayıcısı	201
3.1.3.3.1.1.4. Çöpçü	201
3.1.3.3.1.1.5. Çöpçülük (Çöp kutusu karıştırıcısı)	202
3.1.3.3.1.1.6. Kâğıtçı (Çöp toplayıcısı)	202
3.1.3.3.1.1.7. Toplayıcı	202
3.1.3.4. Madencilik, İnşaat, İmalat Ve Ulaştırma Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar.....	202
3.1.3.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Meslekler.....	202

3.1.3.4.1.1. Düzensiz İşlerde Çalışanlar	202
3.1.3.4.1.1.1. Amele	202
3.1.3.4.2. Madencilik ve İnşaat Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	203
3.1.3.4.2.1. Bina İnşaatı Sektöründe Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	203
3.1.3.4.2.1.1. İnşaat işçisi	203
3.1.3.4.2.1.2. Yıkıcı	204
3.1.3.4.2.2. Madencilik Ve Taş Ocakçılığı Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	204
3.1.3.4.2.2.1. Kömür işçiliği (Kömür işçisi)	204
3.1.3.4.2.2.2. Madenci	204
3.1.3.4.3. Ulaştırma ve Depolama Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	205
3.1.3.4.3.1. Hayvanlar Tarafından Çekilen Taşıtların ve Makinelerin Sürücüleri	205
3.1.3.4.3.1.1. Arabacı	205
3.1.3.4.3.2. Yükleme-Boşaltma İşlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	206
3.1.3.4.3.2.1. Ev taşımacılığı	206
3.1.3.4.3.2.2. Gazete dağıtıcısı	206
3.1.3.4.3.2.3. Hamal / Hamallık	207
3.1.3.4.3.2.4. Kürekçi	208
3.1.3.4.3.2.5. Kürekçiler (Kürek köleleri)	208
3.1.3.5. Temizlikçiler ve Yardımcılar	208
3.1.3.5.1. Ev, Otel ve Bürolarda Çalışan Temizlikçiler ve Yardımcılar ...	208
3.1.3.5.1.1. Büro, Otel ve Diğer İşyerlerinde Çalışan Temizlikçiler ve Yardımcılar	208
3.1.3.5.1.1.1. Odacı	208
3.1.3.5.1.2. Evlerde Çalışan Temizlikçiler ve Ev İşleri Yardımcıları ...	209
3.1.3.5.1.2.1. Hizmetçi	209
3.1.3.5.1.2.2. Temizlikçi	209
3.1.3.5.1.3. Mutfak Yardımcıları	209
3.1.3.5.1.3.1. Tabakçı	209

3.1.4. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	209
3.1.4.1. Kendi Geçimine Yönelik Çiftçiler, Balıkçılar, Avcılar ve Toplayıcılar	209
3.1.4.1.1. Hayvan Yetiştiricileri	209
3.1.4.1.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hayvan Yetiştiricileri	209
3.1.4.1.1.1.1. Kovboy	209
3.1.4.1.2. Kendi Geçimine Yönelik Karma Bitkisel Ürün ve Hayvan Yetiştiricileri.....	210
3.1.4.1.2.1. Kendi Geçimine Yönelik Karma Bitki ve Çiftlik Hayvanları Yetiştiricileri	210
3.1.4.1.2.1.1. Rençber	210
3.1.4.1.2.2. Çiftlik ve Süt Hayvanları Yetiştiricileri.....	211
3.1.4.1.2.2.1. Peynircilik	211
3.1.4.1.3. Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçılar	211
3.1.4.1.3.1. Avcılar ve Tuzakçılar.....	211
3.1.4.1.3.1.1. Avcı	211
3.1.4.1.3.1.2. Avcı Mehmet.....	211
3.1.4.1.4. Kooperatifçilik.....	212
3.1.4.1.5. Kendi Geçimine Yönelik Bitkisel Ürün Yetiştiricileri.....	212
3.1.4.1.5.1. Tarla Ürünleri ve Sebze Yetiştiricileri.....	212
3.1.4.1.5.1.1. Çiçek yetiştiriciliği	212
3.1.4.1.5.1.2. Çilek yetiştiriciliği.....	212
3.1.4.2. Pazara Yönelik Nitelikli Ormancılık, Su Ürünleri ve Avcılık Çalışanları	212
3.1.4.2.1. Hayvan Yetiştiricileri	212
3.1.4.2.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hayvan Yetiştiricileri	212
3.1.4.2.1.1.1. Doğancı	212
3.1.4.2.1.1.2. Hayvancılık	213
3.1.4.2.2. Kendi Geçimine Yönelik Karma Bitkisel Ürün ve Hayvan Yetiştiricileri.....	213
3.1.4.2.2.1. Çiftçi	213
3.1.4.2.3. Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçılar	214
3.1.4.2.3.1. İç Sular ve Kıyılardaki Balıkçılık Çalışanları.....	214

3.1.4.2.3.1.1. Balıkçı	214
3.1.4.3. Pazara Yönelik Nitelikli Tarım Çalışanları	216
3.1.4.3.1. Bahçıvanlar ve Bitkisel Ürün Yetiştiricileri	216
3.1.4.3.1.1. Bahçıvanlar, Bahçe Bitkileri ve Fidan Yetiştiricileri.....	216
3.1.4.3.1.1.1. Bahçıvan.....	216
3.1.4.3.1.1.2. Bostancı.....	217
3.1.4.3.1.1.3. Tütün üreticisi	217
3.1.5. Profesyonel Meslek Mensupları	217
3.1.5.1. Bilim ve Mühendislik Alanlarındaki Profesyonel Meslek Mensupları	217
3.1.5.1.1. Fiziki ve Yer Bilimleri ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	217
3.1.5.1.1.1. Fizikçiler ve Astronomlar	217
3.1.5.1.1.1.1. Astronot.....	217
3.1.5.1.1.1.2. Atom bilimcisi.....	217
3.1.5.1.1.1.3. Fizik bilgini	218
3.1.5.1.1.2. Jeologlar ve Jeofizikçiler	218
3.1.5.1.1.2.1. Jeolog	218
3.1.5.1.2. Mimarlar, Planlamacılar, Harita Mühendisleri ve Tasarımcılar	218
3.1.5.1.2.1. Mimar.....	218
3.1.5.1.2.2. Grafik ve Multimedya Tasarımcıları	219
3.1.5.1.2.2.1. Grafiker (Grafikçi)	219
3.1.5.1.2.3. Ürün ve Giysi Tasarımcıları	220
3.1.5.1.2.3.1. Desinatör	220
3.1.5.1.3. Mühendislik ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Elektroteknoloji Mühendisleri Hariç)	220
3.1.5.1.3.1. Elektrik Mühendisleri	220
3.1.5.1.3.1.1. Elektrik mühendisi	220
3.1.5.1.3.2. Kimyacılar	220
3.1.5.1.3.2.1. Kimyager.....	220
3.1.5.1.3.3. İnşaat mühendisi / İnşaat mühendisliği.....	220
3.1.5.1.3.4. Jeoloji mühendisi / Jeoloji mühendisliği	221
3.1.5.1.3.5. Mühendis / Mühendislik	222

3.1.5.1.4. Bilim ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları	226
3.1.5.1.4.1. Âlim	226
3.1.5.1.4.2. Bilim adamı.....	227
3.1.5.1.4.3. Kâşif.....	228
3.1.5.1.4.4. Mucit.....	228
3.1.5.1.4.5. Uzman.....	228
3.1.5.1.4.6. Üstat.....	228
3.1.5.2. Eğitim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	231
3.1.5.2.1. Eğitim ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları	231
3.1.5.2.1.1. Öğretmen / Hoca.....	231
3.1.5.2.1.1.1. Edebiyatçı.....	243
3.1.5.2.1.1.2. Matematikçi.....	243
3.1.5.2.1.2. Müderris.....	243
3.1.5.2.2. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları	244
3.1.5.2.2.1. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları	244
3.1.5.2.2.1.1. Doçent (Akademisyen).....	245
3.1.5.2.2.2. Felsefeciler, Tarihçiler ve Siyaset Bilimciler	245
3.1.5.2.2.2.1. Tarihçi (Öğretim üyesi).....	245
3.1.5.2.2.3. Profesör	246
3.1.5.2.2.2.4. Sanat tarihçisi.....	250
3.1.5.3. Hukuk, Sosyal ve Kültür ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	250
3.1.5.3.1. Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	250
3.1.5.3.1.1. Avukatlar ve Savcılar.....	250
3.1.5.3.1.1.1. Avukat	250
3.1.5.3.1.1.2. Hukukçu	255
3.1.5.3.1.1.3. Savcı	256
3.1.5.3.1.2. Hâkimler	258
3.1.5.3.1.2.2. Kadı	260
3.1.5.3.1.2.3. Yargıç	261
3.1.5.3.1.3. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hukuk İle İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	261
3.1.5.3.1.3.1. Arabuluculuk.....	261

3.1.5.3.1.3.2. Naib (Kadının naibi)	262
3.1.5.3.1.3.3. Noter.....	262
3.1.5.3.2. Kütüphaneciler, Arşivciler ve Kütatörler	263
3.1.5.3.2.1. Arşivciler ve Kütatörler	263
3.1.5.3.2.1.1. Arşivci	263
3.1.5.3.2.2. Kütüphaneciler ve Benzer Profesyonel Meslek Mensupları	264
3.1.5.3.2.2.1. Hafızıkütüp.....	264
3.1.5.3.3. Sosyal ve Din ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	264
3.1.5.3.3.1.1. Abdal	264
3.1.5.3.3.1.2. Baba.....	264
3.1.5.3.3.1.3. Derviş	265
3.1.5.3.3.1.4. Din adamları.....	266
3.1.5.3.3.1.5. Diyanet işleri görevlisi	266
3.1.5.3.3.1.6. İmam	266
3.1.5.3.3.1.7. Kardinal.....	268
3.1.5.3.3.1.8. Misyoner	268
3.1.5.3.3.1.9. Müezzin.....	269
3.1.5.3.3.1.10. Papa	269
3.1.5.3.3.1.11. Papaz	269
3.1.5.3.3.1.12. Pîr	271
3.1.5.3.3.1.13. Piskopos	271
3.1.5.3.3.1.14. Rahip	272
3.1.5.3.3.1.15. Şeyh.....	272
3.1.5.3.3.1.16. Vaiz	276
3.1.5.3.3.2. Psikologlar	279
3.1.5.3.3.2.1. Psikolog.....	279
3.1.5.3.3.3. Sosyologlar, Antropologlar ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	279
3.1.5.3.3.3.1. Antropolog	279
3.1.5.3.3.3.2. Sosyolog.....	280
3.1.5.3.3.3.3. Sosyal bilimci.....	280
3.1.5.3.3.4. Felsefeciler, Tarihçiler ve Siyaset Bilimciler	280

3.1.5.3.3.4.1. Filozof	280
3.1.5.3.3.4.2. Tarihçi	281
3.1.5.3.3.5. Gezgin.....	282
3.1.5.3.3.6. Seyyah.....	282
3.1.5.3.3.7. Sinemacı.....	283
3.1.5.3.3.8. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları.....	283
3.1.5.3.3.8.1. Particilik	283
3.1.5.3.3.8.2. Parti üyeliği	283
3.1.5.3.4. Yaratıcı Sanatçılar ve Sahne Sanatçıları.....	283
3.1.5.3.4.1. Aktör	283
3.1.5.3.4.2. Animatör	284
3.1.5.3.4.3. Artist	284
3.1.5.3.4.4. Artistlik	285
3.1.5.3.4.5. Dublajcı (Dublaj).....	285
3.1.5.3.4.6. Figüran	286
3.1.5.3.4.7. Heykeltıraş.....	286
3.1.5.3.4.8. Meddah	286
3.1.5.3.4.9. Mesel ustası.....	288
3.1.5.3.4.10. Mukallit (Taklitçi).....	289
3.1.5.3.4.11. Oyuncu.....	289
3.1.5.3.4.12. Perdedar	290
3.1.5.3.4.13. Sanatçı.....	290
3.1.5.3.4.14. Sanatkâr	291
3.1.5.3.4.15. Seslendirme sanatçısı / Seslendirmeci	291
3.1.5.3.4.16. Sinema artisti	292
3.1.5.3.4.17. Sinema oyuncusu	292
3.1.5.3.4.18. Şehnamecibaşı	294
3.1.5.3.4.19. Tiyatro oyuncusu	295
3.1.5.3.4.20. Tiyatrocu.....	295
3.1.5.3.4.21. Tiyatro sanatçısı.....	297
3.1.5.3.4.22. Palyaçolar, Sihirbazlar, Akrobatlar ve İlgili Meslek Mensupları	297

3.1.5.3.4.22.1. Ateşbaz.....	297
3.1.5.3.4.22.2. Ayı Oynatıcı.....	297
3.1.5.3.4.22.3. Cambaz.....	297
3.1.5.3.4.22.4. Gözbağcı	299
3.1.5.3.4.22.5. İllüzyonist.....	299
3.1.5.3.4.22.6. Hokkabaz.....	299
3.1.5.3.4.22.7. Komedyen	301
3.1.5.3.4.22.8. Saray soytarısı	301
3.1.5.3.4.22.9. Sihirbaz	302
3.1.5.3.4.22.10. Soytarı	302
3.1.5.3.4.22.11. Şaklaban	303
3.1.5.3.4.22.12. Trapezci.....	303
3.1.5.3.4.23. Dansçılar ve Koreograflar.....	303
3.1.5.3.4.23.1. Köçek	303
3.1.5.3.4.23.2. Zenne.....	303
3.1.5.3.4.24. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları	304
3.1.5.3.4.24.1. Film yönetmeni	304
3.1.5.3.4.24.2. Filmci	304
3.1.5.3.4.24.3. Prodüktör.....	304
3.1.5.3.4.24.4. Tiyatro prodüktörü	305
3.1.5.3.4.24.5. Rejisör	305
3.1.5.3.4.24.6. Yapımcı.....	306
3.1.5.3.4.24.7. Yönetmen	307
3.1.5.3.4.24.8. Yönetmen yardımcısı	307
3.1.5.3.4.25. Görsel Sanatçılar.....	307
3.1.5.3.4.25.1. Cetvelkeş	307
3.1.5.3.4.25.2. Çizer	308
3.1.5.3.4.25.3. Hattat	308
3.1.5.3.4.25.3.1. Solak hattat	310
3.1.5.3.4.25.4. Karikatür çizen	310
3.1.5.3.4.25.5. Kündekâr	310
3.1.5.3.4.25.6. Minyatür ustası.....	310

3.1.5.3.4.25.7. Musavvir	311
3.1.5.3.4.25.8. Müzehhip.....	311
3.1.5.3.4.25.9. Nakkaş.....	312
3.1.5.3.4.25.10. Nakkaş ustası.....	315
3.1.5.3.4.25.11. Renkbaz.....	316
3.1.5.3.4.25.12. Renkzen.....	316
3.1.5.3.4.25.13. Ressam	316
3.1.5.3.4.25.14. Rötüşçu.....	318
3.1.5.3.4.25.15. Tezhip ustası.....	318
3.1.5.3.4.25.16. Ud sazıraş.....	318
3.1.5.3.4.26. Müzisyenler, Şarkıcılar ve Besteciler	319
3.1.5.3.4.26.1. Besteci	319
3.1.5.3.4.26.2. Darbukacı	319
3.1.5.3.4.26.3. Davulcu	319
3.1.5.3.4.26.4. Diskjokey	319
3.1.5.3.4.26.5. Güftekâr.....	320
3.1.5.3.4.26.6. Kemancı	320
3.1.5.4.4.26.7. Mehterci	320
3.1.5.3.4.26.8. Müzisyen	320
3.1.5.3.4.26.9. Piyanist.....	320
3.1.5.3.4.26.10. Şarkıcı	321
3.1.5.3.4.26.11. Türkücü	322
3.1.5.3.4.26.12. Zurnacı	323
3.1.5.3.4.27. Radyo, Televizyon ve Diğer Medya Sunucuları.....	323
3.1.5.3.4.27.1. Radyo spikeri	323
3.1.5.3.4.27.2. Spiker	323
3.1.5.3.4.27.3. Sunucu.....	324
3.1.5.3.5. Yazarlar, Gazeteciler ve Dilbilimciler.....	325
3.1.5.3.5.1. Çevirmenler (Yazılı ve Sözlü), Yorumcular ve Diğer Dilbilimciler.....	325
3.1.5.3.5.1.1. Çevirmen	325
3.1.5.3.5.1.2. Dizgici	326

3.1.5.3.5.1.3. Editör.....	327
3.1.5.3.5.1.4. Eleştirmen	327
3.1.5.3.5.1.5. Mürettip.....	328
3.1.5.3.5.1.6. Sinema magazincisi.....	328
3.1.5.3.5.2. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları	328
3.1.5.3.5.2.1. Televizyoncu	328
3.1.5.3.5.3. Gazeteciler	329
3.1.5.3.5.3.1. Başyazar	329
3.1.5.3.5.3.2. Folklor araştırmacısı.....	329
3.1.5.3.5.3.3. Gazeteci- Gazetecilik	330
3.1.5.3.5.3.4. Haberci	335
3.1.5.3.5.3.5. Muhabir	335
3.1.5.3.5.3.6. Tellal (Haber veren)	336
3.1.5.3.5.4. Yazarlar.....	336
3.1.5.3.5.4.1. Ansiklopedist (Ansiklopedi yazarı, ansiklopedicilik) ..	336
3.1.5.3.5.4.2. Dedikodu yazarı	337
3.1.5.3.5.4.3. Dinî risale yazarları	337
3.1.5.3.5.4.4. Futbol yazarı.....	337
3.1.5.3.5.4.5. Gezin	337
3.1.5.3.5.4.6. Kâtip.....	338
3.1.5.3.5.4.7. Polemikçi yazar	338
3.1.5.3.5.4.8. Romancı	338
3.1.5.3.5.4.9. Senaryo doktoru	339
3.1.5.3.5.4.10. Senarist.....	340
3.1.5.3.5.11. Senaryo yazarı.....	340
3.1.5.3.5.4.12. Siyasi yazar	340
3.1.5.3.5.4.13. Spor yazarı	340
3.1.5.3.5.4.14. Tezkireci.....	341
3.1.5.3.5.4.15. Tiyatro yazarı	341
3.1.5.3.5.4.16. Yazar / Yazarlık	341
3.1.5.3.5.4.17. Yazar-ressam.....	349
3.1.5.3.5.4.18. Köşe yazarı.....	350

3.1.5.3.5.4.19. Magazin yazarı	352
3.1.5.3.5.4.20. Hikâyeci / Hikâyecilik.....	353
3.1.5.3.5.4.20.1. Hüzün hikâyeciliği.....	353
3.1.5.3.5.5. Kalemşör (Kalemşor).....	353
3.1.5.3.5.6. Kitapdar	354
3.1.5.3.5.7. Mevlithan	354
3.1.5.3.5.8. Şair	354
3.1.5.3.6. Yazın, Yayın ve Yayımla İlgili Meslekler	359
3.1.5.3.6.1. Yayımcı.....	359
3.1.5.3.6.2. Yayıncı.....	360
3.1.5.3.5. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	360
3.1.5.3.5.1. Reklam ve Pazarlama ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	360
3.1.5.3.5.1.1. Reklamcı	360
3.1.5.4. İş ve Yönetim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	361
3.1.5.4.1. Finans ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	361
3.1.5.4.1.1. Finans ve Yatırım Danışmanları	361
3.1.5.4.1.1.1. Mali danışman.....	361
3.1.5.4.1.2. Muhasebeciler	361
3.1.5.4.1.2.1. Muhasebeci	361
3.1.5.4.1.3. Banker	363
3.1.5.4.2. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	364
3.1.5.4.2.1. İhracat bürosu	364
3.1.5.4.2.2. İhracatçı	364
3.1.5.4.2.2.1. Tekstil ihracatı.....	365
3.1.5.4.2.3. İktisat müdürü	365
3.1.5.4.2.4. İktisatçı.....	365
3.1.5.4.2.5. İthalat bürosu	365
3.1.5.4.2.6. İthalatçı	365
3.1.5.4.2.6.1. Araba ithalatçısı	366
3.1.5.4.2.6.2. Asansör ithalatçısı	367

3.1.5.4.2.6.3. Deri ithalatçısı	367
3.1.5.4.2.6.4. İçki ithalatçısı	367
3.1.5.4.2.7. Komprador	367
3.1.5.4.2.8. Siemens'in Türkiye temsilcisi	367
3.1.5.4.2.9. Şirket temsilcisi.....	368
3.1.5.4.2.9.1. İnşaat malzemesi Şirketi temsilcisi.....	368
3.1.5.4.2.10. Tacir	368
3.1.5.4.2.11. Ticaret	368
3.1.5.4.2.11.1. Kömür ticareti (Kömür taşımacılığı).....	369
3.1.5.4.2.11.2. Odun ve deri ticareti.....	369
3.1.5.4.2.11.3. Sığır ticareti yapan kişi.....	369
3.1.5.4.2.11.4. Şarap ticareti (Őarapi).....	370
3.1.5.4.2.11.5. Şeker ticareti.....	370
3.1.5.4.2.11.6. Tütün ticareti	370
3.1.5.4.2.11.7. Vagon ticareti	370
3.1.5.4.2.12. Tüccar / Tüccarlık.....	370
3.1.5.4.2.12.1. Demir tüccarı.....	375
3.1.5.4.2.12.2. Deri tüccarı.....	376
3.1.5.4.2.12.3. Halı tüccarı	376
3.1.5.4.2.12.4. İncir ve tütün tüccarlığı	377
3.1.5.4.2.12.5. Keçe tüccarı.....	377
3.1.5.4.2.12.6. Sabun tüccarı	377
3.1.5.4.2.12.7. Silah tüccarı.....	377
3.1.5.4.2.12.8. Tütün tüccarı	377
3.1.5.5. Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	378
3.1.5.5.1. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	378
3.1.5.5.1.1. Aktar (Attar)	378
3.1.5.5.2. Sağlık ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları.....	379
3.1.5.5.2.1. Diş Hekimleri / Dişçi	379
3.1.5.5.2.2. Diş doktoru	380
3.1.5.5.2.3. Eczacılar / Eczacı / Eczane	380

3.1.5.5.2.4. Veterinerler	382
3.1.5.5.2.4.1. Baytar	382
3.1.5.5.3. Tıp Doktorları	382
3.1.5.5.3.1. Genel Tıp Doktorları.....	382
3.1.5.5.3.1.1. Doktor	382
3.1.5.5.3.1.2. Hekim.....	388
3.1.5.5.3.2. Uzman Tıp Doktorları.....	389
3.1.5.5.3.2.1. Cerrah.....	389
3.1.5.5.3.2.2. Çocuk doktoru.....	389
3.1.5.5.3.2.3. Kadın doktoru /Jinekolog.....	390
3.1.5.5.3.2.4. Kulak burun boğaz doktoru.....	390
3.1.5.5.3.2.5. Ruh doktoru.....	390
3.1.6. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	391
3.1.6.1. El Sanatları ve Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar	391
3.1.6.1.1. Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar	391
3.1.6.1.1.1. Baskı Tamamlama ve Ciltleme İşlerinde Çalışanlar.....	391
3.1.6.1.1.1.1. Cilt ustası.....	391
3.1.6.1.1.1.2. Ciltçi.....	391
3.1.6.1.1.1.3. Makinist.....	392
3.1.6.1.1.1.4. Matbaacı / Matbaacılık.....	392
3.1.6.1.1.1.6. Matbaacılık, kartvizit, davetiye dağıtım işleri.....	392
3.1.6.1.1.2. Tabela Yazıcılar, Dekoratif Boyacılar, Gravürcüler ve Oymacılar (Asitle)	393
3.1.6.1.1.2.1. Tabelacı.....	393
3.1.6.1.2. Demirciler, Alet Yapımcıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar	393
3.1.6.1.2.1. Metal Parlaticıları, Taşlamacılar ve Alet Bileyiciler	393
3.1.6.1.2.1.1. Bileyici	393
3.1.6.1.3. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	394
3.1.6.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elişi Çalışanları	394
3.1.6.1.3.1.1. Koşumcu	394
3.1.6.1.4. El Sanatları Çalışanları	394
3.1.6.1.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	394

3.1.6.1.4.1.1. Aynacılık	394
3.1.6.1.4.1.2. Çilingir	394
3.1.6.1.4.1.3. Kalfa	395
3.1.6.1.4.2. Camcılar	395
3.1.6.1.4.2.1. Camcı	395
3.1.6.1.4.2.2. Camcı ustası	395
3.1.6.1.4.3. Hassas Alet Yapımcıları ve Tamircileri.....	396
3.1.6.1.4.3.1. Çakmak tamircisi	396
3.1.6.1.4.3.2. Saat tamirciliği / Saat tamircisi	396
3.1.6.1.4.4. Mücevher ve Değerli Metaller ile İlgili İşlerde Çalışanlar .	396
3.1.6.1.4.4.1. Gümüş ustası	396
3.1.6.1.4.4.2. Kuyumcu ustası	396
3.1.6.1.4.4.3. Simyacı.....	397
3.1.6.1.4.5. Tekstil, Deri ve Benzer Malzemeleri Kullanan Elişi Çalışanları	397
3.1.6.1.4.5.1. Çıkrıkçı.....	397
3.1.6.1.4.5.2. Hallaç	397
3.1.6.1.4.5.3. Kadife ustası.....	397
3.1.6.2. Elektrik ve Elektronik İşlerde Çalışanlar	398
3.1.6.2.1. Elektrikli Ekipman Kurulumcuları ve Tamircileri	398
3.1.6.2.1.1. Bina ve İlgili Elektrik Tesisatçıları.....	398
3.1.6.2.1.1.1. Elektrik tesisatçısı	398
3.1.6.2.1.1.2. Elektrikçi.....	398
3.1.6.3. Gıda İşleme, Ağaç İşleri, Giyim Eşyası ve Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	399
3.1.6.3.1. Ağaç İşlemcileri, Ahşap Mobilya İmalatçıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	399
3.1.6.3.1.1. Ahşap Mobilya İmalatçıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	399
3.1.6.3.1.1.1. Koltuk tamircisi.....	399
3.1.6.3.1.1.2. Mobilya ustası	399
3.1.6.3.1.2. Döşemeciler ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	399
3.1.6.3.1.2.1. Döşemeci.....	399
3.1.6.3.1.3. Marangozlar ve Doğramacılar	400

3.1.6.3.1.3.1. Başmarangoz	400
3.1.6.3.1.3.2. Marangoz / Marangozluk	400
3.1.6.3.1.3.3. Marangoz ustası	401
3.1.6.3.2. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	402
3.1.6.3.2.1. Ateşleyiciler ve Patlatma İşlerinde Çalışanlar	402
3.1.6.3.2.1.1. Fişekçilik	402
3.1.6.3.2.2. Baskı Tamamlama ve Ciltleme İşlerinde Çalışanlar.....	402
3.1.6.3.2.2.1. Matbaa işçisi.....	402
3.1.6.3.2.3. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	402
3.1.6.3.2.3.1. Eğerci	402
3.1.6.3.2.3.2. Nalbant	403
3.1.6.3.2.3.3. Saraç	403
3.1.6.3.2.3.4. Zanaatkâr.....	403
3.1.6.3.2.4. Hassas Alet Yapımcıları ve Tamircileri.....	404
3.1.6.3.2.4.1. Saatçi ustası	404
3.1.6.3.2.5. Su Altında Çalışanlar (Dalgıçlar ve Balıkadamlar)	404
3.1.6.3.2.5.1. Dalgıç	404
3.1.6.3.2.6. Su ve Boru Tesisatçıları	405
3.1.6.3.2.6.1. Tesisatçı.....	405
3.1.6.3.2.6.2. Tesisatçı ustası	405
3.1.6.3.2.7. İmalat	405
3.1.6.3.2.8. Kalfa.....	405
3.1.6.3.2.9. Mermer ustası	405
3.1.6.3.2.10. Topuzcu	406
3.1.6.3.3. Gıda İşleme ve İlgili İşlerde Çalışanlar	406
3.1.6.3.3.1. Kasaplar, Balık Satıcıları ve Benzer Gıda Hazırlama İşlerinde Çalışanlar	406
3.1.6.3.3.1.1. Kasap	406
3.1.6.3.4. Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili İşlerde Çalışanlar.....	409
3.1.6.3.4.1. Ayakkabı Yapımcıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar	409
3.1.6.3.4.1.1. Ayakkabı ustası	409
3.1.6.3.4.2. Dikişçiler, Nakışçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	409

3.1.6.3.4.2.1. Overlokçu.....	409
3.1.6.3.4.2.2. Yorgancı.....	409
3.1.6.3.4.3. Tekstil, Deri ve benzer Malzemeleri Kullanan Elişi Çalışanları	410
3.1.6.3.4.3.1. Çizmeci	410
3.1.6.3.4.3.2. Derici.....	410
3.1.6.3.4.3.3. Deri elbiseçi	411
3.1.6.3.4.3.4. Naylon çorap imalathanesi.....	411
3.1.6.3.4.3.5. Tekstil imalathanesi	411
3.1.6.3.4.4. Terziler, Elbise Yapımcıları, Kürk ve Şapka Yapımcıları..	411
3.1.6.3.4.4.1. Kürkçü ustası.....	411
3.1.6.3.4.4.2. Terzi	411
3.1.6.3.4.5. Basmacı.....	413
3.1.6.4. İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar (Elektrikçiler Hariç).....	414
3.1.6.4.1. Badana, Boya ve Bina Dış Yüzey Temizliği ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	414
3.1.6.4.1.1. Boyacılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	414
3.1.6.4.1.1.1. Boyacı / Boyacılık.....	414
3.1.6.4.1.2. Yer ve Duvar Döşemecileri	415
3.1.6.4.1.2.1. Duvar kâğıtçıları.....	415
3.1.6.4.2. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	415
3.1.6.4.2.1. Muşamba kaplamacıları.....	415
3.1.6.4.3. İnşaatı Tamamlayıcı İşler ve benzer İşlerde Çalışan Sanatkârlar	415
3.1.6.4.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	415
3.1.6.4.3.1.1. İnşaatçı	415
3.1.6.4.3.2. Taş Ustaları ile Taş Kesme, Yarma ve Oyma İşlerinde Çalışanlar	415
3.1.6.4.3.2.1. Mezar taşı ustası.....	415
3.1.6.4.3.2.2. Taş ustası.....	416
3.1.6.4.3.2.3. Kalfa.....	416
3.1.6.4.4. Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	416

3.1.6.4.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	416
3.1.6.4.4.1.1. Kalfa	416
3.1.6.4.4.2. Demiryolu İnşaatı Çalışanları	416
3.1.6.4.4.2.1. Kalfa	416
3.1.6.4.4.3. Tuğla Örmeye Ustaları ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	417
3.1.6.4.4.3.1. Duvar ustası.....	417
3.1.6.4.4.3.2. Duvarcı (Duvarcı ustası)	417
3.1.6.5. Metal İşleme, Makine ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	417
3.1.6.5.1. Demirciler, Alet Yapımcıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar	417
3.1.6.5.1.1. Bisiklet ve İlgili Tamirciler.....	417
3.1.6.5.1.1.1. Bisiklet tamircisi	417
3.1.6.5.1.1.2. Bisikletçi	418
3.1.6.5.1.2. Demirciler, Dövme ve Hadde İşlerinde Çalışanlar	418
3.1.6.5.1.2.1. Demirci.....	418
3.1.6.5.1.2.2. Demirci ustası.....	418
3.1.6.5.1.3. Marangozlar ve Doğramacılar	419
3.1.6.5.1.3.1. Alüminyum doğrama panjur işi	419
3.1.6.5.1.4. Metal Parlaticıları, Taşlamacılar ve Alet Bileyiciler	419
3.1.6.5.1.4.1. Kalaycı	419
3.1.6.5.1.5. Perakende Ticaret ile İlgili İşyeri Sahipleri	420
3.1.6.5.1.5.1. Demir deposu ve dökümhane sahibi	420
3.1.6.5.2. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	420
3.1.6.5.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	420
3.1.6.5.2.1.1. Kilitçi ustası	420
3.1.6.5.3. Makine Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	420
3.1.6.5.3.1. Motorlu Taşıt Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	420
3.1.6.5.3.1.1. Kaportacı	420
3.1.6.5.3.1.2. Araba tamircisi	421
3.1.6.5.4. Metal Levha ve Metal İnşaat Malzemesi Çalışanları, Kalıpçılar ve Kaynakçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	422
3.1.6.5.4.1. Kaynakçılar ve Oksi-Gaz Alevli Kesimciler	422

3.1.6.5.4.1.1. Kaynak ustası	422
3.1.6.5.4.1.2. Kaynakçı	422
3.1.6.5.4.1.3. Bakır ustası.....	422
3.1.6.5.4.1.4. Kalıpcı	422
3.1.6.6. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	422
3.1.6.6.1. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	422
3.1.6.6.1.1. Tamirci.....	422
3.1.6.6.1.2. Tamirci çarşısı.....	423
3.1.6.6.1.3. Tamirci ustası.....	423
3.1.6.6.1.4. Usta / Ustalık	424
3.1.7. Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler	426
3.1.7.1. Silahlı Kuvvetlerde Diğer Rütbelerdeki Meslekler	426
3.1.7.1.1. Astsubay	426
3.1.7.1.2. Başçavuş	427
3.1.7.1.3. Çavuş	427
3.1.7.1.4. Çavuşbaşı.....	427
3.1.7.1.5. Divan çavuşu	427
3.1.7.1.6. Hazine koğuşunun çavuşları.....	427
3.1.7.1.7. Şövalye	428
3.1.7.2. Subay Olmayan Silahlı Kuvvetlerin Daimi Mensupları	428
3.1.7.2.1. Asker / Askerlik.....	428
3.1.7.2.2. Bostancı	438
3.1.7.2.3. Cengâver.....	439
3.1.7.2.4. Er	439
3.1.7.2.5. Gladyatör	441
3.1.7.2.6. Muhafız.....	441
3.1.7.2.7. Jandarma.....	442
3.1.7.2.8. Nöbetçi	443
3.1.7.2.9. Piyade	443
3.1.7.2.10. Rampacı.....	443
3.1.7.2.11. Savaşçı.....	443
3.1.7.2.12. Silahşör (Silahşor)	444

3.1. 7.2.13. Sipahi.....	445
3.1.7.2.14. Süvari.....	447
3.1.7.2.15. Tımar sahibi.....	448
3.1.7.2.16. Tımarlı sipahi.....	448
3.1.7.2.17. Topçu.....	449
3.1.7.2.18. Yeniçeri	449
3.1.7.3. Subaylar.....	452
3.1.7.3.1. Alay komutanı	452
3.1.7.3.2. Albay	452
3.1.7.3.3. Amiral.....	453
3.1.7.3.4. Binbaşı.....	453
3.1.7.3.6. Genel Kurmay Başkanı.....	455
3.1.7.3.7. Genelkurmay	455
3.1.7.3.8. Genelkurmay İkinci Başkanı	455
3.1.7.3.10. Kaptanıderya.....	456
3.1.7.3.11. Komutan	456
3.1.7.3.12. Mülazım.....	458
3.1.7.3.13. Orgeneral	458
3.1.7.3.14. Paşa.....	459
3.1.7.3.15. Subay	460
3.1.7.3.16. Teğmen.....	463
3.1.7.3.17. Topçubaşı	463
3.1.7.3.18. Tugay komutanı.....	463
3.1.7.3.19. Tümen komutanı.....	464
3.1.7.3.20. Yaver	464
3.1.7.3.21. Yedek subay	464
3.1.7.3.22. Yeniçeri ağası	464
3.1.7.3.23. Yüzbaşı.....	465
3.1.8. Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	466
3.1.8.1. Bilgi ve İletişim Teknisyenleri.....	466
3.1.8.1.1. Telekomünikasyon ve Yayın Teknisyenleri	466

3.1.8.1.1.1. Telekomünikasyon Mühendisliği Teknisyenleri	466
3.1.8.1.1.1.1. Teleks operatörü.....	466
3.1.8.2. Bilim ve Mühendislik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	466
3.1.8.2.1. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri	466
3.1.8.2.1.1. Güverte Görevlileri ve Dümenciler	466
3.1.8.2.1.1.1. Denizci	466
3.1.8.2.1.1.2. Denizcilik	467
3.1.8.2.1.1.3. Gemici	467
3.1.8.2.1.2. Hava Taşıtı Pilotları ve İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	467
3.1.8.2.1.2.1. Pilot	467
3.1.8.2.2. İşlem Kontrol Teknikerleri	468
3.1.8.2.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İşlem Kontrol Teknisyenleri	468
3.1.8.2.2.1.1. Kontrolör	468
3.1.8.2.3. Maden, İmalat ve İnşaat Süpervizörleri.....	469
3.1.8.2.3.1. İnşaat Süpervizörleri	469
3.1.8.2.3.1.1. Şantiye şefi	469
3.1.8.3. Diğer.....	469
3.1.8.3.1. Demiryolcu	469
3.1.8.3.2. İnşaat ustası	469
3.1.8.3.3. İşçi	470
3.1.8.3.4. Teknisyen	474
3.1.8.4. Hukuk, Sosyal, Kültür ve Benzeri Alanlar ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	474
3.1.8.4.1. Düzenleyici Devlet ile İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	474
3.1.8.4.1.1. Polis Müfettişleri ve Dedektifler	474
3.1.8.4.1.2.1. Mali polis müfettişi	474
3.1.8.4.2. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri	474
3.1.8.4.2.1. Güverte Görevlileri ve Dümenciler	474
3.1.8.4.2.1.1. Halatçı	474

3.1.8.4.3. Hukuk, Sosyal ve Din ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	475
3.1.8.4.3.1. Din ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	475
3.1.8.4.3.1.1. Hafız	475
3.1.8.4.3.1.2. Zangoç.....	475
3.1.8.4.3.2. Hukuk ve İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	475
3.1.8.4.3.2.1. Kadı kâtibi.....	475
3.1.8.4.3.3. Polis Müfettişleri ve Dedektifler	475
3.1.8.4.3.3.1. Dedektif.....	475
3.1.8.4.3.3.2. Dedektiflik bürosu.....	477
3.1.8.4.4. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	477
3.1.8.4.4.1. Fotoğrafçılar.....	477
3.1.8.4.4.1.1. Fotoğrafçı	477
3.1.8.4.4.1.2. Pavyon fotoğrafçısı	479
3.1.8.4.4.2. Galeri, Müze ve Kütüphane Teknisyenleri.....	481
3.1.8.4.4.2.1. Müzeci.....	481
3.1.8.4.4.3. Yayın ve Ses-Görüntü Teknisyenleri.....	481
3.1.8.4.4.3.1. Asistan.....	481
3.1.8.4.4.3.2. Makinist.....	481
3.1.8.4.4.3.3. Set amiri	482
3.1.8.4.4.3.4. Set işçisi	482
3.1.8.4.5. Satış ve Satın Alma Temsilcileri ve Aracıları (Brokerler)	483
3.1.8.4.5.1. Emlakçılar ve Gayrimenkul Yöneticileri.....	483
3.1.8.4.5.1.1. Emlak komisyoncusu	483
3.1.8.4.5.1.2. Emlak taciri	483
3.1.8.4.5.1.3. Emlakçı	483
3.1.8.4.6. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	484
3.1.8.4.6.1. Emlakçılar ve Gayrimenkul Yöneticileri.....	484
3.1.8.4.6.1.1. Tellal	484
3.1.8.4.7. Spor ve Fitnes Çalışanları.....	485

3.1.8.4.7.1. Atletler ve Sporcular.....	485
3.1.8.4.7.1.1. Araba yarışçısı.....	485
3.1.8.4.7.1.2. Boksör	485
3.1.8.4.7.1.3. Futbolcu (Futbol oyuncusu).....	485
3.1.8.4.7.1.4. Güreşçi	487
3.1.8.4.7.1.5. Kaleci	489
3.1.8.4.7.1.6. Pehlivan.....	490
3.1.8.4.7.1.7. Rallici	490
3.1.8.4.7.1.8. Sporcu	490
3.1.8.4.7.2. Spor Antrenörleri, Eğiticileri ve Hakemleri	491
3.1.8.4.7.2.1. Antrenör	491
3.1.8.4.7.2.2. Hakem	491
3.1.8.4.8. Telekomünikasyon ve Yayın Teknisyenleri.....	491
3.1.8.4.8.1. Diğer Sanat ve Kültür ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	491
3.1.8.4.8.1.1. Program asistanlığı.....	491
3.1.8.4.8.2. Yayın ve Ses-Görüntü Teknisyenleri.....	492
3.1.8.4.8.2.1. Kameraman	492
3.1.8.5. İş ve İdare ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	492
3.1.8.5.1. Düzenleyici Devlet ile İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	492
3.1.8.5.1.1. Müfettiş.....	492
3.1.8.5.1.1.1. Başmüfettiş.....	493
3.1.8.5.1.1.2. Başnakkaş.....	493
3.1.8.5.1.1.3. Devlet Demir Yollarında başmüfettiş	494
3.1.8.5.1.1.4. Devlet Demir Yollarında müfettiş.....	494
3.1.8.5.1.1.5. Parti müfettişi.....	494
3.1.8.5.1.1.6. Denetmen (Denetçi)	495
3.1.8.5.1.2. Başkâtip	495
3.1.8.5.1.3. Kâtip / Kâtiplik	495
3.1.8.5.1.4. Defterdar kâtipliği.....	497
3.1.8.5.1.5. Divan kâtibi.....	497
3.1.8.5.1.6. Hazine kâtibi.....	497

3.1.8.5.1.7. Memur.....	498
3.1.8.5.1.7.1. Belediye memuru	504
3.1.8.5.1.7.2. Demiryolu memuru	505
3.1.8.5.1.7.3. Hareket memuru.....	505
3.1.8.5.1.7.4. İstasyon memuru	505
3.1.8.5.1.7.5. Kadastro memuru	505
3.1.8.5.1.7.6. Kayıt memuru.....	506
3.1.8.5.1.7.7. Nüfus memuru.....	506
3.1.8.5.1.7.8. Posta memuru.....	506
3.1.8.5.1.7.9. Postane memuru	506
3.1.8.5.1.7.10. Sigorta memuru	507
3.1.8.5.1.7.11. Su işleri memuru (Su memuru)	507
3.1.8.5.1.7.12. Tahrirat memuru.....	507
3.1.8.5.1.7.13. Tapu memuru	507
3.1.8.5.1.7.14. Vergi memuru	508
3.1.8.5.1.8. Hazine kethüdası.....	508
3.1.8.5.1.9. Kadastrocu	508
3.1.8.5.1.10. Kalem.....	508
3.1.8.5.1.11. Kalkış şefi	508
3.1.8.5.1.12. Mektupçu	509
3.1.8.5.1.13. Mektupçubaşı.....	509
3.1.8.5.1.14. Sansür kurulu üyeliği	509
3.1.8.5.1.15. Sansürcü.....	509
3.1.8.5.1.16. Ulak.....	509
3.1.8.5.2. Finans ve Matematiksel İşler ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	509
3.1.8.5.2.1. Defterdar yardımcılığı.....	509
3.1.8.5.2.2. Kâğıt emini	510
3.1.8.5.3. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri	510
3.1.8.5.3.1. Kaptan.....	510
3.1.8.5.3.2. Reis	510
3.1.8.5.4. Hukuk, Sosyal ve Din ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	511

3.1.8.5.4.1. Polis Müfettişleri ve Dedektifler	511
3.1.8.5.4.1.1. Araştırmacı.....	511
3.1.8.5.5. İŞ Hizmetleri Aracıları.....	511
3.1.8.5.5.1. Gümrükleme ve Sevkiyat Aracıları	511
3.1.8.5.5.1.1. Gümrük memuru	511
3.1.8.5.5.2. Ev sahibi	512
3.1.8.5.6. Maden, İmalat ve İnşaat Süpervizörleri.....	512
3.1.8.5.6.1. İmalat Süpervizörleri	512
3.1.8.5.6.1.1. Şef	512
3.1.8.5.7. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	512
3.1.8.5.7.1. İŞ Tasarımcılar ve Dekoratörler.....	512
3.1.8.5.7.1.1. Vitrinçi	512
3.1.8.6. Sağlık ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	513
3.1.8.6.1. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	513
3.1.8.6.1.1. Tıp Yardımcıları	513
3.1.8.6.1.1.1. Sünnetçi.....	513
3.1.8.6.2. Tıp Teknisyenleri ve Eczacılık Teknisyenleri.....	514
3.1.8.6.2.1. Eczacılık Teknisyenleri ve Yardımcı Elemanları	514
3.1.8.6.2.1.1. Eczacı kalfası	514
3.1.9. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	514
3.1.9.1. Montajcılar	514
3.1.9.1.1. Montajcılar	514
3.1.9.1.1.1. Mekanik Makine Montajcıları	514
3.1.9.1.1.1.1. Montajcı	514
3.1.9.2. Sabit Tesis ve Makine Operatörleri.....	514
3.1.9.2.1. Diğer Sabit Tesis ve Makine Operatörleri.....	514
3.1.9.2.1.1. Kuyu AÇma ve Sondaj Makineleri Operatörleri ve İlgili alıŐanlar	514
3.1.9.2.1.1.1. Kuyucu	514
3.1.9.2.1.1.2. Kuyucu ustası	516
3.1.9.2.1.2. Makineci	519

3.1.9.2.2. Tekstil, Kürk ve Deri Ürünleri Makine Operatörleri.....	519
3.1.9.2.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Tekstil, Kürk ve Deri Ürünleri Makine Operatörleri	519
3.1.9.2.2.1.1. Ütücü.....	519
3.1.9.3. Sürücüler ve Hareketli Tesis Operatörleri.....	520
3.1.9.3.1. Ağır Yük Kamyonu ve Otobüs Sürücülerini	520
3.1.9.3.1.1. Ağır Yük Taşıtları ve Kamyon Sürücülerini.....	520
3.1.9.3.1.1.1. Kamyon şoförü.....	520
3.1.9.3.2. Araba, Kamyonet ve Motosiklet Sürücülerini	520
3.1.9.3.2.1. Otobüs, Otomobil, Taksi, Kamyon, Kamyonet Sürücülerini	520
3.1.9.3.2.1.1. Şoför (Otobüs şoförü)	520
3.1.9.3.2.2. Otomobil, Taksi, Minibüs ve Kamyonet Sürücülerini.....	521
3.1.9.3.2.2.1. Sürücü	521
3.1.9.3.2.2.2. Şoför.....	521
3.1.9.3.2.2.3. Taksi şoförlüğü.....	524
3.1.9.3.2.2.3.1. Taksici (Taksi şoförü).....	524
3.1.9.3.3. Gemi Güverte Tayfaları ve İlgili Çalışanlar	526
3.1.9.3.3.1. Miço	526
3.1.9.3.3.2. Tayfa	526
3.1.9.3.4. Lokomotif Motoru Sürücülerini ve İlgili Çalışanlar	526
3.1.9.3.4.1. Poz katarı	526
3.1.9.3.4.2. Pozcu Bekir.....	526
3.1.9.3.5. Hareketli Tesis Operatörlerini	526
3.1.9.3.5.1. Otobüs ve Tramvay Sürücülerini.....	526
3.1.9.3.5.1.1. Makinist.....	526
3.1.9.3.5.1.2. Vatman	527
3.1.10. Yasaya Aykırı ya da Yasadışı Meslekler (Gayri meşru meslekler).....	527
3.1.10.1. Çeteci.....	527
3.1.10.2. Değnekçi	527
3.1.10.3. Dilenci.....	528
3.1.10.4. Dolandırıcı / Dolandırıcılık	530
3.1.10.5. Eroin imalatçısı	531

3.1.10.6. Eroin tacirleri	531
3.1.10.7. Esrar tüccarları	532
3.1.10.8. Esrar, hap, uyuşturucu satıcısı.....	532
3.1.10.9. Eşkîya	532
3.1.10.10. Gangster	533
3.1.10.11. Gaspçı.....	534
3.1.10.12. Gazoz üreticisi.....	534
3.1.10.13. Haraççı	535
3.1.10.14. Harami.....	535
3.1.10.15. Haydut.....	535
3.1.10.16. Hırsız / Hırsızlık	539
3.1.10.16.1. Arakçı	542
3.1.10.17. Kabadayı	542
3.1.10.17.1. Pavyon kabadayısı	545
3.1.10.18. Kaçak elektrik ustası	545
3.1.10.19. Kaçakçı / Kaçakçılık	545
3.1.10.19.1. Hayvan ya da odun kaçakçılığı.....	546
3.1.10.19.2. Kaçak ekmekçi	547
3.1.10.19.3. Kaçak eşya satan dükkân.....	547
3.1.10.19.4. Kaçak içki satıcısı.....	547
3.1.10.19.5. Kaçak sigara satıcısı	547
3.1.10.19.6. Kaçak sucukçu.....	548
3.1.10.19.7. Esrar kaçakçısı.....	548
3.1.10.19.8. Makara kaçakçılığı	548
3.1.10.19.9. Sigara kaçakçılığı	549
3.1.10.19.10. Sigara ve esrar kaçakçıları.....	549
3.1.10.20. Karaborsacı	549
3.1.10.20.1. Bilet karaborsacısı	549
3.1.10.20.2. Şeker ticareti yapan karaborsacı.....	549
3.1.10.21. Kiralık katil	550
3.1.10.22. Korsan	550
3.1.10.23. Külhanbeyi	550

3.1.10.24. Pezevenk	550
3.1.10.24.1.Çantasında yıldız albümü gösteren aracı adam {Çantalı adam (Aracı, Kadın satıcısı)}	552
3.1.10.25. Randevuevi işleticisi / İşletmecisi	553
3.1.10.26. Saray kumpasçıları	553
3.1.10.27. Silah ticareti	553
3.1.10.28. Soyguncu	553
3.1.10.29. Suikastçı	554
3.1.10.30. Tefeci / Tefecilik	554
3.1.10.31. Tefeci yazıhaneleri	555
3.1.10.32. Tombalacı	555
3.1.10.33. Torbacı	556
3.1.10.34. Uyuşturucu tüccarı	556
3.1.10.35. Yan kesici / Yankesicilik	556
3.1.11. Yöneticiler	557
3.1.11.1. Ağırlama, Perakende ve Diğer Hizmet Müdürleri	557
3.1.11.1.1. Bilgi ve İletişim Teknolojisi ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	557
3.1.11.1.1.1. Bilgi ve İletişim Teknolojisi Hizmet Müdürleri	557
3.1.11.1.1.1.1. Telefon idaresi müdürü	557
3.1.11.1.1.1.2. Televizyon kanalının müdürü	557
3.1.11.1.1.2. Diğer Hizmet Müdürleri	558
3.1.11.1.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler	558
3.1.11.1.2.1.1. Şirket yöneticisi	558
3.1.11.1.2.1.2. Orduevi yöneticisi	558
3.1.11.1.2.2. Spor, Eğlence ve Dinlenme ile Kültür Merkezi Müdürleri	558
3.1.11.1.2.2.1. Sinema Müdürü	558
3.1.11.1.2.2.2. Tenis kulübü başkanı	558
3.1.11.1.2.3. Demiryolları müdürü	558
3.1.11.1.2.4. Yurt yöneticisi	559
3.1.11.1.3. Genel Müdürler ve Başkanlar	559

3.1.11.1.3.1. Telefon başmüdürü	559
3.1.11.1.4. Otel, Lokanta ve Restoran Müdürleri	559
3.1.11.1.4.1. Otel Müdürleri	559
3.1.11.1.4.1.1. Otel yöneticisi	559
3.1.11.1.5. Profesyonel Hizmet Müdürleri	560
3.1.11.1.5.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Profesyonel Hizmet Müdürleri	560
3.1.11.1.5.1.1. Otobüs şirketi yöneticisi.....	560
3.1.11.2. Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler ve Kanun Yapıcılar	560
3.1.11.2.1. Kanun Yapıcılar ve Üst Düzey Yöneticiler.....	560
3.1.11.2.1.1. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları.....	560
3.1.11.2.1.1.1. Adliye bakanı	560
3.1.11.2.1.1.2. Bakan.....	560
3.1.11.2.1.1.3. Başbakan	561
3.1.11.2.1.1.4. Başvekil.....	563
3.1.11.2.1.1.5. Cumhurbaşkanı	564
3.1.11.2.1.1.6. Cumhurbaşkanı (Cumhur reisi).....	565
3.1.11.2.1.1.7. Devlet başkanı	565
3.1.11.2.1.1.8. Dışişleri bakanı.....	565
3.1.11.2.1.1.9. Evkaf nâzırı	566
3.1.11.2.1.1.10. Gümrük bakanı.....	566
3.1.11.2.1.1.11. Hariciye vekili.....	566
3.1.11.2.1.1.12. İçişleri Bakanı	567
3.1.11.2.1.1.13. İktisat Bakanı	567
3.1.11.2.1.1.14. Maliye Bakanı	567
3.1.11.2.1.1.15. Meclis Başkanı.....	567
3.1.11.2.1.1.16. Milletvekili / Milletvekilleri.....	567
3.1.11.2.1.1.17. Nazır	569
3.1.11.2.1.1.18. Senatör.....	569
3.1.11.2.1.1.19. Tarım Bakanı.....	569
3.1.11.2.1.1.20. Ticaret nazırı	570
3.1.11.2.1.1.21. Vekil / Vekillik.....	570

3.1.11.2.1.1.22. Zaptiye nazırı	570
3.1.11.2.1.1.23. Ziraat Bakanı	570
3.1.11.2.1.2. Üst Düzey Devlet Yöneticileri.....	570
3.1.11.2.1.2.1. Başkonsolos.....	570
3.1.11.2.1.2.2. Beylerbeyi	571
3.1.11.2.1.2.3. Bürokrat.....	571
3.1.11.2.1.2.4. Defterdar	571
3.1.11.2.1.2.5. Defterdarbaşı	571
3.1.11.2.1.2.6. Devlet adamı	571
3.1.11.2.1.2.7. Diplomat.....	572
3.1.11.2.1.2.8. Doç	572
3.1.11.2.1.2.9. Elçi	573
3.1.11.2.1.2.10. Emir.....	574
3.1.11.2.1.2.11. Emniyet müdürü.....	574
3.1.11.2.1.2.12. Emniyet müdür yardımcısı.....	574
3.1.11.2.1.2.13. Halife.....	575
3.1.11.2.1.2.14. Kaymakam / Kaymakamlık.....	575
3.1.11.2.1.2.15. Konsolos.....	577
3.1.11.2.1.2.16. MİT paşası.....	577
3.1.11.2.1.2.17. Mütesellim.....	578
3.1.11.2.1.2.18. Paşa	578
3.1.11.2.1.2.19. Reisülküttap.....	583
3.1.11.2.1.2.20. Sadrazam	583
3.1.11.2.1.2.21. Sefir	584
3.1.11.2.1.2.22. Şeyhülislam	584
3.1.11.2.1.2.23. Vali	585
3.1.11.2.1.2.24. Vali muavini.....	588
3.1.11.2.1.2.25. Vezir	589
3.1.11.2.1.2.26. Vezir (İsmail Paşa).....	590
3.1.11.2.1.2.27. Veziri azam	590
3.1.11.2.1.2.28. Başvezir	591
3.1.11.2.1.3. Kanun Yapıcılar	591

3.1.11.2.1.3.1. Çar	591
3.1.11.2.1.3.2. Hakan	592
3.1.11.2.1.3.3. Han	592
3.1.11.2.1.3.4. Hükümdar	593
3.1.11.2.1.3.5. Hünkâr	593
3.1.11.2.1.3.6. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri	593
3.1.11.2.1.3.7. İmparator	593
3.1.11.2.1.3.8. Kral	593
3.1.11.2.1.3.9. Padişah	596
3.1.11.2.1.3.10. Sultan	601
3.1.11.2.1.3.11. Şah	603
3.1.11.2.2. Genel Müdürler ve Başkanlar	604
3.1.11.2.2.1. Politika ve Plânlama Müdürleri	604
3.1.11.2.2.1.1. Parti başkanı	604
3.1.11.2.2.1.2. Parti il başkanı	604
3.1.11.2.2.1.3. Parti önderi	605
3.1.11.2.2.1.4. Parti yöneticisi / Parti yöneticileri	605
3.1.11.2.2.2. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları	605
3.1.11.2.2.2.1. Politikacı	605
3.1.11.2.2.2.2. Siyasetçi	606
3.1.11.2.2.2.3. Siyasi önder	607
3.1.11.2.2.3. Genel Müdürler ve Başkanlar	608
3.1.11.2.2.3.1. Fenerbahçe Kulübü başkanlığı	608
3.1.11.2.2.3.2. Genel müdür	608
3.1.11.2.3. Diğer Hizmet Müdürleri	608
3.1.11.2.3.1. Özel Amaçlı Kuruluşların Yöneticileri	608
3.1.11.2.3.1.1. Dernek yöneticisi	608
3.1.11.2.3.2. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları	608
3.1.11.2.3.2.1. Sendikacı	608
3.1.11.2.4. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler	609
3.1.11.2.4.1. Basın Yayın Kuruluşları Müdürleri	609
3.1.11.2.4.1.1. TRT yöneticisi	609

3.1.11.3. Diğer Yöneticiler.....	609
3.1.11.3.1. Ağa	609
3.1.11.3.2. Amir.....	610
3.1.11.3.3. Genel Müdürler ve Başkanlar.....	610
3.1.11.3.3.1. Belediye başkanı	610
3.1.11.3.4. Patron.....	613
3.1.11.3.4.1. Armatör	614
3.1.11.3.4.2. Büfeci.....	614
3.1.11.3.4.3. Demiryolu zengini ve tütün kralı	615
3.1.11.3.4.4. Dokuma fabrikatörü.....	615
3.1.11.3.4.5. Fabrikatör.....	615
3.1.11.3.4.6. Fare zehri üreticisi	616
3.1.11.3.4.7. Gazete patronu	616
3.1.11.3.4.8. Gazete sahibi.....	617
3.1.11.3.4.9. Gazino sahibi / Gazino sahipleri.....	617
3.1.11.3.4.10. İş adamı.....	617
3.1.11.3.4.11. İşveren.....	619
3.1.11.3.4.12. Kitabevi sahibi	619
3.1.11.3.4.13. Mandıra sahibi	619
3.1.11.3.4.14. Melek Şeker Çiklet'in kurucusu ve üreticisi.....	620
3.1.11.3.4.15. Otel sahibi.....	620
3.1.11.3.4.16. Petrol milyonerleri	620
3.1.11.3.4.17. Reklam şirketi sahibi	620
3.1.11.3.4.18. Sanayici.....	621
3.1.11.3.4.19. Şirket sahibi	621
3.1.11.3.4.20. Toprak ağası.....	621
3.1.11.3.4.21. Toptancı	621
3.1.11.3.4.22. Vog çoraplarının sahibi.....	622
3.1.11.3.4.23. Wells Fargo araba şirketi sahipleri	622
3.1.11.3.4.24. Yap-satçı	622
3.1.11.3.4.25. Yoğurt üreticisi şirketler	622
3.1.11.4. Ticari ve İdari Müdürler.....	622

3.1.11.4.1. Diğer Hizmet Müdürleri	622
3.1.11.4.1.1. Bölük ağası	622
3.1.11.4.1.2. Büfe müdürü	623
3.1.11.4.1.3. Doğancı ağası.....	623
3.1.11.4.1.4. Esirbaşı.....	623
3.1.11.4.1.5. Harem ağası	623
3.1.11.4.1.6. Kâhya / Kâhyalık	624
3.1.11.4.1.7. Köle kâhyası	624
3.1.11.4.2. İmalat, Madencilik, İnşaat ve Dağıtım Müdürleri	625
3.1.11.4.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Profesyonel Hizmet Müdürleri	625
3.1.11.4.2.1.1. Şeker fabrikaları idaresi umum müdürü.....	625
3.1.11.4.2.2. İnşaat Müdürleri.....	625
3.1.11.4.2.2.1. Vural yapı yöneticisi	625
3.1.11.4.2.3. Müteahhit.....	625
3.1.11.4.2.3.1. İnşaatçılık	625
3.1.11.4.2.3.2. Müteahhit	626
3.1.11.4.3. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler.....	629
3.1.11.4.3.1. Basın Yayın Kuruluşları Müdürleri	629
3.1.11.4.3.1.1. Servis şefi	629
3.1.11.4.3.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler.....	629
3.1.11.4.3.2.1. Hapishane müdürü	629
3.1.11.4.3.2.2. İdare amiri	629
3.1.11.4.3.2.3. İstasyon müdürü	629
3.1.11.4.3.2.4. Tren hattında görev yapan yönetici.....	630
3.1.11.4.3.2.5. İşletmeci	630
3.1.11.4.3.2.6. Tapu kadastro il müdürü	630
3.1.11.4.3.2.7. Tapu kadastro müdürlüğü	630
3.1.11.4.3.3. Eğitim Müdürleri	630
3.1.11.4.3.3.1. Dershane yöneticisi	630
3.1.11.4.3.3.2. İlkokul müdürü.....	631
3.1.11.4.3.3.3. Lise müdürü	631

3.1.11.4.3.3.4. Okul müdürü	631
3.1.11.4.3.3.5. Okul yöneticisi	632
3.1.11.4.3.4. Muhtarlar ve İhtiyar Heyeti	632
3.1.11.4.3.4.1. Muhtar	632
3.1.11.4.3.5. Sağlık Hizmetleri Müdürleri	634
3.1.11.4.3.5.1. İl sağlık müdürü	634
3.1.11.4.3.6. Hayvanat bahçesi müdürü.....	634
3.1.11.4.3.7. Müdür.....	634
3.1.11.4.3.8. Müdür yardımcısı.....	635
3.1.11.4.4. Profesyonel Hizmet Müdürleri	636
3.1.11.4.4.1. Basın Yayın Kuruluşları Müdürleri	636
3.1.11.4.4.1.1. Yazı işleri müdürü.....	636
3.1.11.4.4.2. Eğitim Müdürleri	636
3.1.11.4.4.2.1. Eğitim enstitüsü müdürü	636
3.1.11.4.4.2.2. Milli eğitim müdürü	637
3.1.11.4.4.3. Özel Amaçlı Kuruluşların Üst Düzey Yöneticileri	637
3.1.11.4.4.3.1. Vakıf yöneticisi	637
3.1.11.4.4.4. Spor, Eğlence ve Dinlenme ile Kültür Merkezi Müdürleri	637
3.1.11.4.4.4.1. Kültür müdürü.....	637
3.1.11.4.4.4.5. Hazinesarbaşı.....	638
3.1.11.5. Üretim ve Uzmanlaşmış Hizmet Müdürleri.....	639
3.1.11.5.1. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler.....	639
3.1.11.5.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler.....	639
3.1.11.5.1.1.1. Terzicibaşının yardımcısı	639
3.1.11.5.1.1.2. Mandıra işletmeciliği	639
3.1.11.5.2. Profesyonel Hizmet Müdürleri	639
3.1.11.5.2.1. Belediye imar müdürlüğü	639
3.1.11.5.2.2. Futbol takımı yöneticiliği.....	639
3.1.11.5.3. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık ile İlgili Üretim Müdürleri ..	640
3.1.11.5.3.1. Tarım ve Ormancılık ile İlgili Üretim Müdürleri	640
3.1.11.5.3.1.1. Bölge Tekel alım müdürü.....	640

3.1.11.5.4. Diğer yöneticiler.....	640
3.1.11.5.4.1. Yönetici / Yöneticiler.....	640
3.2. Kadınlar için kullanılan meslekler.....	642
3.2.1. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	642
3.2.1.1. Genel Büro Elemanları ile Klavye Kullanan Büro Elemanları.....	642
3.2.1.1.1. Sekreterler (Genel)	642
3.2.1.1.1.1. Sekreter	642
3.2.1.2. Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	643
3.2.1.2.1. Müşteri Danışma Elemanları.....	643
3.2.1.2.1.1. Seyahat ile İlgili Danışmanlar ve Seyahat Büro Elemanları	643
3.2.1.2.1.1.1. Turizmci	643
3.2.1.2.1.2. Telefon Santrali Operatörleri	643
3.2.1.2.1.2.1. Santral görevlisi	643
3.2.1.3. Sayısal İşlemler Yapan ve Malzeme Kayıtları Tutan Büro Elemanları	644
3.2.1.3.1. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar.....	644
3.2.1.3.1.1. Banka Veznedarları ve İlgili Büro Elemanları	644
3.2.1.3.1.1.1. Banka memuresi.....	644
3.2.1.3.1.1.2. Bankacı.....	644
3.2.2. Hizmet ve Satış Elemanları.....	644
3.2.2.1. Kişisel Bakım Hizmetleri Veren Elemanlar.....	644
3.2.2.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar ve Öğretmen Yardımcıları ...	644
3.2.2.1.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar.....	644
3.2.2.1.1.1.1. Bakıcı	644
3.2.2.1.1.2. Çocuk Bakım Hizmeti Veren Elemanlar	645
3.2.2.1.1.2.1. Dadı	645
3.2.2.1.2. Bina Sorumluları ile Temizlik ve Bakım İşleri Sorumluları	645
3.2.2.1.2.1. Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları.....	645
3.2.2.1.2.1.1. Kapıcı	645
3.2.2.2. Hizmet ve Satış Elemanları.....	646
3.2.2.2.1. Kişisel Hizmetler Veren Elemanlar.....	646
3.2.2.2.1.1. Aşçılar.....	646

3.2.2.2.1.1.1. Ahçı (Aşçı).....	646
3.2.2.2.1.2. Garsonlar ve Barmenler	646
3.2.2.2.1.2.1. Garson	646
3.2.2.2.2. Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	647
3.2.2.2.2.1. Astrologlar, Falcılar ve İlgili Çalışanlar	647
3.2.2.2.2.1.1. Büyücü	647
3.2.2.2.2.1.2. Falcı.....	647
3.2.2.2.2.1.3. Kâhin.....	647
3.2.2.2.2.1.4. Müneccim.....	647
3.2.2.2.2.2. Cenaze Hizmetlerinde Çalışanlar ve Mumyacılar	648
3.2.2.2.2.2.1. Ölü yıkayıcısı	648
3.2.2.2.2.3. Arabuluculuk	648
3.2.2.2.2.4. Cariye.....	648
3.2.2.2.2.5. Çöpçatan / Çöpçatanlık.....	648
3.2.2.2.2.6. Ev hanımı.....	649
3.2.2.2.2.7. Ev kadını.....	651
3.2.2.2.2.8. Mektupçu	653
3.2.2.2.2.9. Kuaförler, Güzellik Uzmanları ve İlgili Çalışanlar	653
3.2.2.2.2.9.1. Berber	653
3.2.2.2.2.10. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları.....	654
3.2.2.2.2.10.1. Kuru temizlemeci	654
3.2.2.2.2.11. Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları.....	654
3.2.2.2.2.11.1. Kapı Kapı Dolaşarak Satış Yapan Satış Elemanları ..	654
3.2.2.2.2.11.1.1. Bohçacı	654
3.2.2.2.3. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar, Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri ile Rehberler.....	655
3.2.2.2.3.1. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar.....	655
3.2.2.2.3.1.1. Rehber / Rehberlik	655
3.2.2.3. Satışlar ile İlgili Elemanlar.....	655
3.2.2.3.1. Diğer Satış Elemanları.....	655
3.2.2.3.1.1. Antikacılık	655
3.2.2.3.1.2. Mankenler ve Diğer Modeller.....	656

3.2.2.3.1.2.1. Manken.....	656
3.2.2.3.2. Perakende Ticaret ile İlgili Küçük İşyeri Sahipleri	658
3.2.2.3.2.1. Butik sahibi	658
3.2.2.3.2.2. İşletmeci.....	659
3.2.2.3.2.3. Lokanta sahibesi	659
3.2.2.3.2.4. Lokantacı	659
3.2.2.3.2.5. Modaevi sahibi.....	660
3.2.2.3.2.6. Pansiyoncu (Pansiyon işletmecisi).....	660
3.2.2.3.2.7. Şenay'ın dükkânı (butiği)	660
3.2.2.3.3. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları	661
3.2.2.3.3.1. Çiçekçi dükkânı	661
3.2.2.3.3.2. Elbiseci.....	661
3.2.2.3.3.3. Hazır elbiseci	661
3.2.2.3.3.4. Kırtasiyeci	661
3.2.2.3.3.5. Kitapçı.....	661
3.2.2.3.3.6. Kuşyemi satan yaşlı kadın	662
3.2.2.3.3.7. Pastane	662
3.2.2.3.3.8. Pulcu	662
3.2.2.3.3.9. Sütyenci	663
3.2.2.3.3.10. Şekerci dükkânı.....	663
3.2.2.3.3.11. Tatlıcı.....	663
3.2.2.3.3.12. Mankenler ve Diğer Modeller.....	664
3.2.2.3.3.12.1. Modellik	664
3.2.2.3.4. Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları	664
3.2.2.3.4.1. Tezgâhtar	664
3.2.2.3.5. Kapı k Kapı Dolaşarak Satış Yapan Satış Elemanları.....	665
3.2.2.3.5.1. Sütçü	665
3.2.2.4. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar	665
3.2.2.4.1. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar.....	665
3.2.2.4.1.1. Gardiyanlar	665
3.2.2.4.1.1.1. Gardiyan.....	665
3.2.2.4.1.2. Güvenlik Görevlileri	666

3.2.2.4.1.2.1. Bekçi	666
3.2.3. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	666
3.2.3.1. Temizlikçiler ve Yardımcılar	666
3.2.3.1.1. Ev, Otel ve Bürolarda Çalışan Temizlikçiler ve Yardımcılar ...	666
3.2.3.1.1.1. Büro, Otel ve Diğer İşyerlerinde Çalışan Temizlikçiler ve Yardımcılar	666
3.2.3.1.1.1.1. Ortalıkçı.....	666
3.2.3.1.1.2. Çamaşırcılar ve Ütücüler	667
3.2.3.1.1.2.1. Çamaşırcı.....	667
3.2.3.1.1.3. Evlerde Çalışan Temizlikçiler ve Ev İşleri Yardımcıları....	667
3.2.3.1.1.3.1. Gündelikçi	667
3.2.3.1.1.3.2. Hizmetçi	667
3.2.3.1.1.4. Temizlikçi	670
3.2.3.2. Cadde / Sokak ve İlgili Satış ve Hizmet Çalışanları	671
3.2.3.2.1. Sokak Satıcıları.....	671
3.2.3.2.1.1. Çiçekçi	671
3.2.3.2.1.2. Çiçek satan çingeneler	671
3.2.4. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	672
3.2.4.1. Kendi Geçimine Yönelik Çiftçiler, Balıkçılar, Avcılar ve Toplayıcılar	672
3.2.4.1.1. Kooperatifçilik.....	672
3.2.4.1.2. Çiftlik ve Süt Hayvanları Yetiştiricileri	672
3.2.4.1.2.1. Peynircilik.....	672
3.2.4.1.2. Kendi Geçimine Yönelik Bitkisel Ürün Yetiştiricileri.....	672
3.2.4.1.2.1. Tarla Ürünleri ve Sebze Yetiştiricileri.....	672
3.2.4.1.2.1.1. Çiçek yetiştiriciliği	672
3.2.4.1.2.1.2. Çilek yetiştiriciliği.....	672
3.2.4.2. Pazara Yönelik Nitelikli Ormancılık, Su Ürünleri ve Avcılık Çalışanları	673
3.2.4.2.1. Hayvan Yetiştiricileri	673
3.2.4.2.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hayvan Yetiştiricileri	673
3.2.4.2.1.1.1. Hayvancılık	673
3.2.5. Profesyonel Meslek Mensupları	673

3.2.5.1. Bilim ve Mühendislik Alanlarındaki Profesyonel Meslek Mensupları	673
3.2.5.1.1. Mimarlar, Planlamacılar, Harita Mühendisleri ve Tasarımcılar	673
3.2.5.1.1.1. Mimarlık	673
3.2.5.2. Eğitim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	674
3.2.5.2.1. Eğitim ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları	674
3.2.5.2.1.1. Hoca / Öğretmen	674
3.2.5.2.1.1.1. Edebiyatçı	680
3.2.5.2.1.1.2. Matematikçi	680
3.2.5.2.2. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları	680
3.2.5.2.2.1. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları	680
3.2.5.2.2.1.1. Akademisyen	680
3.2.5.2.2.1.2. Asistan	680
3.2.5.2.2.1.3. Profesör	681
3.2.5.3. Hukuk, Sosyal ve Kültür ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	681
3.2.5.3.1. Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	681
3.2.5.3.1.1. Hâkimler	681
3.2.5.3.1.1.1. Hâkim	681
3.2.5.3.1.1.2. Yargıç	682
3.2.5.3.1.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	682
3.2.5.3.1.2.1. Noter	682
3.2.5.3.2. Kütüphaneciler, Arşivciler ve Küratörler	683
3.2.5.3.2.1. Kütüphaneciler ve benzer Profesyonel Meslek Mensupları	683
3.2.5.3.2.1.1. Kütüphane müdürü (Müdire)	683
3.2.5.3.3. Mimarlar, Planlamacılar, Harita Mühendisleri ve Tasarımcılar	683
3.2.5.3.3.1. Ürün ve Giysi Tasarımcıları	683
3.2.5.3.3.1.1. Modacı	683
3.2.5.3.4. Sosyal ve Din ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	684
3.2.5.3.4.1. Psikologlar	684
3.2.5.3.4.1.1. Psikolog	684
3.2.5.3.4.2. Sosyologlar, Antropologlar ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	684

3.2.5.3.4.2.1. Sosyal bilimci.....	684
3.2.5.3.5. Yaratıcı Sanatçılar ve Sahne Sanatçıları.....	684
3.2.5.3.5.1. Animatör	684
3.2.5.3.5.2. Artist	684
3.2.5.3.5.3. Dansçılar ve Koreograflar.....	687
3.2.5.3.5.3.1. Balerin	687
3.2.5.3.5.3.2. Dansöz.....	688
3.2.5.3.5.3.3. Göbek dansözleri.....	690
3.2.5.3.5.4. Dublajcı (Dublaj)	690
3.2.5.3.5.5. Görsel Sanatçılar.....	691
3.2.5.3.5.5.1. Ressam	691
3.2.5.3.5.6. Müzisyenler, Şarkıcılar ve Besteciler	691
3.2.5.3.5.6.1. Müzisyen	691
3.2.5.3.5.6.2. Piyanist.....	691
3.2.5.3.5.6.3. Şantöz.....	692
3.2.5.3.5.6.4. Şarkıcı	692
3.2.5.3.5.6.5. Türkücü	695
3.2.5.3.5.7. Palyaçolar, Sihirbazlar, Akrobatlar ve İlgili Meslek Mensupları	695
3.2.5.3.5.7.1. Cambaz.....	695
3.2.5.3.5.7.2. Trapezci.....	696
3.2.5.3.5.8. Radyo, Televizyon ve Diğer Medya Sunucuları.....	696
3.2.5.3.5.8.1. Spiker	696
3.2.5.3.5.8.2. Sunucu.....	697
3.2.5.3.5.9. Figüran	697
3.2.5.3.5.10. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları	697
3.2.5.3.5.10.1. Yönetmen	697
3.2.5.3.5.11. Oyuncu	697
3.2.5.3.5.12. Sanatçı.....	698
3.2.5.3.5.13. Seslendirme sanatçısı / Seslendirmeci	699
3.2.5.3.5.14. Sinema artisti	700
3.2.5.3.5.15. Sinema oyuncusu	700

3.2.5.3.5.16. Tiyatro Artisti	702
3.2.5.3.5.17. Tiyatro oyuncusu	703
3.2.5.3.5.18. Tiyatro sanatçısı.....	703
3.2.5.3.5.19. Tiyatrocu.....	704
3.2.5.3.6. Yazarlar, Gazeteciler ve Dilbilimciler.....	706
3.2.5.3.6.1. Çevirmenler (Yazılı ve Sözlü) , Yorumcular ve Diğer Dilbilimciler.....	706
3.2.5.3.6.1.1. Eleştirmen	706
3.2.5.3.6.1.2. Sinema magazincisi.....	706
3.2.5.3.6.2. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları	706
3.2.5.6.2.1. Televizyoncu.....	706
3.2.5.3.6.3. Gazeteci	707
3.2.5.3.6.4. Yazarlar.....	707
3.2.5.3.6.4.1. Senarist.....	707
3.2.5.3.7. Yazın, Yayın ve Yayımla İlgili Meslekler	707
3.2.5.3.7.1. Yayımcı.....	707
3.2.5.3.7.2. Yayıncı.....	707
3.2.5.3.8. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	708
3.2.5.3.8.1. Reklam ve Pazarlama ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	708
3.2.5.3.8.1.1. Reklamcı	708
3.2.5.4. Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları.....	708
3.2.5.4.1. Sağlık ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları.....	708
3.2.5.4.1.1. Diş hekimi / Dişçi	708
3.2.5.4.1.2. Eczacılar / Eczacı Hanım / Eczane	709
3.2.5.4.2. Tıp Doktorları.....	710
3.2.5.4.2.1. Genel Tıp Doktorları.....	710
3.2.5.4.2.1.1. Doktor	710
3.2.5.4.2.2. Uzman Tıp Doktorları.....	713
3.2.5.4.2.2.1. Çocuk doktoru.....	713
3.2.5.4.2.2.2. Kadın doktoru / Jinekolog.....	713
3.2.6. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	713

3.2.6.1. El Sanatları ve Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar	713
3.2.6.1.1. El Sanatları Çalışanları	713
3.2.6.1.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elişi Çalışanları	713
3.2.6.1.1.1.1. Halıcılık.....	713
3.2.6.2. Gıda İşleme, Ağaç İşleri, Giyim Eşyası ve Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	713
3.2.6.2.1. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	713
3.2.6.2.1.1. Tütün Hazırlayıcılar ve Tütün Ürünleri Yapımcıları.....	713
3.2.6.2.1.1.1. Tütün işçisi.....	713
3.2.6.2.2. Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili İşlerde Çalışanlar.....	714
3.2.6.2.2.1. Dikişçiler, Nakışçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	714
3.2.6.2.2.1.1. Dikiş diken kızlar	714
3.2.6.2.2.2. Tekstil, Deri ve benzer Malzemeleri Kullanan Elişi Çalışanları	714
3.2.6.2.2.2.1. Deri elbiseci	714
3.2.6.2.2.3. Terziler, Elbise Yapımcıları, Kürk ve Şapka Yapımcıları..	714
3.2.6.2.2.3.1. Terzi	714
3.2.7. Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	716
3.2.7.1. Diğer.....	716
3.2.7.1.1. İşçi	716
3.2.7.2. İş ve İdare ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	717
3.2.7.2.1. Düzenleyici Devlet ile İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	717
3.2.7.2.1.1. Memur / Memure	717
3.2.7.2.1.2. Sigorta memur ve memureleri	719
3.2.7.2.2. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri	719
3.2.7.2.2.1. Hava Taşıtı Pilotları ve İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	719
3.2.7.2.2.1.1. Hostes	719
3.2.7.2.3. İş Hizmetleri Aracıları.....	720
3.2.7.2.3.1. Ev sahibesi	720
3.2.7.2.3.2. Ev sahibi	721

3.2.7.2.4. Satış ve Satın Alma Temsilcileri ve Aracıları (Brokerler)	721
3.2.7.2.4.1. Emlakçılar ve Gayrimenkul Yöneticileri	721
3.2.7.2.4.1.1. Tellal	721
3.2.7.2.5. Spor ve Fitnes Çalışanları	721
3.2.7.2.5.1. Atletler ve Sporcular	721
3.2.7.2.5.1.1. Sporcu	721
3.2.7.3. Hukuk, Sosyal, Kültür ve Benzeri Alanlar ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	722
3.2.7.3.1. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	722
3.2.7.3.1.1. Galeri, Müze ve Kütüphane Teknisyenleri	722
3.2.7.3.1.1.1. Asistan	722
3.2.7.3.1.2. Yayın ve Ses-Görüntü Teknisyenleri	722
3.2.7.3.1.2.1. Asistan	722
3.2.7.4. Sağlık ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	723
3.2.7.4.1. Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	723
3.2.7.4.1.1. Hemşire	723
3.2.7.4.1.2. İğneci kadın	724
3.2.8. Yasaya Aykırı ya da Yasadışı Meslekler (Gayrı Meşru Meslekler)	724
3.2.8.1. Arakçı	724
3.2.8.2. Bavul ticareti	724
3.2.8.3. Fahişe / Fahişelik	725
3.2.8.4. Genel ev işleticisi madam	725
3.2.8.5. Konsomatris	725
3.2.8.6. Orospu / Orospuluk	726
3.2.8.7. Orospuluk (Sokak kadını)	730
3.2.8.8. Pezevenk	731
3.2.8.9. Randevuevi işleticisi / İşletmecisi	731
3.2.8.10. Randevuevi sahibesi	731
3.2.9. Yöneticiler	731
3.2.9.1. Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler ve Kanun Yapıcılar	731
3.2.9.1.1. Kanun Yapıcılar ve Üst Düzey Yöneticiler	731

3.2.9.1.1.1. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları.....	731
3.2.9.1.1.1.1. Bakan.....	731
3.2.9.1.1.1.2. Başbakan	732
3.2.9.1.1.2. Üst Düzey Devlet Yöneticileri.....	732
3.2.9.1.1.2.1. Diplomat.....	732
3.2.9.1.1.2.2. Sefire	732
3.2.9.1.1.3. Kanun Yapıcılar	733
3.2.9.1.1.3.1. İmparatoriçe	733
3.2.9.1.1.3.2. Kraliçe	733
3.2.9.1.1.3.3. Sultan.....	734
3.2.9.2. Diğer Yöneticiler.....	735
3.2.9.2.1. Patron.....	735
3.2.9.2.1.1. İş kadını.....	735
3.2.9.2.1.2. Otel sahibesi.....	735
3.2.9.3. Üretim ve Uzmanlaşmış Hizmet Müdürleri.....	735
3.2.9.3.1. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler.....	735
3.2.9.3.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler.....	735
3.2.9.3.1.1.1. Mandıra işletmeciliği	735
3.3. Çocuklar için kullanılan meslekler	736
3.3.1. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	736
3.3.1.1. Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	736
3.3.1.1.1. Diğer Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar.....	736
3.3.1.1.1.1. Otel Resepsiyonistleri	736
3.3.1.1.1.1.1. Kâtip.....	736
3.3.1.1.1.1.2. Resepsiyonist.....	736
3.3.2. Diğer Meslek Mensupları	736
3.3.2.1. Çırak.....	736
3.3.3. Hizmet ve Satış Elemanları.....	738
3.3.3.1. Hizmet ve Satış Elemanları	738
3.3.3.1.1. Garsonlar ve Barmenler.....	738
3.3.3.1.1.1. Garson.....	738

3.3.3.1.2. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar, Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri ile Rehberler.....	739
3.3.3.1.2.1. Ulaştırma Hizmetlerindeki Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri.....	739
3.3.3.1.2.1.1. Şoför muavini.....	739
3.3.3.1.3. Kişisel Hizmetler Veren Elemanlar.....	739
3.3.3.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar	739
3.3.3.1.3.1.1. Kapı oğlanı	739
3.3.3.1.3.2. Kuaförler, Güzellik Uzmanları ve İlgili Çalışanlar	739
3.3.3.1.3.2.1. Berber çırağı	739
3.3.3.1.3.3. Refakatçiler ve Kişisel Yardımcılar.....	740
3.3.3.1.3.3.1. Komi.....	740
3.3.3.2. Satışlar ile İlgili Elemanları	740
3.3.3.2.1. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları	740
3.3.3.2.1.1. Ayakkabıcı çırağı.....	740
3.3.3.2.1.2. Bakkal çırağı.....	740
3.3.3.2.1.3. Çaycı çırağı / çirakları.....	741
3.3.3.2.1.4. Fırıncı çırağı.....	742
3.3.3.2.1.5. Fıstıkçı dükkânlarının çirakları.....	742
3.3.3.2.1.6. Kahveci çırağı.....	742
3.3.3.2.1.7. Kuru yemişçinin çırağı.....	743
3.3.3.2.1.8. Leblebici çırağı	743
3.3.3.2.1.9. Sahaf çırağı	743
3.3.3.2.1.10. Çay satıcısı.....	743
3.3.3.2.1.11. Lavaş ve yumurta satıcısı.....	743
3.3.3.2.1.12. Dondurmacı	743
3.3.3.2.1.13. Şeker (Karamela) satıcısı	744
3.3.3.2.2. Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları	744
3.3.3.2.2.1. Ayran, gazoz satıcısı	744
3.3.3.2.2.2. Tezgâhtar	744
3.3.3.2.2.3. Satıcı çocuk / Seyyar satıcı / Sokak satıcısı.....	745
3.3.3.3. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar	745

3.3.3.3.1. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar.....	745
3.3.3.3.1.1. Güvenlik Görevlileri.....	745
3.3.3.3.1.1.1. Bekçi	745
3.3.3.3.1.2. Cellat çırağı.....	746
3.3.4. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	746
3.3.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Meslekler	746
3.3.4.1.1. Diğer Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar.....	746
3.3.4.1.1.1. Çiftlik Hayvanları Yetiştiriciliği Yapan Çiftliklerde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	746
3.3.4.1.1.1.1. Çoban	746
3.3.4.1.1.2. Yükleme-Boşaltma İşlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	746
3.3.4.1.1.2.1. Gazete dağıtıcısı.....	746
3.3.4.2. Cadde/Sokak ve İlgili Satış ve Hizmet Çalışanları	747
3.3.4.2.1. Sokak Satıcıları (Gıda Hariç)	747
3.3.4.2.1.1. Gazete satan çocuk.....	747
3.3.4.2.1.2. Gazeteci çocuklar (Gazete satıcısı).....	747
3.3.4.3. Madencilik, İnşaat, İmalat ve Ulaştırma Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar.....	747
3.3.4.3.1. Ulaştırma ve Depolama Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	747
3.3.4.3.1.1. Yükleme-Boşaltma İşlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	747
3.3.4.3.1.1.1. Hamal	747
3.3.4.4. Temizlikçiler ve Yardımcılar	748
3.3.4.4.1. Taşıt ve Pencere Temizleme ile Çamaşır Yıkama ve Diğer Elle Yapılan Temizlik İşlerinde Çalışanlar.....	748
3.3.4.4.1.1. Bulaşıkçı	748
3.3.4.4.1.2. Bulaşıkçı çırağı	749
3.3.4.5. Yiyecek Hazırlama Yardımcıları	749
3.3.4.5.1. Yiyecek Hazırlama Yardımcıları.....	749
3.3.4.5.1.1. Büfe, Baraka Türü Dükân, Sabit Tezgâh, Stant vb. Yerlerdeki Satış Elemanları ile Pazarcılar	749
3.3.4.5.1.1.1. Büfeci çırağı.....	749

3.3.5. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	749
3.3.5.1. Pazara Yönelik Nitelikli Ormancılık, Su Ürünleri ve Avcılık Çalışanları	749
3.3.5.1.1. Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçılar	749
3.3.5.1.1.1. İç Sular ve Kıyılardaki Balıkçılık Çalışanları.....	749
3.3.5.1.1.1.1. Balıkçı	749
3.3.6. Profesyonel Meslek Mensupları	750
3.3.6.1. Hukuk, Sosyal ve Kültür ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	750
3.3.6.1.1. Yaratıcı Sanatçılar ve Sahne Sanatçıları.....	750
3.3.6.1.1.1. Görsel Sanatçılar.....	750
3.3.6.1.1.1.1. Hattat çırağı.....	750
3.3.6.1.1.1.2. Meddah çırağı.....	750
3.3.6.1.1.1.3. Nakkaş çırağı.....	750
3.3.6.1.2. Yazarlar, Gazeteciler ve Dilbilimciler.....	750
3.3.6.1.2.1. Gazeteciler	750
3.3.6.1.2.1.1. Haberci	750
3.3.7. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	751
3.3.7.1. El Sanatları ve Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar	751
3.3.7.1.1. Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar	751
3.3.7.1.1.1. Baskı Tamamlama ve Ciltleme İşlerinde Çalışanlar.....	751
3.3.7.1.1.1.1. Ciltçi çırağı.....	751
3.3.7.2. Gıda İşleme, Ağaç İşleri, Giyim Eşyası ve Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	751
3.3.7.2.1. Gıda İşleme ve İlgili İşlerde Çalışanlar	751
3.3.7.2.1.1. Kasaplar, Balık Satıcıları ve benzer Gıda Hazırlama İşlerinde Çalışanlar	751
3.3.7.2.1.1.1. Kasap çırağı.....	751
3.3.7.2.2. Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili İşlerde Çalışanlar.....	751
3.3.7.2.2.1. Dikişçiler, Nakışçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar.....	751
3.3.7.2.2.1.1. Yorgancı çırağı.....	751
3.3.7.2.2.2. Terziler, Elbise Yapımcıları, Kürk ve Şapka Yapımcıları..	752
3.3.7.2.2.2.1. Terzi çırağı	752
3.3.7.2.2.3. Ayakkabı yapımcıları ve ilgili işlerde çalışanlar	752

3.3.7.2.2.3.1. Ayakkabı yapım çırağı	752
3.3.7.3. İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar (Elektrikçiler Hariç).....	753
3.3.7.3.1. Badana, Boya ve Bina Dış Yüzey Temizliği ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	753
3.3.7.3.1.1. Badanacı çırağı	753
3.3.7.4. Metal İşleme, Makine ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	753
3.3.7.4.1. Metal Levha ve Metal İnşaat Malzemesi Çalışanları, Kalıpçılar ve Kaynakçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	753
3.3.7.4.1.1. Kaynakçılar ve Oksi-Gaz Alevli Kesimciler	753
3.3.7.4.1.1.1. Kaynakçı çırağı	753
3.3.7.4.2. Motorlu Taşıt Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar	753
3.3.7.4.2.1. Araba tamircisinin çırağı	753
3.3.7.4.2.2. Tamirci çırağı.....	754
3.3.8. Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	754
3.3.8.1. Hukuk, Sosyal, Kültür ve Benzeri Alanlar ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	754
3.3.8.1.1. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	754
3.3.8.1.1.1. Fotoğrafçılar.....	754
3.3.8.1.1.1.1. Fotoğrafçı çırağı	754
3.3.8.2. Sağlık ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları.....	755
3.3.8.2.2. Tıp Teknisyenleri ve Eczacılık Teknisyenleri	755
3.3.8.2.2.1. Eczacılık Teknisyenleri ve Yardımcı Elemanları	755
3.3.8.2.2.1.1. Eczacı çırağı	755
3.3.8.2.2.1.2. Eczacı kalfası	755
3.3.9. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	755
3.3.9.1. Sabit Tesis ve Makine Operatörleri.....	755
3.3.9.1.1. Diğer Sabit Tesis ve Makine Operatörleri.....	755
3.3.9.1.1.1. Kuyu Açma ve Sondaj Makineleri Operatörleri ve İlgili Çalışanlar	755
3.3.9.1.1.1.1. Kuyucu çırağı	755
3.3.9.1.1.2. Makineci çırağı	757

3.3.10. Yasaya Aykırı ya da Yasadışı Meslekler	757
3.3.10.1. Hırsız / Hırsızlık	757
3.3.10.2. Sahte Bizans parası satmaya çalışan çocuklar	758
3.3.10.3. Sigaracı çocuklar / Sigara satıcısı	758
3.3.11. Yöneticiler	758
3.3.11.1. Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler ve Kanun Yapıcılar	758
3.3.11.1.1. Kanun Yapıcılar ve Üst Düzey Yöneticiler.....	758
3.3.11.1.1.1. Kanun Yapıcılar	758
3.3.11.1.1.1.1. Kral.....	758
3.3.11.1.1.1.2. Padişah	758
3.3.11.1.1.1.3. Sultan.....	759
4. KULLANILAN MESLEKLERİN ORHAN PAMUK'UN KURGUSAL METİNLERİNDEKİ ORANI, KULLANIM SIKLIĞI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	760
4.1. Tüm Kurguya Dayalı Metinlerde Cinsiyete Dayalı Mesleklerin Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı	760
4.1.1. Her Kurguya Dayalı Metnin Cinsiyete Dayalı Meslek Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı.....	761
4.1.1.1. Benim Adım Kırmızı.....	761
4.1.1.2. Beyaz Kale	763
4.1.1.3. Cevdet Bey ve Oğulları.....	764
4.1.1.4. Gizli Yüz	766
4.1.1.5. Hatıraların Masumiyeti	767
4.1.1.6. Kafamda Bir Tuhafılık	769
4.1.1.7. Kar.....	770
4.1.1.8. Kara Kitap	772
4.1.1.9. Kırmızı Saçlı Kadın.....	773
4.1.1.10. Masumiyet Müzesi	775
4.1.1.11. Sessiz Ev	776
4.1.1.12. Yeni Hayat	778
4.1.2. Tüm Kurguya Dayalı Metinlerin Cinsiyete Dayalı Meslek Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı	780
4.2 Her Kurgusal Metnin Meslek Kullanım Oranı ve Kullanım Sıklığı	782

4.2.1. Benim Adım Kırmızı	782
4.2.2. Beyaz Kale	789
4.2.3. Cevdet Bey ve Oğulları.....	793
4.2.4. Gizli Yüz.....	801
4.2.5. Hatıraların Masumiyeti	803
4.2.6. Kafamda Bir Tuhaflık.....	804
4.2.7. Kar	815
4.2.8. Kara Kitap.....	823
4.2.9. Kırmızı Saçlı Kadın	835
4.2.10. Masumiyet Müzesi.....	840
4.2.11. Sessiz Ev	849
4.2.12. Yeni Hayat	855
4.3. Orhan Pamuk'un Kurguya Dayalı Tüm Metinlerinde Görülen Mesleklerin Kullanım Oranı ve Sıklığı	862
SONUÇ.....	902
KAYNAKÇA	906

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Benim Adım Kırmızı: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	762
Tablo 2. Beyaz Kale: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	764
Tablo 3. Cevdet Bey ve Oğulları: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	765
Tablo 4. Gizli Yüz: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	767
Tablo 5. Hatıraların Masumiyeti: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	768
Tablo 6. Kafamda Bir Tuhaflık: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	770
Tablo 7. Kar: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	771
Tablo 8. Kara Kitap: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	773
Tablo 9. Kırmızı Saçlı Kadın: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	774
Tablo 10. Masumiyet Müzesi: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	776
Tablo 11. Sessiz Ev: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	777
Tablo 12. Yeni Hayat: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	779
Tablo 13. Tümü: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı	781
Tablo 14. Benim Adım Kırmızı: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	782
Tablo 15. Beyaz Kale: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	789
Tablo 16. Cevdet Bey ve Oğulları: Meslek kullanım sıklığı ve oranı.....	793
Tablo 17. Gizli Yüz: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	801
Tablo 18. Hatıraların Masumiyeti: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	803
Tablo 19. Kafamda Bir Tuhaflık: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	804
Tablo 20. Kar: Meslek kullanım sıklığı ve oranı.....	815
Tablo 21. Kara Kitap: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	823
Tablo 22. Kırmızı Saçlı Kadın: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	835
Tablo 23. Masumiyet Müzesi: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	840
Tablo 24. Sessiz Ev: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	849
Tablo 25. Yeni Hayat: Meslek kullanım sıklığı ve oranı	855

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Benim Adım Kırmızı: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı	761
Şekil 2. Benim Adım Kırmızı: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	761
Şekil 3. Beyaz Kale: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı.....	763
Şekil 4. Beyaz Kale: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	763
Şekil 5. Cevdet Bey ve Oğulları: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı	764
Şekil 6. Cevdet Bey ve Oğulları: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	765
Şekil 7. Gizli Yüz: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı	766
Şekil 8. Gizli Yüz: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz).....	766
Şekil 9. Hatıraların Masumiyeti: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı.....	767
Şekil 10. Hatıraların Masumiyeti: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	768
Şekil 11. Kafamda Bir Tuhaflık: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı.....	769
Şekil 12. Kafamda Bir Tuhaflık: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	769
Şekil 13. Kar: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı kullanım oranı	770
Şekil 14. Kar: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	771
Şekil 15. Kara Kitap: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı.....	772
Şekil 16. Kara Kitap: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz).....	772
Şekil 17. Kırmızı Saçlı Kadın: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı	773
Şekil 18. Kırmızı Saçlı Kadın: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	774
Şekil 19. Masumiyet Müzesi: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı	775
Şekil 20. Masumiyet Müzesi: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	775
Şekil 21. Sessiz Ev: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı.....	776
Şekil 22. Sessiz Ev: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	777
Şekil 23. Yeni Hayat: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı	778
Şekil 24. Yeni Hayat: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)	778
Şekil 25. Tümü: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı.....	780
Şekil 26. Tümü: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz).....	780

Üniversitesi : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Yakup ÇELİK
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Mayıs 2019

ÖZET

ORHAN PAMUK’UN KURGUYA DAYALI METİNLERİNDE MESLEKLER

Sibel YANARAY BABA

Orhan Pamuk, ilk kitabını “Karanlık ve Işık” adıyla yazıp Milliyet Roman Ödülünü (1979) almıştır. Kitabının, 1982’de “Cevdet Bey ve Oğulları” başlığı verilerek yayımlanmasıyla başlayan yazın süreci, 19 kitap, seçkiler ve pek çok ödülle devam etmiştir. Tarihi, sosyolojiyi, psikolojiyi romanında postmodern anlatı teknikleriyle harmanlayarak yepyeni bir okuma süreci yaşatır. Bu sosyolojik ve tarihsel süreci kurguda oluşturur ve toplumsal yapıyı kurgu dünyasının içine yerleştirirken de karakterlerde meslekleri kullandığı fark edilmektedir. Orhan Pamuk kurgusalında hem nitelik hem de niceliksel açıdan ciddi oranda meslek kullanımı bulunmaktadır. Sınıf çatışmaları ya da atlamaları, hayat içinde gelişen karakterin, çevrenin anlatımı, Doğu Batı karşılaştırması ya da çatışması, yabancılaşma, yalnızlaşma vb. pek çok izlek ve konunun meslekler aracılığıyla aktarıldığı görülmektedir. Çalışmamızın amacı yayımlanmış kurgusal metinlerinde Orhan Pamuk’un meslekleri kullanımı, bu kullanımının oranı, amacını ortaya koymaktır. Sosyolojik vaka sadece bununla da yetinmemekte, kadın, erkek, çocuk meslekler ve bunların kullanım sıklıkları üzerine de bir inceleme ile çalışmamızın detaylandırılması gerekliliği gözlenmiştir. Orhan Pamuk’un bakış açısıyla, oluşturduğu kurgu dünyasındaki kadın, erkek ve çocuk mesleklerin kullanım sıklığı, mesleki nitelikleri ile de değerlendirilmeye alınmıştır. Kadının adının çocuklar kadar zikredilmediği mesleki çalışmanın sonunda değerlendirilmiştir.

Böylece hem mesleklerdeki cinsiyet oranı hem de mesleklerin kurgudaki görevi, etkisi sayısal verilerle de açıklanmış ve sunulmuştur. Bilimsel olarak değerlendirilmesiyle kurgusal metinlerde mesleklerin kullanım şekli, çeşitliliği belirtilirken, cinsiyetlerine göre mesleklerin kullanım oranı ile kadının, erkeğin ve çocukların toplumsal yapıdaki fonksiyonlarının Orhan Pamuk kurgusal dünyasındaki rolü, yeri açıklanmış olur. Orhan Pamuk'un meslekler üzerinden yaklaşımı, kurgusal dünyanın bir çeşitliliği olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Türk Romanı, Senaryo, Orhan Pamuk, Meslek.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Post Graduate Education
Department : Turkish Language and Literature
Programme : Turkish Language and Literature
Supervisor : Prof. Dr. Yakup ÇELİK
Degree Awarded and Date : MA – Mayıs 2019

ABSTRACT

PROFESSIONS IN FICTIONAL TEXTS BY ORHAN PAMUK

Sibel YANARAY BABA

Orhan Pamuk wrote his first book with the name of “Karanlık ve Işık” and received Milliyet Novel Prize (1979). The literary process after his first book being published with the name of “Cevdet Bey ve Oğulları” went on with 19 novels, selections and numerous awards. By combining history, sociology and psychology with postmodern narrative techniques in his novel, he creates a new reading process. He creates this sociological and historical process in fiction, and it is recognized that he uses professions while placing the social structure into the world of fiction. There is a significant amount of professional use in both the qualitative and quantitative aspects of Orhan Pamuk fiction. It can be observed that many themes and topics such as class conflicts, the development of the character, the narrative of the environment, East-West comparison or conflict, alienation etc. are transferred to the reader through professions. The aim of our study is to reveal Orhan Pamuk's use of occupations, the ratio of this use, and its purpose in published fictional texts. The sociological case was not only satisfied with this, but it was observed that our study should be elaborated with a study on the female, male and child occupations and their frequency of use. From the point of view of Orhan Pamuk, the frequency of the use of female, male and child occupations in the world of fiction was also evaluated with their professional qualifications. It was evaluated at the end of the professional study that the woman's name was not mentioned as much as children.

Thus, both the gender ratio in the professions and the role and function of the professions in the fiction are explained and presented with numerical data. While the use of professions in the fictional texts is indicated in scientific terms, with the ratio of the use of occupations according to the gender, the place of females, males and children in the social structure of Orhan Pamuk's fictional world is explained. Orhan Pamuk's approach through professions is a variety of fictional world.

Key Words: Turkish Literature, Turkish Novel, Scenario, Orhan Pamuk, Profession.

1. GİRİŞ

İnsanın doğumundan beri olmak istediği, bunun için uğraş verdiği hedef, amaç, meslektir. Farkında olmadan programlanmamızdır bazen toplumsal değerlerle bazen aileyle bazen de popülerite ile. Ne olacağım sorusu önce bir kimlik olarak insanın sorgulama süzgecinden geçer. Zamanla da prestij olarak bir statü olur. Kültüre yerleşmiştir, doğuş ile yük gibi biner insanın üstüne. Bebeklerin önüne üç materyal konarak hangi mesleği seçeceğinin anlaşılmaya çalışılması da bunun en basit örneğidir. Bilinçlilik düzeyine ermeden ebeveynler çocuklarına adeta bilinçaltına işlenecek şekilde ne olacaklarını sormaya başlar. Sorunun sorulduğu dönemde hangi meslek popüler ise ya da en çok hangisi para kazandırıyor onu seçmesi için çocuğa subliminal mesajlar verilir. Çocuk zaman içinde bu mesajlarla yoğurularak hangi mesleğin ne olduğunu bilmeden “o” mesleği olacağım, hatta “o” olacağım demeye başlar. İşte bu “o” olacağım kısmında da kimlikleşme ile beraber statü devreye girmeye başlar. Kişinin tanışma sırasında isminden önce mesleğini karşısındaki kişiye söylemesi de bu statü ile ilgilidir. Kompleks ya da egonun yansıması olur meslek böyle durumlarda. Eğer seçimini birey olduğunda kendi başına yapabilirse o kişi, yaptığında mutlu olabileceği bir mesleği seçer ya da para kazandıracak “paralı” mesleği seçer. Bir de ailenin işini devam ettirme geleneği vardır ki doğuştan belli bir yaşama koşullanmış bireylerin hayat gaillesi olur.

Meslek sadece hayatın başında önemli bir seçenek değildir. Olgunlaşmaya dönük bilinç hâlinde de bu seçim ciddi biçimde insanların karşısına çıkartılır. İkili ilişkilerin tamamında meslek, yargı ya da ön yargı oluşturur zihinde. Tanışmalarda isimden sonra belki de sorulan soruların ilkidir. Evlilik kurumuna giden isteme törenlerinde belirleyiciliğiyle ön plâna çıkar.

Hayatın temelinde bulunanlardan biri meslek ise, insana dair ne varsa konusu olarak işleyen edebiyatta da mevcuttur diye düşündüğümüzde, önce mesleğin kavram olarak ne olduğu, nasıl oluştuğu, geliştiği ve günümüzün merkezi halini alışı hakkında açıklama yapılması gerekliliği doğar.

Kelime kökeni olarak Arapça'dan dilimize giren bu kavram, "sülük"tan gelir. "1. Sülûk edilen yer, yol, gidiş. 2. Geçim için tutulan yol. 3. Sistem" şeklinde yapılan tanım;¹ "Bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş."² olarak açıklanmasının yanı sıra, felsefi anlamda da "Birbirine bağlı bilimsel veya felsefi düşünceler birliği; bir fikir çevresinde toplanmış çeşitli bilgiler, özge sistem; ekol, okul."³ olarak da belirtilmiş ve kavram olarak geniş bir açılım yapılmıştır. Sözlükten daha genel kaynaklara geçiş yaptığımızda ise daha da genişleyen bir bakış açısı vardır: "1. Konusuna, tekniklerine vb. göre belirlenen toplumsal bir uğraş. 2. Bir çıraklık eğitimini, deneyimi vb. gerektirmesiyle ayırt edilen ve yasal bir çerçeve içinde yer alan iş. 3. Özel teknikler bakımından ele alınan bir iş türü. 4. Zihinsel, sanatsal vb. çalışmaya dayalı, toplumda o kimseye oldukça saygın bir mevki sağlayan iş."⁴ Bu tanımlamalarla meslekte ön plâna çıkan durum, sanatsal ve zihinsel olması ile eğitim gerektirmesi gibi yeni özellikler kazanmasıdır.

Bu farklı tanımlamalar bize meslek ve işin toplumdaki önemini bir kere daha fark ettirdi. Çünkü aynı kelime kavram olarak her kaynakta bulunmasına rağmen farklı tanımlanmış ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler de doğrudan meslek kavramının sadece iş gücü ile ilgili olmadığı, aynı zamanda sanat, felsefe, eğitim, bilim, teknik, sosyoloji vb. pek çok alanın mesleğe dair olduğuna işaret etmiştir.

İşaretleri takip etmek üzere yola çıktığımızda da meslek kavramının kaynağına inmemiz gerektiğini, böylelikle sanatın, kurgunun meslekle ilişkili olduğunu

¹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. (Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 1996) 627.

² Prof. Dr. Hasan Eren, Prof. Dr. Talat Tekin, Doç. Dr. Nevzat Gözaydın, Doç. Dr. Hamza Zülfikar, *Türk Dil Kurumu Yayınları Türkçe Sözlük*. (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988) 1012.

³ Prof. Dr. Hasan Eren, Prof. Dr. Talat Tekin, Doç. Dr. Nevzat Gözaydın, Doç. Dr. Hamza Zülfikar, *Türk Dil Kurumu Yayınları Türkçe Sözlük*. (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988) 1012.

⁴ Ercan Arıklı, "Meslek", *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*. Cilt 13. (İstanbul: Gelişim Yayınları, 1986) 8049

açıklamanın kavram olan mesleği de somutlaştırıp günümüz anlamıyla birleştirmenin gerekli olduğunu gördük.

İnsan, kendi ihtiyaçlarını karşılamak güdüsüyle yaptığı işleri zamanla mesleğe çevirmiştir. Varolagelen insanlık tarihinde meslekler, şu zaman diliminde oluşur demek doğru olmaz. Zira giyinme, barınma, korunma hayatın doğalında kendini gösterir. Hayat ve toplum değişip geliştikçe de çeşitlenir. “MÖ 3. binyılda Sümerlerde tanrısal uğraşlar olarak yedi ilkel teknik bilinmekteydi: metal işleme, demircilik, silahçılık, sepetçilik, deri işleme, ağaç işleme, inşaatçılık.”⁵ Aynı durum, Oğuz Kağan ve Ergenekon Destanları ya da Firdevsi'nin “Şehname” vb. eserlerden de anlaşılır.

Toplum içinde yaşanan sistemle yönetilir. Yönetim söz konusu olunca da genelde hiyerarşik bir yapıdan bahsedilir. Bu yapı hayatın içinde, yaşamla bir olmuş olan meslekleri de doğrudan ilgilendirmiş, onların üzerinden algı yaratılmasına sebep olmuştur. Hiyerarşik yapı, statü ve sınıfları mesleklerle birlikte anılır hale getirir ki bunun akla gelebilecek ilk örnekleri arasında Babil Kulesinin ya da Mısır Piramitlerinin yapımındaki mesleki dağılımdır. Alt sınıf denebilecek köle diye adlandırılan kesim, el emeği ve beden gücünün gerekli olduğu mesleklerde kullanılır. Hizmet algısı da yine çok eski zamanlarda bu mantıkla mesleki özellikle görülür. Berberler kadınların saçları koyu renk ise çeşitli maddelerle saçlarının rengini açıp başka renge boyarken, peruk yaparken ya da erkeklerin sakalını, saçını keserken görülür. Saçtaki sarı rengin popüler olması sebebiyle perukçuluk meslek haline gelir. Kozmetik, iş kolu olarak yeni değildir: “Roma’da köle ‘kozmetikçiler’, sahibelerinin bedenini banyodan sonra yağlardı. Daha sonra genç bir köle kız, sahibesinin cildini güzelleştirmek üzere onun yüzüne sürülmüş olan eşek sütü ile ekmek kabuğu karışımından oluşan ve gece boyu yüzünde kalarak sertleşen tabakayı yıkayıp silerdi. Kadınlar dudak, yanak ve gözkapaklarına da çeşitli malzemeler sürerlerdi.”⁶ Üst sınıf denilen yönetici kesim ise, felsefe, politika, hitabet, retorik ve güzel sanatlarla ilgili meslekleri uğraş edindir. Bazı mesleklerin hor görülmesinin temelinde bu anlayış yatar. Yazmanlık ya da kâtiplik değerli görülen mesleklerden biridir örneğin. Çünkü

⁵ Prof. Dr. Zeki Tez, *Meslekler Tarihi*. (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2016) 7.

⁶ Prof. Dr. Zeki Tez, *Meslekler Tarihi*. (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2016) 9.

gizli anlaşmalar, görüşler bu mesleğin elinden çıkar. Bazı durumlarda yönetici oldukları bile görülmüştür. Dolayısıyla değerli görülen el emeğine dayalı istisnai meslektir.

Toplum geliştikçe ihtiyaçlar da değişiklik göstermekte, bu durumun sonucunda da mesleklerde çeşitlilik artmaktadır. İhtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan tarım, gıda, hayvancılık, bakım, sağlık ve giyim alanındaki iş kollarının bazen üretimde bazen de ürün satışı sırasında çeşitli aksilik, eksiklik ya da hataların oluştuğu gözlemlenir. Bu da denetim mekanizmasını adaletle beraberinde getirir. Eski Yunan ve Roma'da gıda ürünlerini bozuk satanların, istif yapmak suretiyle mal biriktirenlerin cezalandırılması, satışı yapılan ürüne hile karıştıranların hapse atılması; Anadolu'da "pabucun dama atılması" şeklinde artırılarak verilecek örnekler, zaman içinde hem denetçiliğe ve adalete dayanan mesleklerin hem de yasa veya mevcut düzenin kurallarına aykırı davranan kişilerin de bulunduğunu, bunların da meslekler oluşturduğunu gösterir.

Meslekler kültüre, coğrafi koşullara, iklim şartlarına göre farklılık taşır. Doğu ile Batı farklılığı mesleklerde P. Lecomte tarafından şöyle açıklanır: "*Şarklı zanaatkâr çalışma sırasında yerle irtibatını keser; hayale dalar ve eli, zihnine sevki tabiiyle itaat ederek çizer, yontar, şekil verir veya işler.*"⁷ Doğu sanat ve zanaatının Batılı mesleklerden farklılığının sebebini de duyguların ön plânda oluşuyla açıklar: "*Şarklı iç dünyasında yaşar, zihninde, sihirli bir kaleidoskop gibi tablolar ve kişiler döner dolaşır; kendisi onları seyreder sadece. Garpli, aksine dış dünyada yaşar: Kendininkinden çok, başkalarının hayatında.*"⁸ Bu tanımlamaya verilebilecek ilk örnek minyatür ile resimdir.

Kültürel farklılığın temelinde olan farklılıklardan biri de inanışlardır. Doğu insanı önce inanır. İnandığına güvenir, teslim olur. İnanıldığını yaşar ve anlatır. Halkın inanışları da mesleklerde doğrudan rol oynar. "*Halk arasında zenaatların değer ölçüleri üzerinde inanışlar yer etmiştir. Ortaçağ toplum düzeninde zenaat kolları Ahi örgütlerine bağlanırdı. Bu kollardan her birini ilk kuran ya da toplum yaşamında*

⁷ Pretextat Lecomte, *Türkiye'de Sanatlar ve Zeneatlar*, Tercüman 1001 Temel Eser. (Kervan Kitapçılık) 15.

⁸ Pretextat Lecomte, *Türkiye'de Sanatlar ve Zeneatlar*, Tercüman 1001 Temel Eser. (Kervan Kitapçılık) 37.

ona önemli bir yer kazandıran herhangi bir zenaatın tekniğinde yeni bir buluş yapan kişi, o zenaat işçilerinin 'Pîr'i sayılırdı."⁹ şeklinde yapılan açıklamayı çeşitli örnekler ve derlemelerle daha da somutlar Pertev Naili Boratav: "Mudurnu'da 1931 yılında esnaf pîrleri üzerine aşağıdaki bilgileri derlemiştik: Berberlerin pîri Selman-ı Pâk; dikicilerin (yemeni dikim işçilerinin) Ekber-i Yemeni; demircilerin Davud Peygamber; kasapların Cömerd Kassâb; attarların Kazzaz-ı Veli; tabakların Şeyh Ahi Evren; rençberlerin (çiftçilerin) Âdem Peygamber; terzilerin İdris Peygamber."¹⁰ Var olan bu özellik Osmanlı'nın padişahlarında da görülür: "Osmanoğulları'nda her padişahın bir zenaatı, becerisi olması da töre gereğidir. Örneğin I. Mehmed kirişçi diye bilinirdi, yaylara kiriş yapardı; II. Mehmed (Fâtih) bahçivandı; I. Selim (Yavuz Sultan Selim) ve I. Süleyman (Kanunî) kuyumcu; II. Selim hacıların hacca giderken taşıdıkları gönderler için hilâl yapardı; III. Murad ok, III. Mehmed ve oğlu I. Ahmed kaşık ve yay çekmek için parmağa takılan yüzükleri, tahta üzerine kakma işi yapardı; II. Abdülhamid ise ince marangozluk ve ahşap üzerine kakma işi yapardı."¹¹

Doğu'nun Batı'ya göre farklı algılama sistemi olmasına rağmen "Romalılara Yunanlardan ve Eski Doğu halklarından pek çok makine geçmiştir. Su çarkıyla çalışan değirmen düzeneği bunlardan birisidir."¹² zaman içinde astronomi ile ilgili, terazi vb. araçlar da kullanılmaya başlanacaktır.

Meslekler, özellikle zanatkârlık, 11 ve 12. yüzyıllarda din adamlarının aracılığıyla gelişir. Kendilerini Tanrı'ya adanmış olan tasavvuf ehilleri ve keşişler, el işine dayanan mesleklerin gelişimine katkıda bulunmuşlardır.

Ortaçağda ise savaşçı meslekler çeşitlenmeye başlar. Çünkü artık yöneticiler yani soylu olanların ve alt tabaka denen el işi ve beden gücüne dayalı işleri yapan köle yerine işçilerin arasında bulunan bir çeşit sınıf gibidir askerler. Haçlı seferleri, yöneticilerin korunma ihtiyacı vb. sebeplerden popüler meslek halini alır. Ortaçağın sonlarına doğru paranın gücü, ticarete ve paraya dayalı meslekleri ortaya çıkartır: Tüccarlık, tefecilik vb. Ahlâk, yavaş yavaş para kazandıran mesleklerin gerisinde

⁹ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Folkloru*. (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1994) 39.

¹⁰ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Folkloru*. (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1994) 39-40.

¹¹ Metin And, *Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008) 123.

¹² Prof. Dr. Zeki Tez, *Meslekler Tarihi*. (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2016) 12.

kalmaya başlar. Satış ve pazarlamaya dayalı meslekler artar. Dinin bir otorite halini almaya başlaması ile dine dayalı meslekler çeşitlenirken, diğer yandan açılan okul ve üniversitelerle de eğitim alanında meslek çeşitliliği ile karşılaşılır. Meslek birlikleri oluşurken lonca gibi kuruluşlar, oluşumlarının içindeki meslekleri sınıflandırmaya başlar. Her bir bölümün kendine özgü rengi ya da giysisi ve kuralları olur. Aynı loncaya bağlı meslekler genelde aynı sokak ya da bölgede çalışırlar. Hatta loncanın adı, sokağın ya da bölgenin adı olur. Bu durum hem Ortaçağ Avrupası'nda hem de Osmanlı'da aynıdır. Çeşitli şenliklerde bu meslek birlikleri bölümleriyle birlikte yürüyüşe katılım gösterir. Usta çırak şeklinde eğitim anlayışı vardır ve çıraklık, kalfalık sıralaması ustalıkla son bulur. Ustalık eseri vermeden de kalfalıktan çıkılamaz. Zanaatın ya da tekniğin ön plânda olduğu bu dönem sanayinin ve onun ürünlerinin kendini göstermesiyle etkisini kaybeder.

Sınırların etkisini kaybetmesi, teknolojinin ve iletişimin güç kazanmasıyla tanışan kültürlerin etkileşimi zaman içinde gittikçe birbiriyle kaynaşan, yenilenen ya da yeni oluşan mesleklerin ortaya çıkmasına, mesleklerin zenginleşmesine olanak sağlar. Özellikle sanayi devrimi bu durumun kırılma noktasını oluşturur. Başta hammadde elde edimi amacıyla, sonra seri üretim gerçekleştirilmesi amacıyla iş ve işçiliğe dayalı meslekler çeşitlenir. Fabrikalar, onların işleticileri, çalışanları; çalışanların hakları üzerinden politik meslekler de eklenince mavi ve beyaz yakalı denilen meslekler de belirginleşir. Hizmete dayalı olan meslekler önem kazanır. Durkheim, profesyonelleşen mesleklerin ön plâna çıkmasının toplumdaki ahlâki sıkıntıları da gidereceğini düşünür. Bu mesleklerin toplumun düzenli hale gelmesinde önemli rolü olduğuna inanır.¹³

Zaman içinde gelişen teknoloji ile bu sefer de endüstri toplumu sonrası yaşanırken, artık önemli olanın iş ve iş gücü, imalat alanında değil, bilgide saklı olduğu görülür. Bilgisayar, yazılım, elektrik, bilişim alanındaki gelişmeler de mesleklerde bu alanın açılmasının, yayılmasının gerekli olduğu anlaşılır. Sürekli yenilenen bir teknoloji sürecinde meslekler de artık bilimin, mühendisliğin, yazılım ve bununla ilgili teknolojik ürünlerin üretiminde popüler hale gelir. “*Sanayileşme sürecinde toplumlar*

---

¹³ Emile Durkheim, *Meslek Ahlâkı*, Çev. Mehmet Karasan. (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1986) 43-44.

emeğe değer vermek zorundaydılar; çünkü tüm ilişkiler emek ilişkilerinden doğuyordu. Fakat artık, emek gelişen kapitalist ilişkiler ve yüksek teknoloji karşısında önemini giderek yitirmektedir. Tarihçilerce bir tür Marksizm'in eleştirisi biçiminde yorumlanan Bell'in bu görüşleri aslında 'bilgi çağı'na geçişimizi önceden haber veriyordu. Ona göre, bilgi çağında toplumların ilerlemesi, Marx'ın iddia ettiği gibi üretim araçlarının mülkiyeti'ne değil 'bilgi'yi kimlerin elinde tuttuğuna bağlı olacaktır. Bilgiyi yönlendiren toplumlar aynı zamanda 'gücü' de elinde tutacak, tarihin gelişim yönünü belirleyeceklerdi."¹⁴ Böylece eğitimciler, özellikle üniversite hocaları, profesyonel adalet ve tıp meslekleri, mühendislikler ön plâna çıkan mesleklerden olur.

Meslekler, insanlara dair olduğundan, onların içinde yaşadıkları çağa ayak uydurma çabasını takip ederken, tıpkı edebiyat gibi, içinde bulunulan toplumun ya da zamanın yaşadığı değişikliklerden doğrudan etkilenmektedir. O zaman kurgusal dünyada meslekler üzerinden insanın yansıtılması da doğal bir anlatma şekli olur.

Hayatın içinde imişçesine anlatılan kurgusal dünyalar ve onların aslında hep bizim tarafımızdan nedense kişiler ve onların karakteristik özellikleriyle geliştiğini düşündüğümüz -okur olarak- olaylar ve insanlar dünyası denebilecek romanlarında Orhan Pamuk, kişileri yaşadıkları dönemin sosyal ve siyasal şartlarına göre konumlandırırken mesleklerden ciddi anlamda yararlanmıştı. Değişen ve gelişen bir ülkenin iç organları gibi onu taşıyan bir unsurdur meslekler. Tıpkı bazı mesleklerin teknoloji ya da bilimin gelişmesiyle etkisini kaybedip, perde arkasına atılması, hatta unutulup çürümeye bırakılması gibi. Yaşanılan olaylar, değişen konjektür, edebiyatta da kendine yer bulacak, sosyolojik yapıyı oluşturacak her türlü unsur da bundan payını alacaktır. Bu minvalde de Pamuk'un bazı romanlarında unutulmuş meslekler ön plâna çıkarken, bazı romanlarında da değişen ve gelişen Türkiye'nin yeni yüzü olarak ortaya çıkan yeni -Batılı- iş kolları karakterlerin ve olayların gelişiminde önemli bir mihenk taşı olur. Çünkü okunduğunda da anlaşılacağı üzere, karakterler parayı kazandıkları ya da kazanamadıkları mesleklerinden nemalanarak ya aşırı özgüvenli bir hal alır ya tanımlanamaz bir yabancılaşma yaşar ya kendini ve hayatını değiştirme derdine düşer ya kompleksli bir şahsiyet olur ya şiddeti yaşar ve

---

¹⁴ Zafer Cirhinlioğlu, *Meslekler ve Sosyoloji*. (Ankara: Gündoğan Yayınları, 1996) 9-10.

yansıtır...vb. Dolayısıyla bireylerin yaşam algıları değişirken, bu durumun sosyoekonomik bazda da değerlendirilmesi ve aslında bunun gizil yüzünün mesleklerle aralandığını unutmamak gerekir. Az sonra da göreceğimiz üzere, her bir romanda işlenen kurgu dönemselliği barındırırken ki burada kastedilen elbette sosyal ve siyasal süreçtir, karakterlerin üstüne giydirilen mesleklerle bir statü oluşturulur ve bu statünün kazandırdıkları, gerektirdikleri ya da kaybettirdikleriyle birlikte karakterler kurgunun devamlılığını içindeki gerçekliğe dayandırarak bizi inandırmaya, o dünyayı bize yaşatmaya çalışır. Bu bazen Doğu-Batı ilişkisi, karşılaştırması ya da çatışması ile bazen çağdaş olmak, çağdaş aile kurmak, bazen statü elde etmek, sınıf atlamak ve zengin olmak gibi çeşitli izleklerle bize yansıtılır Pamuk'un romanlarında. Karakterler edindikleri veya kazandıkları meslekleri birer giysi olarak üstlerine giydiklerinde iki ihtimal bekler kurguyu: İlki, o mesleğin gerektirdiği tüm halleri bürünürler ve başarılı bir portre çizerler. Diğer ihtimal ise, meslekler onlara bol veya dar gelir, sıkıntılı, hastalıklı, yabancılaşan, mutsuz, kaçıışı aralayan insan portreleri görmüş oluruz.

Bu portrelerin çıkartılışı meslek tasnifleri ile gerçekleştirildi. Ancak okuma esnasında karakterlerin giyindiği meslekler ve onların kurguya yansımalarındaki fonksiyonlarından başka, cinsiyetin de belirleyici bir oranda göze çaptığını fark ettik. Bu sebeple de meslekleri erkek, kadın, çocuk olarak tasnif ettik. Bazı meslekler, kadın erkek ya da erkek çocuk ayırımı yapılmadan ikisi için de kullanılmıştır. Buna göre yapılan tasnif bizi acaba hangi cinsiyetin egemen, hangi mesleğin ağırlıklı kullanıldığı sorularına yöneltti. Bu bilgileri somutlamak için de grafik yöntemi kullanmayı tercih ettik. Böylece Orhan Pamuk'un kurgusal metinlerinde mesleklerin hangi fonksiyonda ve nasıl kullanıldığının, birbirinin ardılı karakter, konu, olay izleklerinin kurgunun gelişiminde ya da oluşumunda ne kadar etkili olduğunu da açıklamış olacağız.

2. ORHAN PAMUK'UN HAYATI, ESERLERİ VE ÖDÜLLERİ

2.1. Hayatı

Ferit Orhan Pamuk, 7 Haziran 1952'de varlıklı bir ailenin son çocuğu olarak İstanbul'un Nişantaşı semtinde dünyaya geldi. Babası da, dedesi ve amcası gibi yüksek mühendisti. Aile servetinin temelini dedesi atmıştı. *Pamuk'un ailesi Anadolu'dan İstanbul'a geldi. 1930'lu yıllarda büyük bir servet edindi, Nişantaşı'nda kendi adlarını taşıyan apartmanda yaşadı. Mühendis olan büyükbaba, bir demiryolu ağının yapımında çalıştı. Büyükbaba, emeklilik döneminde de kullanılmış eşyalarla ilgili bir fabrika işletti ve servetini bir kat daha artırdı.*¹⁵ Babası IBM firmasının Türkiye bölümünde genel müdürlük yapmış olan Gündüz Pamuk, annesi 1700'lü yıllarda Girit valiliği yapmış olan İbrahim Paşa'nın soyundan gelen Şeküre Hanımdır. Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları* (1982) kitabındaki gibi bir ev ve ailede, İstanbul'un Nişantaşı semtinde büyüdü. İlkokula, amcasının ve babasının da okulu olan Işık Lisesi'nde başladı, iki yıl sonra babası IBM genel müdürü olarak Ankara'ya gidince, başkentteki Mimar Kemal İlkokulu'na devam etti. *Yeniden İstanbul'a döndüklerinde Şişli Terakki'ye geçti,*¹⁶ buradan diploma aldı, sonra Robert Kolej'e kaydını yaptırdı. Uzun yıllar ressam olma hayali kurarak Robert Kolej'de okudu. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde okurken, mimar ya da ressam olamayacağına karar verip okulu bıraktı. Devam zorunluluğu olmadığı için yazıya daha çok vakit ayırabileceğini düşünerek İ.Ü. Gazetecilik Enstitüsü'ne girdi ve buradan mezun oldu. Ardından başladığı yüksek lisans eğitimini yarım bıraktı. Fakat *Kar* romanı dışında bu meslekte hiç çalışmadı.

¹⁵ türkedebiyati.org, 2007, 16,12,2018 <[https://: www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html](https://www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html)>

¹⁶ türkedebiyati.org, 2007, 16,12,2018 <[https://: www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html](https://www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html)>

Orhan Pamuk 1982 yılında Aylın Türegün'le evlendi. 1991'de Rüya isimli bir kız çocuğu sahibi olan çift 2001 yılında boşandı. Orhan Pamuk'un ağabeyi Şevket Pamuk İktisat tarihçisi olup Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

1985-1988 yılları arasında Iowa Üniversitesi tarafından verilen International Writing Program (IWP) kursuna katıldı. Amacı dünyanın değişik bölgelerinden gelen ve gelecek vaat eden yazarların Amerikan hayatını tanımaları ve kitaplarını yazabilecek güzel bir ortama kavuşmaları olan kurs sonrasında kendi deyimiyle "hayatı değişti". İlk kitabından itibaren yurt içinde ve yurt dışında ödüller aldı. Kitapları hem çok sattı hem de edebi açıdan olumlu tepkiler aldı.

Orhan Pamuk, ilk ödülünü 23 yaşında kazandı. 1975 Antalya Film Festivali yanı sıra açılan öykü yarışmasında üçüncülük ödülünü aldı. Bundan büyük sevinç duyarak, yazmakta olduğu Cevdet Bey ve Oğulları romanını hızlandırdı. Jüride yer alan Erdal Öz'ün öyküsünü çok beğendiğini ve kendisiyle tanışmak istediğini öğrendi. Kendisiyle tanıştı; dostu, arkadaşı ve yayıncısı oldu. Daha sonraları kendisini Erdal Öz'ün keşfettiğini söyledi ("Beni Erdal Öz keşfetti", Milliyet, 8 Mayıs 2006, s. 22).¹⁷

Orhan Pamuk yazarlığa 1974 yılında başladı. 1979 yılında ilk romanı olan "Karanlık ve Işık" ile katıldığı Milliyet Roman Yarışmasında birincilik ödülünü Mehmet Eroğlu ile paylaştı. Aynı romanı 1982 yılında *Cevdet Bey ve Oğulları* adı altında tekrar yayımlandı. Bu sefer 1983 yılında bu kitapla Orhan Kemal Roman Ödülüne layık görüldü.

Pamuk'un bundan sonra yazdığı kitaplar çok sayıda ödüller kazanmaya devam etti. İkinci romanı olan *Sessiz Ev* 1984 yılında Madaralı Roman Ödülünü kazandı. Bu romanın Fransızca tercümesi ise 1991 yılında Prix de la Découverte Européenne ödülüne hak kazandı. 1985 yılında yayımlanan tarihi romanı *Beyaz Kale* 1990 yılında ABD'de Independent Award for Foreign Fiction ödülünü kazandı ve Türkiye dışında daha geniş bir şekilde tanınmasını sağladı. Orhan Pamuk, 2002 yılında yayımlanan *Kar* kitabını, Türkiye'nin etnik ve politik meseleleri üzerine kurulu bir politik roman olarak tanımlamaktadır. *Kar* adlı kitabı Amerika'da 2004 yılında "yılın en iyi 10

---

¹⁷ türkedebiyati.org, 2007, 16,12,2018 <[https://: www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html](https://www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html)>

kitabından biri” olarak gösterilmiştir. Yıllar geçtikçe Orhan Pamuk’un Türkiye dışındaki ünü artmağa devam etti. 1998 yılında yayımlanan *Benim Adım Kırmızı* 24 dile çevrildi ve 2003 yılında İrlanda’nın ünlü International IMPAC Dublin Literary Award ödülünü kazandı.

Romanlarının dışında, yazılarından ve söyleşilerinden seçmelerin ve bir hikâyesinin yer aldığı *Öteki Renkler* (1999) ve Ömer Kavur’un yönettiği *Gizli Yüz* adlı filmin senaryosu (1992) vardır. Bu senaryo, 1990 yılında yayımladığı *Kara Kitap* romanındaki bir bölümden yola çıkılarak yazılmıştır.

Orhan Pamuk, romancılığının yanı sıra insan hakları, düşünce özgürlüğü, demokrasi ve benzeri konulardaki düşüncelerini makaleler ve söyleşiler yoluyla aktarmaktadır. Şubat 2005 tarihinde İsviçre’de yayımlanan Tages-Anzeiger, Basler Zeitung, Berner Zeitung ve Solothurner Tagblatt adlı gazetelere haftalık ek olarak çıkan Das Magazin dergisine verdiği demeç, Türkiye içinde büyük eleştirilere neden oldu. Yazar, Kürt sorunu ve Ermeni soykırımı iddiaları ile ilgili bu sözleri yüzünden Türklüğe hakaret suçuyla 6 ay ila 3 yıllık hapis istemiyle mahkemeye verildi. Mahkeme dünya çapında büyük ilgi uyandırdı. Orhan Pamuk’a karşı açılan bu dava düştü.

Orhan Pamuk ABD’de yayımlanan Time dergisinin 8 Mayıs 2006 tarihindeki kapak yazısında yer aldı. “Time 100: Dünyamızı Biçimlendiren Kişiler” başlıklı yazıda tanıtılan 100 kişiden biri oldu.

Orhan Pamuk’un yazarlık kariyeri 12 Ekim 2006 tarihinde Nobel Edebiyat Ödülü’nü kazanmasıyla zirveye erişti. Kazandığı bu ödülle Nobel Ödülünü kazanan ilk Türk vatandaşı olarak tarihe geçti. Akademinin 12 Ekim 2006 günü saat 14.00 civarında yayımladığı basın bildirisinde: “2006 Nobel Yazın Ödülü ‘Kentinin melankolik ruhunun izlerini sürerken kültürlerin birbiriyle çatışması ve örülmesi için yeni simgeler bulan’ Orhan Pamuk’a verilmiştir.” sözleriyle Nobel Edebiyat Ödülünün Orhan Pamuk’a verildiği resmen açıklandı.

Orhan Pamuk’un romancılığı postmodern roman kategorisinde değerlendirilmektedir. Eleştirmen Yıldız Ecevit *Orhan Pamuk’u Okumak* adlı kitabında onun avangard romancılığını değerlendirmektedir. Özellikle *Beyaz Kale*,

Kara Kitap, *Yeni Hayat*, *Benim Adım Kırmızı*, *Kar* romanları postmodern romanın özgün örnekleri olarak sayılmaktadır. Bu kitaplarda Pamuk hem edebiyat türleri arasında geçişkenlik sağlamakta, hem de geçmiş-bugün, Doğu-Batı, gelenek-modernlik, eski-yeni geçişkenlikleriyle yapıtlarını üretmektedir. Bunu yaparken Pamuk özellikle postmodern romanın önemli bir ögesi olan üst kurmaca tekniğini kullanmasıyla önem kazanmaktadır. Pamuk dilsel oyunlara rağbet etmemekle birlikte, yapıtlarında çoğulluk görülür ve birçok karakter söz alarak anlatıyı farklı yönlerden geliştirir. Özellikle *Benim Adım Kırmızı* romanının her bölümde yeni bir anlatıcı karşımıza çıkar ve bize kendisini ve olayların gelişimini anlatır. Aynı şekilde edebiyat tarihçisi Jale Parla da *Don Kişot'tan Günümüze Roman* adlı kapsamlı yapıtında, *Benim Adım Kırmızı*'dan hareketle Orhan Pamuk'un romancılığını karşılaştırmalı edebiyat bağlamında irdeler. Parla'ya göre Pamuk, Türk romanının aldığı önemli dönemeçlerin sahibi olan bir yazardır. Doğu-Batı sorunsalıyla estetik düzeyde hesaplaşmaya yönelen Ahmet Hamdi Tanpınar ve Oğuz Atay gibi önemli yazarlardan birisidir Pamuk; bu sorunsal kültürel ve felsefi içerimleriyle edebiyatına taşımış, özellikle *Kara Kitap*'ta bu tema bağlamında önemli, çok katmanlı bir edebi metin örneği sergilemiştir.¹⁸ Ulusal ve uluslararası pek çok üniversitede fahri doktora unvanı almış olan Orhan Pamuk, 2007 Mayıs'ında yapılan 60. Cannes Film Festivali'nde de jüri üyeliği yapmıştır.

2.2. Eserleri

Roman:

Cevdet Bey ve Oğulları (1982)

Sessiz Ev (1983)

Beyaz Kale (1985)

Kara Kitap (1990)

---

¹⁸ Orhan Pamuk'un hayatı italik alıntılarının dışında <https://orhanpamuk.wordpress.com> adlı sitede 14.10.2006 tarihinde yayımlanan yazıdan alınmıştır.

kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Orhan_Pamuk, 14,10,2016, 18,12,2018 <
<https://orhanpamuk.wordpress.com/2006/10/14/orhan-pamuk-kimdir/>>

Yeni Hayat (1994)

Benim Adım Kırmızı (1998)

Kar (2002)

Masumiyet Müzesi (2008)

Kafamda Bir Tuhafılık (2014)

Kara Kitap 25 Yaşında (Numaralı Özel Baskı, 2015)

Kırmızı Saçlı Kadın (2016)

Babalar Analar Oğullar (2018)

Anı-Otobiyografi:

İstanbul: Hatıralar ve Şehir (2003)

Babamın Bavulu (2007)

Resimli İstanbul - Hatıralar ve Şehir (2015)

Senaryo:

Gizli Yüz (senaryo 1992)

Deneme, Söyleşi, Anlatı:

Öteki Renkler (denemelerinden ve söyleşilerinden seçmeler, 1999)

Manzaradan Parçalar (denemelerinden ve söyleşilerinden seçmeler, 2010)

Saf ve Düşünceli Romancı, Harvard Üniversitesi'nde verdiği Norton Dersleri,2011

Ben Bir Ağacım (2013, Öykü)

Hatıraların Masumiyeti (2016, anlatı/ belgesel)

Balkon-Fotoğraf ve Yazılar (2019, fotoğraf/ grafik/ anlatı)

2.3. Ödülleri

1979 Milliyet Roman Yarışması Ödülü Karanlık ve Işık (Mehmet Eroğlu ile birlikte)

1983 Orhan Kemal Roman Ödülü Cevdet Bey ve Oğulları

1984 Madaralı Roman Ödülü Sessiz Ev

1990 ABD'de Independent Award for Foreign Fiction Ödülü (ABD) Beyaz Kale

1990 France Culture Ödülü Kara Kitap (Fransızca çeviri)

1991 Prix de la Découverte Européene (Fransa) Sessiz Ev (Fransızca çevirisi nedeniyle)

1992 Antalya Altın Portakal film festivali en iyi senaryo Gizli Yüz

2002 Prix du Meilleur Livre Etranger (Fransa) Benim Adım Kırmızı

2002 Premio Grinzane Cavour (İtalya) Benim Adım Kırmızı

2003 International Impac-Dublin Literary Award (İrlanda) Benim Adım Kırmızı

2004 New York Times Book Review tarafından en iyi on kitaptan biri Kar

2005 Prix Médicis Etranger (Fransa) Kar

2005 Alman Yayıncılar Birliği'nin Barış Ödülü (Almanya)

2005 Richarda Huch Ödülü (Almanya)

2006 Le Prix Méditerranée étranger Ödülü (Fransa) Kar

2006 Nobel Edebiyat Ödülü

2008 Ovid Ödülü (Romanya)

2010 Norman Mailer Yaşam Boyu Başarı Ödülü (ABD)

2012 Sonning Ödülü Danimarka

2015 Aydın Doğan Vakfı Ödülü, Roman dalında

2015 Erdal Öz ödülü, Roman dalında

2016 Yasnaya Polnoya Ödülü (yabancı edebiyat kategorisinde)

3. ORHAN PAMUK'UN KURGUYA DAYALI METİNLERİNDE MESLEKLER VE KULLANIM ŞEKİLLERİ

Bu bölümü oluşturmadan önce var olan, kullanılmış ya da kullanılagelen bir meslek tasnifi araştırması yaptığımızda gördüğümüz her bilimin kendince yorum yapması oldu. Bunun iki ana sebebi var. İlki farklı kavramların “meslek” olarak nitelenmesidir: Bizde meslek kavramı farklı kelimelerle karşılanabilmektedir. Özer Ozankaya'nın “uğraş” kelimesi tanımlaması buna örnektir.¹⁹ İkincisi ise çeviriden kaynaklanan bir genelleme yapılmasıdır: “‘Occupation'ın karşılığı olarak uğraş kavramı, hem vida sıkma gibi bilgi ve beceriye dayanmayan, hem de marangozluk ya da kütüphanecilik gibi özel bilgi ve beceri gerektiren işleri kapsayan genel bir kavramdır. Buna karşılık ‘profession’ karşılığı meslek kavramı, avukatlık ya da hekimlik gibi özel bilgi ve beceri gerektiren, aynı zamanda sürekli, örgütlü, bilinçli bir işi ifade etmektedir. Büyük ölçüde bilgi ve beceriye dayanma üzerine temellenen bu tanımlamaların dışında da ayırma yapılabilir.”²⁰

Mesleklerin her devlet için bir sınıflandırma da denilebilecek belirteci bulunur. Türkiye'deki ise İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun “Meslekler Sözlüğü”dür.²¹

Türk Meslekler Sözlüğü'nde meslekler; yöneticiler, profesyonel, teknik işler ile ilgili personel, büro işleri ile ilgili personel; hizmet ve satış elemanları; nitelikli tarım ve hayvancılık, sanatkârlarla ilgili meslekler, tesis ve makine operatörleri ile montajcılar, nitelik gerektirmeyen meslekler ve silahlı kuvvetler ile ilgili meslek olmak üzere on ana başlıkta değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca her bölüm meslek alt ana, meslek ve meslek birim gruplarına ayrılmıştır. Ancak bazı yerlerde tasnif eksik kalmış olduğundan bazı eklemelerde bulunmak zorunda kaldık. Örneğin resmi kurum olmasından dolayı yasaya aykırı meslek dallarının sınıflandırmada

¹⁹ Özer Ozankaya, *Temel Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü*. (İstanbul: Cem Yayınevi, 1995) 145.

²⁰ Koray Karasu, *Profesyonelleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi*. (Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları: Tezler Dizisi: 11, 2001) 37.

²¹ İŞKUR E-ŞUBE, 2019, İŞKUR Türkiye İş Kurumu, meslekler sözlüğü, 12,09,2018 <<https://:esube.iskur.gov.tr/Meslek>>

bulunmamasından; siyasete, istihbarata ve yazın, yayım, yayın ile ilgili mesleklere dair meslekler ile büro elemanları bölümüne yazmanlık, yazıcılık adıyla meslek alt ana başlığı da konulmamış olması, ancak kurgusal metinlerde kullanımının görülmesinden dolayı, onlar bu tasnife eklendi.

Sosyoloji alanında ekonomik sürece dayanan ancak bizim istediğimiz kadar detaylı bir tasnife rastlayamadık. Zira Orhan Pamuk'un kurgusal metinlerinde fazla sayıda ve farklı alanlarda meslekler alt dallarıyla kullanılmıştır. Bu tarz başka bir çalışmada da buna benzer bir yorum ile karşılaştık: *“Disiplinlerin konuya yaklaşım biçimlerinin farklılığının yanı sıra kendi içlerinde kullandıkları dil ve kavramlaştırmalarda da önemli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin Sosyoloji disiplini, meslekleri ‘profesyonel meslek’ (professional) ve ‘profesyonel olmayan/ düz meslek’ (occupational), ‘yarı profesyonel meslek’ (semi-professional) gibi çeşitli sınıflamalara tabi tutarak ayrı ayrı kavramlar ve yaklaşımlarla ele alırken; psikoloji disiplini mesleklerin niteliği ile ilgili böyle bir ayırımı başvurulmadan konuyu ele almaktadır (Seçer 2007:8). Halk bilimi de artık yalnızca geçmişten gelen kültürel unsurları değil; aynı zamanda şimdiki zaman boyutu içinde ortaya çıkan kültürel unsurları ele alan bir disiplin olarak meslekleri herhangi bir sınıflandırmaya tabi tutmadan ele almakta ve niteliği ne olursa olsun mesleki yaşamdaki kültürel oluşumlar hakkında incelemeler yapmaktadır.”*²² Bu sebepten ötürü meslek üzerine yapılan tanımlamaları, halk bilimi ve sosyolojinin de mesleklere bakış açılarını değerlendirip, Orhan Pamuk metinlerinden yola çıkarak yasallığına, sanatsal yaklaşımına, eğitime dayalı olup olmasına, bilim ve teknik alandaki kaynak ve gelişimin sağlanmasına, adalete, ekonomiye ve onunla gelişen, değişen mesleklere ve meslek algısına, ritüel ve spiritüel denilebilecek her türlü unsuru göz önünde bulundurarak aşağıdaki tasnifi oluşturduk. Amacımız mesleklerin üzerinden yürüyen kurguda, kurgunun zenginliğinin mesleklerin de zenginliğiyle örtüştüğünün fark edilmesini sağlamaktır.

---

²² Pınar Karataş, *İnsanlar İkiye Ayrılır: Meslek Folkloru Bağlamında Hekimlik*. (Ankara: Grafiker Yayınları, 2017) 23-24

3.1. Erkekler için kullanılan meslekler

3.1.1. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.1.1.1. Diğer Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.1.1.1.1. Danışma Elemanları

3.1.1.1.1.1. Danışman

Kar'da kâtip yazar Orhan'a, Frankfurt'ta arkadaşı Ka hakkında bilgi toplaması ve araştırma yapmasına yardımcı olan Tarkut Ölçün'ün Almanya'da yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230)

3.1.1.1.2. Arzuhalciler ve benzeri Çalışanlar

3.1.1.1.2.1. Arzuhalci

Kara Kitap'ta devlet dairelerinde işleri olanlara yardım ederek para kazanılan bir meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

Masumiyet Müzesi'nde Füsun'un artık kaçınıcı olduğu bilinmeyen ehliyet sınavlarından birindeki izleyiciler içinde olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 408)

3.1.1.1.3. Malzeme Kayıtları ve Taşımacılık ile İlgili Büro Elemanları

3.1.1.1.3.1. Postacılar ve Tasnifleme Büro Elemanları

3.1.1.1.3.1.1. Posta dağıtıcısı

Kara Kitap'ta Celâl'in karşılaşmış çeşitli öğütler aldığı üç kalemşorun ardından onları tanıtmak için bazı Osmanlı padişahlarının şiirlerinde kullandıkları mahlasları kullanırken bir yandan da onların fiziki özelliklerini sıralaması esnasında betimlemede kullanılan bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

3.1.1.1.3.1.2. Postacı / Postacılık

Cevdet Bey ve Oğulları'nda adı geçen meslektir, ancak romanda akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Görevini yerine getirir.

Yeni Hayat'ta bu meslek Osman ve Canan'ın arayış yolculuğu sırasında otobüslerde, onlara dünyayla iletişim bakımından açılan tek pencere olarak gördükleri televizyonda izledikleri Türk filmlerinin tasvirinde kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Mehmet'i arayan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin tanıtımında kullanılmıştır. Bir ilkokul çocuğuna ve bir kadına kitap okumasıyla geçen bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız s. 141) Bu postacı Mehmet, Osman'ın Mehmet'i arayışında karşılaştığı ilk Mehmet'tir ve o bundan sonraki Mehmetlere nasıl yaklaşacağını Postacı Mehmet sayesinde öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Romanın ilerleyen sayfalarında bu meslek Canan'ın babasından gelen mektubun getiricisi olarak karşımıza çıkarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Masumiyet Müzesi'nde Füsunların taşındıkları Çukurcuma'daki evin çevresi ve o çevreyi oluşturan insanların açıklanarak betimlenmesi sırasında mahalleliyi oluşturanların sosyoekonomik koşulları hakkında bilgi verilirken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Kültepe ve Duttepe'de yaşayanların ortak noktalarının gördükleri rüyalar ve bu rüyalarda gördükleri mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Özellikle yaş gruplarına göre kullanılan bu meslekler, insanların hayattan beklentilerini, isteklerini de açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Mevlut'un Samiha amaçlı Rayiha'ya yazdığı mektupların Rayiha'ya ulaşmasını Süleyman ve Vediha sağlar. Bu meslek bu görevle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 165)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçıya babasının ölümü haberini ileten meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

3.1.1.1.4. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar

3.1.1.1.4.1. Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar

3.1.1.1.4.1.1. Havagazı tahsildarı

Kara Kitap'ta kadın ayakkabısı satan bir dükkânın vitrinine bakan Galip'e burası Rüya'yı hatırlatacaktır. Galip'in dalgın bir biçimde bu vitrine bakmasını fırsat bilen bir başka satıcı da Galip'in yanına gelir. Bu satıcının tasviri sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129) Bu tasvir ayrıca bu mesleğin giysinin ve aksesuarlarının klişe ve aşinalığının da bir kanıtı olur.

Bu meslek el alışkanlığı bakımından benzetme yapmak amacıyla kullanılmıştır. Galip'in Celâl'in evinin zilini çalma biçimi bakımından makbuz getiren tahsildarın el alışkanlığına benzetilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 211)

Hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan, Galip'i Celâl sanıp onunla telefonda konuşan ve ondan ısrarla adresini isteyen telefondaki sesin, Celâl'e (Galip'e) okuyucularının ona inanmışlığını kanıtlamak, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu anlatmak için kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek koleksiyon yapmasıyla kurguda yer alır. Yatalak annesi tarafından bu biriktiriciliği aşılanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 472)

3.1.1.1.4.1.2. Elektrik tahsildarı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın yaptığı meslek olarak romanda kurgunun ilerlemesinin mesleklere dayanılarak yürütüldüğünü hissettirir. Olaylar iki ana karakterin meslekleri üzerinden hem zaman hem de olay ile işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276) Ferhat'ın çalıştığı belediyeye bağlı elektrik şirketinin özelleştirilmesi ve özel şirketler için çalışmaya başlaması da Mevlut karakteri üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 301)

Bu meslekteki değişim sebep sonuç ilişkisiyle aktarılırken, değişime ayak uyduramayanların sonu da açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: s. 312) Bu değişim

sadece çalışanlar için değil, alışverişin öbür ayağı müşteriler içindir de. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 312)

Ferhat ve onun gibi idealist şekilde bu mesleği icra edenler, zengin fakir çatışmasında adaleti kendilerince yerine getirmek için bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323) Asıl üzerine düştüğü ve bu meslekle adaleti yerine getirdiği kesim ise bu meslekte yalnız olmadığının göstergesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Bu mesleği idealist biçimde yapanların başına gelenlerin açıklamasında toplumsal yozlaşmanın etkisi ve görgüsüzlük merkezde yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Elektrik tahsildarının işini yapmaya çalışırken yoksul mahallelerinde başına gelenler sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 325)

Tahsildarların bu meslekle ilgili her hileyi ve özelliği öğrenebilmeleri için bu alanda emekli olmuş iki kâtibin göreve geri çağrılmasıyla görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 333) Özellikle Ferhat karakteri onlardan çok şey öğrenir. Bu mesleği icra eden pek çok kişi, notlar tutup rapor etmiş. Bunları arşive kaldıran uzman kişiler de onları Mevlut gibi yeni tahsildarlara okuyup, anlatırlar. Ferhat'ın asıl amacı Selvihan'ın sevgilisi Saim'i bitirip onları ayırmaktır. Bu meslek uzmanlarından aldığı bilgi sonunda onu bitirecektir.

Ferhat Mevlut'u da bu mesleğe aldırır, ona bu mesleğin inceliklerini aktarır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 358-359)

Birbirine rakip pavyonlar, rakiplerini bitirmek için bu meslekle iletişime geçip, onlardan yardım alırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 370)

Köpeklerin kendisine kötü davranmamasının sebebini garibanlar için bu mesleğin baskılı, zorlayan yüzünün gösterilmemesi olduğunu düşünür Mevlut. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

Bu mesleğin yolsuzluklara karışması durumu "Asker" lakaplı tahsildar üzerinden işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 378-379) Ferhat da bu mesleği icra

ederken âşık olduğu kadının sevgilisi Sürmeneli Saim'in pavyonunu çökertmek için kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 378-379)

Ferhat'ın bu meslekten güzel para kazandığı onun ölümüyle ortaya çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

3.1.1.2. Genel Büro Elemanları ile Klavye Kullanan Büro Elemanları

3.1.1.2.1. Diğer Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.1.1.2.1.1. Yazman

3.1.1.2.1.1.1. Yazıcılık

Kafamda Bir Tuhaflık'ta karargâhta cebinde radyo taşıyıp müzik dinleyenlerin mesleklerinden biri olarak betimlenir ki rahat yapılan askerliğin ifadesi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.1.1.2.2. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar

3.1.1.2.2.1. Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar

3.1.1.2.2.1.1. Tahsildar çıraklığı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta elektrik tahsildarlığı yapan Ferhat'ın Mevlut'a bu meslekle ilgili önerdiği yardımcılık olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 358)

3.1.1.2.3. Sekreterler (Genel)

3.1.1.2.3.1. Sekreter

3.1.1.2.3.1.1. Sekreter

Kara Kitap'ta gazetelerde gece gündüz habercilik devam ettiği için gece çalışabilmesi için de gece sekreterleri kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Kar'da eğitim enstitüsünün müdürüyle görüşmek isteyen katilin görüşmesini engelleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.1.1.3. Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.1.1.3.1. Müşteri Danışma Elemanları

3.1.1.3.1.1. İstatistik, Finans ve Sigortacılıkla İlgili Büro Elemanları

3.1.1.3.1.1.1. Sigorta yazıhanesi

Kara Kitap'ta Şehrikalp Apartmanından Galip'in ailesinin taşınmaları sonrası bu apartmana yerleşen mesleklerden biri olarak kitapta yer alır.

3.1.1.3.1.1.2. Sigortacı

Yeni Hayat'ta Osman'ın kaza sonrası tanık olduğu ve gözlemlediği kişi, olay ve anların betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. Ayrıca uzun otobüs yolculuklarında sohbet ettiği kişilere kendini tanıtmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Osman, Canan'ı Dr. Narinlerin evinde bırakıp Mehmet'i aramaya yine yollara çıktığında sıkıntı, rahatsızlık vb. sorunlar yaşamamak için kendisini hayat ve kaza sigortacısı olarak tanıtır. Aradan yıllar geçip, pastanede karşılaştığı Yeni Hayat karamelalarının tetikleme sonucu arayışın yinelediğini gördüğümüz Osman karakterinin, Yeni Hayat karamelalarının üreticisine kendini tanıtırken yine kendisini bu meslek ile tanıtır.

Masumiyet Müzesi'nde Sibel ve Kemal'in nişan töreninde Füsun'u ararken davetlilerin arasında dolaşan Kemal'i tebrik eden mesleklerden biridir. O anı hatırlamadığını, yıllar sonra koleksiyoncunun birinden eline geçen fotoğraf karesinden anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

3.1.1.3.1.2. Seyahat İle İlgili Danışmanlar ve Seyahat Büro Elemanları

3.1.1.3.1.2.1. Seyahat bürosu

Kar'da kâtip yazar Orhan, arkadaşı Ka hakkında yaptığı araştırmada, Ka'nın Kars'a gelmeden sekiz yıl önce ilişki kurduğu kadınlarla görüşmek ister, onlar da kabul ederler. İlk sevgilisinin açıklanması sırasında bu meslek kullanılmıştır. Bu meslek

orada yaşıyan Türklerin sıkça yaptığı mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

3.1.1.3.1.2.2. Turizmci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un büyük kızı Fatma'nın üniversitede kazandığı bölümdür ve mezun olunca eşiyile birlikte bu mesleği yaparlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 397)

3.1.1.3.2. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar

3.1.1.3.2.1. Otel Resepsiyonistleri

3.1.1.3.2.1.1. Kâtip

Yeni Hayat'ta Mehmet'in geçimini sağlamak için icra ettiği mesleklerden biridir. Otelde kâtiplik yaparak resepsiyonda görev alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Kitabın ilerleyen bölümünde, bu sefer Mehmet'i arayan Osman'ın arayışı sırasındaki yalnızlık ve yorgunluk duygusuyla yatıp dinleneceği bir oteldeki giriş işlemlerini yapacak resepsiyon görevlisi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 157) Yine Osman'ın kaldığı bu otelin kâtibine biraz daha kalacağını söylemesiyle sevinmesi, hem kâtibin hem de Osman'ın yalnızlıklarını gidermeleri açısıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 164)

Kar'da otelin resepsiyonisti bu meslek adıyla geçer. Sadece Ka'nın kaldığı otelde değil, gizli toplantının yapıldığı Asya Otelinde de kâtip aynı fonksiyondadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

3.1.1.3.2.1.2. Otel kâtibisi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in araştırmacılarının tuttuğu tutanaklarda, ilgilerini çeken öğrenci Mehmet'in nerede yaşadığı ve ne iş yaptığı hakkında detaylı bilgi verilirken, Mehmet'in işinde belirtilir. Hatta Mehmet ve Canan'ın aşkı da bu meslek üzerinden yargılamaya uğrar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123-124)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı Garipler Şehrinde otelde kalır. Onun daha ne kadar otelde kalacağı bilgisini edinebilmek için geçen diyalogda görülür bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

3.1.1.3.2.1.3. Resepsiyonist

Yeni Hayat'ta Mehmet'in kendine kurduğu dünyada yaşadığı oteldeki geçimini sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51)

Kar'da bu mesleği icra eden Fazıl, karısı Kadife'nin babasının otelinde bu mesleği yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375) Ayrıca Cavit adlı karakter de romanda sıklıkla bu mesleği icra ederken görülür.

3.1.1.4. Sayısal İşlemler Yapan ve Malzeme Kayıtları Tutan Büro Elemanları

3.1.1.4.1. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar

3.1.1.4.1.1. Banka Veznedarları ve İlgili Büro Elemanları

3.1.1.4.1.1.1. Banka memuru

Masumiyet Müzesi'nde bankerler tarafından dolandırılan kişilerin muhatap olarak gördüğü, ama kaybettiklerinin bedelini ödettikleri mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418)

3.1.1.4.1.1.2. Bankacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıradan bir günün rutin koşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Cevdet Bey'in cenazesine katılan mesleklerden biridir. Cevdet Bey ve oğullarının ticaret alanında önemli kişilikler sayılmaları bakımından görev olarak bu cenazeye katılmaları ile betimlenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Kara Kitap'ta ilerleyen bölümlerde yer alan “*Onlara düşmanlarını göster ki, mutsuzluk ve sefaletleri için suçlayacak birilerini bulmanın rahatlığını*

*hissdebilsinler...*²³ ifadesine uygun olarak aktarılan düşman kavramı için kullanılan mesleklerden biridir. Bu meslekler, romana göre, insanları, özellikle Anadolu insanlarını, sefil hayata mahkûm eden bir kumpası düzeyenlerin oluşturduğu uluslararası bir oluşumdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 325-326)

Masumiyet Müzesi'nde Sibel ve Kemal'in nişan töreninde Füsun'u ararken davetlilerin arasında dolaşan Kemal'i tebrik eden mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

3.1.2. Hizmet ve Satış Elemanları

3.1.2.1. Kişisel Bakım Hizmetleri Veren Elemanlar

3.1.2.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar ve Öğretmen Yardımcıları

3.1.2.1.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar

3.1.2.1.1.1.1. Bakıcı

Sessiz Ev'de bu mesleği yapan kişi Recep'tir. Büyükhanım olarak da adlandırılan, Fatma Hanım'a bakar, evi çekip çevirir.

3.1.2.1.2. Bina Sorumluları ile Temizlik ve Bakım İşleri Sorumluları

3.1.2.1.2.1. Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları

3.1.2.1.2.1.1. Apartman yöneticisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babası yoğurt satıcılığı yaparken apartmanlara bu ve buna benzer mesleklerin girmesini yasaklayan yönetici meslek olarak görülür.

3.1.2.1.2.1.2. Kapıcı (apartman)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda apartmanların ortaya çıkması sonucu yeni oluşan mesleklerden biridir.

---

²³ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 325.

Refik'in babasının cenaze namazı kılınması sırasında sınıfları ve sınıf farklılığını ayakkabı giymeme, çoraplı durma üzerinden ifade etmesiyle kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 201)

“Son Söz” bölümünde yazarın, çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Kara Kitap'ta apartmanların konforundan yararlanmak, statüyü para üzerinden kurmak adına ev sahiplerine hizmet etmek için romanda apartmana dair her işte (kuyuya bile inerler gerektiğinde, apartman boşluğuna girip oradaki pis eşyaları toplar. Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189-190) kullanılan meslektir. Ayrıca sokağın silüetinin çıkarılmasında da kullanılmıştır.

Bir süre sonra ise sanki ailenin bir parçasıymış gibi (Aile fotoğrafı çekiminde kapıcı İsmail ile eşi Kamer Hanım da fotoğraf karesine alınır. Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364) sıcak ilişkilerin kurulduğu, paylaşımın yaşandığı, emanetlerin bırakıldığı, bilgi aktarımını sağlayan, bütün bunlarla birlikte para da kazanılan meslektir.

Galip, Celâl'in gizli oturduğu yeri, bu mesleği icra eden İsmail sayesinde bulur, anahtarları da ondan alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 209-210) Bazen kapıcı İsmail ve karısı evden çıkanı Celâl sansın diye Galip, Celâl'in giysisiyle dışarı çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242) Anlaşılacağı üzere bu meslek bir anlamda apartmandaki güvenliği dolaylı olarak sağlamış olur.

Kar'da Şeyh Efendi'nin düzenlediği ayine katılan, sohbetini dinleyen kalabalığı tanıtmak amacıyla belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Aynı kişi bu mesleği icra ederken müzikle de ilgilenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

Masumiyet Müzesi'nde geçmişi hatırlayarak kurban bayramındaki koyunun kesimini anımsayan Kemal karakterinin, kesim sahnesini aktarırken kullandığı mesleklerden biridir. Aslında amaç, Füsün ile çocukluklarını hatırlamak ve bunu okuyucuya aktarmaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40) Kurban bayramlarındaki ritüeller, kesim işlemlerinden yola çıkılarak Kemal karakterinin ailesinin fikir yapısı

anlatılırken o dönemin insanların da sosyal hayat anlayışları hakkında bilgi verilir. Bilgi verilirken de kullanılan mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41) Yine hatırlanan bayramda kapıya bayramlaşmak için gelen kişilere verilecek harçlıkların hazırlanışında, harçlık verilecek mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Bu meslek aileden biri olma özelliğiyle, Kemal ve Sibel'in Hilton Otelinde yapılan nişanlarında davetli olarak ama içinde buldukları sınıf farklılığının tedirginliği de sezdirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103-104)

Füsün'un Kemal'den ayrılışının ardından, Kemal'in geçmişte, anılarda teselli oluşunu ifade ederken bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

Sibel ve Kemal'in sohbetlerinde hayatın, statülerin dengede olduğunda mutluluğun yakalanacağı düşüncesinin somutlaştırması yapılırken kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

Gençliğin duyarsızlaşmasının anlatımında rol alan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek romanın sokak satıcılığı üzerine kurulu olmasından dolayı sıklıkla kullanılmıştır. Çünkü sokak satıcıları satışı apartman dairesinde yaşayanlara yapar. O da zaman içerisinde apartmanlara satıcının girmesinin yasaklanmasıyla iki farklı tavır sergiler. Başlarda sus payını alır ve gözleri görmez olur. Bir süre sonra bu mesleğe de baskı yapılıncı apartmanlara satıcıları, tahsildarları alması yasaklanır.

1970'li yıllarda bozacılığın iyi para kazandırdığının anlatımı sırasında, bu mesleği kâra geçiren mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Yoğurt üreticisi şirketlerin yoğurdu satıcıların yakınına bırakmaya başlamasıyla yoğurdun hızlı bir şekilde alıcılara ulaştırılması önem kazanır. Bu durum babasıyla ayrı yerlerde satış yapmalarını sağlayacağından Mevlut kendisini rahat hisseder.

Ancak bu durumun öyle olmadığını Mevlut'a hissettiren, hatta yaşatan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

Kış akşamları kahvelere giden kişilerin profili çıkartılırken sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Mevlut pilav satarken daha iyi satış yapabilmek adına çeşitli girişimlerde bulunur. Bu amaçla çeşitli mesleklerle iletişime geçer. Kuracağı iyi iletişimle daha çok satış yapacağını düşündüğü mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Gündelikçi olarak çalışmaya başlayan Samiha'ya, işini yaparken sıkıntı çıkaran mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Ferhat'ın elektrik tahsildarlığına başladığı zamanlarda girdiği bir apartman dairesinde ödenmemiş borç yüzünden elektriklerini keseceğini ilgili dairede oturanlara bildirmesini istediği meslektir. Bu meslek Ferhat'ın bunu yapmaması için ısrarcı olmasına karşı Ferhat onu dinlemez. Kesilen elektrik üzerine dairenin kapısını çaldığında karşısına çıkan kadına âşık olması, kurgunun Ferhat için değişim zamanının geldiğini hissettirir. Bu kadını bulma çabaları, pavyon çökertme çabasına kadar gidecektir. Romanın başka yerlerinde de bu meslek bildirmek, haber vermek gibi görevleri üstlenir. Örneğin, kadının sevgilisinin Sürmeneli Sami adlı ünlü mafya olduğu bilgisini Ferhat bu meslekten edinir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 331)

Ferhat, Mevlut'a elektrik tahsildarlığının püf noktasını anlatırken bu mesleğin de değişen zaman ve şartlar sonucunda önemini kaybetmesinin anlatımı sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

Mevlut ve babası gibi köylerinden gelen, İstanbul'daki hayata onlarla aynı meslekle başlamalarına rağmen onlardan farklı olarak yaptıkları işlerle gittikçe zenginleşen insanların parayı kazanmak için icra ettikleri mesleklerin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418-419)

Gizli Yüz'de Kadın bir anda taşınıp ortadan kaybolduğunda, bu meslek Fotoğrafçıya bildiği kadarıyla bilgi aktarımında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

3.1.2.1.2.2. Büro, Otel ve Diğer İşyerlerindeki Temizlik ve Bina Bakımı Sorumluları

3.1.2.1.2.2.1. Hademe

Beyaz Kale'de Gebze arşivinde çalışan kişidir. İçinde çalıştığı arşivin değerini, önemini fark etmemiştir ve bu fark etmeyişi ve önemsemeyişi sebebiyle, biraz da Faruk Bey'in oradan eser kaçırma işini yapacağını ondan ummayacak kadar iyi niyetli olmasından, Faruk Bey rahatlıkla arşivden el yazması eser çıkarmıştır. Bu kitap çıkartılması olayında, önemli derecede sorumludur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 7)

Kara Kitap'ta ihtiyar gazetecinin hep korktuğu şekilde olduğunun betimlendiği cenazesinde bulunan düşkünler evinde çalışan kişinin mesleğidir. İhtiyar gazetecinin yalnız ölümünün yansıtılması için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Yeni Hayat'ın başında Osman, Mehmet'in vurulma anından hemen sonra dışarı çıkarken çevresindekileri tasvirinde saydığı mesleklerden birisidir. Kaymakamın yanında çalışan biri olarak da görülür. Osman'ı terzi dükkânına götürmek için görevlendirilir. Kütüphanelerde çalışan kişi olarak da görülür. Dr. Narin, oğlunu anlatırken, onun köşeye çekilmiş, fark edilmemiş birinin farkına varıp, ondaki cevheri ortaya çıkarmayı hedefleyen yapısı olduğunu açıklar. Bu durumu örneklendirirken de bu meslek sahibi olan birinin oğlunu kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Kar'da ihtilalin yapılmasından sonra çeşitli partilerin il binalarına yapılan baskınlarda gözaltına alınan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158)

Hizmet amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163) Yine hastane çalışanı olarak çalıştığı yerde yaşayan kişidir. Bu binanın ihtilal öncesinde hastane, ihtilal sırasında hücre, ihtilal sonrasında ise okul olarak kullanımının anlatılması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166)

Romanda ekonomik sebepler yüzünden ülkelerinden göç edip Kars'ta kaçak yaşayan kişilere yaşayacak yer ayarlarken görevini kötüye kullanarak rüşvet alan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'a ehliyetini alması için önce sağlık raporu alınması gerektiğinden hastanede Kemal ile geçirdiği sürede adı geçen mesleklerden biridir. Hatta işlerin hızlanmasını sağlamak için Kemal rüşvet vermeyi düşünürken, Füsün buna karşı çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 404)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un babasının mesleğini icra ederken, iş üslubu ve yöntemlerinin kendisinde şaşkınlık yarattığı, babasından özelliklerini öğrendiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

Mevlut'un okul müdür yardımcısı, okul çalışanlarından oluşturduğu küçük ordu ile okul çıkışlarında satıcıların bulunmasını engellemeye çalışır. Çünkü ordu sokakta satıcılığı yasaklar. Bu meslek bu orduyu oluşturan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Mevlut pilav satarken daha iyi satış yapabilmek adına çeşitli girişimlerde bulunur. Bu amaçla çeşitli mesleklerle iletişime geçer. Kuracağı iyi iletişimle daha çok satış yapacağını düşündüğü mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Mahinur Meryem lakaplı şarkıcı Melahat'in ilk kocasının mesleği olarak, Melahat'in hayatının anlatımı sırasında verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 250)

3.1.2.1.2.2.2. Kayyım (Cami hademesi)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, anlamıyla ilgili olarak tek görevde kullanılmıştır. Roman kendi kurgusunun yanında meddahın ya da diğer roman karakterlerinin anlattığı hikâyeler ile gelişecektir. Meddahın anlattığı hikâyenin ilerleyen bölümlerinde köpek, kendi cinsinden hayvanların sevilme sebepleri üzerinde dururken bu meslek kullanılacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20)

3.1.2.1.3. Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar

3.1.2.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar

3.1.2.1.3.1.1. Tellak

Kar'da Ka'nın sorular sorup bilgi edinmek istediği Karşılıklarla sohbetlerinde geçen ve ona dertlerini anlatan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

3.1.2.2. Hizmet ve Satış Elemanları

3.1.2.2.1. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar, Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri ile Rehberler

3.1.2.2.1.1. Ulaştırma Hizmetlerindeki Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri

3.1.2.2.1.1.1. Şoför muavini

Yeni Hayat'ta yeni hayatın peşinden giden romanın karakterleri arayışlarını otobüs yolculuğu aracılığı ile gerçekleştirir. Otobüslerde yaşadıkları, izledikleri filmleri, kolonya dökümü ve kokusu, kaza anları ve çeşitli gözlemlerin anlatımı sırasında sıkça kullanılan bir meslektir. Kitabın sonuna doğru gerçeğin farkına yine otobüs yolculuğu esnasında varan Osman, arayış aracı olan otobüslerdeki zamana bağlı değişim ve gelişimi bu meslek üzerinden verir.

Kar'ın başında Ka adlı karakterin Kars'a yolculuğu sırasında bavullarının yerleştirilmesi ve bavullarını alması sırasında görevini icra eden meslektir.

3.1.2.2.1.2. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar

3.1.2.2.1.2.1. Feribot görevlisi

Hatıraların Masumiyeti'nde Ayla'nın değişen İstanbul'un aynı kalan tek yanının Boğaz manzarası olduğunu anlatırken görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26-27)

3.1.2.2.1.2.2. Rehber / Rehberlik

Kara Kitap'ta bu meslek yol gösterici olması bakımından ilk olarak İbni Arabi ile yani onun rehberi olarak karşımıza çıkar. İkinci olarak da İskender'in BBC kanalının televizyoncularını, Galip ve iki kişiyi daha Merih Manken Atölyesine götürmesiyle karşımıza çıkar. Rehber onlara bu müze haline gelmiş yüz yılları barındıran mankenleri ve bu mekânı gezdirir. Üçüncü olarak ise rehberlik bir kitabın görevi olur. "Keşf-ül Esrar" adlı kitap ile şifrelerin ve harflerin anlaşılır hale geleceği bilgisi algılanacağı için kitap bir rehber olarak gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 289)

Yeni Hayat'ın başında okuyucu olarak karakter, romanı bir yolculuk, yeni bir dünya, hayat olarak görüp, romanı rehber olarak görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 7)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak her kesimden insanı işleyen bir kitabı, katile sipariş eden kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Aynı zamanda Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla saraya, onun makamına çıkabilmek için terzicibaşının yardımcısıyla girdiği sarayda ona yol gösteren bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

Kar'da Tarkut Ölçün, kâtip yazara Ka ile ilgili bilgi toplama yollarını, kişileri vb. bulması için yardımcı olduğu için, kâtip yazar onun için bu mesleği kullanır.

Masumiyet Müzesi'nde müze oluşturma kararından sonra Kemal adlı karakterin Füsün ve onun evinde bulunan eşyaların seri üretimle pek çok yerde satıldığını fark etmesi üzerine, yurt dışındaki eski eşyaların satıldığı pek çok mekâna bakıp oralardan eşya satın alması; oluşturacağı müze için yurt dışındaki müzeleri gezip fikir alması sırasında gittiği yerler hakkında bilgi edindiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 465)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman'ın Rayiha ve ailesinin Korkut'un düğününde, onlarda kaldığı odayı gösterirkenki tavrı bakımından bu meslekle ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 165)

Mevlut'un arkadaşı Damat'ın sahibi olduğu reklam şirketinin otoparkında bekçilik yapması sırasında arabaların park edişleri ya da oradan çıkışları sırasında onlara yardım ederek bu mesleği de yapmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

Kırmızı Saçlı Kadın'da yıllar sonra Öngören'e giden Cem'e çevreyi göstermek ve onu eskiden kuyu açtıkları yere götürmek üzere görevlendirilen kişinin üstlendiği meslektir. Bir yandan değişen çevrede yol gösterirken bir yandan da oğlu hakkında bilgi edinmenin yolu olur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158)

Cem 'in kuyunun çevresinde Ayşe ile konuştuduğu sırada Ayşe'nin rehberinin aslında onun oğlu olduğu ve hayatının tehlikede olduğunu söylediği sırada görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163-164-165)

3.1.2.2.2. Aşçılar

3.1.2.2.2.1. Ahçı (Aşçı)

Bu meslek yazar tarafından genelde "ahçı" şeklinde kullanılmıştır.

Cevdet Bey ve Oğulları'nda ahçı şeklindeki kullanımı görülür. Cevdet Bey ve ailesinin emektar aşçısı vardır: Aşçı Nuri. Temiz iyi niyetli bir çalışandır. Romanın ilerleyen bölümlerinde, kendisi vefat edince, oğlunu aşçı olarak Nişantaşı'ndaki apartman dairesine işe alırlar. (Aşçı Yılmaz) Nigan Hanım artık pek kendinde değildir. Dönemin yozlaşan değerleri tabii ki aşçı oğulda sezdirilir ve Nigan Hanım ile ince alay eden bir tutuma sahip olan bir kişilik özelliği sergilenir.

Evde yıllar içinde neler yaşandığı, en çok da Nigan Hanım'a neler olduğu konularındaki bilgilerin edinildiği, romanda bu açıdan bilgi aktarıcılığı yapan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de Selahattin Bey'in materyalist tutumu halkın hoşuna gitmez. Bir süre sonra ona tavır takınırlar. Bu tavrı takınanlardan biri de bu meslektir ve kendisine hiçbir yardımcı, hizmetli bulamayacağını da bildiren kişidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 182)

Kara Kitap'ta ahçı şeklindeki kullanımı görülür. Kitabın başlarında zengin-fakir çatışmasının iyi kötü olarak nitelendirmesini Türk sinemasının üzerinden aktarıldığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Celâl karakterinin kendisini onlar gibi gördüğü kişi ya da mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235) Kitabın sonuna doğru anlatılan “Şehzadenin Hikâyesi”nde Şehzade Osman ile Leyla Hanım kavga ederken aralık kapıdan onları dinleyen mesleklerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389)

Benim Adım Kırmızı'da da “ahçı” olarak kullanılan bu meslek, meddahın ağzından anlatılan “Ben Para” adlı hikâyede paranın gizlendiği yerlerin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117) Ayrıca usta nakkaşların çizdikleri, resmettikleri eserlerde motif olarak da kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

Kar'da Millet Tiyatrosu'nda iki sokak aşağıda Rus döneminden kalma doksan yıllık yapının, şehrin Türklerin eline geçtikten sonra içinde yaşayanların müreffeh hayatının anlatımı sırasında görülen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

Romanın ilerleyen bölümünde Ka'nın aslında var olmayan Alman gazeteciye iletceğini söylediği bildirinin hazırlanması için otelde düzenlenen toplantıya katılan kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 252)

Masumiyet Müzesi'nde “ahçı” olarak belirtilen bu meslek, Kemal karakterinin evinde çalışan, ailenin yeme içme ihtiyaçlarının karşılanması, Basma ailesinin maddi durumunun iyi olduğunun vurgulanması amacıyla sıklıkla kullanılmıştır. Üst sınıfın, zenginliğin bir şekilde betimlenmesi sadece bu meslek ile değil, evin yardımcısı Fatma Hanım ve şoför Çetin de durumun açıklanmasında yardımcı olmuşlardır kurguya. Sadece hizmet etmez, aynı zamanda evin düzeni, gelenek halini alan davranışlarla da romanda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80) Üst tabakadan olma kavramı roman karakterlerinde, daha doğrusu üst tabakaya mensup karakterlerde çok önemlidir. Bu mesleğin varlığının üst tabakadan olmanın şartıymış gibi anlaşılmasını romanda sıkça görürüz. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242)

Bu mesleği icra edene aile içinden biriymiş gibi davranıldığı için, sadece hizmetli oldukları alanla kalmaz, başka çeşit işlerle de ilgilenirler. Örneğin çocuklarla oyun oynamak. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81) Bu oyunun, evlerinin Teşvikiye Camiinin karşısında olmasından dolayı, insanların önemli kişilerin cenazesi olduğunda “Geçiyordum, uğradım” yalanıyla aileyi değil de cenaze törenini izlemeye gelmelerinin eleştirisi olduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81) Bu meslek aileden biri olma özelliğiyle, Kemal ve Sibel’in Hilton Otelinde yapılan nişanlarında davetli olarak ama içinde buldukları sınıf farklılığının tedirginliği de sezdirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103-104)

Romanda geçmişi hatırlayarak kurban bayramındaki koyunun kesimini anımsayan Kemal karakterinin, kesim sahnesini aktarırken kullanılan mesleklerden biridir. Aslında amaç, Füsün ile çocukluklarını hatırlamak ve bunu okuyucuya aktarmaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40) Kurban bayramlarındaki ritüeller, kesim işlemlerinden yola çıkılarak Kemal karakterinin ailesinin fikir yapısı anlatılırken o dönemin insanların da sosyal hayat anlayışları hakkında bilgi verilir. Bilgi verilirken de kullanılan mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta “ahçı” şeklinde kullanılır. Mevlut'un babasıyla tek yaşadıkları sırada pişirdiği çorbaları methetmek için babası bu mesleği kullanılır. Gecekondulu mahallesinde fakirlik sebebiyle çalışmak zorunda olan insanların övme tekniği de ancak meslek üzerinden olmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53)

Mevlut'un askerde liseden arkadaşı Mohini ile karşılaşmasına vesile olan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Zenginliğin bir gereği, göstergesi olarak üst tabakanın evlerinde bulunan kişisel hizmet amaçlı mesleklerden biridir. Ferhat elektrik idaresinde çalışırken zengin olanların fatura yatırmamasını anlayışla karşılamaz ve onların hemen elektriğini keser. Bu tip evlerde çalışanların sıralandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Gizli Yüz'de de "ahçı" şeklinde görülen bu meslek, Fotoğrafçının Kadının belirttiği adamı bulma çabaları sırasında fotoğrafı çektiği meyhanenin garsonundan yardım almak için garsonun yanına gittiği sırada onun yanında betimleme amaçlı kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

3.1.2.2.3. Garsonlar ve Barmenler

3.1.2.2.3.1. Garsonlar

Cevdet Bey ve Oğulları'nın pek çok yerindeki restoran bölümlerinde hizmet için bulunmaktadır.

Ömer ile tartışan, konuşan mühendislerden olan Salih, sohbet esnasında babasının mesleğinin garson olduğunu söyler ki burada, bu meslek ile asıl vurgulanmak istenen Salih'in garibanlığıdır. Romana göre Salih'in garibanlığı bu meslek ile ortaya çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 331)

Sessiz Ev'de hizmet amacıyla sık sık görülür.

Kara Kitap'ta hizmet sektöründe görevli kişi olarak sıkça kullanılan meslektir. Bunun dışında ise, Celâl'in yazarlığa yeni başladığı zamanlarda karşılaştığı üç kalem ustasının masasına oturmak için yanlarına gittiğinde, yazarların ona acemi olduğunu hissettirip, çömezliğini belirtmek için onu çalıştırırlar. Bu esnada benzetme ilgisiyle kullanılır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Bir başka yerde ise, okuma yazma, Farsça ve doğru dürüst Türkçe bilmediği halde Ömer Hayyam'ın bilinmeyen şiirlerini okuyan, aşk ve ölüm kehanetlerinde bulunan özelliklere sahip fantastik bir tipllemeyle Galip'ten, onu Celâl sanan telefondaki karakterin adres isteme taktikleri olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Galip'in pavyondayken hikâye anlatanlara ve kendileri dışındakilerin onları mutlu sandıkları, kendi olabilmenin zorluğunu "*kimse kendi değildir.*"²⁴ ifadesiyle veren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 351)

---

²⁴ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 351.

Yeni Hayat'ta bu meslek Dr. Narin'in araştırmacılarının ihbar mektupları arasına konularak belirtilen gazetelerdeki ölüm ilanlarından da anlaşılacağı üzere öldürdükleri kişilerdir. Bu öldürülen kişilerden birinin mesleği de garsonluktur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

Osman'ın Mehmet'i ararken karşılaştığı Mehmetlerden biriyle kitabı nereden bulduğu konusunda bilgi almak için oturdukları kahvede servis yaparken karşımıza çıkar bu meslek. (s. 138) Osman sonunda Mehmet'i bulur. Ayrılmadan önce sohbet ederler ve bu sohbette meyhanedeki servisi yapan, hesabı getiren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170-171)

Kar'da hizmet sektörü olarak Yeni Hayat pastanesinde, otelde, lokantada kullanılmıştır. Yeni Hayat pastanesinde öldürülen eğitim enstitüsü müdürü ile ilgili polise ifade verirken de görülür bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Ka'nın öldürülmeden önce gördüğu son kişi bu mesleği icra eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 233) Bu meslek yine tanık olarak rol üstlenir ve polise ifade verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 234)

Masumiyet Müzesi'nde hizmet sektöründe çalışan mesleklerden biridir. Üst tabakaya hizmet eden çeşitli yemek, içki tüketilen yerlerde sıklıkla kullanılan meslektir. Başgarson da üst derecesidir. Hem garsonlar hem de başgarsonlar sürekli geçen mekânlarda (mesela Fuaye) ismen geçerler, müşterilerini de iyi tanır onlara isimleriyle hitap ederler.

Fusunların taşındıkları Çukurcuma'daki evin çevresi ve o çevreyi oluşturan insanların açıklanarak betimlenmesi sırasında mahalleliyi oluşturanların sosyoekonomik koşulları hakkında bilgi verilirken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272)

Kafamda Bir Tuhaflık'ın ana kahramanı Mevlut ve onun yakın arkadaşı Ferhat'ın yaptığı hizmet amaçlı mesleklerden biridir.

1970'li yıllarda bozacılığın iyi para kazandırdığının anlatımı sırasında, bu mesleği kâra geçiren mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Bu meslek Mevlut ve arkadaşı Ferhat'ın askere gidene kadar işlettikleri lokantada onlardan önce yaşanmış ve orayı işletirken yaşanan olayların anlatımında tarihsel bilginin dolaylı aktarımı sırasında kullanılmıştır. Azınlıkların mecburi gidişlerinin anlatımı sırasında lokantayı devralan kişinin mesleği olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143) Bingöllü garsonun patron oluşundan sonra, onun tavırlarına karşı dayanışma gösteren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

6-7 Eylül olayları sonrası gitmek zorunda kalan azınlıkların yaşadıkları yerleri terk etmelerinden sonra bu bölgelerin değer kaybedişi ve seviyenin düşüşünün anlatımı oralara yerleşen kişiler üzerinden betimlenir. Yerleşen kişilerin mesleklerinden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Bir kişinin etkilenmesi hedeflendiğinde göz ardı edilerek küçümsenen bir meslek olarak görülür. Bu bir sınıf çatışması, alt sınıf hissiyatı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149) Aynı durumu Ferhat Samiha'ya ne iş yaptığını belirtirken de yaşar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 226) Bu mesleğin fakirlikle ilişkilendirilerek küçümsenmesi aynı zamanda toplumunda genel kanısı olarak gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 233-234) Ancak diğer taraftan bu meslek Mevlut'a askerde rahatlık sağlar. Orduevinde garsonluk yaparak beklediğinden daha rahat geçirir bu süreci. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Kurgunun ilerlemesi açısından aralarda okurun karşısına hep bu meslek çıkartılır. Örneğin Mevlut, yakın arkadaşının askerden döndüğünü bu meslek aracılığıyla öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 182) Mevlut'un pilavcılık işine başlamasını sağlayan, bu iş için onu gerekli kişiyle tanıştıran yine bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 198)

Ferhat, Mevlut'a elektrik tahsildarlığının püf noktasını anlatırken bazı meskenlerde yaşayanların anlatımı sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

Başgarson, şef garson gibi bu mesleğin çeşitleri de kullanılmıştır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da hizmet sektörü çalışanı olarak kullanılmıştır. Bu meslek aracılığıyla Kırmızı Saçlı Kadın ile Cem birbirlerinin farkında olduklarını anlarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46-47) Bu an yaşandıktan sonra Cem lokantadan dışarı çıkar. Yoğun iş temposu dolayısıyla göremediği ve âşık olduğuna iyice kanaat ettiği Kırmızı Saçlı Kadın üzerine düşüncelerinde o an ki sahneyi yine yeniden yorumlarken bu meslek kullanılır Cem tarafından. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Gizli Yüz'de bu meslek Fotoğrafçının Kadının belirttiği adamı bulma çabaları sırasında yardım aldığı meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Sormaya gittiğinde dolaylı bir cevap alır ve adamı bulma çabası devam eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

Kadının izini bulmak için Kalpler Şehrine giden Fotoğrafçı, tam onu yakalamak üzereyken yine kaybeder. Bu hüznle meyhaneye giden Fotoğrafçı zamanın nasıl geçtiğini fark etmediği için meyhanenin kapanış saatinin de geldiğini fark etmez. Bu meslek ona bu durumu bildirirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

3.1.2.2.3.1.1. Şef

Kafamda Bir Tuhafılık'ta bu meslek garsonluk mesleği için kullanılmıştır.

3.1.2.2.3.2. Başbarmen

Masumiyet Müzesi'nin geçtiği dönemlerde, içki, sigara gibi ürünlerin yurt dışından getirilmesi sıkıntılı olduğu, yurt içinde de sınırlı satıldığı için bu tip meslekler aracılığıyla satın alım gerçekleştirilir. Bu meslek üzerinden dönemin ekonomik yapısı hakkında da ipuçları verilmiş olur. Kemal, Sibel ile nişanlanacağı otelde misafirlerine ikram etmek istediği içkileri bu tip meslekler aracılığıyla satın alır. Bu ihtiyacı o dönemdeki pek çok eğlence yeri, özellikle bu işten sorumlu meslek olan barmenlik de karşılar romana göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

3.1.2.2.4. Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar

3.1.2.2.4.1. Astrologlar, Falcılar ve İlgili Çalışanlar

3.1.2.2.4.1.1. Falcı

Kara Kitap'ta fotoğraf çekimi esnasında yaşananların tasviri ve benzetilmesi amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

Kitabın sonuna doğru ise benzetme ilgisiyle mahalle falcısı olarak kullanılır. Celâl ve Rüya'yı vuran kişinin yakalanabilmesi için soruşturmaların, ifade almaların devam ettiği gecelerden birinde, çocuklukları beraber geçen Mit paşası ile Divan edebiyatı profesörünün Hurufilik ve eski söz sanatları üzerine sohbet etmeleri sonrasında, Galip'in hikâyesini dinleyen profesör, bu hikâyeyi "Hüsn ü Aşk" ile bağdaştırır. Olayların birbirine benzerlik gösterebileceğini söyler. Profesörün bu yorumu sırasında bu meslek kullanılır: "...benim gönülsüzce anlattığım hikâyemi de dinlemiş ve kenar mahalle falcıları gibi kurum kurum kurumlanarak olayların Şehy Galip'in Hüsn ü Aşk'ına da pek zorlanmadan pekâlâ oturtulabileceğini bile söylemişti."²⁵

3.1.2.2.4.1.2. Kâhin

Kara Kitap'ın "Uzun Süren Bir Satranç Oyunu" adlı bölümünde ülkenin kırk yıl sonra neler yaşayacağını belli olduğunu vurgulamak için deyimsel biçimde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Ustanın kadercilik anlayışı, bu eserde geçen meslekler ve konu üzerinden açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

3.1.2.2.4.1.3. Müneccim

Beyaz Kale'de kurgu aslına bakıldığında bu meslek ile temellendirilebilir. Çünkü padişah, geleceğe çok meraklıdır. Özellikle de rüyalara. Rüyaların yorumlanması bu kitapta önemli bir yer alır. Hatta Hoca karakterinin padişahın gözüne girmesi de, padişahın gördüğü rüyayı yorumlamasından ve o rüyanın geleceğe yönelik çıkmasından kaynaklanır.

---

²⁵ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 409-410.

Bunun dışında, yine hikâyede kullanılan müneccim isimlerinin, gerçek Osmanlı tarihinde hiç bulunmadıkları bilgisini vererek Faruk Bey tarihçi olarak, bu metnin kurmacalığını, gerçeklik ilişkisinin zayıflığını vurgulamaya çalışmak için kullanmıştır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da geleceği bildiren bu meslek Sophokles'in "Kral Oidipus" adlı eserinin Cem tarafından ustasını rahatsız etmek amacıyla anlattığı hikâyede kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38)

3.1.2.2.4.1.4. Müneccimbaşı / Başmüneccim

Beyaz Kale'de hikâyede kullanılan müneccim ve müneccimbaşların isimlerinin, gerçek Osmanlı tarihinde hiç bulunmadıkları bilgisini vererek Faruk Bey tarihçi olarak, bu metnin kurmacalığını, gerçeklik ilişkisinin zayıflığını vurgulamaya çalışmak için kullanmıştır. Diğer taraftan da bazı olayların ise tuttuğunu belirtmiştir ki bu durum bize, hikâyeyi yazan kişinin pek çok kaynakçadan yararlandığı bilgisini verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 7-8)

Hoca karakteri, başta müneccimliğin tam olarak nasıl bir meslek olması gerektiğini bilmiyor ya da eksik biliyor. Bu eksikliği gidermek için de romanda, Müneccimbaşı Hüseyin Efendi'nin katlini öğrendikten sonra çokça rüşvet vererek onun kâğıt, kitap ve defterlerini alarak öğrenmeye de çalışmıştır.

Romanın ilerleyen yerlerinde, Hoca'yı kendisine rakip görmeye başlayan ve bundan rahatsız olan Müneccimbaşı Sıtkı Efendi, veba salgını konusundaki zaman üzerinden Hoca'yı sıkıştırır ve onu zor duruma düşürüp, padişah tarafından kellesinin alınmasını sağlamak isterken, onun oluşturduğu gerilim sayesinde Hoca ve Venedikli veba salgınında başarılı olur, olayların seyri değişir.

Kitabın sonlarına doğru, Hoca hikâyesini bitirmeye yakın, bu mesleğin çok kârlı bir iş olduğunu, mesleği hakkındaki görüşlerini de belirtmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

3.1.2.2.4.1.5. Rüya yorumcusu

Kara Kitap'ta Celâl muhabirliğe ilk başladığı zamanlarda dikkat çekici haberler yazmak adına rüya tabirliği ile ilgili yazılar yayımlamıştır. Hatta Celâl, bir gün gördüğü rüyasını yordurmak için Kasımpaşa'ya rüya yorumcusuna gider. Rüyasını yordurur, ama yıllar sonra bu yorumun Evliya elebi'den alıntı olduğunu anlarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197) Diğer bir rüya yorumcusu olarak karşımıza Fazlallah adlı bir karakter çıkar. Yorumlamaları ile önlenmesi, gördüğü rüyalar ile hikâyenin gelişimini sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 269)

3.1.2.2.4.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde alışanlar

3.1.2.2.4.2.1. Hamamcı

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

3.1.2.2.4.2.2. Hancı

Benim Adım Kırmızı'da Kara'ya şekre'nin gönderdiği mektupta geçer. şekre'nin Kara'ya kendisinden uzak durmasını istemesi üzerine, içinde hep en olmayacak, imkânsız zamanlarda bile görüşmek isteğini kaybetmediğini belirtmek için yararlandığı hikâyede geçer bu meslek. (s. 93)

3.1.2.2.4.2.3. Hassa gılmanları

Benim Adım Kırmızı'nın başında Erzurumlu Nusret Hoca'ya inanan taraftarlardan oldukları belirtilen mesleklerdendir. Bu durum meddah tarafından bir köpeğin ağzından anlatılarak hikâye edilirken, aslında toplumsal bir soruna da değinilmiş olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

3.1.2.2.4.3. Cenaze Hizmetlerinde Çalışanlar ve Mumyacılar

3.1.2.2.4.3.1. Ölü yıkayıcılar

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek bulunur. Cevdet Bey'in naaşının yıkanıp defnedilmeye hazırlanması işini gerçekleştiren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194 ve 196)

3.1.2.2.4.4. Ev Hayvanları Yetiştiricileri ve Hayvan Bakıcıları

3.1.2.2.4.4.1. Aslan bakıcısı

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımı sırasında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66-67)

3.1.2.2.4.4.2. Seyis

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek saraydaki atların bakımını sağlayan kişide kullanılır ki Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek için girdiği saraydaki gözlemleri sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

Batılı tarzdaki resim anlayışı ile Doğu tarzı resim anlayışının karşılaştırılması sırasında bu meslekten de dolaylı olarak yararlanır. Üstat Osman ile Kara'nın at motifi üzerine yaptıkları karşılaştırma sırasında hayata bakış açısı hakkında da fikir verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286) Bu meslek yine kitabın birkaç yerinde at ile birlikte resimlerde motif olarak kullanılmıştır.

3.1.2.2.4.5. Refakatçiler ve Kişisel Yardımcılar

3.1.2.2.4.5.1. Uşak

Cevdet Bey ve Oğulları'nda tabii ki statü gereği lazım bir meslektir. Roman boyunca tüm evlerde en az bir tane mevcuttur. Zengin olduğunda Avrupalı tarzda yaşamak

için gereklidir. Örneğin, evlenmeden önce çok uzaktan bir akraba olan Zeliha Hanım ev işlerini çekip çevirmektedir Cevdet Bey'in. Ancak evlilik sonrası değişikliği şöyle açıklayacaktır: "*Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu.*"²⁶ Çağdaş bir aile için samimi ilişkili bir iş olamaz, anlayışı bu meslek üzerinden aktarılır.

Sessiz Ev'de Recep karakteri üzerinden işlenmiştir. Recep evin yardımcısı, hizmetçisi ve uşağı görevlerinin hepsini yapar.

Bunun dışında daha çok küçümsenerek bu meslek, mecazi biçimde sıklıkla kullanır.

Beyaz Kale'de hizmet etmek üzere görevli yardımcı karakterlerdir.

Kara Kitap'ın başlarında zengin-fakir çatışmasının iyi kötü olarak nitelendirmesinin Türk sineması üzerinden aktarıldığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67) Ev içinde ve dışında (Fotoğrafçıyı bulması) hizmet sektörünün gereğini yapan meslek olarak kullanılmıştır.

Şehzade Osman Efendi ile Leyla Hanım kavga ederken aralık kapıdan onları dinleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389)

Benim Adım Kırmızı'da hizmet amacıyla çalışan kişi göreviyle kullanılmıştır.

Kar'da Sunay Zaim'in Kars'taki ilk oyunundaki gerçek mermilerin sonuncusunun herkes tarafından sevilen Rıza Bey ve onun uşağına saplanması sırasında bu meslek görülür. Bu meslek hizmet ettiği Rıza Bey'in yardımcısıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Millet Tiyatrosu'nda iki sokak aşağıda Rus döneminden kalma doksan yıllık yapının, şehrin Türklerin eline geçtikten sonra içinde yaşayanların müreffeh hayatının anlatımı sırasında görülen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

---

²⁶ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 12.

Hizmet etmek kavramı başka bir ülkeye hizmet etmek şeklinde aşağılayıcı bir biçimde Ka için, onun Batı yanlısı fikirleri sebebiyle ifade edilirken kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

Masumiyet Müzesi'nde hizmet amaçlı kullanılmıştır. İlk önce Sibel ve Kemal'in nişanına davetli olarak katılan 90 yaşındaki beyefendinin yanında ona destekçi ve yardımcı olan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

Üst tabakadan olma kavramı roman karakterlerinde, daha doğrusu üst tabakaya mensup karakterlerde çok önemlidir. Bu mesleğin üst tabakadan olmanın şartıymış gibi anlaşılması romanda sıkça görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta karargâhtan çıkıp hizmet işlerinde çalıştırılan erlerin yaptıkları mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Hizmet amaçlı kullanılan meslekle kendisine benzetme ilgisi kurarak Süleyman'ın Mevlut'a kız kaçırmayı için yaptıklarını sayması sırasında, Mevlut'un Ferhat'ı savunmaktan vazgeçmemesi sebebiyle sitemlerinden dolayı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172)

Gizli Yüz'de hizmet sektörü amaçlı görülür. Ancak romanın kurgusunu başlatacak ilk dönemeç bu meslek aracılığı ile yapılır. Çünkü kadın aradığı adamın fotoğrafını çekip kendisine göstermesi için bu mesleği aracı olarak ona gönderecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

3.1.2.2.4.6. Komi

Kara Kitap'ta yaşlı garsonun pavyonda hoş olmayan davranışlar sergilediği meslek gruplarından biri olarak anlatılır.

Kar'da Ka'nın Turgut Bey'in gününü nasıl geçirdiğini sorduğunda, onun otelin yönetimi sırasında emirler verdiği, kontrol ettiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

3.1.2.2.4.7. Arabuluculuk

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Korkut'un oğlu Bozkurt'un Mevlut'un kızı Fatma'ya âşık olması üzerine, Süleyman'ın bu durumu Mevlut'a aktarması ve evlilikleri için onay alması için Korkut tarafından görevlendirilmesi şeklinde işlenen meslektir.(Geniş bilgi için bakınız: sayfa 393)

3.1.2.2.4.8. Kuaförler, Güzellik Uzmanları ve İlgili Çalışanlar

3.1.2.2.4.8.1. Berber

Cevdet Bey ve Oğulları'nda berberler asıl işlerini icra etmekten başka, insanları öğrenmek ve öğrendiklerini başkalarına da aktarmak gibi sosyal bir yayın görevini üstlenmişlerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 177-178) Bu fonksiyonun dışında çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır.

Sessiz Ev'in başında işini icra ederken, milliyetçi kimliği de öne çıkarılan berberlik mesleği ile bazı esnafın politik duruşları olabileceği belirtilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Hasan karakterinin, gözünün yüksekte olduğu, çalışmaya niyeti olmadığı, emekle ve zamanla edinilebilecek iş ya da özelliklere tahammülü olmadığına anlaşılmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258) Milliyetçi gençliğin haraç toplaması esnasında işlenen mesleklerden biridir. Bu meslek, başka bir deyişle mahalle esnafının o dönemde yaşanan siyasal olaylarda içinde buldukları durumu anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

Kara Kitap'ın başında ana karakterlerden Galip'in diğer ana karakter olan Rüya'yı ilk gördüğü mekândır ve mekânın gereğini yaptırıp, saç kestiriyordur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Berber romanda sosyalleşmenin temel ögesi olarak da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Dedenin durumunun vahameti berbere gidemeyecek durumda olmasıyla adlandırılabilir.

Berberlerin sohbet etme, soru sorma özelliğiyle, romanda ana karakterlerin aileleri hakkında bilgi sahibi olunur. Hatta bu sorulardan da çok sıkıldığını dede belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15 ve sayfa 19)

Celal, yazılarından birinde kahraman rolü üstlenerek “*Kendiniz olmakla güçlük çekiyor musunuz?*”²⁷ sorusunu berbere sordurur. Berber üzerinden hem kendisinin hem okuyucunun hem de Galip’in kendi arayışlarını bulması için ilk adımları atar.

Celal karakterinin yazılarının müdavimi olan ve ona yazılarıyla ilgili sorular soracak bir karakter olarak da yine bu meslek karşımıza çıkar. Gazeteye geleceğini ve ona çeşitli sorular soracağını Celal karakterine yazdığı bir mektupla bildirir. Gazeteye gerçekten de geldiğinde Celal şaşırır, yazı işleriyle meşguldür ve berbere ayıracak hiç vakti yoktur. Celal onu başından savmak için başka bir zaman gelmesi için ikna etmeye çalışır ancak berber doğrudan konuya girer ve kendisi olmasında zorluk çekip çekmediği sorusu yinelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163) “*İnsanın yalnızca kendisi olabilmesinin bir yolu var mıdır acaba?*”²⁸ Celâl, karakteri küçümser bir şekilde, şakacı bir edayla cevaplar ve berberi geçiştirir. Ancak berberin “kendin olmak” üzerine sorduğu üst üste sorularla Celâl karakterinin kendisini sorgulamasının sebebi değilse bile geçmişten beri biriktirdiği düşüncelerin açığa çıkmasının aracı olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 164)

Roman ilerledikçe de Celâl, kendisi olmadığını yine bu meslek ile anlayacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167) En çok da kendisi olmak üzere bulunduğu yerin berber olduğunu, ama bunu ne kadar başaramadığını, yaşadığı yabancılaşmayı yine en anlayacak kişinin de berberin olacağını belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167) Celâl’in kendisi olması çabası sonrasında, ne kadar kendisi olamadığını fark etmesi, kendisine yabancılaşması ve berberin de bu yabancılaşmaya “köşe yazarı Celâl” üzerinden daha da destekleyici bir tavır takınması, berberin yukarıda da belirttiğimiz “kendin olmak” üzerine sorularını küçümseyip yok saymasının döngüsünü görürüz yine bu meslek sayesinde. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167-168) Böylece berberlik mesleği köşe yazarı Celâl’in yazıları için ayrı bir anlam taşımaya başlamıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 168)

²⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 88.

²⁸ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 164.

Kitabın ilerleyen bölümünde aktar dükkânının göz önünde canlandırılması için kullanılmıştır berberlik. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

Köşe yazarlarının yazılarının en çok okunduğu mekânlar ve meslekler olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 289)

Kitabın sonuna doğru ise yine berberlik mesleği önemli bir kırılma noktası yaşatır romanda. 23 yıl önce “Kendim Olmalıyım” başlıklı yazısından dolayı Celâl’in ziyaretine gelen, ona ince şakalar yaparak sorularına cevap veren Celâl Bey’in bu okuru aşağıladığını; aradan yıllar geçtikten sonra yine aynı yazıyı yayımlaması sonucu yine aşağılandığını hisseden, bazı odaklarca da kışkırtıldığını belirten berber, Celâl ve Rüya karakterlerini vurur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 410) Böylece hem arayış sona erer, hem de roman.

Galip’in telefondaki sese “unut” dediği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Yeni Hayat’ta Osman’ın arayışı sırasında geçirdiği ilk kazadan sonra dinlenmeye gittiği yerde karşımıza çıkartılır OPA marka sabun kokusunun alınmasıyla.

Garaj ve çevre tasviri sırasında sıkça kullanılan bir meslektir. Özellikle Dr. Narin’in oğlunu ve yasaklanan kitabı okuyanları, dağıtımını yapanları araştırması sırasında yurtların, üniversite çevresinin anlatımında görülen mesleklerdendir.

Dr. Narin’in oğlunu takip edip, onun hakkındaki her türlü bilgiyi kendisine iletmesi için tuttuğu araştırmacının gözlem ve izlemeleri sonunda tutanağa geçirdiği tespitlerinde Nahit’in günlük ihtiyaçlarını karşıladığı mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107)

Berberlik, erkeğin üstünü başını düzeltebilmesi, iyi bir görünüm kazanması, kişinin sevdiğinin etkilenmesini sağlayacak görünüm kazandıran bir meslektir. Bu sebeple Osman da, Canan’ın karşısına çıkmadan önce berbere gider. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

Kitabın sonuna doğru ise Osman, Ratibe teyzeden bilgi edinmek için sohbet etmeye onun evine gittiğinde mahalle dedikodusu başlığı altında “*yeni açılan kasap*

dükkânından, benim berberden, eski sinemalardan, babasının ayakkabı dükkânını büyütüp bir imalathane açıp zengin olduktan sonra mahalleyi terk eden bir arkadaştan”²⁹ bahsederek ön bir giriş yapar. Bu meslek de bu sırada görülür.

Benim Adım Kırmızı’nın başında başkarakterin geçmişi ile şimdiki zamanı arasında köprü görevi kurar. Bir yandan geçmişini hatırlatır, diğer yandan da Enişte’sinin onu çağırması sonucu on iki yıl sonraki İstanbul’u anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Ayrıca bu meslek, haberleşme aracı gibi de kullanılmıştır. Kapalı toplumlardaki mahalle kültürünün getirdiği bilinmezliğin kapısını, herkesin ağzından laf alan, herkesin derdini dinleyen berberler açarlar insanların dünyasına: “*Kara’nın benim mektubumdan dört ay sonra İstanbul’a döndüğünü eski evimizin sokağındaki berberden işitmiş, onu eve ben çağırmıştım.*”³⁰ Berberlerin insanların ağzından laf almaları bir çeşit alışkanlık, yetenek olmuş, hatta bilgiyi öğrenme konusundaki eğilimleri zamanla meraklı tipler haline gelmeleri ile sonuçlanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

Enişte’si ile konuşurken Kara’nın resimlere bakarak nakkaşın nasıl olması gerektiği sorusunu sormasına sebep olan resimde zor biçimde işini icra eden berber görülür. At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımı sırasında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

İnsanların özel günlerindeki süslenme ritüelinin gerçekleştiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 216) Evlilik gerçekleşmeden önce ne olursa olsun berber işini icra eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217-218) Ayrıca var olan eksiklikleri tamamlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219) Herkesin derdini anlattığı, dar gününde yanında olan bu meslek erbapları aileden biri olarak ilgi görür; kendisini de öyle hisseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219) Eski kocasının evine sığınan Şeküre’yi, oradan

²⁹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 188.

³⁰ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 33.

almak için Kara'nın isteğini tabii ki kırmayan, aile ilişkilerine sıkı sıkıya bağlı olan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

Bu meslek aynı zamanda küçük esnafı temsilen de kullanılmıştır. Mahallede çalışan, aile sıcaklığını hissettiren, hâlden anlayan, gözü paradan başka bir şey görmeyen karakterde olmamaları bakımından da insana (roman karakterlerine) umut aşılayan, iyimserlik gibi pek çok olumluluğun ortaya çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Katil olan nakkaşın etrafı dolaşıp kafasını dağıtmaya çalıştığı sırada karşılaştığı Tavukçular Çarşısının betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300) Katil olduğu anlaşıldıktan sonra kaçan, ancak kendini tutamadan eski zamanlarını hatırlamaya indiği sokaktaki geçmişinde, betimlemelerle kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429)

Kar'da çevre tasviri amacıyla sıklıkla kullanılmıştır. Sunay Zaim'in tiyatro kumpanyasının, bazen oyunlarını sergileyecek sahne bulamadığında, vazgeçmeyip oyunlarını sergileyecekleri değişik yerler bulmalarını anlatan bölümde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

Popülaritesini kaybedip otellerde eşiyle birlikte animatörlük yapan Sunay Zaim'in eşine asılan bir turisti dövdüğü olayda, adı geçen turistin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Kars halkının genelde bu meslek aracılığıyla zamanını doldurduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

İhtilal ortamının söylentisi fazla ortamda, baskı ve şiddet oranının yoğun olduğunun anlatımı sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 279)

Masumiyet Müzesi'nde kişinin psikolojini düzeltmek amacıyla gidilen bir meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

Saç modellerinin bile çekişme sebebi olabileceği sert kadınlar dünyasında suçlu görülen meslektir: "*Bak şimdi berber Nevzat, sanki bana inat, benim saçın aynısını*

*Zümrüt'e de yapmış. Bunlar kim, karı-koca burunları, duruşları, hatta kıyafetleri tilkiye benzemiyor mu Allah aşkına?"*³¹ diyen kişi, oğlunu o gece nişanlayacak Vecihe Hanımdır.

Bilgi aktarımı fonksiyonu barındırır. Ancak bu bilginin içeriği berberlerin bulunduğu semt ile doğru orantılıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 414-415) Mümtaz Bey'in saç kesimi için onun evine gelen Berber Basri ile Vecihe Hanım arasında geçen dedikodu, bilgi olarak geçer. Böylece berber, mesleğinin temeli olan bilgiye sahip olma gururunu hemen Vecihe Hanım'a aktararak mesleğinin gereğini yerine getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76) Bu meslek sadece bilgiyi almaz, aynı zamanda verir de. Yazar Orhan Pamuk'un, Kemal hakkında bilgi edinmek için başvurduğu mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 486)

Kemal, kendi müzesini oluşturmadan önce dünyadaki çeşitli müzeleri gezmiş, fikir edinmiştir. Eşyaları, onların çağrıştırdıkları ona iyi gelir. Gezdiği müzelerden birisinde bu mesleğe ait bir yer vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 467)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta darbeyi fırsat bilen Atatürk Erkek Lisesinin müdürü, okuldaki öğrencilerin saçlarını bu mesleğe kestirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79) Dolayısıyla bu meslek otoritenin önünde boyun eğiş anlamı yüklenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79-80)

Mevlut'un beraber dışarı çıktığında Rayiha'dan utanıp sıkıldığında ondan ya da içinde bulunduğu ruh halinden kaçıp uzaklaşmak için yanına gittiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

Mevlut'un pilav arabasını zabıtalara götürürken onları durdurmaya çalışan ve onu bu durumdan haberdar eden meslektir. Bir işi olduğunda arabasını ona bırakacak kadar da güvenilir meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276) Çevrede olan biteni bilen, öğrenen ve bilgisini aktaran bir fonksiyonu vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276)

---

³¹ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 101.

Bu meslek Mohini karakteri üzerinden gecekondu mahallesinde yaşayan çoğu gencin yaşadığı okumak yerine çalışmanın gerekli olduğu fikrinin göstergelerinden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Kırmızı Saçlı Kadın'da dış mekân betimlemesi için kullanılmıştır. Kırmızı Saçlı Kadın ile karşılaşmak, onu görmek için sürekli ustasının yanından kaçıp kendisini sokaklara vuran Cem'in Öngören'i çok iyi öğrendiğinin vurgulanması için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

Bu meslek yıllar sonra Öngören'e giden Cem'e çevreyi göstermek ve onu eskiden kuyu açtıkları yere götürmek üzere görevlendirilen rehberiyle gezerken yarattığı anlık izlenim ile kendisine oğlunu hatırlatıp merak duygusuyla rehberine soru sorma dürtüsü oluşmasına araç olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158)

3.1.2.2.4.8.2. Berber çırağı

Sessiz Ev'de babası İsmail, oğluna eğer okumazsa berbere çırak verileceğini söyleyerek okumanın önemini vurgulamaya çalışırken Hasan'ın tutumu tam tersi, küçümseyicidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257)

Esnaftan haraç toplamak amacıyla zorla sattıkları biletleri yanlış kişiye sert ifadelerle satmaya çalıştığını anlayınca Hasan'ın gururunu korumak için içinden konuşarak kurduğu cümlelerde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un arkadaşı Mohini'nin yaptığı iştir. Mevlut boş vakitlerine sohbet etmek için onun çalıştığı yere uğrar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120) Mohini'nin okulu bitirememesi üzerine gecekondu mahallesinde yaşayan öğrencilerin başına gelen iş başı yapma onun da başına gelir. Oranın doğal süreci bu şekilde işler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160) Bu meslek aracılığıyla Mevlut ile aynı yerde, orduvinde, askerlik yaparlar.

3.1.2.2.4.8.3. Berber ustası

Benim Adım Kırmızı'da İstanbul'a dönen Kara'nın aradan yıllar geçtikten sonraki gözlemleri sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Yılların geçişinin anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

3.1.2.2.4.8.4. Kuaför

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mohini'nin askerdeyken de orduevinde işini icra edebilmesi için gevlendirildiğinden, onun rahat bir askerlik yapmasını sağlayan meslektir. Bu meslek üzerinden askerlikteki rütbelerin sadece askere ait olmadığı, eşlerinin de bu ast st ilişkisinin hiyerarşisine uydukları, hatta st rtbelilerin eşlerinin bundan yararlandıkları grlr. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Süleyman'ın eşi Melahat'in Duttepe'de oturmak istememesinin sebepleri arasında bu mesleğın olmaması belirleyici olmuştur. Korkut'un eşi Vediha'nın içinde bulunduğu ortamdan rahatsızlıklarını dile getirip sorgulaması sırasında grlr. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 376)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Kırmızı Saçlı Kadının saçlarını kırmızıya boyama süreci anlatılırken geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 177)

3.1.2.2.4.9. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları

3.1.2.2.4.9.1. Kuru temizlemeci

Kara Kitap'ta eskiden bir av köşkü olan şehzadenin evinin, yıllar sonra çeşitli meslekler ile dolan taşan bir tepede yer alması bakımından kullanılır. Bu mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek, kurguda geçen zamanda tüm yeniliklerin önce Hilton Otelinde gerçekleşmesi, bu otelin sosyal anlamda çok önemsenmesi üzerine parası bol st tabaka genel ihtiyaçlarını burada tamamlarken kullanılan mesleklerden biri olarak grlr. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

3.1.2.3. Satışlar ile İlgili Elemanları

3.1.2.3.1. Diğer Satış Elemanları

3.1.2.3.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Satış Elemanları

3.1.2.3.1.1.1. Anahtarcı

Kara Kitap'ta Galip'in, Celâl'in evinin anahtarını vererek onu çoğaltması için kullanılmıştır. Bu çoğaltma işlemi ile Galip kendisini bir dedektif gibi hisseder.

Galip, artık şehrin esrarını çözmüş, işaretleri anlamaya başlamıştır. Eski kişiliğini geride bırakıp yeni hayata adım atmaktadır. İşte bu meslek ve dükkânlar da bu yeni hayatındaki ilk görüngüleri ve işaretleri olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, gelenek göreneğin yansıması olarak kullanılmıştır. Cenaze evine yemek ya da helva götürme âdeti yerine getirilirken, eve gelen Ester, cariye Hayriye'den hangi helvanın kimden geldiğini öğrenmeye çalışırken, komşuların isimlerinden önce meslekleriyle tanımlandığı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 261)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve Ferhat'ın birlikte açıp işlettikleri bozacı dükkânı ile ilgili bir yazının gazetelerden birinde yayımlandığı haberini veren meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317)

3.1.2.3.1.1.2. Antikacılık

Kara Kitap'ta bu mesleğin vitrinleri üzerinden bir çıkarım sağlanır. Galip için, artık bir sırrın olmadığını, şehrin şifresini çözdüğünü, her şeyi artık bildiğini, her şeyin tanıdık geldiğini anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in annesinde de görülen bir çeşit biriktiricilik vardır. Ancak o, aldığı eşyaları hevesini kaybettikten sonra Merhamet Apartmanındaki

daireye gönderir ve orada unuttur. Bu eşyaları aldığı yer ya da mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

Müze oluşturma kararından sonra Kemal adlı karakterin Füsün ve onun evinde bulunan eşyaların seri üretimle pek çok yerde satıldığını fark etmesi üzerine, yurt dışındaki eski eşyaların satıldığı pek çok mekâna bakıp oralardan eşya satın alması sırasında görülen mesleklerden biridir. Bu yerlerden topladığı eşyalarla da müzesini oluşturacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 465)

3.1.2.3.1.1.3. Celep

Kara Kitap'ta Celâl'e okuyucuları tarafından gönderilen fotoğraflarına bakarken, Galip'in gördüğü meslekler arasında celep de bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

Kar'da niteleme, benzetme amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161) Bu amaçla birkaç yerde daha kullanılmıştır bu meslek.

Masumiyet Müzesi'nde geçmişi hatırlayarak kurban bayramındaki koyunun kesimini anımsayan Kemal karakterinin, kesim sahnesini aktarırken kullandığı mesleklerden biridir. Aslında amaç, Füsün ile çocukluklarını hatırlamak ve bunu okuyucuya aktarmaktır. Kesilen hayvanları gören Füsün, kesilmeyenlerin başlarına gelenleri merak edince, Çetin Efendi'nin ona yaptığı açıklamada geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

3.1.2.3.1.1.4. Kayıkçı

Beyaz Kale'de Venedikli kölenin Heybeliada'ya geçebilmek için konuştuğu ulaşım aracı kullanıcısıdır. Ayrıca Hoca'ya Venediklinin adaya gittiğini söylediği kişidir.

Kara Kitap'ta kayıkçılık mesleği romanın başında Galip ile Rüya'nın denize dair çocukluk anılarında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Romanın ilerleyen kısmında sokağa çıkma yasağının olduğu zaman diliminde, tebdil-i kıyafet gezen paşanın ulaşımını sağlayan bir karakterin mesleği olarak da karşımıza

çıkar. Burada kayıkçı, gerçek ve taklit ilişkisinin algılanması için araç olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 280-281-282)

Romanın ilerleyen bölümlerinde gittikçe Celâl'e dönüşmeye, onun gibi olmaya başlayan Galip'in huzursuzluğu rüyalarına da yansır. Anılarına döndüğünü gördüğümüz Galip'in rüyalarından birinde kayıkçının olmaması sebebi güvensizliği sembolize etmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

3.1.2.3.1.1.5. Komisyoncu

Yeni Hayat'ta Mehmet, kendince yeni bir hayat kurar kendisine ve demiryolcu Rıfkı Hat'ın kitabını eliyle çoğaltmaya başlar. Bunların satılmasını da komisyoncu sağlar. Ayrıca Osman ve Mehmet'in aralarında görülen gergin durumu rahatça konuşmalarının bir çeşit engeli gibi de olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171) Kısa bir süreliğine de Osman komisyoncuyla izlemiştir ki Mehmet'i yalnız yakalayabilsin. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172)

3.1.2.3.1.1.6. Köle satıcılığı

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105)

3.1.2.3.1.1.7. Lağımçı

Kara Kitap'ta şehrin dilini anlamak sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ve Füsün'un birlikte sokaklarda dolaşırken karşılaştıkları mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 403)

3.1.2.3.1.1.8. Lodosçu

Kara Kitap'ta bu meslek, "Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman" adlı bölümdeki hikâyede geçer. Topladıkları eşyaları satarak para kazanılan bir meslek olarak da tanımlanabilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

3.1.2.3.1.1.9. Otel valesi

Yeni Hayat'ta Osman'ın Yeni Hayat karamelalarının üreticisine aniden gitme kararı olarak otobüse bindiğindeki gözlemlerini benzetme ilgisi kullanarak bu mesleği işlemiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 202)

3.1.2.3.1.1.10. Salcı

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, yapılan bir hareketin resimdeki anlamının açıklanması sırasındaki hikâyede motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 359)

3.1.2.3.1.1.11. Sandalcı

Sessiz Ev'de bulunur ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Cennethisar'ın tanıtımı ve betimlenmesi amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9)

Beyaz Kale'de Venedikli kölenin Heybeliada'ya geçebilmek için konuştuğu ulaşım aracı kullanıcısıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Kara Kitap'ta sandalcılık mesleği romanın başında Galip ile Rüya'nın denize dair çocukluk anılarında karşımıza çıkmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Romanın ilerleyen kısmında sokağa çıkma yasağının olduğu zaman diliminde, tebdil-i kıyafet gezen paşanın ulaşımını sağlayan bir karakterin mesleği olarak da karşımıza çıkar. Burada sandalcı, gerçek ve taklit ilişkisinin algılanması için araç olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281-282-283)

Sandalcılık ve kayıkçılık hemen hemen aynı fonksiyonlarda kullanılmıştır. Benzer meslek olarak işlenmişlerdir.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, Enişte'nin ilk elçilik göreviyle Venedik'e gönderildiğinde, padişahın Kıbrıs'ı istemesi emrini Venediklilere ilettiğinde karşılaştığı zor durumdan kurtulmasını sağlayan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106-107)

3.1.2.3.1.1.12. Tedarikçi

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in eşiyle birlikte kurdukları "Sührab" adlı şirket için işinden ayrılıp kendisini tamamen bu şirketin işlerine adanması sırasında yapılan işlerin kontrolü için iletişime geçtiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

3.1.2.3.1.2. Mağaza vb. Bölüm Sorumluları (Şefleri)

3.1.2.3.1.2.1. Şef

Masumiyet Müzesi'nde Zaim'in arkadaşlarını gazoz fabrikasında gezdirirken, orada çalışanların betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 146)

3.1.2.3.1.3. Mankenler ve Diğer Modeller

3.1.2.3.1.3.1. Mankencilik

Kara Kitap'ta "Bedii Usta'nın Evlatları" başlığı altında tarihçesinden başlanıp neden bugüne gelemediğine kadar oldukça detaylı bir biçimde işlenmiştir. Romana göre mankencilik mesleği ile insanımızın taklitçilik yanı sıra ön plâna çıkartılır. Başkalarına benzeme halimizin bitmemesi, özgün ya da kendimiz olamamamıza dayandırılan önemli mesleklerdendir. Ruhsal ve fiziki portremizi bu meslek ortaya çıkartır romanda. Kendi insanının hatlarına, jest ve mimiklerine uygun manken yapınca kimsenin vitrinlerine koymak istemediği ve parçaladığı unsurlar halini alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60-65) Ama Bedii Usta hiç vazgeçmemiş bizim insanımızdan. Bir gün mutlaka kendi yaptığı mankenlerin dükkânların vitrinlerinde yer alacağına inanmış hep. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Kitabın ilerleyen sayfalarında herkesin hikâyesini anlattığı ve sonra da rehberleri aracılığıyla gittikleri "Merih Manken Atölyesi" yazan kapıyı açarak içeri girerler. Burası yerin altına doğru ilerleyen manken müzesidir. Bu müze için iki ayrı alıntı belirtelim ki bu müzenin kitaptaki rolünün önemi kavransın: "*Yüz yıllık tarihimizden sonra, bugün vardığımız aşama, aynı zamanda, sanayileşme ve modernleşme*

konusunda Türkiye'nin de nerelere ulaştığının bir göstergesidir."³² Bu alıntı cümle müessesesinin sahibindedir. "...arkadaşlarımız burayı değil, sizin rehberliğinizde aşağı katları, yeraltını, mutsuzları, tarihimizi, bizi biz yapan şeyi görmeye geldiler"³³ Bu alıntı ise İskender Bey'e aittir. İngiliz misafirlere ve diğer üç kişiye yer altında bulunanları göstermesi için konuşurlar. Bizans'tan başlayarak günümüze kadar gelen tüm insan yüzleri, mesleklerle birlikte manken halinde hazırlanmış ve sunulmuştur. Galip için bu işaretlerin anlamının kavranması için de dönüm noktası olacaktır.

Mankencilik mesleği tesadüfen varoluşun anlamını fark etmiş ama sonra unuttukları sihirli anlamının ve "kendimiz olmakta direnmek" kavramının, kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatımı sırasında pek çok mesleğe vesile olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

3.1.2.3.1.3.2. Manken

Kara Kitap'ın "Uzun Süren Bir Satranç Oyunu" adlı bölümünde belirtilene göre, "o dönem"ın yöneticisinin yurt dışındaki çocuğuna yazdığı mektup, adının gizli tutulmasını istediği bir okuru tarafından Celâl'e gönderilir. Celâl de, bu mektubu gazetede yayımlar. Bu mektupta, yöneticiyi korumak için orada bulunan nöbetçiler, hareketsiz duruşları nedeniyle bu mesleğe benzetilir.

Celâlin, olayları aslından farklı anlattığına dair bilgi edinecek olan Galip'in ihtiyar köşe yazarından ihtilal ve Celâl'in bununla ilgili duruşu, duramayışını, "...ama her zamanki gibi senin Celâl amcan, olaylara yalnızca başarıya herkes inanmaya başlayınca katıldı."³⁴ ifadesiyle öğrenir. Yazarın aktaracakları bitmemiştir. Detaylarıyla Celâl'in yapmadıklarını, ama sonradan abartarak yaptıklarını da anlatır. İşte bu amaçla "mankenler evi" adıyla bir hikâye icat eder. Bu hikâye ve yeni edindiğini iddia ettiği çevre sayesinde gelecekte çok yüksek bir yerde olacağının hayalini kuran bir Celâl vardır.

Galip'in Celâl'in üzeri gazete örtülü gördüğü anın betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 395)

³² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 170.

³³ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 171.

³⁴ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 298.

3.1.2.3.1.4. Perakende Ticaret ile İlgili Küçük İşyeri Sahipleri

3.1.2.3.1.4.1. Bar sahibi

Yeni Hayat'ta Rıfkı amcanın çocuklar için yazdığı hikâyelerden birinde geçen karakterdir. Hikâyenin kötü karakteridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

3.1.2.3.1.4.2. Büfe sahibi

Kar'da subayları zehirlediğine inanılan halktan bir kadının yaptığı şerbetin yapıldığı ve satıldığı yer ve mesleğin icracısı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ile Mevlut'un hayal ettikleri mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Bu meslek romanda Mevlut'un Hacı Hamit ve Süleyman aracılığıyla bulduğu ve müdürlük yaptığı meslektir. Binbom Büfe'de müdür olarak çalışırken, büfe çalışanlarının yolsuzluklarının ortaya çıkması, Rayiha ile yaşadıkları, çocuklarıyla Mevlut'u ziyaret edişleri ve sonunda Mevlut'un işten atılması hep bu meslek çevresinde gelişir.

3.1.2.3.1.4.3. Çay ocağı işletmecisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un liseden arkadaşı Damat'ın ona iş vermesi için görüştüklerindeki Damat'tan kaynaklanan resmi hava sebebiyle hissettiği sınıf farklılığından onun yakınında bulunmaması gerektiği, kendisini ona ve onun gibilere uzak hissettiği için yapmak istemediği iş olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345)

3.1.2.3.1.4.4. Çayhane işleten

Kar'da çayhaneler sosyalleşmek için Kars'ta popüler mekânlardır. Sürekli insanların toplandığı yer olarak kullanılmıştır.

Şeyh Efendi'nin düzenlediği ayine katılan, sohbetini dinleyen kalabalığı tanıtmak amacıyla belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92) Şeyhin

yanında otururken Ka'nın yanında oturan kişi bu mesleği yapan kişidir ve Ka'yı geçmişine, çocukluğuna, anılarına götürür minicik yapısıyla. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95) Sohbet Şeyh intihar aleyhine konuşunca, bu meslek sahibi devletin bu intiharları hava durumu gibi sakladığını belirterek eleştirel bir tutum sergiler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95-96)

Eğitim enstitüsü müdürünün katili de bu işi yapmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

3.1.2.3.1.4.5. Çayhane sahibi

Kar'da çayhane oldukça popüler mekânlardandır. Dolayısıyla aralarda çayhanenin betimlenmesi sırasında görülür. Bunu işleten kişi olarak ise kitabın başında, intihar eden kızlardan birinin intihar sebebi bu meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Aile neden kızlarının böyle bir şey yaptığını anlamaz. Çünkü var olan yanlışlar doğru kabul edilmiştir sorgulanmadan. Bu meslek bunun aktarılması için araç olur.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un babasının mesleğini icra ederken, iş üslubu ve yöntemlerinin kendisinde şaşkınlık yarattığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

3.1.2.3.1.4.6. Kahvehane sahibi

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğrafların sahiplerinin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.2.3.1.4.7. Lokanta sahibi

Kara Kitap'ta Celal'in tesadüfen karşılaştığı duayen yazarlardan öğüt almak için kâğıt kalem aldığı kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babasının üreticiden aldıkları yoğurtları dağıtmadan önce bazı lokantaların buzdolaplarına koyarken, Mevlut'un Ferhat ile

işlettikleri lokanta başta olmak üzere sıklıkla kullanılan mesleklerdendir. Ayrıca bu meslek Mevlut'un hayallerinden biridir.

3.1.2.3.1.4.8. Lokantacı

Bu meslek sosyalleşme alanı, sorunların çözümlendiği mekân, dış mekân betimlemesi gibi pek çok yöntemle tüm kurgusal metinlerde kullanılmıştır. Aşağıda belirtilecek bu meslek farklı amaçlarla kullanıma örnek olacaktır.

Cevdet Bey ve Oğulları'nda lüksün ve gösterişin anlatımında araç olarak kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de zengin eğlencesi, Ceylan'ın eğlenmek isteğini belirtmesi ile başlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 113) Tatminsiz olan bu gençler araba yarışı yapmaya karar verirler. Bu yarış esnasında da yolda, sırasıyla önünden geçildikçe sayılan mesleklerden biridir. Bu meslekler sayılır ki hızlı oldukları belli olsun.

Sosyalleşme alanı ve çevre betimlemesi amacıyla da kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta Galip'in sıkça, özellikle Rüya'nın kaçışından sonra sürekli gittiği, yemek yediği yerdir. Her ne kadar mekân ön plânda olsa da, yemek yapımından kâr elde edilmesi sonucu bir meslektir de. Ayrıca rekabete yenik düşmemek için Galip ve Celâl'in dede ve babaanneleri şekerçi dükkânını önce pastane sonra da lokantaya çevirir. Lokantalar bazen de cadde ya da ilçenin panoramasını, zamanını anlatmak için de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242) Soğuk, karlı bir akşamın ıssızlığını anlatmak için yapılan betimlemede kullanılmıştır. Başka bir örnek de Paşa'nın tebdil-i kıyafet giyinip İstanbul'da gezerken ki izlenimlerinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 280)

Yeni Hayat'ta sosyalleşme alanı, buluşma noktası, yeme ihtiyacının giderilmesi ve çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bir kişinin etkilenmesi hedeflendiğinde göz ardı edilerek küçümsenen garsonluğun üstünü örten, havalı bir meslek olarak görülür. Bu bir sınıf çatışması, alt sınıf hissiyatı olarak kullanılmıştır. Bu durumu Ferhat Samiha'ya ne iş yaptığını belirtirken yaşar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 226)

Mevlut'un çalışmaya başladığı Binbom Büfe'nin sahibi tanıtılırken, "eski lokantacı" şeklinde tanıtılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288)

3.1.2.3.1.4.9. Pastane sahibi

Kırmızı Saçlı Kadın'da yıllar sonra Öngören'e giden Cem ile Mahmut Ustanın bir yakının karşılaşması sırasında onun mesleğinin belirtilmesiyle görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151) Bu hareket biraz çevre baskısıyla gerçekleşir. Altında yatan olay da, herkesin bir şekilde Cem'e işinin düşeceği fikridir.

3.1.2.3.2. Kasiyerler ve Bilet Satıcıları

3.1.2.3.2.1. Kasiyerler ve Bilet Satıcıları

3.1.2.3.2.1.1. Vapur bileti satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta pilav satarken Mevlut'un sohbet açarak samimiyet göstermeye çalıştığı düzenli müşterilerinin mesleklerinden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

3.1.2.3.2.1.2. Biletçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda köprü ücreti alınırken ve tramvay biletçisi şeklinde ulaşım amaçlı kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de Recep'in sosyalleşmesinin bir yolu olan sinemaya gitmesi ve filmi izlemesi sırasındaki sorumludur.

Yine biletçi tren istasyonunda bilet satar ki Hasan karakteri oradan uzaklaşabilmek için trene binsin.

Ayrıca plaja girmek için de biletçiden bilet alınır. Biletçi ve bekçi, Hasan karakteri plajda Nilgün'ün yolunu gözlerken hep karşısına çıkar.

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğraflardaki kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında otobüs yolculuğu için alması gereken bileti ve onu satan kişiyi tasviri sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

3.1.2.3.2.1.3. Biletçi (Bilet kesen adam)

Yeni Hayat'ta Osman aradığı Mehmet'i Viranbağ Kasabasında bir sirkte bulur. Onu gördüğü sirkte bir an kendinden geçer ve kendine geldiği anda bu meslek karşımıza çıkarılarak Osman'ın gerçek dünyaya döndüğü anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.2.3.2.1.4. Piyangocu

Cevdet Bey ve Oğulları'nın "Son Söz" bölümünde yazarın çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı, Kadından rüyasını tamamlamasını ya da kalan yarısını anlatmasını istediğinde Kadın, verdiği cevabın ardından cevaba örneği bu meslek üzerinden verecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107)

3.1.2.3.2.1.5. Yazıcı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat, askerlikten sonra çalışmaya başladığı Mürüvvet Lokantasındaki birinci yılından sonra bu mesleğe terfi eder. Çünkü bu meslek lokantadaki çalışanları, müşterilerin servisleri ve istedikleri ile ilgili her şeyle ilgilenirken bir yandan da hangi masaya neyin gideceği bilgisini not eder. Böylece lokantada oluşabilecek yolsuzlukları önleyen bir meslek olarak kullanılmıştır (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239) Ferhat akşama kadar bu meslekle ilgilenir, akşam da garsonluğa döner. Bu sebeple de iki mesleğin de inceliklerini öğrenip, yazıcılığı daha başarılı yapacağını düşünürken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 240)

Bozacı dükkânı kapandıktan sonra Mevlut'un iş ararken çevresinden aldığı iş tekliflerinden bir de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 344)

Mevlut'un Samiha ile muhallebicide buluşacakları zaman, Mevlut'un muhallebicinin işleyişini izlerken, betimlemesinde görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 425)

3.1.2.3.3. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları

3.1.2.3.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar

3.1.2.3.3.1.1. Spor Toto bayi

Yeni Hayat'ta Osman ve Canan'ın bir yandan Mehmet'in hayatını konuşurken diğer yandan binecekleri otobüsün nereye gideceğini neşeyle tartışırken masalarında bulunan objeleri aldıkları yer ve mesleklerden biri olarak Spor Toto bayi de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

Masumiyet Müzesi'nde telefon etme eyleminin zorluğu anlatılırken adı geçen mesleklerden biridir. Bu anlamda iletişimde bir nevi karşılaştırma da yapılabilmektedir. Bu zorluğun çekilmesinin bir amacı da Kemal karakterinin Merhamet Apartmanına bakabilme ihtimalidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

Kemal karakterinin İstanbul betimlemeleri sırasında bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

3.1.2.3.3.2. Büfe, Baraka Türü Dükkân, Sabit Tezgâh, Stant vb. Yerlerdeki Satış Elemanları ile Pazarcılar

3.1.2.3.3.2.1. Büfe

Romanların çoğunda yer alan küçük esnaftır.

3.1.2.3.3.2.2. Büfe işçisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta içinde buldukları siyasi ortam ve patronlarının onlara karşı tutumundan dolayı kendilerini savunan, ancak aslında patronlarını dolandıran meslek olarak kullanılmıştır. Bu meslek üzerinden dönemin sosyal ve siyasi hayatı hakkında da bilgi verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300-301)

3.1.2.3.3.2.3. Döner büfesi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta birbirine rakip pavyonlar, rakiplerini bitirmek için tahsildarlarla iletişime geçip, onlardan yardım alırlar. Bu çökertme yoluyla kapanmak zorunda kalan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 370)

3.1.2.3.3.2.4. Eskici

Yeni Hayat'ta yeni hayatı anlatan kitabın baskısının ve dağıtımının yasaklanmasına, toplatılmasına rağmen elden ele dolaşımının nasıl gerçekleştiği konusundaki araştırmada kullanılan meslektir. Bu konudaki soruların bazı cevapları bu meslekle ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

Masumiyet Müzesi'nde babasının ölümü haberini veren Osman'ın otel odasına girdiğinde gördüğü çeşitli eşyaların alındığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 211)

Biriktiricilerin içinde buldukları ruh halinin anlatımında biriktirilen eşyaların, objelerin sonunda değeri bilinmeden bu mesleğe aktarılabileninden bahsedilirken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 473)

Oluşturacağı müze için eşya araştırmaları yapan Kemal Bey'in, aradığı ya da incelediği objelerin seri üretim sonrası tüm dünyaya satışının yapıldığını fark ettiği mesleklerdendir. Bu meslek aracılığı ile gördüğü pek çok eşyanın benzerini, aynısını farklı yerlerde de gördüğünü idrak eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 475)

3.1.2.3.3.2.5. Kebap büfesi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta seyyar satıcılığın yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

3.1.2.3.3.2.6. Sandviç büfesi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta seyyar satıcılığın yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

Mevlut'un seyyar dondurmacılık işinin bitişi, popülaritesinin azalmasının sebeplerinden biri de dolaylı olarak bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

Kırmızı Saçlı Kadın'da dış mekân betimlemesi için kullanılmıştır. Daha çok geçmiş Öngören ile otuz yıl sonraki Öngören'in karşılaştırılması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

3.1.2.3.3.2.7. Sigara büfesi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un seyyar dondurmacılık işinin bitişi, popülaritesinin azalmasının sebeplerinden biri de dolaylı olarak bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

3.1.2.3.3.3. Cadde ve Sokak Yiyecek Satış Elemanları

3.1.2.3.3.3.1. Palamut balığı satıcısı

Kara Kitap'ta mankencilik mesleğinin icrası sırasında ortaya çıkan müzede, mankeni yapılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172) Bu mesleğin betimlemesi romanda manken müzesinde de kullanılarak bir zamanların sokağının tasviri amacıyla örneklenmiştir.

3.1.2.3.3.4. Mağaza, Dükkân vb. Yerlerde Çalışan Satış Elemanları

3.1.2.3.3.4.1. Bayi

Yeni Hayat'ta bu meslek, Dr. Narin'in kurduğu bir çeşit topluluktur. Kitapta bayiler toplantısıyla bir birlik oluşturulmak istenir: Kırık kalpli bayiler kulübü. Bunun için pek çok bayii Güdül Kasabasına doğru yol alır. Asıl amaç kitaba karşı olan Dr. Narin'i durdurmaktır Osman ve Canan için. Bu amaçla da soba bayi olarak kimlik değiştirirler. Toplantıya da tekel bayi, buzdolabı bayi, Aygaz bayi, Spor Toto bayi, Arçelik bayi, gazete bayi, dikiş makinesi bayi, bira bayi, AEG bayi vb. pek çok bayi katılır.

Betimleme amaçlı romanda sıkça karşımıza çıkan bir meslektir.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde Osman ve Canan, “Bay ve Bayan Kara” olarak bayiler toplantısına katılmak üzere ilerlerken, bir lisede gerçekleşen buluş sergisini de izlerler. Bu sergideki buluşlarla kafası karışanların ifade edildiği ve bu sergiyi gezen mesleklerden biri olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71) Hatta buluşlardan birinin anlatımında bu meslek nitelenerek anlatılan mesleklerden birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

Sergi sonrası akşam eğlencesinde de, bu meslek yine orada bulunur. Hem izleyici olarak oradadırlar hem de tasvir için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Osman’ın karşısına bayiler toplantısı öncesi çıkan iki haydudun, onu kendi taraflarına çekmek için onunla konuşmak amacıyla girdikleri ara sokaktaki bir meyhanede karşılaşılan dikiş makinesi bayi ile bira bayi burada bayiler arasında da ikilik olduğu gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Kırık kalpli bayiler kulübü ve Dr. Narin için açıklamalar yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68) Bu bilgiye sahip olan ve kasabasında bu toplantının gerçekleşmesini istemeyen kaymakam ortalığı karıştırmak için çeşitli yollar dener. Kasabada olaylar patlak verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103) Amacında başarılı olarak kırık kalpli bayiler toplantısını yasaklar. Ancak amaçlarına yazı yasaklamaları şeklindeki dolaylı yollardan yapmaya devam edilir. Bayiler kendi aralarında bir çeşit haberleşme de denilecek ihbar ilişkisi kurarlar. Bu yeni hayatı satan ya da okuyan kişiler hemen ihbar edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 116) İşte bu ihbar mektupları ve araştırmacıların tutanakları, kitabın ilerleyen sayfalarında Osman’ın Mehmet’i bulması için bir araç olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Kitabın sonuna doğru ise bu meslek, Dr. Narin’in ihbar mekanizmasının çöktüğünün göstergesi olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

Bu meslek daha çok Dr. Narin ve ailesinin tanıtılması, kitaba karşı duruşunun ve bu duruş sırasında yaptıklarının ortaya çıkması amacıyla kullanılmıştır. Hatta bayiler toplantısı sonrası romandaki karakterler ve kurgu için kilit noktası olacaktır.

3.1.2.3.3.4.2. At yarışı bayi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un bozacı dükkânına gelen müşterileri dinlemeyi sevdiğini belirtirken sıralanan müşterilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

3.1.2.3.3.4.3. Araba bayi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Büyük Karşı Kumpasın çöktüğünü nereden anladığını anlatırken ya da ilan ederken görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

3.1.2.3.3.4.4. Arçelik bayi

Yeni Hayat'ta Osman'ın, Canan ile bir otobüsten inip öbür otobüse binme süreçlerinde, kirlendiklerini hissettiklerinde yaptıklarını anlatırken görülen ve çevre betimlemesi amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

Kar'da kâtip yazar Orhan'ın Kars'a geldiğinde ona Muhtar'ın geçmişi anlatması, onu Millet Tiyatrosu binasına götürmesi sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

Lacivert'in tutuklu tutulduğu odada bulunan ısıtıcının neden ve kimden alındığının anlatılması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 292)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.4.5. Arçelik Aygaz bayi

Kar'da Muhtar karakteri üniversiteden sonra Kars'a döndüğünde babasına ait bu mesleği icraya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38)

3.1.2.3.3.4.6. Aygaz bayi

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın otobüs beklemedikleri anlarda, geçmek bilmeyen zamanını Canan, Osman'a gazetedeki ilanları okuyarak geçirir. Gazete ilanlarında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

Dr. Narin'in Osman'a kumpasın mantığını ve bayilerin bu kumpastaki rolünü anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.2.3.3.4.7. Bira bayi

Yeni Hayat'ta bayiler arasındaki birlikteliğin oluşmadığı, bayiler arasında ikilik olduğunun göstergesi olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

3.1.2.3.3.4.8. Buzdolabı satan AEG bayi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Osman'a kumpasın mantığını ve bayilerin bu kumpastaki rolünü anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.2.3.3.4.9. Buzdolabı bayi

Yeni Hayat'ta Osman ve Canan, "Bay ve Bayan Kara" olarak bayiler toplantısına katılmak üzere ilerlerken, bir lisede gerçekleşen buluş sergisini de izlerler. Bu sergideki buluşlarla kafası karışanların ifade edildiği ve bu sergiyi gezen mesleklerden biri olarak işlenmiştir. Hatta buluşlardan birinin anlatımında bu meslek nitelenerek anlatılan mesleklerden birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

Sergi sonrası akşam eğlencesinde de, bu meslek yine orada bulunur. Hem izleyici olarak oradadırlar hem de tasvir için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Osman'ın son arayış yolculuğunda gittiği Sonpazar kasabası için kullandığı betimlemede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

3.1.2.3.3.4.10. Coca cola bayi

Masumiyet Müzesi'nde diğer içecek şirketlerinin satışını olumsuz etkileyecek biçimde satış yapmakla, dolayısıyla Meltem gazozunun popülerliğini yitirmesini somutlaştırmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 386)

3.1.2.3.3.4.11. Dikiş makinesi bayi

Yeni Hayat'ta bayiler arasındaki birlikteliğin oluşmadığı, bayiler arasında ikilik olduğunun göstergesi olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

3.1.2.3.3.4.12. Dondurma bayi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Büyük Karşı Kumпасın çöktüğünü nereden anladığını anlatırken ya da ilan ederken görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

Osman'ın son arayış yolculuğunda gittiği Sonpazar kasabası için kullandığı betimlemede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

3.1.2.3.3.4.13. Döviz bayi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.4.14. Gazete bayi

Yeni Hayat'ta ihbar mektupları ve araştırmacıların tutanakları, kitabın ilerleyen sayfalarında Osman'ın Mehmet'i bulması için bir araç olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125) Hatta bu mektuplardan birinde bir bayinin, gazete bayinin de bu kitabı okuduğu ihbarı bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 152)

Kar'da bu meslek eğitim enstitüsü müdürünün öldüğü haberini veren habercinin sahnede görüldüğü sırada kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta seyyar satıcılığın yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

Mevlut ve Ferhat'ın birlikte açıp işlettikleri bozacı dükkânı ile ilgili bir yazının gazetelerden birinde yayımlandığını duyan Mevlut'un gazeteyi almaya gittiği meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317)

Gizli Yüz'de Kadını bulabileceği umuduyla Garipler Şehrine gelen Fotoğrafçının, sabah vakti çarşı gezintisi sırasında dış mekân betimlemesinde görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

3.1.2.3.3.4.15. Gazoz bayi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Büyük Karşı Kumpasın çöktüğünü nereden anladığını anlatırken ya da ilan ederken görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

3.1.2.3.3.4.16. Kamyon lastiği bayi

Masumiyet Müzesi'nde bir anda ortaya çıkan, genelde batan ya da insanları dolandırıp kaçan bankerlerin hangi mesleklerden geldiklerinin açıklanması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 390)

3.1.2.3.3.4.17. Milli Piyango bayi

Masumiyet Müzesi'nde bir anda ortaya çıkan, genelde batan ya da insanları dolandırıp kaçan bankerlerin hangi mesleklerden geldiklerinin açıklanması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 390)

3.1.2.3.3.4.18. Plak-kaset bayi

Masumiyet Müzesi'nde Kemal karakterinin İstanbul betimlemeleri sırasında bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

3.1.2.3.3.4.19. Satsat Şirketinin bayi

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in askerlik arkadaşı, Satsat'ın Kayseri bayidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27) Romanın sonlarına doğru, bu yakın arkadaş, Satsat'ı bırakıp, Kemal'in abisi Osman'ın Turgay Bey ile kurduğu şirkete geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 485)

Satsat Şirketi büyük olduğu için bayilik vermiştir. Bazı konularda ise patron bayilerle iletişime geçmeyi sorun çözme yöntemi olarak görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 131)

Bu şirketin bayilerinden gelen mektuplarının arasından, Kemal'in çok beklediği bir mektup görülür. Bu mektup beklenen Füsün'un davet mektubudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 220)

3.1.2.3.3.4.20. Soba bayi

Yeni Hayat'ta Osman ve Canan, kimlik değiştirmek için bu mesleği seçer.

Sergi sonrası akşam eğlencesinde de, bu meslek yine orada bulunur. Hem izleyici olarak oradadırlar hem de tasvir için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

3.1.2.3.3.4.21. Tekel bayi

Yeni Hayat'ta kaymakamın kasabada korkulan bir kişilik, makam olduğunun göstergesi Tekel bayinin cümlesiyle anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

3.1.2.3.3.4.22. Tekyay Kayseri bayisi

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in çocukluk arkadaşı Abdülkerim, Satsat'ı bırakıp, Kemal'in abisi Osman'ın Turgay Bey ile kurduğu Tekyay adlı şirketin Kayseri bayiliğini alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 485)

3.1.2.3.3.4.23. Televizyon bayi

Yeni Hayat'ta Osman'ın son arayış yolculuğunda gittiği Sonpazar kasabası için kullandığı betimlemede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

3.1.2.3.3.5. Perakende Ticaret ile İlgili İşyeri Sahipleri

3.1.2.3.3.5.1. Esnaf

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in okuduğu ve yıllar önce dedeleri Selahattin Bey'in hazırladığı "bizde fazla olanlar" listesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Oğlu Hasan'ın yaptığı yanlışlıkları öğrenen babası İsmail Bey'in Recep'e derdini açarken oğlunun yaptıklarını anlatırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 251)

Beyaz Kale'nin sonlarına doğru, Venedikli Kölenin İtalya'ya kaçmasından sonra onun hakkındaki dedikodular sürmüştür. Bunlardan biri de, esnaf kavgası sırasında bir yorgancıyı bıçaklamış olmasıdır. Buradaki kavga alanının esnaf arasında olması kısmı ince bir meslekî sınırlandırma getirmektedir.

Veba salgını için önlem alan padişah, verdiği emirle ana caddelere, çarşı girişlerine vb. pek çok yere yeniçerilerin konuşlanmalarını ve gelen geçen kimse onları öğrenmelerini istemiştir. Bir süre sonra alışverişin azalması, yeniçeri ağalarının düzenlediği izin kâğıdı uygulamasında küçük esnafın haraca bağlanması, küçük esnafı kızdırmaya başlar ve isyan fısıltıları duyulur. Yaşadıklarından dolayı umutsuzluğa kapılan küçük esnaftan bir takım sonunda isyan girişimde bulunur. Bu veba salgını esnasında, yeniçerilerin, esnafın dedikodularının halkı olumsuz etkiledikleri vurgusu yapılır.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek resmedilen minyatürlerde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Kar'da adı geçen ve Allah'ın partisi olarak kendisini lanse eden partinin, halka yaklaşımı, onların ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayıp, kalan ihtiyaçlarının da oy verme işleminden sonra -tabii oylarını bu partiye verilerse- karşılayacaklarını belirtmeleri, parti üyelerinin oy verenlere ve ailelerine iyi davranmaları sonucu, parti üyelerinin ve partinin saygısını kazandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Şeyh Efendi'nin düzenlediği ayine katılan, sohbetini dinleyen kalabalığı tanıtmak amacıyla belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, romanda küçük çaptaki tüm işletmeler için kullanılmıştır.

Gecekondu mahallesinde yaşayan ve okula gidenlerin çoğunun kaderinin bu meslek olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Bu meslek Mevlut ve arkadaşı Ferhat'ın askere gidene kadar işlettikleri lokantada onlardan önce yaşanmış ve orayı işletirken yaşanan olayların anlatımında tarihsel bilginin dolaylı aktarımı sırasında kullanılmıştır. Azınlıkların mecburi gidişlerinin anlatımı sırasında lokantayı devralan kişinin mesleği olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Süleyman ve Mevlut'un sohbetleri sırasında, Süleyman'ın Mevlut'un oturduğu yeri tehlikeli bulması üzerine, Mevlut'un oturduğu yeri savunması ve övmesi bu meslek üzerinden olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Enver'in muhasebecilik işini kimler için ve nasıl yaptığı anlatılırken belirtilen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

3.1.2.3.3.5.2. Esnaf alayı

Beyaz Kale'de Venedikli köle ile Padişah'ın sohbetinin Hoca ile kölenin benzerliği üzerine olan sohbetten gerilen Venedikli, konuyu değiştirmek için böyle eğlenceli şeylerle bahane yaratmak ister. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

3.1.2.3.3.5.3. Bakkal (Bakkal dükkânı)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yol üstünde çevre tasviri esnasında görülen ve o bölgenin silueti için kullanılan mesleklerden biridir. Görevini icra etme özelliğiyle de görülür.

Sessiz Ev'de politize olmuş gençlikten mustarip olan esnaftır bakkal Nazmi. Bir yandan haraç verir (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30), diğer yandan sattığı gazeteye

bile karışılır. Bakkalın sattığı gazeteyi bakkalı basarak yırtıp atarlar ve onu, o gazeteyi satmaması konusunda tehdit ederler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 221)

Diğer yandan Hasan karakterinin Nilgün'e yaklaşma çabalarının kesişme noktalarından biri de bakkaldır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Nilgün tarağını düşürünce, tarağının yenisini bakkaldan alır, tabii ki Hasan da bakkaldan aynı taraktan alır.

Milliyetçi gençliğin haraç toplaması esnasında işlenir. Mahalle esnafının o dönemde yaşanan siyasal olaylarda içinde buldukları durumu anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

Kara Kitap'ta küçük esnafı temsil eder. Ufak tefek lazım olabilecek her türlü ürünün bulunabileceği, satışı gerçekleştirilen meslektir. Sıcak ilişkilerin yaşandığı, telefonunun kullanılabilmesi bir alandır. Hatta kitaba göre, kadının, eğer ev kadınıysa, kocası dışında görebileceği tek erkek olarak bakkal gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122) Ayrıca sokağın silüetinin çıkarılması için de tasvir amaçlı kullanılmıştır.

Ayrıca bakkal dükkânı, geleceğe yönelik sağlam bir yatırım alanı olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 404-405)

Mankencilik mesleği aracılığı ile hayatta unuttukları sihirli anlamı ve “kendimiz olmakta direnmek” kavramlarının birlikte kullanıldıkları ve kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatılması esnasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

Yeni Hayat'ın başında Osman'ın tanıştığı yeni dünya sonrasında, gerçek hayatı olan ancak kurguya göre “*eski dünya*”³⁵ olarak nitelenen eski hayatının tasvirinde kullanılmıştır. Alışveriş yapılması yönüyle kullanılmıştır.

Canan ile Osman'ın yeni hayatlarını ararken, ölümden bahsetmeleri sırasında yemek ya da başka ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken Canan'ın alışveriş yapıp, sonra da

---

³⁵ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 12.

aldıklarını bir yerlerde unutmasıyla betimlenen mesleklerin sıralamasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 55)

Bakkal, kitapta sürekli yolda geleceklerini arayan karakterlerinin sevdiklerini, geride bıraktıklarını aramaları, onlara ulaşmalarını sağlayan bir iletişim yeri olarak da sıkça kullanılmıştır. Osman annesi ve Canan; Canan ailesi ile bakkaldaki telefonlar aracılığıyla iletişim kurar.

Kitabın sonlarına doğru bahsi geçen “Yeni Hayat Karamelaları”nın para yerine bakkallarda satılması bakımından rol oynar. Karamelalar bir çeşit para üstü niteliğiyle, kavanozlarda bulundurulur bakkallarda.

Bakkallar, her türlü alışverişin gerçekleştirildiği, bazen eski hayatın, bazen de arayışın yeniden özlemle bulunması için yapılan özlem yolculuğu sırasında sonraki zaman diliminin tasviri sırasında sıkça kullanılan mesleklerden biridir.

Benim Adım Kırmızı'da da küçük esnafın temsilcilerindendir bu meslek. Mahallenin içinde olan bitenden haberdar, duyarlı, destekçi ve hoşgörülü tavrıyla aile sıcaklığını hissettiren bir meslektir. Şeküre'nin organize ettiği gelin alayı, onun Kara ile olan nikâhlarını resmileştiren, nikâhı insanlara duyuran bir özellik taşır ki bu alaya katılan mesleklerden biri olarak kullanılırken aile ortamının sıcaklığı da hissettirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219) Mahallede çalışan, aile sıcaklığını hissettiren, hâlden anlayan, gözü paradan başka bir şey görmeyen karakterde olmamaları bakımından da insana (roman karakterlerine) umut aşılayan, iyimserlik gibi pek çok olumluluğun ortaya çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Bu meslek, meddahın ağzından anlatılan “Ben Para” adlı hikâyede paranın gizlendiği yerlerin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Batı'daki resim anlayışı hakkında katil nakkaşa bilgi veren Enişte, durumun orada normal karşılandığını sebep sonuç ilişkisiyle aktarır. Katil olduğunu artık bildiği nakkaşı sakinleştirmek için ve kitabın hazırlanışında yardım ettiğini göz önünde bulunduran Enişte, bu sanat anlayışının kabulü için onu ikna etmeye çalışırken örneklendirdiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185)

Katil olan nakkaşın etrafı dolaşıp kafasını dağıtmaya çalıştığı sırada karşılaştığı Tavukçular Çarşısının betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

Kar'da bu meslek daha çok betimleme amacıyla romanda sıklıkla kullanılmıştır. Örneğin Ka adlı karakterin Erzurum'dan Kars'a giderken gözlediği ve betimlediği çevre anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9) Ka adlı karakterin Frankfurt'ta yaşadığı yeri arkadaşı yazar anlatıcı Orhan Pamuk'a anlatırken çevre tasviri sırasında da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231) Belirtilen bu sayfadaki betimleme kitabın başka yerlerinde de karşımıza çıkacak yazar anlatıcının bazen kendisini Ka gibi hissettiği, onun yerinde olmayı duyumsadığı anlardan birini gösterir.

Romanın kurgusunda önemli yer alan intiharcı genç kızlardan birinin babasının mesleği olarak, varlıklı olmayı nitelemiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Sunay Zaim adlı karakterin, tiyatroculukta inişe geçtiği, popüleritesini kaybettiği sırada karı koca geçimlerini sağlamak için yaptıkları işi kimlere sunduklarının anlatımı sırasında aktarılan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Sunay Zaim ve eşi Funda Eser'in romanda Kars erkeklerini tanımlamaları sırasında geçen açıklamada betimleme aracı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Askeri darbeden kimsenin rahatsız olmadığını, insanların günlük hayatına devam ettiğini belirtmek amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Ka ile Lacivert adlı karakterler arasında farklı fikirlerin paylaşımı üzerine Doğu ve Batı çatışması ya da karşılaştırmasının yaşanması sırasında, Ka'nın Batı'daki bireyselliği açıklamak için en temele inmek adına kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 209)

Bakkal o dönemlerde gizliliğin sağlanması amacıyla bir çeşit iletişim aracı olarak da kullanılmıştır. Lacivert ile İpek'in gizli aşkı, birbirleriyle haberleşmeleri, İpek'in ya da Lacivert'in evindeki telefonda değil, bakkallardan sağlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 328)

Masumiyet Müzesi'nde geçmiş bayramların hatırlanmasında, anılarında, dayısı için likör almakla görevlendirilen Kemal'in Füsun'u görüp beraber ona gitmeyi teklif ettiği kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Romanda telefon etme eyleminin zorluğu anlatılırken adı geçen mesleklerden biridir. Bu anlamda iletişimde bir nevi karşılaştırma da yapılabilmektedir. Bu zorluğun çekilmesinin bir amacı da Kemal karakterinin Merhamet Apartmanına bakabilme ihtimalidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

Babasının ölümü haberini veren Osman'ın otel odasına girdiğinde gördüğü çeşitli eşyaların alındığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 211)

Füsunların taşındıkları Çukurcuma'daki evin çevresi ve o çevreyi oluşturan insanların açıklanarak betimlenmesi sırasında mahalleliyi oluşturanların sosyoekonomik koşulları hakkında bilgi verilirken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272) Kemal karakterinin İstanbul betimlemeleri sırasında da yine bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

Füsun ve ailesi, televizyonda gördükleri kişileri, kendi hayatlarında var olan kişilere benzeterek bir oyun bulmuşlar, böylece de dünya ile aralarına bir mesafe koyduklarını düşünürler. Bu oyun sırasında benzetmede kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un amcası Hasan Efendi'nin yoğurtçuluğu bıraktıktan sonra yaptığı meslek olarak sıkça kullanılmıştır. Hasan ve Mustafa Efendi'nin, Mevlut'un ailevi pek çok konusu (Vediha'nın evlendirilmesi, ortak arsalarının Mustafa'nın haberi olmadan satılması, Mevlut'un babadan kalma gecekondusunu satması ile ilgili toplantı...) bu mesleğin icra edildiği yerde yapılmıştır. Bu meslek Hasan Efendi'nin hayatı, saklanacağı odası gibi kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Bu meslekle uğraşan kişiler bir şekilde zenginleşmiştir. (Hasan Efendi, Asım amca vb.) Bu sebeple de romanda bu meslek akıllıca bir hamle olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

Gümüşdere'de yaşamın zorluğu ekonomik sıkıntılardan kaynaklanır. Bu meslek üzerinden köydeki ekonomik sıkıntı ve iş sebebiyle göçün anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46) Aynı durum Cennetpınar'da da söz konusudur. Mustafa Efendi'ye Mevlut'un çocukken kardeşleri ve annesinin isteklerini yazdığı mektuplardan yaşanan ekonomik sıkıntı bu meslekle ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Yoğurtçuluk mesleğinin ömrünü doldurmaya başladığının iması bu meslek aracılığıyla yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121-122) Zaman geçse de Mevlut bu durumu kanıksayamaz ve gittiği her yerde bu meslek üzerinden yoğurtçuluğu düşünür, inceler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 131)

Gelişen inşaat sektörünün yanında, bu alanla ilgili meslekle uğraşan Mevlut'un okuldan arkadaşı Hidayet tarafından küçümsenecek bir meslek olarak kullanılmıştır. Burada bu mesleğin popüler bir özelliği olmadığı, sıradanlığı vurgulanmak istenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Seyyar satıcılığın yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

Geceleri boza sattığı mekânların, sokakların gündüz pilav satarken Mevlut'a farklı gelmesinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275-276)

Mevlut'un seyyar dondurmacılık işinin bitişi, popüleritesinin azalmasının sebeplerinden biri de dolaylı olarak bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

Mevlut'un elektrik tahsildarlığı yaptığı sırada bir yandan çevre tasviri bir yandan da Mevlut'a karşı tutumlarının anlatımı sırasından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

Vediha'nın evlilik sonrası yaşamı, yaşadıklarını, neyin doğru neyin yanlış olduğunu sorgularken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 376-377)

Bozanın da tıpkı yoğurt gibi seri üretime geçmesinin Mevlut'ta uyandırdığı şaşkınlık, bu mesleğin de teknolojik gelişmelere maruz kalması ve Mevlut'un yıllardır yaptığı mesleğinin iyice zora düştüğünü anlaması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 416)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek Mahmut Usta'nın hem kişisel ihtiyaçlar için gerekli malzemeleri aldığı hem de kasabaya indiğinde sohbet ettiği, yani sosyalleşme yaşadığı kişinin mesleği olarak kullanılmıştır.

Bunun dışında dış mekân betimlemesi için de kullanılmıştır. *Kırmızı Saçlı Kadın* ile karşılaşmak, onu görmek için sürekli ustasının yanından kaçıp kendisini sokaklara vuran Cem'in Öngören'i çok iyi öğrendiğinin vurgulanması için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41) Daha çok geçmiş Öngören ile otuz yıl sonraki Öngören'in karşılaştırılması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

Bir başka kullanım şekli ise benzetmedir. Gülcihan Hanım'ın hapisteki oğlu Enver'den görüş günleri kopamamaları, geçmişte yaşadıkları, bu meslekle ilgili anılarına benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

Gizli Yüz'de Kadın, çocukluğunun hassas bir anısını Fotoğrafçıya anlatıp, kötü olduğu anda ondan su almasını istemiştir. Fotoğrafçı bu meslekten suyu almaya gidip döndüğünde Kadın yok olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33)

Bu meslek bir anlık kafa karışıklığının anlatımı sırasında çevre tasviri için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

3.1.2.3.3.6. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları

3.1.2.3.3.6.1. Aktar (Attar) dükkânı

Kara Kitap'ta "Hikâye Anlatamayanların Hikâyesi" başlıklı bölümde, Doğu Anadolu şehirlerinin birindeki attar dükkânının aracılığı ile berberin kardeşinin hikâye anlatamaması betimlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.2.3.3.6.2. Alâaddin'in dükkânı

Kara Kitap'ta burası dükkân özelliği taşıyor. Her şeyin bulunduğu, her yaşta insana hitap eden bir mekândır. Romanda bazen dükkân önündeki kalabalığı izlemek, piyasada bulunmayan ürünlerin temini, balık yemi alınması, o çevrede en geç kapatan dükkân olması vb. pek çok özelliği ile roman boyunca okurlara varlığını tekrar tekrar hissettirir. Hatta kitabın dördüncü bölümünde “Alâaddin'in Dükkânı” adı ile Celal karakterinin geçmişini, anılarını işlemek üzere bir yazı yazacağını belirtmesi sonucu Alâaddin ile konuşmaya karar verdiğini belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 43-44)

Romanın geçtiği zamanlardaki toplumsal değişimin, tatminsizlik ve ne istediğini bilememe duygularının gözler önüne serilmesi, bu dükkân aracılığı ile gerçekleştirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47-48)

Bazen de romanda buluşma noktası olarak kullanılmaktadır. Nitekim Galip, Celal olarak telefonda konuştuğu, Celal'in bir hayranına buluşma noktası olarak bu dükkânı işaret eder. Ancak kendisi BBC televizyoncularıyla röportaja gidince, kurguya göre oraya giden Celal ve Rüya oraya yakın yerde o hayran tarafından vurulur.

Galip'in eski oturdukları apartmanı gördüğünde, akşam saatlerinin ve sokağın silüetinin çıkarılması amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan “yüzünüz kişiliğiniz”e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek *Kara Kitap* adlı romanda görülür ilk olarak. Bu roman da Nişantaşı ve çevresini işlediği için, aynı amaçla, çok çeşidi içinde barındıran bir satış dükkânı olarak bu romanda da sık sık kullanılmıştır. Bayramda açık yer olup olmayacağı sıkıntısının olmayacağı ya da her çeşit ürün sattığının bilgisi bu mesleğin varlığından gelir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

Yılbaşı gecesini oynanacak tombala oyunu üzerinden Kemal karakterinin kendi ailesiyle Füsün'un ailesini karşılaştırması sırasında hediyelerin alındığı yer olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 304)

Yazar Orhan Pamuk, Kemal Bey'in isteğiyle onun hikâyesini roman haline getirecektir. Orhan Pamuk'un, yazar olarak romana dâhil olmasının sonucunda, çok kişi romanla ilgili olarak onunla görüşmeyi reddeder. Çünkü kendisi hakkında dilden dile aktarılan bir çeşit dedikodu vardır. Bu dedikodudan nasibini alan mesleklerden biri de budur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 490-491)

Hatıraların Masumiyeti'nde Ayla, Kemal'in aşk acısını tarif ederken akabinde Kemal'in kendi ağzından anlatımına geçilir. Aşk acısını hafifletmek için kendisine Füsün'u hatırlatacak her şeyden uzaklaşmaya çalışır. Unutmayı amaçlamak adına bu meslek de mekân olarak çevre betimlemesi şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

3.1.2.3.3.6.3. Anahtarcı / Anahtarcı dükkânı

Kara Kitap'ta Galip, artık şehrin esrarını çözmüş, işaretleri anlamaya başlamıştır. Eski kişiliğini geride bırakıp yeni hayata adım atmaktadır. İşte bu meslek ve dükkânlar da bu yeni hayatındaki ilk görüngüleri ve işaretleri olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

3.1.2.3.3.6.4. Antikacı dükkânı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsün'a ait olarak nitelediği her eşyayı alıp onun evinden götürdüğü için bir süre sonra götürdüğü eşyaların yerine yenilerini koymak zorunda kalır. Bu meslek, yerine koyduğu eşyalardan birinin alımı sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

3.1.2.3.3.6.5. Araba yedek parçası satan dükkân

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askerliği sırasında sohbet ettiği ve ona saygı duyduğu Antalyalıyı tanıtırken, onun ne iş yaptığını belirttiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.2.3.3.6.6. Araba yedek parçacısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta geceleri boza sattığı mekânların, sokakların gündüz pilav satarken Mevlut'a farklı gelmesinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275-276)

3.1.2.3.3.6.7. Arabın dükkânı

Kara Kitap'ta Arabın dükkânı hem Galip'in Rüya'yı ilk gördüğü yer ve zamanın anlatımı olarak, hem de dönemin sosyoekonomik durumu hakkında ipucu vermek üzere kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

3.1.2.3.3.6.8. Arnavut çiğercisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Tüm seyyar satıcıların zabıtalardan sıkıştırıldığında, karakolla arası iyi olduğu için pek sıkıntı yaşamayan bu meslek, ana cadde üzerinde bulunan satıcıların çoğunun sivil polis olduğunu açıklarken görülür. Böylece bu meslek üzerinden mesleki ahlâksızlık da nitelenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.2.3.3.6.9. At arabası levazımatı satan dükkân

Kar'da Ka'nın, şiir yazmak için ilham gelmesi amacıyla Kars'ı gezerken fark ettiği dış mekânı betimlemesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

3.1.2.3.3.6.10. Ayakkabıcı

Kara Kitap'ta ilk olarak kadın ayakkabısı satan bir dükkânın vitrini olarak betimlenerek kullanılır ki burası Galip'e Rüya'yı hatırlatacaktır. Galip'in dalgın bir biçimde bu vitrine bakmasını fırsat bilen bir başka satıcı da bu sayede romana katılır. (Yıldızların fotoğraflarının pazarlanması) Kitabın ilerleyen yerinde de yine bakılacak bir dükkânın vitrini olarak kullanılacaktır.

Galip için, artık bir sırrın olmadığını, şehrin şifresini çözdüğünü, her şeyi artık bildiğini, her şeyin tanıdık geldiğini anlatmak için sıralanan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'tan Ferhat'ın nerede olduğunu öğrenmeye çalışan Süleyman'ın sohbet açmak için hayalindeki işi sorduğunda Mevlut'un cevabı bozacılık, bozacı dükkânı açmak olur. Süleyman, bunu kârlı bulmayınca, ona bir hikâyeyle yapacağı işin iyi sonuçlanacağını anlatır. Bu meslek bu hikâyede farklı ve iyimser bir bakış açısıyla çok iyi bir pazarlamacı olunacağı dersinin çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 221)

Ferhat ile Samiha'nın bozacı dükkânında beraber çalıştıkları zamanlarda Ferhat'ın Samiha'ya özelliklerini anlattığı müşterilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 314)

3.1.2.3.3.6.11. Ayakkabıcı dükkânı

Yeni Hayat'ta bu meslek kahvehane içindeki insanların tanıtımında kullanılmıştır. Osman'ın eski hayatını anlatması sırasında, arkadaşlarıyla toplandıkları mekândaki, tanıdıklarından birisi olarak betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Kitabın sonuna doğru ise Osman, Ratibe teyzeden bilgi edinmek için sohbet etmeye onun evine gittiğinde mahalle dedikodusu başlığı altında ön bir giriş yapar. Bu meslek de bu sırada görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

Kar'da eşlerine çayhaneye gittiklerine dair yalan söyleyerek bu dükkânda buluşan iki sevgilinin burada buluşmaları, ihtilal dolayısıyla sokağa çıkma yasağı konduğunu öğrenerek yakalanma korkusu yaşamalarına dair olayların geçtiği mesleki yerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154-155)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Fevziye'nin eşinin ve babasının kimler olduğu bu meslek üzerinden hızla gelişen bir sınıf atlama çizgisiyle dönemde oluşan sosyal olaylar harmanlanarak verilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402)

3.1.2.3.3.6.12. Bakkal ırağı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hacı Hamit Vural'a askerdeyken komutanı sayesinde bulunan bu meslek, onun yıllar içinde zenginleşmesinin temelini oluşturur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Gündelikçi olarak çalışmaya başlayan Samiha'ya, işini yaparken sıkıntı çıkaran mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

3.1.2.3.3.6.13. Bakırcı dükkânları

Kara Kitap'ta Galip, artık şehrin esrarını çözmüş, işaretleri anlamaya başlamıştır. Eski kişiliğini geride bırakıp yeni hayata adım atmaktadır. İşte bu meslek ve dükkânlar da bu yeni hayatındaki ilk görüğüleri ve işaretleri olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

3.1.2.3.3.6.14. Baklava-börekçi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in tutanak tutucularından birinin mesleğidir. Yeni hayatı anlatan kitabı okuyan ya da onu yayan kişileri hemen Dr. Narin'e ihbar ederler. Osman, bu tutanakları Dr. Narin'in evinde misafirirken okumuştur. Mehmet'i aramak için çıktığı yolculukta bu ihbar edenlerin tutanaklarını kullanmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

3.1.2.3.3.6.15. Balıkçi dükkânı

Kara Kitap'ta Galip'in gezdiği yerleri betimlemesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 309)

3.1.2.3.3.6.16. Benzinci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda ekonomik ahlâksızlıkların çoğalmasından, buna kimsenin dur dememesinden, denetlemelerin yapılmamasından duyulan şikâyet bu meslek üzerinden ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 541- sayfa 544)

Sessiz Ev'de tatminsiz, zengin gençliğin dışarıda buluşma noktası gibidir. Gençlerin eğlence olsun diye Mercedes'i sıkıştırdıktan sonraki buluşma noktaları burasıdır. Başka eğlencelerde de yine benzinciyi buluşma noktası seçerler.

Romanın ilerleyen yerlerinde, Metin'in Ceylan ile sevgili olamayacağını anlayacağı bölümde, benzinci, bozulan Anadol'un tamiri için benzinci çocuğun onu tamir edebileceğini söylemesiyle farklı bir rol üstlenir. Metin'in Ceylan üzerine olan düşkünlüğü zirve yapar; ancak sonuçta benzinci yine benzincidir ve en önemli rakibi gelir Ceylan'ı oradan alır. Gelişen olaylarla biriktirdiği paraların bir kısmını tamir karşılığında benzinciye, kalanını ise zorbalıkla milliyetçi gençliğe vermek durumunda kalır. Yani hem buluşma hem ayrılma noktası oluverir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 198-199-200..-207)

Yeni Hayat'ta bu meslek doğal olarak karşımıza arayış aracı olan otobüslerin hareketinde gerekli maddenin temini için çıkar. Garajlarda vb. pek çok yerde görülür. Karakterlerimizin arayış sırasındaki yolculuklarında edindikleri izlenimleri, içinde buldukları ruh hallerinin, çevrenin tasviri sırasında araç olarak kullanılmıştır.

Kar'da Kars'ın yerel televizyonun taşındığı yerin açıklanması sırasında betimleme amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsün, Nesibe hala ve Çetin Avrupa yolculuğuna arabayla çıkarlar. Bu meslek durak yeri gibi ve arabaya benzin doldurtmak için kullanılmıştır. Mola verdikleri otelin yakınında yine bu meslek bulunmaktadır.

3.1.2.3.3.6.17. Benzinci pompacıları

Sessiz Ev'de arabası bozulan Metin'in Ceylan ile benzinciye sığınmaları ve Metin'in ondan arabasını tamir etmesini istemesi sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 198)

Ceylan'ın benzincide sıkılıp telefon etmek için benzincideki büroya girdiğinde, telefon başında duran meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rûya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.2.3.3.6.18. Beyaz eşya dükkânı

Kar'da Muhtar karakterinin canlı yayında işlettiği dükkânının reklamının yapılması için gerçekleştirdiği telefon görüşmesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

3.1.2.3.3.6.19. Bisikletçi dükkânı

Yeni Hayat'ta Osman'ın otobüse binmeden önce vakit geçirmek için gezindiği yerleri betimlerken belirttiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 214)

3.1.2.3.3.6.20. Bozacı dükkânı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bozacılığın geçmişi, tarihçesinin anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

Mevlut'un hayallerini kurduğu meslektir. Bu düşüncesini ilk Samiha'nın kime kaçtığını öğrenmek için onun ağzından laf almaya çalışan Süleyman'a söylerken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 221) Romanın ilerleyen sayfalarında Ferhat ile birlikte bu mesleği icra etmek için bu dükkânı açarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 312)

Rayiha'nın üçüncü çocuklarına hamile kaldığını öğrendiğinde ekonomik sıkıntılardan dolayı yaşadıkları zorluklar sebebiyle çocuğu aldırması gerektiğinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

3.1.2.3.3.6.21. Börekçi

Kara Kitap'ta Galip'in işaretleri yakalama çabası sırasında gittikçe Celâlleşmeye başladığını anladığımız dış mekân betimlemelerinde içinde yaşadığı karamsarlığın yansısıyla birlikte karşılaşıyoruz. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsunların evine girerken içinde hissettiği yabancı duygusunu gidermek için bazen eve paketlerle gider. Bu paketlerden bir tanesi de bu meslek üreticisinden alınır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Tarık Bey vefat ettikten sonraki taziye kabul sürecinde misafirlere ikram edilecek yiyeceğin alındığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 417)

3.1.2.3.3.6.22. Börekçi tezgâhtarları

Kara Kitap'ta Galip'in işaretleri yakalama çabası sırasında gittikçe Celâlleşmeye başladığını anladığımız dış mekân betimlemelerinde içinde yaşadığı karamsarlığın yansımasıyla birlikte karşılarız. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

3.1.2.3.3.6.23. Buzdolabı ve soba satıcısı

Kar'da Millet Tiyatrosu'nda iki sokak aşağıda Rus döneminden kalma doksan yıllık yapının, şehrin Türklerin eline geçtikten sonra içinde yaşayan ve çalışan kişilerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

3.1.2.3.3.6.24. Ciğerci

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kıyafetnelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

3.1.2.3.3.6.25. Ciğerci dükkânı

Benim Adım Kırmızı'da küçük esnafı temsil eden mesleklerden biridir. İstanbul'a geri dönüşü ve özlediği şehri gezen Kara'nın karnını doyuran meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.2.3.3.6.26. Ciltçi dükkânı

Kara Kitap'ta Celâl'in geçinmek için çalışmak durumunda kaldığı mesleklerden birisi olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

3.1.2.3.3.6.27. ay satıcısı

Masumiyet Müzesi'nde Haydarpaşa yakınlarında petrol yüklü bir tanker ile küçük bir geminin çarpışması sonrası denize akan petrolün yanması günlerce İstanbul halkı tarafından izlenir. İzlemeyi bir fırsat haline getiren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 348)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut pilav satarken yanında iyi satış yapabileceğini düşünen satıcılardan biridir. Bu satıcılar ve kendi çabalarıyla daha da satış yapabileceğini düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Zabıta müdürlüğünden Hacı Hamit'in tanıdığı aracılığıyla kendisine verilen bir başkasına ait arabayı dürüstlüğü sebebiyle almayan Mevlut'a zabıtanın üstten konuşması sonucu kendisini meydana atan Mevlut'un dışarıda gördüklerinin anlatımı sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

3.1.2.3.3.6.28. aycı

Sessiz Ev'de görülür, ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonları yoktur. evre betimlemesinde görülür.

Kar'da bu meslek emniyet müdürlüğünün betimlenmesinde çay yapıp, ayı alışanlara sunan kişi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166) Romanda ihtilal sonrasında çeşitli parti ve derneklere yapılan baskınlarda kimse bulunamayınca orada bulunan bu mesleğın, şiddete maruz kalması şeklinde bu sürecin betimlenmesinde de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 278-279)

Masumiyet Müzesi'nde Füsun ehliyet için rüşvet vermeyi reddettiğiyi için ehliyet sınavını geçmesi uzun zamanını alır. Füsun'un ehliyet sınavını verip veremeyeceğini merakla izleyen ve bekleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 408)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman'ın Mevlut'u Rayiha'yı kaçırması için galeyana getirmek amacıyla Abdurrahman Efendi'nin İstanbul'a gelişinin iki sebebi olduğunu açıklar. Sebeplerden biri bankerin birine para yatırmak diğeri de bu bankerin kızı

Rayiha'yı istemesidir. Bu meslek de bu noktada görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 168)

Mevlut pilav satarken daha iyi satış yapabilmek adına çeşitli girişimlerde bulunur. Bu amaçla çeşitli mesleklerle iletişime geçer. Kuracağı iyi iletişimle daha çok satış yapacağını düşündüğü mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Mevlut'un romanın sonlarına doğru dernekte çalışırken dernek müşterileri arasında düzenlenen halı saha futbol maçı turnuvası sırasında yaptığı işlerden biri olarak lanse edilir ve ona çok sevildiği hissettirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 422)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Çadır tiyatrosunda oynanması hedeflenen Sophokles'in "Kral Oidipus" adlı eserinden Oidipus'un annesiyle bilmeden beraber olduğu sahne için provalarda olumsuz yorum yapan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Gizli Yüz'de Kalpler Şehrinde bulunan Sabahçılar Kahvesini işleten ve Fotoğrafçı ile Lacivert Ceketli Adama çay getiren kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

3.1.2.3.3.6.29. Çeyizlik eşya satan dükkân (Çeyizci dükkânı)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha'nın evin ekonomisine yardım etmek için yaptığı el işlerini satıp para kazandığı meslektir ki aynı zamanda bu meslek aracılığıyla Mevlutların ekonomik durumları hakkında bilgi verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273-274)

Mevlut'un Binbom Büfe'den kovulmasından sonraki ekonomik sıkıntıya çözüm olarak Rayiha'nın Mevlut'a verdiği destekte bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 303)

Rayiha'nın üçüncü çocuklarına hamile kaldığını öğrendiğinde ekonomik sıkıntılardan dolayı yaşadıkları zorluklar sebebiyle çocuğu aldırması gerektiğinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

3.1.2.3.3.6.30. Çiçekçi dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda cenazelerde çelenk yaptırma ve çiçek alma esnasında görülen ve alışkanlık olgusunun anlatımında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Kara Kitap'ta evi terk eden Rüya karakterinin, ortak hesaplarından para çekmeye gelip gelmediğini öğrenmek için gittiği İş Bankası dönüşü yolunun ve çevresinin tasviri esnasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

Galip'in apartmanın 18 yıl öncesini betimlemesi esnasında yine bu dükkân ve meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

Kitabın “Şehzadenin Hikâyesi” bölümünde, şehzadenin, tahta çıkma hayallerine inanabilmek, kavuşabilmek, ama her şeye rağmen delirmemek için ona geçmişini hatırlatan pek çok şeyden uzaklaşmak için küçük bir av kasrına taşınır. Bu av kasrına giderken betimlenen güzergâhtaki dükkânlardan biri de çiçekçi dükkânıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

Masumiyet Müzesi'nde telefon etme eyleminin zorluğu anlatılırken adı geçen mesleklerden biridir. Bu anlamda iletişimde bir nevi karşılaştırma da yapılabilmektedir. Bu zorluğun çekilmesinin bir amacı da Kemal karakterinin Merhamet Apartmanına bakabilme ihtimalidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

3.1.2.3.3.6.31. Çimento, inşaat malzemesi satan dükkân

Kafamda Bir Tuhaflık'ta gecekonduların yapımı için buradan malzeme alınması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

Korkut'un askerden döndükten sonra Hacı Hamit Vural'ın yanında çalışırken yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

Gelişen inşaat sektörünün yanında, bu alanla ilgili meslekle uğraşan Mevlut'un okuldan arkadaşı Hidayet tarafından küçümsenecek bir meslek olarak kullanılmıştır. Burada bu mesleğin popüler bir özelliği olmadığı, sıradanlığı vurgulanmak istenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

3.1.2.3.3.6.32. Çorapçı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un gün içinde yoğurtçulukla ilgili işini bitirdikten sonra kendisini özgür bırakır ve gezer. Çevreye öylesine bakıp zaman geçirirken vitrinlerine takıldığı mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120)

Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.33. Çorapçı-kırtasiyeci-kasetçi dükkânı

Kar'da müzik sesinin çevreye yayılması bakımından çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Ayrıca Ka, Necip'in ona Kadife'ye iletmek üzere verdiği mektupları burada fotokopi çektirmeye gelir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

3.1.2.3.3.6.34. Çorbacı

Benim Adım Kırmızı'da katil olan nakkaşın etrafı dolaşıp kafasını dağıtmaya çalıştığı sırada karşılaştığı Tavukçular Çarşısının betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

3.1.2.3.3.6.35. Çörekçi

Kara Kitap'ta Celâl'in geçinmek için çalıştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

3.1.2.3.3.6.36. Demirci dükkânı

Sessiz Ev'de demirci kitabın başlarında sokak yaşantısının verilebilmesi için kullanılmış. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek Mahmut Usta'nın kuyuculuk için lazım olan eşyaları aldığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

Dış mekân betimlemesi için kullanılmıştır. Daha çok geçmiş Öngören ile otuz yıl sonraki Öngören'in karşılaştırılması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

3.1.2.3.3.6.37. Dondurmacı

Sessiz Ev'de bu meslekle Cennethisar'ın panoraması çıkartılırken, bir yandan da yazlıkçı bir mekân olduğu vurgulanır.

Kar'da kâtip yazar Orhan'ın, arkadaşı Ka hakkında bilgi almak ve onun şiir defterini aramak için gittiği Frankfurt'ta, Ka'nın öldürüldüğü yerin betimlemesini yaparken sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsün ve ailesini dışarı yemeğe çıkardığı zamanlar, Tarabya ve Boğaz'ın dış mekân ve eğlence dünyasının betimlemesinde kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

Füsün'un bisikletini tamir ettirdiğini söylediği meslektir. Ayrıca sokağın betimlemesi amacıyla da kullanılır. Bir satıcının, sattığı ürünü, mevsimine göre değiştirmesi de gösterilir. Bir şekilde satış politikası hakkında fikir verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

Kafamda Bir Tuhaflık'ın ana kahramanı Mevlut'un yaptığı mesleklerden biridir. Romanda akıp giden zaman içinde, bu mesleğin geçirdiği değişim, ülkenin ekonomik bakımdan değişimi ve bu değişim sırasında görülen adaletsiz süreci, küçük esnafın şirketlerin altında ezilişi bu meslek aracılığı ile anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287-288) İlerleyen zaman bunu daha net ortaya koyar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 392)

Mevlut karakteri, sabit gelir ve mekânda çalışmaya başlayınca kendisini yabancı ve tuhaf hisseder. Uğraşır ya da çalışırken mutlu olduğunu, kendisini iyi hissettiğini ifade ettiği mesleklerden biri olarak bu meslek sayılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

Kırmızı Saçlı Kadın'da kuyu açarak su bulma işi için geldikleri Öngören Kasabasının meydanının tanıtımı sırasında aktarılan dış mekân unsurlarını oluşturan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

3.1.2.3.3.6.38. Dönerci

Yeni Hayat'ta Canan'ı ararken Osman'ın ruh halinin yansıtılmasında yardımcı olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

Kar'da kâtip yazar Orhan'ın, arkadaşı Ka hakkında bilgi almak ve onun şiir defterini aramak için gittiği Frankfurt'ta, Ka'nın öldürüldüğü yerin betimlemesini yaparken sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 232-233)

Almanya'ya döndükten sonra kendisini okumaya veren ve her sabah kütüphaneye giden Ka'ya tanıdık kütüphane yolundaki iş yerlerinin sahipleri profesör diye seslenirler. Bu iş yerlerinin sahiplerinden birisi de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231-232)

Kâtip yazar Orhan, arkadaşı Ka hakkında yaptığı araştırmada, Ka'nın Kars'a gelmeden sekiz yıl önce ilişki kurduğu kadınlarla görüşmek ister, onlar da kabul ederler. İlk sevgilisinin açıklanması sırasında bu meslek kullanılmıştır. Bu meslek orada yaşayan Türklerin sıkça yaptığı mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut lisede öğrenciyken okul müdürü tarafından aşağılanarak kullanılmıştır. Öğrenciler ekonomik sıkıntılar sebebiyle bazen hem çalışır hem okurken bazısı da bir süre sonra bu koşullara dayanamayıp okulu bırakır. Okul müdürü de bu durumun ülkede bilimin gelişmesine mani olduğunu belirterek hem bu tarz meslekleri hem de o işleri meslek edinen öğrencilerini azarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Elektrik tahsildarlığı işine başlayan Mevlut'un gecekondü mahallesindeki iyi niyetiyle görmezden geldiği kaçak elektrik kullanımı yapan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 367)

3.1.2.3.3.6.39. Dönerci dükkânı

Yeni Hayat'ta bu meslek Dr. Narin'in araştırmacılarının ihbar mektupları arasına konularak belirtilen gazetelerdeki ölüm ilanlarından da anlaşılacağı üzere öldürdükleri kişilerdir. Bu öldürülen kişilerden birinin mesleği de dönercilikle ilişkilendirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal adlı karakterin evin yardımcısı Fatma Hanım ile sohbeti sırasında, oğlunun bu meslekle geçindiğinden bahseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Kar'da Ka'nın arkadaşının kayıp yeşil defteri ararken Ka'nın geçmişindeki kadınlardan birinin, Nalan'ın tanıtımında bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta gelişen inşaat sektörünün yanında, bu alanla ilgili meslekle uğraşan Mevlut'un okuldan arkadaşı Hidayet tarafından küçümsenecek bir meslek olarak kullanılmıştır. Burada bu mesleğin popüler bir özelliği olmadığı, sıradanlığı vurgulanmak istenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Seyyar satıcılığın yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek üzerinden ülkenin bu mesleğe bakışı, mühendisliğin bazı alanlarında iş imkânının olmamasıyla insanların mezuniyet alanlarının dışında çalışması, böylece kalifiye elemanın önemini kaybedişi anlatılır. Kendi ülkesinde mezun olduğu mühendislik alanında iş bulunması zor, hatta neredeyse imkânsızdır. Bu noktada bu meslek, ekonomik anlamda kurtarıcı bir rol üstlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100-101)

3.1.2.3.3.6.40. Düğmeci

Kara Kitap'ta bu meslek, Galip'in eşi Rüya'nın en son ne yaptığı hakkında fikri ve bilgisi olduğu son iş kolu olarak kullanılmıştır. Çünkü en son mor düğme almaya düğmeciye gitmiştir rüya. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

3.1.2.3.3.6.41. Dükkan / Dükkan sahibi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre tasviri, ekonomik hayatın canlılığı ve değişiminin anlatımı sırasında sıklıkla kullanılan meslektir. Ticaretin genellikle azınlıkların elinde olmasının bir göstergesi de olur romanda bu meslek. Zamanla değişen güçler dengesiyle Cevdet Bey gittikçe zenginleşecektir. Bu süreç de yine bu meslek üzerinden anlatılır. Ayrıca romanda ağırlıklı olarak ticaret ve tüccarlık kullanımından dolayı da bu meslek sıklıkla görülür.

Dükkan yerine butik kelimesi de kullanılır ki bu çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de sıklıkla kullanılan, küçük bir kasaba olan Cennethisar'ın geçiminin temel unsuru olarak görülen meslektir. Çevre betimlemesi için de kullanılmıştır.

Beyaz Kale'de çevre tasviri amacıyla sıkça kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta çok çeşitte dükkan kullanılmıştır. Romanda dükkan, küçük esnafı temsil eder. Daha çok da romanın sosyoekonomik alt yapısı bu dükkanlarla kurulmuştur. Ayrıca çok çeşitli dükkanlar bir yandan İstanbul betimlemesine yardımcı olur, bir yandan kurgunun geliştirilmesi, çeşitlenmesi, zenginleştirilmesi için birer adım oluşturur.

Bunun yanı sıra romanda bir çeşit sosyalleşme, hayata tutunma sebebi olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13)

Galip, artık şehrin esrarını çözmüş, işaretleri anlamaya başlamıştır. Eski kişiliğini geride bırakıp yeni hayata adım atmaktadır. İşte bu meslek ve dükkanlar da bu yeni hayatındaki ilk görüngüleri ve işaretleri olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in avukatlığı bıraktıktan sonra geçimini sağladığı ve tutkunu olduğu "eşya"lar üzerine oluşturduğu yer ve meslek olarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96) Bu dükkan Dr. Narin'in ilgi duyduğu eşyalar üzerine açtığı dükkanının tanıtımı, kendinde uyandırdıkları, sonrasında da bu dükkan

üzerinden kırık kalpliler derneğini oluşturma fikrini bulduğu meslek ve mekân olması bakımından da önemlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

Dr. Narin eski olanın değerine inanır. Zamanla bazı markaların, Dr. Narin'in sevdiği nostaljik ürünlerin yerini alması üzerine bayilikten vazgeçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98-99)

Çevre betimlemesi amacıyla da sıklıkla kullanılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da küçük esnafı temsil ederken bir yandan da çevre betimlemesi amacıyla sıkça kullanılmıştır.

Kar'da Millet Tiyatrosunun yıllar sonraki değişiminin anlatılması sırasında Muhtar karakteri için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek esnafın, küçük çapta ticaretin ifadesi olarak, sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca romanın genelinde bu kelime Füsün'un çalıştığı mekân olarak da kullanılmıştır. Çevre betimlemesi sırasında kullanılmıştır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da genel anlamda işletme şeklinde kullanılmış. Öngören'in eski yıllarında askerlerin yoğun olduğu dönemlerin anlatımında ihtiyaçların karşılandığı satış merkezi gibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Cem karakteri babasının eczanesine de dükkân der (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9); kendisinin çalıştığı kitabevine de dükkân der. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

3.1.2.3.3.6.42. Dükkân tezgâhları

Kara Kitap'ta anlatılan hikâyede anlam ararken, kadının umutsuzluğu ya da beğenmemişliğini belirtmek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

3.1.2.3.3.6.43. Dükkâncı

Beyaz Kale'de havai fişeklerin orijinal olması için pek çok yer gezerler ve kitapta "dükkâncı" olarak belirtilen yerde, dükkâncının bile adını bilmediği bir toz bulurlar. Orijinal bir parlaklık kazandırması ve havai fişek tozunun bulunması bakımından önemli bir yer ve iş koludur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

3.1.2.3.3.6.44. Dürümcü

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un açtıkları boza dükkânıyla ilgili haber yapılan gazetede tanıtılan diğer mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317)

3.1.2.3.3.6.45. Elbiseci

Kara Kitap'ta Galip ve Rüya'nın çocukken çok severek oynadıkları bir oyunu keşfettikleri anın geçtiği meslektir ve onun dükkânında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330)

Eskiden bir av köşkü olan şehzadenin evinin, yıllar sonra belirtilen meslekler ile dolan taşan bir tepede yer alması bakımından kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

Yeni Hayat'ta Canan'ın ortadan kaybolması sonrası onu arayan Osman'ın, Canan'ın evine gitmeden önce oyalanmak için vakit geçirdiği mesleklerden biridir ve tasvir sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

3.1.2.3.3.6.46. Elbiseci dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta Galip ve Rüya'nın çocukken çok severek oynadıkları bir oyunu keşfettikleri yer ve onu ilgilendiren meslekte geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330) Ayrıca bu oyunun ilk olarak da bu dükkânda bulunmuş ve oynanmış olması da, Galip'in Rüya'ya olan duygu zenginliğini fark etmesini sağladığı anlardan birisi olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 332)

3.1.2.3.3.6.47. Elektrikçi dükkânı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta geceleri boza sattığı mekânların, sokakların gündüz pilav satarken Mevlut'a farklı gelmesinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275-276)

3.1.2.3.3.6.48. Erol Bey'in dükkânı

Kara Kitap'ta Galip'in bir gece sabaha doğru yatağından -Celâl'in yatağından- "uyku ile uyanıklık arasındaki efsane ülkenin aralarında"³⁶ diye tanımladığı yarı uyanık halde gezinirken evde, çalışma masasının hemen yanında bulunan ve Celâl'in tebdil-i kıyafet araçlarını aldığı dükkândır. Ayrıca "...*Türk sinemacılarına kıyafet ve teçhizat sağlayan Beyoğlu'ndaki ünlü dükkân*"³⁷ olarak da kitapta açıklanır.

3.1.2.3.3.6.49. Eski para koleksiyoncusu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bulunur, ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Betimleme amaçlı kullanılmıştır.

3.1.2.3.3.6.50. Eskici

Kara Kitap'ta Galip'e ilkokuldan önce babaannesi okuma yazmayı öğretir. Babaannenin Galip'e okuma ve yazmayı, harfleri öğretirken kullandığı betimlemede kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Bu meslek kitabın ilerleyen sayfalarında halin dibinde çarşaf üzerine satacağı eskileri özel bir düzenle yerleştirmesiyle Galip'in dikkatini çekmesiyle görülür. İşaretlerin peşinde olan Galip bir yandan eskici bir yandan da satılığa çıkarılan eskiler üzerine düşünür. Burada eskiciyle kurulan diyaloglar sonucunda Galip artık sadece yüzlere bakmaya, yüzlerde işaret aramaya karar verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 198-199)

Galip'i Celâl sanıp onunla telefonda konuşan ve ondan ısrarla adresini isteyen telefondaki sesin, Celâl'e (Galip'e) okuyucularının ona inanmışlığını kanıtlamak, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu anlatmak için kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Kar'da bu meslek romanda İpek'in hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını; Ka'nın ise İpek'i Almanya'ya gitmeye ikna edemeyeceğini fark etmesinin anlaşılmasını sağlamak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

³⁶ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 336.

³⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 336.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un babasının mesleğini icra ederken, iş üslubu ve yöntemlerinin kendisinde şaşkınlık yarattığı, babasından özelliklerini öğrendiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

Askerden döner dönmez kendisine Çukurcuma'da tuttuğu evin eşyalarını bu meslekten tedarik eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167) Sadece eşya değil, aynı zamanda eski kitaplar da bulunur bu meslek sayesinde. Mevlut doğacak çocuğuna isim bulmak için kaynak kitabı bu meslek aracılığıyla bulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 202)

Mevlut'un pilav arabasına el konmasına şaşırın meslektir. Bu şaşkınlığını sebep sonuç ilişkisiyle açıklarken, dönemin -insanlığın- yozlaşması da anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 278)

Bozacı dükkânı açtıktan sonra Ferhat ile Samiha'nın Çukurcuma'ya taşındıkları evin çevresi Samiha tarafından betimlenirken gözlemlenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 314)

Ferhat ile işlettikleri bozacı dükkânını kapattıktan sonra oradaki malzemeleri satmak isteyen Mevlut'un, satış için başvurduğu ilk meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 344)

Ferhat'ın çalıştığı elektrik şirketi, arşivinde bulunan tüm evrakları bu mesleğe satmayı böylece kâra geçmeyi ya da yakmayı düşünür. Bilgiye ve geçmişe, deneyime önem verilmemesi, tüm bu değerlere satılacak bir para aracı olarak bakılması anlayışı da irdelenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

3.1.2.3.3.6.51.Eskici dükkânı

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın otobüs bekledikleri anlarda, geçmek bilmeyen zamanını Canan, eskici dükkânlarında geçirir ve oralardan edindiklerini Osman'a gösterir ya da okur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Samiha'yı görüp onunla konuşabilmek için meydana vakit öldürürken, bu meydana bulunan mesleklerin sıralanmasında, betimlenmesinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 423)

3.1.2.3.3.6.52. Eskinazi'nin İnşaat malzemesi ve ev eşyası sattığı dükkân

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'e borçlu olan, ödeme yapamayan bir meslek sahibidir. Bu meslek üzerinden ticaretin daha çok azınlıklara ait bir meslek dalı olduğu vurgulanır. Bu meslek sahibinin yaşam şekli de dönem tüccarlarının genel yaşam şeklini temsil eder: Adada yazı geçirmek gibi.

3.1.2.3.3.6.53. Fırın-Fırıncı

Sessiz Ev'de kadının Selahattin Bey tarafından ikiye ayrılıp sebepleriyle tasnif edilmesi esnasında Goethe'nin fırıncının kızı olan sevgilisinden bahsedilerek görüşünü ispatlamaya yarayan örnekler verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in silah koleksiyonunu Osman'a göstermesi sırasında, silahların özelliklerini ve kullanım alanlarıyla kullanan kişilerin sıralanmasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126-127)

Osman'ın Mehmet'i bulduktan sonra, birlikte ettikleri ve etmeye devam edeceklerini bildikleri sohbet sırasında yiyecekleri açmaları yapan ve satan kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158)

Benim Adım Kırmızı'nın geçtiği zaman dilimindeki Osmanlının ekonomik alanda zayıflamasının anlatımında kullanılan mesleklerden biri olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Küçük esnafın temsilcilerindendir bu meslek de. Mahallenin içinde olan bitenden haberdar, duyarlı, destekçi ve hoşgörülü tavrıyla aile sıcaklığını hissettiren bir meslektir. Şeküre'nin organize ettiği gelin alayı, onun Kara ile olan nikâhlarını resmileştiren, nikâhı insanlara duyuran bir özellik taşır ki bu alaya katılan mesleklerden biri olarak kullanılırken aile ortamının sıcaklığı da hissettirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219)

Katil olan nakkaşın etrafı dolaşıp kafasını dağıtmaya çalıştığı sırada karşılaştığı Tavukçular Çarşısının betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

Kar'da bu meslek Erzurum'dan Kars'a doğru yolculuğa çıkan Ka adlı karakterin çevre tasviri sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hacı Hamit'in ilgilenip, para kazandığı mesleklerden biridir.

Gecekondu mahallesinde yaşayan ve okula gidenlerin çoğunun kaderinin bu meslek olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Bu meslek romanda Rizelilerin elinde olan bir meslektir. Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların hayalinde midye dolmacı olmak vardır. Çünkü bu sayede kendilerini daha iyi, üstün hissedeceklerdir. Diğer yandan memleketlerini de meslek bakımından üstün hissettirirler. Bu düşüncenin doğru olamayacağını bu meslek üzerinden açıklar Ferhat. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Binbom Büfe'de çalışanların yolsuzluklarını önlemek için büfe sahibinin yardımını aldığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290)

3.1.2.3.3.6.54. Fotoğrafçı (Fotoğrafçı dükkânı)

Kara Kitap'ta Galip'in bu dükkândaki fotoğraflara bakarken ki anlatımı ve oradan da Süleymaniye Camiine gitmeleri sırasında karşımıza çıkar.

Kar'da bu meslek romanda betimleme, çevre tasviri amaçlı Aydın Foto Sarayı adıyla kullanılmıştır. Kitabın başında bu meslek aracılığı ile Kars şehrinin işsizliği, hem şehrin hem de insanın yalnızlığı anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15-16) Kitabın ilerleyen bölümlerinde ise tam tersi zenginliğin, güngörmüşlüğün yansıması olarak kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329)

Bir iş şeklinde karşımıza çıktığı yer ise Fazıl'ın ekonomik bağımsızlığını ilan edebilmesi için çalıştığı işlerden biri olarak kullanılmasıyla görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375-376)

3.1.2.3.3.6.55. Fotokopici

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri, birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.56. Fuat Bey'in açtığı dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu dükkân ile Müslüman Türklerin de ticarete adım attığı belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

3.1.2.3.3.6.57. Gazete-dergici

Sessiz Ev'de Canan'ın ortadan kaybolması sonrası onu arayan Osman'ın, Canan'ın evine gitmeden önce oyalanmak için vakit geçirdiği mesleklerden biridir ve tasvir sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Yeni Hayat'ta Canan'ın ortadan kaybolması sonrası onu arayan Osman'ın, Canan'ın evine gitmeden önce oyalanmak için vakit geçirdiği mesleklerden biridir ve tasvir sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

3.1.2.3.3.6.58. Gazoz satıcılığı

Kara Kitap'ta Celâl'in geçinmek için çalıştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

3.1.2.3.3.6.59. Gazozcu

Masumiyet Müzesi'nde Meltem gazozlarını üreten Şektaş şirketinin sahibi olan Zaim için kullanılan lakaptır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126)

3.1.2.3.3.6.60. Gömlekçi-kolacı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Ferhat ile birlikte açacakları bir iş aracılığıyla ileride zengin olacaklarına dair düşünceleri arasında, iş yapmayan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

3.1.2.3.3.6.61. Gözlükçü

Cevdet Bey ve Oğulları'nda şehrin ve Beyoğlu'nun silüetini anlatmak için kullanır yazar.

Sessiz Ev'de Hasan, Nilgün'ü ve daha da önemlisi okuduğu gazeteyi milliyetçi arkadaşlarına anlatmak durumunda kalır ve tepkiyle karşılaşır. Onların konuşmasını önemsemiyor gibi görünmek için iş arayan Hasan, gazetede pek çok meslek adını okur. Tabii ki hiçbiri ona lâayık ve onun için değildir. Bir yandan arkadaşlarının söylediklerini dinleyip, bir yandan ellerinin titrediğini belli etmemeye çalışır; bir yandan da bu işlerden hiçbirinin ona uymadığını anlaşılmamasını ister ve bu duyguyu belli eder. Hayallerindeki meslek ona prestij kazandıracak bir meslek olacaktır. Gazetede okuduğu ve kendisinin uygun olmadığı mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

Yeni Hayat'ta Melek Şeker Çiklet adlı şirketin kurucusu olan Süreyya Bey'i arayan Osman'ın, Anadolu'nun ücra yerlerinde onu arayışı sırasındaki gözlemleri sırasında karşımıza çıkan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

3.1.2.3.3.6.62. Gözlükçü Verdoux'un dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in Galatasaray çevresini, çocukluk anılarından gerçek hayata geçişi sırasında betimleme amaçlı kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

3.1.2.3.3.6.63. Gümüş ve kristal eşya satıcısı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yol üstünde çevre tasviri esnasında görülen ve o bölgenin silüeti için kullanılan mesleklerden biridir.

3.1.2.3.3.6.64. Gümüşçü

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.2.3.3.6.65. Gümüşçü dükkânı

Kara Kitap'ta Galip'in İstanbul'da gezdiği sırada durup incelediği vitrinin dükkânıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110)

3.1.2.3.3.6.66. Günahkârların dükkânı

Kara Kitap'ta kötülüklerin satıldığı dükkân olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

3.1.2.3.3.6.67. Halıcı

Kara Kitap'ta Galip'in dünyanın içindeki gizli anlamı gördüğü mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 369) Ayrıca betimleme amacıyla da kullanılmıştır.

Eskiden bir av köşkü olan şehzadenin evinin, yıllar sonra çeşitli mesleklerle dolan taşan bir tepede yer alması bakımından kullanılır. Bu meslek de bunlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

3.1.2.3.3.6.68. Halıcı dükkânı

Kara Kitap'ta Galip'in, yüzdeki işaretleri çözdüğünü ve şehrin esrarını anladığını kavramasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

3.1.2.3.3.6.69. Hasis İsmail'in dükkânı

Kara Kitap'ta Galip'in, İstanbul sokaklarında gezerken, takip edildiğini, bir gözün onu izlediğini belirttiği sıralarda Rüya'nın okumadığını düşündüğü polisiye romanlara bakıp, Hurufiliğe dair kitap ararken her türlü kitabın bulunduğunu öğrendiği dükkândır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.2.3.3.6.70. Hazır giyimci

Kara Kitap'ta mankencilik mesleğinin anlatımı sırasında, mankencinin yaptığı mankenleri reddeden mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

3.1.2.3.3.6.71. Hazır elbiseci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.72. Hediyeelik turistik eşya ve incik boncuk satan dükkân

Masumiyet Müzesi'nde ehliyet dersleri sonrasında Kemal ile Füsün'un gittiği ve birlikte ilk defa baş başa yemek yedikleri meyhaneyi yıllar sonra görmek isteyen Kemal'in, o binanın yıkılıp onun yerine yıllar sonra bu mesleğin icracılarının gelmiş olduğunu görmesi sırasında kullanılır. Böylece yıllar arasındaki fiziki değişim de gözler önüne konmuş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409)

3.1.2.3.3.6.73. Hurdacı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta mesleği icra eden kişi, bu mesleği yaparken okuduğu okul bakımından imam nikâhı da kıymasıyla kullanılmıştır. Kıydığı nikâhlar da bazen pek yasal ya da ahlâki olmayan yönüyle bu mesleğin kötüye kullanılması bakımından işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Mevlut, Rayiha ile imam nikâhı kıydırmak için bu mesleğe başvurur. O da para isterken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181) Bu mesleği icra eden kişinin hiçbir resmi değeri olmamasına rağmen ona nikâh kıydırılmasının anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 183)

Bu mesleğe imamlık sıfatı amacıyla Mevlut çok güvenir ve en özel ve merak ettiği soruları da ona sorar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185-186)

Aradan yıllar geçtikten sonra da bu mesleğe kürtaj konusunu danışmak için gider Mevlut. Ancak artık eskisi kadar güven vermez Mevlut'a. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 341)

3.1.2.3.3.6.74. Işıkcı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek hem Müslüman hem de tüccar olabilmenin, yüzün Batı'ya dönebilmesinin sembolüdür. Bu kişi "Cevdet Bey ve Oğulları" adlı romanın başkarakteridir. (Cevdet Bey'dir.) (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 85-86)

Sessiz Ev'de bu karakterler (Işıkcı ailesi), Türklerde de ticaret erbabı olunacağına örnek olarak Selahattin Bey tarafından verilir. Ticaretin bir kurtuluş olduğu açıklanır. Cevdet Bey'in ışıkçılık yaptığı burada hatırlatılmış olunur.

Fatma Hanım, Nigan Işıkcı'nın ölümüyle İstanbul'da tanıdık kimsesinin kalmadığını anlar, anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 265)

3.1.2.3.3.6.75. İvir zıvır ve biblo satan dükkân

Masumiyet Müzesi'nde Kemal karakterinin oluşturacağı müze için gittiği her yeni şehirde, objelerin en ince detayına kadar incelemeler yaparak satın aldığı eşyaların bulunduğu, satıldığı yerlerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 465)

3.1.2.3.3.6.76. İçki ve gazete satan dükkân

Kar'da Ka'nın arkadaşı kâtip yazar Orhan'ın mektuplarında anlattığı parkın betimlenmesi sırasında belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

3.1.2.3.3.6.77. İşkembeci

Sessiz Ev'de Fafa adlı karakterin, sıkıntıdan kurtulma için arkadaşlarına sunduğu öneriler içinde bu meslek de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167)

Masumiyet Müzesi'nde Sibel ve Kemal'in dışarıda arkadaşlarıyla eğlenmeye gittikleri günlerden birinde, arkadaşlarından içinde buldukları eğlence mekânından (Fuaye) sonra nereye gideceklerini konuşmaları sırasında geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192) Eğlence hayatı yoğun olarak romanda görüldüğü için, sabaha doğru bu mesleğe başvuru genelde görülen bir durumdur.

3.1.2.3.3.6.78. Kadifeci

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın hazinedarbaşına olan biten her şeyi anlatacağını anladığı an, hıçkırıklarının dışarıdan duyulmasını umursamadığını ifade etmek için kullanılan mesleklerden biridir. Bu durum ya da an bir çeşit Kara'nın rahatlama ve kendisiyle yüzleşmesini sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

3.1.2.3.3.6.79. Kahveci (Kahve-Kahvehane)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de kahvehane, daha çok onu işleten Cemil ile ilişkilidir. Recep'in cüce olmasının okuyucuya anlatılması ve kendisinin bu konudaki ruh dünyası, Cemil ile olan konuşması, kahvehaneye gelen kişiler ve kahvecinin olaylara bakış açısı ile birleştirilerek Recep'in iç dünyası verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11-12)

Ayrıca diğer küçük esnaflar gibi o da milliyetçi gençliğe haraç vermektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Kurgu boyunca kasabanın merkezi gibidir. Buradan bir yerlere gidilir, burada buluşulur. İşler buradan çıkınca yapılır. Bu meslek sosyalleşme alanı olarak sıkça kullanılmıştır.

Beyaz Kale'de mekân ismi, sosyalleşme, toplaşma alanı ve çevre tasviri şeklinde kullanımı görülür.

Yeni Hayat'ta Osman'ın gördüklerinin bir hayal mi yoksa gerçek mi olduğunu ayırt edememesinin sebeplerinden biridir. Mehmet'in vurulma anını gördükten sonra hızla okuldan çıkan Osman, soluğu olayın gerçekleştiği yerde alır. Ancak orada bulunan minibüs şoförleri ve kahveci bir şeyden haberleri olmadıklarını belirtince Osman şaşırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

Çevre betimlemesi için sıklıkla kullanılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da kahve işleten, meddahın hikâyelerini anlatmasını sağlayan kişinin mesleğidir. Ayrıca kahvecinin kahveye, meddahın hikâyelerine izin vermesi

onu Erzurumlu Hoca taraftarlarının hedefi haline getirir. Bir yandan da meddahın hikâyeleri ile görsel sanatların birleştirilmesi fikrine sıcak bakar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389) Sonrasında Erzurumilerin kahve baskınında orada olan meslekler arasında sıralanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 392) Sıklıkla da toplanma ve sosyalleşme alanı olarak kullanılır.

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının annesinden aldığı altınlarla arsa almaya çıktığı yolda otobüsün mola verdiği yerde izini kaybettiği kadının görüntüsünü gördüğü yeri işleten kişinin mesleği olarak kurguda görülür. Fotoğrafçı izlediği kadın ile programın bitişiyle şaşkınlık duygusu yaşar ve bu meslekle iletişime geçer. Böylece kadının izine rastlayabileceği bir ipucu olarak bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53) Diğer taraftan Kasaba Saatçisinin, Kadının ona verdiği videokasetini fazla kişinin izlemesini sağlamak için bu mesleğe verir. Bir anlamda amacına da ulaşmış olur.

Fotoğrafçının Kalpler Şehrinde sabahladığı mekân olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

3.1.2.3.3.6.80. Kapkaççı plastik atölyeleri

Kara Kitap'ta bu mekân gibi gözüксе de bir meslek olarak görülür. Kitabın başında bulunan “Boğaz’ın Suları Çekildiği Zaman” adlı bölümdeki hikâyede, suların çekilmesinden sonra Boğa’da kurulacak yeni mahallelerin betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23)

3.1.2.3.3.6.81. Karpuzcu / Karpuz satıcısı

Sessiz Ev'de bir yandan gerçek mesleğini yani karpuz satıcılığını icra ederken, diğer yandan da bağımlılık yapan madde satan kişi olarak tasarlanmıştır. Zengin gençler, karpuzcudan aradıkları şeyi bulamazlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115) Bu sefer eczaneyi teklif ederler ama sonra içkiye geçiş yaparlar. Tabii bu arada, gençliğin doyumsuz ve tatminsizliği de vurgulanmış olur.

Zengin eğlencesi, Ceylan’ın eğlenmek istediğini belirtmesiyle başlatılır. Tatminsiz olan bu gençler araba yarışı yapmaya karar verirler. Bu yarış esnasında da yolda,

görülen mesleklerden biridir. Bu meslekler sırasıyla önünden geçildikçe sayılır ki hızlı oldukları belli olsun. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 113) Çevre betimlemesinde de kullanılır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta köyden kaçırıldığı Rayiha'nın daha yeni girdiği evlerinde, ancak o yokken evde rahat banyo yapabileceğini anlayan Mevlut'un dışarı çıktığında zaman geçirirken alışveriş yaptığı meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

3.1.2.3.3.6.82. Kartonpiyerci (dükkânı)

Kara Kitap'ta Celâl'in İstanbul'daki afyon ve esrar trafiğinin izlerini sürmek için gezindiği ve tasvirini yaptığı Tophane civarındaki mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

3.1.2.3.3.6.83. Kartpostal satan dükkân

Kara Kitap'ta Galip, yüzlerde okuduğu ve anlamlandırdığı işaretler sayesinde artık kendisini "geçmişinde bıraktığı o acıklı ve talihsiz kişi"³⁸ olarak düşünmüyordu. Bu dükkân da tam olarak romanda bu yukarıda tanımlanan kişilik ya da kişinin Galip tarafından gerçekten de geçmişte bırakıldığının farkına varıldığını anlamamızı sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 306)

3.1.2.3.3.6.84. Kasaba saatçisi

Gizli Yüz'de bu meslek de tıpkı diğerleri gibi derdinin ne olduğunun farkına varmadan yaşayan hüznülülerden biri olarak kurguda hem ismi hem de mesleğiyle kullanılmıştır. Fotoğrafçının videokasetini satın aldığı, sonra da uzun bekleyişle Kadına ulaşabilme ihtimali olarak kurguya dâhil edilir.

Saat gibi videokasetinin bir imge olduğu, hüznü gidereceği anlamı bu meslek üzerinden yinelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59-60) Buradaki ulaşamama başarısızlığı Kadın gelince tabii ki bu meslek üzerinden tekrarlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

---

³⁸ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 306.

3.1.2.3.3.6.85. Kaset satıcısı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında karşısına başka Mehmetlerin çıkması zaman içinde Osman'da hayal kırıklığı yaşama sebebi olur. Ancak bu mesleği yolda gördüğünde olumlu bir ruh haline bürünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

3.1.2.3.3.6.86. Kasetçi

Yeni Hayat'ta garajların kıpır kıpır hayatlarının anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalara sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.2.3.3.6.87. Kebapçı

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in oğlunu takip edip, onun hakkındaki her türlü bilgiyi kendisine iletmesi için tuttuğu araştırmacının gözlem ve izlemeleri sonunda tutanağa geçirdiği tespitlerinde Nahit'in günlük ihtiyaçlarını karşıladığı mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107)

Kar'da kâtip yazar Orhan'ın, arkadaşı Ka hakkında bilgi almak ve onun şiir defterini aramak için gittiği Frankfurt'ta, Ka'nın öldürüldüğü yerin betimlemesini yaparken sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230)

Almanya'ya döndükten sonra kendisini okumaya veren ve her sabah kütüphaneye giden Ka'ya kütüphane yolundaki tanıdık iş yerlerinin sahipleri profesör diye seslenirler. Bu iş yerlerinin sahiplerinden birisi de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231-232)

Masumiyet Müzesi'nde bir anda ortaya çıkan, genelde batan ya da insanları dolandırıp kaçan bankerlerin hangi mesleklerden geldiklerinin açıklanması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 390)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut lisede öğrenciyken okul müdürü tarafından aşağılanarak kullanılmıştır. Öğrenciler ekonomik sıkıntılar sebebiyle bazen hem çalışır hem okurken bazısı da bir süre sonra bu koşullara dayanamayıp okulu bırakır. Okul müdürü de bu durumun ülkede bilimin gelişmesine mani olduğunu belirterek hem bu tarz meslekleri hem de o işleri meslek edinen öğrencilerini azarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Ferhat'ın tahsildarlığı iyice öğrenmek için kâtiplerden bu işin geçmişi hakkında bilgi edinirken önünden geçen evrak ya da fişlerin içinden çıkan işini bitirmek istediği Sürmeneli Sami'nin işletmesini yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Mevlut'un elektrik tahsildarlığı yaptığı sırada bir yandan çevre tasviri bir yandan da Mevlut'a karşı tutumlarının anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

Şehrin olumsuz biçimde değişiminin Sadullah Bey'in Mevlut'a anlatımı sırasında görülen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

Duttepe'nin otuz yıllık süreçteki değişiminin karşılaştırmalı anlatımında değişim sonrası görülen ve sıradanlığı ifade eden mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 423-424)

Kırmızı Saçlı Kadın'da askerın, kasabanın ekonomisini kalkındırmasının örnekleri sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Dış mekân betimlemesi için de kullanılmıştır. Daha çok geçmiş Öngören ile otuz yıl sonraki Öngören'in karşılaştırılması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

3.1.2.3.3.6.88. Kebapçı dükkânı

Kara Kitap'ta Galip'in "*Kişilikler*'in son sayfasındaki yedi telefon numarasını bir bir aramaya başlaması"³⁹ esnasında aradığında karşısına çıkan dükkânlardan birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

Kar'da Ka'nın arkadaşı Orhan'ın, Ka'nın yeşil defterini ararken, biraz da arkadaşının öldürülmesi sürecini anlamak adına onun yaşadığı, daha çok da öldürüldüğü çevrenin betimlemesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 233)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Öngören'in otuz yıl önceki hali ile otuz yıl sonraki hali arasındaki farkın anlatımı sırasında kullanılan ve dış mekânı anlatmak amacını güden mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151)

3.1.2.3.3.6.89. Keresteci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in babasının ölümünden sonra ticarete atılması ve gittikçe yükselen bir grafikte zenginleşmesinin anlatımında, ticarete atıldığı ilk mesleklerden biri olarak kullanılmıştır.

3.1.2.3.3.6.90. Keresteci dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in babasının ölümünden sonra ticarete atılması ve gittikçe yükselen bir grafikte zenginleşmesinin anlatımında, ticarete atıldığı ilk mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158)

3.1.2.3.3.6.91. Kestaneci (Kestane satıcısı)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta zabıtalara içinde tüp olan, camekânlı satıcı arabalarına genelde el koymamalarının ifadesi ve sebebinin açıklanması sırasında adı geçen bu türdeki satıcılardan biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 278)

Mevlut'un romanın sonuna doğru son işi olan dernek müdürlüğüne başladığında derneğin hemen önünde satış yapan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

---

³⁹ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 363.

3.1.2.3.3.6.92. Kırtasiyecî

Sessiz Ev'de bulunur, ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Betimleme amacıyla kullanılır.

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'e babasının ölümü haberini veren Osman'ın otel odasına girdiğinde gördüğü çeşitli eşyaların alındığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 211)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bir çeşit arazi mafyası olan Laz Nazmi adlı karakterin gayri resmi olarak çevrelettiği arsaları tapu müdürlüğündeki belgelere benzesin diye onlara fotoğraflar yapıştırır. Bir de bu meslekten aldığı damgayı kırmızı mürekkebe basarak resmiyet oranını artırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231-232)

Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.93. Kırtasiyecî dükkânı

Kar'da mağrurlar ve masumların karşılaştırılması yapılırken, Kadife'nin babasının yaşadığı sıkıntılı hayat ile babasının mesleği ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Turgut Bey'in, Kadife ile birlikte toplantıya katılıp bildiriye imza atmak için kendisine yeni bir kalem almak amacıyla girdiği dükkânın icra ettiği meslektir. Bu kalemi alırken kendisini Lozan Antlaşmasını imzalayacak olan İsmet Paşa gibi hisseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün karakteri resim yapmaya başladığında, onunla daha samimi bir iletişim kurmayı hedefleyen Kemal, bu mesleğin yapıldığı yerden Avrupa malı resim malzemeleri alırken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 315)

3.1.2.3.3.6.94. Kırtasiyecî-kasetçi

Kar'da ihtilal sonrası günlük hayatına dönen Kars'ın betimlenmesi sırasında kullanılan meslektir ve yüksek sesle müzik sesi yayılır buradan çevreye. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

3.1.2.3.3.6.95. Kilitçi

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

3.1.2.3.3.6.96. Kitapçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda kitap satılan yer ve meslek olarak kullanılmıştır. Muhittin'in şiir kitabı bu meslek aracılığıyla okuyucuyla buluşur. Betimleme amacıyla da kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta kitabın satıldığı yer ve satma eyleminin gerçekleşmesini sağlayan kişi ile tasvir amacıyla kullanılmıştır.

Kar'da Muhtar'ın Ka'dan Almanya'da bulunan üniversite yıllarından ortak arkadaşlarından bilgi istediğinde Ka'nın anlattığı arkadaşlarından birinin üzerine konuşurken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53)

Muhtar'ın İpek'e Şeyh Efendi'nin yanına sürekli gittiğini, dindar olduğunu itiraf etmesiyle rahatladığını ve artık ibadetini gizli saklı yapmak zorunda kalmayacağını düşünmesiyle ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

Bu meslek edebî metinler üzerinden Doğu ve Batı sanat anlayışını, yanlış Batılılaşmayı aktarmak için araç olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77-78)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsün'a matematik dersi anlatmak için kendisine kaynak kitap aldığı kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın Mevlut'a aşk mektuplarını rahatça yazabilmesinde yardımcı olması için aşk mektuplarının nasıl yazılabileceği bilgisini taşıyan kitapları aldığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in babasının onu ve annesini terk etmesi sonrası yaşadıkları ekonomik sıkıntılara destek olabilmek, en azından kendi masraflarını karşılayabilmek için Cem'in çalışmaya başladığı meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Burada çalışırken kitaplarla tanışan ve çok okuyan Cem'in hayatı burada çalışırken okuduğu kitaplar aracılığıyla değişecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11) Ayrıca çok istediği yazarlık mesleğini yapabilmesi için Cem karakterini teşvik eden bir meslek olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Bu mesleği yaparken aldığı paranın yeterli olmaması vurgulanır ki bu daha sonra Cem'in kuyucu çıraklığı yapmasına sebep olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Mahmut Ustayı kuyuda ölüme terk etmesiyle ilgili yaşadığı vicdan azabı, bir gün yakalanacağı inancıyla birleşince bu meslek onun yakalanma noktası olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

İş için İran'a arkadaşıyla giden Cem'in orayı gezerken ilk baktığı yer bu mesleğin yapıldığı yerlerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104) Bu mesleğin çeşitliliği bakımından da toplumsal eleştiri biçiminde değerlendirme yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105)

İran'da sosyal hayatın olmayışı, demokrat kesimin dışarıda bulunmaması, daha çok evlerde toplanılmasıyla karşılaşan Cem, bu ev toplantılarından birinde karşılaştığı Rüstem ile Sührab'tan konusunu alan bir resimden etkilenerek "Şehname"yi okuma kararı alır. İstanbul'a dönünce bu kitabı aradığı meslek olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

3.1.2.3.3.6.97. Kitapçı dükkânı / Kitapçı dükkânları

Kara Kitap'ta Galip, İstanbul sokaklarını gezerken, takip edildiğini, bir gözün onu izlediğini belirtirken kullandığı mesleklerden, dükkânlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

Kitapçı dükkânı, romanda Galip'in, şehrin bir işaretler bütünü olduğunun farkına varmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 306-307)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in kendisini kitap okuyarak geliştirmesini sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Cem'in bir gün ustasının ölümüne sebep olmaktan ötürü tutuklanacağını düşündüğü mekân, meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

3.1.2.3.3.6.98. Kitapçı-oyuncakçı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha'nın çocuğuna isim koyabilmek için isim sözlüklerine bakmaktadırlar. Vediha da Mevlut ve Rayiha'ya bu mesleğin icra edildiği yerden bu tarz bir kitap alırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

3.1.2.3.3.6.99. Kola satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut pilav satarken yanında iyi satış yapabileceğini düşünen satıcılardan biridir. Bu satıcılar ve kendi çabalarıyla daha da satış yapabileceğini düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

3.1.2.3.3.6.100. Kolacı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsün ile buluşmak üzere Merhamet Apartmanına doğru yürürken gözlemlerini aktardığı dış mekân betimlemelerinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

3.1.2.3.3.6.101. Koleksiyoncu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Refik Bey'in can sıkıntısını giderebilmesi ve zamanını değerlendirmesi için ona önerilen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 223)

Kara Kitap'ta Galip, Rüya'yı bulabilmenin bir yolu olarak Rüya'nın eski eşini düşünür. Onun izini bulmak da yazılarından geçecektir. İşte böylesi yazıları derleyen, toplayan ve kendine bir arşiv oluşturan kişi de romanda Saim'dir. Bu meslek Saim karakteri üzerinden betimleme özelliğiyle kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek roman boyunca Kemal'in kendisini rahatlatma, mutlu etme yöntemi olarak kullanılmıştır. Bu duygu hali romanın pek çok yerinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73) Kendisini koleksiyoncuların işe başladıklarındaki halleriyle aynı kategoriye koyacaktır, çünkü Füsun'un küpesinin önemi romanı okuyan kişice bilinir. Kemal'in bu mesleği yapacağı, böylece anlaşılabilir olur. Koleksiyoncuların sınıflandırdıklarına göre değerlendirilmesi durumu, çeşit çeşit koleksiyonerler olduğunu bize anlatır. Kemal hem yurt içinde hem de yurt dışında çeşitli koleksiyoncularla ve onların eşyaları ile temasa geçer: Kartpostal, fotoğraf, sinema eşyası, kapı kulpları ve anahtar, küpe vb.

Biriktirdiği tüm bu eşyaların, zamanla onun hayatını oluşturan dakikalar olacağını belirttiği Kemal'in bu durumu örneklendirdiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48) Ama zamanla biriktirdiği eşyalardan bir koleksiyoncu olduğunu anlamaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 463)

Bu meslek sanki utanılacak bir iş yapıldığı hissini verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 471) Bu durum roman boyunca hem bu mesleği icra edenler hem de onları izleyenler için geçerli olacaktır. Dostoyevski'nin romanına atıf yaparak "*Füsun'a olan aşkı, dedikodularla yavaş yavaş yayılınca, İstanbul'un bu ilk ciddi toplayıcıları daha sonra hem bana yardım ettiler, hem de yeraltından yerüstüne*

çıkma mücadelelerini benimle paylaştılar."⁴⁰ ifadesiyle açığa çıkmak, uyum sağlamak, mutlu olmak gibi duygular için ümitlenirler.

Romanda bazen bu meslek yerine "biriktirici" kelimesinin kullanılması gerektiği anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 473-474)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek romanda ispatlanır bilgiden uzak olma özelliğiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

3.1.2.3.3.6.102. Konfeksiyoncu

Kara Kitap'ta Şehrikalp Apartmanından Galip'in ailesinin taşınmaları sonrası bu apartmana yerleşen mesleklerden biri olarak kitapta yer alır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da tekstil fabrikası açıp yurt dışına açılmak isteyen Hayri Bey'in, fabrikasında üreteceği ürünleri yurt dışına pazarlayacak meslek olarak kullanılmıştır. Bu durum, Hayri Bey'in kuyuyu açtırma sebebinin açıklanması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16-17)

3.1.2.3.3.6.103. Konfeksiyoncu (dükkânı)

Kar'da Ka'nın yıllar sonra İstanbul'a döndüğünde gözlemlediği değişikliğin, çocukluğunu geçirdiği yerlerdeki farklılığın onu hayal kırıklığına uğratmasına sebep olan çevre değişikliğine ilişkin mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

3.1.2.3.3.6.104. Kovalar, leğenler, boncuklar, parlak elbise pulları, polis ve asker kıyafetleri satan dükkânlar

Kara Kitap'ta Galip, artık şehrin esrarını çözmüş, işaretleri anlamaya başlamıştır. Eski kişiliğini geride bırakıp yeni hayata adım atmaktadır. İşte bu meslek ve dükkânlar da bu yeni hayatındaki ilk görüngüler ve işaretlerden biri olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

---

⁴⁰ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 475.

3.1.2.3.3.6.105. Köfte sucuk ekmek satıcısı

Masumiyet Müzesi'nde Haydarpaşa yakınlarında petrol yüklü bir tanker ile küçük bir geminin çarpışması sonrası denize akan petrolün yanması günlerce İstanbul halkı tarafından izlenir. İzlemeyi bir fırsat haline getiren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 348)

3.1.2.3.3.6.106. Köfteci (Köfte satıcısı)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ahmet'in can sıkıntısını gidermek için çizdiği futbol dizisindeki çizimleri, betimlemelerinde geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 535)

Sessiz Ev'de esnaftan haraç topladıktan sonra Hasan, Serdar ve Mustafa'nın yemek yedikleri yer ve meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Yeni Hayat'ta çeşitli hareketleriyle Mehmet'in vuruluşunun Canan tarafından anlaşılmasını sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 54)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un ticaret alanında büyüdüğünü düşünmesine sebep olan çevreyi yaptığı mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

Mevlut karakterinin geçinmek için yaptığı pilavcılık aracılığıyla yıllar içinde insanların yemek tüketimi algısının değişime uğraması ve Mevlut'un bir gün gerçekleştireceğine inandığı hayali bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273)

Değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalara sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Zabıtalara içinde tüp olan, camekânlı satıcı arabalarına genelde el koymamalarının ifadesi ve sebebinin açıklanması sırasında adı geçen bu türdeki satıcılardan biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 278)

3.1.2.3.3.6.107. Köfteci (Vilayet köftecisi)

Kara Kitap'ta Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

3.1.2.3.3.6.108. Köfteci dükkânı

Kara Kitap'ta herkesin beklediği “o”nu değerlendirmesi, betimlemesi esnasında kullanılan dükkânlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bir yandan sokak satıcılığından yerleşik hâle gelen, gelişen meslek olarak bir yandan da Mevlut'un hayali olarak geçmiş zaman ile şimdiki zaman karşılaştırılması şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273)

3.1.2.3.3.6.109. Kömürücü

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in araba tamircisinin orada kaza sonrası ilk defa gördüğü aracının ona hissettirdikleri, Füsun'u düşündürmesi gibi sebeplerden dolayı yaşadığı hüznün etkisinin anlatımı ve bu etkiyle arabayı satın alma kararını vermesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 469)

3.1.2.3.3.6.110. Kunduracı

Benim Adım Kırmızı'da Üstat Osman'ın, Kelebeğin nasıl bir usta nakkaş olduğunu anlatması sırasında kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 282)

3.1.2.3.3.6.111. Kunduracı dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

3.1.2.3.3.6.112. Kuru kahveci

Sessiz Ev'de bu meslek, milliyetçi gençliğin haraç toplaması esnasında işlenir. Bu meslek sahiplerinin, başka bir deyişle mahalle esnafının o dönemde yaşanan siyasal

olaylarda içinde buldukları durumu anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

3.1.2.3.3.6.113. Kuru kahveci dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın “Son Söz” bölümünde yazarın bulunduğu çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 546)

3.1.2.3.3.6.114. Kuru yemişçi

Kara Kitap'ta Galip'in eski oturdukları apartmanı gördüğünde, akşam saatlerinin ve sokağın silüetinin çıkarılması amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

Yeni Hayat'ta kuru yemişçi Osman'ın içinde bulunduğu psikolojik halin yansıması amacıyla araç olarak kullanılmıştır. Kuru yemişçiden öncesi bir iki cümleyle anlatıldıktan hemen sonra Osman, sanki çocukluğuna döner gibi ağlamaya başlar. Sonra kuru yemişçiden çekirdek aldığında yine Mehmet'i bulduğunda ne yapacağını bilen ve tasarlayan Osman haline geri döner. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bilgi veren, çevrede olanların aktarıcısı görevinde görülür. Mevlut'un bir sabah çalıştığı Binbom Büfenin kapalı olduğunu gördüğünde, neler olduğunu bu meslektan öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 302)

Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.115. Kuyumcu

Sessiz Ev'de bu meslek Kapalı Çarşı'da dükkânı olan Yahudi Avram Efendi karakteri üzerinden işlenir. *Cevdet Bey ve Oğulları*'nda görülen para, kuyumculuk ve azınlık üçlüsünü yazar burada da bozmamıştır. Dönemin sosyal şartları, Cumhuriyet'in ilanı, ticaret işleri için aktarıcıdır. İstanbul'dan haberleri o verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 85)

Selahattin Bey'in ansiklopedisini yazabilmesi için para da lazımdır. Kendi parası bitince bu sefer eşi Fatma Hanım'ın mücevherlerine sıra gelir. Bu mücevherlerin nakde çevrilmesinde de tabii ki kuyumcu Avram Efendi rol alır. Avram Efendi'nin her gelişinde, yani her yeni parça satışı esnasında yeni bir inkılâp ile karşılaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89)

Faruk Bey'in gece evde açtığı buzdolabının içindekiler, bu meslek ve onun düzenlediği vitrine benzetilirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 187)

Kara Kitap'ta pavyondaki hikâye anlatıcılarından biri de fotoğrafçıdır. Onun hikâyesinde kuyumculuk geçen mesleklerden biridir. Esnaf olarak da, Mevlana'nın hikâyesiyle de kullanılır.

Galip için, artık bir sırrın olmadığını, şehrin şifresini çözdüğünü, her şeyi artık bildiğini, her şeyin tanıdık geldiğini anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

Yeni Hayat'ın ilerleyen sayfalarında Canan'ı Dr. Narin ve ailesinin yanında bırakıp Mehmet'i aramak için yola çıkan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek aslında suçlu olan kişinin kim olduğunun bulunabilmesi için yapılan işkencede meslek erbabının işini engelleyecek şekilde şiddete uğramamasına dikkat etmek adına verilen örnek bir olayda kullanılmıştır. Padişahın kız kardeşi Necmiye Sultan'ın sapı yakuttan taşlı bir fincanını tamir etsin diye zergerle kuyumcuya vermesi ve bu değerli eşyanın çalınması olayıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257-258)

Kar'da çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 233)

Masumiyet Müzesi'nde Avrupa yolculuğu öncesi mola verdikleri oteldeki akşam yemeğinde Kemal'in Füsün'a ve kendisine nişan yüzüklerini takmasından sonra, Füsün'un parmağındaki yüzüğe bakışının betimlenmesinde adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 442)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta genel olarak para değiştirilen yer olarak kullanılmıştır. Mevlut, kısmet satıcılığı işinden çok para kazanınca paralarını bu meslek aracılığıyla marka çevirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91) Biriktirdiği paralardan Korkut'un düğününde takması için yine bu meslekten parasını evirterek 20 Mark alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 134)

Bu meslek Mevlut ve arkadaşı Ferhat'ın askere gidene kadar işlettikleri lokantada onlardan önce yaşanmış ve orayı işletirken yaşanan olayların anlatımında tarihsel bilginin dolaylı aktarımı sırasında kullanılmıştır. Azınlıkların mecburi gidişlerinin anlatımı sırasında lokantayı devralan kişinin mesleği olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.116. Küçük dükkân

Kara Kitap'ta Galip'in, İstanbul sokaklarında gezerken, takip edildiğini, bir gözün onu izlediğini belirttiği sıralarda Rüya'nın okumadığını düşündüğü polisiye romanlardan bulup satın aldığı küçük kitapçı dükkândır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.2.3.3.6.117. Lahmacun satıcısı (Lahmacuncu)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un pilav sattığı arabaya zabıta tarafından el konulması üzerine gittiği zabıta müdürlüğünde aracı alınan diğer satıcılardan biridir. nceki deneyimlerini sokak satıcılarının araçlarının başlarına gelebileceklerin, onların yaşadıkları zorlukların ve adaletsiz bir sistemin varlığının anlatımı, yaşananların sonucu bu meslek üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 278)

3.1.2.3.3.6.118. Leblebici, ekirdeki

Kafamda Bir Tuhaflık'ta sokakların mekân olması, romanın ana karakterinin de sokak satıcısı olması dolayısıyla sokaklarda satılan her ürün kurguda yer almıştır. Bu

meslek de onlardan biridir. Darbe sonrası yaşanan sıkıntılar, aramalar, gözaltılar, yasaklardan bir süre sonra yaşanan gevşeme bu meslek, yani satıcılık üzerinden anlatılır. Onların yeniden sokağa çıkıp satış yapmaları yasakların gevşemesi anlamına gelmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Bu meslek bir okul çıkışında, okul idaresiyle çıkan tartışmada görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

3.1.2.3.3.6.119. Manav

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in Nişantaşı'ndaki evinin bahçesinde bahçıvan olarak çalışan kişi, özellikle ikinci bölümde ön plâna çıkar tabii bir yanıyla, o da bahçıvanlıktan daha çok kâr elde edeceğine inandığı manavlık yapmaya başlamasıyla. İşini dönemin pek çok insanı gibi zamanla savsaklayarak, bahçeye bakmaz olur. Oysaki manavlığa adım atmasına Cevdet Bey ön ayak olmuştur. Bir çeşit vefasızlık modasına, kendi çıkarını ciddiye alma modasına uymuştur. Bu "moda" manavlık mesleği aracılığıyla belirtilir.

Bozuk düzenin örneği olarak da ailece yenilen yemekte sohbet arasında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 544)

Şehrin ve Beyoğlu'nun silüetini anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir.

Sessiz Ev'de milliyetçi gençliğin haraç toplaması esnasında işlenir. Bu mesleğin, başka bir deyişle mahalle esnafının o dönemde yaşanan siyasal olaylarda içinde buldukları durumu anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

Kara Kitap'ta çeşitli yıldızların taklidinin yapılması yoluyla para kazananların işlerini icra ederken oluşturdukları kurguda Türkan Şoray taklidi yapan kadının karşısındaki erkek İzzet Günay olur ki İzzet Günay'ın buradaki mesleği manavlıktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Kitabın ilerleyen sayfalarında Celâl'in kendisi olmak için gittiği berber, ona bir sürü soru sorar. Bu sorular yüzünden Celâl mecburen Gazeteci Celâl olur. Başka bir

deyişle yine kendisi olamaz. İşte bu sorular arasından ekonomiyi kapsayanlarda manavlık mesleği de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167)

Bu mesleğin kullanıldığı diğer yerlerde mesleğin gereği şeklinde kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ın başında Osman'ın tanıştığı yeni dünya sonrasında, gerçek hayatı olan ancak kurguya göre “*eski dünya*”⁴¹ olarak nitelenen eski hayatının tasvirinde kullanılmıştır.

Eski hayatından kaçışını anlatmak isterken de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Manavlık mesleği, romanda eski hayatın tasviri ve şimdikiyi yaşayan Osman'ın eskiden beklediği yeniyi ararken gezdiği yerleri yeni araştırma konusuyla birlikte yine yollara düşmesi sırasında gördüğü yerlerin betimlenmesi amacıyla kullanılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da küçük esnafın temsilcilerindendir bu meslek. Mahallenin içinde olan bitenden haberdar, duyarlı, destekçi ve hoşgörülü tavrıyla aile sıcaklığını hissettiren bir meslektir. Şeküre'nin organize ettiği gelin alayı, onun Kara ile olan nikâhlarını resmileştiren, nikâhı insanlara duyuran bir özellik taşır ki bu alaya katılan mesleklerden biri olarak kullanılırken aile ortamının sıcaklığı da hissettirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219) Mahallede çalışan, aile sıcaklığını hissettiren, hâlden anlayan, gözü paradan başka bir şey görmeyen karakterde olmamaları bakımından da insana (roman karakterlerine) umut aşılayan, iyimserlik gibi pek çok olumluluğun ortaya çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Kar'da bu meslek genelde romanda çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. Askeri darbeden kimsenin rahatsız olmadığını, insanların günlük hayatına devam ettiğini belirtmek amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

---

⁴¹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 12.

Almanya'ya döndükten sonra kendisini okumaya veren ve her sabah kütüphaneye giden Ka'ya kütüphane yolundaki tanıdık iş yerlerinin sahipleri profesör diye seslenirler. Bu iş yerlerinin sahiplerinden birisi de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 232)

Ka'nın Almanya'dayken sık sık alışveriş yapıp mandalina aldığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 234)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman'ın Mevlut'a sokak satıcılığının geleceği olmadığını anlatması için örnek vermek amacıyla bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171-172)

Seyyar satıcılığın yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

3.1.2.3.3.6.120. Mandıra dükkânı

Kar'da bu meslek betimleme, çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16) Romanın ilerleyen bölümünde Osmanlı döneminde, Kars'ın o zamanki hareketli ortamını hayal eden Ka'nın bu hayal sırasındaki betimlemesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

3.1.2.3.3.6.121. Manifaturacı

Kara Kitap'ta Galip'in eşi Rüya'nın son görüldüğü yerdir. Rüya mor düğme almaya önce düğmeciye sonra da manifaturacıya gider. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsün ile buluşmak üzere Merhamet Apartmanına doğru yürürken gözlemlerini aktardığı dış mekân betimlemelerinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta üç kız kardeşin Rayiha'nın kına gecesinde eğlenmeleri, Samiha'nın onu istemeye gelenlerin taklitlerini yapması sırasında adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

3.1.2.3.3.6.122. Manifaturacı dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in hem zengin tüccar hem de Müslüman olan kendisi gibi bir iki örnek meslek sıralamasında kullanılan mesleklerden biridir. Bunun amacı ise azınlıkların ticaret sektörüne olan hâkimiyetidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17-18)

Kara Kitap'ta herkesin beklediği "o"nu değerlendirmesi, betimlemesi esnasında kullanılan dükkânlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139) Ayrıca manifaturacı dükkânı sokağın ve çevrenin betimlemesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 406)

Kar'da Ka'yı takip eden hafiyenin önüne çıkabilmek için önceden girip saklandığı meslek icrasının yeri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 190)

3.1.2.3.3.6.123. Marangoz dükkânı

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'nın hem kuyuculuk işi için gerekli malzemeleri aldığı hem de kasabaya indiğinde sohbet ettiği, yani sosyalleşme yaşadığı kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

3.1.2.3.3.6.124. Marangozların dükkânı

Kara Kitap'ta Celâl'in İstanbul'daki afyon ve esrar trafiğinin izlerini sürmek için gezindiği ve tasvirini yaptığı Tophane civarındaki mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

3.1.2.3.3.6.125. Meyhaneci

Masumiyet Müzesi'nde Paris dönüşü Fuaye' de buluşup konuşan Sibel ve Kemal'e servis yapan garsonun işinin ehli olma süreci Kemal tarafından anlatılırken görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207) Böylece o dönemde en iyi sofraya ve içki adabının kimlerden öğrenilmesi gerektiği hususunda bilgi verilmiş olunur.

3.1.2.3.3.6.126. Mezeci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ayşe'nin nişanından evine dönen Refik'in Perihan için bir şeyler almak istediği meslek olarak kullanılmıştır. Yeni açılmış olmasıyla bir çeşit çevre betimlemesi de yapılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 504)

Ahmet'in İlknur ile buluşmak için evine doğru giderken, çevre betimlemesinde kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 546)

Masumiyet Müzesi'nde olayların geçtiği dönemlerde, içki, sigara gibi ürünlerin yurt dışından getirilmesi sıkıntılı olduğu, yurt içinde de sınırlı satıldığı için bu tip meslekler aracılığıyla satın alım gerçekleştirilir. Bu meslek üzerinden dönemin ekonomik yapısı hakkında da ipuçları verilmiş olur. Kemal, Sibel ile nişanlanacağı otelde misafirlerine ikram etmek istediği içkileri bu tip meslekler aracılığıyla satın alır. Bu ihtiyacı o dönemdeki pek çok eğlence yeri de karşılar romana göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Bu meslek partilerin malzemesinin satılması açısından önemlidir. İyi bir partinin yolunu açan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 177)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un insanların hazır yemek algısının değişimini anlattığı mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273)

3.1.2.3.3.6.127. Miskçi dükkânı

Benim Adım Kırmızı'da Osmanlı dönemindeki güzel koku dükkânı olarak görülen bu meslek, meddahın ağzından anlatılan "Ben Para" adlı hikâyede paranın gizlendiği yerlerin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.2.3.3.6.128. Mobilyacı

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek Kemal İle Sibel'in yeni gelişmeye başlayan Etiler ilçesinde yapılan yeni binalara bakıp, evin içini nasıl döşeyeceklerinin hayalini kurdukları zamanlarda gözlerine takılan eşyaların satılması sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.129. Muhallebici

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sosyalleşme alanı olarak kullanılmıştır. Ortak zaman geçirmeyi sağlar. Nusret Bey'in oğlunun hoşça vakit geçirmesini sağlamak, onu hoş tutup eğlendirmek amacıyla sevgilisi tarafından Nusret Bey'in isteğiyle götürülmesi şeklinde romanda görülür. Böylece baba oğul ilişkisinin oluşmadığı da anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Kara Kitap'ta bu meslek daha çok mekânsal bir kullanımla görülür. Anıların betimlenmesinde, hatta bazen isim de vererek gençlik yılları anılarında Sütüş Muhallebici olarak da kullanılmıştır. Sokağın ya da İstanbul silüetinin betimlenmesinde, karnın doyurulmasında vb. pek çok fonksiyonda, sıkça kullanılan bir meslektir.

Galip, muhallebicilerin kalabalık olması özelliğini yalnızlıktan kurtulmak için kurguda kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 127)

Her şeyi bir işaret olarak gördüğünde de yine muhallebicilik kullanılan mesleklerden biri olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

Galip, yeniden doğuyormuş gibi hissettiğinde, gezdiği caddelerde onu ilk muhallebici etkiler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 205)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in oğlunu takip edip, onun hakkındaki her türlü bilgiyi kendisine iletmesi için tuttuğu araştırmacının gözlem ve izlemeleri sonunda tutanağa geçirdiği tespitlerinde Nahit'in günlük ihtiyaçlarını karşıladığı mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107)

Benim Adım Kırmızı'da katil olan nakkaşın etrafı dolaşıp kafasını dağıtmaya çalıştığında karşılaştığı Tavukçular Çarşısının betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta insanların sosyalleşebilmesi, birbirleriyle buluşabilmeleri için kullanılmıştır. Mevlut, kızı ile baba kız ilişkilerini geliştirip sohbet etmek için bu mesleğin işini icra ettiği mekânı tercih eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391) Samiha karakteri de, Mevlut görüşmelerine sıkıntı çıkardığı, oğlunu reddettiği için Fatma'ya kırgın olan Vediha'dan uzak olmak için kızları (yeğenleri) Fevziye ve Fatma ile böyle sosyalleşme alanlarında görüşür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 396) Kurgu için önemli olan gelişme, Samiha ile Ferhat'ın birbirine açılması sürecidir. Bu süreç de Samiha'nın Mevlut'u bu mesleğin icra edildiği yere davet etmesiyle başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 424) Bu mesleğin işlettiği yerde, Samiha ile Mevlut, ilişkiye başlar, gelecekte neler yapacaklarının plânlarını burada yaparlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 425-426- sayfa 428)

Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Mevlut'un mektupları Samiha'ya yazdığını itiraf etmesi de bu mesleğin icra edildiği mekânda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 454)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Sırrı Bey ile buluşmak için Cem'in seçtiği yerdir. Mesleğin yapıldığı yer kurmaca metin yapısında mekân unsuru fonksiyonunda kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Bu mesleğin ayrıca yoğun temposu sayesinde hayatını alt üst eden bilginin doğru olmadığını öğrendiğindeki şoku atlatmak için bir araç olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137) Üst üste edindiği bilgiler sonrası mekândan ayrılırken de aynı psikoloji içindedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

3.1.2.3.3.6.130. Mutfak eşyaları satan dükkân

Masumiyet Müzesi'nde oluşturacağı müze için eşya araştırmaları yapan Kemal Bey'in, aradığı ya da incelediği objelerin seri üretim sonrası tüm dünyaya satışının yapıldığını fark ettiği mesleklerdendir. Bu dükkânda gördüğü pek çok eşyanın

benzerini, aynısını farklı yerlerde de gördüğünü idrak eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 475)

3.1.2.3.3.6.131. Müze dükkânı

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in İran gezisi sırasında görüp etkisinde kaldığı "Şehname" adlı eserden yararlanılarak çizilen resimden etkilenerek bu resmin bir kopyasını bulmak adına yaptığı araştırma sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

3.1.2.3.3.6.132. Nalbur

Sessiz Ev'de milliyetçi gençliğin haraç toplaması esnasında işlenir. Bu meslek, başka bir deyişle mahalle esnafının o dönemde yaşanan siyasal olaylarda içinde buldukları durumu anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

Yeni Hayat'ta Canan ile Osman'ın yeni hayatlarını ararken, ölümden bahsetmeleri sırasında yemek ya da başka ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken Canan'ın alışveriş yapıp, sonra da aldıklarını bir yerlerde unutması sırasında betimlenen mesleklerin sıralamasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 55)

Kar'da bu meslek betimleme, çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsün ile buluşmak üzere Merhamet Apartmanına doğru yürürken gözlemlerini aktardığı dış mekân betimlemelerinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'nın hem kuyuculuk işi için gerekli malzemeleri aldığı hem de kasabaya indiğinde sohbet ettiği, yani sosyalleşme yaşadığı kişinin mesleği olarak kullanılmıştır.

Bunun dışında dış mekân betimlemesi için de kullanılmıştır. Daha çok geçmiş Öngören ile otuz yıl sonraki Öngören'in karşılaştırılması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

3.1.2.3.3.6.133. Nalburiye (Nalbur)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey işe küçük oduncu dükkânından başlayıp gittikçe yükselen bir grafikte yukarı tırmanan parlak bir tüccar olana kadar yaptığı işlerden biri olarak karşımıza çıkartılır. Nalburiye olarak da kullanımı görülür.

Cevdet Bey'in ticarete yeni olduğu yıllarda azınlıkların elinde olan ticaretin Cevdet Bey'in bakış açısıyla anlatımında görülen kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Hem Türk hem de Müslüman olup ticaretle ilgilenen az sayıda kişilerin sayımı esnasında Fuat Bey ile Cevdet Bey'in ticari meslek dalındaki ortak özelliklerinin betimlenmesinde kullanılır. İkisi de bu mesleği yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

3.1.2.3.3.6.134. Nalbur dükkânı

Cevdet Bey Oğulları'nda Cevdet Bey'in babasının vefatından sonra ticarete atılması, ailesine bakmak zorunda kalması ve gittikçe zenginleşen bir ticaret erbabı olma sürecinin açıklanması sırasında ticaretteki ilk adım mesleklerden biri olarak kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta Saim ve Galip'in, Saim'in arşivinde yaptıkları araştırma sırasında karşılıklarına çıkan bir hikâyede geçer ve sakin bir hayatın izini anlatmak için ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75)

3.1.2.3.3.6.135. Nohutlu pılav ve Arnavut ciğeri satıcısı

Masumiyet Müzesi'nde dış mekânın, Füsunlara giden yolun, betimlenmesi sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

3.1.2.3.3.6.136. Ocakçı

Kar'da katilin eğitim enstitüsü müdürüne kendisini tanıtırken yaptığını belirttiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

İhtilal sonrası uygulanan sokağa çıkma yasağı sırasında evlerine gidemediklerinden açık kalan çayhanede çalışan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 168)

3.1.2.3.3.6.137. Oduncu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in babasının ölümünden sonra ticarete atılması ve gittikçe yükselen bir grafikte zenginleşmesinin anlatımında, ticarete atıldığı ilk mesleklerden biri olarak kullanılmıştır.

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı, Kadın ile birlikte fotoğraflarda belirttiği kişiyle tanışmaya ya da onu yakından görmeye gittiklerinde, Fotoğrafçının Saatçinin dükkânını göstermek için kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

3.1.2.3.3.6.138. Oduncu dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda annesinin rahatsızlığı sebebiyle memuriyetten istifa edip İstanbul'a yerleşen ailede baba, Haseki'de oduncu dükkânı açar. Ama sürpriz bir şekilde annenin beklenen ölümü yerine baba vefat eder. Abi Nusret tıpta okuduğu için işlere Cevdet Bey bakmak zorunda kalır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Cevdet Bey işte bu küçük oduncu dükkânından nalburiye, boya satıcılığına, oradan da son olarak belediyeden ve Şirket-i Hayriye'nin bütün lambalarını satın alma ayrıcalığını elde ettikten sonra gittikçe yukarı tırmanan parlak bir tüccar olarak karşımıza çıkartılır.

Benim Adım Kırmızı'da küçük esnafı temsilen kullanılmıştır. Mahallede çalışan, aile sıcaklığını hissettiren, hâlden anlayan, gözü paradan başka bir şey görmeyen karakterde olmamaları bakımından da insana (roman karakterlerine) umut aşıl原因an, iyimserlik gibi pek çok olumluluğun ortaya çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

3.1.2.3.3.6.139. Otobüs biletçisi

Kara Kitap'ta Galip'i Celâl sanıp onunla telefonda konuşan ve ondan ısrarla adresini isteyen telefondaki sesin, Celâl'e (Galip'e) okuyucularının ona inanmışlığını kanıtlamak, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu anlatmak için kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Bu mesleklerden biri olan emekli otobüs biletçisi üzerinden, hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgular telefondaki ses. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

3.1.2.3.3.6.140. Otopark işleticisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha'nın kalan pilavı ve tavuğu ertesi gün yeniden pişirip demlediğinde Mevlut'un buna "terbiye etmek" diye nitelemesi sırasında kullanılmıştır. Bu nitelemenin öğrenildiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

3.1.2.3.3.6.141. Oyuncakçı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un aşk mektuplarını Samiha'ya yazıp yazmadığı düşüncesi, Rayiha'da ciddi kıskançlık yaşatmaktadır. Bunun yansıması bu meslek ve bu mesleğin ürettiği ürün üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329)

3.1.2.3.3.6.142. Pansiyon işletmecisi

Kar'da Muhtar ile Ka'nın buluşmasından sonra, Muhtar'ın üniversite döneminden Almanya'ya giden arkadaşlarının neler yaptığını sorduğunda Ka'nın anlattığı arkadaşlarından birinin yaptığı meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

3.1.2.3.3.6.143. Pastane

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre betimlemesi ve sosyalleşme alanı olarak kullanılmıştır.

Kara Kitap'ın başında Celâl'in Galip'e anlattığına göre, babaanne ve dedesi şekerçi dükkânını, şekerçi Hacı Bekir'in dükkânı ve lokumlarıyla rekabet edemediği için önce pastaneye sonra da lokantaya çevirirler. O dönemdeki ekonomik durum ve rekabet hakkında fikir sahibi olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Ayrıca Galip ve Rüya'nın geçmişlerini hatırlamalarında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53)

Paşa'nın tebdil-i kıyafet gezip gerçek hayatı izlediği anki psikolojisinin betimlenmesinde de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 280)

Sessiz Ev'de Metin'in bakış açısından Bağdat Caddesini sevme sebeplerinde, sahteliğin, kendini gizlememenin anlatımında çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

Yeni Hayat'ın başında Osman'ın tanıştığı yeni dünya sonrasında, gerçek hayatı olan ancak kurguya göre "eski dünya"⁴² olarak nitelenen eski hayatının tasvirinde kullanılmıştır. Canan'ın evine onu arayıp sormak için gitmeden önce oyalanmak için bakındığı yerlerden biri olarak tasvir edilmiştir. İnsanların buluştukları, gerçekleşecek olay öncesi plân yaptıkları ya da Osman'ın kızıyla vakit geçirip ona şeker aldığı meslektir ve daha çok da tasvir amaçlı kullanılmıştır.

Canan'ın ortadan kaybolması sonrası onu arayan Osman'ın, Canan'ın evine gitmeden önce oyalanmak için vakit geçirdiği meslekler ve tasvir sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Kar'da enstitü müdürünün öldürüldüğü mekân ya da insanların buluşma noktası olarak kullanılır. Adı da manidardır: Yeni Hayat Pastanesi. Böylece romanlar arası etkileşimin, metinlerarasılık yöntemiyle devam ettirildiği gözlenmiş olur.

3.1.2.3.3.6.144. Pavyon işletmecisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın tahsildarlığı iyice öğrenmek için kâtiplerden bu işin geçmişi hakkında bilgi edinirken önünden geçen evrak ya da fişlerin içinden çıkan işini bitirmek istediği Sürmeneli Sami'nin işletmesini yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

3.1.2.3.3.6.145. Perdeci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Binbom Büfe'den kovulmasından sonraki ekonomik sıkıntıya çözüm olarak Rayiha'nın Mevlut'a verdiği destekte bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 303)

---

⁴²Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 12.

3.1.2.3.3.6.146. Peynir satan dükkân

Kar'da Ka'nın, şiir yazmak için ilham gelmesi amacıyla Kars'ı gezerken fark ettiği dış mekânı betimlemesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

3.1.2.3.3.6.147. Piyangocu dükkânı

Sessiz Ev'de Hasan'ın tren istasyonunda tren beklerken gördüğü bu meslek, babasını hatırlaması ve babasıyla anlaşamadığının anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

3.1.2.3.3.6.148. Plâk ve kaset satan dükkân

Kara Kitap'ta Galip, Rüya'nın eski bir fotoğrafına bakıp, onun esrarının içine girmeye çalışırken, Nişantaşı'nın Cuma günü yoğunluğunun tasviri esnasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

3.1.2.3.3.6.149. Plastik atölyesi

Kara Kitap'ta Galip'in Celâl ve Rüya'yı aramak için yaptığı araştırmalar arasında bulduğu telefon defterinde şüphesini çeken kişinin mesleğini icra ettiği yerdir. Burada kova, sepet vb. ne istenirse yapıldığını da bu numarayı aradığında anlar.

Galip, artık şehrin esrarını çözmüş, işaretleri anlamaya başlamıştır. Eski kişiliğini geride bırakıp yeni hayata adım atmaktadır. İşte bu meslek bu yeni hayatındaki ilk görüngüler ve işaretlerden biri olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

3.1.2.3.3.6.150. Poğaçacı

Kara Kitap'ın başında bir kış sabahının tasvirinin gözler önünde canlanmasını sağlamak amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

3.1.2.3.3.6.151. Pulcu

Gizli Yüz'de bu meslek işine gösterdiği dikkatli ve özenli tavrının benzetme ilgisiyle kullanılmasıyla görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

3.1.2.3.3.6.152. Saatçi

Kara Kitap'ta pavyondaki hikâye anlatıcılarından biri de fotoğrafçıdır. Onun hikâyesinde geçen mesleklerden biridir. Aynı zamanda küçük esnaf olarak da kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ta Osman ve Canan'ın bir yandan Mehmet'in hayatını konuşurken diğer yandan binecekleri otobüsün nereye gideceğini neşeyle tartışırken maslarında bulunan objeleri aldıkları yer ve mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

Zaman, saat ve saatçiliğin Doğu kültürü ile Batı kültüründeki algısının farklılığının anlatımında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek önce işinin ustası olması ve meddahın anlattığı "Ben Para" adlı hikâyede geçen paranın saklandığı yerlerden biri olarak (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117); ikinci olarak da bu işin icra edildiği yer olarak kullanılmıştır. Katil nakkaşın kim olduğu ortaya çıktıktan sonra onun kaçıışı sırasında yolda gözlemediği anılarını oluşturan mesleklerden biri olarak betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

Ayrıca bu meslek resimlerde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 349)

Gizli Yüz'de bu meslek kurgudaki diğer tüm meslekler gibi hem karakterin adı hem de mesleğidir. Kurguda ilk olarak Kadının, Pavyon Fotoğrafçısına verdiği iş gereği çektiği fotoğraflardan tespit edilmesi ve Fotoğrafçının onu bulma çabalarında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21) Fotoğrafçı, Kadının isteği üzerine ona bir soru soracaktır. Bu sorunun alt yapısını oluşturmak için saatini bu mesleğe verir ve onu tamir etmesini ister: "*Saatçi: Nereden anladın bir derdi olduğunu?*

Fotoğrafçı: Öyle hissettim... Huzursuz ediyordu beni...

Saatçi: Herkes bu kadar hissedebilseydi, dünya bambaşka bir âlem olurdu... Hiç kimsenin akıl edemediği bir parça takacağım saatinin kalbine. Ne saatin, ne de sen

huzursuz olacaksın artık."⁴³ Saatçi, saati tamir ederken kurgunun temelinde yatan bireyin kendisiyle olan çatışmasını ve bunun farkında bile olmamasını anlatmak için bu mesleği kullanmıştır. Ruhun bozuk yapısı saatlere, onu düzelden de saatçiye denk düşmektedir. Bu durum Kadının Fotoğrafçıya bu mesleği icra eden kişiye sormasını istediği sorunun cevabı olarak verilirken açıklanır: "*Fotoğrafçı bir an cesaretlenir. Kadının sorusunu hatırlamıştır. Fotoğrafçı: Hayatta ne olmasını istersin en çok? Saatçi bir an düşünür.*

Saatçi: İnsanlara saatleri anlatmak isterdim... Mekanizmaların inceliğini, yayların korkunçluğunu, çarkların karanlığını... Şimdi kimse saat nedir farkında bile değil... Belki bunun için insanlar kederli, belki bunun için hikâyelerini bile anlatmıyorlar... Akreple yelkovanın arkasında nasıl bir can vardır, hissetmiyorlar bile... İnsanlara saatlerin sırrını anlatabilmek isterdim... O zaman uykudan uyanır gibi dünyaya gözlerini açarlardı... Kederlerinden kurtulur, belki kendi hikâyelerini anlatabilirlerdi..."⁴⁴

Kurgudaki dönemeçlerden biri Fotoğrafçının hem Kadını hem de bu mesleği icra edeni yitirmesidir. Onun huzursuzluk sebeplerinden biri de bir noktada bu olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36) Kadını ve Saatçiye otobüs yolculuğundaki bir molada, kahvedeki bir televizyonda gören Fotoğrafçı kabullendiği yokluğu yeniden hatırlar ve onları, daha çok da Kadını bulmak için çabalamaya başlar. Televizyonda izlenen videokasetinde bu meslek insanlara dertlerini anlatınca rahatlayacakları bir sistem oluşturduklarından bahseder. Bahsederken asıl noktanın saatlerden yola çıkılması olduğunu vurgular. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52) Kitabın sonlarına doğru bir binada kamera karşısında kayıt altına alınarak hüznelerini hikâye edenlere, dertlerini nasıl anlatıp rahatlayacaklarını da anlatan bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

3.1.2.3.3.6.153. Saatçi dükkânı

Kara Kitap'ta Galip'in Celal'in yazılarına artık aldanmayacağına karar vermesini sağlayan yazılarında geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 256)

⁴³ Orhan Pamuk, *Gizli Yüz*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 22.

⁴⁴ Orhan Pamuk, *Gizli Yüz*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 24.

Benim Adım Kırmızı'da katil nakkaşın kim olduğu ortaya çıktıktan sonra onun kaçıışı sırasında yolda gözlemediği anılarını oluşturan mesleklerden biri olarak betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

Gizli Yüz'de hem meslek hem de mekân olarak kullanılmıştır. Kurgusal metinlerdeki yapıyı oluşturan unsurlardan biri olarak, mekân olarak, görev üstlenmiştir daha çok. Bazen olayların geçtiği bazen de bir otel odasından Kadının gelip gelmediğinin izlenmesi için odaklanılan bir mekân olur.

3.1.2.7.3.6.154. Sabun köpüğü satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

3.1.2.3.3.6.155. Sahaf

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Osman'ın Refik'in istediği kitapları aldığı meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 229)

Kara Kitap'ta kitap satılan yer özelliğiyle işlenmiştir. Sahaf çırağı ile ilgili Celâl'in bir yazısı da bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 250) Sahaflar yer belirlemede de önemlidir. Galip'i Celâl sanarak onunla konuşan telefondaki ses, Galip'i (Celâl'i) adresini vermesi için ikna etmeye çalışırken bazı kişileri bu meslekle ilgili yaptığı açıklamayla kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

3.1.2.3.3.6.156. Sahaflardaki dükkân

Yeni Hayat'ta baskısı yasaklanan, ama buna rağmen bir şekilde yeniden elden ele dolaşmaya başlayan, yeni hayatı anlatan kitabın dolaşımının nasıl sağlandığının öğrenilmesi sırasında okurun karşısına çıkartılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

3.1.2.3.3.6.157. Sandviççi / Sandviç satıcısı

Kara Kitap'ta Galip'in dışarı çıkıp etrafına bakındığında gördüklerini, sokağı ve dış çevreyi tasviri sırasında kullanılan meslektir. Galip'in işaretleri yakalama çabası sırasında gittikçe Celâlleşmeye başladığını anladığımız dış mekân betimlemelerinde içinde yaşadığı karamsarlığın yansımasıyla birlikte karşılaşırız.

Yeni Hayat'ta Canan'ın ortadan kaybolması sonrası onu arayan Osman'ın, Canan'ın evine gitmeden önce oyalanmak için vakit geçirdiği meslekler ve tasvir sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

3.1.2.3.3.6.158. Sarraf

Benim Adım Kırmızı'nın "Ben Para" adlı bölümünde sıkça kullanılan bu meslek, paranın bu mesleğin icra edildiği dükkâna gelmesiyle görülür. Meddahın anlattığı bu hikâyede paranın yaşadıkları üzerinden saf köylünün kandırılması, paranın önemi ve bu mesleği yapan kişinin mesleki ahlâkı umursamadığını belirtirken toplumun yozlaşması da dolaylı yoldan anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115..118) Para alanında uzman olan bu meslek, romanın başka bir yerinde Kara'nın para bozdurması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 211)

3.1.2.3.3.6.159. Sarraf dükkânı

Benim Adım Kırmızı'nın "Ben Para" adlı bölümünde sıkça kullanılan bu meslek, paranın bu mesleğin icra edildiği dükkâna gelmesiyle görülür ve hikâye başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115)

3.1.2.3.3.6.160. Sarraf yazıhanesi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda insanlar zor durumda kalınca maaşlarını çok ucuza bu kişilere, mesleğe kırdırırlar ki burada ekonominin sadece bu az sayıdaki tüccarlar için iyi gittiğini anlarız.

3.1.2.3.3.6.161. Seks dükkânı

Kar'da Ka'nın Almanya'da yaşadığı çevrenin betimlenmesinde kullanılmıştır.

3.1.2.3.3.6.162. Sobacı

Sessiz Ev'de tıpkı, demirci ustası gibi, kitabın ilerleyen bölümlerinde Selahattin Bey'in bilgilerin doğruluğunu kontrol edebilmek için kullanabileceği deney aletleri ya da onun kafasında tasarladığı aletleri yapabilmek için ihtiyaç duyduğu bir meslek erbabıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

3.1.2.3.3.6.163. Sütyenci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.2.3.3.6.164. Şekerci

Kara Kitap'ta Melih karakterinin, anne ve babasının şekerci dükkânlarında yaşadıkları rekabeti bahane ederek yurt dışına çıkmayı bahane etmesi için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Yeni Hayat'ta bu meslek Osman'ın son yolculuğum diye nitelendirdiği ve son arayışı olan Süreyya Bey ile sohbeti sırasında görülür. Onlar film ve kitap üzerine sohbet ederken Osman düşüncelerine daldığını Süreyya Bey'in torunu yanlarına geldiğinde fark eder. Bu fark ediş aynı zamanda bir aydınlanmadır da. Geçmişten şimdiye doğru giden fark edişler sırasında Süreyya Bey'in mesleği için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 213)

Artık arayışının bittiği, hayatında ne istediğini anladığı ve evine döndüğü yolculukta mola verilen lokantada yine görülür bu meslek. Yeni hayata dair arayışının bittiği ve o karamelalarla işi kalmadığı kurgusuyla bu sefer "Ferah" adlı bir nane şekeri ile rahatlık, huzur duygusu verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımı sırasında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan

görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

3.1.2.3.3.6.165. Şekerci dükkânı

Kara Kitap'ta iki ayrı şekerci dükkânından bahsedilir. Şekerci Hacı Bekir'in dükkânı ile Galip'in dedesinin şekerci dükkânı. Bu iki dükkânın üzerinden dönemin rekabet anlayışı hakkında fikir edinilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek Kemal karakterinin Füsün ile yaşadığı aşkı betimlerken benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

Hatıraların Masumiyeti'nde, *Masumiyet Müzesi* romanında Kemal'in duygularını Orhan Pamuk'a anlatması ve bu anlattıklarının bu eserde Ayla'nın ağzından aktarımı sırasında görülür. Kemal, Füsün ile geçirdiği güzel zaman dilimleri için bu mesleği benzetme ilgisiyle kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20) Ayla, Kemal'in bu yorumuna Füsün'un duygu dünyasını bildiğinden dolayı kızar.

3.1.2.3.3.6.166. Şişeci dükkânı

Benim Adım Kırmızı'da katil nakkaşın kim olduğu ortaya çıktıktan sonra onun kaçışı sırasında yolda gözlemediği anılarını oluşturan mesleklerden biri olarak betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

3.1.2.3.3.6.167. Şurupçu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda karşımıza sıcak bastığında hararet kesilmesi ya da iç sıkılması gibi durumlarda karşımıza çıkartılır.

3.1.2.3.3.6.168. Tabelacı dükkânı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Cem'in babasının eski arkadaşı olan ve Cem'in emlak şirketinin ona daha insafli davranmasını isterken kendi mesleğinden pek kazanç elde edemediğini anlatırken görülür. Aynı zamanda da yıllardır öldürdüğünü düşündüğü ustasının aslında çok uzun süre yaşadığını da bu meslek sayesinde öğrenir Cem. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136)

3.1.2.3.3.6.169. Tamirci dükkânı

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının videokaseti üzerinden Kadına ulaşabileceği inancıyla işini gücünü bırakarak gittiği Garipler Şehrinde onu videokasetin sahibine götüreren kişinin bu amaçla iletişime geçtiği kişi burada bulunur. Kurgusal metinlerde görülen yapı unsurlarından mekân olma özelliğiyle görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

3.1.2.3.3.6.170. Tatlıcı

Kırmızı Saçlı Kadın'da kuyuculuk işinin sonunda suyun bulunmasıyla patron Hayri Beyin Mahmut Ustaya vaat ettiği ödüllerden biri olan baklavayı yapan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

3.1.2.3.3.6.171. Tavukçu

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un, pilavcılık yaparken pilava kattığı tavuğu satan meslek olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 264) Mevlut pilavcılığı bıraktıktan sonra Rayiha'nın çocuklar yesin diye tanıdık olması dolayısıyla indirimli tavuk aldığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 293)

3.1.2.3.3.6.172. Tekstilci

Masumiyet Müzesi'nde bu meslekte zenginleşen Turgay Bey için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 331)

Kırmızı Saçlı Kadın'da kuyuyu açtırmak isteyen Hayri Bey'in mesleğidir. Kurguda karakterlerin tanışmasına, iletişime geçip birlikte çalışmalarına vesile olan meslektir. Hayri Beyin neden kuyu açtırdığının açıklaması yapılırken bu meslek kurguya dâhil olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16-17)

Aralarda kuyudan su çıkıp çıkmadığını, çalışanları denetlemek amacıyla Mahmut Ustanın yanına kontrole gelen bu meslek, çalışanlarını motive etmek için onlara ödül vaat ederken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26) Bu mesleğin vereceği ödüller de aslında yüzyıllardır süren bir geleneğin eseridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

3.1.2.3.3.6.173. Terzinin dükkânı

Yeni Hayat'ta kaymakam Gdl Kasabasında bayiler toplantısının yapılmasını engellemek için Ankara'dan da destek alarak çeşitli karıştırmacı faaliyetler yapmayı hedefler. Bu karıştırmacı faaliyetlerden birisi de bu dükkânda gerçekleşen bomba yapımıdır. Bunun için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Ayrıca orada görselliğin ön plâna çıktığını fark etmesi, Osman'ın kendini sorgulamasına sebep olur. Mekân betimlemesi için araç olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82-83)

3.1.2.3.3.6.174. Tesisatçı dükkânı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut, kendisini yeniden evlenebilme fikrine alıştırmaya çalışırken çevresinden gördüğü, duyduğu örnek olaylarla ikna etmeye çalışırken bu örneklerde görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409)

3.1.2.3.3.6.175. Traktör ve tarım aletleri yedek parçacısı

Kar'da Sunay Zaim'in ilk oynadığı oyundaki kurşunların gerçek oluşunun fark edilmesindeki şaşkınlığın anlatıldığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

3.1.2.3.3.6.176. Traktör yedek parçası satan dükkân

Kar'da Ka'nın, şiir yazmak için ilham gelmesi amacıyla Kars'ı gezerken fark ettiği dış mekânı betimlemesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

3.1.2.3.3.6.177. Tuhafiyeci

Yeni Hayat'ta Canan ile Osman'ın yeni hayatlarını ararken, ölümden bahsetmeleri sırasında yemek ya da başka ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken Canan'ın alışveriş yapıp, sonra da aldıklarını bir yerlerde unutması sırasında betimlenen mesleklerin sıralamasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 55)

Kitabın ilerleyen bölümünde Mehmet'i arayan Osman'ın, Dr. Narin'in araştırmacılarının tuttuğu raporlar aracılığıyla ulaştığı, Dr. Narin'in tutanak

tutucularından birinin mesleğidir. Bu kişi, Osman'ın aradığı Mehmetlerden birine ulaşmasını sağlayacaktır. Çünkü bu tuhafiyecinin tuttuğu notlarda bir Mehmet bulunmaktadır. Onunla iletişime geçmek için de dükkânına gidip, annesinin tavrıyla eldiven isteyecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140-141)

3.1.2.3.3.6.178. Tuhafiyeci dükkânı

Kar'da Ka'nın Lacivert ve İpek'in ilişkisini öğrendikten sonra sokakta dolaşırken ruh halinin betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askerdeyken sohbet ettiği Ankaralı Ahmet'i tanıtırken onun ne iş yaptığını belirttiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

3.1.2.3.3.6.179. Turistik eşya satan dükkânlar

Kara Kitap'ta bu dükkânlar sayesinde Galip, romanda hem şehrin bir şifreler bütünü olduğunu hem de her şeyin ardında bir anlam ve anın gizli olduğunu anlatmaya başlar. Galip için artık bir sırrın olmadığı, şehrin şifresini çözdüğünün, her şeyi artık bildiğinin, her şeyin tanıdık geldiğinin anlatılması adına kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

3.1.2.3.3.6.180. Turşucu

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Benim Adım Kırmızı'da Vaiz Erzurumlu Nusret Hoca, söylemleri ile pek çok kişiyi etkisi altına alır romanda. Bu etkileycilik, Batılı sanatı isteyen ya da onunla ilgili çalışmalar yapan kişilerin karşısına çıkartılacak, kurgu boyunca karakterler icra ettikleri mesleği hem çok severek yaparken bir yandan da ölümün soğuk yüzünün Vaiz Nusret Hoca'ya inananlarca bu icracılara gösterileceği endişesi yaşatılacaktır. Endişenin ilk sinyalleri Kara'nın yıllar sonra döndüğü İstanbul'u gezerken vaize inananlardan biri olarak kurguda okuyucunun karşısına çıkartılan turşucunun ona anlattıkları üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15-16)

3.1.2.3.3.6.181. Tütüncü

Cevdet Bey ve Oğulları'nda tasvir amaçlı kullanılan azınlığı temsil eden mesleklerden biridir.

Yeni Hayat'ın sonlarına doğru bahsi geçen “Yeni Hayat Karamelaları”nın para yerine bakkallarda satılması bakımından rol oynar. Karamelalar bir çeşit para üstü niteliğiyle, kavanozlarda bulundurulur bakkallarda ve tütüncülerde. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 203)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal daha küçükken bayramda likör alsın diye dışarı gönderilen Füsün ile birlikte ararken baktıkları işlerden biridir. Burası tütüncü gazeteci Nurettin'in yeri olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42) Kitabın ilerleyen sayfalarında Nesibe halaya ev, yine bu tütüncü, gazeteci dükkânlarının karşısından alınır. Betimleme amacıyla kullanımı görülür.

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek Mahmut Usta'nın hem kişisel ihtiyaçlar için gerekli malzemeleri aldığı hem de kasabaya indiğinde sohbet ettiği, yani sosyalleşme yaşadığı kişinin mesleği olarak kullanılmıştır.

3.1.2.3.3.6.182. Tütüncü dükkânı

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek, bir zamanların İstanbul'unun betimlenmesi, romanın yıllar sonra okunduğunda daha iyi kavranması için, geçmişin anlatımı sırasında telefon jetonunun aracılığıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

Kemal karakterinin İstanbul betimlemeleri sırasında da yine bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Ferhat ile birlikte açacakları bir iş aracılığıyla ileride zengin olacaklarına dair düşünceleri arasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

3.1.2.3.3.6.183. Tütüncü, oyuncakçı, kırtasiyeci arası dükkân

Masumiyet Müzesi'nde Füsün karakteri romanda güzel bir kadın olarak nitelenmiş, güzel bir kadının yaşayabileceği sıkıntıları da yaşamış olduğu kurguda işlenmiştir. Bu durumu Füsün “*Öteki erkekler gibi değildi!*”⁴⁵ cümlesiyle belirttiği lisedeki öğretmeni için söyleyince, Kemal karakteri Füsün'un yaşadığı zorlukları ya da zor anları anlatmasını ister. Bu meslek bu zor anların ilki olarak romanda kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57-58)

3.1.2.3.3.6.184. Yedek parçacı

Kar'da bu meslek betimleme, çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek aracılığıyla Mevlut'un yaşadığı çevrenin pek tekin olmadığı anlatılmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219)

3.1.2.3.3.6.185. Zerger

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek aslında suçlu olan kişinin kim olduğunun bulunabilmesi için yapılan işkencede, meslek erbabının işini engelleyecek şekilde şiddete uğramamasına dikkat etmek için verilen örnek bir olayda kullanılmıştır. Padişahın kız kardeşi Necmiye Sultan'ın sapı yakuttan taşlı bir fincanını tamir etsin diye zergerle kuyumcuya vermesi ve bu değerli eşyanın çalınması olayıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257-258)

3.1.2.3.4.Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları

3.1.2.3.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Satış Elemanları

3.1.2.3.4.1.1. Ayrıran satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut pilav satarken yanında iyi satış yapabileceğini düşünen satıcılardan biridir. Bu satıcılar ve kendi çabalarıyla daha da satış yapabileceğini düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

---

⁴⁵ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 57.

3.1.2.3.4.1.2. Çakmak dolduran soluk giysili satıcılar

Kara Kitap'ta Galip'in aldığı polisiye romanlarının etkisini anlatırken kullandığı betimleme sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

3.1.2.3.4.1.3. Çekirdekçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin'in eski Refik ile o günkü Refik arasındaki değişimi fark edip onun geçmişini hatırlamaya çalışmasına neden olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

Yeni Hayat'ta garajların kıpır kıpır hayatlarının anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

3.1.2.3.4.1.4. Çerçi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Hacı Hamit Vural'ın geçmiş yoksulluk günlerinden nasıl zengin biri haline geldiğinin anlatımı sırasında görülür. Bu meslek Hacı Hamit'in babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

3.1.2.3.4.1.5. Eskici

Kafamda Bir Tuhaflık'ta gecekondulu mahallelerinden okula gidenlerin çoğunun zamanla çalışmak zorunda oldukları için okuldan ayrılmalarının herkes tarafından kanıksandığının anlatılmasına vesile olan çocuklardan birinin babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 419)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı Kadın ile birlikte fotoğraflarda belirttiği kişiyle tanışmaya ya da onu yakından görmeye gittiklerinde, Fotoğrafçının Saatçiyi gösterirken önlerine geçip Saatçiyi görmelerini engelleyen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Kadın bir anda taşınıp ortadan kaybolduğunda yine bu meslek görülür. Çünkü kadın eşyalarının hepsini bu mesleğe satarak elden çıkarır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

Kadını bulmak için Kalpler Şehrine giden Fotoğrafçının etrafı gözlemi sırasında dış mekân betimlemesi için kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Kitabın sonunda yolda yürüyen Fotoğrafçının karşılaştığı ve ona hikâye anlatan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112-113)

3.1.2.3.4.1.6. Milli Milli piyangocu (Piyango satıcısı)

Sessiz Ev'de Recep'in kardeşidir. İnsanlara şansını vermek ve kısa yoldan para kazanmak gibi duyguları aşılır.

Bu meslek romandaki Hasan karakterinin, nerede milli piyangocu görse, aklına babasının geldiğini belirtmesi ve bunu istemeden yaşaması ile hem onun babasına karşı hissettiği duyguları hem de Hasan karakteri hakkında okuyucuya fikir verir.

Babasının bu mesleği yapması Hasan'ı Nilgün'e karşı küçükken utandırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169)

Yeni Hayat'ta iki kere kullanılır. İkisi de bir bakıma aynı amaçla görülür. Canan'ı arayan Osman'ın psikolojik tahlil ve betimlemesinde kullanılan mesleklerden biri olarak karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36) Diğerinde de, yine Canan'ı arayan Osman'ın gece vakti otobüse binmeden önce mola sırasında gördüğü insan ve meslek betimlemesi sırasında kullandığı mesleklerden biridir.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta zabıta müdürlüğünden Hacı Hamit'in tanıdığı aracılığıyla kendisine verilen bir başkasına ait arabayı dürüstlüğü sebebiyle almayan Mevlut'a zabitanın üstten konuşması sonucu kendisini meydana atan Mevlut'un dışarıda gördüklerinin anlatımı sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

3.1.2.3.4.1.7. Seyyar kitapçı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babasının satış yapmadan önce yoğurt tepsilerini bıraktıkları lokantalardan birinde yapılan sohbetler esnasında o dönemin sosyoekonomik durumunun, İstanbul'un el altından değişen silüetinin meslekler üzerinden anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Romanda 1971 askeri darbesinde gerçekleşen olayların anlatımı sırasında icrası yasaklanan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

3.1.2.3.4.1.8. Seyyar satıcı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sokakta satış yapmak için yüksek sesiyle varlığını belli etmesiyle görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 316)

Vapurda satış yapan meslek olarak kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta Karaköy'de yaklaşmakta olan felaketin Galata Köprüsündeki tasviri esnasında kullanılan mesleklerden biridir.

Galip'in Celâl'in yazısını okurken kendisini "yerinde olmak istediği bir kişiyi iyice taklit edebildiğine karar verdiği zamanlardaki gibi, bir iç huzuru duyduğu"⁴⁶ anda oturduğu masadaki ay çekirdeği poşetinin bir seyyar satıcı tarafından satıldığını düşünerek gerçek dünyaya döner.

Bu meslek çeşitleriyle ilgili betimlemelerle seyyar satıcılık romanda manken müzesinde de kullanılarak bir zamanların sokağının tasviri amacıyla örneklenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu mesleğin yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

Ferhat, Mevlut'a elektrik tahsildarlığının püf noktasını anlatırken bazı meskenlerde yaşayanların anlatımı sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

3.1.2.3.4.1.9. Sokak satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un bir müşterisiyle girdiği sohbet esnasında siyasetten uzak durmasının mesleğinin gereği olduğunu anlatmaya çalışırken duyduğu bir anıdan yararlanarak bu mesleğin önemini de müşterisine anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

---

⁴⁶ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 200.

Gecekondu mahallesinde yaşıyan ve okula gidenlerin çoğunun kaderinin bu meslek olduğu belirtilir. Böylece bu meslek üzerinden de sosyal bir değerlendirme yapılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Bu meslek ÷lkede yaşanan her türlü sosyal siyasal olaydan direkt etkilenir. Darbe olduğunda uygulanan dışarı çıkma yasağıyla para kazanamaz; darbenin üzerinden biraz zaman geçince dışarı çıkmalarıyla bu meslek sayesinde insanlar yasakların esnediğini anlarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Siyasal ortamın yoğunluğunun anlatımı bu meslek ile karşılaştırma şeklinde işlenerek anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Mevlut'un askerlikteki ilk muayenesinde, garibanlık ve fakirlik kavramlarının ait olduğu mesleklerin tanımlanması ve betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

Bu meslek, ne zaman halkı ilgilendiren bir olay olsa, kalabalık toplansa orada biten, işini icra eden meslek olarak gür÷lür. Bu iyi bir durum da olsa, kötü bir durum da olsa: İstimlak kararlarından sonra evlerin yıkılması sırasında da yine bu meslek çeşitli alt dallarıyla orada işini icra etmeye memurdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 260)

Bu mesleğin geçmişteki parlak zamanlarını yitirdiğinin fark edilmeye başlandığı, zihniyet değişikliğinin etkisi sebep sonuç ilişkisiyle bu meslek aracılığıyla işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273) Zamanla teknoloji ve algının değişmesi bu mesleği sekteye uğratır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272) Değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalardan sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında gür÷lür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Bu meslekteki değişim aynı zamanda şehirde yaşıyan insanların ve bunun doğal sonucu olarak da bu mesleği icra edenlerin değişimi Mevlut'un bakış açısıyla artan nüfusu ile birlikte değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 386-387)

3.1.2.3.4.1.10. Sokak sergicisi / Kaldırım satıcısı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i araması sırasında, karşılaştığı Mehmetlerden birisi kitabı kaldırım satıcısından aldığını belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Yeni hayatı anlatan ve yasaklanan kitabın, toplanmasına rağmen bir şekilde elden ele dolaşımını sağlayan kitap satıcılığı mesleklerinden birisi olarak sokak sergicisi kullanılmıştır. Romanın başkarakterlerinden Osman da kitabı bu sokak sergicilerinden birinde görüp alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

3.1.2.3.4.1.11. Teleskopçu (Teleskopuyla yıldızları seyrettiren adam)

Kara Kitap'ta Taksim Meydanına teleskopunu kurup bulut olmayan gecelerde belirli bir ücret karşılığında insanlara yıldızları seyrettiren bir adam kitapta yer alır. Ama bu işini gerçekleştirmek için değil, daha çok Galip'in ayakkabı vitrinine daldığı anda karşısına çıkan kişinin ve bu işi yapan kişi sanılması üzere kitapta kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129)

3.1.2.3.4.1.12. Tezgâhtar

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in Sirkeci'deki dükkânının hemen altında şirket vardır. Boyaların ve diğer malzemelerin satıldığı yerdir burası, tüm tezgâhtarlar da buradadır. Onların başı olan Arnavut tezgâhtar da sorumlu olarak görülür.

Kara Kitap'ta Galip için, artık bir sırrın olmadığını, şehrin şifresini çözdüğünü, her şeyi artık bildiğini, her şeyin tanıdık geldiğini anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

Yeni Hayat'ın ilerleyen bölümünde Mehmet'i arayan Osman'ın, Dr. Narin'in araştırmacılarının tuttuğu raporlar aracılığıyla ulaştığı, Dr. Narin'in tutanak tutucularından birinin mesleğidir. Tuhafiyeci hem kendi dükkânının tezgâhtarı hem de patronu olarak işlenir küçük esnafılığı belirtmek için. Bu kişi, Osman'ın aradığı Mehmetlerden birine ulaşmasını sağlayacaktır. Çünkü bu tuhafiyecinin tuttuğu notlarda bir Mehmet bulunmaktadır. Onunla iletişime geçmek için de dükkânına

gidip, annesinin tavrıyla eldiven isteyecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140-141)

Benim Adım Kırmızı'da Batı ile Doğulu resim anlayışlarının farklılığının ortaya çıktığı anı açıklamak için benzetme ve örnek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Kar'da Necip'in Ka'yı Lacivert ile buluşturmak için nasıl bir yol izleyeceğini anlattığı sırada, kitabevinde bu mesleği icra edenler arasında casus olduğunu ve polise bilgi aktardığını belirtmek için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

Romanın ilerleyen bölümlerinde kritik bir rol üstlenecek olan bu meslek, Ka'nın sürekli üstünde olan paltosunu aldığı mağazada bu paltoyu ona satan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 164) Roman için önemli olacak dendi, çünkü ileride Ka, içinde Lacivert ve Turgut Bey gibi pek çok farklı alanlardan katılım gösterecek kalabalık bir topluluğun hazırlayacağı bildiriye Alman gazeteci Hans Hansen'e verecektir. Yani Ka, bir tezgâhtar gazeteci yapar sıkıştığı bir anda.

Çorapçı, kırtasiyecisi, kasetçi dükkânında da çalışan somurtkan fotokopi çeken kişi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Kâtip yazar Orhan'ın Ka'nın Almanya'daki yaşamı hakkında bilgi aldığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 234-235)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ile Samiha'nın bozacı dükkânında beraber çalıştıkları zamanlarda Ferhat'ın Samiha'ya özelliklerini anlattığı müşterilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 314)

Ferhat, Mevlut'a elektrik tahsildarlığının püf noktasını anlatırken bazı meskenlerde yaşayanların anlatımı sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

Gece hayatını yaşayan kişilerin kirlettikleri çevreyi, sabah olunca çalışan bu mesleklerin temizlemesi anlatılırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

3.1.2.3.4.2. Büfe, Baraka Türü Dükkân, Sabit Tezgâh, Stant vb. Yerlerdeki Satış Elemanları ile Pazarcılar

3.1.2.3.4.2.1. İşportacı

Kar'da eğitim enstitüsü müdürünü kimin öldürdüğünün teşhisi için Ka'ya birçok kişinin yüzü, fotoğrafı gösterilir. Bunlardan birinin mesleği de budur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

3.1.2.3.4.2.2. Kitapçı sergileri

Yeni Hayat'ta bu meslek sokak sergicisi ile denk görevde kullanılmıştır. Ancak bir farkı vardır. Evet, kitabın satılması amacıyla bu meslek kullanılır, ancak Mehmet'in tutumu bu mesleği sokak sergicisinden ayırır: "*Daha sonra kitapçı sergilerinin önünde saatlerce dikilip kendi gibi kitabı satın alıp okuyacak bir ruh kardeşini aramakla vakit geçirmişti.*"⁴⁷ İşte bu amaçla daha sonra Canan ile birlikte bir plân yaparlar ve bu plânı da Osman'ın üzerinde uygularlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

3.1.2.3.4.2.3. Sigara bayi

Yeni Hayat'ta Osman'ın son arayış yolculuğunda gittiği Sonpazar kasabası için kullandığı betimlemede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta seyyar satıcılığın yerleşik hale geçişinin anlatımında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274-275)

3.1.2.3.4.3. Cadde ve Sokak Yiyecek Satış Elemanları

3.1.2.3.4.3.1. Bademci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalının sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

---

⁴⁷ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 114.

3.1.2.3.4.3.2. Ceviz satıcısı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in, Füsün ve ailesini dışarı çıkardığı zamanlar, dış mekân ve eğlence dünyasının betimlemesinde kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

3.1.2.3.4.3.3. Limonatacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda şehrin ve Beyoğlu'nun silüetini anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir.

3.1.2.3.4.3.4. Macuncu

Kafamda Bir Tuhaflık'ta sokakların mekân olması, romanın ana karakterinin de sokak satıcısı olması dolayısıyla sokaklarda satılan her ürün kurguda yer almıştır. Bu meslek de onlardan biridir. Darbe sonrası yaşanan sıkıntılar, aramalar, gözaltılar, yasaklardan bir süre sonra yaşanan gevşeme bu meslek, yani satıcılık üzerinden anlatılır. Onların yeniden sokağa çıkıp satış yapmaları yasakların gevşemesi anlamına gelmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

3.1.2.3.4.3.5. Meyve (kiraz) satıcılığı

Sessiz Ev'in tümüne bakıldığında sadece bir isimdir bu meslek. Ama aslında bu meslek üzerinden ciddi bir sınıf çatışması işlenmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

3.1.2.3.4.3.6. Mısırcı (satıcısı)

Kara Kitap'ta Başkan Paşa olarak nitelenen yöneticinin uyguladığı sokağa çıkma yasağı sırasında tebdil-i kıyafet sokaklarda gezdiğinde fark eder ki kendisinin uygulattığı yasağa herkes korkuyla uyuyor ve evlerine çekiliyor. Sadece bir mısırcı dışında. Bu mısırcı da aslında Başkan Paşa'dan korkar. Başkan Paşa ise arkadaki gölgeden. Bu silsile böyle giderken bu meslek görülmeye devam eder.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta zabıtalardan içinde t p olan, camek nli satıcı arabalarına genelde el koymamalarının ifadesi ve sebebinin açıklanması sırasında adı geçen bu türdeki satıcılardan biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 278)

3.1.2.3.4.3.6.Mısır satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta evlerin yıkımı sırasında, hem yıkımı izleyen hem de o sırada satış yapan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır.

3.1.2.3.4.3.7. Midye dolma satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mardinlilerin elinde olan bir meslektir. Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların hayalinde bu mesleği yapmak vardır. Çünkü bu sayede kendilerini daha iyi, üstün hissedeceklerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Değişen Şehir silueti, yolların, g zerg hlerin değişimi, zabıtalardan sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.2.3.4.3.8. Midye ve badem satıcısı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsun ve ailesini dışarı yemeğe çıkardığı zamanlar, Tarabya ve Boğaz'ın dış mekân ve eğlence dünyasının betimlemesinde kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

3.1.2.3.4.3.9. Midyeci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta değişen Şehir silueti, yolların, g zerg hlerin değişimi, zabıtalardan sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Mevlut'un Kabataş'ta bir işi olduğunda, ihtiyacı olduğunda güvenip arabasını bırakabileceği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276)

3.1.2.3.4.3.10. Pamuk helva yapan satıcılar

Kara Kitap'ta hayatta bazı kuralların, durumların, olguların veya olayların değişmeyeceğinin sezdirilmesi için kullanılmıştır.

3.1.2.3.4.3.11. Pamuk helvacı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta sokakların mekân olması, romanın ana karakterinin de sokak satıcısı olması dolayısıyla sokaklarda satılan her ürün kurguda yer almıştır. Bu meslek de onlardan biridir. Darbe sonrası yaşanan sıkıntılar, aramalar, gözaltılar, yasaklardan bir süre sonra yaşanan gevşeme bu meslek, yani satıcılık üzerinden anlatılır. Onların yeniden sokağa çıkıp satış yapmaları yasakların gevşemesi anlamına gelmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

3.1.2.3.4.3.12. Pilav satıcısı

Kara Kitap'ta sokağın girişindeki satıcıdan tabakta pilav alan Galip üzerinden de bu meslek örneklenmiştir.

3.1.2.3.4.3.13. Pilavcılık

Kafamda Bir Tuhaflık'ın ana kahramanı Mevlut'un yaptığı mesleklerden biridir.

Bu meslek Mevlut lisede öğrenciyken okul müdürü tarafından aşağılanarak kullanılmıştır. Öğrenciler ekonomik sıkıntılar sebebiyle bazen hem çalışır hem okurken bazısı da bir süre sonra bu koşullara dayanamayıp okulu bırakır. Okul müdürü de bu durumun ülkede bilimin gelişmesine mani olduğunu belirterek hem bu tarz meslekleri hem de o işleri meslek edinen öğrencilerini azarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Mevlut karakterinin geçinmek için yaptığı bu meslek aracılığıyla yıllar içinde insanların algısının değişime uğraması anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

Algıyla ilgili girişten sonra yapılan açıklamalar yeni bir kuşağa işaret eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273) Bu mesleğin ekonomik açıdan da bir süre sonra küçümsenmesi de algı değişikliğini açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273)

Sokak satıcılığının kendi içinde bir düzeni olduğu, ama bazen bu düzene de uyulmadığı, kuralsızlığın anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 278)

Mevlut karakteri, sabit gelir ve mekânda çalışmaya başlayınca kendisini yabancı ve tuhaf hisseder. Uğraşır ya da çalışırken mutlu olduğunu, kendisini iyi hissettiğini ifade ettiği mesleklerden biri olarak bu meslek sayılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

3.1.2.3.4.3.14. Portakalçı

Kara Kitap'taki ilk kullanım Galip'in bir anısı olarak, Celâl'in bir yazısı üzerine liseli gençliğin dine küfrediyor diye yazısını sokakta yakarlarken portakalıcının başka bir adamla orada boş boş dikiliyor olmasıdır. Bir çeşit tasvir amaçlı kullanımı görülür. Kitabın ilerleyen bölümünde de sokak tasviri amacıyla kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ta "*Hayatın eskisi gibi akabileceğini duyurmak istiyordu*"⁴⁸ ifadesiyle kullanılan bu meslek, Osman'ın dış -gerçek- dünya ile yeni dünya arasında yaşadığı çatışmayı aktarmak amacıyla kullanılan meslektir.

3.1.2.3.4.3.15. Salepçi

Kara Kitap'ın başında bir kış sabahının tasvirinin gözler önünde canlanmasını sağlamak amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Hatıraların Masumiyeti'nde Ayla'nın değişen İstanbul'un yerine fotoğraflar ve çeşitli objelerle eski İstanbul'u sabitleyen Masumiyet Müzesi'ne gidip oradaki İstanbul'u yaşamayı tercih etmesini somutlayan, burada yaşadığı gerçeklik algısını örnekleyen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

---

⁴⁸ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 17.

3.1.2.3.4.3.16. Sandviç satıcısı (Sandviççi)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Taksim çevresindeki binaların yıkımı sonrası oluşan değişim Mevlut'un hisleri üzerinden bu meslekle anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 260)

Değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalara sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Zabıta müdürlüğünden Hacı Hamit'in tanıdığı aracılığıyla kendisine verilen bir başkasına ait arabayı dürüstlüğü sebebiyle almayan Mevlut'a zabitanın üstten konuşması sonucu kendisini meydana atan Mevlut'un dışarıda gördüklerinin anlatımı sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

3.1.2.3.4.3.17. Simitçi

Kara Kitap'ta Galip, artık şehrin esrarını çözmüş, işaretleri anlamaya başlamıştır. Eski kişiliğini geride bırakıp yeni hayata adım atmaktadır. İşte bu meslek de bu yeni hayatındaki ilk görüngüleri ve işaretlerinden olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Galip'i Celâl sanıp onunla telefonda konuşan ve ondan ısrarla adresini isteyen telefondaki sesin, Celâl'e (Galip'e) okuyucularının ona inanmışlığını kanıtlamak, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu anlatmak için kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353) Hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan telefondaki sesin o sırada belirttiği mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta sokakların mekân olması, romanın ana karakterinin de sokak satıcısı olması dolayısıyla sokaklarda satılan her ürün kurguda yer almıştır. Bu meslek de onlardan biridir. Darbe sonrası yaşanan sıkıntılar, aramalar, gözaltılar, yasaklardan bir süre sonra yaşanan gevşeme bu meslek üzerinden anlatılır. Onların yeniden sokağa çıkıp satış yapmaları yasakların gevşemesi anlamına gelmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Bu meslek romanda Tokatlıların elinde olan bir meslektir. Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların hayalinde midye dolmacı olmak vardır. Çünkü bu sayede kendilerini daha iyi, üstün hissedeceklerdir. Diğer yandan memleketlerini de meslek bakımından üstün hissettirirler. Bu düşüncenin doğru olamayacağını bu meslek üzerinden açıklar Ferhat. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalara sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.2.3.4.3.18. Sucu

Kara Kitap'ta Galip'e ilkokuldan önce babaannesi okuma yazmayı öğretir. Babaannenin Galip'e okuma ve yazmayı, harfleri öğretirken kullandığı betimlemede kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

3.1.2.3.4.3.19. Sucuk ekmekçi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalara sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.2.3.4.4. Kapı Kapı Dolaşarak Satış Yapan Satış Elemanları

3.1.2.3.4.4.1. Ansiklopedi pazarlamacılığı

Kara Kitap'ın başlarında Galip'in Rüya'nın nerede olduğunu saptamak için aradığı arkadaşlarının mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

Bu meslek, Celâl ve Rüya'yı vuran kişiyi bulmaya çalışan polis, Galip'in belki görmüştür diye gösterdiği fotoğraflardaki insanların mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

Kar'da mağrurlar ve masumların karşılaştırılması yapılırken, Kadife'nin babasının yaşadığı sıkıntılı hayat ile babasının mesleği ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

3.1.2.3.4.4.2. Ansiklopedi satıcısı

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğrafların sahiplerinin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.2.3.4.4.3. Ansiklopedi ve salon oyunu pazarlayan satıcı

Kar'da Sunay Zaim'in Kars'taki ilk oyunundaki ateşlenen kurşunlardan birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148-149)

3.1.2.3.4.4.4. Bozacı / Boza satıcısı

Beyaz Kale'de gece bekleyişlerini anlatmak için tasvir amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Kara Kitap'ın başlarında karlı bir İstanbul gecesinin betimlenmesinde kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53) Mankencilik mesleğinin icrası sırasında ortaya çıkan müzede, mankeni yapılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172) Bu mesleğin betimlemesi ile romanda manken müzesinde de kullanılarak bir zamanların sokağının tasviri amacıyla örneklenmiştir.

Galip'in, her şeyin bir işaret olduğunu düşündüğü, etrafına şifre çözmek üzere baktığı esnada bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Yeni Hayat'ta Osman'ın kitaba başlamadan önce, "...gece yarıları bizim mahalleyi benim burası yapan her şey"⁴⁹ diyerek nitelendirdiği, gerçek hayata dair tüm unsur ve sesleri tasviri sırasında bu meslek kullanılır. Başka bir yerde de yine dış dünyanın tasviri aracılığıyla gerçek hayatın ifadesi için kullanılmıştır.

---

⁴⁹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 16.

Masumiyeti Müzesi'nde Kemal'in Füsünların evine gittiğinde geçen günleri, olanları anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

Kafamda Bir Tuhaflık'ın ana kahramanı olan Mevlut'un yaptığı işlerden bir tanesidir. Romanda pek çok olay ve karakter görülse de tüm yaşananlar bir şekilde Mevlut tarafından bu meslekle ilişkilendirilerek sıklıkla işlenmiştir. Mevlut'un babası bu mesleği yapar. Mevlut İstanbul'a gelince de bu meslekle tanışır.

Mevlut, soyulduğu için bir kereliğine ara vermesi dışında bu mesleği hiç bırakmaz. Bu meslek onun rahatlamasını, yürüyerek kendisi dinlemesini sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 261) Büfede müdürlük yaparken iyi para kazanmasına rağmen bu mesleği bırakmaz. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295-296) Buna benzer örnekler romanda görülür. O sebeple romanın sonlarına doğru maddi durumu düzelmesine rağmen bu mesleği yapmaya devam eder.

Sadece Mevlut'a değil, bu mesleği icra eden kişinin sesini duyan insanlara da bu mesleğin iyi geldiğini Mevlut bozasını satarken zamanın getirdiği değişimin etkisini de ekleyerek durumu anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

Bu meslek ile İstanbul'da yaşanan hayat ve onun yozlaşması ya da değişmesi de anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Zaman zaman bozada alkol olup olmaması üzerinden bu meslek aracılığıyla dindar kesimin düşünce yapısı, yaşantısı hakkında bilgi verilir.

Bu meslek üzerinden dönemin sosyal, siyasal süreci ve bu anlamda yaşananların toplum üzerindeki yansıması da aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 146-147) Sokakların yaşanan gerginliğin alanı olmasının anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147) Bir diğer önemli olay ise Şan Sineması yangınıdır ki yine bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

Eşine dışarıda bir iş alanında çalışmasına izin vermeyen Mevlut'a eşi Rayiha'nın verdiği cevapta yapmakta olduğu işleri sıralarken belirttiği mesleklerden biridir. Böylece aslında ev hanımlarının ne kadar yönlü çalıştıklarının da vurgusu yapılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Bozanın da tıpkı yoğurt gibi seri üretime geçmesinin Mevlut'ta uyandırdığı şaşkınlık, bu mesleğin de teknolojik gelişmelere maruz kalması ve Mevlut'un yıllardır yaptığı mesleğinin iyice zora düştüğünü anlaması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 416)

3.1.2.3.4.4.5. Sütçü

Sessiz Ev'de sütçülük, iyi para kazanılan bir meslektir. Ama pahalı olması ve sanayileşen ürünler bakımından bu meslek üzerinde durulur. Kimyasallaşan süt vurgulaması önemlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

Kar'da bu meslek Ka karakterinin çocukluğunda, çevrede başı örtülü kadını pek hatırlamadığını anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

Gizli Yüz'de Kalpler Şehrinde Kadın ve Saatçiyi bulan ancak yolda geçmişte kadımla Fotoğrafçının, Saatçinin izini bir kamyonun aralarına girmesiyle nasıl kaybettiysen şimdi de o, onların izlerini bir kamyonun aralarından geçmesiyle kaybeder. Fotoğrafçının, açık bir kapının kapanma sesiyle o kapıya yönelip kapıyı vurmasıyla karşısına çıkan yaşlı teyzenin beklediği meslek olmadığını anlaması sırasında adı geçen ve en azından birinin beklediği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

3.1.2.3.4.4.6. Yoğurt satıcısı / Yoğurtçu

Kara Kitap'ta bu meslek çeşitleriyle ilgili betimlemelerle seyyar satıcılık romanda manken müzesinde de kullanılarak bir zamanların sokağının tasviri amacıyla örneklenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172)

Şehrin dilini anlamak sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Yeni Hayat'ta karakterimiz kitabı okuyup, kendisini yeni bir dünyanın içinde hissettiğinde duyduğu yabancılaşma, gerçek -eski- hayatına döndüğünde, onu bıraktığı gibi bulamama korkusunun yerleşmesi süreci anlatılırken dış dünyanın gerçekliği ve akıcılığının anlatılması için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 8)

Kafamda Bir Tuhaflık'ın ana karakteri Mevlut bu mesleği yapar. Babası ve onun tanıdıkları, köylerinde yaşadıkları geçim sıkıntısına çözüm olur diye, memleketlerini bırakıp İstanbul'a gelerek çalışırlar. Bu mesleği köyden İstanbul'a gelen Mevlut da babasından öğrenir. Ancak bu meslek teknolojinin de yardımıyla seri üretim şeklinde çoğaltılmaya başlatılınca bu meslek ölmeye başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121) Bu mesleğin zamanla çöküşü, yoğurdun bir sektör halini alması da adım adım anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121) Tam bununla başa çıkılabileceği düşünülürken bir sonraki adımla karşılaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121-122)

Bu meslek Mevlut lisede öğrenciyken okul müdürü tarafından aşağılanarak kullanılmıştır. Öğrenciler ekonomik sıkıntılar sebebiyle bazen hem çalışır hem okurken bazıları da bir süre sonra bu koşullara dayanamayıp okulu bırakır. Okul müdürü de bu durumun ülkede bilimin gelişmesine mani olduğunu belirterek hem bu tarz meslekleri hem de o işleri meslek edinen öğrencilerini azarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

3.1.2.3.4.5. Yiyecek Servis Tezgâhı Çalışanları

3.1.2.3.4.5.1. Helva satıcısı

Masumiyet Müzesi'nde bir satıcının, sattığı ürünü, mevsimine göre değiştirmesinde gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

3.1.2.3.4.5.2. Helvacı

Benim Adım Kırmızı'nın başında Erzurumlu Nusret Hoca'ya inanan taraftarlardan oldukları belirtilen mesleklerdendir. Bu durum meddah tarafından bir köpeğin ağzından anlatılarak hikâye edilirken, aslında toplumsal bir soruna da değinilmiş olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

3.1.2.3.4.5.3. Kâğıt helvacı

Kara Kitap'ta küçük esnaf ve satıcı kategorisine giren mesleklerdir. Romanda kıyı kahvelerindeki boğaz keyfi ve donanma şenliklerinin anlatımı esnasında o günleri betimlemek, anımsatmak için kullanılan mesleklerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

3.1.2.3.4.6. Satıcı / Satıcılık (Seyyar-sokak satıcısı)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta küçük esnafı temsil ederek, çeşitlerini de kurguya sokarak, ticari meslek ve alan zenginleşmiştir. Küçük esnaf örneği satıcılık mesleği, çoğu zaman ayaküstü halledilecek eylemlerin (yemek, içmek vb.) gerçekleşmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Yeni Hayat'ta Mehmet'in vurulma anının gerçekliğinin farkına varması için takipte olan Osman'ın Taksim'e doğru koşuşu sırasında tasvir edilen meslek ve objelerden biridir. Onun kendisini yalnız hissetmesine sebep olur, daha doğrusu yalnızlığının farkına varmasına. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27) Kitabın bazı yerlerinde garajların anlatımında kullanılan mesleklerden biridir.

Satıcılar aynı zamanda kitapta bilgi sahibi olmanın da bir yoludur. Dr. Narin yasaklanıp toplatılan kitabın piyasada nasıl dolandığını öğrenmek istediğinde tuttuğu dedektifin araştırmalarının dayanağı satıcılar olur. Diğer yandan da kitabın yayılmasında da fonksiyoneldir, çünkü ellerine geçen ürünü adı da üzerinde olduğu gibi satarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Dr. Narin'in Mehmet'i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemlediği her şeyi not alır. İşte bu gözlemlerinde arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

Bunun dışında da değişimin ifadesi için bir göstergedir. Kitabın başlarında garaj tasvirleri yapılırken arada geçen "*başparmağım büyüklüğünde Kuran-ı Kerim'ler satan Afgan göçmenleri gördüm.*"⁵⁰ ifadesi Osman'ın arayış yolculuklarının başında kullandığı bir betimlemedir. Kitabın sonunda ise aradan yıllar geçmiş, otobüsler başta olmak üzere, şoför, şoför muavininin hep değiştiği belirtilmiş, satıcılardaki değişimin net görüntüsü olarak da bu meslek üzerinden yapılan benzer ifade kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 205)

---

⁵⁰ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 51.

Osman'ın artık arayışının bittiği, hayatında ne istediğini anladığı ve evine döndüğü yolculukta mola verilen lokantada yine görülür bu meslek. Yeni hayata dair arayışının bittiği ve o karamelalarla işi kalmadığı kurgusuyla bu sefer “Ferah” adlı bir nane şekeri ile rahatlık, huzur duygusu verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Benim Adım Kırmızı'da Kara karakterinin İstanbul'a dönüşüyle, özlediği şehrin anlatımı sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Kar'da bu meslek Ka'nın iki kadınla beraber sohbet ettiğini Almanya'daki satıcılık işiyle ilgilenenlerin görmesini istemesi, gururlanma duygusunu yansıtmaya şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 265-266)

Sunay Zaim'in son oyununun sahnelenmesinden önce pek çok kişinin oyuna getirilmesi, gelmek isteyenlerle de birleşince ortaya çıkan kalabalık bu meslek grubunu mutlu eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Masumiyet Müzesi'nde dış mekân betimlemesinde sıklıkla kullanılmıştır.

Bu meslek gençliğin duyarsızlaşmasının anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Kemal ve Füsun'un İstanbul sokaklarını gezerken karşılaştıkları mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 403)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta pek çok alt dalı ya da çeşidiyle kullanılmıştır. Roman çevre ve mekân tasvirleriyle donatılmıştır. Bu donatım daha çok bu meslek aracılığıyla Mevlut'un gözleriyle, duygularıyla ifade edilirken İstanbul'da zaman içinde oluşan değişimler de bu meslek aracılığıyla anlatılır. Anadolu'dan ekonomik sıkıntılar ve işsizlik sebebiyle göç eden insanların, hem kendi çevrelerinin hem de İstanbul'un silüetini nasıl değiştirdiklerini bu meslek üzerinden işler yazar. İstanbul'un sosyoekonomik ve sosyokültürel değişimine Mevlut başta olmak üzere pek çok karakter ve onların sahip oldukları bu meslek ve onun çeşitleri sayesinde kurguda farkına varır okuyucu. Denilebilir ki roman genel anlamda bu meslek ve onun çeşitleri üzerine kurulmuştur.

Kırmızı Saçlı Kadın'da etrafa bakınırken bir yandan zenginleşen ve büyüyen bir şehir görürken diğer taraftan da yoksulluğu; Cem'in kendisine dönüp yaşını ve ekonomik durumunu kabullendiğini fark etmesini sağlayan betimleme amaçlı kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

3.1.2.4. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar

3.1.2.2.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar

3.1.2.2.4.1.1. Kapıcı

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek Enişte'nin ilk elçilik göreviyle Venedik'e gönderildiğinde, padişahın Kıbrıs'ı istemesi emrini Venediklilere ilettiğinde karşılaştığı zor durumdan kurtulmasını sağlayan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106-107)

Aynı zamanda Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla saraya, onun makamına çıkabilmek için terzicibaşının yardımcısıyla girdiği sarayda ona yol gösteren bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243) Babüsselamdan çıkışında da yine bu meslek güvenlik amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247) Aynı şekilde güvenlik göreviyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

Üstat Osman ve Kara'nın, katil nakkaşı at çizimindeki kusurdan bulmak için araştırıp inceledikleri metinlerden "Hünername"nin ikinci cildindeki Babı Hümayunun anlatımı sırasında orada bulunan, görev alan mesleklerden biridir. Motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290-291)

3.1.2.2.4.1.2. Kapıcıbaşı

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

3.1.2.2.4.1.3. Kırbaççılar

Beyaz Kale'de kürekçilerin daha hızlı gitmeleri için onları kırbaçlayanlardır.

3.1.2.2.4.1.4. Zabıta

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un babasının mesleğini icra ederken, iş üslubu ve yöntemlerinin kendisinde şaşkınlık yarattığı, babasından özelliklerini öğrendiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa s. 69)

Seyyar satıcıların, satış yapabilecekleri yeri sağlayabilmek için bu meslek ile iyi geçinmek zorundadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199) Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Şehrin değişen silüetinin, kapanan yollar, açılan güzergâhlar ile birlikte satıcıların işleri zorlaşırken bir de üstüne bu mesleğin satıcılara göz açtırmaması, satıcıların gittikçe kalıcı hale gelme süreçlerini oluşturmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Mevlut'un pilavcı arabasına el koyarak işini doğru yapan meslek olarak görünürken, sonrasında Hacı Hamit'in tanıdığı yine bu meslekten birinin ona el koyulan başka bir arabayı vermek istemesi de tanıdık ilişkisinin, torpilin olduğunu gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 2776-277-278)

3.1.2.2.4.2. İstihbarat Meslek Grubu

3.1.2.2.4.2.1. Ajan

Sessiz Ev'de milliyetçi gençliğin komünist gençler için kullandığı, meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Kara Kitap'ta Galip'i Celâl sanarak onunla telefonda konuşan ses, ilk olarak burada karşımıza çıkar. Galip'i (Celâl'i) arayarak kendisini tanıtır. Celâl'in önceki yazılarından birinde geçen "sandık cinayeti" olayını hatırlatır ki ajan burada geçen bir meslektir.

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in, yeni hayatı okuyan ya da onun elden ele yayılmasını sağlayan kişileri bulmak için tuttuğu kişilerin mesleğidir. Daha çok araştırmacı ya da casus olarak da kullanılmıştır bu meslek romanda. Bunun farkı ise meslekle ilgili kişinin MİT'e bağlı çalışmasında gizlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Kar'da bu meslek Sunay Zaim'in yaptığı ihtilalle birlikte sıklıkla bilgi almak, birilerini takip etmek gibi amaçlarla kullanılmıştır. Lacivert bu meslek ile suçlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69-70) Sunay Zaim de, yerel bölgelerde tiyatroculuk yapması sebebiyle bu meslekle suçlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Bu meslek Lacivert tarafından Ka'ya, çevresindeki insanları şüpheye düşürdüğü, onları inandıkları şeylerle ilgili sorgulatmaya başlaması, yabancılaşma duygusu yarattığı için ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217) Kitabın ilerleyen bölümlerinde Ka'ya arabuluculuk görevi verildiğinde yine Lacivert bu görüşünü tekrarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 296) Sonrasında ise arabuluculuğu ajanlıkla denk tutar Lacivert. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 297)

Turgut Bey ile Kadife'nin gittikleri gizli otel toplantısındaki otelin, eski zamanlar ile romanın geçtiği zamanlardaki müşteri çizelgesinin karşılaştırılması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Korkut adlı karakterin milliyetçi arkadaşlarıyla Azerbaycan'da darbe yapmak için buldukları sırada görüşmek istedikleri Elçi Bey'in Korkut ve arkadaşlarıyla görüşmek istememe sebebi onları bu meslekten sanmasıdır. Hem de Rus ajanı. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 327)

3.1.2.2.4.2.2. Casus

Sessiz Ev'de Hasan'ın Nilgün'e karşı olan duyguları üzerinden arkadaşları onu sıkıştırıp onu bu meslekle suçlarlar. Hasan ise, bu suçlamaların üstüne giderek arkadaşlarına yine bu meslek üzerinden rest çeker. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

Beyaz Kale'de savaş sırasında yeniçeriler tarafından Venedikli kölenin uğursuz ve casus olduğu dedikoduları yayılırken görülür. Batıl inanç, yeniliğe karşı olma

durumu bu meslek üzerinden dolaylı olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110)

Kara Kitap'ta Melih Bey yurt dışından eve gönderdiği kartpostallardan birinde evlilik haberini ve kiminle evlendiği bilgisini aktarır. Bu bilgiyi verdiği kartpostalın arkasında bu mesleğin de işlendiği bir otelin resmi vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17) Böylece burada bu meslek, bir betimleme aracı olarak kullanılmış olur.

Anlatılan hikâyelerden birinde kahramandır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243) Yine kitabın başka bir yerinde bu sefer polisiye bir romanda karakter olarak karşımıza çıkar bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 249)

Yeni Hayat'ta bu meslek, Dr. Narin tarafından bir çeşit tuzak kurma aracı şeklinde tanımlanan, yeni hayatı anlatan romanın yazarını, onu okuyanları ve kitabın toplatılması sonrasında nasıl yeniden ortalıkta görüldüğü, elden ele dolaştığı, kim tarafından satıldığı gibi bilgileri öğrenebilmek için tuttuğu kişiler için sıkça kullanılmıştır. Bu kişiler gözlemlerinin hepsini yazılı bir şekilde Dr. Narin'e sunmuştur. Kendisini ve sakıncalı gördüğü kitabı Osman'a anlatırken de, ona bu meslek erbaplarının tuttukları raporları okuması gerektiğini açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Dr. Narin'in az önce de belirtilen "Büyük Kumpas" için aldığı önlem ve sonrasında kuracağı devletin de temeli bu mesleğin aracılığıyla gerçekleşecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107)

Osman, Yeni Hayat karamelalarının yaratıcısını ziyaret ettiğinde, bu şekerlerin yaratıcısı Süreyya Bey'in anlattıklarında bu meslek geçer. (s. 209) Başta Süreyya Bey'in anlattıkları birbirinden bağımsızmış gibi gelir ancak bir süre sonra kilit noktaya bu meslek ile bağlanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

Kar'da Sunay Zaim'in yaptığı ihtilalin devamlılığı, güvenliği sebebiyle izleme, dinleme, araştırma gibi görevleri gizlice yapan meslek olarak kullanılmıştır. Bazen bir kitabevinde tezgâhtar olarak; Suhrap komutasındaki Efrasiyab'ın ordusunda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

Lacivert herkesi casus olarak görür ve Ka ile ilk görüşmelerinde de bunu ona direkt sorar. Ancak Ka, casusluk mesleğini gazetecilik ile örtüştürür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73) Bir sonraki görüşmelerinde Lacivert hapse atılmıştır ve Ka arabuluculuk ile görevlendirilmiştir. İletişim şekilleri yine bu meslek üzerinden yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 292-293)

Millet Tiyatrosu'nda iki sokak aşağıda Rus döneminden kalma doksan yıllık yapının, şehrin Türklerin eline geçtikten sonra içinde yaşayanların bu meslekle ilgili olarak suçlanmasıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

Bu meslek Lacivert tarafından Ka'ya, çevresindeki insanları şüpheye düşürdüğü, onları inandıkları şeylerle ilgili sorgulatmaya başlaması, yabancılaşma duygusu yarattığı için ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Turgut Bey ile Kadife'nin gittikleri gizli otel toplantısındaki otelin, eski zamanlar ile romanın geçtiği zamanlardaki müşteri çizelgesinin karşılaştırılması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Kars'ın yerel gazetesine sipariş üzere yazdırılan haber yazısında, Ka'nın bir casus gibi gösterilmesi, halktan ya da düşüncelerini fanatik yaşayan birilerinden zarar görmesini sağlayıp onu açık hedef haline getirmek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 270)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek romanda daha çok psikolojik durumun tahlilinin anlatımı sırasında benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. Bunlardan biri ne düşündüklerini anlamak için birbirlerini dikkatle inceleyen Füsün ve Kemal'in hallerinin anlatımıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97) Diğeri ise Kemal'in toplayıcılıkla uğraşip müze kurmak için iletişime geçtiği koleksiyoncuların kendisine karşı olan tavırların tahlili sırasındaki anlatımıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 475)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta boza dükkânlarının tanıtım yazısının yayımlandığı gazetenin diğer başlıklarında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 318)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem karakterinin üniversiteden arkadaşı Murat'ın aracılığı ile yeni bir iş koluna geçebileceklerini bir fırsat olarak ifade ederken, Murat'ın belirttiği fırsatların ambargonun delinmesi üzerinden tehlikeli olduğunun göstergesi olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104) İran'da beraber geçirdikleri zaman içinde Cem'in arkadaşı Murat ile ilgili düşüncelerinde bazı çekinceleri bulunduğunun anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105)

Rüstem ve Sührab'ın hikâyesinde, Efrasiyap'ın, Sührab'ı babasını tanımaması için bu mesleği görevlendirirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110)

3.1.2.2.4.2.3. Hafiyeye

Cevdet Bey ve Oğulları'nda II. Abdülhamit'e yapılan bombalı saldırıdan bahsedilir. Tabii ki bu durumu soruşturan kişiler olarak hafiyelerden bahsedilir. Ama daha çok bu mesleğe, Seyfi Paşa'nın hafiyelerinin işlerini tam yapamamaları üzerine eleştirilerle romanda yer verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Kara Kitap'ta bu meslek, hafiyelerin kolluk gücü gibi, padişahın yasaklarını uygulatma, denetleme gibi görevleri olduğunu anlatan, hatırlatan özelliğiyle ön plâna çıkartılır. Celâl'in yazdığı hikâyelerden birinde geçer. Kapı kapı dolaşıp kitap satan bir sahaf çirağının çevirdiği dolaplara ilişkin bir hikâyedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 250)

Darbeden sonra, yazacak haber bulamayan gazeteciler, Celâl Salik cinayetinin yıl dönümünde hâlâ çözülemediğini belirtince, onun katilini verene ödül verileceği belirtilir. Bunun üzerine Galip, bazı fotoğraflara bakması için emniyet merkezine götürülür. İşte bu meslek, romanda emniyet görevlisi olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 406)

Yeni Hayat'ta Osman'ı takip eden Dr. Narin'in araştırmacılarından biri için kullanılmıştır. Osman aradığı Mehmetlerden birinin yanından ayrılırken bindiği otobüsten fark ettiği araştırmacının, otobüs hareket ettikten sonra onu takip etmesi kurgusu sırasında benzetme ilgisiyle karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Osman, demiryolcu Rıfka amcanın eşinin evine bilgi toplamak için gittiğinde kendisi için getirdiği bir benzetme olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188) Yine bu minvalde bilgi edinmek amacıyla kullanılmaya devam edilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 190)

Kar'da Ka'yı takip eden sivil polis için kullanılan meslekî isimdir. Roman Ka'nın etrafında geçtiği için bu meslek de sıklıkla görülür.

Subayları zehirlediğine inanılan bitkilerden yapılan şerbetin nasıl bir şey olduğu hakkında bilgi alabilmek için görevlendirilen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192-193)

Babası tarafından kendisinden yaşça çok büyük olan biriyle evlendirmek üzere tehdit ettiği kızın intihar ettiği olaydaki yaşça büyük kişi bu mesleğin icracısıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389)

3.1.2.2.4.2.4. İhbarcı

Kara Kitap'ta bir gazetenin Celâl'in katilinin bulunmasına yardımcı olacak kişi olarak, ödül vaat edilen meslek şeklinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 404-405)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in araştırmacılarından bu meslek. Yeni hayatı anlatan kitabı alan, okuyan, satan her kişi hakkında notlar alıp raporlayarak bu bilgileri Dr. Narin'e gönderirler. Bundan da geçimlerini sağlarlar. Bu meslek sıkça karşımıza çıkar Osman'ın Mehmet'i aradığı sırada. Bu ihbarcılar tabii ki kırık kalpliler kulübünün üyesi olarak bu sıfatla sürekli kullanılırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144-147-152)

3.1.2.2.4.2.5. İstihbaratçı

Kar'da Sunay Zaim'in yaptığı ihtilalin güvenliğinin ve devamlılığının sağlanması için telefonları dinleme, takip etme, izleme, soruşturma yapma gibi pek çok faaliyetle görülür. Bunun dışında da bazen Sunay Zaim'in taşkınlıklarını durduracak ince hareketlerde bulunurlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 310)

3.1.2.2.2.4.2.6. MİT ajanı

Kar'da Sunay Zaim'in ilk oyununda askerlerin ateşi sonucu öldürülen insanlardan birinin bu mesleği yaptığı için devletten tazminat istemesi sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

3.1.2.2.2.4.2.7. MİT elemanları

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Duttepe ile Kültepe arasındaki mücadelenin temel sebebinin açıklanması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

3.1.2.2.2.4.2.8. MİT görevlisi

Kara Kitap'ta Celâl ve Rüya'nın vurulması olayıyla ilgili Galip'in ifadesini alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 399)

Kar'da bu meslek özellikle Sunay Zaim'in ihtilal girişimiyle; araştıran, sorgulayan, bilgi toplayan özellikleriyle romanda sıkça görülür. Kar eriyip yollar açılınca, ordu birlikleri Kars'a girer ve bu ihtilal denemesinde görev, yetki ve sorumluluğu olan, ihtilal sonrasında tutuklanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372)

3.1.2.2.2.4.2.9. Muhbir

Kara Kitap'taki hikâyelerin karakterlerinden biri olan Grand Pacha'nın iç ve dış düşman tanımlaması sonrası savaşın kimler arasında olacağını belirtirken kullanılır. Diğer bir yerde ise, padişah ve vezirler arasında ihbar etme işini yapanların gerçekleştirdikleri sebebiyle tahttan vazgeçmeyi isteyen şehzadeler üzerinden kullanılan meslektir.

3.1.2.2.4.3. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar

3.1.2.2.4.3.1. Gardiyanlar

3.1.2.2.4.3.1.1. Gardiyan

Beyaz Kale'de, kitabın başında hekimlik mesleğini icra eden Venedikli, gardiyanların talebi üzerine onlara reçete yazar. Hekimlikten para kazanan Venedikliden rüşvet olarak onun dışarı çıkmasına kısa süreliğine görmezden geliyorlardı ki bu, yolsuzluğun varlığını da bize gösterir. Gardiyanların işlerini iyi yapmamaları, ahlâki yönden eksikliklerine bir başka örnek de, Sadık Paşa'yı iyileştirmesi üzerine Venedikliye verilen bir kese paranın çoğunu zorla gardiyanların almasıdır.

Kara Kitap'ta bu meslek, yaptıkları işin anlamsızlığından yorulmalarının ve herkesin bir süre kendi hikâyesinin olması gerektiğinin vurgulanması için kullanılmıştır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da Enver'in babasını öldürme iddiasıyla hapse atılması sürecinde bu meslek sıklıkla görülür. Zamanı hatırlatan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

Rüşvetin buralarda da kabul gördüğü, yozlaşmanın ifadesi olur: “*Ama açık görüşlerde gardiyanlara üç beş kuruş verip evladımın Öngören'deki şiir defterini, kalemlerini, sevdiği bir iki şiir antolojisini içeri sokabildim.*”⁵¹ Enver'in annesinin üzüntüsünü azaltmak için hapishanenin rutinini neşeli bir biçimde anlatırken görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194)

3.1.2.2.4.3.2. Güvenlik Görevlileri

3.1.2.2.4.3.2.1. Bekçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda, Cevdet Bey'in dükkânından 200 metre ötede olan deposundan yeni gelen büyük lambaların saklanmaması üzerine bilgi verirken karşımıza çıkar.

---

⁵¹ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 194.

Cevdet Bey'in alacağı Nişantaşı'ndaki evi ona gezdiren bahçıvanın babasının mesleği bostan bekçiliğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Sessiz Ev'de, koruyuculuk ve gözetleme özelliği ile ön plândadır ki kitabın başında bunu mecazî olarak bir kardeş kavgasında “*Ağabey-kız kardeş hemen kavgaya başladılar: Biri ötekine eşyalarının bekçisi olmadığını söyledi...*”⁵² şeklinde; sonra da bekçinin plajın güvenliğinden, giriş çıkışlardan sorumlu olması sebebiyle özellikle Hasan'ın Nilgün'ü görmek istediği zamanlarda koruyucu gibi ortaya çıkmasından hissettirilir okura. Plaja girme kurallarını anlatması ve bilet alınması gerekliliğini anlatan meslektir. Ayrıca halka ait olan plajların da ücretli olduğunun da bir göstergesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Romanın ilerleyen bölümlerinde fabrikadaki işçilerin de giriş çıkışlarına baktıkları görülür.

Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerdendir.

Beyaz Kale'de Hoca, tasarladığı silahının başına bir şey gelmesin diye bekçiyi koruma amacıyla bırakır. Buna rağmen kendisi yine de kontrol amacıyla silaha bakmaya gider. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Kara Kitap'ta bu meslek kitapta sıkça kullanılmıştır. Bazen Beyoğlu'nun arka taraflarının, sokağın betimlemesinde “*Uzak mahallelerden gelen bekçi düdüklerinden başka hiçbir şeyin duyulmadığı bir sessizlikte, Saim, keşfettiği harf oyunlarını, ikinci anlamları...*”⁵³ vb. örneklerle; bazen de görevini yaparken yaşam alanları olan yerleri, sokakları, insanları koruma amaçlı karşımıza çıkar.

Yeni Hayat'ta Mehmet'in geçimini sağlamak icra ettiği mesleklerden biridir. Otelde gece bekçiliği yapar. Kitabın genelinde de bekçilik mesleği daha çok otelin, sokakların ve onların oluşturduğu mahallelerin güvenliğinin sağlanması amacıyla kullanılmıştır.

⁵² Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 43.

⁵³ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 78.

Dr. Narin'in silah koleksiyonunu Osman'a göstermesi sırasında, silahların özelliklerini ve kullanım alanlarıyla kullanan kişilerin sıralanmasında adı geçen mesleklerden biridir.

Osman'ın okumaları sırasında, melek kavramı üzerine karşılaştırmalı düşündüğünde (başka dinlerle), cehennem bekçisi olarak nitelenen zebanilerden bahsedilirken, onların da melek olduğunun vurgulanması ile yine bu meslek kullanılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, mahallesini korumakla görevli kolluk gücü olarak kullanılmıştır. Karısını, çocuklarını ve Ester'i alarak onları adamlarıyla güvenli bir yere götüren Kara'nın, özellikle yolda karşılaşmak, hesap vermek zorunda kalmak istemediği kişilerden, mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372-373) Romanın ilerleyen sayfalarında bu mesleği icra edenler kahveyi basıp meddah ve kahveci çırağına saldıran Erzurumilerin peşine düşerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 380)

Kar'da, Şeyh Efendi'nin düzenlediği ayine katılan, sohbetini dinleyen kalabalığı tanıtmak amacıyla belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Masumiyet Müzesi'nde geçmişi hatırlayarak kurban bayramında bayramlaşmak için gelen kişilere verilecek harçlıkların hazırlanışında, harçlık verilecek mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Sansür kurulu üyelerinin filmleri neye göre sansürlediklerinin örneği verilirken kullanılmıştır: “*Şakacı bir adam da olan Hayati Bey, bazı avcıların kapana kıştırdıkları aylardan söz ettikleri zevkle, sansürcülük yıllarında filmleri nasıl yasakladıklarının hikâyelerini bizleri de güldürerek anlatırdı. Mesela bir fabrika bekçisinin serüvenlerinin alaycılıkla ele alındığı bir film ‘Türk bekçilerini küçük düşürüyor’ bahanesiyle...*”⁵⁴

Bu meslek romanda gece vakti korumakla görevli olduğu mahallede düdüğünü öttürerek betimlenmiştir. Müzeleri koruyan kişi olarak da sıkça kullanılmıştır.

---

⁵⁴ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 312.

Halkı dolandıran bankerlerden birisinin geçmişinde yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un okul müdür yardımcısı, okul çalışanlarından oluşturduğu küçük ordu ile okul çıkışlarında satıcıların bulunmasını engellemeye çalışır. Çünkü askeri darbe sonrası askeri idare sokakta satıcılığı yasaklar. Bu meslek bu orduyu oluşturan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Mevlut'un ortaokul diplomasını alıp babasına göstermesi sonrası babasının Mevlut için olmasını istediği, olabilme ihtimali olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

Romanın geçtiği zaman diliminde, sokaklarda güvenliği sağlamak için görevli meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

İnşaatın başına bir şey gelmesini önlemek amacıyla görevlendirilmiş, ancak Mevlut'un pilavcılık sırasında sus payı verdiği meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

Yangın sonrası küle dönen Şan Sineması'nın binasına bir şey olmasın diye görevli meslektir. Görevini yaparken binanın içinde yanarak can verişini anlatılırken, bu meslek üzerinden Şan Sineması ve onun neden yandığı, dönemin siyasi ortamı hakkında da bilgi verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

Mevlut'un arkadaşı Mohini aracılığıyla iletişime geçtiği liseden arkadaşı Damat'ın sahibi olduğu reklam şirketinin otoparkında durup araçların korunmasını, otoparka yabancıların, değnekçilerin girmemesini sağlamak için kullanılan meslek olarak kullanılmıştır. Otopark bekçiliği de denilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345) Bu meslek üzerinden zamanın akışı hakkında bilgi verilir: *“Otopark bekçiliğine başladıktan bir ay sonra bir öğle, boş sokakta kapı kapı dolaşıp yukarı katlardan yollanan ayakkabıları boyayan bir boyacıyı seyrederken, Mevlut birden Rayiha'nın kürtaj yaptırabilmesi için gerekli resmi on haftanın geçtiğini hatırladı.”*⁵⁵

---

⁵⁵ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 347.

Mevlut ve babası gibi köylerinden gelen, İstanbul'daki hayata onlarla aynı meslekle başlamalarına rağmen onlardan farklı olarak yaptıkları işlerle gittikçe zenginleşen insanların parayı kazanmak için icra ettikleri mesleklerin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418-419)

Kırmızı Saçlı Kadın'da, Mahmut Usta ile birlikte gittikleri Öngören'de onlara eşlik edecek ikinci çırağın tanıtımı sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

Cem'in Tahran gezisi sırasında gittiği bir evde gördüğü "Şehname"den bir sahneyi betimleyen resmin etkisinde kaldığını gören ev sahibinin onu yönlendirdiği Gülistan Sarayında karşısına çıkan görevli mesleğin, içinde buldukları yerin ve oradaki eserlerin önemini algılayamamalarının anlatımında ve açıklanmasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Yıllar sonra Cem'in, Öngören'i, su aradıkları kuyuyu görmeye gittiği sırada aradan geçen zamanın bu bölgeyi ne kadar değiştirdiğinin anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Gizli Yüz'de sokak ve mahallenin güvenliğini sağlayan kolluk gücü olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58-59)

Gerçek anlamının dışında, işini yapmayan, yapmamasına rağmen de görevi süren şekilde açıklanabilecek bir fonksiyonla kullanılmıştır: "*Su Memuru: Merhaba... Dört yıl oldu... Devlet kasabanın su sorununu çözeceğim dedi. Bir gün mühendisler, politikacılar hep geldiler. İşe başlandı, bir hafta sonra da beni buraya bekçi bırakıp çekip gittiler. Bekçilik edecek bir şey de yok. Unuttular beni burada.*"⁵⁶

Kalpler Şehrinde bulunan saat kulesinin korumasını yapan meslek olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105)

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk, geceleri sabaha kadar çalıştığını, sonra da sokağa çıktığını anlatırken, sokak köpeklerinden bahseder. Bu sokak köpeklerinin dışarıda gezinmelerinin Doğu'yu merak eden oryantalistler tarafından işlendiğinden

---

⁵⁶ Orhan Pamuk, *Gizli Yüz*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 70.

ve köpeklerin halk tarafından benimsenip önemsenmesinin onlar için değişik bir durum olmasından bahsedilir. Bu değişikliğin anlatımında sebep sonuç ilişkisini kuran seyyahların, değerlendirmelerinde bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45-46)

3.1.2.2.4.3.2.2. Fedai

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un ortadan kaybolması sonucunda onu bulmasında Kemal'e yardımcı olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta elektrik tahsildarlığı yapan Ferhat'ın kaçak elektrik düzeneklerini anlamak için keşfe çıktığı pavyonlardan birinde duyduğu bir cümle üzerine, geçmiş günlerdeki çete savaşları, gazinolar ve bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

Ferhat'ın Asker lakaplı tahsildarla beraber gittikleri Tan Pavyonun korkutucu betimlemesinde tamamlayıcı rol üstlenerek kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 378)

İstanbul'un, özellikle de Tarlabası'nın değişime uğramasında, karanlık işlerde güç dengesinin değişmesinin ve karanlık işlerle ilgili faaliyetlerin yayılması ve artmasının etkili olduğunun anlatımında görülen karanlığa dair mesleklerden biridir. Bu tür mesleklerle ilgilenenlerin popüler olduğu, kahraman gibi görüldüğü değişim ile kastedilen durumdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

3.1.2.2.4.3.2.3. Bar fedaisi

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un Merhamet Apartmanındaki daireden Kemal ile tartışmaları sonrası çıkmasını engellemek için Kemal'in kapıdaki duruşunun benzetildiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 84)

3.1.2.2.4.3.2.4. Koruma

Kar'da bu meslek, ihtilal sırasında Sunay Zaim'e; ihtilalden sonra arabuluculuk görevi verildiğinde Ka'ya tahsis edilen meslektir ve sıklıkla romanda kullanılmıştır.

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'u arayan, onu bulmaya çabalayan Kemal'in Füsün'u bulması için görevlendirdiği, babasından dolayı tanıdığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, 1970'li yıllarda bozacılığın iyi para kazandırdığının anlatımı sırasında, bu mesleği kâra geçiren mesleklerden biri olarak kullanılmıştır: “*Sobayla ısıtılan bodrumlarda, pavyonlarda hem şarkıcılık hem konsomatrislik yapan kadınlar, onların hayranları, Anadolu'dan gelip alışveriş yaptıktan sonra pavyonlarda konsomatrislere içki ısmarlayan orta yaşlı bıyıklı yorgun erkekler, bir pavyon masasında kadınlara yakın oturmayı büyük bir eğlence olarak gören İstanbul'un en son garibanları ya da Arap ve Pakistanlı erkek turistler, garsonlar, korumalar, kapıcılar Mevlut'tan gece yarısı bile boza alırdı.*”⁵⁷

Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199-200)

Mevlut pilav satarken daha iyi satış yapabilmek adına çeşitli girişimlerde bulunur. Bu amaçla çeşitli mesleklerle iletişime geçer. Kuracağı iyi iletişimle daha çok satış yapacağını düşündüğü mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Hatıraların Masumiyeti'nde sırayla giden anlatımda Ayla, Kemal, röportajı yapan ve yapılan Emre Ayvaz ile Orhan Pamuk konuşturulur. Emre Ayvaz ile yaptığı röportajda içinde bulunduğu ortam ve can güvenliğinin olmaması sürecinde onu koruyan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32-33) Yine aynı amaçla insanlar onu Amerika'da sanırken, bu meslekle beraber müze işlerini toparlamaya çalışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38-39)

3.1.2.2.4.3.2.5. Koruma (Koruyucu)

Gizli Yüz'de bu meslek “koruyucu” şeklinde kullanılmıştır. Fotoğrafçının Kadını bulabilmesi için Kalpler Evine girmesi gerektiğini anlaması üzerine bu eve giriş için başvurur. Kapının kendisine açıldığında karşısında gördüğü İriyarı Adamın aslında önceden bu mesleği yaptığını hatırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

⁵⁷ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 29.

Kadını bu Kalpler Evinde gerçekten de bulur Fotoğrafçı. Ancak arkasından gelen bu meslek icracısı sebebiyle Kadımla konuşamaz. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

3.1.2.2.4.3.2.6. Koruma görevlisi

Kar'da bu meslek eğitim enstitüsü müdürünün aldığı tehditlerden ötürü, koruma amaçlı görevlendirilir.

3.1.2.2.4.3.2.7. Park bekçileri

Kara Kitap'ta bu meslek, Celâl ve Rüya'yı vuran kişiyi bulmaya çalışan polisin, Galip'in belki görmüştür diye gösterdiği fotoğraflardaki insanların mesleklerinden biridir. Cinayetin çözülmesi amacıyla polis tarafından sorguya alınan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.2.2.4.3.3. Başkomiser

Kara Kitap'ta özellikle de Celâl'in vurulup üzerinin gazeteyle örtüldüğünü gören Galip, Rüya'nın nerede olduğunu ve bu işin nasıl olduğunu anlamaya çalışırken tıpkı bir polisiye yazarı gibi, başkomiser ve komiser meslekleri ön plânda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 395-396) Bundan başka başkomiser, komiser, emniyet görevlisi gibi farklı alan ve isimlerle de bu meslek, mesleğinin amacına uygun olarak kullanılmıştır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Laz Nazmi'nin yakın arkadaşı olması ve ona destek vermesi bakımıyla romanda yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

3.1.2.2.4.3.4. Cellat

Beyaz Kale'nin başında Münecimbaşı Hüseyin Efendi'nin katlini yapan meslek olarak karşımıza çıkar. Romanın sonlarına doğru ise, Hoca ve Venedikli kölenin katli için her an gelecekmiş gibi tekrar tekrar karşımıza çıkartılır.

Kara Kitap'ın "Cellat ve Ağlayan Yüz" adlı bölümünde anlatılan hikâyenin ana karakterini oluşturan meslektir. Padişahın emriyle bir paşanın cezasının verilmesi sırasındaki görevini yapar.

Romadaki hikâyelerin karakterlerinden biri olan Grand Pacha'nın iç ve dış düşman tanımlaması sonrası savaşın kimler arasında olacağını belirtirken kullandığı; manken atölyesinde mankeni yapılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Sır, aynadan başlanarak, hayatımızın sırlarını düşünün, şeklinde devam eden açıklamasıyla geliştirilerek sırra örnek amacıyla bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kıyafetnelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Kara'nın Enişte'sinin ölüm haberini hazinedarbaşına iletebilmesi için baba tarafından akrabası bir terzinin aracılığıyla saraya girmesi sırasında hem heyecanını hem de korkusunu ifade ederken gördüklerinden yararlanarak anlattığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243) Bu meslek adı üzerinde kesilen cezanın uygulayıcısıdır. Bu şekilde korku salarak romanda sıkça kullanılmıştır. Kaldı ki Kara, hazinedarbaşına olan biten her şeyi bu tedirginlikle anlatırken bu meslek suç ve ceza ilişkisiyle kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245) Nitekim bu korkunun gerekçesinin sebebi uygulamalı olarak Kara'da denenir ve bu meslekten korkmanın doğallığı okuyucuya aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

Bu meslek “kavuk kimin” adlı bir oyunda da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391)

3.1.2.2.4.3.5. İtfaiye / İtfaiyeci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin'in Türkçü olma hevesinin çocukların meslek seçme hevesine benzetme ilgisiyle kullanımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 298)

Kara Kitap'ta mankencilik mesleği aracılığı ile “içlerine rastlantıyla düştükleri belirsiz bir varoluşun anlamını cennette kalmış kadar uzak bir geçmişte bir gün sanki

*keşfetmişler, ama sonra*⁵⁸ unuttukları sihirli anlamı ve “kendimiz olmakta direnmek” kavramlarının birlikte kullanıldıkları ve kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatılması esnasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

Yeni Hayat'ta kaymakam, Gdl Kasabasında bayiler toplantısına izin vermeyeceğini belirtip, devleti de arkasına destek aldıktan sonra, ortalığı karıştıracak pek çok kışkırtıcı hareket plânladığı için, önlem amaçlı kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Mehmet'i arayan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin mesleğidir. Hatta bu sefer kitabı sadece itfaiyeci Mehmet değil, belediyenin bütün itfaiye bölüğü okumuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Kar'da ihtilalin olmazsa olmaz özelliğ olan kahramanlık türkülerini söyleyecek kişinin kim olduğu araştırılırken bu mesleğ icra eden kişi bulunur. Ona kahramanlık türküleri söyletilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Romanın sonuna doğru bu mesleğ icra eden karakter, trkclk alanında kariyer yaparak, televizyonda program yapmaya başlar: “*Gr sesli itfaiyeci ihtilal sonrası sylediğ türkülerin çok sevilmesinden sonra Serhat Kars Televizyonu'ndaki haftalık 'Serhat Türkülerimiz' programının yıldızı olmuştur.*”⁵⁹

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Duttepe ile Kültepe arasındaki mücadelede oluşabilecek hasarlara karşı önlem amacıyla kullanılmıştır. Yaşadıkları evreye bu olaylardan dolayı da olsa bu mesleğn gelmesi Mustafa Efendi'ye kendisini önemli hissettirir. Ancak bu önemli hissetme durumu, televizyonda yaşanan olaylardan haber gremeyinceye, yani hayatın gerçeklerine dönünceye kadardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

---

⁵⁸ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 65.

⁵⁹ Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 387.

3.1.2.2.4.3.6. Komiser

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Refik'in gazetede Hatay meselesiyle ilgili okuduğu haberde geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

Kara Kitap'ta özellikle de Celâl'in vurulup üzerinin gazeteyle örtüldüğünü gören Galip, Rüya'nın nerede olduğunu ve bu işin nasıl olduğunu anlamaya çalışırken tıpkı bir polisiye yazarı gibi, başkomiser ve komiser meslekleri ön plânda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 395-396) Bundan başka başkomiser, komiser, emniyet görevlisi gibi farklı alan ve isimlerle de bu meslek, mesleğinin amacına uygun olarak kullanılmıştır.

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in, Füsün ortadan kaybolduğunda onu bulmak için yardım aldığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197)

Kemal, Füsün, Nesibe hala ve Çetin için pasaport işlemlerinin daha kolay halledilebilmesi için bu meslekten yardım alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 435)

3.1.2.2.4.3.7. Polis

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in abisini ziyaretinde, abisinin Tevfik Fikret'i ziyareti sırasında şairin kendisini polis sanmasıyla kullanılmıştır.

Roman çeşidi olarak kullanılır. Çevre betimlemesi amacıyla sıkça kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de kayıp para, araba ve defter için kayıp bildiriminin yapılıp yapılmaması üzerine bu meslek kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta, bu meslek tam da ereği gibi, suçluları kovalayan, onları yakalamaya çalışan, bu konularla ilgili işlemleri, yazışmaları yapan, koruyucu bir meslek olarak kullanılmıştır. Celâl'in ilk muhabirliğe başladığı yıllarda yaptığı haberlerinden birinde ünlü bir gangsterin trafik kazası anlatılır: "Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman" başlıklı hikâyede, Boğaz'ın sularının çekildiğinde orada kaybolan bir Cadillac'ın hikâyesi anlatılır. Bu araba o kadar pahalıdır ki sadece üç kişide bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

Roman genelde Beyoğlu'nun arka sokaklarını, karanlık mekânları fon olarak kullandığından, bu meslek de fazlaca kullanılan mesleklerden biri olur.

İşaretlerin ve harflerin anlaşılması için Galip'in, Celâl'in evinde araştırma yaparken dolaptan bulabildiği bütün yıllıkları, albümleri vb. indirip, karıştırıp incelerken karşısına çıkan fotoğraflardaki meslekler arasında bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Yeni Hayat'ta bu meslek kolluk gücü olarak bazen resmi bazen de sivil polis olarak kullanılmıştır. Tasvir amaçlı kullanım ile araştırma yapan görevli fonksiyonları görülür. Sivil polis kullanımı, ilk olarak üniversitenin içinde yerleşmiş görevli olarak görülür. Kimsenin bilmemesi gereken bilginin herkes tarafından bilinmesi durumudur bu. Osman, Mehmet'in vurulma anından hemen sonra dışarı çıkarken çevresindekileri tasvirinde saydığı mesleklerden birisi de sivil polis olacaktır. Mehmet'i hastanelerde ararken de yine olayların raporunu tutan "nöbetçi polis" ya da polis olarak da kullanılır. Canan'ın yeni hayatı için çıktığı yolculuk için ailesinin haber verip kızlarını bulmasını bekledikleri meslek de yine polisliktir. Yeni hayatın arayışı içinde yolda, yolculuklarla zaman geçiren karakterimizin karşılaştığı çevre betimlemesinde nöbet tutan polis olarak da görülür.

Kitapta bir de Dr. Nadir Bey'in tuttuğu izleyici, araştırmacı, vurucu bir kolluk gücü ekibi vardır ki bunların çoğu polis ya da polis emeklisidir. Sayfaların birinde Osman'ın bu tipleri tarifi sırasında da "*kiralık katille sivil polis arası görünümlü bir adam*"⁶⁰ şeklinde tasvir edilir. Bu araştırmacılar, dedektiflik işlerini yapanlar, Dr. Narin'in amacı doğrultusunda işlerini yerine getirirken, Mehmet'i de Nihat'ı da takip ederler. Kaldıkları yurtları daha iyi izleyebilmek için yurt yöneticilerini bağlarlar. Bu yurt yöneticilerinin de aynı zamanda yurtlarının güvenliğinin sağlanabilmesi için ilişki içinde buldukları meslek, tabii ki polisliktir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107-108)

Dr. Narin'in şikâyetiyle toplatılan kitabın, piyasaya yeniden çıkmasının suçunun polislerden kaynaklandığı düşüncesi ortaya çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109) Bu ekonomik sıkıntının işlenmesi farklı bir yerde de görülür: "*Otuz*

---

⁶⁰ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 45.

yaşlarında, kıt gelirine ek olsun diye dışarıdan iş alan, mimarlık okuyan gençleri 'züppe' olarak gören, polis koleji mezunu hırslı bir memur."⁶¹

Dr. Narin'in silah koleksiyonunu Osman'a göstermesi sırasında, silahların özelliklerini ve kullanım alanlarıyla kullanan kişilerin sıralanmasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126-127)

Canan ile Osman'ın otobüs yolculukları; Osman ve Ratibe teyze ile evdeki sohbetleri sırasında izledikleri filmlerin kahramanlarından birisidir.

Kar'da bu meslek kolluk gücü ve Sunay Zaim'in emriyle gerçekleşen darbenin koruyucu ve uygulayıcısı olarak askerlerle birlikte romanda sıklıkla görülen meslektir. Bunun dışında eğitim enstitüsü müdürünün öldürülmesi ile ilgili soruşturma yaparken de sürekli romanda yer alır. Resmi, sivil iki şekilde de görülür. Ayrıca komiser gibi rütbeler de belirtilir. Bu meslek aynı zamanda memur olarak da isimlendirilmiştir.

Ka, Kars'a geldiğinde oranın yerel gazetesinin sahibi tarafından emniyet müdür yardımcısını ziyarete giderler. Bu bir çeşit alışkanlıktır: *"Kasabaya gelen yabancıların gazeteci de olsalar polise bir görünmeleri ta 1940'lardan gelen bir taşra alışkanlığıydı."*⁶² Sonrasında da polis tarafından takip edildiğini öğrenir dışardan gelen bir yabancı olarak: *" 'Bizden ayrıldıktan sonra yanlış insanlarla görüştünüz, serhat şehrimiz hakkında yanlış bilgiler aldınız,' dedi Serdar Bey. 'Nerele gittiğimi nasıl biliyorsunuz?' dedi Ka. 'Polis tabii sizi takip ediyordu,' dedi gazeteci. 'Biz de meslek icabı bu telsizden polisin konuşmalarını dinleriz. Gazetemizde çıkan haberlerin yüzde doksanını bize Kars Valiliği ve Emniyet verir.'*"⁶³ Böylece yerel gazetenin de haber kaynağı, objektiflik oranı da öğrenilmiş olur.

Bu meslek, valiliğin Kars şehrinde kadınların intihar etmesinin önüne geçilmesi için atılan adımlardan biri olarak görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20)

⁶¹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 124.

⁶² Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 16.

⁶³ Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 29.

Ka'nın Almanya'ya gidişinin sebebi darbeye birlikte bu mesleğin mahkûm olduğunda onu yakalamasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

İntihar eden kızlardan Teslime'ye yapılan baskılardan biri de bu mesleğin icracılarından gelir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı gün şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşturan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Sunay Zaim'in tiyatro grubunun oynadığı oyun sırasında gerçekleşen olaylardan izleyicilerin korkmaması salonda yerleştirilmiş olan sivil ve üniformalı pek çok polisin olmasına bağlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139) Romanın ilerleyen sayfalarında Sunay Zaim'in, oyununu sahneleyebilmek için izni gereken mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174) Kars'ın yerel gazetesinde yayımlanan yazıların pek çok makam gibi bu mesleğin de izniyle yayımlandığı, ayrıca haber içeriğinin okuyucunun övgüsü ve hoşnutluğu doğrultusunda hazırlandığı belirtilir. Gerçeklerin haber niteliği kazanma ihtimali belirsizleşir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Masumiyet Müzesi'nde dış mekânda betimleme amacıyla trafik polisi, sivil polis şeklinde kullanımları görülür. Özellikle randevuevleri baskınları ile dikkat çeker romanda. Çünkü Kemal'in arkadaşları bu mekânları sıklıkla ziyaret eder. Darbe gerçekleşikten sonra da rutin kimlik ve güvenlik kontrollerinde görülür.

Gazoz reklamının mankenine hitaben, onun halk arasındaki tanınmışlığının, popülerliğinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. Bu tanınmışlığın anlatımı sırasında örtülü bir şekilde tek kanallı olmanın, basın yayın alanında Batı'nın gerisinde kaldığımızın mesajı manken üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Fusun'un kaybolan küpesini nerede olduğunu, onu bulup bulamadığını Kemal'e sorduğunda Kemal'in içinde bulunduğu ruh hâlinin betimlemesinde bu meslek kullanılmıştır: *“İlk tepkim, ehliyeti olmadığını çok iyi bildiği halde, polis*

çevirmesinde ceplerini, torpido gözünü, çantasını aramaya başlayan kurnaz sarhoşları gibi olacaktı az daha. Ama kendimi toparladım.”⁶⁴

Kemal ve Sibel’in nişanında, Kemal, Tayfun ve Mehmet arasında geçen randevuevi muhabbeti sırasında bu yerlere baskın yapıp, suç işleyenleri yakalayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126)

Kemal’in sinemacıları gözlemleri sırasında sinemanın geçirdiği değişim grafiğinin anlatımını oyuncular üzerinden değerlendirirken bu meslek de kullanılmıştır: *“Diğeri, Salih Sanlı, yıllarca otoriter subay ve polis rollerinde oynadıktan sonra, şimdi ekmek parası için yarı meşru yerli porno filmlere dublaj yapan ve bu sırada başından geçen gülünç şeyleri hırıltılı sesiyle güle öksüre anlatan bir ‘karakter oyuncusu’ydu.*”⁶⁵

Fusun ehliyet almak için Kemal ile çalışır. Ancak sınavda başarılı olamaz. Öğrenilir ki bu mesleğe dair kurulan bir eğitim alanından eğitim almak, ehliyeti kolayca almak demek olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407) Tabii bu sistemin dışında kalan “babacan” polisler de vardır ki o Fusun’a birkaç ipucu da verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

Fusun’un artık kaçınıcı olduğu bilinmeyen ehliyet sınavlarından birindeki izleyiciler içinde olan mesleklerden biridir (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 408)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta roman sokaklarda geçtiği, sokak hayatını anlattığı için oluşabilecek her türlü adli sıkıntıda bu meslek görülür. Kurgunun darbelerin, siyasi ortamın yoğun geçtiği, çatışmaların sıklıkla görüldüğü zaman dilimini de içermesiyle sıklıkla okurun karşısına çıkar bu meslek. Sokak satıcılarının denetlenmesi, Ferhat’ın öldürülmesindeki sorguda da yine bu meslek ön plâna çıkar. Bazen de bilgi aktarımında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Mevlut’un babası sokaklarda meydana gelen her türlü adli olayı gördüğünde oradan uzaklaşır. Mevlut’a da aynısını öğütler. Sebebini de bu meslek üzerinden bir kişinin

---

⁶⁴ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınlar, 2017) 84.

⁶⁵ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 285.

devlette kayıtlı olmasıyla başına gelebilecek kötü durumlar olarak açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Mevlut'un ortaokul diplomasını alıp babasına göstermesi sonrası babasının Mevlut için olmasını istediği, olabilme ihtimali olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

Asıl sebebin Hacı Hamit'in ve birkaç kişinin daha bildiği rant sebebiyle kısıktılan yukarı ve aşağı mahallenin insanların, Duttepe ve Kültepe arasındaki siyasi mücadelenin alevlenmesiyle devreye giren polisin müdahale edip etmemesi üzerine gelişen olaylarda bu meslek üzerinden toplumun politik bakımdan ayrıışmışlıkları anlatılırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115)

Bu mesleğin işini yapması gereken anlardan biri ile ülkenin ekonomik durumu, yabancı paranın sıkıntı yarattığı konusunda bilgi edinilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Ferhat ve onun gibi fakir olanların arazi çevirebilmesi, Gazi Mahallesinin politik kimlik kazanması bu mesleğin Laz Nazmi denen yarı mafya karakterin yaptıklarına göz yumması sonucu gelişen olaylarla oluşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230-231-232)

Yaptığı işin sonucunda aldığı maaşın azlığı da romanda Rayiha'nın komşusunun yaptığı elişlerinden kazandıklarıyla karşılaştırılarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 256)

Zorunlu olarak ülkelerini terk etmek zorunda kalan azınlıkların evlerini devlet ve bu meslek ile birlikte bazı gruplar kiralar. Bu gruplar da, çeşitli sebeplerle evlerini görmeye gelen azınlıklara kötü davranılmasını hedefler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Otopark çetelerinin açıklaması yapılırken bu çeteleri oluşturan mesleklerden haberdar olması açısından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345)
Değnekçilerden rahatsız olup bu mesleği çağırın kişinin, bu mesleğe dair bilmediği noktada, yozlaşmanın anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 347)

Büyük iş yerlerinin kolay çökertilememe sebebi olan mesleklerden biridir. Büyük iş yerleri de bilinen pavyonlardan biridir. Birbirine rakip bu mekânların birbirlerine karşı açtıkları savaşta düzeni sağlamakla görevli mesleklerle işbirliği yaparak rakip pavyonun zor duruma düşmekten kurtulamaması hedeflenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 371)

Âşık olduğu kadına kavuşmak isteyen Ferhat'ın Güneş Pavyonu çökertme konusundaki hırsı onun sonunu sürükleyecek kararı almasına sebep olur. Bu mesleğin idealist olan kesimi çökertme işlemlerinde görev alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 378)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'yı kuyuda ölüme terk etmesiyle ilgili yaşadığı vicdan azabı, bir gün yakalanacağı inancıyla birleşince bu meslek onun yakalanma noktası olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93) Bu duygunun yansımasıyla romanda bu meslek sıklıkla kullanılır.

Oidipus ve Sührab'ın ortak noktalarını bulan Cem, bu durumu meslekle açıklarken babasıyla ilişkilendirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119-120)

Oynadıkları yüzünden o yörenin halkının saldırısına uğradıklarında bu meslek onları korur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Oğlunu Cem'e babalık davası açtırması konusunda baskı yapan annesinden utanç duyan oğlunun durumunun annesi tarafından anlatılması sırasında zorla babalık kabul ettirme yöntemi olarak kullanılan otorite meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185-186)

Cem'in ölümü, öldürülmesi olayını araştıran meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189-190)

Hatıraların Masumiyeti'nde bu meslek romana atıf ile "Masumiyet Müzesi"nde Kemal'in para karşılığı bedenini satanların bu meslek tarafından yakalandıklarında basına yansıyan sürecin anlatımında kullanılmıştır. Bu vesile ile o dönemin gazetelerinin haber anlayışları da eleştirel biçimde irdelenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20-21)

Kurguda sırayla giden anlatımda Ayla, Kemal, röportajı yapan ve yapılan Emre Ayvaz ile Orhan Pamuk konuşur. Emre Ayvaz ile yaptığı röportajda içinde bulunduğu ortam ve can güvenliğinin olmaması sürecinde onu koruyan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32-33)

3.1.2.2.4.3.7.1. Polis ajanı

Kar'da Ka'nın bir zamanların solcu gençliğinin, bu mesleği insanları suçlama yöntemi olarak kullanmalarını eleştirirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

3.1.2.2.4.3.7.2. Sivil polis

Yeni Hayat'ta Osman, Mehmet'in vurulma anından hemen sonra dışarı çıkarken çevresindekileri tasvirinde saydığı mesleklerden birisidir.

Dr. Narin'in oluşturduğu kolluk gücündeki kişileri tasvir amacıyla bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 130)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in hayatının rutinleştirmeye çalışırken, ustaya yaptıklarını hatırlatan anlardan biri bu meslek üzerinden ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

3.1.2.2.4.3.7.3. Trafik polisi

Cevdet Bey ve Oğulları'nın "Son Söz" bölümünde yazarın, o çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Kara Kitap'ta trafik polisi, başkomiser, komiser, sivil polis, emniyet görevlisi gibi farklı alan ve isimlerle de bu meslek, mesleğinin amacına uygun olarak kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ta bu meslek de kitapta karşımıza sıklıkla çıkar. Zira kaza bu romanın ince detaylarından biridir. Karakterlerimizin arayış ya da bekleyişlerinden biridir ve bunun haberini de tabii ki en iyi trafik polislerinden alırlar.

Masumiyet Müzesi'nde dış mekânda betimleme amacıyla trafik polisi, sivil polis şeklinde kullanımları görülür.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Mevlut'un babasıyla birlikte yoğurt taşırken gözlemlediği çevre anlatımında görülür.

Abdurrahman Efendi ile Süleyman, Samiha'nın kaçışından sonra buluşup meyhanede sohbet ederler. Sohbet sonrası eve dönerken çevirme yapıp, Süleyman'ı durduran meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

3.1.3. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler

3.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Meslekler

3.1.3.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Meslekler

3.1.3.1.1.1. Ayakkabı boyacısı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın "Son Söz" bölümünde yazarın, çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Kara Kitap'ın ilerleyen bölümünde bu meslek bir çeşit iyilik kötülük savaşının güçlüler ve güçsüzler arasında oluşacak bir isyanda sokak yaşantısını sürdüren Beyoğlu'nun arka sokaklarının silüetini oluşturan mesleklerden yararlanılarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Mevlut'un otopark bekçiliği aracılığıyla zamanın akışının belirtilmesi sırasında dış çevre betimlemesinde onun düşündüğünün açıklanması amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 347)

3.1.3.1.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Meslekler

3.1.3.1.2.1. Su Taşıyıcılar ve Yakacak Odun Toplayıcılar

3.1.3.1.2.1.1. Saka

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Heybeliada'da dönem ne olursa olsun, faytonun, sakanın çalışmaya devam edeceğini belirtircesine kullanmıştır yazar bu eski meslekleri. Romanda adanın eşekleri sakalığa yardımcı olur.

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerinin Celâl ve Rüya'yı kimin vurduğunu ortaya çıkarmak için gösterdikleri fotoğraflardaki kişilerin ona hatırlattıkları sırasındaki tasvirde kullanılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da Üstat Osman ve Kara'nın katil nakkaşı bulmak amacıyla inceledikleri metinlerden surnamelerde motif olarak o dönemde yaşanan olayları anlamak için kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

3.1.3.1.3. Diğer Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.1.3.1.1. Yer gösterici / Yer göstericiliği

Kara Kitap'ta Celâl'in geçinmek için çalıştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

Kar'da Ka hakkında bilgi edinmek ve araştırma yapmak için Kars'ta bulunan kâtip yazar Orhan'ın Fadıl ile gittikleri yatakhane binasında, Fadıl'ın içeriyi iyi bilerek kâtip yazara yolu göstermesindeki başarısı sebebiyle benzetme ilgisiyle kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 382)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in oluşturacağı koleksiyonun parçalarından biri de bu mesleğe aittir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

Ayla ile Füsün'un birlikte dışarı çıktıkları vakit Dormen Tiyatrosunda oynanacak oyunun provasını izlemelerini sağlayan komşularının mesleğidir. Böylece okuyucu olarak Füsün'un Kemal olmadan neler yaptığı, vaktini nasıl geçirdiği öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 486)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un cinsellik konulu filmleri izlemek için gittiği Elyazar adlı sinemada, izleyicileri filmin başladığı konusunda uyarın meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89)

3.1.3.1.3.2. Çiftlik Hayvanları Yetiştiriciliği Yapan Çiftliklerde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.1.3.2.1. Çoban

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Perihan ile Refik'in Sait Nedim Bey üzerine, onu küçümseyen sohbetinde küçümseme ve alayı vurgulayan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

Sessiz Ev'de kurgu içinde kurgu şeklinde kullanılmıştır. Faruk Bey'in incelediği arşivdeki metin okumaları sırasında görülen hikâyelerdeki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Fark Bey'in okuduğu Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"sinde görülen hikâyede bulunan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

Kara Kitap'ta pavyonda anlatılan hikâyelerden birinin kahramanı olan meslektir. Abdi Paşa'nın hikâyesinde bir karakter olarak da görülür ve daha da devam eder birçok hikâyede bulunmaya.

Benim Adım Kırmızı'da "Benim Adım Kırmızı" adıyla rengin anlatıldığı hikâyede, kırmızının nakkaşlarca sürülmek istendiği yerlerden biri de bu mesleğe dair kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 202)

3.1.3.1.4. İmalat Sektöründe Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.1.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalat Sektöründe Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.1.4.1.1. Değirmenci

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerdir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

3.1.3.1.5. Ulaştırma Ve Depolama Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.1.5.1. Kuryeler, Paket Dağıtıcıları ve Bavul Taşıyıcıları

3.1.3.1.5.1.1. Dağıtımçı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsün ve Feridun'un birlikte gidecekleri sinema ve filmlerin nerede oynandığını öğrendikleri mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

Kemal'in prodüktörlüğünde çekilen Papatya'nın oynadığı filmin devamının çekilmesini isteyen ve karar veren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 384)

3.1.3.2. Cadde/sokak ve İlgili Satış ve Hizmet Çalışanları

3.1.3.2.1. Sokak Satıcıları

3.1.3.2.1.1. Baloncu

Kara Kitap'ta küçük esnaf kategorisine giren mesleklerdendir. Romanda kıyı kahvelerindeki boğaz keyfi ve donanma şenliklerinin anlatımı esnasında o günleri betimlemek, anımsatmak için kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

Masumiyet Müzesi'nde gazoz reklamının mankenine hitaben, onun halk arasındaki tanınmışlığının, popülerliğinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. Bu tanınmışlığın anlatımı sırasında örtülü bir şekilde tek kanallı olmanın, basın yayın alanında Batı'nın gerisinde kaldığımızın mesajı manken üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

3.1.3.2.1.2. Çiçekçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

Kara Kitap'ın başında Galip'in eski oturdukları apartmanı gördüğünde sokağı ve akşamın sessizliğini betimlemek için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32) Yine kitabın ilerleyen sayfalarında bu meslek, sokağı anlatabilmek için araç olarak kullanılmıştır.

Galip'in eski oturdukları apartmanı gördüğünde, akşam saatlerinin ve sokağın silüetinin çıkarılması amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

Eskiden bir av köşkü olan şehzadenin evinin, yıllar sonra belirtilen meslekler ile dolan taşan bir tepede yer alması bakımından kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

3.1.3.2.1.2.1. Çiçek satan çingeneler

Yeni Hayat'ta Osman'ın kurgunun dışına çıkabilme ihtimali ile ilgili kendini sorgulaması sırasında karşısına çıkan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.3.2.1.3. Kısmet satıcılığı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un birlikte yaptıkları talih dağıtma işidir. İkisi de bu meslekten güzel para kazanır. Ancak Ferhat'ın o mahalleden taşınıp uzaklaşması sonrası tek başına bu işi yaparken Mevlut, eskisi gibi çok para kazanamadığını fark edip, bu işten uzaklaşır.

Aradan yıllar geçip de iki arkadaş boza dükkânı açınca Mevlut'un ikisine dair geçmişlerinde tek mutlu olduğu anısının bu meslek olduğunu fark eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 321) Mevlut'un, Ferhat ile ilişkisinin değişime uğradığını fark etmesi de bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375)

3.1.3.3. Çöpçüler ve Diğer Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.3.1. Çöpçüler

3.1.3.3.1.1. Çöp ve Geri Dönüşüm Atıkları Toplayıcıları

3.1.3.3.1.1.2. Çöp kamyonu (Çöpçü)

Sessiz Ev'de gerçek görevi olan çöpleri toplamanın yanı sıra, Hasan karakterinin, para ile ilgili sıkıntısını düşünüp, paranın insanlar için ne kadar önemli olduğunu görünce kapıldığı umutsuzluktan çıkmasını sağlar. Başka bir yerde de Hasan geleceğe dair hayal kurarken görür bu sefer çöp kamyonunu. Çöpçülükten ziyade iyimserlik, düşüncelerden uyanış gibi bir görev yüklenmiştir.

3.1.3.3.1.1.3. Çöp toplayıcısı

Hatıraların Masumiyeti'nde Ayla, Füsün'a ait olan her şeyi biriktirmeye başlamış olması sebebiyle Kemal'i çöp toplayıcılarıyla ilişkilendirirken, kurgunun ilerleyişinde hemen bu meslekle röportaj kullanılır. Bu mesleği yapan kişi üzerinden böylece Kemal, İstanbul ve biriktirici ilişkisi açıklanmaya çalışılmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30-31)

3.1.3.3.1.1.4. Çöpçü

Masumiyet Müzesi'nde biriktiricilerin içinde buldukları ruh halinin anlatımında biriktirilen eşyaların, objelerin sonunda değeri bilinmeden bu mesleğe aktarılabileceğinden bahsedilirken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 473)

3.1.3.3.1.1.5. Çöpçülük (Çöp kutusu karıştırıcısı)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çöpçülük, çöp kutusu karıştırıcısı gibi adı geçen meslekler bulunur, ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonları yoktur. Betimleme amaçlı kullanılmışlardır.

3.1.3.3.1.1.6. Kâğıtçı (Çöp toplayıcısı)

Hatıraların Masumiyeti'nde Ayla, Kemal'in Füsün'a ait ve onun temas ettiği her objeyi alıp biriktirmesini bu meslekle ilişkilendirir, Kemal'in de böyle hissettiğini belirtirken bu meslek görülür. Başka bir deyişle bu meslek ile Kemal'in biriktirici olmaları ortak özellik olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

3.1.3.3.1.1.7. Toplayıcı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bir çeşit geri dönüşüm ile ilgili meslektir. Bu meslek, herkesin gece karanlığı çökmesiyle evine girip sakinlediğinde sokaklarda bulunan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

3.1.3.4. Madencilik, İnşaat, İmalat Ve Ulaştırma Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Meslekler

3.1.3.4.1.1. Düzensiz İşlerde Çalışanlar

3.1.3.4.1.1.1. Amele

Kar'da adı geçen ve Allah'ın partisi olarak kendisini lanse eden partinin, halka yaklaşımı, onların ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayıp kalan ihtiyaçlarının da oy verme işleminden sonra -tabii oylarını bu partiye verirlerse- karşılayacaklarını belirtmeleri, parti üyelerinin oy verenlere ve ailelerine iyi davranmaları sonucu, parti üyelerinin ve partinin saygısını kazandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Bu meslek, Kars şehrine dışarıdan gelen yabancıların Türk işçilerinin zaten az olan iş olanaklarını ellerinden aldıklarının anlatımı sırasında görülür. Böylece Kars şehrinin

yaşadığı ekonomik sıkıntının yanı sıra, ekonomik anlamda Kars'tan daha kötü durumda olan yerleşim yerlerinden Kars'ın daha iyi olması gerekçesiyle göç aldığı belirtilmiş olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169-170)

3.1.3.4.2. Madencilik ve İnşaat Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.4.2.1. Bina İnşaatı Sektöründe Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.4.2.1.1. İnşaat işçisi

Kara Kitap'ta Melih amcanın işinden çıkıp yaptırılmaya başlanan apartmanın inşaatında çalışan işçileri kızdırma çabaları sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15-16)

Masumiyet Müzesi'nde Sibel ve Kemal'in sohbetlerinde hayatın, statülerin dengede olduğunda mutluluğun yakalanacağı düşüncesinin somutlaştırması yapılırken kullanılan mesleklerdendir: “*Bizim ilişkimizde olduğu gibi aşk, dengi dengine sanattır. Sen hiç zengin bir genç kızın, yakışıklı diye kapıcı Ahmet Efendiye, inşaat işçisi Hasan Usta'ya âşık olup evlendiğini Türk filmleri dışında bir yerde gördün mü?*”⁶⁶

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un köyündeki insanların işsizlik nedeniyle şehre göç edişleri ve yoğurtçuluk ile tanışmalarının anlatımında geçer bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46)

Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Mevlut ve babası gibi köylerinden gelen, İstanbul'daki hayata onlarla aynı meslekle başlamalarına rağmen onlardan farklı olarak yaptıkları işlerle gittikçe zenginleşen insanların parayı kazanmak için icra ettikleri mesleklerin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418-419)

---

⁶⁶ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 206.

3.1.3.4.2.1.2. Yıkıcı

Kafamda Bir Tuhaflık'ın çeşitli yerlerinde, yol yapımı ya da yeni bina yapımı gibi sebeplerle eski yapıların yerine yenilerinin yapılması için eskileri yıkma işini yapanların mesleği olarak kullanılmıştır. Bazen bu meslek sahipleri yıktıkları binaların sağlam parçalarını satarak, dağıtarak da elden çıkarırlar. Hacı Hamit bu meslekten aldıklarını satışa çıkarır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

Yeni bina yapımı için de bu meslek çalışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 446)

3.1.3.4.2.2. Madencilik Ve Taş Ocakçılığı Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.4.2.2.1. Kömür işçiliği (Kömür işçisi)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in bir yandan oğlunu, bir yandan da yasaklanan yeni hayatı anlatan kitabın çoğaltılmasına, ortada yeniden gezinmesine sebep olan kişiyi, bunu okuyan kişileri bulması için tuttuğu araştırmacıların yazdığı tutanakları okuyan Osman'ın, okuduğu bu tutanaklarda geçen mesleklerden birisidir. Bu meslek kitabı okuyan gencin tanıtımında karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in staj yaparken yaşadıklarını anlattığı ve nişanlısına gönderdiği mektupların içeriğinde geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.3.4.2.2.2. Madenci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta belediyelerin kullanmaya başladığı yeni çöp konteynırları için benzetme ilgisiyle kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

Kırmızı Saçlı Kadın'da devletin can güvenliği sebebiyle kişilerin kendilerini tehlikelerden korumaları maksatlı silah ruhsatı verdiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu açıklama ise, yıllar sonra Öngören'e gidecek olan Cem karakterinin kendisini güvende hissetme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

3.1.3.4.3. Ulaştırma ve Depolama Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.4.3.1. Hayvanlar Tarafından Çekilen Taşıtların ve Makinelerin Sürücüleri

3.1.3.4.3.1.1. Arabacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda o dönemlerde, ulaşım sağlanması için gerekli araçlardandır. Motorlu taşıtlar olmadığı için, kupa arabasına ve onların sürücülerine ihtiyaç duyulur. Ayrıca bu bir çeşit statü kazandırmaktadır. İnsanlar o dönemlerde özellikle kupa arabası satın almaktadır. Tabii bir de sürücüsü olacaktır bu arabaların. O kadar önemlidir ki bu araçlar, satın alamayanlar için bugünkü araba kiralama hizmeti gibi bir sistem oluşturulmuş, Feriköy'de o zamanlar böyle gösterişli arabaların kiralandığı bir mekân belirtilir romanda. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Buradan Cevdet Bey de üç aylığına araba kiralamış ve bir statü derdine düşmüştür. Hem bir tüccardır o hem de paşa kızının nişanlısı. Bu sebeplerle Cevdet Bey, kupa arabasına ve arabacıya yani sürücüye ihtiyaç duyar. Ayrıca bu arabacılar, çalıştıkları kişilerin tün özel an ve hayatlarını bilirler. İyi birer sır tutucudurlar.

Sessiz Ev'de Fatma Hanım'ın ölüm ve hayatı tanımlaması için kullanılmıştır.

Beyaz Kale'de Hoca'nın, Venedikli köle hakkında daha fazla şey öğrenebilmesi için, onun hiç bilinemeyeceği özelliklerini yazmasını istemesi sonucu, Venediklinin çocukluk anılarında yer eden arabacılarının ölümünü anlatımı sırasında bu meslek karşımıza çıkmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Kara Kitap'ın sonuna doğru anlatılan “Şehzadenin Hikâyesi”nde Şehzade Osman ile Leyla Hanım kavga ederken aralık kapıdan onları dinleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389)

Yeni Hayat'ta son arayışını gerçekleştiren Osman, Melek Şeker Çiklet adlı şirketin kurucusu, üreticisi Süreyya Bey'e ulaşabilmek için bir at arabasına biner. Bu meslek bu sırada görülür. Bir yandan ulaşım aracıdır, diğer yandan o bölgenin geri kalmışlığı ve atın yaşadığı zorluk üzerinden hem karşılaştırma hem de vicdan sorgulaması yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 209)

Kar'ın başında Ka'nın Kars'a ilk geldiği zamanki şehri kesinlikle tanıyamaması üzerine ona şehri hatırlatabilmesi için Ka'ya şehri gezdiren meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Bu meslek, herkes tarafından aranan Lacivert ile güvenli buluşmanın tek yoludur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 203)

Romanın başında işlenen eski belediye başkanını öldüren kişinin mesleğidir. Belediye başkanının faytonları kaldıracağı dedikodusu sebebiyle ekmeğinden olmamak için başkanı öldürdüğü rivayet edilir. Yani öldürülme sebebi de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve Rayiha kaçıp tren istasyonunda trenin hareket etmesini beklerken, Mevlut'un gözlemleri sırasında çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

3.1.3.4.3.2. Yükleme-Boşaltma İşlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.1.3.4.3.2.1. Ev taşımacılığı

Kar'da Ka'nın, Almanya'ya gittiği ilk yıllarda geçinmek için yaptığı işlerden (mesleklerden) biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

3.1.3.4.3.2.2. Gazete dağıtıcısı

Kar'da, kurgunun başında sahnedeki Sunay Zaim'e enstitü müdürünün öldürüldüğü haberini veren ve bu mesleği icra eden çocuğun, kurguda büyüüp kocaman adam olduğunda da aynı mesleği yaptığının anlatımında görülür. Bu mesleğin sayesinde kâtip yazar Orhan, İstanbul'da çıkan gazetelerin Karşılılar tarafından okunmasının sonuçlarını öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

Masumiyet Müzesi'nde "gazeteci" şeklinde kullanılan meslektir.

3.1.3.4.3.2.3. Hamal / Hamallık

Cevdet Bey ve Oğulları'nda depoya eşya taşıyan kişiler şeklinde kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in okuduğu ve yıllar önce dedeleri Selahattin Bey'in hazırladığı "bizde fazla olanlar" listesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Kara Kitap'ta taşıyıcılık yönüyle bazen işini icra ederken bazen de çevre tasviri için kullanılan bir meslektir. Bu görevlerin dışında, yinelemeyi pekiştirmek için hamallık mesleği araç olarak vurgulanmıştır. Kitabın başında, Melih Bey'in Avrupa'ya gidişinden sonra yazıhanesi hamalca boşaltılır, eşyalar depoya koydurulur. Aradan yirmi bir yıl geçtikten sonra yaşanan deneyimler sonrası mecburen yeniden avukatlığa başlayacak olan Melih Bey, yazıhanesine o eski eşyaları havası olur diye yine hamal tutarak taşır. Bu hamal, yirmi bir yıl öncesinde eşyaları depoya taşıyan hamaldır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28) Bir başka örnek de kitabın ilerleyen bölümlerinde, Galip'in, BBC kanalından gelen televizyoncuların çektikleri görüntülerdeki hamalı hatırlamasıyla karşımıza çıkar: "*Tanıyorum ben bu hamalı, dedi Galip birden. 'Bizi yirmi üç yıl önce Şehrikalp Apartmanı'ndan arka sokağa taşıyan hamal bu!*"⁶⁷

Benim Adım Kırmızı'da ekonomik durumu sıkıntılı bir aile için paranın harcanası değil izlenesi bir olgu olduğunu anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

Kara'nın Şeküre'yi, onun ilk eşinin evinden almak için gittiğinde Şeküre'nin eski kayınpederinin oğlu için öne sürdüğü bahaneleri içeren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 368)

Kar'da Ka'nın, Almanya'ya gittiği ilk yıllarda geçinmek için yaptığı işlerden (mesleklerden) biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

---

⁶⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 374.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mustafa Efendi ve Ođlu Mevlut'un yođurtları tařımalarından dolayı benzetme ilgisiyle kurulmuřtur. Műřteriler Mustafa Efendi'ye ođlunu okutmasını bu meslek sahibi yapmaması konusunda cűmler kurarlarken de gűrűlűr.

3.1.3.4.3.2.4. Kűrekçi

Benim Adım Kırmızı'nın iki ayrı yerinde resimlerde farklı amaçlarla motif olarak kullanılmıştır. Kara'nın řekűre'nin boşanmasını sağlamak ve evlenmesi űzerine gerçekteşen olayları anlatıp resmettiği meclislerde geçen mesleklerden biridir. (Geniř bilgi için bakınız: sayfa 212) Bir diğerisi ise yapılan bir hareketin resimdeki anlamının açıklanması sırasındaki hikűyede motif olarak kullanılmıştır. (Geniř bilgi için bakınız: sayfa 359)

3.1.3.4.3.2.5. Kűrekçiler (Kűrek kűleleri)

Beyaz Kale'nin bařında gűrűlűrlər. Gemilerin gitmesi için kűrek çeken kiřilerdir. Bu romanda ise, daha çok esir alınmıř kiřiler bu mesleđi icra eder, hatta etmek zorunda kalırlar. Bu romanda bu meslek kűrek kűlesi olarak da kullanılır bu sebeple.

3.1.3.5. Temizlikçiler ve Yardımcılar

3.1.3.5.1. Ev, Otel ve Bűrolarda Çalıřan Temizlikçiler ve Yardımcılar

3.1.3.5.1.1. Bűro, Otel ve Diđer İřyerlerinde Çalıřan Temizlikçiler ve Yardımcılar

3.1.3.5.1.1.1. Odacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Refik'in hazırladığı kitabın dikkate alınabilmesi için Muhtar Bey ile gittikleri bakanın odasında, bakana paltosunu getirip onun işini yapan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345)

3.1.3.5.1.2. Evlerde Çalışan Temizlikçiler ve Ev İşleri Yardımcıları

3.1.3.5.1.2.1. Hizmetçi

Sessiz Ev'de Recep karakteri için kullanılan sıfattır. Çünkü Recep evi düzenler, çekip çevirir, alışverişi yapar, yemek yapar ve yedirir. Faturaları yatırır. Yardımcı, hizmetli gibi pek çok sıfat da üstlenir.

Kara Kitap'ta hizmet görevini gerçekleştiren yardımcılar şeklinde mevcuttur.

Benim Adım Kırmızı'da hizmetkâr adıyla da görülür. Hizmet amaçlı kullanılan mesleklerdendir.

3.1.3.5.1.2.2. Temizlikçi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un okul müdür yardımcısı, okul çalışanlarından oluşturduğu küçük ordu ile okul çıkışlarında satıcıların bulunmasını engellemeye çalışır. Çünkü ordu sokakta satıcılığı yasaklar. Bu meslek bu orduyu oluşturan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

3.1.3.5.1.3. Mutfak Yardımcıları

3.1.3.5.1.3.1. Tabakçı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın çalıştığı Mürüvvet Lokantası çalışanlarından biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242)

3.1.4. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları

3.1.4.1. Kendi Geçimine Yönelik Çiftçiler, Balıkçılar, Avcılar ve Toplayıcılar

3.1.4.1.1. Hayvan Yetiştiricileri

3.1.4.1.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hayvan Yetiştiricileri

3.1.4.1.1.1.1. Kovboy

Yeni Hayat'ta Rıfkı amcanın yazdığı “Mari ve Ali” adlı hikâyede geçen karakterdir. Bu hikâyenin başlığını duyar duymaz Canan hemen metni okumaya çalışır. Böylece

asında Rıfkı amcanın hikâyelerinin çocuklar tarafından ne kadar sevildiği, ilgiyle okunduğu anlaşılır. Bu meslek o dönem çocuklarını heyecanlandırdığı için Rıfkı amca da hikâyesinde onu kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Metnin içinde metin olarak görülen Rıfkı amcanın hikâyelerini yazma sebebinde de kullanılır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Mehmet'in Rıfkı amca'yı bulup onun karşısına çıkma cesaretini gösterdiğinde, Rıfkı amcanın evinde ikisinin arasında televizyonda oynayan filmin çeşididir. Kurgunun pekiştirilmesi için de kullanılmış olabilir. Romanda geçen romanın televizyonda film olarak karakterlerinde birinin işlenmesi. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111)

Dr. Narin'in silah koleksiyonunu Osman'a göstermesi sırasında, silahların özelliklerini ve kullanım alanlarıyla kullanan kişilerin sıralanmasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 127) Filmde geçen bu meslek, farklı kurgu olan hikâyede de işlenir. Hatta bu hikâyelerin yayıncı üzerinden eleştirisiyle birlikte irdelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189) Sonra ise, Ratibe teyze, kendisinden daha çok sevdiği için, öfke yansıtmasıyla, Rıfkı amcanın içinde bu meslek de olan bütün kitap ve dergi türevi her şeyini atar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

3.1.4.1.2. Kendi Geçimine Yönelik Karma Bitkisel Ürün ve Hayvan Yetiştiricileri

3.1.4.1.2.1. Kendi Geçimine Yönelik Karma Bitki ve Çiftlik Hayvanları Yetiştiricileri

3.1.4.1.2.1.1. Rençber

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sünnetlerde hokkabazlık yapan kişinin asıl mesleğidir. Oğluna da bu mesleği öğretmek istemesi ancak başarılı olamayışını anlatması, başka işler için denemeler yapması sonucunda yine hüsrarla karşılaşması üzerine oğlu için Refik'ten yardım isterken görülür. Halkı kalkındırmak isteyen Refik de bunu bir iş olarak bilir ve ne yapabileceğini düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 450)

3.1.4.1.2.2. Çiftlik ve Süt Hayvanları Yetiştiricileri

3.1.4.1.2.2.1. Peynircilik

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askerliği sırasında, jandarmanın militan yakalamak için baskın yaptığı köylerin ya da işletmelerin geçim kaynakları ile nitelenmesi sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.1.4.1.3. Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçılar

3.1.4.1.3.1. Avcılar ve Tuzakçılar

3.1.4.1.3.1.1. Avcı

Beyaz Kale'de av seferleri sırasında avlanan kişileri (bu işte ustalaşmış olanlar) kast etmek için kullanılmıştır. Hoca ve Venedikli, padişah ve eşrafi ile bu sporu yapmak üzere yola çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Benim Adım Kırmızı'da sıklıkla yapılan minyatür eserlerde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9)

Kitabın ilerleyen bölümlerinde katilin diğer nakkaş ustalarından ayrılabilmesi için Hazine-i Enderun'a girmelerine izin verilen Kara ve Üstat Osman'ın araştırmalarını yapmaları usulüne benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

Masumiyet Müzesi'nde Hayati karakterinin sansür kurulu üyesiyken yaşadıklarını, filmleri neye göre sansürlediklerini anlattığındaki hissiyatının betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 312)

3.1.4.1.3.1.2. Avcı Mehmet

Kara Kitap'ta “avcı” unvan olarak kullanılmıştır. Kişinin unvanı ile ilgili bir durumu da yoktur. Şehzadeliğinden ve padişahlığından sonra kendisini peygamber ilan eden düzmece Avcı Mehmet bir hikâyede geçer.

3.1.4.1.4. Kooperatifçilik

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında karşılaştığı Mehmetlerden biriyle sohbetleri sırasında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

3.1.4.1.5. Kendi Geçimine Yönelik Bitkisel Ürün Yetiştiricileri

3.1.4.1.5.1. Tarla Ürünleri ve Sebze Yetiştiricileri

3.1.4.1.5.1.1. Çiçek yetiştiriciliği

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

3.1.4.1.5.1.2. Çilek yetiştiriciliği

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

3.1.4.2. Pazara Yönelik Nitelikli Ormancılık, Su Ürünleri ve Avcılık Çalışanları

3.1.4.2.1. Hayvan Yetiştiricileri

3.1.4.2.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hayvan Yetiştiricileri

3.1.4.2.1.1.1. Doğanca

Benim Adım Kırmızı'da Üstat Osman ve Kara'nın, katil nakkaşı at çizimindeki kusurdan bulmak için araştırıp inceledikleri metinlerden "Hünername"nin ikinci cildindeki Babı Hümayunun anlatımı sırasında orada bulunan, görev alan mesleklerden biridir. Motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290-291)

3.1.4.2.1.1.2. Hayvancılık

Kar'ın başında Ka'nın Kars yolculuğu sırasında yanında olan bir yolcunun mesleğidir. Bu yolcunun mesleği ile Ka, içinde güçlü olmanın verdiği huzuru ve yolcunun o anda tam belirtmediği ama Ka'nın Kars'a gittikten sonra anlayacağı bir serüvenin habercisi de olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11-12)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askerliği sırasında, jandarmanın militan yakalamak için baskın yaptığı köylerin ya da işletmelerin geçim kaynakları ile nitelenmesi sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.1.4.2.2. Kendi Geçimine Yönelik Karma Bitkisel Ürün ve Hayvan Yetiştiricileri

3.1.4.2.2.1. Çiftçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in Erzincan yakınlarında bir köşkte yaşadığını Refik'ten öğrenen Atiye Hanım ve Sait Nedim Bey şaşırıp orada ne yaptığını sorduklarında, Refik'in onlara verdiği cevap bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 503)

Yeni Hayat'ta bulduğu icat ile yeni hayat anlayışına farklı bir bakış kazandıran meslektir. Osman'ın mutluluk, umut ve yeni hayat üzerine söylemleri üzerine bayiler, icadı olan bir çiftçiyi hemen çağırıp, onu dinlemesini söylerler. İcat mutlu olduğu anı anlayan bir cep saatidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Osman ve Canan'ın Rıfkı amcanın çizdiği ve yazdığı hikâyedeki Mari ve Ali gibi kendilerini görmeleri ve tıpkı hikâyedeki gibi pek çok meslekle karşılaşmalarını anlattıkları bölümde ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92-93)

Dr. Narin'in karşı çıkmadığı hikâye ve karakterlerinin açıklanması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

Benim Adım Kırmızı'nın “Biz, İki Abdal” adlı hikâyesinde bulunan Konyalı Hoca Efendi'nin insanları tasnif edişi ve bazılarını dışlaması söz konusu edilir. Bu sınıflandırmada adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330)

Kitabın ilerleyen bölümünde Kara'nın sevdiğine kavuşmasının vermiş olduğu heyecanla benzetme amacıyla kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

3.1.4.2.3. Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçılar

3.1.4.2.3.1. İç Sular ve Kıyılardaki Balıkçılık Çalışanları

3.1.4.2.3.1.1. Balıkçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin'in askeri öğrencilerle gittiği Beşiktaş'taki meyhanede bulunan insanları betimlerken belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 216)

Sessiz Ev'de çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. İsmail ve Recep'in babalarının askerden dönmemesi üzerine annelerinin sığındığı kişinin mesleğidir. Bu kişi de mesleğini icra ederken ölünce kimsesiz kalan annelerini Selahattin Bey evine alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 182)

Kurguda vefat eden ve cenaze namazına gidilecek olan kişinin mesleği olarak görülür. Aralıklarla bu olay hatırlatılır.

Beyaz Kale'de Venedikli kölenin Heybeliada'ya geçebilmek için konuştuğu ulaşım aracı kullanıcısıdır. Heybeliada'ya varınca bir balıkçının yanında yaşar. Ulaşım aracı gibi bir fonksiyon taşır.

Kara Kitap'ta bu meslek “Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman” adlı bölümdeki hikâyede, suyu çekilen Boğaz'ın betimlenmesinde kullanılmıştır.

Romanın diğer bir yerinde, Saim'in yıllarca biriktirerek hazırladığı arşivi için benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75)

Romanın ilerleyen yerlerinde de yine çevre tasviri için kullanılmıştır.

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ve Sibel'in yalıdaki geçen günlerinin, birbirlerini teselli edişlerinin betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerdendir. Bu meslek baba oğul birlikte yapılır romanda. Beraber sabah yola çıkışları, balık yakalamaları ve dönmeleri Kemal ve Sibel tarafından dikkatle takip edilir ve buna derin anlam yüklenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Başrolünü Orhan Gencebay'ın oynadığı filmde başrol bu mesleği icra eder. Bu filmin önemli olan tarafı ise Kemal'in kendisini balıkçı karakteriyle özdeşleştirmesidir. Çünkü tecavüze uğramış kadını koluna takacağı sırada "benden utanıyor musun" sorusu geldiğinde, Kemal'in bilinçaltındaki duyguları açığa çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245-246)

Fusun ve Kemal'in içtikleri sigara üzerine sohbet ettikleri gün yabancı sigaraların ülkeye giriş yollarından birinin de bu meslek olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 371)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut dondurma satarken kovanın dibindekileri almak isteyen çocuklar, bu mesleğe benzetilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

Hatıraların Masumiyeti'nde Ayla'nın değişen İstanbul'un aynı kalan tek yanının Boğaz manzarası olduğunu anlatırken kurguya eklenen feribot görevlisinin güvenli seyir için ortada olmamalarının iyi olduğunu belirttiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

Bu kurguda Kemal *Masumiyet Müzesi*'nde Fusun ile yaşadıklarını Sibel'e anlattığında, Sibel'in beklenmedik şekilde onu korumaya alması ve onunla ailesinin yalısında kalmaları sırasında zamanın akışının ve çevrenin betimlenmesi amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

3.1.4.3. Pazara Yönelik Nitelikli Tarım Çalışanları

3.1.4.3.1. Bahçıvanlar ve Bitkisel Ürün Yetiştiricileri

3.1.4.3.1.1. Bahçıvanlar, Bahçe Bitkileri ve Fidan Yetiştiricileri

3.1.4.3.1.1.1. Bahçıvan

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in Nişantaşı'ndaki evinin bahçesinde çalışır.

Cevdet Bey'in satın almak için bakmaya gittiği Nişantaşı'ndaki evi gezdiren kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Özellikle ikinci bölümde ön plâna çıkar tabii bir yanıyla, o da bahçıvanlıktan daha çok kâr elde edeceğine inandığı manavlık yapmaya başlamasıdır. İşini dönemin pek çok insanı gibi zamanla savsaklayarak, bahçeye bakmaz olur. Oysaki manavlığa adım atmasına Cevdet Bey ön ayak olmuştur. Bir çeşit vefasızlık modasına, kendi çıkarını ciddiye alma modasına uymuştur.

Sessiz Ev'de bu meslek, tabii ki bir statü belirtisidir. Çünkü zenginlerin bahçelerinin bakımı için çalışırlar. Ceylan'ın evindeki bahçıvan da bunu belirtir.

Hasan karakterinin okumaya karşı olan tavrı ile ilişkilendirilerek ziraat okulunda okuyan öğrencilerin kravatlı bahçıvan olarak nitelendirilip aşağılanmasıyla görülür. Bu tavır, aşağılayıcı bakış, Hasan'a köşeyi çabuk döndürecek ya da statü sahibi paralı mesleklere itibar etmesinden kaynaklı bir tutumun sonucudur. Bu da kurgudaki eğitimsiz genç neslinin temel sorunudur. Bu meslek bu konunun irdelenmesine araç olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257)

Masumiyet Müzesi'nde bilgi veren kişi olarak kullanılmıştır. Sibel Paris'teyken Kemal'in eşyalarını toplayıp yalıdan ayrıldığını ona haber veren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 201)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'nın ailesini tanıtırken belirttiği babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

3.1.4.3.1.1.2. Bostancı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in Nişantaşı'nda almak istediği evin çevresi ve geçmişinin evin bahçıvanı tarafından anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64) Bahçıvanın geçmişte bu işle ilgilenişini anlatılışı ve sonra da bahçıvanlığa bu mesleğin evrilmesi anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

3.1.4.3.1.1.3. Tütün üreticisi

Kar'da Sunay Zaim'in popüler olduğu zamanlarda kendisine Atatürk'ün hayatını anlatan bir filmde Atatürk rolü önerildikten sonra memleketine gittiğinde onu gururla karşılayan halkın arasında belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

3.1.5. Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.1. Bilim ve Mühendislik Alanlarındaki Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.1.1. Fiziki ve Yer Bilimleri ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.1.1.1. Fizikçiler ve Astronomlar

3.1.5.1.1.1.1. Astronot

Masumiyet Müzesi'nde aşk acısı yaşayan Kemal ve ona destek veren Sibel, Fuaye' de dans ederlerken, Kemal'in yaşadığı yalnızlık duygusunu tanımlarken kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166)

3.1.5.1.1.1.2. Atom bilimcisi

Kara Kitap'ın "Üç Silahşörler" adlı bölümünde, üç kalem ustasının tartışmaları arasında geçen, gazete manşetlerinden inmeyen bir Alman atom bilimcisinin neden İslamiyet'i kabul ettiğini sorgulamaları sırasında bu meslek karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

3.1.5.1.1.1.3. Fizik bilgini

Sessiz Ev'de Metin, içinde bulunduğu durumu ve sınıfı değiştirmeyi ister. Hayallerle başlar işe. Amerika'da okuyacaktır, fizik bilgini olacak, bir buluş yapacak ve onu satacaktır. Zengin, ünlü ve çapkın bir fizik bilgini olarak kendisini hayal eder.

3.1.5.1.1.2. Jeologlar ve Jeofizikçiler

3.1.5.1.1.2.1. Jeolog

Kırmızı Saçlı Kadın'da müteahhitlik ve mühendislik alanlarında çalışan mesleklerin icracılarının yurt dışına açılması, bunu bir sektör haline getirmeleri romanın geçtiği zamanın ekonomik yapısı hakkında bilgi verir: “Bazı Türk müteahhitlik şirketleri Arap ülkeleri, Ukrayna ve Romanya'da barajlar, köprüler inşa ediyor, arazi incelemeleri için jeologlar, mühendisler arıyorlardı.”⁶⁸ Kendi ülkesinde mezun olduğu alanda farklı mesleklerle ilgilenmek durumunda kalanlar, bu şekilde hızlı yükselen bir grafikte yurt dışında iş bulur.

3.1.5.1.2. Mimarlar, Planlamacılar, Harita Mühendisleri ve Tasarımcılar

3.1.5.1.2.1. Mimar

Cevdet Bey ve Oğulları'nda mesleki değerlendirme olarak tespit amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 562)

Kara Kitap'ta İskender, televizyoncu misafirleri, Galip ile birlikte pavyondan çıkınca, mankencilik atölyesine gitmek için Tepebaşı'na doğru yürümeye başlarlar. Bu arada onlara katılan iki meslek sahibi daha vardır, bunlardan birisi de mimarlık yapan karakterdir. Antikacı kadın nedeniyle Galip ve mimar antikacının hikâyesinde bulunmak durumunda kalır. Antikacı kadın Belkıs ile Galip'in Süleymaniye Camiine girmeleri, minareye çıkabilmeleri bu mimar sayesinde. Celâl'in aynı gazetede yazar olan Neşati'yi gazeteden attırmak için kullandığı yollardan biri de Mimar Sinan üzerinden yürümektir.

---

⁶⁸ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 101.

Yeni Hayat'ta Canan ve Mehmet bu meslekle ilgili fakültede öğrenci olarak karşımıza çıkar. Kitabı yolculuk ve arayış bakımından karakterlerinin tanışmasının sağlanması için bu mesleğin eğitim alanı bir araç olarak kitabın bütününde kullanılmıştır.

Kitabın bir yerinde ise tanımlama ya da nitelik kazandırma amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Kar'da, Kars şehrinin geçmişteki zaman dilimindeki yapılanmasını sağlayan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in yurt dışında gezdiği müzeleri yapan mesleği düşünmesiyle görülür. Kemal'in Nesibe haladan aldığı Çukurcuma'daki evi müze haline getirmesi için ona teslim ettiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 474- sayfa 476)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Tarlabası'nın değerli ve tarihi bir yer olduğunu ifade eden mesleklerden biridir. Bu meslekle burasının önem ve değeri ortaya çıkar, kâr ilişkisi açısından da diğer meslekler zamanla bu doğruyu kabul eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

Mevlut'un yıllar içinde değişime uğrayan Kültepe ile gözlemleri sırasında görülen mesleklerden biridir. Mevlut eski zamanlar ile yıllar sonrası arasındaki farkı ve değişimi de böylece vurgulamış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429)

3.1.5.1.2.2. Grafik ve Multimedya Tasarımcıları

3.1.5.1.2.2.1. Grafiker (Grafikçi)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek, reklam şirketinde grafikerlik yapmayı, resim bölümünün bitirilmesine rağmen işin para kazanılan yüzünü seçmek olarak anlatır roman. Para kazanmak isteyen ressam grafikerlik yapabilir, gibi düşünceyi Ahmet ilerleyen sayfalarda okuyucuya verecektir.

3.1.5.1.2.3. Ürün ve Giysi Tasarımcıları

3.1.5.1.2.3.1. Desinatör

Kara Kitap'ta Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

3.1.5.1.3. Mühendislik ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları (Elektroteknoloji Mühendisleri Hariç)

3.1.5.1.3.1. Elektrik Mühendisleri

3.1.5.1.3.1.1. Elektrik mühendisi

Hatıraların Masumiyeti'nde bu kurgunun asıl karakteri olan Ayla'nın eşi bu mesleği yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Bu meslekle ilgili kuruluş dolayısıyla da siyasi anlamda sıkıntı yaşadığı için ülkeyi ailece terk etmek durumunda kalırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Böylece bu meslek üzerinden hem Ayla kurguya eklenir hem de Ayla'nın uzun bir süre sonra şehre dönmesi sağlanarak İstanbul'daki değişimin Ayla karakteri üzerinden aktarılması sağlanmış olur.

3.1.5.1.3.2. Kimyacılar

3.1.5.1.3.2.1. Kimyager

Kara Kitap'ta, mankencilik atölyesindeki gezide rehber, gezenleri havaya sokmak için o döneme ait hikâyeler anlatır. Kimyagerlik ise damıtılarak camdan fanusların başında görülebilecek eroin üzerinden işlenmiştir.

3.1.5.1.3.3. İnşaat mühendisi / İnşaat mühendisliği

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer ve Muhittin, Refik ve Samim karakterlerinin mesleğidir. Bu mesleğe ait mekân, buluşma noktaları olur.

Kara Kitap'ta geçer. Saim karakteri inşaat mühendisidir.

3.1.5.1.3.4. Jeoloji mühendisi / Jeoloji mühendisliği

Kırmızı Saçlı Kadın'da hayatın gerçekleri ve sürecin getirdikleri sonucunda hayallerin ya da ideallerin geride kalıp karakterin geçinmek için yaptığı mesleklerden biri olarak sıralanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9)

Hayali temsil eden yazarlık mesleğine karşı gerçeği, parayı temsil eden mühendislik mesleği kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94) Aslında ustasını o kuyuda bırakması Cem karakterinin hayatının dönüm noktası olur, çünkü çok olmak istediği yazarlık mesleğinden bu olay yüzünden soğur: “*Mahmut Usta yüzünden jeoloji mühendisi olduğumu bazan nişanlıma anlatmak ister ama kendimi tutardım.*”⁶⁹ Sınav sonrasında da bu tercih ettiği bölümü kazanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Ayşe karakteriyle yaşadığı güzel ilişki Cem'e iyi gelir. Bu sebeple de hazır huzuru yakalamışken içinde bulunduğu durumu bozmamak adına mesleğinde yüksek eğitime başvurması, düzeninin bozulmasını engellemek için bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Bu meslek üzerinden ülkenin bu mesleğe bakışı, iş imkânının olmamasıyla insanların mezuniyet alanlarının dışında çalışması, böylece kalifiye elemanın önemini kaybedişi anlatılır. Kendi ülkesinde mezun olduğu mühendislik alanında iş bulunması zor, hatta neredeyse imkânsızdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100-101) Bu alan dışında çalışanların yurt dışına açılması, bu mesleği bir sektör haline getirmeleri de ekonomik yapı hakkında bilgi verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101) Bu şekilde hızlı yükselen bir grafikte bu mesleği icra edenler aracılığıyla pek çok kişi yurt dışında iş bulur.

Cem karakterinin “Şehname” üzerine araştırma yapmak amacıyla müze müdürüyle geçtiği iletişimde müze müdürünün Cem'i senaryo yazarı sanması sonrası Cem'in kendisini müdüre tanıtması sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

---

⁶⁹ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 99.

3.1.5.1.3.5. Mühendis / Mühendislik

Cevdet Bey ve Oğulları'nın ikinci bölümünde mühendislik mesleği ön plâna çıkar. Çünkü başkarakterlerin hemen hepsi mühendislik okumuştur. Okumuştur denebilir çünkü Ömer dışında neredeyse hiçbir karakter, bu meslekten para kazanmaz. Olay aslında burada gizlidir. Mühendislik pozitif bilimlerin, o dönemdeki ilerlemenin, aydın olmanın, aydınlığın sembolüdür. Okudukları için, halkı aydınlatmaları, bölümlerinin gereği olarak yurtlarını kalkındırmaları gerekmektedir. Almış oldukları bilimsel eğitim onları içinde yaşadıkları toplumun değer yargılarından uzaklaştırmış, çelişkilerin, yabancılaşmanın ve yalnızlığın kucağına itmiştir. Muhittin'in kendisini Dostoyevski'ye benzetmesi, Ömer'in Rastignac olması boşuna değildir. Aslında gizil bir Doğu-Batı ikilemi söz konusudur. Muhittin mühendistir ama işini yapmaz başarısız bir şairdir. Bir bakıyorsunuz Baudelaire etkisinde santimental şair, bir bakıyorsunuz Türkçü, daha doğrusu Urukçu bir ideolog. Bunu gibi tüm mühendis karakterler farklı yansımalar yaşar görünürler. Osman ve Ömer burada farklı bir portre çizer. Osman mühendislik yapmaz, babasının işini üstlenir. İthalat, ihracat, tüccarlık işine girişi yapar ve para kazanma hırsı onu bireyselliğe iter. Böylece topluma yabancılaşma vb. sorunları olmaz. Ömer, mühendislik yaparak para kazanır. Hatta Sivas-Erzurum tren hattında demiryolunu zamanında teslim edebilmek için üniversitede kendisinden 3-4 yıl alt dönemi olan iki genç mühendisi de işe alır. Zamanında işi yetiştirir ve çok para kazanır.

Alman mühendis Rudolph, Doğu ile Batı'nın ilişkisi ve farklılığını; akıl ve sağduyu ile ilişkilendirerek verecek ve böylece romanın pek çok yerinde bu mesaj okuyucuya hissettirilecektir.

*“Ben tekniğin ve sanayinin bize asıl gereken şey olduğunu savunuyorum, ama gene de oğlumun böyle birisi olması canımı sıkıyor”*⁷⁰ şeklinde Süleyman Ayçelik tarafından mühendisliğin geleceğin mesleği olarak belirtilmesi, kendi oğlunun da mühendis olmasını istemesi önemlidir. Ama aynı zaman da dönem neslinin memleket meselelerinden çok elektrik aletlerine, makinelere meraklı olmalarını, heyecansızlıklarını da eleştirir.

---

⁷⁰ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 381.

Sessiz Ev'de de para kazandıran, istenen mesleklerden biri olarak yansıtılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

Beyaz Kale'de Venedikli köle, küreğe vurulmaktan kendisini kurtaracağı ya da daha iyi bir duruma gelmesini sağlamada işe yarayacağını düşünerek mühendislik okuduğunu, bu meslekten anladığını sıklıkla ifade eder. Ancak bir işe yaramaz.

Kara Kitap'ın başlarında Galip'in Rüya'nın nerede olduğunu saptamak için aradığı arkadaşlarının mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68) Galip'in Celâl'in evinde bulunduğu çeşitli mesleklerin albümünün, yıllığının fotoğraflarından bazıları da mühendislik mektebi öğrencilerine aittir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254)

Kitabın sonlarına doğru, Türk Alman mühendisler, yüzyıl öncesinde Haydarpaşa İstasyonunun yapımı için çalışırken dalgıcın biri denizinde bulunduğu Bizans parasını anlamlandıramadığı için bu Türk mühendise getirir. Bu tür tarihi paralardan anlayan birikimli insan örneği olarak mühendislik kullanılır. Buradan da yeni bir hikâye anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 394)

Galip, yaptığı aramalar sonucunda, dolabın bir başka köşesinden bulunduğu Harp Okulu yıllığı dışındaki başka yıllıkları araştırırken bu mesleğe ait, bu meslekle ilgilenenlere ait fotoğraflar bulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254)

Yeni Hayat'taki başkahraman Osman, mühendislik fakültesi öğrencisidir. Bu kitabın pek çok yerinde bazen olayların gerçekleştiği ya da betimlendiği mekân olarak, bazen de “mühendis adayı” biçiminde Osman'ın kendisini tanımlaması olarak geçer. Kitabın sonlarına doğru da mühendislik mesleğini icra eder.

Mühendislik mantığın işareti olarak kullanılır daha çok. Bir kişinin bir kitabı okuması sonucu o kurmacaya inanması, inandığı o dünya için de tüm gerçekliklerinden vazgeçmesi olasılığı düşük bir durumdur. Kurgu ile gerçeğin çatışması ile romanda yaşananlara inanılabilirlik seviyesinin artırılması bu meslek aracılığıyla gerçekleştirilir. Kitabın başında mühendislik okuyan birisinin mantığı ile okuduğu kitabın etkisi sonucu içine girdiğine inandığı yeni dünya arasında yaşanan duygu ve düşünce çatışmasında bu durum görülür: “*Kitap herkes için yazılmış*

olsaydı diye düşünüyordum, bir yandan, eskiden olduğu gibi hayat böylesine ağır ve pervasız sürüp gidemezdi. Öte yandan, kitabın yalnızca benim için yazılmış olduğu düşüncesi de, benim gibi mantıklı bir mühendislik öğrencisi için doğru olamazdı."⁷¹

Bir başka yerde de, Canan ile kitap üzerine ilk konuştuklarında yine bu çatışma karşımıza çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21) İlerleyen sayfalarda, Osman yolculuklarına başlamadan önce, yani mantığın susmaya başlamadığı yerdeki son dönemde yine bu çatışma kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

Kar'ın başlarında Ka'nın İstanbul'a gelmeden önce Almanya'daki hayatında yaptıkları anlatılırken, okumayı sevdiği kitap çeşitleri arasında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Lacivert adlı karakterin, kendisini, hayatını Ka'ya anlatırken belirttiği eğitimini aldığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

Masumiyet Müzesi'nde, Kemal'in babasının da yaşadığı imkânsız bir aşkı vardır. Mümtaz Bey, oğluna yaşadığı bu aşkı ve aşkın hazin sonunu anlatırken sevdiği kadına bu meslekle geçinen bir kişinin evlenme teklifi ettiğini öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

Fusun'un Kemal'den sakladığı alt komşusu ve arkadaşı Ayla'nın eşi bu mesleği yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 486) Fusun'un güzellik yarışmasında tanıştığı en yakın arkadaşı Ceyda ile yazar Orhan Pamuk'u tanıştıran Kemal'dir. Yazara göre Kemal'i en iyi anlayan kişi olarak tanıtılır. Ceyda'nın evliliğinden iki oğlu olur ve çocuklarının ikisi de bu meslekle geçinir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 493)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Kuyucu Mahmut Usta'nın çok yönlü oluşu ve işini yapma şeklinin anlatımı sırasında bu mesleğin sistematik yaklaşım ve yöntemleri açısından benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Yazarlığın farklı alanlarda eğitim gören kişilerce daha iyi yapıldığı fikrinin ortaya atılmasını temellendiren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

---

⁷¹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 11.

Meslek seçiminin önemli olduğunu, bunun insan hayatının geri kalan ömrünün belirleyici bir unsuru olacağı düşüncesi ile aileler çocuklarına genelde maaşı iyi olan, iyi para kazandıran meslekler seçtirir üniversite sınavı sürecinde. Seçilen meslek çocukların hayat garantisi olarak görülür. Bunun bir örneği de bu meslek üzerinden romanda işlenir. Hayali temsil eden yazarlık mesleğine karşı gerçeği, parayı temsil eden mühendislik mesleği kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Meslek seçiminde cinsiyetin belirleyici oluşu, bu mesleğin erkek egemen olduğu vurgulanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97) Bu durumun öğrencilerin sosyal hayatına yansımaları betimlenirken, Cem karakterinin aile çevresinden biriyle evliliğinin de sebebi açıklanmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Ayşe'yi babasıyla tanıştırdığı sırada, sohbet konularından biri Cem'in karakteristik yapısında bulunan ve bu mesleğin özellikleriyle bağdaşan yönleri olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

Bu alanda çalışan meslek icracılarının yurt dışına açılması, bunu bir sektör haline getirmeleri romanın geçtiği zaman diliminin ekonomik yapısı hakkında bilgi verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101) Kendi ülkesinde mezun olduğu alanda ancak memurluk yapabilirken, bu şekilde hızlı yükselen bir grafikte Cem, yurt dışında iş bulur.

Ustasını öldürdüğünü düşünmesinin kendisinde yarattığı huzursuzluğu, baba oğul ilişkisini irdeleyen metinler aracılığıyla “Şehname”de bulunan Rüstem ve Sührab adlı karakterler üzerinden yaptığı araştırmaların da onu bu meslek kadar rahatlattığını ifade eden Cem, bu mesleği içindeki huzursuzluğu gidermek için yaptığını da açıklamış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Ayşe ve Cem'in çocukları olmayınca, Ayşe'nin içinde bulunduğu sıkıntıdan kurtulması için birlikte kurdukları şirketin kuruluşu ve şirketin yönetimi sırasında geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121) Cem'in eşi Ayşe ile günlük rutinlerini anlatırken görülen meslektir. Tabii bu arada olmayan çocuklarının yerine koydukları şirketin de gelişimi bu sırada verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Romanın çözüme evrildiği an, yine bu meslek aracılığıyla verilecek, çözümün habercisi olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 131)

Cem'in babasının cenazesine katılan kişileri tasnif etmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Cem'in babasının cenazesine taziyeye gelirken aynı zamanda iş konuşmayı hedefleyen babasının eski arkadaşı Sırrı karakterinin arazisinin satışında Cem'in şirketinin kendisine haksızlık ettiğini belirtirken bu haksızlığı yapan kişilerin meslekleri şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136)

Gizli Yüz'de kasabanın su sorununun giderilmesi amacıyla görevlendirilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu kullanım sırasında atıl bırakılan meslekler için de eleştiri bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.1.5.1.4. Bilim ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.1.4.1. Âlim

Kara Kitap'ın başlarında bahsedilen Bin Bir Gece Masalları'ndan bahsederken Celâl, bu kitaptaki karakterlerden birini nitelemek için bu mesleği kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

Celâl'in gözü anlatan yazısında, "O"na benzemek, "O"nun gibi olmak için gösterdiği çabaların anlatımında bahsettiği, kurduğu hayal dünyasında sıraladığı ona gözükten meslekler arasında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Galip'in "*gece yarısını çok geçe, cami duvarına yaslanırken içine girdiği harikalar âleminde*"⁷² diye kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerdir.

Benim Adım Kırmızı'nın geçtiği zaman diliminde evlenilecek erkek için ideal bir meslek olarak görülür. Nitekim Enişte de kızına bu meslek sahibi biri ister ama kızı onu dinlemez. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51)

Katil için görsel sanat çeşitliliği ya da onunla uğraşan sanatçı, âlim sayısı bir şehrin zekâ oranıyla tezat ilişki kurabilecek kadar nakkaşlarda ego ve nefreti

⁷² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 108-109.

hissettirebilmektedir. Bu meslekler aracılığıyla İstanbul'un çirkin yüzü vurgulanmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112) Bu süreçte ince, detaylı yapılan bilgi gerektiren işler için benzetme ilgisiyle de kullanımı görülür.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satarken tesadüfen tanıştığı Hoca Efendi'nin konuşmaları için benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

3.1.5.1.4.2. Bilim adamı

Sessiz Ev'de Selahattin Bey'in olmayı çok istediği meslektir. Bu mesleğe dair yaşadığı ikilem, onun içinde bulunduğu toplumun, kültürün de yansıması olur. Bu meslek üzerinden deney, gözlem; Doğu ile Batı zihniyeti ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119-120)

Beyaz Kale'de Hoca saraya gitmeme kararı alınca kendisini tasarladığı silaha verir. Onun üzerine tam bir bilim adamı titizliğiyle sürekli çalışır. Çalışmalarının desteklenmesi için de bilim adamlarıyla iletişime geçmek istediğini romanda belirtir. Çalışmaların artık daha somut bir platforma dayandırıldığı bize aktarılmak istenir. Çünkü silah yapımı Hoca tarafından ciddiye alınır. Onun hayatının, o günden sonraki döneminde değişikliklere sebep olacağı inancı yüksektir ve öyle de olacaktır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un öğrenciyken ileride olmak istediği meslek olarak görülür. Ama aynı zamanda Mevlut'un iyi bir gelecek için üst tabakadan insanlarla zaman geçirmesi gerektiği fikrine sahip olduğu görülür. Başka bir deyişle bu meslek üzerinden Mevlut'un hayalindeki mesleğe ulaşması sınıf çatışması yaşamasına sebep olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Bu meslek İstanbul'da 1999'dan sonra şehri yıkacak bir depremin olacağı bilgisini veren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 443)

Kırmızı Saçlı Kadın'ın asıl karakteri olan Cem'in babasının oğlunun olmasını istediği meslek olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

3.1.5.1.4.3. Kâşif

Kara Kitap'ta, Celâl'in gözü anlatan yazısında, "O"na benzemek, "O"nun gibi olmak için gösterdiği çabaların anlatımında bahsettiği, kurduğu hayal dünyasında sıraladığı ona gözüken meslekler arasında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Belkis ile Galip'in sohbeti sırasında, manken müzesinde Celâl'e çok benzeyen mankenden ürktüğünü anlatırken bir yandan da Galip'in elindeki yazıya bakar. Yazının bir hikâye olduğunu belirten Galip bir kere daha anlatmak zorunda kalacağını bile bile anlatır. Anlatılan hikâyenin başkahramanı kâşiftir ve konusu kaybolmak üzerinedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

Galip'in kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

3.1.5.1.4.4. Mucit

Kara Kitap'ta, Celâl'in gözü anlatan yazısında, "O"na benzemek, "O"nun gibi olmak için gösterdiği çabaların anlatımında bahsettiği, kurduğu hayal dünyasında sıraladığı ona gözüken meslekler arasında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Galip'in kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

3.1.5.1.4.5. Uzman

Kar'da subayların zehirlenmesi için hazırlandığı düşünülen halktan bir kadının yaptığı şerbetin ne olduğu hakkında araştırma yapması için Ankara'dan gönderilen meslektir. Alanında bilgi sahibi kişi olarak nitelenen bu meslek ironik olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

3.1.5.1.4.6. Üstat

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Gıyaseddin Kağan adlı kurguda alanında uzman olan kişi için bir övgü yazısı yazılacağı sırada, bu uzman kişi için kullanılan bir unvan gibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 393-394)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek romanının tamamında sıklıkla meslek erbabı olma özelliği ve herhangi bir mesleğin uzmanlığını nitelemek amacıyla kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak da roman kurgusunun temelini oluşturan görsel sanatları iş addeden kişilerin meslekleri üzerinden işlenmiştir. Ayrıca bu meslek bir yandan unvan niteliğinin hiyerarşik bir üstünlük gibi görülmesi biçiminde de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10) Niteleme özelliği olarak da sıklıkla kullanımı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25) Hatta abartılı nitelemelerde de karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27) Bu abartmaya bir başka örnek de verilebilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86) Mesleğin erbabı olarak da sıklıkla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

Mesleğindeki uzmanlık sadece görsel sanatlar üzerinden değil, başka iş alanları için de kullanılmıştır. Örneğin meddahlık. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

Eğitici yanıyla da bu meslek sıkça kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81) Almış oldukları eğitim sürecinde, zirve noktası olan bu mesleğe ulaşmaya kadar çizilen motiflerin bir süre sonra gerçeklik ilişkisi olacağı da mesleki bir özellik olarak kurguda geçen hikâyelerden birinde işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82) Hikâyenin devamında gelişen olaylar da çıraklıktan üstat olana kadar, meslek erbabındaki değişimin gösterilmesi çırakların eğitimi açısından değerlendirilebilir bir biçimde anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Renk, karanlık, körlük sıralamasıyla bu mesleğin hem amacı hem de en iyiye doğru giden yolun inceliği anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 85) Böylece tüm görsel sanatlarla ilgili mesleklerin konu edildiği, bu mesleği de içeren bir hikâyenin daha anlatımı kurguya dâhil olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86-87-88-89)

Katilin ruh halini tanımlaması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Bu meslek, Doğu ile Batı'nın görsel sanatlara bakışı açısından sentez yapmak amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

Kırmızı rengin elde edilmesi süreci, ancak üstadın anlayacağı biçimde anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 203-204)

Bu meslek, alanındaki uzmanlık bakımından ön plâna çıkarılarak, katili bulabilmek için gerekli araştırmanın yapılması adına üstadın Hazine-i Enderun'a girmesine izin verilmesi, kurguda oluşan düğümün çözümü için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320) Olayın gelişim sürecinde de düğümü çözen yine üstat olacaktır alanındaki uzmanlığı ile.

Kar'da işini iyi yapan, alanında uzman anlamında kullanılmıştır. Ka için kullanılan bir niteleme olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16) Necip'in Necip Fazıl için kullandığı bir unvandır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 99)

Masumiyet Müzesi'nde, *Kara Kitap*'ta da görülen köşe yazarı Celâl Salik için kullanılan bir unvan olarak yazılarının başarısını belirtmek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Kemal'in oluşturduğu müzenin tamamlanması üzerine baktığı eşyaların onda bıraktığı izlenimde benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 478)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Sadullah Bey'in Mevlut'a hitap şekli olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 416)

Alanında uzman anlamında kullanılan, Mevlut'un bozacılık yaptığı sırada tesadüfen tanıştığı Hoca Efendi'nin hat alanındaki ustalığı bakımından onun için, onun ölüm ilamında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 439) Mevlut'un Çarşamba'da evine boza verirken tanıştığı "modern" şeyh için kullanılan unvandır. Aynı zaman hattatlık işinde de alanında iyi olması bakımından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 441)

3.1.5.2. Eğitim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.2.1. Eğitim ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.2.1.1. Öğretmen / Hoca

Cevdet Bey ve Oğulları, Cevdet Bey'in sübyan mektebindeki hocasını gördüğü bir rüya ile başlar. Bu rüya ve öğretmen onu romanın ilerleyen sayfalarına kadar olumsuz ve olumlu değişken özellikler göstererek etkiler ve kendini anlatmasına yardımcı olur.

Tevfik Fikret'in de adı geçer romanda. Robert Kolej'de öğretmen olduğu vurgulanır. Şairliği ve insanları şiirleriyle etkilemesi, inkılâpçı yönüyle ortaya çıkartılır.

Muhittin'in Beşiktaş'taki meyhanede karşılaştığı öğretmen, babasının arkadaşı, onun Türkçülük görüşüne kapılmasına, bu görüş uğruna eskiden sevdiği Batı'yı da temsil eden Baudelaire'i bile okumayan, sevmeyen birine dönüşmesine sebep olan Doğu'yu ön plâna çıkararak, duygu yanını arka plâna atan daha çok ideolojik vasat şiirler yazan, Türkçü bir derginin çıkmasına destek veren biri hâline gelmesine sebep olur. İçinde yaşadığı ikilemi atlatabilme ve intihar etme zorunluluğundan da kurtulabilme bahanesi de olur bu öğretmen Mahir Altaylı.

Ayşe'nin müzik derslerinden sonra Nişantaşı'nda beraber yürüdüğü arkadaşı Cezmi'nin babası öğretmendir.

Ayşe'nin piyano hocası vardır ki o aynı zamanda klâsik müzikle Batı'yı da temsil etmektedir.

Ahmet'in arkadaşı Hasan'ın babası öğretmendir, bununla da gurur duyar.

Ayrıca öğretmenliğin bir nesli nasıl bilgiyle aydınlatabileceğini anlatmak için de bu meslek kullanılmıştır. Refik, Paris'e gittiğinde Sartre ile karşılaşır. Ona hayran bir kişi olarak Refik, hayatın anlamı nedir, vatanının içinde bulunduğu durumdan nasıl kurtulacağını sorar ve aldığı cevap: "...şöyle demiştir herhalde: 'Mösyö, sizin

yerinizde ben olsaydım, bu az gelişmiş ülke aydını olarak burada sütlü kahve içmez, ülkemde öğretmenlik yapardım.”⁷³

Sessiz Ev'de bu meslek dört farklı amaçla kullanılmıştır: İlki, sınıf atlamak için araç olmuştur. Metin, yazın zengin arkadaşlarının yanında kötü duruma düşmemek için okul zamanında küçük zengin çocuklarına matematik, İngilizce dersleri vererek para biriktirmiştir. Böylece üst sınıftan bir kişi gibi davranabilecek, parasızlıktan sınırlama ya da aşağılanma yaşamayacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

İkincisi, gerçek anlamda kullanılmış. Hasan'ın lise 2'de beklemede olması ve kaldığı derslerden öğretmenleri sorumlu tutması durumunun benzerini Cüneyt karakteri de yaşar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

Üçüncüsü, korkma psikolojisini anlatımı için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Dördüncüsü ise bilinçlendirme ve idealist olma durumu, zihniyet farklılığını aktarmakta: *“Tekneler arasında bağırsarak kaçışan korkulu kafalara bakarak mırıldandım: ‘Ya bir kaza çıkarsa?’*

‘Öğretmen misin sen?’ diye bağırdı Fafa. ‘Lise öğretmeni misin ha?’”⁷⁴

Kitabın başka bir yerinde ise, idealist ve görevini seven öğretmenden bahsedilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Haraç toplayan Hasan ve arkadaşları, zorla sattıkları biletleri almak istemeyen manava yine öğretmenlerin idealist yanlarından yola çıkarak aşağılamada bulunur: *“Böyledir; tatlı dilin yılanı deliğinden çıkaracağına yalnızca bizim okulun aptal Türkçe kompozisyon hocaları inanır.*”⁷⁵

Eczacı, öğretmen gibi meslekler, yokluk zamanlarda doktorluk görevi üstlenmek durumunda kalırlar.

---

⁷³ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 560.

⁷⁴ Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 80.

⁷⁵ Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 29.

Beyaz Kale'de hoca iki ayrı fonksiyonda kullanılan bir özellik taşır. İlki romanın başkarakterlerinden birinin adıdır Hoca. Dedesinden ona kalan ismini sevmediği için kendisine "Hoca" denmesini ister. Diğeri ise, aynı zamanda adı gibi öğretmenlik de yapar Venedikliye; kendisi de öğrenir ondan. Başka bir deyişle Venedikli köle de bir yandan öğrencisi olurken Hoca'nın, öbür taraftan da Hoca'ya öğrettiklerinden dolayı o da onun öğreticisi, öğretmeni olur.

Öğreticilik fonksiyonunda hoca kelimesi bunun dışında, Venedikli kölenin hekimlikten artırdığı parayla Türkçe dersleri almasıyla; ilerleyen bölümlerde yine onun ut dersleri almasıyla devam eder. Sonlara doğru ise Venedikli kölenin İtalya'da akademilerde hocalık yaptığı bilgisini alırsanız yazardan.

Hoca karakteri de, Venedikli köleden İtalyanca dersleri alır; yani onun öğretmeni de Venedikli köle olur. Ondandır hem İtalyanca, hem de astronomi, fizik vb. alanlarda pek çok şey öğrenir. Zamanla ise Hoca'nın Venedikli ile birbirlerinin hem öğretmeni hem de öğrencisi olan benzerlerin ilişkisini aktarıcılık ile tanımlamaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

Hoca karakteri bunun dışında iki mahalle ötedeki camiin sübyan okuluna haftada iki kere hocalığa gitmektedir.

Hoca karakteri, dünyanın ve yıldızların nasıl döndüğünü anlatmak, öğretebilmek için Gebze'de bir çeşit okul açmaya karar verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 43-44)

Kara Kitap'ta eskiliği, eskiyi betimlemek için, Melih Bey'in yazıhanesinin tasvirinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Ders veren öğretmen olarak da sıkça kullanılmıştır. Bu yanı sıra bazen eğlenceli bulmaları, sıkılmaları, katlanmak durumunda kalmaları hatta beklenmedik anlarda sınav yapıları, öğretmenin sessizliğiyle öğrencilerin cezalandırılması gibi pek çok farklı yanlarıyla bu meslek tasvir edilir. Yine Galip'in artist kataloğunu dikkatle incelerken daldığı anda "*Aynı dikkatle kendisini inceleyen albüm sahibi, yasak kitap okuyan öğrencisini yakalayan öğretmenin kararlılığıyla albümü birden Galip'in*

*elinden bir hamlede çekip çantasına tıktırdı.*⁷⁶ şeklindeki ifadeyle de öğretmenlerin bir başka özelliğinden yararlanılır. Galip'in arkadaşıyla birlikte beden eğitimi dersine giremeyeceklerini beyan eden mazeret evrakını jimnastik hocalarına sununca *“lapacılıkla suçlanıyorlar”*⁷⁷ şeklindeki anısında da öğretmen ders sırasında karşımıza çıkar. Öğretmenlerin okul yıllıklarında fotoğraflarının bulunması bakımından da yine romanda bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253) Ders işleyen öğretmenin ciddiyeti, disiplinli hali biraz da korkuya yönelen sıkı eğitim anlayışı şehzadenin Fransızca hocasında ve piyano hocasında canlandırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 377-378-379)

Galip'in, Saim'in arşivinde Saim ile birlikte yaptıkları araştırmada ulaştıkları her ipucundaki duygu betimlemesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Celâl'in karşılaşmış çeşitli öğütler aldığı üç kalemşorun ardından onları tanıtmak için bazı Osmanlı padişahlarının şiirlerinde kullandıkları mahlasları kullanırken bir yandan da onların fiziki özelliklerini sıralaması esnasında betimlemede kullanılan bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Kitapta öğretmenlik bir unvan olarak da kullanılmıştır: Hoca Efendi, Hoca Nizamettin Efendi vb.

Celâl'in “kendisi olmak” üzerine düşündüğü anda, ona dayatılan fikir vb. her şeyi ona dayatan meslek grupları içinde öğretmen de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 165)

Hoca kelimesi yol gösterici, veli sıfatıyla da fonksiyon üstlenir. Burada Mevlana ile Şems'in üzerinden işlenir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 238)

Galip'in araştırmaları sonucu eline geçen 1947 yılının Harp Okulu yıllığında bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253)

Celâl ile konuştuğunu sanan, aslında Galip ile konuşan adını vermeyen okuyucu, Galip'e (Celâl'e) ısrarla adresini vermesinin gerekliliğini, adresini verirse umutlu

---

⁷⁶ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 130.

⁷⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 184.

şeylerin olacağını aktardığı bölümde öğretmenlik de bu umuttan nasibini alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 324-325)

Politik görüşün belli edilmesine araç olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 406)

Yaşanan polisiye olaylardan sonra, savcı vb. görevlilerin hemen olanları anladığını düşünüp, cinayeti yorumlamalarını eleştirmek için bu meslek benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409)

Galip'in kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

Adresi vermesi için Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biri bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Yeni Hayat'ta bu meslek ilk olarak karşımıza mesleğe ait genel görünüm özelliği bakımından çıkarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69) Bu kullanımla pek çok örneği görülür.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde Osman ve Canan, “Bay ve Bayan Kara” olarak bayiler toplantısına katılmak üzere ilerlerken, bir lisede gerçekleşen buluş sergisini de izlerler. Bu sergideki buluşlarla kafası karışanların ifade edildiği ve bu sergiyi gezen mesleklerden biri olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71) Ayrıca sergi sırasında buluşlarını anlatan öğrencilerin de yanlarında yine onların yol göstericisi olarak öğretmenleri bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72) Sergi sonrası akşam eğlencesinde de, bu meslek yine orada bulunur. Hem izleyici olarak oradadırlar hem de tasvir için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Kaymakam ve onun adamlarına karşı kurulan “Çağdaş Uygarlığa Yükselme Örgütü”nün yarı gizli iki üyesi öğretmendir. Onlar, kaymakamlığa karşı bildiri yazarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Yeni bir hayatı anlatan kitabın yazarının ve kitabın gençlik için “yoldan çıkarıcı”, çeşitli sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilme ihtimali yaratabileceği açılarından şikâyetçi olan mesleklerden birsidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112-113)

Dr. Narin’in Mehmet’i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemlendiği her şeyi not alır. Bu gözlemlerinde, arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

Dr. Narin’in, yeni hayatı anlatan kitabı satan ve onu okuyanların takibini yaptırdığı araştırmacılarının tuttuğu notları okuyan Osman, bu araştırmacıların tutanaklarında birçok meslek erbabının da bu kitabı okuduğunu ve etkilendiğini görür. Bu etkilenme genelde olumsuzdur. Etkilenmenin anlatıldığı mesleklerden biri de öğretmenliktir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Kitapta okunan bir romandaki karakterin mesleği öğretmenliktir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Osman’ın Süreyya Bey ile roman ve film üzerine sohbetleri sırasında Osman’ın başka şeyler düşünmesi, başka dünyalara dalmış olması bu mesleğin icrası ile benzetme ilgisi kurularak açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Benim Adım Kırmızı’da bu meslek anlam kaymasına uğrayarak genellikle bir cemaatin konuşucusu ve lideri şeklinde kullanılmıştır. Romanın ilerlemesinde görsel sanatlar ile geçinen hattat, nakkaş, müzehiplik gibi mesleklerin karşısında ürkütücü bir kılıç darbesi gibidir. Batılı tarzdaki resmin karşısında söylemleriyle Doğu’yu, klasik anlayışı sembolize edecektir. Sözleriyle geniş bir kitleyi etkileyen karakterin adı Erzurumlu Nusret Hoca’dır: “Ölümümün arkasında dinimize, geleneklerimize, âlemi görüş şeklimize karşı iğrenç bir kumpas var. Açın gözlerinizi, inandığınız ve yaşadığınız hayatın, İslam’ın düşmanları beni neden öldürdü, bir gün sizi neden öldürebilir öğrenin. Bütün sözlerini gözyaşlarıyla dinlediğim büyük vaiz Erzurumlu Nusret Hoca’nın dedikleri bir bir çıkıyor. Başımıza gelenlerin, hikâye edilip bir kitapta yazılsa bile, en usta nakkaşlarca bile asla resimlenmeyeceğini de söyleyeyim

size.”⁷⁸ Vaizlik mesleği ile bir arada kullanılmıştır genellikle. Çünkü vaizlik yapan kişi aynı zamanda hoca olarak da değerlendirilir. Bir çeşit unvandır. Dolayısıyla vaizlik mesleğinin geçtiği yerlerde aynı zamanda hocalık mesleği kullanılmıştır. Burada hocalık, bir çeşit yol göstericiliktir. Batı’dan vazgeçilmesi, Batı özentisi olunmaması, kahve içilmemesi, Batılı sanattan uzak durulması gibi konularda uyarıda bulunur bu meslek hocaya inananlara. Ancak hocanın sözlerine inanmayan muhalif bir kesim de vardır kitapta ki bu Batılı sanatı destekleyen, kahve içen, kahvehanelerde zaman geçiren kişilerden oluşur. Kahvehanede de anlatı geleneğiyle meddah, bu hocayı ve onun fikirlerini eleştiren kurgu içindeki kurgu hikâyeleri ile bazen köpeğin bazen bir ağacın bazen de bir atın motifiyle eleştirilerini kişiselleştirilerek aktarır. Böylece bu meslek ile meddah arasında Doğu-Batı, başka bir deyişle geleneksel-modernite çatışması ortaya konur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Hikâyenin ilerleyen bölümlerinde köpek, kendi cinsinden hayvanların sevilme sebepleri üzerinde dururken yine bu meslek kullanılacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20) Meddah, köpeğin ağzından hikâyesini aktarırken, Nusret Hoca’nın uyarmaya çalıştığı inananlarına söylediği sözler üzerinden de okuyucuya bu karakter hakkında bilgi verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19) Kitabın ilerleyen sayfalarında atın ağzından anlatılan hikâyede ise, bu meslek sahibinin olur olmaz her şey için yorum yapması, yasaklar koymasına atıfta bulunularak ince bir alayla durum değerlendirmesi yapılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 238) Kitabın bir başka yerinde de şeytanın ağzından anlatılan hikâyede bu mesleğin her şeye karışması, her şeye yasaklar koyması ince bir alayla ele alınır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 309) Meddah, bu mesleği eleştirmek, bu mesleği icra edene inançlarını sorgulamak, onların şiddet eğilimlerini ortaya koymak ve bu eğilimleriyle dalga geçmek için üstü örtülü bir biçimde anlatısını gerçekleştirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330) Tabii meddah sadece Nusret Hoca’yı kastetmez. O, bu mesleği, bu şeklide icra eden herkes için konuşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330- 331)

Bu mekânların sakıncalı yerler olması, vaiz efendinin arkasından konuşulması durumundan dolayı bu mekânların güvenli olmadığı, Hoca’ya inanan kişilerce bu

---

⁷⁸ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 12.

yerlere zararlı hareketlerin olabileceğinin ilk işareti, Hoca'ya inananların taraftar edasıyla nitelenmesiyle ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24) Batılı sanat anlayışına tamamen karşı olmaları dolayısıyla padişahın emriyle hazırlanan kitap yüzünden Nusret Hoca'ya inanan kişilerce, onların gazabına uğranabilme ihtimali olmasının sebebi olarak görülür bu meslek. Korkutucu bir izlenim uyandırılmasına sebep olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28) Bir başka yerde yine bu korkutucu tablo, şiddetin yansımasından duyulan endişe kendisini gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56) Padişahın emri ve desteğiyle çıkartılan bir kitabın hazırlanması sırasında yaşatılan endişe, baskı ortamı, bu mesleğin toplumsal hayattaki etkisini gözler önüne koyar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181) Katil olan nakkaşın Enişte Efendi ile görüşmesi sırasında bu mesleğin toplum üzerindeki etkisi, bu mesleğe inanırlık oranını destekler: *“Daha ölmeden kabir azapları çekiyorum. Farkında olmadan senin yüzünden gırtlığımızı kadar günaha battık. Şimdi de bana daha cesur ol, diyorsun. Senin yüzünden katil oldum ben. Nusret Hoca'nın kudurmuş köpekleri hepimizi öldürecek.”*⁷⁹ Bu mesleğin sanat ve sanatçı üzerindeki etkisi de gelgitli hareketler, tavırlar ile açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281) Kitabın sonlarına doğru da şiddet ölümle sonuçlanacak şekilde, bu mesleği icra eden kişilerin etkisinin fanatizm derecesinde olduğunu açıklamak amacıyla işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

Bu meslek “kavuk kimin” adlı bir oyunda da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391)

Erzurumlu Vaizin Nusret Hoca dışında, akıl hocalığı, yol gösteriliği şeklinde de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19)

Gerçek anlamda öğretici göreviyle de sıkça kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89- sayfa 288)

Kar'da bu meslek iki ayrı fonksiyonda kullanılmıştır. Birincisi eğitimci, okul öğretmeni göreviyle işlenmiş olmasıdır. Kitabın hemen başında Ka adlı karakterin ismi yerine bu lakabını kullanması ve kendisini şair olarak ısrarla nitelemesi, buna

---

⁷⁹ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 182.

kendisiyle birlikte herkesin de inanmasının anlatımını güçlendirmek için bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

Ka'nın Kars'taki intiharları Cumhuriyet gazetesine yazacağı bilgisi üzerine intihar eden kızların ailesiyle görüşür. Bu intiharlardan birisinin de sebebi bu mesleği icra eden bir kişinin iftirası olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20-21)

Eğitim enstitüsü müdürünü öldüren kişi, enstitü müdürüyle konuşurken ona bu mesleğin adıyla hitap eder. Unvan olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42-43-44-45-46-47-49) Eğitim enstitüsü müdürünün katilinin teşhisi için Ka'ya gösterilen fotoğraflardaki kişilerin icra ettikleri mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64) Ka'nın, bir grup imam hatipli öğrenci ile tanışıp sohbet etmesi sırasında içlerinden birinin anlattığı hikâyede geçer bu meslek. Bir okul müdürünün yaşadığı inanç zedelenmesinin ardından müdürlük yaptığı okulun öğrencileri, Kuran hocası ve müdürün kışkırdığı bir öğretmenin gördüğü zararları anlatan bu hikâyede bu meslek inançsızlık karşısında zarar gören kişileri sembolize etmek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Ka'nın sevdiği kadının, İpek'in, babasının mesleği de öğretmenliktir. Romanda mağrurlar ve masumların karşılaştırılması yapılırken, Kadife'nin babasının yaşadığı sıkıntılı hayat ile babasının mesleği ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı gün şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşturan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Gerçekleştirilen bu programı çok beğenen ve beğenisini ifade eden meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138-139) Aynı öğretmen oyunun devamında da yuhalamaların, uğultuların kesilmesi için tepkisini gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141) Gösteri zirve noktasına ulaşırken, oyuncuyu saldırganların elinden alacak kurtarıcı kişi olan oyuncu Sunay Zaim'in Atatürk'üne benzer bir kalpak ve askeri bir giysiyle sahnede görünmesi ve saldırganların onu görünce kaçması sonucunda yine bu meslek sahibi kendisini gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Sunay Zaim'in Ka'ya en kötü zamanlarının anlatımı sırasında, modern sanattan anlayabilecek ya da onunla ilgileneceğini düşündüğü mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır öğretmenlik. Bu sıralanan meslekler kültür sahibi, sanatsever özelliklere sahip olarak nitelenir ve bu mesleklerin varlığı oyuncuda üzüntü ve çaresizlik duygusunun azalmasını ya da yok olmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174)

Ka'nın ölümünden sonra onun şiir defterini aramaya giden Ka'nın yakın arkadaşı anlatıcı yazar Orhan'a Ka'yı anlatan Tarkut adlı karakter de bu mesleği yıllarca yapmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230)

Ka'nın, Almanya'ya gittiği ilk yıllarda geçinmek için yaptığı işlerden (mesleklerden) biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

Ka İpek'in gitme demesine, kendisi de aslında gitmeyeceğini düşünmesine rağmen nedenini bilmediği şekilde Lacivert'in yanına gideceğini söyler. Ka, yapmak istemediği ya da yapamayacağı şeylerde bazen yapması gerekenin tam tersini yaptığını geçmişteki yaşantısından örnek vererek açıklamaya çalışır kendisine. Bu ruh halinin yansıtılmasını sağlayan olaylardan birinde de öğretmenlik mesleği görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 318)

İkinci görev ise camii imamı görevindedir. Başka bir deyişle dini bilgiler öğreten kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. Nitekim Ka, Şeyh Saadettin tarafından çağrılınca İpek ile aralarında geçen diyalogda küçükken aldığı dini bilginin temelini veren kişinin mesleği Ka'nın anılarıyla birlikte ortaya çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

*Masumiyet Müzesi'*nde Füsün'un babası Tarık Bey emekli tarih öğretmenidir. Özellikle de Kars'ta geçen öğretmenlik yılları ön plâna çıkar.

Kitapta, yazar araya girerek sevişme sahneleri dolayısıyla bazen kitapların öğretmenler tarafından öğrencilere okutturulmamasını ince bir alayla eleştirir:

“Romanımızın bu kısmını okutan lise öğretmenleri endişeye kapıldıysa, öğrencilerine şu bir sayfayı atlamalarını önerebilirler.”⁸⁰

Fusun’un kurduğu bir cümle sebebiyle, hayatında çocukluğundan beri gördüğü, yaşadığı erkeklere dair deneyimleri Kemal’e anlatmak durumunda kaldığı cümlede geçen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57) Burada bu meslek iyiliği, ahlâkı temsil eder.

Kafamda Bir Tuhaflık’ta gerçek anlamı ve dini yol gösterici göreviyle kullanılmıştır.

Bu meslek Atatürk Erkek Lisesi’nde öğretim işini yaparken çekilen zorlukların betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58-59) Bu tek örnek değildir. Bazı öğrencilerin okuldan ayrılma ya da atılma sebepleri de bu mesleğe karşı olan tutum olabilmektedir. Öğrenci profili de belirtilir bu meslek aracılığıyla. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Mevlut’un iyi bir öğrenci olma çabası, bu mesleğin tutumuyla da doğrudan ilişkilidir. Bir bakıma Mevlut çevre ya da statü değişimini bu meslek yardımıyla gerçekleştirmeye çalışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73-74) Bu mesleğin yargılı, objektif olmayan tutumu ön sırada oturan ve arka sırada oturan öğrenciler ikilisi üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74) Bu durum bu meslek için genel bir kanı oluşturmuştur romanda. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75)

Öğretmenin öğrenciyle ilişkisinin sıkıntılı olmasının temelinde bu mesleğin tavrı bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75-76) Politik olayların yoğun yaşandığı zamanlarda bu mesleği icra eden kişilerden birinin aşağılayan tavırla öğrencisine yaklaşması sonucu olaylar çıkar ve okula polis çağırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Öğrencilerin derslere devam edip ders çalışarak sınıfı geçmesi yerine, sınıf geçmek için öğrencilerin uyguladığı yöntemlerden içinde bu meslek sahibine duygu sömürüsü yapmak yer alır. Böylece bu mesleğin sahip olduğu merhamet duygusu sömürülmüş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

---

⁸⁰ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 34.

Asıl sebebin Hacı Hamit'in ve birkaç kişinin daha bildiği rant sebebiyle kışkırtılan yukarı ve aşağı mahallenin insanların, Duttepe ve Kültepe arasındaki siyasi mücadelenin alevlenmesiyle devreye giren polisin müdahale edip etmemesi üzerine gelişen olaylarda bu meslek üzerinden toplumun politik bakımdan ayrılmışlıkları anlatılırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115)

UNICEF'ten gönderilen mavi balık yağı hapları bu meslek dağıtmakla görevlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Gecekondu mahallelerinden okula gidenlerin çoğunun zamanla çalışmak zorunda oldukları için okuldan ayrılmaları öğretmenleri ve diğer öğrenciler tarafından da kanıksanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 419)

Kültepe ve Duttepe'nin benzer özellikleri çıkartılırken iki tarafın da rüyalarında gördükleri mesleklerden birdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Devletin arazisine bina yapılmasının sebep sonuç ilişkisi içindeki anlatımında, bunu fırsat bilerek yatırım yapan kişiler arasında bu meslek de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Mevlut'a askerdeyken Rayiha'ya aşk mektubu yazmasında yardımcı olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 455)

Bir çeşit dini eğitimci olan, öğrencilerine hat sanatını anlatan kişiye seslenen unvan olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

Mevlut'un Rayiha ile dini anlamda evlenmesini sağlayan kişi, camii imamı için de kullanılan unvandır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Tarihçi, bilim adamının dışında lisede tarih öğretmeni anlamında "tarihçi" şeklinde de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek romanda daha çok mesleki tavır açısından nitelendirme amacıyla benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. Örneğin usta çırak ilişkisinin işlendiği yerlerde bu amaçla görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14) Mahmut Usta'nın babasının ustası olduğunu anlatırken yine bu amaçla kullanılmıştır. (Geniş

bilgi için bakınız: sayfa 34) Bu mesleğin bilgiye sahip olması, hoş görüye ve dikkate sahip olması açısından genelde sembolize edilmesi söz konusudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Üniversitede edebiyat profesörü olan ve Cem'in "Şehname" üzerine bilgi edinmeye çalışırken bulduğu Haşim adlı karakter için unvan amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117-118)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının babasının âşık olduğu düşünülen kişi ve o kişinin eşinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

3.1.5.2.1.1.1. Edebiyatçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin'in meyhanede askeri öğrencilerle içtiği sırada çağırdığı Refik'i tanıtırken öğrencilerin Refik hakkında merakla sordukları sorulardan birinde geçen meslektir. Sohbet konuları edebiyat, Muhittin de şair olunca Refik'i bu meslekten sanır bu askeri okul öğrencileri. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217) Bir yandan da Muhittin bu meslek icracılarının Beşiktaş'taki meyhanelere gelmeyeceklerini, buraları avam bulmaları bakımından bu meslek icracılarının burnu büyüklüklerini eleştirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsunların evine gittiğinde geçen günleri, olanları anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

3.1.5.2.1.1.2. Matematikçi

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in çektiği aşk acısını betimlemesi sırasında kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

3.1.5.2.1.2. Müderris

Benim Adım Kırmızı'da Kara karakterinin babasının mesleği, medreselerde müderrislik etmektir. İstanbul'u terk etmeden önce Kara karakteri de, tıpkı babası gibi medreselerde müderrislik yapar.

Katil nakkaşın karnını doymak için girdiği aşevinde sohbet ettiği bir kâtipi tanıtırken ince bir küçümseme ile bahsettiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 303)

3.1.5.2.2. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları

3.1.5.2.2.1. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları

Beyaz Kale'de Faruk Bey, *Sessiz Ev* romanının başkarakterlerinden olarak hatırlatılır ve bu romana mesleğinin icracısı şekliyle girer. Tıpkı *Sessiz Ev*'de yaptığı gibi Gebze'ye her yaz bir haftalığına gider. Orada araştırmalar yapar. Bulduğu yazma bir eser aracılığı ile kurguya başlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 7) Anlaşılacağı üzere kitabı araştırma özelliği olan tarihçi kimliğiyle, başka bir deyişle genel çatısı olan bu meslekle bulur ve kitap (kurgu) başlar.

Beyaz Kale'nin sonlarına doğru Venedikli kölenin İtalya'da akademilerde hocalık yaptığı bilgisi yazar tarafından verilir.

Kara Kitap'ta Rüya'nın eski eşi Mehmet Yılmaz'ın isminin ve imzasının değişim eğrisi sırasında ortaya çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

Eskiliği, eskiyi betimlemek için, Melih Bey'in yazıhanesinin tasvirinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Kar'daki intihar vakalarından biri olan Teslime'ninkinde ise, sosyal statü sahibi her meslek sahibinin bu intiharda bir rolü vardır. Bu mesleklerden bir tanesi de üniversite hocalarınıdır romana göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal Bey'in babasının tekstil alanında zengin olunca, arkadaş etkisiyle büstünü yaptırdığı kişinin mesleğidir. Heykeltıraş olan bu kişi üniversitede hocadır. Bir modanın, sanatla ve onda uzmanlaşmış akademisyenle birlikte değerlendirmesinin yapılmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

Darbeden hemen sonra görevinden atılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

3.1.5.2.2.1.1. Doçent (Akademisyen)

Sessiz Ev'de Faruk Bey üniversitede doçenttir. Bu meslek ona hem unvan sağlar kurguda hem de onun romandaki karakteristik özelliğinin açıklanmasına yardımcı olur.

Hayatının hep geçmişine bakar. Boşanmalarına, kız kardeşiyle kardeşine, üniversitedeki pozisyonuna, neden tarihçi olduğuna vb. kısacası geçmişiyile ilgili açıklamalar yapar. Elinde bulunan not defterine de bir şekilde saklanarak, işi için malzeme topladığı arşivde çeşitli notlar alır. O notlardan yola çıkarak çalışma hazırlamayı hedefler tıpkı doçentlik tezini bir zamanlar hazırladığı gibi.

3.1.5.2.2.2. Felsefeciler, Tarihçiler ve Siyaset Bilimciler

3.1.5.2.2.2.1. Tarihçi (Öğretim üyesi)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'e göre abisi Nusret'in siyasi fikirlerinin odak noktasını oluşturan, onu kışkırtan yazarlardan birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa s. 23)

Sessiz Ev'de bu meslek Faruk Bey'e aittir ve üniversitede doçenttir. Geçmişte kalan, geçmişini şimdi yapan ve onu okuyucuya aktaran bir karakterdir Faruk Bey; bu sebeple bu meslek seçilmiş olabilir. Tarihçi olarak arşive girer, tarama ve okumalar yapar. Diğer yandan kendi hayatının da hep geçmişine bakar. Boşanmalarına, kız kardeşiyle kardeşine, üniversitedeki pozisyonuna, neden tarihçi olduğuna vb. kısacası geçmişiyile ilgili açıklamalar yapar. Elinde bulunan not defterine de bir çeşit saklanarak, işi için malzeme topladığı arşivde çeşitli notlar alır. O notlardan yola çıkarak çalışma hazırlamayı hedefler tıpkı doçentlik tezini bir zamanlar hazırladığı gibi. Geçmişte yaşamayı bıraktığı an, not defterini kaybettiğini düşündüğü -hâlbuki Metin, defteri ülkücülere kaptırmıştı arabadayken- andır ki o an kardeşini hastaneye götürüp şimdide yaşamaya başlayacaktır, ancak başaramaz.

Bir tarihçi olan Faruk Bey için doğal olarak paşalık havalı bir durumdur, sürekli onların hayatları ve yaptıklarını okuyup öğrendiği için. Bu meslek üzerine yaptığı

araştırmalar sonucunda da bir hikâye yazmaya karar verir. Karakteri de tarihi özellikler taşıyacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Beyaz Kale'de Faruk Bey, *Sessiz Ev* romanının başkarakterlerinden olarak mesleğiyle okuyucuya hatırlatılır ve *Sessiz Ev*'de yaptığı gibi Gebze'ye her yaz bir haftalığına gider. Orada araştırmalar yapar. Bulduğu yazma bir eser aracılığı ile kurguya başlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 7) Anlaşılacağı üzere kitabı araştırma özelliği olan tarihçi kimliğiyle, mesleğiyle bulur ve kitap başlar. Romanın başında tarihçi Faruk Bey'in yaptığı araştırmalar sonucunda, el yazmasında bulunan "Solak Hattat" yazar olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 8) Bunun dışında, yine hikâyede kullanılan müneccim ve müneccimbaşların isimlerinin, gerçek Osmanlı tarihinde hiç bulunmadıkları bilgisini vererek Faruk Bey tarihçi olarak, bu metnin kurmacalığını, gerçeklik ilişkisinin zayıflığını vurgulamaya çalışmak için kullanılmıştır. Diğer taraftan da bazı olayların ise tuttuğunu belirtmiştir ki bu durum bize, hikâyeyi yazan kişinin pek çok kaynakçadan yararlandığı bilgisini verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 7-8)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta elektrik tahsilatının anlaşılmasının yanında ciddi bir kültür ve tarih mirasının olduğunu belirterek Kayserili patronlarına Elektrik şirketinin arşivinin satılması veya yakılmasını engellemek konusunda onları ikna etmek için, çalışanların yaptıkları çalışmalar bu mesleğe benzetilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

3.1.5.2.2.3. Profesör

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek, iki farklı fonksiyonda kullanılmıştır. Birincisi Türkçü bir görüşe sahip, bu ideolojiye uygun bir görüş ortaya atan kişi Gıyasettin Kağandır ki bu karakter, arayış içindeki Muhittin'i içinde bulunduğu ikilemden çıkaracaktır. Muhittin, bir başka Türkçü olan öğretmen Mahir Altaylı ile Türkçülüğe girmiştir. Yazar, bu iki öğretici karakteri karşılaştırarak Muhittin'e beklemediği bir oyun oynar ve böylece içine saklandığı ideolojik görüşten uzaklaşınca yine ve yeniden ölüme, toplumdaki kopuşa ve yalnızlığa dayanan bir buhranı yaşar. Yine de eskiden beğendiği ve özendiği Batı ve Batılı tarzdan uzaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 480-481-482)

İkincisi ise sadece toplumsal bir statüdür. Örneğin tenis kulübü başkanının profesör olması gibi kimlik göstergesi olarak insanları bize tanıtır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418- 419)

Sessiz Ev'de Faruk Bey, araştırmalarına ara verip bakkala uğrayıp alışveriş yaparken ünlü bir aktöre benzettiği kişiyle sohbeti sırasında, kendisine hangi akademik unvanda olduğu bilgisini sorarken sıraladığı akademik unvanlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

Faruk Bey'in Nilgün'e okuduğu ve yıllar önce dedeleri Selahattin Bey'in hazırladığı "bizde eksik olanlar" listesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194) Ancak Faruk Bey bu durumu kurgunun geçtiği döneme göre değerlendirdiğinde, bugünlerde bu meslekten fazla bulunduğunu belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Cüceler evi üzerine bilgi veren hoca bu meslektedir. Sanat tarihi hocasının profesör olarak alanındaki uzmanlığı tescillenmiştir. Ancak kahvedeki insanlar bu yazıyı Recep ile dalga geçmek amacıyla okur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Beyaz Kale'de Faruk Bey'in meslektaşdır. Daha üst düzeydedir. Bulduğu elyazmasını ona göstermek ve onun bilgisinden yararlanmak için romanda görülür. Profesör sayesinde okuyucu, bu tür elyazması eserlerinin çokluğunun ve önemsenmeyişinin, saçma şekillerde yok olduklarının farkına vardırıılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 8)

Kara Kitap'ta Rüya'nın eski eşinin ismi ve imzasının değişim eğrisi sırasında kullanılan bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76) Yerinden oynayan caminin düzeltimi, incelenmesi için ilgilenen kişinin mesleğidir. Galip, Belkıs ve onun mimar arkadaşı ile bu camiye çıkabilmek için caminin imamına yalan söyleyerek, mimarın bu konuyla ilgilenen profesör olduğunu söylerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180) Galip'in Celâl'in evinde bulunduğu çeşitli mesleklerin albümünün, yıllığının fotoğraflarından bazıları da Tıp Fakültesinin profesörlerine aittir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254) Bunun dışında da bu meslek, akademik çalışmalar yapması yönüyle kullanılmıştır.

Celâl ve Rûya'yı vuran kişinin yakalanabilmesi için soruşturmaların, ifade almaların devam ettiği gecelerden birinde, çocuklukları beraber geçen Mit Paşası ile Divan edebiyatı profesörünün Hurufilik ve eski söz sanatları üzerine sohbet etmeleri sonrasında, Galip'in hikâyesini dinleyen profesör, bu hikâyeyi "Hüsn ü Aşk" ile bağdaştırır. Olayların birbirine benzerlik gösterebileceğini söyler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409-410)

Yeni Hayat'taki genç karakterler kitabın başlarında üniversite öğrencileridir. Hocaları olarak ders anlatırken betimlenir ya da metin çevirisi için. Romanın sonlarında ise, bir romanın adı olarak görülür.

Osman'ın Yeni Hayat karamelalarındaki meleklerin ne, kim olduklarını ve bu karamelalarda ne aradıklarını sorgulamaya başladığında, araştırmalar yapması bu meslekten bilgi istemesi sırasında kullanılmıştır. Olumsuz tavırlarla karşılaşması ile de bu meslek ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Süreyya Bey, karamelalarında neden melek resmi bulunduğunu açıklarken geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Kar'da bu meslek kitabın başında Ka'nın yerleştiği otelin ilk sahiplerinden biri olarak kullanılmıştır. Çevre tasvirinin romanın geçtiği zaman düzlemindeki yapıların önceki zamanlardaki mimarı ya da kullanarı üzerinden aktarılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

Bu meslek kitapta öldürülen eğitim enstitüsü müdürünün unvanı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 43)

Enstitü müdürüyle onun katili olacak kişinin konuşmalarında, katilin kadınların örtünmesinin yararlı olduğunu ispatlamak için tanık olarak gösterdiği kişinin unvanıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

Şiddete eğilimli katilin, eğitim enstitüsü müdürüyle yaptığı konuşma sırasında, akademik bilgiyi önemsemediğini, küçümsediğini gösteren, cahil ukalalığı yaparken de bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Almanya'ya döndükten sonra kendisini okumaya veren ve her sabah kütüphaneye giden Ka'ya tanıdık çevreleri bu unvan ile seslenirler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 232)

Masumiyet Müzesi'nde Sibel'in Paris'ten döndükten sonra Kemal ile Fuaye' de buluşmasında geçen sohbette, orada görüştüğü ve onun tez yazması gerektiğini belirten kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. Aslında Sibel, bu teklifi anlatırken Kemal'e ilişkilerinin ne olacağına dair bir karar vermesi gerektiğinin mesajını verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 208)

Kemal'in Füsunların evine gittiğinde geçen günleri, olanları anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

Halkı dolandıran bankerlerin sağlam bir yatırım olmadığı açıklamasını yapan ama sonra bir iki aylık yatırımdan bir şey olmaz diye yatırım yaptığı rivayet edilen, alanında bilirkişi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 390)

Füsun'un güzelliğinin vurgulanması, hastanedeki çalışan tüm meslek sahiplerinin onu gördüklerinde değişik ruh hallerine girmeleriyle betimlenir. Buna profesörler de dâhildir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 404)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Mustafa Efendi'nin satıcılık işini bitirip eve geç geldiğinde oğlunu hâlâ ders çalışırken bulduğunda, onun memnuniyetini ifade etmek için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)

Dışarıdan mektupla üniversite okuyan Ferhat'ın televizyondan dersini dinlediği kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem ve Ayşe'nin çocuklarının olabilmesi için aradıkları çarelerden birinde bilgilenme amaçlı bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

Rüstem ile Sührab'ın hikâyesiyle ilgili olan Cem'in çalıştığı kitabeviden tanıdığı ve konunun uzmanı olarak onu yönlendiren kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

“Şehname” hakkında çok şey bildiğini iddia eden Cem’e kibarca haddini bildirirken Topkapı Kütüphanesi müdürünün araç olarak kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

3.1.5.2.2.2.4. Sanat tarihçisi

Sessiz Ev'de bu alanda uzman ve cüceler eviyle ilgili çalışmalar yapan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

3.1.5.3. Hukuk, Sosyal ve Kültür ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.1. Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.1.1. Avukatlar ve Savcılar

3.1.5.3.1.1.1. Avukat

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek gerçek anlamında kullanılmış. Örneğin Ayşe'nin arkadaşı Cezmi hukuk öğrencisidir. Avukat Cenap Bey çok tannan avukattır. Refik'in kızı Melek'in eşi avukattır. Ayrıca Refik'in eşi Serap, Refik'ten boşandıktan sonra avukat Cenap Sorar ile evlenir.

Ancak bu mesleğin farklı kullanım alanı, Avukat Cenap Sorar'ın kullandığı arabasının tramvayla yaptığı trafik kazası gazetede çıkar. Bu haber ile Türkiye-İngiltere arasındaki gazete ve gazetecilik anlayışı karşılaştırılır. Romandaki karşılıklı konuşmalar taşra ile modern hayatı karşılaştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

Kara Kitap'ta Melih karakteri avukattır. Ama işini severek yapmadığı belli edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15-16)

Celâl'in annesinin ikinci evliliği bir avukat ile gerçekleşmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Melih karakteri, Vasıf'ı yurt dışında tedavi ettirme bahanesiyle gidip, sonrasında Vasıf'ı geri gönderdikten sonra da dönmeyince, dede oğul beraber Babıâli'deki avukatlık bürosunu kapatıp, eşyaları çatı katına taşırlar. Ancak Melih yurt dışından dönüp, ticaretteki başarısızlığını yinelemeye devam edince aile onun yeniden

avukatlık yapması gerektiği kararını verir. Böylece eski eşyalar yeniden taşınır, büro açılır. Önce Melih Bey, sonra da damadı ve yeğeni Galip'in bürosu olacaktır burası. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

Galip, küçükken evden çıkıp, Rüyaların evine gider. Orada onunla oynar ve babasının avukatlık ve Afrika hikâyelerini dinlemeyi sever. Gelecekte avukat olmasının temelini belki de burada atar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

Romanın ana karakterlerinden Galip, avukattır. Eşi Rüya'yı ararken, bu meslekten yararlanmıştı. Arkadaşı Saim'e giderek, işi ile ilgili uydurduğu hikâyeye uygun olarak Rüya'nın yanında olduğuna ihtimal verdiği eski eşinin evini bu meslek sayesinde bulur. Böylece eski eşinin yanında olmadığını da anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71...76)

Celâl'in yazılarının okuyucuları tarafından didik didik edilmesine incelenmesi, Celâl'in harf oyunlarının bilinmesinin ortaya çıkmasına örnek verilirken bu meslek kullanılır: *"Avukat olan bir amcasının dava tutanaklarını, içtihatları ve kanunları, lokanta listeleri ve vapur tarifeleriyle karıştırdığı doğru muydu? Galip'e göre, ötekiler gibi, her şey gibi, bu da bir hikâye olabilirdi. 'Anlıyor musun, delikanlı,' dedi yaşlı yazar hoş olmayan bir sesle, 'bunları ona Celâl Bey anlatmamıştır. Bu mânâları, hafiyeliğe ve Hurufuliğe meraklı arkadaşımız, Celâl Bey'in yazıları içinden iğneyle kuyu kazar gibi, her birini tek tek kendisi bulup çıkarmıştır.'"*⁸¹ Celâl'i böylesine dikkatli takip eden okurlardan biri, Galip'i Celâl sanarak onunla telefonda konuşur. Celâl'in eski yazılarının yeniden yayımlanması ona eskiden kızdığı şeyleri yeniden hatırlatır ve Galip'ten sürekli onunla (Celâl ile) yüz yüze görüşmek için ondan adresini ister. Bu şifreli yazıları okuyup anladığını da bu meslek üzerinden açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 328-329)

Bu meslek aynı zamanda romanda Türkan Şoray taklidi yaparak bedeni üzerinden para kazanan bir karakterle ilişkilendirilir. Kocasının el koyduğu arabasını geri alabilmek için bir avukata fazlaca para verdiğini ancak arabasını geri alamadığını

---

⁸¹ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 95.

anlatırken de: “...bana arabamı geri getiremiyorsa ben avukattan ne anladım?”⁸² sorusuyla konuyla ilgili çaresizliğini ifade eder.

Avukatlık mesleği, Galip’in karısı Rüya ve Celâl’i araması esnasında tesadüfen bulduğu Celâl’in yaşadığı, kendisinin çocukluğunun geçtiği apartmanda katları çıkarken betimleme amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

Yeni Hayat’ta Dr. Narin’in misafiri olarak Osman ve Canan’ın, o ve ailesiyle tanıştığı yemekte masada bulunan, aile üyesi olmayan kişinin mesleğidir. Anlattığı bir hikâyeye masada ses vermiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

Osman ve Canan’ın Rıfkı amcanın çizdiği ve yazdığı hikâyedeki Mari ve Ali gibi kendilerini görmeleri ve tıpkı hikâyedeki gibi pek çok meslekle karşılaşmalarını anlattıkları bölümde anlatılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Dr. Narin’in asıl mesleği avukatlıktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Osman’ın Mehmet’i arayışındaki yolculuğunda ulaştığı Mehmetlerden birisinin babasının mesleği olarak karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Avukatlık mesleği kitabın sonlarına doğru, daha çok bir anlığın, unutuşun ifadesi olarak kullanılan mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

Kar’ın başında Ka’nın hayatının özetlendiği bölümde, babasının bu mesleği icra ettiği belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23)

Bu mesleği icra eden Muzaffer Bey’in verdiği bilgiler ışığında, özellikle belediye başkanlığı işi üzerinden Kars’ta görülen değişim yıllar içinde anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25-26) Yine bu meslek sahibinin anlattığı bir tiyatro oyunu bu romanda kurgunun ilerleyen bölümlerinde romanın kırılma noktasını oluşturacaktır. Aynı zamanda anlattıklarıyla Kars şehrindeki sosyal değişim de aktarılmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

---

⁸² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 133.

Kars'ta oynanan oyunun sonlarına doğru, oyuncunun çıkardığı çarşafı yakması ile bir dalgalanma başlar salonda. Bu dalgalanmanın yarattığı psikolojinin yansımasının betimlendiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Sunay Zaim'in Ka'ya en kötü zamanlarının anlatımı sırasında, modern sanattan anlayabilecek ya da onunla ilgileceğini düşündüğü mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır avukatlık. Bu sıralanan meslekler kültür sahibi, sanatsever özelliklere sahip olarak nitelenir ve bu mesleklerin varlığı oyuncuda üzüntü ve çaresizlik duygusunun azalmasını ya da yok olmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in abisiyle gittiği maç dönüşünde Fenerbahçe'nin şampiyonluğunu kutlamak için gittikleri yerde beraber içip sohbet ettikleri kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Fusun'un boşanma işlemini Kemal'in askerlik arkadaşı üstlenir ve onları boşar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429-430) Kemal'in müzenin yapımı için Nesibe haladan aldığı Çukurcuma'daki ev ve oraya koyduğu eşyalar için noterden bir kâğıt almasını söyleyerek arkadaşını korumaya çalışan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 465)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un gittiği lisenin müdür yardımcısının ağzından anlatılan lisenin kuruluş amacında, istenen hedef öğrenci kitlesinin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Elindeki dergileri Mevlut'un öğrencisi olduğu okula bağışlayan mesleklerden biri olarak görülür. Dersi boş olan öğrenciler kütüphaneye götürülür ve orada onlara bu dergiler, öğrenciler okusunlar diye verilir. Kurguda bulunan üst sınıf alt sınıf ilişkisi yukarı mahallede yaşayanlar için kullanılan bu meslekle ilişkilendirilmiştir. Yukarı mahallede oturanlar dergi bağışlar, orada yaşayan öğrenciler "iyi aile çocuğudur" gibi anlatımlarla bu durum tekrarlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Romanda bu mesleğin gerektirdiği hukuki danışman olarak pek çok kere kullanılmıştır. Azınlıkların istimlak edilen mülkleri için direnmelerini sağlayan,

onların yasal yollarını aramalarını sağlayarak itiraz haklarını yerine getiren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Romanın ilerleyen yerinde Diyarbakır'daki insanların psikolojik durumu, baskı altındaki yaşayışları, mecburi yalancılıkları bu meslek üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 334)

Ferhat'ın ölümünden sonra Samiha'nın miras hakkını kullanmasını sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

Mevlut, babasıyla birlikte yıllarca yaşadığı eve Samiha ile evlenince yerleşme kararı alınca, evde bulunan kiracıların çıkarılması için düşünülen yargı yolunu açacak meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

Duttepe'de yapılacak yeni yapılaşma sebebiyle o bölgede var olan gecekondular Hacı Hamit Vural ve onun inşaat şirketi tarafından satın alınarak yıkılacaktır. Mevlut'un evi de bunlardan biridir. Süleyman ile bu konuda sağlam pazarlık yapması gerektiği konusunda Samiha tarafından tembihli olan Mevlut, istediklerine onay alınca Samiha'nın Aktaşlara güvenememesi üzerine imzalanacak antlaşmayı gösterip bir sıkıntı olup olmayacağını öğrendiği meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 446)

Mevlut'un yıllar içinde değişime uğrayan Kültepe ile gözlemleri sırasında görülen mesleklerden biridir. Mevlut eski zamanlar ile yıllar sonrası arasındaki farkı ve değişimi de böylece vurgulamış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek adaleti sağlayacak, Cem karakterine adli ve mali vakalarda yardımcı olan, destek veren bir görev üstlenmiştir. Cem'in eşiyle birlikte kurdukları ve çocukları yerine koydukları Sührab adlı şirketin yasal danışmanı olarak bu meslek romanda, şirketin Öngören'de giriştiği emlak işlerinde yanlışlık olduğu haberinin Cem'in haberinin olmadığı oğlundan gelen mesaj üzerine öğrenilmesiyle, olayın iç yüzü hakkında bilgi edinmek amacıyla başvurulduğunda görülür: “ ‘Yanlış işler’ in ne olduğunu merak edip Sührab'ın avukatı Necati Bey'e danıştım.”⁸³ Bu andan itibaren bu meslek sıklıkla görülmeye başlar. Çünkü ortada olmayan ya da

⁸³ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 142.

varlığından bihaber olunan bir oğulun açtığı babalık davası görülmeye başlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144) Açılan bu dava bir yandan da alt metinde kullanılan Sophokles'in Oidipus hikâyesinden atıfla Oidipus kompleksini işler. Babadan uzak ve soğuk olma hali ile reddediş bir aradadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145) Bunun öfke hali de alabileceği konusunda uyarıcı bir kimliktir yine bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 146)

Bu meslek aynı zamanda Öngören halkıyla Sührab yönetimi, dolayısıyla Cem karakteri arasında iletişimi sağlayan köprü görevi görmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148) Bu iletişimin değerlendirmesi de yine bu meslek üzerinden yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

Gülcihan Hanım'ın oğlu Enver'in babasını öldürmesi suçuyla hapse atıldığında, annesinin oğlunu görebilmesi ve onun sorunlarını paylaşmasına ancak bu meslek aracı olmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192)

Ayrıca Cem'in eniştesi de bu meslekle yaşamını sürdürür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının okumak için babasıyla restleşerek baba evini bırakıp İstanbul'a gittiği, bu amaçla seçtiği eğitim alanı olarak kullanılmıştır. Ancak onu yarıda bırakarak tekrar yaşadığı kasabaya döner: "*Anne: Hangi ana oğlu okusun istemez... Ama hiçbir ana, oğlu sarhoş fotoğrafları çeke çeke ömrünü tüketsin istemez. Bir gün İstanbul'a gider, okulunu bitirir, avukat olursun... Ama mademki kalıyorsun, ağabeyine yardımcı olacaksın.*"⁸⁴

3.1.5.3.1.1.2. Hukukçu

Kara Kitap'ta Melih Bey'in yazıhanesinin tasviri sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

---

⁸⁴ Orhan Pamuk, *Gizli Yüz*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 49.

3.1.5.3.1.1.3. Savcı

Kara Kitap'ın başında Celâl'in yazdığı bir yazısı sebebiyle ifade vermeye gittiğinde bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38) Celâl'in yazılarını yazması sırasında çeşitli taktikler ve oyunlarla atlatmak zorunda kaldığı, meslek olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95) Basın savcısı, yazarın bir tanesinin dikkat çekebilmek için kendisini ihbar etmeye çalıştığı yazılar esnasında da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

Bu meslek aynı zamanda fotoğrafçının hikâyesindeki kadın ve saat tamircisinin aşkında, karakterin mesleği olarak kullanılmıştır. Fotoğrafçı yaptığı araştırmalar sonunda, adamın saat tamircisi değil, Cumhuriyet savcısı olduğunu öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

Celâl, ilk muhabirliğe başladığı zamanlarda, Beyoğlu'nun arka sokaklarını gezer. Burada gerçekleşen olaylardaki gözlemlerinden cinayet çıkarımında bulunmayı öğrendiğini belirtirken, Mevlânâ ile Tebrizi'nin cinayetinin sebep ilişkisini açıklamaya çalışır ki bunları öğrenmesi, ilk muhabirlik yıllarındaki savcı ve polisler sık kullandığı yöntemlerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 238)

Galip'in, Celâl ve Rüya'nın vurulması sonucu ifade verdiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 399) Ayrıca, bu çözülemeyen olayda, savcının tutumunu romanlardaki dedektife benzeterek hikâye anlatan bir kişi olarak betimlemek için kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409)

Yeni Hayat'ta bu meslek daha çok, yeni hayatı anlatan kitabın çeşitli şikâyetler sonucunda yasaklatılıp, toplatılması hükmünde rol üstlenmesi bakımından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 113) Kitapta savcı tarafından toplatılan bu kitapların bir şekilde yeniden elden ele dolaşıma çıktığı da aktarılırken yine bu meslek karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Osman'ın kitabın sonlarına doğru Mehmet'i bulup, kitabın yazarı Demiryolcu Rıfıkı amca, onun kitap üzerine tutumu, neden yazdığı konulu sohbeti sırasında da yine bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 168)

Kar'da valiliğin Kars şehrinde kadınların intihar etmesinin önüne geçilmesi için atılan adımlardan biri olarak görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20)

Sunay Zaim'in başlattığı ihtilal sürecinde sorgulama yaparken görülür bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170) Aynı şekilde Kadife'nin Sunay Zaim'i yanlışlıkla vurması olayının da sorgusu ve davasında görevlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373-374)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta askerlerin darbe zamanında üstlendiği görevlerin anlatımında, sivil yöneticilerin de görevlerini aldığı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 162)

Kızı kaçırılan babaların dedikoduya maruz kalmamaları için başvurdukları mesleklerden biridir: *“Dört sene önceydi, Pınarbaşı köyünden güzel bir kızı tarlada çalışırken, eli silahlı üç haydut güpegündüz kaçırdılar. Babası savcıya gitti, jandarma için arama ve takip emri çıkardı, kızına zorla kim bilir ne yapıldığını düşünüp günlerce kan ağladı, gene de ‘Babası aslında biliyordu,’ iftirasından kurtulamadı.”*⁸⁵ Yıllar önceki olaydan feyz alan Abdurrahman Efendi de buna maruz kalmamak için harekete geçer: *“Köyde dedikodu olmasın diye Beyşehir'e indim, savcıya çıktım. ‘Kızının nüfus kâğıdına bile sahip olamamışsın be adam,’ dedi savcı.”*⁸⁶ Sonraki hamleleri anlatıp onu uyarmasıyla da yol gösterici bir rol üstlenir meslek.

Elektrik tahsildarlığı işini yaparken Ferhat için sertliği ve tehditkâr tonlamasıyla bu mesleğe benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 359)

Büyük iş yerlerinin kolay çökertilememe sebebi olan mesleklerden biridir. Büyük iş yerleri de bilinen pavyonlardan biridir. Birbirine rakip bu mekânların birbirlerine karşı açtıkları savaşta düzeni sağlamakla görevli mesleklerle işbirliği yaparak rakip pavyonun zor duruma düşmekten kurtulamaması hedeflenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 371)

---

⁸⁵ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 190.

⁸⁶ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 190.

Âşık olduğu kadına kavuşmak isteyen Ferhat'ın Güneş Pavyonu çökertme konusundaki hırsı onun sonunu sürükleyecek kararı almasına sebep olur. Bu mesleğin idealist olan kesimi çökertme işlemlerinde görev alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 378)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'yı kuyuda ölüme terk etmesiyle ilgili yaşadığı vicdan azabı, bir gün yakalanacağı inancıyla birleşince bu meslek onun yakalanma noktası olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Baba oğul ilişkisini işleyen Rüstem ve Sührab'ı anlatan oyunun oynanmasına izin vermeyen adli meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Cem'in ölümünden sorumlu tutulan Enver'in iddianamesini hazırlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 187)

3.1.5.3.1.2. Hâkimler

3.1.5.3.1.2.1. Hâkim

Kara Kitap'ta Melih Bey'in yazıhanesinin tasviri sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Bu meslek, kitabın başında mesleğin kendisiyle ilgisiz bir biçimde, dönemin yolsuzluğu ile ilişkilendirilerek işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29-30)

Yeni Hayat'ta bu meslek Osman ve Canan'ın, arayış yolculuğu sırasında otobüslerde, onlara dünyayla iletişim bakımından açılan tek pencere olarak gördükleri televizyonda izledikleri Türk filmlerinin tasvirinde kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Kar'da ihtilal girişiminin sonlandırılmasından sonra, suçlu ve sorumluların bulunması, araştırılması ve suçu sabit görülenlerin cezalarını çekmeleri için yapılan araştırmanın sonucunda cezayı belirleyecek kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut'un babası ile amcasının soyadlarının farklı olma sebebinin açıklanması sırasında görülür. Nüfus memurunun kayıt ettiği soyadı mahkemeye verip değiştirmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49)

Mesleğin icrası dışında kullanım alanı benzetme ilgisidir. Süleyman'a kız bakmaya giden Vediha'nın giyimiyle ilgili benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245) Bir başka benzetme ise Ferhat'ın elektrik tahsildarlığı işindeki fonksiyonu üzerinedir. Ferhat'ın tahsildarlığın püf noktalarını Mevlut'a anlatması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Kırmızı Saçlı Kadın'da, Cem'e babalık davası açılması sırasında yasal işlemlerin sürmesinde yargı mercii olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143-144) Dava sürecinde verilen kan testi sonucunun öğrenilmesi ve bu sonuca göre hareket edilmesi süreci yine bu meslek üzerinden yürütülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 146)

Babasını öldürme suçundan yargılanan Enver'in davasına bakan yargı mercii olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188) Bu davada Cem'in vurulduğu silahın bulunması önemlidir. Bunun için dalgıcın yeniden kuyuya dalmasını talep eden kişidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 190)

Romanın sonunda Gülcihan Hanımın isteğiyle bu mesleğe verilmek üzere savunma amacıyla hayatını, yaşamından geçenleri anlatan bir roman yazması gerektiği fikrini Enver'e kabul ettirirken görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194) Bu romanın nasıl yazılacağı fikrini de verir ki annesi, amacına ulaşsın. Kast edilen bu meslek kadar tüm insanlardır da: *"Tabii romanına nasıl başlayacağını sen daha iyi bilirsin ama kitabın, benim son sahnedeki monologlarım gibi hem içten hem de bir masal gibi olmalı. Hem yaşanmış bir hikâyeye gibi sahici, hem de bir efsane gibi tanıdık olmalı. O zaman yalnız hâkim değil herkes anlar seni. Unutma, aslında baban da yazar olmak istemişti."*⁸⁷

---

⁸⁷ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 195.

3.1.5.3.1.2.2. Kadı

Sessiz Ev'de tarihçi kimliğiyle çalışması için Gebze arşivini tarayan Faruk Bey, kadıların tuttıkları mahkeme tutanaklarını, kadılık mesleğini icra edenlerin tutması gereken belgeleri okuyup araştırırken romanda yer bulur. Bu meslek ve onların tutanakları sayesinde o dönemin sosyoekonomik, kültürel, ahlâki yapısı hakkında da fikir sahibi olunur. Ayrıca o döneme dair pek çok meslek ismi de karşımıza çıkartılır.

Köle satıcılığı, dolandırıcılık, toprak sahibi, şarap ticareti ve şarapçılık, değirmenci, vakıf yöneticisi, kadı kâtibi, boyacı, kasap, hamamcı, Vezir (İsmail Paşa), hırsızlık, eşkıya, Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerdir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

Kara Kitap'ta pavyonda anlatılan hikâyelerden birinin kahramanı olan meslektir. Çobanın içinde bulunduğu durumu çözecek olan adalet dağıtıcısı görevindedir. 17.yüzyılda köylülerin Anadolu'yu allak bullak eden Celali isyanı sebebiyle kaçtığı mesleklerden biri olarak da görülür.

Yeni Hayat'ta Rıfkı amcanın kitabını yazarken etkilendiği kitaplardan alıntı yaptığı yerlerden birinde ("Fütuhâtü'l Mekkiyye" İbni Arabi) makam olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek adaletin sağlayıcısı olmak göreviyle kullanılmıştır. Özellikle Şeküre'nin savaştan dönmeyen eşinden boşanması sürecinde sıklıkla kullanılmıştır.

Bu meslek kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Batılı tarzda yapılan resimlerin toplum baskısı oluşturmasında etkili olan mesleklerden biridir: “*Kitaplarımızı suçlular gibi gizli gizli ve çoğu zaman da özür diler gibi hazırlıyoruz. Bizi dinsizlikle suçlayacak hocaların, vaizlerin, kadıların, şeyhlerin hücumlarına peşinen boyun eğmenin, bu bitip tükenmez suçluluk duygusunun, nakkaşın hayalini hem öldürdüğünü, hem de beslediğini öyle iyi biliyorum ki.*”⁸⁸

Hatta Hasan, Kara’yı tehdit etmek için Enişte’nin kitabını kullanırken, şikâyet edeceği makamlardan biri olarak bu mesleği de işaret eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

Kadılık adaletin temsili olduğu kadar, adalete ulaşmadaki de yoldur. Bostancıbaşı doğruya ulaşabilmek için nakkaşları sorguya çekmeden önce kadıdan izin alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257)

Bu meslek “kavuk kimin” adlı bir oyunda da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391)

3.1.5.3.1.2.3. Yargıç

Beyaz Kale’de sefer sırasında, Hoca’nın gerçekleştirdiği şiddet deneyi sırasında, sorulan soruları sorarken karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

3.1.5.3.1.3. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hukuk İle İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.1.3.1. Arabuluculuk

Kar’da bu meslek Ka’ya Sunay Zaim tarafından, Kars’ı sağ salim terk etmesi karşılığında Kadife’nin tiyatro binasında oynanacak oyunda başını açmasına ikna edilmesini ve Lacivert’in de buna onay vermesini sağlamak üzere verildiğinde kullanılmıştır. Bir başka deyişle, Kadife’nin başını açması karşılığında Lacivert hem buna onay verecek, hem de özgür bırakılacaktır.

---

⁸⁸ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 181.

Bu meslek sebebiyle Ka'nın sonu Lacivert'inkiyle aynı olur: “*Lacivert masanın üzerindeki kâğıtlardan birini uzattı. ‘Buraya Kadife 'nin şerefini lekelemeden başını açıp sahneye çıkması karşılığında benim serbest bırakılmam ve Kars şehrinden salimen çıkabilmem için sen Ka'nın arabulucu ve kefil olduğunu yaz. Sözünü tutmazsan ve ben de oyuna getirilirim kefilin cezası ne olsun?’ ‘Senin başına ne gelirse, benim başıma da o gelsin!’ dedi Ka.*”⁸⁹

3.1.5.3.1.3.2. Naib (Kadının naibi)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, kadı, Şeküre'yi ve Şeküre'nin durumunda olanları boşamayınca, şeyhülislamın fetvasıyla kadının olmadığında onun yerine bakacak kişi şeklinde kullanılmıştır. Zira Üsküdar kadısı naibinin bazı özellikleri nedeniyle kadınlar boşanabilmek için gidip bu mesleğin icracısına başvurup, boşanabilmektedirler. Bu durum aslında adalet anlayışının kişilere, konumlara göre değiştirildiğinin göstergesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 209- sayfa 211...215)

3.1.5.3.1.3.3. Noter

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Osman ve Refik'in babalarının vefatından sonra kasada bulunanları paylaşımları teklifinin üstüne Refik'in belirttiği prosedür işleri kapsayan ve kasadakilerin paylaşımını geciktirecek mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

Ömer'in Erzincan'a yerleşmesi için mirasçıları bir araya getirip bu mesleğe gitmesiyle toprak sahibi olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 455)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in arşivdeki metinlerin genel okuyucu kitlesine ulaşmasını piyango çekilişlerinde görevli meslekle ilişkilendirerek piyango çekilişi gibi metin dağıtmaktan bahsederken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 190)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in evinde Canan ile birlikte misafir olan Osman'ı çok yakını diye tanıttığı karanlık olarak Osman tarafından nitelenen iki kişiden birinin mesleğidir. Bu kişilerle tanıştırıldığında Osman, Dr. Narin'in kendisini oğlunun yerine koymak istediğini anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120)

---

⁸⁹ Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 298.

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in müzenin yapımı için Nesibe haladan aldığı Çukurcuma'daki ev ve oraya koyduğu eşyalar için avukat arkadaşının tavsiyesi üzerine yaptıkları tüm işlemleri tescillettiği meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 465)

Milli Piyango biletinin huzurunda çekildiği, çekilişin güvenli olduğunu tescilleyen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 306)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ile Rayiha arasında geçen bir işte çalışma konuşması sırasında hukuku, resmi makamı ve resmi güvenceyi belirten amaçla kullanılmıştır: “‘Aslında ben evde hem gündelikçi, hem hizmetçi, hem üç tekerlekli lokantanın ahçısı ve hem de bozacının mutfağı olarak çalışıyorum,’ dedi Rayiha gülümseyerek. Mevlut'a döndü: ‘Ver bakalım bana noter huzurunda bir kâğıt, yoksa grev yaparım. Kanunda yeri var.’”⁹⁰

Mevlut ve Samiha, evlenince Mevlut'un yıllarca babasıyla yaşadığı evde hayatlarını sürdürme kararı alırlar. Ancak içerideki kiracıyı çıkarmak sıkıntılı olacağı benzeyince, Korkut bir tanıdığı kabadayı aracılığıyla kiracının çıkmasını bu meslekten alınan onaylı bir kâğıtla sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

3.1.5.3.2. Kütüphaneciler, Arşivciler ve Kütatörler

3.1.5.3.2.1. Arşivciler ve Kütatörler

3.1.5.3.2.1.1. Arşivci

Sessiz Ev'de bu meslek sanki Faruk Bey'in sabırsızlığını ve vazgeçişe eğilimli olduğunu vurgulamak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Kara Kitap'ta Galip'in, Rüya'yı bulmak için yıllar boyunca biriktirip istiflediği pek çok yayın ve eseri bildiği için onun eski eşinin izini sürmek üzere eski arkadaşı Saim'e gitmesi sırasında Saim için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

---

⁹⁰ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 218.

3.1.5.3.2.2. Kütüphaneciler ve Benzer Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.2.2.1. Hafızıkütüp

Benim Adım Kırmızı'da Hazine-i Enderun adı verilen ve padişahın izni olmadan kimsenin giremediği, yüzyılların birikimi, envai çeşit kitabın bulunduğu kütüphanenin sorumlusudur bu meslek, ancak romanda bu meslek sahibi ölmüştür ve yerine orayı evi gibi benimseyen biri beklemektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

3.1.5.3.3. Sosyal ve Din ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.3.1. Din ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.3.1.1. Abdal

Kara Kitap'ta Galip'in kitabın hikâyeleri arasındaki her dağılışında, kendisini bu meslekte düşünmüş ve böylece odaklanabilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 383)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek bölüm başı ve hikâye kahramanı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329) Bu meslek unvan olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 393)

3.1.5.3.3.1.2. Baba

Kara Kitap'ta baba, şeyh gibi mürit yetiştiren Bektaşî tarikatının mürşididir. Bu meslek bu fonksiyonda kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78) Yeniçeriler de Bektaşî'dir. Hal böyle olunca yeniçeriler isyan edince sürülür; dolayısıyla onların başı olan Bektaşî babaları da sürülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)

Benim Adım Kırmızı'da unvan niteliğinde kullanılmıştır: “*Evde duramayacağımı hemen anladığım için kendimi dışarı atıp hızlı hızlı karanlık sokaklarda yürüdüm. Şeyh Osman Baba, Menakıpname'sinde, gerçek abdalın içindeki şeytanı arkada bırakmak için bütün ömrünce yürümesi, hiçbir yerde fazla konaklamaması*

gerektiğini yazmış”⁹¹ Aynı amaçla birkaç kere daha kullanılmıştır. Tekkenin piri olması bakımından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402)

3.1.5.3.3.1.3. Derviş

Kara Kitap'ta Şems için kullanılır. Dünyadan elini eteğini çekmiştir ama öğretisini tüm insanlığa yaymak, doğru ve iyi olmak da onun düsturudur. Meslek de denilebilir bu sebepten. “Şems-i Tebrizî’yi Kim Öldürdü?” adlı bölümde sıkça kullanılan bir meslektir. Şems-i Tebrizi için dervişlik kullanılır.

Dervişlik, kitabın ilerleyen sayfalarında rüya yorumcusu Fazlallah adlı karakterin rüyaları ve yorumlarıyla meşhur olduğunun kanıtı, kanıtlayıcı olarak karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 269)

Bu mesleğin kitapta son işlenişi ise, Yavuz Sultan Selim’in şehzadelğinde, derviş kılığına girerek Şah İsmail ile satranç oynaması ve kazanması şeklinde işlenen hikâyede görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kitabın başında nakkaş üstadının unvanı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

Bu meslek kıyafetnelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Ayrıca romandaki çeşitli hikâyelerde “kalenderi derviş” şeklinde karakter olarak kullanımı görülür.

Kar'da bu meslekle Ka'nın şair özelliğine, onun şiire adanmış bir ömrü olması dolayısıyla ona verilen değer ve ona duyulan güven duygusu anlatılmak istenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75) Bu güven duygusu sadece Lacivert'te değil, Necip'te de kendini gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83) Romanın sonlarına

---

⁹¹ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 300.

doğru da Kadife'den buna benzer sözler çıkar: “Siz bir dervişmişsiniz, Lacivert böyle diyor, Allah'ın sizi doğuştan ölüme kadar masum kıldığına inanıyor.”⁹²

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'nın yaptığı iş kadar anlatıcı özelliği de ön plândadır. Onun anlattığı hikâyelerin kaynağı, bu hikâyeleri nasıl öğrendiği belirtilirken kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33)

3.1.5.3.3.1.4. Din adamları

Masumiyet Müzesi'nde yer alan ünlü prodüktör Hayal Hayati'ye göre bazı istisna konular ve mesleklerle ilgili sahneler dışında Türk sineması özgürdür. Aslında bunu ifade ederken Türk sinemasının özgür olmadığını, sansür kurulunun keyfi ve bireysel davranış ve görüşlerine göre filmlerin oynanabilmesine izin verildiğini belirtmek ister. İstisna olarak nitelenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 311)

3.1.5.3.3.1.5. Diyanet işleri görevlisi

Kar'da valiliğin Kars şehrinde kadınların intihar etmesinin önüne geçilmesi için atılan adımlardan biri olarak görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20)

3.1.5.3.3.1.6. İmam

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek bulunur, ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Betimleme amacıyla kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in okuduğu ve yıllar önce dedeleri Selahattin Bey'in hazırladığı “bizde fazla olanlar“ listesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Beyaz Kale'de Venedikli kölenin İtalya'ya kaçıışından sonra, onun arkasından yapılan dedikodulardan biri de budur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

---

⁹² Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2017) 203.

Veba salgını esnasında haraç vb. sıkıntılar sebebiyle küçük esnaf ile yeniçeriler arasında çıkan isyan hareketinde Hoca'nın ve Padişahın karşısında bir tutum sergileyenler arasında mahallelerde vaaz veren bir iki cami imamının da bulunduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75-76)

Kara Kitap'ta bu meslek göreviyle ilgili konularda romanda sıkça kullanılır. Cenaze defni esnasında, cuma vaazının verilmesinde, camiden sorumlu kişi olmasında, 17.yüzyılda Anadolu'yu allak bullak eden Celali isyanları sebebiyle köylülerin kaçtığı mesleklerden birinde gibi pek çok fonksiyonda romanda görülen meslektir.

Yeni Hayat'ta, Gdl Kasabasında gerçekleşen icatlar fuarındaki icatlarda rol alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

Benim Adım Kırmızı'da roman kendi kurgusunun yanında meddahın ya da diğerk roman karakterlerinin anlattığı hikâyeler ile gelişecektir. Meddahın anlattığı hikâyenin ilerleyen bölümlerinde köpek, kendi cinsinden hayvanların sevlmeme sebepleri üzerinde dururken bu meslek kullanılacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20)

Bu meslek kıyafetnelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Şeküre ile Kara'nın evliliklerinin gerçekleşmesi, nikâhlarının kıyılması için gerekli bir meslek olup, bu konunun işlendiği süreçte sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca yol gösteren, bilgi aktaran özelliğiyle çevresini sorularına yanıt olmasıyla karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 211-212) Ancak bu meslek bir şekilde bazı değerlerin yozlaşmasını, bazı kuralların da gereksiz katılığını ortaya çıkarmak için de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

İşini yaparken işgzarlığı sebebiyle Kara'yı zor durumda bırakan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 266)

Kar'da bir çeşit meslek eğitimi veren liseye ad olur. Bu şekilde lise öğrencileri okudukları okul üzerinden nitelenir.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta asıl işi hurdacılık olan birinin sadece bu mesleğe dair bir okul mezunu olması sebebiyle bu mesleğin kıydığı nikâhları da kıymasıyla görülür. Mevlut'tan nikâh parası ister ama parası olmadığı için zor durumda kalan Mevlut'a sadece salon parası alacağını belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

Bu mesleğe Mevlut çok güvenir ve en özel ve merak ettiği soruları da ona sorar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185-186)

Rayiha'nın cenaze namazının kılınması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 351)

Süleyman'ın evleneceği Melahat'e şartlar sunması karşısında Melahat'in bu şartları kabul etmeyeceğini ancak yapabileceği şeyi söylediğinde görülen sosyal bir durum için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 357)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının babasının cenazesi defnedilirken duasını okuyan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 43)

3.1.5.3.3.1.7. Kardinal

Benim Adım Kırmızı'da, Batılı sanat anlayışında güç, resme meraklı birinin pek çok güçlü mesleğin resmi yapılırken bu mesleğin de unutulmamasından anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120)

3.1.5.3.3.1.8. Misyoner

Cevdet Bey ve Oğulları'nda hastalığından dolayı hastaneye yatırılan Nusret, kardeşi Cevdet ile sohbetinde, Batılı olamamayı, bilgisizlik, kültür eksikliğiyle ilişkilendirerek anlatırken belirtilen mesleklerden biridir. Nusret, bu meslekleri olumsuzlayarak ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)

Kara Kitap'ta Melih Bey'in yurt dışında bulunduğu sıralarda hakkında yapılan dedikodular sırasında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.5.3.3.1.9. Müezzin

Yeni Hayat'ta, Gdl Kasabasında gerçekleşen icatlar fuarındaki icatlarda rol alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

3.1.5.3.3.1.10. Papa

Sessiz Ev'de Hasan'ın ısrarla ders çalışıp lise diplomasını almasını isteyen ailesini dikkate almayıp, dersten daha önemli Şeylerin olduğunu belirtirken açıklamalarında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Hasan'ın Cennethisar'dan kaçmak için tren beklerken okuduğu gazetenin dış haberler bölümünde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 261)

3.1.5.3.3.1.11. Papaz

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Nigan Hanım'da Avrupa özlemi uyandıran meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

Ömer'in Muhittin'in dergideki Şiirleriyle ve onun düşüncesiyle dalga geçmek için kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 458)

Sessiz Ev'de Fatma Hanım kimseyi görmeden kendisi kalabilmenin yolunu ararken örnek olabilecek ama Fatma Hanım tarafında benimsenmeyecek yöntemi kullanan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126)

Oynanan kâğıt oyununda adı geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

Beyaz Kale'de savaş sırasında alevler içindeki bir köydeki hayat ışığının belirtisi olarak kullanılmıştır papazlık.

El üstünde tutulmayı anlatmak için bir söylem olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122) Bu söylem de, Venedikli kölenin İtalya'ya kaçması sonrası arkasından yapılan dedikodulardan biridir.

Kara Kitap'ın başında bulunan "Boğaz'ın Suları ekildiği Zaman" adlı hikâyede Cadillac'ın aranması esnasında, suların çekilmesiyle, bir zamanlar ölüm cezası

sebebi ile denize atılan kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

Kitabın bir başka yerinde ise kötülüğü, kurguyu, değişmeyeceğine inandığı şeyler için uğraşmamayı temsilen, Türk filmlerinden birinde oyunculuk olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79) Bu mesleğin oyunculuk olarak kullanılmasının farklı örnekleri kitabın ilerleyen bölümlerinde de görülür.

İlerleyen bölümlerde yer alan “*Onlara düşmanlarını göster ki, mutsuzluk ve sefaletleri için suçlayacak birilerini bulmanın rahatlığını hissedebilirsiniz...*”⁹³ ifadesine uygun olarak aktarılan düşman kavramı için kullanılan mesleklerden biridir. Bu meslekler, romana göre, insanları, özellikle Anadolu insanlarını, sefil hayata mahkûm eden bir kumpası düzenleyenlerin oluşturduğu uluslararası bir oluşumdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 325-326)

Yeni Hayat'ta bayiler toplantısı öncesinde oturup sohbet eden bayilerden bir tanesi cebinden çıkardığı yeni bir deste kâğıttaki papaz yerine şeyh çizer. Vale yerine de kul çizer. Böylece dönemin eleştirisini bu meslekler üzerinden yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Rıfkı amcanın yazdığı çocuk hikâyelerinden olan “Demiryolu Kahramanları”nda geçer. Topraklarından demiryolu geçmesini istemeyen bir karakterdir papaz. O ve onun gibiler, demiryolunun gelişmesini istemeyen taraf olur hikâyede. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, Batı ve Batılı resim anlayışının anlatımında sıkça kullanılır. Doğu'daki yöneticiler nasıl görsel sanatla uğraşanları himaye ediyorlarsa, bu meslek de ressamı himaye ederken kullanılmıştır. Batı'daki resim anlayışı hakkında katil nakkaşa bilgi veren Enişte, durumun orada normal karşılandığını sebep sonuç ilişkisiyle aktarır. Katil olduğunu artık bildiği nakkaşı sakinleştirmek ve kitabın hazırlanışında yardım ettiğini göz önünde bulunduran Enişte'nin bu sanat anlayışının kabulü için onu ikna etmeye çalışırken örneklendirdiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185)

---

⁹³ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 325.

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un oyuncu olamamasının sebebi Kemal ve Feridun'un kıskançlıklarıdır. Füsün'un oyunculuğunun önünün kesilmesindeki adım adım hamlelerden birinde görülen mesleklerden biridir. Füsün ile aynı filmde oynayacak oyuncunun seçiminde oyuncunun oynadığı rolle betimlenmesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

Bu meslek kurmaca gerçeğinin halk tarafından anlaşılmasının anlatımında kullanılmıştır: *"Bu sahne o kadar etkileyiciydi ve kısa zamanda öyle önlenmişti ki, Papatya'yı kandırarak bekâretini alan kötü zengini oynayan -Bizanslı papazları ve Ermeni komitacıları da oynardı- Pelürden dostumuz Ekrem Bey, sokaklarda yüzüne tükürmeye, tokat atmaya kalkışan vatandaşlardan bıktığı için bir süre evinden çıkmamıştı."*⁹⁴

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, 6-7 Eylül olaylarında yaşanan olumsuzluklara maruz kalan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu olaylar azınlıkların evlerinin boşalması sonrası yerine yerleşenlerin çevreyi bozması ile sebep sonuç ilişkisi oluşturacak şekilde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Bu meslek romanda çocukların oynadığı el oyunu olarak kullanılmıştır. Buradan da kültürel etkileşimin yansıması meslek oyun ilişkisi üzerinden kurulmuş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

3.1.5.3.3.1.12. Pîr

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in arşivde okuduğu metinlerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Benim Adım Kırmızı'da nakkaşlık ya da görsel sanatların icrasındaki ustalık derecesinin üstünlüğü bakımından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

3.1.5.3.3.1.13. Piskopos

Yeni Hayat'ta bu meslek, Süreyya Bey'in satranç hakkında bilgi vermesi sırasında, satranç oyunu ve taşlarındaki değişimin mantığını, Doğu'nun Batı ile zihniyet

---

⁹⁴ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2017) 383.

ilişkinini kendince sebep sonuç ilişkisi içinde açıklarken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

3.1.5.3.3.1.14. Rahip

Beyaz Kale'de Venedikli köle Heybeliada hakkındaki bilgiyi bu meslek aracılığı ile öğrenir. Böylece Hoca'dan kaçtığına hakkında az da olsa bilgisi olduğu ve merak ettiği bir yere gitmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

3.1.5.3.3.1.15. Şeyh

Cevdet Bey ile Oğulları'nda Muhittin, yeni kuracağı derginin yöneticisi ve karar mercii olacağını belirtmek için bu mesleği benzetme ilgisiyle kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 439)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Kara Kitap'ta önce tasavvuf ehli olan kişi biçiminde görünür. Bektaşî şeyhleri olarak pek çok genci yetiştirir.

Kitabın ilerleyen sayfalarında ise bir unvan gibi Celâl'e "Şeyhleri Celâl" diye ince alayla, okurlarını kasteder diğer yazarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97) Kitabın bir başka yerinde "beyaz" kelimesinin kar kelimesi üzerinden çağrışımla kullanılması söz konusudur. Çağrışımlar zinciri beyaz, şeyh, cadillac vb. diye uzar gider.(Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120) Bir başka yerde bu ismin unvanına sahip biri üzerinden hikâyeye anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230) Bazen bu meslek ile ilgili hikâyeler anlatılır. Mevlânâ için de bu unvan kullanılır. Ünlü Divan şairinin hem unvanı hem de işi olan bu meslek Şeyh Galip ile kullanılır. Hikâyelerden biri de Hurufî şeyhleri ile ilgilidir. Ayrıca Şeyh Muammer Efendi'nin dükkânını açmama sebebinin Galip tarafından şifreler, esrarın çözülmemesi ile ilişkilendirmesi de şeyhlerin sır çözen bilge olma özelliğiyle kullanıldığını gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 306-307)

İsyan hazırlığında bulunan kişiler için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Yeni Hayat'ta bayiler toplantısı öncesinde oturup sohbet eden bayilerden bir tanesi cebinden çıkardığı yeni bir deste kâğıttaki papaz yerine şeyh çizer. Vale yerine de kul çizer. Böylece dönemin eleştirisini bu meslekler üzerinden yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Kaymakamın toplantının iptalinin sağlanması adına halk için hazırlanan bildirisinde geçmişe ve değerlere bağlılığın ifadesi sırasında kullanılan unsur ve mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Mehmet'i bulmak için yeniden yollara düşen karakterimiz, gittiği kasabalardan birinde vakit geçirebilmek için girdiği kahvede ona anlatılan birinin mesleğidir. Standart eğitim eksikliği sonucu insanların neye inanacağını belirsizliğini koruduğu yerlerde olduğu gibi burada da şeyhlik, hastalık iyileştiren, kısır insanları çocuk sahibi yapan, bakışıyla çatal büken özellikleriyle "saygı" duyulan ve kendisine güvenilen kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136-137) Kitabın ilerleyen yerlerinde de bu şeyhin otobüsten inişi sırasında ona gösterilen büyük ilgi anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142-143) Bu ilgi onun takip edildiğini fark etmesine de yardımcı olur.

Mehmet'i bulup onunla sohbet etme kararı aldığı anda bu meslek bir çeşit yol gösterici özelliği kazanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 162)

Rıfkı amcanın kitabını yazarken etkilendiği kitaplardan alıntı yaptığı yerlerden birinde ("Fütuhâtü'l Mekkiyye" İbni Arabi) makam olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192-193)

Benim Adım Kırmızı'nın başında nakkaş üstadının unvanı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86) Kitabın çeşitli yerlerinde unvan amaçlı kullanım görülür. Hem unvan olarak yine bir nakkaşın ismi önünde bulunur hem de bu unvanın gereğini de yerine getirir bir hikâyede, “İsfahanlı Musavvir Şeyh Muhammed’in Hikâyesi”, o hikâyenin kahramanı olarak da işlenmiştir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171-172-173-174-175-176)

Unvan olarak kullanımın dışında bu meslek, usta nakkaşlar için en önemli zorluk olan körlüğe çözüm bulmak için görevli olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89)

Batılı tarzda yapılan resimlerin toplum baskısı oluşturmada etkili olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

Bu meslek aynı zamanda yol göstericilik vasfıyla da kullanılmıştır. Zorda kalanlara ya da müritlerine okuyabilsinler diye kitap da hazırlarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

Nakkaşların resimlerinde motif olarak kullanımı da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 351)

Kar'da hem Muhtar'ın hem de Ka'nın inanmak adına anlayışlarını değiştirmelerine araç olan meslektir. Muhtar bu meslek aracılığıyla üniversite dönemlerindeki görüşlerinin tam tersi bir görüşe bağlanıp, onunla ilgili bir partiden belediye başkanı adayı olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

Lise öğrencilerinin Ka ile sohbetleri sırasında Ka'ya anlattıkları hikâyede bir okul müdürünün başından geçen olaylara yorum yapıp teşhisi koyan kişinin mesleğidir. Durdurdu çareyi müdür, bu meslekte arar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Ka ise inanmaya başladığını bu meslek aracılığıyla idrak eder. Şeyhin yanından ayrıldıktan sonra otele geri dönüp Turgut Bey ile yemek yerken ettikleri sohbet sırasında Tanrı'nın varlığını kabul ettiğini belirtircesine, her şeyi kabul eder bir hal takındığını ifade eder: “*Burada kiminle görüşür konuşursam ona hak veriyorum.*”

Almanya'dayken dışarıda sokaklarda gezen korku, şimdi içime girdi."⁹⁵ Ka'nın bu yorumu üzerine Turgut Bey bu mesleğin ciddiye alınmaması gerekliliğini anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120)

Ayrıca bu tip meslekleri icra edenlerin yerel bölgelerde önemli bir değerde tutulduğu da vurgulanır. Ka'yı Kars şehrinde oldukça önemsenen Şeyh Efendi çağırınca, İpek'in bu davete icazet etmesinin ne kadar önemli olduğunu belirtmek için Şeyhe gidenleri sıraladığı meslekler önemli kişilerdir. Bu meslek Kars şehrindeki inanma sistemi ve Şeyh'in gücü hakkında bilgi verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Masumiyet Müzesi'nin başında Kemal'in annesine sorduğu, Füsün ile akrabalık derecelerini, annesinin anlatımı sırasında Füsün'un anneannesinin annesinin küçük yaşta evlendirildiği kişinin mesleği olduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Romanın ilerleyen bölümünde Sibel, Kemal'in yakın arkadaşı Zaim'i özel hayatından dolayı eleştirirken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79) Bu eleştiride hem manken hem de unvan olarak kullanılan bu kişi bir şekilde aşağılanır. Kemal ise, bu aşağılanma durumunu manken ve bu meslek ya da unvan üzerinden Doğu Batı karşılaştırmasına dönüştürür ki bu sosyal bir durum değerlendirmesi olur: "*Büyük ihtimal manken kadın da aynı dostane duygularla, bizlerin Arap şeyhlerinden farksız olduğumuzu düşünüyordur.*"⁹⁶

Kafamda Bir Tuhaflık'ta batıl inançları eleştirmek amacıyla kullanılmıştır. Erkek çocuğu talebi için baba adaylarının eğitim düzeyi fark etmeksizin inandıkları alışılmış hareketler ya da gittikleri kişilerden umut beklmeleri şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 269)

Mevlut, çocukken köpeklerden korktuğu için babası onu psikolog yerine şeyhe götürür. Götürme şekli de bu meslekle ilişkili olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 282-283) Aynı amaçla kullanım hatırlatma yapmak ve bozacılık yaparken Çarşamba'da evine boza verirken tanıştığı "modern" şeyhi karşılaştırmak amacıyla da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 368) Bu hatırlamanın

⁹⁵ Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 120.

⁹⁶ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 79.

ardından bu meslekle sohbet eden Mevlut, karşılaştırmaya devam eder ve bu meslek üzerinden huzur duygusu yaşadığını düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 368)

Mevlut, roman boyunca bu mesleği icra eden kişiye gidişini, onunla sohbetlerini utanması ve çekinceleri sebebiyle saklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 414) Bu paylaşamamanın temel sebeplerinden biri insanların dincilerden korkmasıdır. Bu korku ya da hoşlanmama durumu romanda çeşitli karakterler üzerinden yinelenir. Bu algı dinci olduğunu düşünen kesimde de dinci olduklarını anlatmama şeklinde görülür. Nitekim bu mesleği icra eden kişinin vefat ilanında yaptığı meslek unvan olarak ilama konmamıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 441)

Gizli Yüz'de bu meslek şairin unvanı ve aynı zamanda mesleği olarak kullanılır. Fotoğrafçının Kadına kavuşmasının yolunu, aslında kurgunun temel dayanağı olan ifadeyi kullanmasıyla bulacaktır. Bu arada da kurguda sürekli görülen alt metinde verilen Şeyh Galip'in "Hüsn ü Aşk" adlı eserine de göndermeler kullanılır: "*Fotoğrafçı: Yüreğimi açmaya geldim... (Bir an düşünür) Saatler için hikâyem var... Fotoğrafçı karşısındaki İriyari Adamı hatırlar birden: Garipler Şehrinde, Kadına koruyuculuk eden İriyari Adamdır bu.*

İriyari Adam: Nereden? Fotoğrafçı cesaretle konuşur.

*Fotoğrafçı: Uzun yoldan... Şehrikalp'e..."*⁹⁷

3.1.5.3.3.1.16. Vaiz

Benim Adım Kırmızı'da bu mesleğin karakteri roman boyunca pasiftir. Sadece mesleğin ön plâna çıkartılışıyla kurguda görülür. Meslek tamamen bir cemaatin konuşucusu ve lideridir. Romanın ilerlemesinde görsel sanatlar ile geçinen hattat, nakkaş, müzehiplik gibi mesleklerin karşısında ürkütücü bir kılıç darbesi gibidir. Batılı tarzdaki resmin karşısında söylemleriyle Doğu'yu, klasik anlayışı sembolize edecektir. Sözleriyle geniş bir kitleyi etkileyen karakterin adı Erzurumlu Nusret Hoca'dır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12) Bu etkileyicilik, Batılı sanatı isteyen ya da onunla ilgili çalışmalar yapan kişilerin karşısına çıkartılacak, kurgu boyunca

⁹⁷ Orhan Pamuk, *Gizli Yüz*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 94.

karakterler icra ettikleri mesleği hem çok severek yaparken bir yandan da ölümün soğuk yüzünün Vaiz Nusret Hoca'ya inananlarca bu icracılara gösterileceği endişesi yaşatılacaktır. Endişenin ilk sinyalleri Kara'nın yıllar sonra döndüğü İstanbul'u gezerken turşucunun birinin ona anlattıkları üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15-16) Bu mesleğin etkileyiciliğini vurgulamak, yarattığı korku dünyasını yansıtmak adına kurgunun içine kurgu koyar yazar ve resmi bir nakkaş tarafından yapılan bir köpeği, meddahlığa, kahveye, Batılı her şeye -özellikle sanatına- kahvehanelere karşı tutumunu aktarmak için kullanır. Bir yandan da bu mesleğe inananların profili çıkartılır ki bu mesleğin gücünün geniş bir kitleye nasıl yayıldığı anlaşılabilir. Köpek üzerinden hikâye edilir, çünkü romandaki gerçek bir karakter -asıl kurguda- üzerinden anlatılırsa, onun hayatından da şüphe edilmeye başlanabilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Hikâyenin ilerleyen bölümlerinde köpek, kendi cinsinden hayvanların seilmeme sebepleri üzerinde dururken yine bu meslek kullanılacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20) Köpek anlatımına dilini sivrilterek devam ederken bu mesleğin toplum baskısı oluşturup, kahve ve kahvehanelere karşı duruş gösterilmesi fikrinin yayılmasına karşı tutum gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20-21) Köpek, bu mesleğin korkutucu tarafı olan ona inananlara ve onun celladına mizahî bir üslupla yaklaşarak onlardan korkmadığını anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

Ancak köpek hikâyesi sonrası asıl kurguya göre ciddi endişe duyulması üzerine meddah bu sefer hikâyesini köpek üzerinden değil, bir ağaç üzerinden yine bu mesleği vurgulamak, insanların vaize inanışlarını eleştirmek için kurgudaki karakterin kurgusu biçiminde araç olarak kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

Korkulan durum gerçekleşir, üstatlardan biri ortadan kaybolur. Tabii ki akla ilk gelen Batılı sanat karşıtlığının çığırkanlığını yapan bu meslek icracısı ve ona inananlardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76-77)

Zarif Efendi'den sonra Enişte'nin de öldürülmesi sonrası bu meslek ve ona inananların şiddeti üst makamlara da aktarılır Kara tarafından. Dolayısıyla bu karakterleri öldürme ihtimallerinden biri olarak görülürler. Hem tutucu hem de şiddet eğilimli olmaları bakımından kurguda varlıkları yinelenir. (Geniş bilgi için bakınız:

sayfa 245-246) Şiddet eğilimi için bir başka örnekler de işlenir. Hatta şiddet eğilimlerinin son noktası kalabalık bir güruh halinde meddahı öldürmeye varır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

Vaizliğin, meslekî olarak genel bir değerlendirmesi Enişte Efendi tarafından yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

Batılı tarzda gerçekleştirdikleri resmetme sanatı sebebiyle Batı'ya dair her şeye karşı olan vaiz ve onun çevresinin yarattığı baskı ortamının sanatçı üzerine etkisi kurguda önemli yer tutar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180-181)

Müzehhip Zarif Efendi'nin iç dünyasıyla, Batılı anlayışla sanat icra edişi; eski usul ile yeni usul arasındaki çatışmada müzehhibinin arada kaldığını düşünen üstat Osman'ın Zarif Efendi açılımında onun iç dünyası ve eski usul anlayışının betimlenmesinde bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 357)

Kar'da intiharlara karşı valiliğin aldığı önlemler sırasında vali yardımcısının yapılan bu çalışmaların erkek egemen olması sebebiyle ters tepebileceği fikrini belirtirken tepki kaynağının merkezlerinden biri olarak kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

Kitabın ilerleyen bölümünde dini siyasete karıştıranların kurşunlarıyla ölenlerden biri de bu mesleği yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

Masumiyet Müzesi'nde Belkıs adlı karakterin cenaze namazını kıldırın kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin Hacı Hamit Vural'ın yaptırdığı camide namaz kıldırdıktan sonra okuduğu dua ile Mustafa Efendi'yi duygulandıran meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Romanın sonlarına doğru artık yıl 2012'deyken, yine aynı Hacı Hamit Vural'ın yaptırdığı camide, bu sefer Mevlut'un namazını kıldırıp duasını okuyan kişidir. Burada Mevlut yalnız, yabancı hisseder kendisini ve geçmişe döner. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 450)

3.1.5.3.3.2. Psikologlar

3.1.5.3.3.2.1. Psikolog

Kar'da valiliğin Kars şehrinde kadınların intihar etmesinin önüne geçilmesi için atılan adımlardan biri olarak görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20)

Masumiyet Müzesi'nde Sibel'in Kemal'in yaşadığı sıkıntılı ruh halini atlatabilmesi için gitmesini önerdiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166)

3.1.5.3.3.3. Sosyologlar, Antropologlar ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.3.3.1. Antropolog

Masumiyet Müzesi'nde bilim adamının gerektirdiği sınıflandırma eylemine atıfta bulunarak sevişme sonrası anları değerlendirilirken kullanılmıştır: “*İşte bu sessizlik içinde birbirimize sarılmış yatıyorduk ve ikimiz de kanlanmış çarşaf, çıkarılmış elbiseler, çıplak gövdelerimize alışmak gibi ilkel toplum ritüellerini, antropologların anlayıp sınıflamak istedikleri utanç verici ayrıntıları aklımızdan çıkarmak istiyorduk.*”⁹⁸ Ancak yıllar sonra kendisinin antropoloğu gibi davranış sergileyecektir. Çünkü eşyalarını değerlerini bilerek toplar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35) Bu değerlendirmesinin tekrarını da, bilim adamı titizliğiyle topladığı eşyalar üzerinden benzetme ilgisiyle bu meslekle açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 464)

Bu meslek Kemal ve babasının sohbeti sırasında, Kemal'in tespit yapması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Ritüele dayalı bir “gibi yapma” durumunun ve bunun kültür haline gelişinin tespiti sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372)

---

⁹⁸ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 35.

3.1.5.3.3.3.2. Sosyolog

Sessiz Ev'de Faruk Bey, araştırmalarına ara verip bakkala uğrayıp alışveriş yaparken ünlü bir aktöre benzettiği kişiyle sohbeti sırasında, kendisine hangi akademik unvanda olduğu, hangi meslekte çalıştığı bilgisini sorarken sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

3.1.5.3.3.3.3. Sosyal bilimci

Masumiyet Müzesi'nde kadınların cinsel yaşamlarını herhangi bir baskı unsurundan uzak yaşaması inancını, "şehir efsanesi" olarak tanımlayıp bu fikri ortaya atan ve temellendiren bilim insanları için kullanılmıştır. Bu mesleğin cinsellik üzerine yaptığı saptamalar, halkın İstanbul'un belirli semtlerinde bu efsaneye uygun kadınların varlığına inandığını ve onları yollarda aradığını belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

3.1.5.3.3.4. Felsefeciler, Tarihçiler ve Siyaset Bilimciler

3.1.5.3.3.4.1. Filozof

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Nazlı'nın Ömer'in beğenmediği tavırlarını açıklarken benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 351)

Sessiz Ev'de kadının Selahattin Bey tarafından ikiye ayrılıp sebepleriyle tasnif edilmesi esnasında çeşitli şair ve bu mesleğin icracılarının sevgilisinden bahsedilerek görüşünü ispatlamaya yarayan örnekler verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Kara Kitap'ta Celâl'in gözü anlatan yazısında, "O"na benzemek, "O"nun gibi olmak için gösterdiği çabaların anlatımında bahsettiği, kurduğu hayal dünyasında sıraladığı ona gözükten meslekler arasında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Kitapta bulunan "Grand Pacha"nın kim olduğunun betimlenmesi esnasında kullanılan mesleki özelliklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143) Bunun dışındaki kullanım gerçek anlamındaki kullanımda olmuştur.

Galip'in kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

Yeni Hayat'ta Osman'ın Dr. Narin hakkında düşündüklerinde, onu tanımlarken kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un daha çocukken kendince önemli olan bir karar vermesi gerektiğine inandığı sırada düşünceli olması bakımından benzetme ilgisi kurularak bu meslek kullanılmıştır. Bu konu onun sınıfta oturacağı yer ile ilgilidir ki gecekondulu mahalleli bir öğrenci için oturduğu yeri seçmesi, onun başarılı bir öğrenci olup olmayacağına işaret eder. Diğer yandan da kendisinin oturduğu bölgede okula önem veren kişilerin pek olmadığı, olsa bile iyi karşılanmadığını gözleyip ne yapması gerektiği konusunda ikilemede kalınca bu meslek gibi düşünceli bir hal alması yönüyle görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

3.1.5.3.3.4.2. Tarihçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Altınışık dergisinde yazan Mahir Altaylı ve Gıyasettin Kağan hakkında olumsuz bir yazı yazmak isteyen Muhittin'in düşündüğü başlıklarda geçen meslektir. Irkçı bir bakış açısıyla tarihçiliği karıştırmak üzere bir düşünceyi yazmayı düşünür onları eleştirmek için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 486)

Kara Kitap'ta “Şehzadenin Hikâyesi” adlı bölümde şehzadenin kişisel ve ruhsal bir deney olarak yaşadığı mücadelenin tarihçiler açısından önemi vurgulanırken kullanılmıştır. Bir ulusun ya da kavmin eskiliğini anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek Osmanlı Dönemi'nde kişiler, olaylar, savaşlar ve bazı klasik metinler üzerine yazı yazan kişi olarak kullanılmıştır. Böylece yazdıklarıyla olanları, olguları ve kişileri belgelendirerek sonraki kuşaklara aktarmış olur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89) Bunu somutlaştırmak için savaşın anlatımı kullanılmış ve mesleğin aktarıcılık fonksiyonu örneklenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 408-409)

Bu mesleği icra edenler yöneticilerine bağılılıklarıyla ön plâna çıkartılır ki bu da bize yazılan tarihin objektif olmadığını hissettirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 436)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in en mükemmel yazar müzesi olarak tanımladığı Mario Praz'ın mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 479)

3.1.5.3.3.5. Gezgin

Kar'da İpek'in Ka ile Almanya'ya gitmeye kesin karar verdiği, bavulunu hazırladığı sırada yaşadığı korkunun ve ayrılacağı eve ve evin eşyalarına duyduğu yabancılaşmanın anlatımı sırasında bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 356-357)

3.1.5.3.3.6. Seyyah

Kara Kitap'ta bu meslek gerçek görevinde ve betimleme amacıyla kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i aramak üzere çıktığı arayışta karşısına çıkan Mehmetlerden birinin evine davet edildiğinde karşılaştığı misafirperverliği ve samimiyeti ifade edebilmek için bu meslek benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Benim Adım Kırmızı'da seyyahlık daha çok Frenklere özgü bir meslek olarak kullanılmıştır. Osmanlıyı tanımak, ona ait özellikleri öğrenmek için hem Osmanlıyı hem de bu romanı ziyaret ederler.

Herhangi bir yöneticiden himaye göremeyen nakkaş, hattat, müzehhip vb. sanatçılar ciddi ekonomik sıkıntılar içine girer. Bu sıkıntılar sebebiyle de kendilerinden istenilen sanatsal değeri olmayan ürünler çizmeye başlarlar. Bu meslek, bu ürünleri talep eden kişi ve mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak her kesimden insanı işleyen kitabı katile sipariş eden kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Aynı zamanda bu meslek Osmanlıdaki şiddeti kendi halklarına yansıtabilmek için önemli bir araçtır. Şiddet üzerinden Batı ve Osmanlıyı karşılaştırmak görsel sanatlar aracılığıyla bu meslek tarafından yaptırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 337)

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk, geceleri sabaha kadar çalıştığını, sonra da sokağa çıktığını anlatırken, sokak köpeklerinden bahseder. Bu sokak köpeklerinin dışarıda gezinmelerinin Doğu'yu merak eden oryantalistler tarafından işlendiğinin anlatımında sebep sonuç ilişkisini kuran meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45-46)

3.1.5.3.3.7. Sinemacı

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek romanda Füsun'un kocası Feridun'un yaptığı meslek olarak ve sinema sektörüyle ilgilenenler, onların mekânlarla ilişkisi kurularak sıklıkla kullanılmıştır.

3.1.5.3.3.8. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları

3.1.5.3.3.8.1. Particilik

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in misafiri olarak Osman ve Canan'ın, o ve ailesiyle tanıştığı yemekte masada bulunan, aile üyesi olmayan kişinin, avukatın, anlattığı bir hikâyede geçer. Particilik, politika, rüşvetin harmanlandığı hikâyeye ile avukatın, Dr. Narin'i memnun etme çabasında başarılı olduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

3.1.5.3.3.8.2. Parti üyeliği

Sessiz Ev'de bu daha çok, kitabın sonlarına doğru politize olan gençliği belirtmek için kullanılmıştır.

3.1.5.3.4. Yaratıcı Sanatçılar ve Sahne Sanatçıları

3.1.5.3.4.1. Aktör

Sessiz Ev'de Faruk Bey, araştırmalarına ara verip bakkala uğrayıp alışveriş yaparken sohbet ettiği kişiyi benzettiği ünlünün mesleği olarak kullanılır. Bu kişi de bu

mesleğe benzetildiğinin bilincindedir. Ancak Faruk Bey onu benzetirken sosyolojik yaklaşımlarda bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

Kar'da halkın alışılmışın dışında şeylerle karşılaştığında nasıl hissettiğini açıklamak amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Sunay Zaim, bu mesleği iyi yapan birinin nasıl özelliklere sahip olması gerektiğini açıklarken bu meslek üzerinden ihtilalin yapılma amacını Ka'ya aktarır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 186)

Sunay Zaim'in, Lacivert'in yakalanmasından duyduğu sevincin anlatılmasında bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

3.1.5.3.4.2. Animatör

Kar'da Sunay Zaim ve eşinin popülaritelerini kaybedip, para kazanabilmek için yaptıkları mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

3.1.5.3.4.3. Artist

Kara Kitap'ta Melih Bey, yurt dışına çıktıktan sonra, Avrupa'ya gitme sebebi olan araştırmalarını gerçekleştirdiğini ispatlamak için çeşitli karton ya da pastane ürünü, şeker örnekleri gönderir. Bunlar arasında bu ürünleri yiyen kişilerin görselleri de vardır. Bu görsellerde artistlere yer verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Artistlik mesleği, genelde dükkânlardan alınan artist resimleri ve bu resimler sayesinde elde edilen kazanç üzerinden kullanılır.

Romanın ilerleyen bölümlerinde Celâl karakterinin okuyucularının resimlerini biriktirmesi bu meslekle benzerlik ilişkisi kurularak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 298)

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın yolculuk esnasında izledikleri film karakterlerini, mola verilen restoranlardan birinde gördükleri anın anlatıldığı mekânın betimlenmesinde fotoğrafları duvarları süsleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Aynı fonksiyonda ama farklı bir yerde ve kişilerle kullanılmıştır bu meslek. Osman ve Mehmet'in karşılıklı konuştukları meyhanedeki duvarları süsleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169)

Osman, Yeni Hayat markalı karamelaların peşinden gittiği son arayışından dönerken, otobüsün mola verdiği lokantada yine fotoğraflarda bulunan artistler ve duyulan bir şarkı üzerinden geçmişi, Canan'ı hatırlayarak kendini kötü hisseder. Çaresizliğin anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 216)

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk'un Cihangir çevresinde çekilen Türk filmlerinin çocukluğunda kendisinde bıraktığı etkinin ve o zamanlar ki film endüstrisinin anlatımı sırasında, sinema sektörünün asıl unsuru olarak belirtilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.1.5.3.4.4. Artistlik

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu mesleğin yapılışı sırasında Ferhat'ın Mevlut'a verdiği tavsiyelerde insanların tahsildarları kandırmaya çalışması, yalanlar söylemesi bakımından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

3.1.5.3.4.5. Dublajcı (Dublaj)

Kara Kitap'ta mutsuzluğunu gidermek için gittiği sinemada, Chicago gangsterleriyle ilgili filmin kötü seslendirilmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 318)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in sinemacıları gözlemleri sırasında sinemanın geçirdiği değişim grafiğinin anlatımını oyuncular üzerinden değerlendirirken bu meslek de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285) Sadece bu karakter değil dönemin neredeyse tüm oyuncularını için bu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286)

Kemal'de kıskançlık duyguları uyandıracak Füsün'un Pelür Bar gibi yerlere getirilmemesi konusundaki uyarı cümleleri sırasında adı geçen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

3.1.5.3.4.6. Figüran

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğrafların sahiplerinin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un bu mesleği yerine getirmesi için yazılan senaryonun çekilmesinde gerekli teknik adam ve çalışma arkadaşlarıyla görüşmeye başlamaları sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Papatya'nın meşhur olacağı "Kırık Hayatlar" adlı filmin çekiminde görev alan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363-364)

3.1.5.3.4.7. Heykeltıraş

Masumiyet Müzesi'nde Kemal Bey'in babasının tekstil alanında zengin olunca, arkadaş etkisiyle büstünü yaptırdığı kişinin mesleğidir. Bir modanın sanatla ve onda uzmanlaşmış akademisyenle birlikte değerlendirmesinin yapılmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

3.1.5.3.4.8. Meddah

Benim Adım Kırmızı'da padişahın ilgilendiği daha çok görsel sanat olarak değerlendirilir. Ancak diğer yandan da padişahı odak noktası yapan sanat dallarından biri de çokça karşımıza çıkartılır: Meddahlık. Hikâye etme, anlatma izleği bu romanda meddahlık üzerinden verilmiştir. Tabii bu mesleğin icrası sırasında artık pek de sır olarak kalmayan padişahın hazırlattığı kitap da olacaktır, padişaha gelen hediyeler de. Özellikle Doğu Batı ilişkisinde Venedik Doçu aracı gibi görülür. Onun üzerinden Batılı resim anlayışı verilir ve karşılaştırma yaptırılması sağlanır. Bu karşılaştırma yöntemlerini somutlayanlardan biri de meddaktır anlattığı hikâyelerle. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21) Bunu bir ipucu verilir şekliyle başka kültürlerin meddahlık anlayışları da öncelikli olarak karşılaştırılır, sonra hikâye etme özelliği tüm romana yedirilir: "İçerisi kalabalık ve sıcaktı. Tebriz'de, Acem şehirlerinde pek çok benzerlerini gördüğüm ve orada meddah değil de perdedar denen hikâyeci

arkada ocağın yanında bir yükseltiye yerleşmiş, tek bir resim, kaba kâğıda aceleyle, ama hünerle yapılmış bir köpek resmi açıp asmış, arada bir resimdeki köpeği işaret ede ede hikâyesini o köpeğin ağzından anlatıyordu.”⁹⁹ Bir diğer karşılaştırma ise Halep işi meddahlık ile gerçekleşecektir. Bunu benzetme ilgisi ise Kara ve Şeküre'nin evlilikleri sırasında yaşanan olaylar silsilesidir: “Günümüzün bundan sonrasında, Halep kahvehanelerinde meddahların hem oynayıp hem anlattığını gördüğüm kovalamalı hikâyelere benzer bir yan var. Bu hikâyeleri mesnevi şeklinde yazdırıp kitap yapanlar, onları güzel hatla yazdırsalar bile, fazla macera, fazla hile var diye ciddiye hiç mi hiç almaz, nakşettirip resimletmezler. Ben ise gün boyunca maceramızı aklımın sayfalarına dört meclis ile toparlayıp, nakşedip, resimledim.”¹⁰⁰

Meddahlığın en önemli yanı romanda Erzurumlu Nusret Hoca'ya karşı çıkarılmış olmasıdır. Meddahlık bir yandan Erzurumlu Hoca'nın din anlayışına karşı çıkar. Bunu yukarıda da bahsettiğimiz şekilde ağaç, köpek vb. hikâyelerle kurmacaymış gibi göstererek görsel unsurları konuşurması biçiminde gerçekleştirecektir. Konuşan meddah değildir de sanki usta nakkaşların çizdikleridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20-21) Bu hikâyesi ve anlattıklarıyla ince mesajlar vererek Erzurumlu Hoca'nın yasakladıklarına ve onun kendisine karşı çıkar meddah. Aynı olay başka bir figürle, ağaçla da gerçekleşir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58-59) Aslında bu hikâyeleriyle kurmacayı vurgulamaya ve can güvenliğini de ironik bir biçimde sağlamaya çalışırken diğer yandan da bildiği yoldan şaşmadan hikâyelerinde Erzurumlu Hoca'yı eleştirmeye devam eder meddah. Hatta bir sonraki hikâyesinin konusunu da meddahlığın klasik olan sonuç bölümünde seyircisine açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 312) Diğer yanıyla da kadın hakları, kadın, kadının toplumdaki yeri vb. şekilde değerlendirilebilecek, Batı'daki kadın ile karşılaştırma da yaparak “Ben, Kadın” adlı bölümde hikâyesini anlatır meddah. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375-376-377-378)

Anlattıkları yüzünden Erzurumlu Hoca taraftarlarınca tehdit edilir meddah. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330) Anlattığı son hikâye olan “Ben, Kadın” sonucunda

⁹⁹ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 17.

¹⁰⁰ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 212.

kalabalık Erzurumlu Hoca taraftarlarınca öldürülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379-380)

Hikâye anlatmak meddahlık üzerinden gerçekleşir. Ama bir taraftan da Enişte Kara'dan elindeki görsellere hikâye anlatmasını istiyordu padişaha sunulacak kitap için. Ancak bu işi çok iyi yapan birisi vardır zaten. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

Meddahlık da o dönemki pek çok meslek gibi usta çırak ilişkisiyle eğitim görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Romanda meddahın hikâyelerini görsel unsurlarla birleştirerek anlatmasının sağlanması açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389) Ancak ilerleyen sayfalarda daha açık bir anlatımla karşılaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 392-393) Burada kahvecinin ekonomik memnuniyetinin de etkisi gözden kaçmamalıdır.

Kitabın son paragrafında ise yazar, kendisini meddah gibi üslupla kurmaca metni, anlatımı ve hikâyeciliği birlikte harmanlayarak açıklama yapar: *“Resmedilemeyecek bu hikâyeyi, belki yazar diye, bu yüzden anlattım oğlum Orhan'a. Hasan'ın ve Kara'nın bana yolladığı mektupları, zavallı Zariif Efendi'nin üzerinden çıkan mürekkebi dağılmış at resimlerini çekinmeden verdim. Her zaman asabi, huysuz ve mutsuzdur ve sevmediklerine haksızlık etmekten hiç korkmaz. Bu yüzden Kara'yı olduğundan şaşkın, hayatlarımızı olduğundan zor, Şevket'i kötü ve beni olduğundan güzel ve edepsiz anlatmışsa sakın inanmayın Orhan'a. Çünkü hikâyesi güzel olsun da inanalım diye kıvırmayacağı yalan yoktur.”*¹⁰¹

3.1.5.3.4.9. Mesel ustası

Yeni Hayat'ın sonunda ise yaşadıklarından elde ettiği dersin anlaşılması için benzetme ilgisiyle kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 216)

---

¹⁰¹ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 438.

3.1.5.3.4.10. Mukallit (Taklitçi)

Beyaz Kale'de padişah kitapta bir mukallidi huzuruna çağırır ki işini yapsın. Ama şaşırtıcı olan yan Hoca'nın hem kendisini hem de içindeki Venedikli kölenin taklidini de yapabiliyor olmasıydı. Bu Hoca'yı rahatsız eder ve Hoca'nın artık saraya gitmeme kararı almasına, Venedikli kölenin ise ikisi adına saraya girmesine sebep olur; roller atık değişir. Ayrıca padişahın yıllardır bu durumun farkında olduğunu da hissettirmek için mukallidi çağırdığı anlaşılır. Çünkü mukallit işini yapar, hedeflenen farkındalığı yaşatır, iltifatı padişah tarafından verilir ve gider. Taklitçi olarak da kullanımı görülür.

3.1.5.3.4.11. Oyuncu

Kara Kitap'ta “kendisi olamamak”, Doğu ve Batı ilişkisindeki karşılaştırmada, taklitçilik şeklinde işlenmiştir, kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172)

Yeni Hayat'ta Osman ve Canan'ın Dr. Narin'in evinde geçirdikleri bir akşam yemeği sırasında, Osman'ın, hissettikleri üzerinden bu meslek işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119) Dr. Narin'in evlerinde Osman ve Canan'ın odası hazırlanıp yatmaya gittiklerinde de bu meslek Osman'ın iç dünyasını yansıtır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 128) Yine aynı bölümde Osman'ın Dr. Narin'in arşivinde neler öğrendiğini merak eden Canan'a verdiği cevap sırasında Osman'ın kendisini ifade edişinde geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129-130)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in çadır tiyatrosunda izlediği bir oyunda rol yapan kişilerin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65) Kurgu boyunca da bu tiyatrodaki oyunlarda rol yapan kişilerin mesleği olarak geçer.

Kelimelerle düşünüp onu resme çevirebilmenin bir çeşit kural oluşunun anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. Bu kuralda Batılı sanatçılar Oidipus'un olayını kelimelere dökebilirken, Doğulu sanatçılar Rüstem ile Sührab'ın olayını hem kelimelere döker hem de resmini yapar. Doğu ve Batı'nın sentezini ise bir film yönetmeni yapar. Bu meslek bu süreçte kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123-124)

3.1.5.3.4.12. Perdedar

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın yıllar sonra döndüğü İstanbul'u gezmesi esnasında kahvede hikâyeci ile karşılaşması sonucu, Osmanlı'daki meddahlık ile Acem şehirlerindeki meddahlığın karşılaştırılması sırasında kullanılan bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.5.3.4.13. Sanatçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek daha çok Ahmet karakterinin ressamlığı ve sanatçıların genel ruh halleri üzerinden işlenmiştir. Sanatçıların yaşam tarzının dağınık, düzensiz ve alışılmışın dışında olması bakımından hem bu mesleği icra edenler genel olarak hem de Ahmet karakteri psikolojik olarak değerlendirilir. Durum değerlendirmesi yapılır.

Kara Kitap'ta sanatla ilgilenen kişilerin mesleği olarak kullanılmıştır. "Üç Silahşör" adlı bölümde üç kalem ustasının Celâl'e verdikleri öğütler arasında sanatçılık, ince alay için birisini küçük düşürmek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 85) Artistlere sanatçı gözüyle bakılmaması, hor görülmesi üzerinden kullanılmıştır. Mankenler arasında bulunan mesleklerden biridir.

Benim Adım Kırmızı'da sanatsal alandaki pek çok türle ilgilenen meslekler sürekli dile getirilmektedir. Ancak bu adla sadece paranın seslendiği görülür bu mesleğe. Paranın bu meslek için önemini vurgular. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

Kar'da bu mesleğe verilen değer göstergesi olarak, Kars'ta yapılacak ilk canlı yayın programının yapılacağı yerde bu mesleğe yer ayrılması şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129) Kitapta Sunay Zaim ile ilgili bir haber yazılacaksa "büyük sanatçı" şeklinde bir niteleme kullanılmaktadır.

Romanın sonunda, herkesin cezası, sonu açıklanırken bu meslek biraz küçümsenerek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in hazırladığı müzeye konmak üzere kendisinin ruh hâlini yansıtmaya amacıyla yaptırdığı resimlerin çizerleri için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Kemal'in evinin tam karşısında bulunan caminin avlusunda izlediği ve ona normal gelen cenaze törenlerinin kimlere ait olduğunu sıralarken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bir babanın oğluna karşı çelişkili ruh hali bu meslek üzerinden aktarılır. Bu ruh halinin temelinde şiddet ve acımasızlığın sonuç olduğu otorite bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

3.1.5.3.4.14. Sanatkâr

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek "Biz, İki Abdal" adlı hikâyede bulunan Konyalı Hoca Efendi'nin insanları tasnif edişi ve bazılarını dışlamasında söz konusu edilir. Bu sınıflandırmada adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330)

3.1.5.3.4.15. Seslendirme sanatçısı / Seslendirmeci

Yeni Hayat'ın ilerleyen yerlerinde Osman, kelimeler ve görüntüler üzerinden kendisini dinlemeye ve iç sesiyle tartışmaya başlar. Bu meslekle benzetme ilgisi kurularak psikolojik durumun anlatılması sağlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Elyazar adlı sinema salonunda izlediği cinsellik konulu ithal filmler farklı farklı olmasına rağmen bu mesleği hep aynı kişilerin yapması onda aynı filmi izliyormuş duygusu verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Gülcihan ile Turgay'ın tiyatrodan sonra İstanbul'da yaptıkları meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Birbirlerinden farklı oluşlarını, bu sebeple de birbirlerinden uzaklaşmaya başlamaları bu meslekle birlikte aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 183)

3.1.5.3.4.16. Sinema artisti

Kara Kitap'ta Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

3.1.5.3.4.17. Sinema oyuncusu

Kara Kitap'ta bu meslek sinema oyunculuğu olarak sıkça kullanılmıştır. Bu bazen kurmaca gerçekliği vurgulamak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Masumiyet Müzesi'nin ilerleyen bölümlerinde kendisini gösterecek olan, kurgunun sonunda da yinelenen talep ve mutluluk yollarından biri bu meslektir.

Bu meslek romanda, Kemal ile Osman'ın Fenerbahçe maçındaki futbolcular için de kullandıkları meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46)

Biriktirdiği tüm bu eşyaların, zamanla onun hayatını oluşturan dakikalar olacağını belirttiği Kemal'in bu durumu örneklendirdiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Füsun'un bu mesleği yerine getirmesi için yazılan senaryonun çekilmesinde gerekli teknik adam ve çalışma arkadaşlarıyla görüşmeye başlamaları sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283) Gidilen bu mekânlarda Füsun'a asılanlar, ondan hoşlananlar bulunur ki bu kişiler ona hayatında en çok istediği şeyi, oyunculuğu teklif ederler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

Kemal'in sinemacıları gözlemleri sırasında sinemanın geçirdiği değişim grafiğinin anlatımını oyuncular üzerinden değerlendirirken bu meslek de kullanılmıştır. (Geniş

bilgi için bakınız: sayfa 285) Bu durum Pelür Bar'a takılan oyuncuların çoğu için de geçerlidir. Yaşadıkları değişim onları olumsuz etkiler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286)

Kemal'de kıskançlık duyguları uyandıracak Füsun'un Pelür Bar gibi yerlere getirilmemesi konusundaki uyarı cümleleri sırasında adı geçen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

Füsun'un oyuncu olamamasının sebebi Kemal ve Feridun'un kıskançlıklarıdır. Füsun'un oyunculuğunun önünün kesilmesinin ilk adımı onu, Pelür Bar gibi sinema, reklam sektörü çalışanlarının sık gittiği yerlerden uzak tutmaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288) İkinci adım da onunla aynı filmde oynayacak oyuncunun seçimiydi. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295) Bu kıskançlık durumunun başka erkeklerde de görüldüğü anlatılırken Füsun'a gelen başka bir film teklifinin de önü yine bu iki karakter tarafından kesilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317) Üçüncü adım ise Papatya adlı karakterin Füsun'un yerine filmde oynamasına karar verilmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 362)

Füsun ve ailesi, televizyonda gördükleri kişileri, kendi hayatlarında var olan kişilere benzeterek bir oyun bulurlar, böylece de dünya ile aralarına bir mesafe koyduklarını düşünürler. Bu oyun sırasında benzetme ilgisiyle kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bu filmler, oyunculuk ve şarkıcılık başlığındaki meslekler üzerine kuruludur. Popüler olmasının sebebi ise ünsüzün ve fakirin filmin sonunda ünlü ve zengin olması ya da zaten ünlü olan şarkıcının ünüyle birlikte fakirlerle birlikte olması gibi örneklemelemdir. Papatya adlı karakter de böyle filmde oynayarak üne kavuşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 362-363) Kazandığı ünün sonunda Feridun'un ısrarlarıyla Pelür Bar'a giden Kemal, orada filmi tutmuş birinin popülaritesini yaşar. Bu popülaritenin artışı ona eski tavırlarından farklı davranan, ona ilgi gösteren mesleklerden anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 383)

Romanda Füsün’u en etkileyen oyuncu Grace Kelly’dir. Kendisinde ondan benzer yönler bulur ve onun gibi olmak ister. Oyunculuk elenir ama araba kullanmasını ön plâna çıkararak bu fikrini Kemal ile paylaşır. Bu bilgileri önceden Pelür Bar’dan tanıdıkları kendisi de aynı mesleği yapan kişiden edinir. Oyuncu olamaz ancak sonunu beğendiği bu meslek sahibi gibi gerçekleştireceğini hissettirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 398)

Bankerlik mesleği, kendisini halka tanıtabilmek için reklamlarda halk tarafından sevilen ve tanınan bu meslekleri reklamlarında oynatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415-416)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta filmlerde rol yapan kişilerin mesleğidir. Cinsellik üzerine konusu işlenen filmlerin neden çoğunun ithal olduğu ya da Elyazar adlı sinemada gösterilmemesinin açıklanması sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Mevlut’un askerliğe alışma göstergelerinden biri bu meslek üzerinden işlenmiştir. Bu durum, babasının ölümü üzerine izinli sayıldığı günlerden birinde gittiği sinemada kendisiyle aynı tepkileri verenlerin de asker olduğunu fark etmesi üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 164-165)

Hatıraların Masumiyeti’nde Orhan Pamuk’un Cihangir çevresinde çekilen Türk filmlerinin çocukluğunda kendisinde bıraktığı etkinin ve o zamanlarki film endüstrisinin anlatımı sırasında, sinema sektörünün asıl unsuru olarak belirtilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42).

3.1.5.3.4.18. Şehnamecibaşı

Benim Adım Kırmızı’da bilgi verme amacıyla gerçekleşen “Vaziyet” töreninde sorumlu kişilerden biri olarak karşımıza çıkar bu meslek. Başnakkaş Osman’ın anlatımı aracılığıyla, padişahın bu sanatlara artık eskisi gibi eğilim göstermediğinin anlaşılması bakımından ön plâna çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Başnakkaş Üstat Osman'a hazinedarbaşının neden padişahın hazırlattığı Frenk tarzı kitabın ona değil de Enişte'ye görev verilmesini açıklaması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

3.1.5.3.4.19. Tiyatro oyuncusu

Kara Kitap'ta bu meslek, Celâl'in yazılarını çeşitli sebeplerden ufak birkaç değişiklik yaparak yeniden yayımlaması üzerine ortaya çıkan bu tekrarın olumsuzluğunu açıklamak üzere kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Kar'da Sunay Zaim ve tiyatro kumpanyasının oynadığı oyunlar sırasında görülür. Sunay Zaim'in sahnelediği oyunda bu mesleğin icracısı olmayan, ama silah gücüne de ihtiyacı olduğuna inandırılan Sunay Zaim'in onayıyla bu meslekte sahnede görülen kişiler aracılığıyla ihtilalin başladığını gösteren, anlatan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149-150)

Sunay Zaim'in oynadığı ve oynarken seyirciler tarafından çok beğenildiğinin anlatımında görülen meslektir. Bu meslek aynı zamanda karaktere bir önderlik duygusu katmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

Sunay Zaim'in oynayacağı ikinci oyunun sonunda öldürüleceği haberini Kars'ın yerel gazetesinde ertesi günün haberi olarak bastırıldığı sırada görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Millet Tiyatrosunun soyunma odasında bir zamanlar sahnelenen gösterilerin hatırlanması sırasında görülen sanata dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

Kırmızı Saçlı Kadın'da annesi Gülcihan Hanımın baskısıyla Cem'e babalık davası açan Enver hakkında yapılan araştırma sonrasında ailede görülen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142)

3.1.5.3.4.20. Tiyatrocu

Kar'da Sunay Zaim ve eşi Funda Eser adlı karakterlerin mesleğidir. Bu meslek romanın kurgusunun temel taşlarından biridir. Sunay Zaim ve tiyatro grubunun

sahnelediği oyun sonrası Sunay Zaim, romanı tüm sahne, kurguyu da oyunun tamamı haline getirerek, bu meslek aracılığı ile bir darbeyi tüm Kars'ta sahneler. Oyuncular arasına Kars şehrinde yaşayan insanlar da dâhil olur. Kitabın sonunda da, karın erimesi sonucu yolların açılmasıyla kurtuluşu olmayacağını bilen Sunay Zaim, kendisini kahraman gibi niteleyecek bir oyunla mesleğine uygun olarak final yapacaktır. Tüm bu süre boyunca gerçekleştirilen ihtilale hep “tiyatrocü ihtilali” denecektir.

Kitabın başında Ka, bu mesleğin icracısını tanıtır. Onu tanıtmayı Ka'ya kendi geçmişini okuyucuya anlatmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12-13)

Bu meslek, Kars şehrinde zaman içinde görülen sosyal alandaki değişimin niteliğini karşılaştırmalı olarak vermek için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25-26)

Karı koca iki tiyatrocü popülaritelerini kaybettikten sonra çeşitli mesleklerle uğraşırlar. Geçirdikleri bu sıkıntılı süreç onların turneye çıkacakları tiyatro topluluğunun temelini oluşturacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Olaylar bastırılınca ve suçlu olduğu düşünülenler tutuklanınca akıbetleri açıklanmaya başlar. Bu sırada bu mesleği icra edenler de belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsunların evine gittiğinde geçen günleri, olanları anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in Kırmızı Saçlı Kadın ile karşılaştığında romana girer. Cem, Kırmızı Saçlı Kadın ve yanındakileri aile sanırken, aslında onların bu mesleği yaptığını öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53) Kapıldığı hayaller, merak duygusu ve aşk birleşince tiyatroya gitmek Cem için vazgeçilmez olur. Turgay'ı gördüğü bir akşam ona bu isteğini söylerken Turgay'ın bu isteği yerine getirme şartı olduğunu belirttiğinde bu meslek mekân olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Cem, arkadaşının eşiyile beraber olmanın verdiği vicdan azabını gidermek için ileri sürdüğü bahaneler arasında sıraladığı bu mesleği aşağılayarak kendini haklı çıkarmaya çalışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73-74)

Cem'in babasının cenaze törenine gelip kendisini Cem'e tanıtmaya çalışan, babasının eski arkadaşının evini tarif etmesiyle hatıraların gün yüzüne çıkması sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136)

Yıllar sonra Öngören'e dönen Cem, Kırmızı Saçlı Kadın ve onun desteklediği genç tiyatrocular romanın son bölümlerine serpiştirilmiştir. Bunu meslek haline getirmek için çaba sarf etmeleri işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.5.3.4.21. Tiyatro sanatçısı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Ratibe teyzeden aldığı şekerliği, eline alıp kapağını açarkenki tavrında benzetme ilgisi ile birlikte kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

3.1.5.3.4.22. Palyaçolar, Sihirbazlar, Akrobatlar ve İlgili Meslek Mensupları

3.1.5.3.4.22.1. Ateşbaz

Beyaz Kale'de Paşa'nın düğünündeki gösterilerde rol alır. O dönemin eğlence anlayışını yansıtan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

3.1.5.3.4.22.2. Ayı Oynatıcı

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve Kemal'in İstanbul sokaklarını gezerken karşılarına çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 403) Sokak betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

3.1.5.3.4.22.3. Cambaz

Beyaz Kale'de önce saray eğlencelerinin, şöenlerin sırasında bu eğlencelerde görevli mesleklerden biri olarak karşımıza çıkar. Sonra da Evliya adlı bir karakter ile ilgili görülür. Bu karakter seyahatname yazmak için hayatını adar. Hoca'dan İtalya'ya dair şeyler anlatmasını isteyince, Hoca ona İtalya'ya hiç gitmediğini anlatır. Yine de

Evliya denilen kişi isteyince anlatır, sonunda da çok mutlu olur. Bunun karşılığında da hikâyelerde geçen pek çok şey gibi cambazlık mesleğini de içine alan hikâyeler anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Padişahın sarayındaki sünnet, düğün, doğum vb. yapılan çeşitli şöenlerde görevli kişilerden biridir. Bu meslekler hem o dönemin eğlence anlayışının bir çeşit silüetini çıkarır, hem de okuyucunun olanları gözünün önünde canlandırmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Kara Kitap'ta Galip'in magazin yazarının işinin ehli ve alanında her şey hakkında bilgi sahibi olduğunu, verdiği bilgiler sırasında anlatan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

Benim Adım Kırmızı'nın başında bu meslek bohçacılık mesleğinin maharetini belirtmek amacıyla benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Katil olduğu anlaşıldıktan sonra, kaçan, ancak kendini tutamadan eski zamanlarını hatırlamaya indiği sokaktaki geçmişinde betimlemelerle kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429)

Kar'da Sunay Zaim'in ilk oyunu sırasında ateşlenen silahlardan çıkan mermilerin gerçek oluşunun anlaşılmasının getirdiği tedirginlik duygusuyla, her bir kurşun atılmasında geçmiş anlara dönülürken o zamanlar sahnelenen oyunlar üzerinden nitelenen duyguları ifade eden mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Millet Tiyatrosunun soyunma odasında bir zamanlar sahnelenen gösterilerin hatırlanması sırasında görülen sanata dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

Masumiyet Müzesi'nde Üsküdar'da sinemada, iki film arasında gösteri yaparken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 250)

1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bunun sebebi ise o dönemde meşhur olan gazinoların

program anlayışıdır. Bu programlarda adı geçen mesleklerden biri olarak romanda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363) Eğlencenin, düğünün bu mesleksiz olamayacağı fikri, sünnet düğününde de bu mesleğin bulunmasından anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

3.1.5.3.4.22.4. Gözbağcı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Refik, hokkabazı korumak amacıyla onun asıl başarısının görsellikle sağlanabileceğini belirtirken bu mesleği önerir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 448)

Kar'da Sunay Zaim'in son oyunda, silahı boş göstermesi sahnesi tıpkı sihirbazların tavşanı çıkartmadan şapkayı göstermeleri gibi kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 370) Yapılan ihtilale dair her şeyi araştırmak, soruşturmak, incelemek üzere görevlendirilen müfettiş binbaşının açıklamasına göre, Sunay Zaim tıpkı bir gözbağcı gibi herkese boş şarjörü gösterdikten sonra hemen şarjörü doldurup Kadife'ye verir. İnsanların inanmak istedikleri söze inanmaları gibi bir durumun söz konusu olduğu bu olayda benzetme ilgisiyle bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373-374)

Masumiyet Müzesi'nde 1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bunun sebebi ise o dönemde meşhur olan gazinoların program anlayışıdır. Bu programlarda adı geçen mesleklerden biri olarak romanda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

3.1.5.3.4.22.5. İllüzyonist

Kara Kitap'ta istediği kadar hile var dese de, insanların orada gizli yatan büyüye hayranlıkları olduğunu anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

3.1.5.3.4.22.6. Hokkabaz

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sünnet düğününde eğlendirmeye gelen ama güldüremeyen karakter olarak kullanılmıştır.

Beyaz Kale'de bu meslek padişahın sarayındaki sünnet, düğün, doğum vb. yapılan çeşitli şöenlerde görevli kişilerden biridir. Bu meslek hem o dönemin eğlence anlayışının bir çeşit silüetini çıkarır hem de okuyucunun olanları gözünün önünde canlandırmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Kara Kitap'ta Galip'in Celâl'i gazetede araması sırasında karşılaşp tanıştığı yazarlardan polemikçi yazar, benzetme ilgisini kullanarak bu mesleğin aracılığı ile Galip'e bir ilaç kutusu verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

“Karlı Gecenin Aşk Hikâyeleri” bölümünde hikâye anlatımına başlanmadan önce pavyonda gösteri yaparken karşımıza çıkan meslektir.

Romanın ilerleyen bölümlerinde hokkabazın mesleğinin icrasından sonra başka bir pavyona taşınan aynanın önce çatlayıp sonra tuzla buz olması karakterin “*camı aynaya çeviren eczaya Türkçede ‘sır’ denmesinin bir rastlantı olmayacağını anlamıştım.*”¹⁰² diyerek ayna ve sır üzerine düşünüp, algılama kazanmasını sağlar.

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i ararken çıktığı yolda ulaştığı kasabalardan birinde girdiği sirkte karşısına çıkan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

Benim Adım Kırmızı'nın başında bohçacılık mesleğinin maharetini belirtmek amacıyla benzetme ilgisıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

Bu meslek, o dönemin görsel sanatlarında, minyatürde, motif olarak da kullanılmıştır romanda.

---

¹⁰² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 320.

Kar'da karı koca iki tiyatroçunun (Sunay Zaim ve eşi Funda Eser) popülaritelerini kaybettikten sonra geçirdikleri sıkıntılı sürecin anlatımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsün ile tanışmasına sebep olan, sahte diye iade edilen, daha sonra Kemal tarafından tekrar satın alınan ve Füsün'a hediye edilen Jenny Colon marka çantanın bu kadar hareketli olması bu meslekle benzetme ilgisi kurularak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bunun sebebi ise o dönemde meşhur olan gazinoların program anlayışıdır. Bu programlarda adı geçen mesleklerden biri olarak romanda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363) Eğlencenin, düğünün bu mesleksiz olamayacağı fikri, sünnet düğününde de bu mesleğin bulunmasından anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta askerliğini kuaför olarak yapan Mohini'nin, içlerine girdiği subayların eşlerinin yaşamı hakkında çok şey bildiği ve bunların hepsinde farklı şekillerde yardımcı görevi üstlendiği durumlardan birinde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

3.1.5.3.4.22.7. Komedyen

Kar'da karı koca iki tiyatroçunun (Sunay Zaim ve eşi Funda Eser) popülaritelerini kaybettikten sonra geçirdikleri sıkıntılı sürecin anlatımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ile Mevlut'un ortaklaşa açtıkları bozacı dükkânında çalışmalarını için kızlarını dükkâna çağırarak Mevlut'un onlarla iletişim kurması, sohbet edip onlarla ilgilenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

3.1.5.3.4.22.8. Saray soytarısı

Beyaz Kale'de Hoca ile Venedikli kölenin karşılıklı yazmaları üzerine olan diyalogda benzetme ile ruh halini yansıtmak adına kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53) Yine aynı amaçla başka örnekte görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 54)

3.1.5.3.4.22.9. Sihirbaz

Kara Kitap'ta Galip'in dışarıda büfede yemek yiyen bir ailenin annesinin masadan çantasına doğru hızla gidip gelen elini benzetmek için bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207) Sihirbazlık başka şekilde de benzetme ilgisiyle kullanılmıştır.

Celâl'in yazılarından birinde geçen ve kendisinin anlatımına göre hep ıska geçtiği ama aslında en önemli konu olan hikâyesini anlatamayanların hikâyesini anlatmayı unuttuğunu belirttiği esnada aslında hep yazılarında anlatageldiği hikâyelerine konu olan meslekler arasında sihirbazlar da bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

3.1.5.3.4.22.10. Soyтары

Cevdet Bey ve Oğulları'nda genellikle gerçek anlamının dışında, ikiyüzlülük, kötümserlik, dalga geçme ve işini düzgün yapamama anlamlarının ifadesiyle kullanılan meslektir.

Perihan, kızını severken olumlu anlamda benzetme ilgisiyle bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

Beyaz Kale'de bu meslek, kitabın farklı yerlerinde kullanılmıştır. Daha çok padişahın yakınında olan, ona yaranmak isteyen, kafasını karıştıran dalkavuk kesimi için Hoca'nın kullandığı tabirdir.

Veba salgının önlenemez yayılması sonucunda padişah Hoca'yı yanına çağırır. Hoca'yı geleceğe, yani vebanın gelecekteki durumuna dair bilgiler vermesi için çağırtmaktadır. Venedikli ile Hoca da bir an önce bir yol bulma çabasındayken, Hoca'nın anlatacağı hikâyede az bilgi verme ilkesini önemserler. Bu yaptıklarının bilimle hiçbir ilişkisi olmaması, onlara bu işin soytarılıktan başka bir şey olmadığı düşüncesini getirir: "*Kehanet bir soytarılıktır, ama aptallıkları etkilemekte güzel güzel kullanılabilir.*"¹⁰³

---

¹⁰³ Orhan Pamuk, *Beyaz Kale*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 70.

Yeni Hayat'ta Mehmet'in vurulması sonrası Osman'ın gördüklerini anlatması ve sonraki izlenimlerini, yalnızlık duygusunu yine vurulma anını hatırlaması sırasında tasvir ve benzetme amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24- sayfa 26)

3.1.5.3.4.22.11. Şaklaban

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ile Mevlut'un ortaklaşa açtıkları bozacı dükkânında çalışmaları için kızlarını dükkâna çağırarak Mevlut'un onlarla iletişim kurması, sohbet edip onlarla ilgilenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

3.1.5.3.4.22.12. Trapezci

Yeni Hayat'ta Osman'ın arayışı sırasında girdiği bir sirkte yaşadığı hayal kırıklığının anlatımında kullanılmıştır. Osman'ın televizyonda izlediği sirkler ile izlediği bu sirk karşılaştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

3.1.5.3.4.23. Dansçılar ve Koreograflar

3.1.5.3.4.23.1. Köçek

Beyaz Kale'de saray dışında, konaklarda yaşanan eğlence anlayışını okuyucuya yansıtmak amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Benim Adım Kırmızı'da kurgunun geçtiği dönemde sanat ve sanatçı üzerinde olan Doğu Batı çatışmasının etkisi, bazı nakkaşların gelgitli hareketler, tavırlar göstermesine sebep olur. Korkan nakkaşlar bir yandan Batılı tarzda resim yaparken diğer taraftan da Batı'nın her şeyine karşı olan katı tutumlu tavır sergileyen Nusret Hoca'nın yanında dururlar. Böylece her dönemde zarar görmeden yaşamayı hedeflerler. Kelebek'in durumu açıklanırken sıralanan mesleklerden biridir köçeklik. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

3.1.5.3.4.23.2. Zenne

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın İstanbul'a dönmeden önceki cinsel hayatının deneyimlerinin anlatılması kısmında kullanılan mesleklerden biridir. Bu deneyimleri

sebebiyle Şeküre'den utanacak duruma düşer Kara. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163)

3.1.5.3.4.24. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları

3.1.5.3.4.24.1. Film yönetmeni

Kırmızı Saçlı Kadın'da kelimelerle düşünüp onu resme çevirebilmenin bir çeşit kural oluşunun anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. Bu kuralda Batılı sanatçılar Oidipus'un olayını kelimelere dökebilirken, Doğulu sanatçılar Rüstem ile Sührab'ın olayını hem kelimelere döker hem de resmini yapar. Doğu ve Batı'nın sentezini ise bir film yönetmeni yapar. Bu meslek bu süreçte kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123-124)

Hatıraların Masumiyeti'nde Füsun'un eşinin mesleğidir. Bu meslek üzerinden Füsun'un içinde sakladığı hayali olan meslek yani oyunculuk da yazar Orhan Pamuk tarafından açıklanmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

3.1.5.3.4.24.2. Filmci

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek filme dair ne varsa onunla ilgili iş yapan kişi anlamında sıklıkla kullanılmıştır.

3.1.5.3.4.24.3. Prodüktör

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek aynı zamanda yapımcı da demektir. Romanda bu şekliyle de kullanımı vardır.

Kemal, Füsun'a yakın kalabilmek için Feridun'un yazacağı senaryoyu film haline getirmeyi kabul eder ve böylece bu mesleğe adım atar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 282) Okuduğu senaryoda Füsun'un oynayacağı rolde yaşananları kıskanan Kemal, bu film işini yavaşlatmak için çeşitli yollar arar. Bunlardan biri de Füsun ile kocasını sanki onay vermiş gibi oyalamaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Füsun'u başkasına kaptırma korkusu, Füsun'u bu mesleği yapanlardan koruma dürtüsü ile birleştirilerek anlatılır. Bir bakıma ellerinde bulunan gücü, ünlü yapma

gücünü, kötüye kullanmaları bakımından da bu meslek değerlendirilmiş olur. Aynı şekilde bir başka örnekler de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286-287)

Hayal Hayati'nin kim olduğu anlatıldığında yaptığı mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 311)

Kazandığı ünün sonunda Feridun'un ısrarlarıyla Pelür Bar'a giden Kemal, orada filmi tutmuş birinin popülaritesini yaşar. Bu popülaritenin artışını ona eski tavırlarından farklı davranan, ona ilgi gösteren mesleklerden anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 383)

3.1.5.3.4.24.4. Tiyatro prodüktörü

Kar'da Sunay Zaim'in Kadife'nin oyunda oynamayı kabul etmesinin yeterli olmadığını anlattığı sırada beklentilerini açıklamak için takındığı tavrın betimlenmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

3.1.5.3.4.24.5. Rejisör

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un bu mesleği yerine getirmesi için yazılan senaryonun çekilmesinde gerekli teknik adam ve çalışma arkadaşlarıyla görüşmeye başlamaları sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Hayal Hayati'nin kim olduğu anlatıldığında yaptığı mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 311)

“Beyaz Karanfil” takma adıyla yazdığı yazıda Kemal'in Füsün'a duyduğu aşkı ifşa eden ve bu dedikoduyu sinemadaki zihniyet değişimi olarak kullanan dedikodu yazarının yazısında Feridun için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

3.1.5.3.4.24.6. Yapımcı

Kara Kitap'ın başında, Galip'in liseden arkadaşı olan İskender'in mesleğidir. BBC kanalından gelen televizyoncuların Celâl ile röportaj yapmak istediklerini belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Bu meslek bir kere daha, ama farklı bir versiyonla, prodüktör adıyla kullanılır. “Karlı Gecenin Aşk Hikâyeleri” adlı bölümde BBC'den gelen televizyonculardan sonra, içinde eğlendikleri pavyondaki çalışanların da hikâye anlatması sonucu, bir garsonun hikâyesinde geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

Masumiyet Müzesi'nde iki karakter üzerinden kurgulanmıştır. Birincisi Hayal Hayati'dir. Bu karakter bu mesleği uzun zamandır yapan, insanları meşhur eden, sansür kurulu heyetinde de çalıştığı için onları tanıyan deneyimli biridir. Hayal Hayati, bu meslek sahibi olarak Füsun'un oynaması için Feridun'a rol teklif eder ancak Feridun bunu kabul etmez.

Kemal ve Keskinler ailesi dışarıda yemek yerlerken, ünlü bir oyuncu masaya gelip Tarık Bey ve Nesibe hala ile konuşurken bu meslek üzerinden Füsun'un oyunculuk yapabilmesi için teklifte bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Füsun'a yakın kalabilmek için, onun kocasının çekeceği filmin finansörü olacak kişi Kemal'dir. Senaryonun hazır olduğu bilgisinden sonra, Feridun'un teklifiyle teknik adam aramaya başlarlar. Bu meslek teknik adam ve oyuncu adaylarıyla yapılacak görüşmelerde kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Kemal ve Feridun, Füsun'u geride bırakarak Papatya'yı ünlü bir oyuncu haline getirir. Çünkü Füsun'u kaybetmek istemezler. Kaybetme korkusunu oluşturan unsurlardan biri de bu meslek sahipleridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317)

Bu meslek, çektiği sıkıntıların sansür kurulunun film sektörünü olumsuz etkilemesi açısından ele alınır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361-362)

3.1.5.3.4.24.7. Yönetmen

Yeni Hayat'ta Osman, filmlerde karakterlerin ve katillerin eksik anlatıldığı konusundaki eleştirilerini “*Niye otel odalarında kendi zavallılıklarına batmış acıklı katillerin hüznünü bize hiç göstermez bu filmler?*”¹⁰⁴ sorusuyla başlayarak detaylı biçimde irdelemeyi bu meslek üzerinden yapacaktır.

Masumiyet Müzesi'nde Feridun adlı karakter, kendisini Kemal'e tanıtırken yıllardır film dünyasında pek çok iş yaptığını, eğer piyasaya uygun film çekimlerini kabul etseymiş, kendisine bu mesleğin yaptırılacağını detaylı bir biçimde anlatırken görülür bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Bu meslek sansür kurulunun film sektörünü olumsuz etkilemesi, sinemaya yansımalarının değerlendirilmesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361-362)

3.1.5.3.4.24.8. Yönetmen yardımcısı

Masumiyet Müzesi'nde Damat Feridun'un kendini tanıtırken hayatta geçinmek için yaptığı işleri Kemal'e anlatırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

3.1.5.3.4.25. Görsel Sanatçılar

3.1.5.3.4.25.1. Cetvelkeş

Benim Adım Kırmızı'da bilgi verme amacıyla gerçekleşen “Vaziyet” töreninde sorumlu kişilerden biri olarak karşımıza çıkar bu meslek. Başnakkaş Osman'ın anlatımı aracılığıyla, padişahın bu sanatlara artık eskisi gibi eğilim göstermediğinin anlaşılması bakımından ön plâna çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Erzurumilerin kahve baskını sırasında orada olan meslek sahiplerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 392)

---

¹⁰⁴ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 165.

Her şey ortaya çıktığında, katille sohbet eden nakkaşların nakkaşhane anılarından bahsettikleri sırada adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409)

3.1.5.3.4.25.2. Çizer

Masumiyet Müzesi'nde Feridun, film dünyasındaki insanlarla takıldığı için eve gelir. Film dünyası denilen grupta adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 294)

3.1.5.3.4.25.3. Hattat

Beyaz Kale'nin başında tarihçi Faruk Bey'in yaptığı araştırmalar sonucunda, el yazmasında bulunan "Solak Hattat" yazar olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 8)

Romanda hikâye etmeyi, anlatmayı seven Hoca ve Venedikli karakterlerin anlattıkları hikâyeleri temize çekme işini yapan kişidir solak hattat. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Benim Adım Kırmızı, Osmanlı döneminde, popüler olan görsel sanatların ön plâna çıkartıldığı saray nakkaşhanesindeki ustalardan birinin öldürülmesi ve sonrasını işler. Bu meslek de, saray nakkaşhanesinde yer alan, dönemin önemli görsel sanatlarından biri olarak kurguda sıkça kullanılmıştır.

Dönemin usta sanatçıları, devlet yöneticileri tarafından korunur, himaye edilir, sundukları her eser için para ile ödüllendirilirler. Sanat adına olan yön, yöneticiler arasında bir yarış halini alır. Bir savaşta kaybetme, yıkılma, yağma vb. durumlarda yeni gelen yönetici ilk iş olarak saray nakkaşhanesindeki görsel sanat erbaplarına eziyet etmek ya da onları daha önceki yönetici için yapılan nakışları değiştirtip yeni yöneticinin kimliğine çevirtmek olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14-15)

Bu mesleği icra edenlerde hami arayışı bir çeşit kısır döngü gibi devam eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56-57) Bu anlamda birçok örnekle kurguda bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87-88) Bu tip zor durumlarda kalmak istemeyen sanatçılar da kaçmaya çalışır. Ama bu sefer de geçim derdi ortaya çıkar.

Bu geçim derdi de sanat mı zanaat mı çatışmasını beraberinde getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31) Yine kitabın ilerleyen bölümlerinde aynı soruna bu meslek üzerinden vurgu yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63-64)

Her sanatın bir diğeriyle yarıştığını anlatmak için kullanılır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68) Ancak sayfalar ilerledikçe ardı ardına sıralanan yeni hikâyeler ile bu mesleğin gelenekselleşmiş anlayışı sayesinde resmin kalıcılığı kabul görecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78-79) Kitapta, sanata ve resme olan bakış açısı, bostancıbaşı ve hattatlık üzerinden verilir. Hattatlık ile diğer görsel sanatlar karşılaştırılarak bu durum açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Kurgunun odak noktası olan görsel ve dilsel birlikteliğin ürünü kitap işlenir. Bir taraftan Doğu'nun Batı ile çatışması resim üzerinden yürür, öbür taraftan da dilin gücüyle hikâyeler dünyası kurulur. Böylece Enişte Efendi'nin seçtikleri görseli ve dili ile birlikte romanın içindeki kurguyu ortaya çıkarmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32-33)

Katil için görsel sanat çeşitliliği ya da onunla uğraşan sanatçı sayısı bir şehrin zekâ oranıyla tezat ilişki kurabilecek kadar, nakkaşlarda ego ve nefreti hissettirebilmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Meddahın saldırıya uğradığı kahvedeki kalabalık dinleyici kitlesi sayılırken betimlenen meslekler arasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 392)

Kar'da bu meslek Serhat gazetesi sahibinin oğlunun gazeteye reklam dizerken gösterdiği özen ve dikkatin tanımlanması, örneklenmesinde benzetme amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un bozacılık yaparken Çarşamba'da evine boza verirken tanıştığı "modern" şeyhin mesleklerinden biridir. Onun ölüm ilamında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 339) Öğrencilerine sanat olarak bu mesleği öğretir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 441)

3.1.5.3.4.25.3.1. Solak hattat

Beyaz Kale'nin başında tarihçi Faruk Bey'in yaptığı araştırmalar sonucunda, el yazmasında bulunan "Solak Hattat" yazar olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 8)

Hoca ve Venediklinin padişaha sunulmak üzere hazırladıkları kitabın görselleşmesini sağlar. Yazılan bazı bölümleri de temize çeken meslek olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

Kara Kitap'ta Galip'in telefondaki sesle konuşurken, ona düşünmesi için sıraladığı cümleler arasında geçen, el yazısıyla üç yüz sayfalık elyazması bir eser bırakan solak hattatın simetri ve düzen duygusunu ön plâna çıkardığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

3.1.5.3.4.25.4. Karikatür çizen

Kara Kitap'ta Rüya'nın bulunması amaçlı, Rüya'nın eski kocasının izini sürmek için Galip'in araştırdığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68-69)

3.1.5.3.4.25.5. Kündekâr

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.5.3.4.25.6. Minyatür ustası

Beyaz Kale'de Hoca ve Venedikli köle birlikte hazırlayıp anlattıkları hikâyeleri, daha gerçekçi bir hale getirebilmek için resimleştirilmelerini ister. Böylece padişah ona sunulacak risaleyi daha da beğenecektir. Bu sebeple minyatür ustası kullanılır, resimleştirmek için. Ancak minyatürlerin iki boyutlu olması Hoca'yı tatmin etmez. Bir bakımdan da geçmiş resim anlayışı ile yeni denilecek o günkü resim anlayışı da bu meslek üzerinden karşılaştırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38-39)

3.1.5.3.4.25.7. Musavvir

Benim Adım Kırmızı'da resmetme, nakşetme gibi özellikleriyle ön plâna çıkan bir fonksiyon mahiyetinde ressamlık mesleği ile karşılaştırılarak işlenmek için kullanılır. Asıl amaç, Doğu ve Batı anlayışıyla resmetme mantığını karşılaştırmaktır. Bu minvalde de aslında musavvirliğin Allah'ın bir sıfatı olarak hadiste geçtiği, padişahların resim anlayışlarının üç evrede tanımlanması sırasında açıklaması yapılarak ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174) Musavvirlik ile ressamlığın dini boyutta karşılaştırılması ve ikisinin aynı şeyler olmadığı yine Doğu ve Batı'nın sanat anlayışının karşılaştırılması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174) Nakkaşların sanat ve çizim anlayışlarını açıklarken de meddahın at üzerinden anlattığı hikâyede yine bu şekilde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 237)

Ayrıca bu işi yapan biri, Kâtil ve Enişte'nin sohbetinde hikâye kahramanı olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175) Bunun gibi çeşitli hikâyelerde de görülür.

Kitapta hâkim olan görsel sanatların bir çeşidi olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 183)

Unvan olarak da nakkaş Leylek tarafından kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281- sayfa 392)

3.1.5.3.4.25.8. Müzehhip

Benim Adım Kırmızı'da karakter olarak yer almayan, ölümüyle roman kurgusunun temeli olan kişinin mesleğidir. Görsel sanatlardan biri olarak saray nakkaşhanesinde bulunan meslek erbaplarından biri olarak da romanda görülür. Enişte Efendi, bu çok yetenekli müzehhibin ortadan kaybolmasıyla tedirginliğini ortaya koyar ki bu durum kurgunun gelişimi açısından önemlidir. Zira müzehhibin öldüğü henüz bilinmemektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35) Onu tek merak eden Enişte Efendi değil, Başhattat Osman da merak içindedir öğrencisi için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Sanatçılar ile yöneticilerin ilişkisinin açıklanmasında bu meslek kullanılır. Görsel sanat erbapları, bağlı oldukları ülkenin yöneticisinin emrindedirler. Bu yöneticilere bir hal olduğunda ya da bir savaşı kaybettiklerinde ilk olarak bu sanatçılar olumsuz olarak etkilenir. Bu durumun somutlaştırıldığı yerlerden birisi de müzehhiplik ile birlikte diğer sanat ustaları üzerinden işlenir. Yöneticilerin, sanatçıların hamisi olduğunun kanıtı olarak da görülebilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56-57)

“Vaziyet” törenlerinin açıklanması sırasında törende bulunması gereken mesleklerden biridir. Bu törende başrol devletin yöneticisi olan padişahındır. Bu tören padişahın Doğu sanatından az da olsa uzaklaştığının bir göstergesi gibi görülür romanda. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Paranın çok sevildiğinin anlatımında kullanılan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

3.1.5.3.4.25.9. Nakkaş

Benim Adım Kırmızı'da sıklıkla kullanılan mesleklerdendir. Henüz yaşları küçükken çırak olarak başlayıp, ustalığa çıkmalarına kadar, ustalık zamanları da dâhil bazen anılarla, bazen çalışmalarıyla ve tabii ki katil ve katilin bulunması süreciyle birlikte kurgunun odak noktası olan görsel sanat icracısı mesleklerden biridir. "*Nakşetmek hatırlamaktır.*"¹⁰⁵ sözü bu mesleğin önemini açıklar. Her motif bir olayı, olguyu hatırlatmak; her sanatçı hem yapıtını hem de yaptığıyla kendisini hatırlatmak ister. Tüm romanın temeli de budur aslında.

Saray nakkaşhanesinde bölük bölük sınıflanan görsel sanat erbaplarından nakkaşlık mesleği de icra eden müzehhip Zarif Efendi'nin tanıtımı sırasında ilk karşımıza çıkar bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10) Sonrasında da nakkaşların ne iş yaptıkları Zarif Efendi'nin içinde bulunduğu vahim durumun psikolojisiyle verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12) Anlaşılacağı üzere hikâye edilen olayların, onların resimleştirilmesi nakkaşların sanatıdır. Dolayısıyla kitap anlatma ve çizme üzerine kurulu bir yapıya sahiptir. Bu noktada yazar nakkaşların varlığını ölümden hissettirip akabinde anlatıcı olan kişiyi kurguya sokar: Kara'yı. Hikâye anlatması işi

---

¹⁰⁵ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 325.

için İstanbul'a Enişte'si tarafından çağrılan Kara, İstanbul daveti öncesinde anlattığı ya da anlatılmış hikâyeleri nakkaşlar, hattatlar aracılığı ile kitap haline getirip, satar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14-15) Kurgunun odak noktası olan görsel ve dilsel birlikteliğin ürünü kitap işlenir. Bir taraftan Doğu'nun Batı ile çatışması resim üzerinden yürür, öbür taraftan da dilin gücüyle hikâyeler dünyası kurulur. Böylece Enişte Efendi'nin seçtikleri görseli ve dili ile birlikte romanın içindeki kurguyu ortaya çıkarmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32-33) Hikâye etme durumu kitabın 12,13 ve 14. bölümlerinde katilin kim olduğunun bulunması için görevlendirilen Kara'nın usta nakkaşları Başnakkaş Osman'ın has nakkaşın nasıl olacağına dair verdiği bilgiler üzerinden sorgulaması sırasında sıklıkla görülür. Her bir soru ayrı bir hikâye ile açıklanır.

Katilin Enişte Efendi'nin evinde yaşadığı yabancılaştırma sonrası derdini bir hikâye ile anlatma çabası da hem görselliğin hem de anlatımın önemini nakkaşlık mesleği üzerinden verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Bir başka yabancılaştırma durumu da nakkaşın ustalarından öğrendiklerinden vazgeçemeyişi üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 277)

Dönemin usta sanatçıları, devlet yöneticileri tarafından korunur, himaye edilir, sundukları her eser için para ile ödüllendirilirler. Sanat adına olan yön, yöneticiler arasında bir yarış halini alır. Bir savaşta kaybetme, yıkılma, yağma vb. durumlarda yeni gelen yönetici ilk iş olarak saray nakkaşhanesindeki görsel sanat erbaplarına eziyet etmek ya da onları daha önceki yönetici için yapılan nakışları değiştirtip yeni yöneticinin kimliğine çevirtmek olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14-15) Bu mesleği icra edenlerde hami arayışı bir çeşit kısır döngü gibi devam eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56-57) Kitapta bunun birçok örneği verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87-88) Bu tip zor durumlarda kalmak istemeyen sanatçılar da kaçırmaya çalışır. Ama bu sefer de geçim derdi ortaya çıkar. Bu geçim derdi de sanat mı zanaat mı çatışmasını beraberinde getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31) Yine kitabın ilerleyen bölümlerinde aynı soruna bu meslek üzerinden vurgu yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63-64) Bir de Osmanlı'da çeşitli sebeplerle ücret alamayınca geleneksel tarzdan ayrılıp, Frenk usulü resim yapılmaya başlanması görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105) Romanın ilerleyen sayfalarında yine bu ekonomik

sıkıntı söz konusu olacaktır. Ancak bu sefer kıskançlık, hırs da devreye girecek, katili araştırması için Enişte Efendi tarafından görevlendirilen Kara, katili rahatsız etmeye başlayacaktır. Kendisi olmasaydı onu başka kim, neden öldürürdü fikriyle bu mesleğin iç çatışmasının fazlalığını anlatır Zarif Efendi'nin defni sırasında. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111) Para için tartışır hâle geldikleri de görülür. Ama bu tartışmalarla birlikte bir yandan yozlaşan toplumun aydın kesimi anlaşılırken; diğer yandan ekonomik yapıdan denetlenmeyen bir Osmanlı anlaşılmalıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115) Ancak bu durum yine de bir şekilde görsel sanatlara dayandırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115)

Padişahın emri ve desteğiyle çıkartılan bir kitabın hazırlanması sırasında sanatçı kesime yaşatılan endişe, baskı ortamı, bu mesleğin toplumsal hayattaki yerini, nakkaşın sanatına etkisini gözler önüne koyar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

Bu meslek o dönem için oldukça yüksek merteye görülür. Saygınlığı herkes tarafından kabul edilir. Bu sanatı icra edenler arasındaki ego, hırs, kıskançlık vb. duygular da yoğun gözlemlenir. Adam öldürtecek kadar da “kaygı” daha doğrusu bahane yaşatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23) Bu duyguların yaşanmasının da doğal oluşu ifade edilir nakkaşlar tarafından. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24) Tabii bu mesleği sadece parası için de yapan vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31) Diğer yandan katil için görsel sanat çeşitliliği ya da onunla uğraşan sanatçı sayısı bir şehrin zekâ oranıyla tezat ilişki kurabilecek kadar, nakkaşlarda ego ve nefreti hissettirebilmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Bir nakkaşhanede yeni bir üslubun ortaya çıkışı hakkında açıklama yapılırken yine ağırlık psikolojik çatışmalardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 182-183)

Yazar ustalığın tanımını görsel sanatlar için kurguya uygun olarak yaparken bu mesleğin de ince yönünü verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26) Eğitimlerini alış şekli ya da gerçek bir usta oluş süreci verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28) Bu meslek ile ilgili kriterler alt metinlerde verilmeye, sıralanmaya devam eder. Bunlardan biri de nakkaşın göze hitap etmesinden ziyade ruha dokunması bakımından da kabul görmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67) Kitabın bir

başka yerinde ise Enişte Efendi katile nakkaşlık mesleğini anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 176)

Kara, bir nakkaşın hasının nasıl olması gerektiğini öğrenmek isteğiyle üstada sorusunu sorduğunda, Başnakkaş Osman'ın ona verdiği cevaplar da, nakkaşlığın nasıl bir meslek olduğu ve nakkaşın nasıl bir mesleki nitelik taşıması gerektiği açıklanmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

Doğu'nun ve Batı'nın karşılaştırılması görsel sanatlar arasında bu meslek üzerinden nakşedilmiş bir ağacın ağzından anlatılarak yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Kitabın ilerleyen bölümlerinde, bir hikâyenin ana karakterlerinden biri olarak 'nedime usulü' nün açıklanışında, Kara ile Başhattat Osman'ın katili nasıl bulacaklarının ipucunu kavradıkları hikâyede de geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272-273-274)

O dönemde eğitim anlayışı usta çırak ilişkisiyle değerlendirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 279) Bu eğitim anlayışında kıskançlık duygusunun ön plâna çıkması alışılmış bir durum olarak ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281) Tıpkı Enderun'da eğitim alan insanlar gibidir nakkaşlar. Aldıkları eğitimin temel bir amacı, ulaşılabilecek bir noktası vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

Nakkaşlık mesleği değişimi açıklamak amacıyla romanın tamamında örtülü bir biçimde kullanılmıştır. Bu örtülü anlatım kısa bir bölümle de kendisini aleni yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 327)

3.1.5.3.4.25.10. Nakkaş ustası

Benim Adım Kırmızı'da sıklıkla kullanılan mesleklerden biridir. Batılı nakkaşların Türk nakkaşlardan farkının anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

3.1.5.3.4.25.11. Renkbaz

Benim Adım Kırmızı'da dönemin yöneticisi tarafından destek bulamayınca, nakkaşanelerden ayrılmak zorunda kalan, geçim sıkıntısından sanat değeri olmayan işlerle uğraşmak zorunda kalan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Bilgi verme amacıyla gerçekleşen “Vaziyet” töreninde sorumlu kişilerden biri olarak karşımıza çıkar bu meslek. Başnakkaş Osman'ın anlatımı aracılığıyla, padişahın bu sanatlara artık eskisi gibi eğilim göstermediğinin anlaşılması bakımından ön plâna çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

3.1.5.3.4.25.12. Renkzen

Benim Adım Kırmızı'da asıl anlamıyla yani boya hazırlayan anlamında nakkaşhanede işinin en iyisinin kendisi olduğunu vurgulayan katil nakkaşın, en iyisi olduğunu belirtirken sıraladığı tüm nakkaşhane ile ilgili meslekleri sayarken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

3.1.5.3.4.25.13. Ressam

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Refik'in oğlu Ahmet parasız bir ressamdır. Batı hayranlığı, Goya saplantısıyla verilmiştir. Ahmet'in başarılı olma yolundaki açmazları, ikilemleri bu meslekle işlenmiştir.

Romanın sonuna doğru yaptığı işin zorluğunu “..Türkiye’de resim yapmak, insanın bağıra bağıra konuşması gereken bir ülkede dilsizliği seçmek gibi bir şey”¹⁰⁶ olarak tanımlayan Ahmet, bir zamanlar Mehmet Emin'in şairler için söylediği “Bırak Beni Haykırayım” şiirine atıfta bulunulmuşçasına sanatın zor yanını ifade eder.

Beyaz Kale'de Venedikli köle boş vaktinde Venedik'ten gelen bir ressama portresini yaptırır. Bu portre Venediklinin değişiminin anlaşılması için araç olarak kullanılacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

---

¹⁰⁶ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 565.

Hikâyenin ilerleyen bölümünde, Venedikli köle eğer kaçırılmasaydı çok iyi bir ressam olabileceğini iddia eder. Hatta bunu Hoca da dile getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124) Bu açıklamaya bir örnek de Venedikli kölenin çocukluğunu Hoca'ya anlatırken başka ressamların yaptıkları resimleri de pek beğenmediğini söylediğinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107)

Kara Kitap'ta bu meslek sanat dalını icra etmek olarak sıkça kullanılmıştır. Bunun dışında bir hikâyenin adı olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, bu adla genelde Batılı tarzdaki resim anlayışını ifade edecektir. Romanda ne zaman bu mesleğin adı geçse ya Doğu ile Batılı resim anlayışları karşılaştırılır ya da Batılı resmin ne kadar gerçekçi olduğundan bahsedilir. Ayrıca tıpkı Doğulu yöneticilerin kitap hazırlatmaları ve kitapları görsel sanatlarla süsletmeleri nasıl onlar için bir güç gösterisiyse, Batılı yöneticiler için de resimlerini yaptırmak aynı şeydir. Kaldı ki Osmanlı yöneticisi güç gösterisini daha artırarak, Batılı tarzda süslemelerle oluşan bir kitabı Batılı bir yöneticiye hediye etmek ister. Aslında roman kurgusunun başlangıç ve düğüm bölümü de buraya odaklıdır. Padişah bununla da kalmaz, klasik sanatçılara Batılı tarzda resim yapma, taklit etme baskısı yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103) Tabii çatışma için bunun karşı tarafı da gerekir ki Batılı resmin dinsizlik olduğu iddiasını ortaya atan Erzurumiler. Bu meslek bu anlamda kötü bir biçimde nitelenmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174) Bu ve buna benzer örneklerle bu meslek sıklıkla romanda işlenmiştir.

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in, müzesine konulmak üzere bazı ruh hallerini ya da Füsun'u kelime kelime anlatarak onun resimlerini yaptırdığı meslektir. Bu sayede sevdiği kadını görmüş, yaşamış gibi hisseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 236) Bu amaçla birkaç kere daha kullanılmıştır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da kelimelerle düşünüp onu resme çevirebilmenin bir çeşit kural oluşunun anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. Bu kuralda Batılı sanatçılar

Oidipus'un olayını kelimelere dökebilirken, Doğulu sanatçılar Rüstem ile Sührab'ın olayını hem kelimelere döker hem de resmini yapar. Doğu ve Batı'nın sentezini ise bir film yönetmeni yapar. Bu meslek bu süreçte kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123-124)

Bu meslek "Kral Oidipus"ta verilen baba oğul ilişkisinin Doğu'da da karşılığının "Şehname"de görüldüğü, bunun da Sührab ve Rüstem üzerinden işlendiğinin anlatımı sırasında işini yapış şeklinin yarattığı hayret ve merak duygusu ile kullanılmıştır. Cem'in babasının verdiği kitap üzerinden Cem ve Ayşe, baba oğul karşılaştırmalarını sadece bireysel biçimde değil medeniyetleri, kültürleri de karşılaştırarak konuyu irdelerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

Oğluna babalık davası açma konusunda baskı yapan Gülcihan Hanım'ın oğlu ile tartışmalarından birinde duvardaki resmi yırtıp atması sonrası resim önemli bir hale gelir. Hatta bu resim daha sonra Enver'in yazacağı kitabın kapak resmi de olacaktır. Bu resmi yapan kişi de araştırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 186)

3.1.5.3.4.25.14. Rötüşçu

Kara Kitap'ta Galip'in telefondaki sese "unut" dediği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

3.1.5.3.4.25.15. Tezhip ustası

Benim Adım Kırmızı'nın sonlarına doğru katil olan nakkaşın geçmişi hatırlamasıyla, saray nakkaşhanesindeki anılarında karşımıza çıkartılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409) Aynı meslek yine saray nakkaşhanesindeki güzel günleri hatırlatmak amacıyla, anı şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 410)

3.1.5.3.4.25.16. Ud sazıraş

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.5.3.4.26. Müzisyenler, Şarkıcılar ve Besteciler

3.1.5.3.4.26.1. Besteci

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in müze açmadan önce yurt dışında gezip fikir aldığı müzelerden birinin içeriğini oluşturan meslektir. Bestecinin hayatına dair tüm eşyaların bulunduğu müzedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 463)

3.1.5.3.4.26.2. Darbukacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda demiryolu inşaatının bitmesi üzerine düzenlenen eğlencede görev alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 327)

3.1.5.3.4.26.3. Davulcu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Nigan Hanım'ın Ayşe için onaylamadığı birisiyle yaptığı arkadaşlığı, çocuğun keman çalması üzerinden atasözünden de yararlanarak olumsuz karşıladığını belirtmek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 318)

Benim Adım Kırmızı'da Şeküre'nin nikâhının herkese ilan edilmesi için berber tarafından ayarlanan gelin alayında, gelin alayının olmazsa olmazı mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219) Ayrıca bu mesleğin tutumunun gelin alayı için önemi paranın varlığı ve yokluğu ilişkisiyle birlikte belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 220)

3.1.5.3.4.26.4. Diskjokey

Kar'da Lacivert'in bir sunucuyu öldürmesi iddiasıyla, iddianın varlığı üstüne Lacivert'in de Kars'a geldiği duyulunca Kars'ın yerel televizyon kanalında bu mesleği icra eden kişi huzursuz olur. Çünkü kendisi Lacivert'in düşüncelerinin tam tersi düşüncelerini programlarında dile getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70-71)

Masumiyet Müzesi'nde belirtildiği üzere kurgunun geçtiği zamanlarda yeni bir meslektir. Aşk acısı yaşayan Kemal ve ona destek veren Sibel, Fuaye'de dans ederlerken müzik parçalarını çalan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166)

3.1.5.3.4.26.5. Güftekâr

Kara Kitap'ta Rüya'nın eski eşi Mehmet Yılmaz'ın isminin ve imzasının değişim eğrisi sırasında Galip'in araştırmaları sırasında ortaya çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

3.1.5.3.4.26.6. Kemancı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bir yandan Batılı olmayı, bir yandan da inkılâpların devamlılığını sağlayan tüm nitelikler keman çalmayı öğrenen idealist öğretmen çocuğu Cezmi'de kendini toplar. Ayşe'nin de kısa bir süreliğine de olsa, bu tip konularda düşünmesini, kendisini sorgulamasını sağlar.

Demiryolu inşaatının bitmesi üzerine düzenlenen eğlencede görev alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 327)

3.1.5.4.4.26.7. Mehterci

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in okuduğu Evliya Çelebi'nin "Seyahatname" adlı eserinde görülen mesleklerden biridir. Faruk Bey, Evliya Çelebi'nin kitabını yazış tarzını beğendiğini belirtirken, yazarın tarzını bu mesleğe benzetme ilgisi kullanarak belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

3.1.5.3.4.26.8. Müzisyen

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ayşe'nin müzik hocası Mösyö Balatz için düşündüklerini Cezmi ile paylaşırken görülen meslektir. Ayşe, hocasını övmek için bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Kar'da Millet Tiyatrosunun soyunma odasında bir zamanlar sahnelenen gösterilerin hatırlanması sırasında görülen sanata dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

3.1.5.3.4.26.9. Piyanist

Kar'da Ka'ya kalabalık bir yemekte şiir yazmak için ilham geldiğine inanan kişilerin gergin bekleyişini, yazar anlatıcı Orhan ile Ka'nın gençlik yıllarında ruh çağırma

seanslarına benzetilmesi ilgisiyle seansların anlatımı sırasında bu seanslara katılan kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.5.3.4.26.10. Şarkıcı

Sessiz Ev'de arabanın bozulması ve tamir edilememesi, Ceylan'ın gitmek isteyişleri sonucunda iyice daralan Metin'in aşk üzerine söylenmiş sözü olan herkese kızgınlığını ifade ederken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Beyaz Kale'de saray dışında, konaklarda yaşanan eğlence anlayışını okuyucuya yansıtan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Hoca'nın babasında da olduğunu anlattığı içindeki sesi, müzik aracılığı ile sürekli tekrarlayan meslek olarak kullanılmıştır. Bu meslek üzerinden kendini dinlemeye başladığı anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46)

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın yoldaki arayışları için bazen kasabaların tasviriyle geçmiş ve eskimişliği anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51) Yollarda otobüste izledikleri yerli filmlerdeki karakterlerin çoğunun mutlaka filmlerde bu mesleği icra ettikleri gibi bir saptamada bulunulurken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Benzetme ve nitelik belirtme amacıyla da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Masumiyet Müzesi'nin başlarında Füsün'un katıldığı güzellik yarışmasının sunucusu aynı zamanda o dönemin ünlü şarkıcısıdır da. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60) Bu ünlü şarkıcı ve sunucu yarışmada yaptığı kayırmalarla ön plâna çıkar. Kitabın sonlarında ise İslamcı bir partiden milletvekili olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 494)

Kemal'in evinin tam karşısında bulunan caminin avlusunda izlediği ve ona normal gelen cenaze törenlerinin kimlere ait olduğunu sıralarken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81) Basmacı ailesinin evlerinin Teşvikiye Camiinin karşısında olmasından dolayı, insanların önemli kişilerin cenazesi

olduğunda “Geçiyordum, uğradım” yalanıyla aileyi değil de cenaze törenini izlemeye gelmelerinin eleştirisi olduğu görülür. Merak edilen ünlü kişilerin mesleklerinden biri de şarkıcılıktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Fusun’un Kemal’den ayrılışının ardından, Kemal’in geçmişte, anılarda teselli oluşunu ifade ederken bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

Bu meslek izlenen filmlerde, gidilen gazinolarda sıkça kullanılmıştır.

1950’lerden 1970’lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bunun sebebi ise o dönemde meşhur olan gazinoların program anlayışıdır. Bu programlarda adı geçen mesleklerden biri olarak romanda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta Mevlut’un müdürlük yaptığı dernekte yapılacak faaliyetler içinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 410)

3.1.5.3.4.26.11. Türkücü

Kar’da bu meslek, ihtilalin gerçekleşmesinden sonra, televizyon yayınının da ele geçirilmesiyle kahramanlık ve serhat türküleri söyleyecek kişinin aranmasıyla romanda kendine yer bulur. İhtilal ile birlikte moral amaçlı, ihtilali destekleyen bir imaj ve psikolojik ortam sağlanması hedeflenir bu meslekle. Sonunda da itfaiyecilik mesleği yapan bir kişi apar topar kanala getirtilir ve ona türkü söylenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159-160)

Masumiyet Müzesi’nde darbeden sonra televizyona çıkartılan, tıpkı “Kar” adlı romanda olduğu gibi savaş ve kahramanlık türküleri söyleyen kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta Mevlut’un müdürlük yaptığı dernekte yapılacak faaliyetler içinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 410)

3.1.5.3.4.26.12. Zurnacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Nigan Hanım'ın Ayşe için onaylamadığı birisiyle yaptığı arkadaşlığı, çocuğun keman çalması üzerinden atasözünden de yararlanarak olumsuz karşıladığını belirtmek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 318)

Benim Adım Kırmızı'da Şeküre'nin nikâhının herkese ilan edilmesi için berber tarafından ayarlanan gelin alayında, gelin alayının olmazsa olmazı mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219) Ayrıca bu mesleğin tutumunun gelin alayı için önemi paranın varlığı ve yokluğu ilişkisiyle birlikte belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 220)

3.1.5.3.4.27. Radyo, Televizyon ve Diğer Medya Sunucuları

3.1.5.3.4.27.1. Radyo spikeri

Kara Kitap'ın başlarında yenecek bir aile yemeğine katılacak kişilerin listesinin sayımı bakımından futbol oyuncularına benzetme ilgisi kurulurken, anlatıcı da radyo spikeri olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

3.1.5.3.4.27.2. Spiker

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Herr Rudolph ve Ömer'in vakit geçirmek için dinledikleri radyodaki haberleri sunan ve haber sonrası program değişikliğini bildiren meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 262)

Ömer ve Muhtar Bey'in dinledikleri radyoda, Türkiye ile ilgili haberleri sunarken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

Yeni Hayat'ta tam olarak “televizyondaki haberden, haberi anlatan adamdan”¹⁰⁷ şeklinde kullanılmıştır. Kitabı okurken, kitabın vaat ettiği dünyayı o kadar benimser ki karakterimiz kitabın başından kalkıp gerçek dünyaya döndüğünde kendisini yeni bir dünyada sanıp, bu gerçek dünyaya nasıl alışacağını sorgular. Bu sorgulamanın sağlanması, annesinin karakterimizi akşam yemeğine çağırması sırasında oluşur.

¹⁰⁷ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 11.

Sıradan bir akşam yemeğinde, televizyon açık ve izlenirken bir yandan sohbet edilir, bir yandan da yemek yenir.

Kar'ın başında öldürülen sunucu romanın başka yerlerinde eş anlamlısı olan spiker olarak belirtilmiştir. Spikerin ve eğitim enstitüsü müdürünün öldürülmesinin Lacivert'in üstüne atıldığı bir suç olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 326) Ayrıca yerel televizyon kanalındaki program akışını sunan kişidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve Ferhat'ın birlikte işlettikleri boza dükkânında oyalanırken uzun sohbetleri arasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 321)

3.1.5.3.4.27.3. Sunucu

Kar'da yerel televizyonun yayın akışı gereği sıklıkla kullanılacaktır. Romanda ilk olarak Lacivert'in bu mesleği icra eden birisini öldürmesi iddiasıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69) Böyle bir iddianın varlığı üstüne Lacivert'in de Kars'a geldiği duyulunca Kars'ın yerel televizyon kanalında bu mesleği icra eden kişi huzursuz olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70-71)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı gün şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşturan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Karı koca iki tiyatrocunun popülaritelerini kaybettikten sonra geçirdikleri sıkıntılı sürecin anlatımı sırasında icra ettikleri çeşitli mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Ka hakkında bilgi toplamak, bir yandan da onun şiir defterini aramak için gittiği Kars'ta, yerel televizyon kanalına röportaj verirken de yine bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek güzellik yarışmasındaki entrikaların varlığını açıklamak, Kemal'in anlamlandıramadığı kıskançlık duygusunu betimlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu yarışmadaki sunucu aynı zamanda şarkıcıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60) Bu yarışmalara sıcak bakmayan Tarık Bey'in eski ve yeni

yarışma anlayışlarını karşılaştırırken gittikçe kötüye giden süreçte bu mesleği de kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

Tarık Bey'in olumsuz karşıladığı sadece güzellik yarışmaları değil, televizyona ait programlardır da. Bu programlarda beğenmediğini ifade ettiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

Fusun'un Kemal'den ayrılışının ardından, Kemal'in geçmişte, anılarda teselli oluşunu ifade ederken bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bunun sebebi ise o dönemde meşhur olan gazinoların program anlayışıdır. Bu programlarda adı geçen mesleklerden biri olarak romanda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta düğünlerde olan takı töreninde görevli iki meslekten biridir. Mevlut'un düğününde de bu görevi Mohini yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

3.1.5.3.5. Yazarlar, Gazeteciler ve Dilbilimciler

3.1.5.3.5.1. Çevirmenler (Yazılı ve Sözlü), Yorumcular ve Diğer Dilbilimciler

3.1.5.3.5.1.1. Çevirmen

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Anadolu Demiryolları Müdürü Huguenin ile Galip Paşa arasındaki iletişimi sağlayan kişidir. Ayrıca romanın sonlarına doğru Ahmet'in arkadaşı Hasan'ın da geçinmek için çevirmenlik yaptığını öğreniriz.

Beyaz Kale'de sefer sırasında Hoca'nın bulduğu şiddet deneyi, köylülerin sorguya çekilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bunun için dillerini bilmedikleri köylüleri anlamak amacıyla çevirmen kullanırlar. Bu aktarıcılık görevinin dışında, bazen Hoca soruları sormaktan yorulduğunda da, çevirmenler onun yerine soruları sorar.

Kara Kitap'ta Rüya'nın eski eşinin ismi ve imzasının değişim eğrisi sırasında kullanılan bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76) İhtiyar gazeteci, yazar

ve çevirmenlerin anlayışsızlığını, Proust okumalarına ve Albertine’i tanımamalarına bağlar. Aslında ince bir eleştiri vardır ve bu meslek bunu için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Yeni Hayat’ta Osman’ın “Her şeyi meleğin yardımıyla çözebileceğime öteki kitaplarla birlikte Duino Ağıtları’nı okurken yeniden karar verdim.”¹⁰⁸ cümlesiyle Yeni Hayat karamelelerindeki bu meleklerin ne, kim olduklarını ve bu karamelelerde ne aradıklarını sorgulamaya başladığı görülür. Bu meslek de bu sırada karşımıza çıkar. Araştırmalar yapar, pek çok profesör ve çevirmene mektuplar yazarak bu konuda bilgi ister ancak sonuç bulamaz. Ancak bu meslek aracılığıyla sorunun çözümüne destek verilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Benim Adım Kırmızı’da bu meslek, kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak her kesimden insanı işleyen bir kitabı katile sipariş eden kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Kar’da bu meslek üzerinden yayın hayatının darbe ve siyasi baskılar sırasında yaşadığı sıkıntılar anlatılır. Yetmişlerin sonlarında yazdıkları yazılar sebebiyle yargılanan ama önemsenmedikleri için hapse girmeyen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Ancak askeri darbe sonrası bu meslek de yakalananlar, Ka gibi mahkûm olanlar listesine girer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

Romanda mağrurlar ve masumların karşılaştırılması yapılırken, Kadife’nin babasının yaşadığı sıkıntılı hayat ile babasının mesleği ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

3.1.5.3.5.1.2. Dizgici

Kara Kitap’ta Galip’in bulduğu harf ve işaretlerin çözümü üzerine olan kitabın sonunda bir not bulur. Bu notta kitabın konusuyla ilgili daha geniş bilginin başka iki kitapta olduğu bildirilir. Dizgicilik mesleği de bu anda devreye girerek, bu iki kitabın nereden temin edileceği bilgisini okura verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

---

¹⁰⁸ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 194.

Tüm olay akışına sur denilerek, üçüncü kişinin araya girerek, yazdıklarının dizgiciye gitmesini aktarır. Dizgiciye gitmeden araya girerek düşünce ve duygularını aktarır. Hatta ona öneride bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 398)

3.1.5.3.5.1.3. Editör

Masumiyet Müzesi'nde Beyaz Karanfil adlı magazin muhabiri artistlerle, sosyete mensuplarıyla ilgili yazdıkları sayesinde mesleğinde ciddi bir yükseliş yaşar. Bu yükselişin somut hali olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 487)

3.1.5.3.5.1.4. Eleştirmen

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin'in şiir kitabı üzerine yapılmasını beklediği eleştirileri yapacak kişilerin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 487)

Kara Kitap'ta Galip'in karısı Rüya'ya eve gelirken aldığı dergiye baktığı esnada okuduğu sayfalarda görülen mesleklerden biridir. Burada aslında Galip, Rüya'nın düşüncelerini, kendisine açılmamasını sorduğu sorularıyla birlikte anlatır. Yine o derginin sayfaları çevrilirken eleştirmen ve şairin "okumanın faydaları" üstüne söyledikleri haberi görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 304)

Kar'da Serhat gazetesinde Ka için yazılan ama Ka'nın söylemediği dine karşı olumsuz yorumlarla dolu yazının ertesi gün için basımına başlandığı haberini alan Ka, durumu düzeltmek ister, ancak çözüm bulamaz. Bulamayınca da toplumun hassas değerlerine muhalif olan kişilerin başına gelenler anlatılırken sıralanan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Masumiyet Müzesi'nde Pelür Bar'a en çok gelen kişilerin sayımında adı geçen mesleklerdendir biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Fusun'un çağrıldığı dans partilerinden birinde Fusun'a bir gün çok ünlü olacağı vaadini veren yaşlı meslek sahibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285)

Zaman içinde değişen sinema algısıyla ilgili dedikodu yazarlarından birinin yazısında geçen bu meslek, gereğince işini yapamamasıyla kurguda yer alır. Kemal'in içinde bulunduğu aşk açmazı, dedikodu yazarlarından biri tarafından gazeteye haber olarak

düşerken, bu meslek ile sinema dünyasındaki algı ve filmlerde oynayacakların seçilmesindeki anlayışın değişimi açıklanırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

“Kırık Hayatlar” adlı filmi eleştirirken görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 383-384) Kitabın ilerleyen yerinde bu eleştirmene atıf yapılarak yeniden kullanılmıştır. Bu meslek sinema programının metnini yazarken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 394) Aynı eleştirmen, Füsün’a hayranı olduğu Grace Kelly hakkında çok şey anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 395)

3.1.5.3.5.1.5. Mürettip

Kara Kitap’ta Galip’i Celâl sanarak onunla telefonda konuşan ses, Galip’i (Celâl’i) adresini vermesi konusunda ikna etmek için, birçok öneride bulunur. Bunlardan birisinde de bu meslekle karşılaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

3.1.5.3.5.1.6. Sinema magazincisi

Masumiyet Müzesi’nde sinemacıların kendi aralarında oluşturdukları bir çeşit ifade şeklinin kullanılması şeklinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 339)

3.1.5.3.5.2. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları

3.1.5.3.5.2.1. Televizyoncu

Kara Kitap’ta yapımcı İskender aracılığı ile Türkiye’ye gelen ve burada Türkiye’yi anlatan bir belgesel çekecek olan habercilerin mesleğidir. Romanda sık sık kurguda görünürler. Özellikle hikâye anlatımı kısmını çok severler. Ayrıca gelmişken gazeteci Celâl ile röportaj yapmak isterler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30) Romanın sonlarına kadar, başka bir deyişle Galip’in Celâl’in yerine röportaj vermesine kadar televizyoncular ve İskender hep Celâl’i arayacaktır.

Tabii ki BBC kanalının televizyoncularının sadece Celâl’i aramaları diğer bazı tanınmış yazarları rahatsız edecektir. İhtiyar köşe yazarı ile Galip arasındaki diyalog bunu gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97-98)

“Karlı Gecenin Aşk Hikâyeleri” adlı bölümde, gezmeye çıkan ve pavyona giren televizyoncular, bir süre sonra hikâye anlatıcılığına başlarlar. Sonrasında da tüm pavyon çalışanları sırayla hikâye anlatıcılığına girer.

İskender’in BBC’den gelen televizyoncuları gezdirmesi sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Kar’da Kars şehrinin yerel televizyonunda ilk defa canlı yayın yapılacaktır. Bu meslek bu durumun Karlılar üzerindeki etkisinin anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

3.1.5.3.5.3. Gazeteciler

3.1.5.3.5.3.1. Başyazar

Kara Kitap’ta Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Kar’da bu meslek, işini yapınca başına gelebilecek şiddet içerikli durumların anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

Arkadaşı Ka’nın şiir defterini arayan, bir yandan da yazdığı hikâyeyi tamamlamaya çalışan kâtip yazar, Kars’a gidip onun tanıdığı herkesle iletişim kurar, bilgi toplar. Bilgi toplama işinde yardımcı dokunur diye Muhtar’ın kâtip yazarı tanıştırdığı kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 386)

3.1.5.3.5.3.2. Folklor araştırmacısı

Kar’da bu mesleği icra eden kişi üzerinden faili meçhul cinayetlerin varlığı aktarılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.1.5.3.5.3.3. Gazeteci- Gazetecilik

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bilgi aktarımında bulunan, röportaj yapan meslektir.

Mecliste görev alan milletvekillerinin, milletvekilliğinden önce geçindikleri mesleklerden biridir.

Çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca gazetenin satıldığı yer olarak da kullanımı görülür.

Sessiz Ev'de Ceylan'ın olmak istediği de bu meslektir. Yaşadığı hayatın tam aksine kültürlü olması, bol bol kitap okuması gerektiğini, ancak böyle yaşayamayacağını da bilir. Bu farkındalığı sağlayan meslek erbabıdır.

Kara Kitap'ta Celâl karakterinin mesleğidir. Yazarlık ile ilişkilidir. Çünkü yazdıkları romanı yönlendirir. Celâl'i romanda, Selim Kaçmaz adıyla, Milliyet gazetesinde yazarken görürüz. Başta Beyoğlu'nun arka sokaklarında kabadayıların cinayetlerini, rüya yorumları, burçlar gibi konularda yazılarını yazmakla başlar. Zamanla haftanın beş günü yazıları yayımlanan ünlü bir köşe yazarı olur.

Hikâye etmenin çok önemli yer kapladığı romanda gazetecilik de bir hikâyenin konusu olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158-162)

Gazeteci bir diğer görev olarak da, gazeteleri satan kişinin mesleği olarak görülür.

Romanın sonlarına doğru ise haber alma ve iletme göreviyle, Celâl ve Rüya'nın vurulması olayını araştırmak ve öğrenmek üzere görülen bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 397)

Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in araştırmacılarının ihbar mektupları arasına konularak belirtilen gazetelerdeki ölüm ilanlarından da anlaşılacağı üzere öldürdükleri

kişilerdir. Bu öldürülen kişilerden birinin mesleği de gazeteciliktir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasındaki yolculuğunda karşısına çıkan Mehmetlerin mesleklerinden biridir. Kitabın bir şekli de demiryolu davasına destek verebileceğine inanmış bir gazeteci olarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Her zaman Orhan Pamuk'un son kitabı bir önceki kitabının devamı ya da karakter bakımından bağıntılı işlenmiştir ki bu kitapta da bunun göstergesi Celâl Salik'tir. Celâl Salik, yine bir gazetecidir, yazıları okunur. Burada tabii ki ölmüştür artık. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 205) Celâl Salik'in bir yazısı kitabın başında Osman'ın rutininin anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

Kar'da bu meslek dolaylı yoldan Ka ve Kars'ta çıkarılan yerel gazetenin sahibi olan Serdar Bey üzerinden kullanılır. Ka, Cumhuriyet gazetesinden arkadaşı aracılığı ile İpek'in Kars'ta olduğunu duyunca oraya gitmesine bahane olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Kars yolunda otobüste sohbet ederken de kendini tanımlamak için bu mesleği kullanır Ka. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11) Bu görev ve meslekle Ka, romanın kurgusunun önemli noktalarından kadın intiharları ve belediye seçimlerini araştırırken, aslında Kars şehrinin sosyolojik alt yapısı hakkında bilgi edinmiş olur. Bu bilgiyle de ilerleyen kurguda okuyucuya gerekli alt yapı verilmiş olunur.

Şehre gelmiş yabancı olan Ka, Cumhuriyet gazetesinin yerel muhabiri ve yerel gazetesinin sahibi olan Serdar Bey ile emniyet müdür yardımcısına gider. Bu çeşit bilgilendirme taşra alışkanlığı olarak nitelendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Batman'da kadın intiharlarının oranının yüksekliğini genç bir memurun dikkatini çekmesi üzerine bu durumun duyurulup, önemsenmesini sağlayan meslektir. Ancak haberin gerçekten önemsenmesi, olayın yurt dışındaki gazetelerde yayımlanmasından sonra Türkiye'de yaygın hale gelmesi ironik olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19)

Serhat gazetesi sahibi Serdar Bey, henüz gerçekleşmemiş olayları gazetesinde yazar. Roman boyunca gazetede olaylardan önce yazılan haberler zamanı gelince aynı yazıdaki gibi gelişir. Bu sebeple bu gazetede yazılan yazılar fazlasıyla önemsenir. Ka romanın başında bu durumdan bîhaberdir. Zamanla ve olaylar gazetede gibi gerçekleştiğiçe o da buna alışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33)

Bu meslek statü ya da bir çeşit dokunulmazlık kazandırmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Z. Demirkol adlı karakter de bu mesleği icra eder. Ancak yıllar içinde bu meslekten uzaklaşarak romanda koruma göreviyle karşımıza çıkar. Şiddetin romandaki adı gibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151)

Bu mesleği icra edenlerin faili meçhul cinayetle anılmasına bir örnek Sadullah Bey'dir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Serhat gazetesinde Ka için yazılan ama Ka'nın söylemediği dine karşı olumsuz yorumlarla dolu yazının ertesi gün için basımına başlandığı haberini alan Ka, durumu düzeltmek ister, ancak çözüm bulamaz. Bulamayınca da toplumun hassas değerlerine muhalif olan kişilerin başına gelenler anlatılırken sıralanan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Bu mesleği icra edenlerin bazen istekleri dışında ahlâki olmayacak bir biçimde gerçekleri değil, sipariş yazıları bastıkları aktarılır. Bu durumu gayet doğal anlatan Serdar Bey üzerinden mesleki ahlâkın düzeyi de belirtilmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276) Bir sipariş yazısı da oyuncu Sunay Zaim'den gelir. Bu yazı Serhat gazetesinin geleceği yazma geleneği şeklindedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek iki şekilde kullanılmıştır: İlki gazeteyi satan, satıcı ve dağıtıcılık işini yapmak üzeredir.

İkincisi ise haber bulan ve yazan kişinin mesleğidir. Kemal'in evinin tam karşısında bulunan caminin avlusunda izlediği ve ona normal gelen cenaze törenlerinin kimlere

ait olduğunu sıralarken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Bu mesleği yapan Beyaz Karanfil adlı kişinin kendisini tanıtır, nişana girmesi, insanların kontrollü davranmalarına sebep olur. Çünkü tavırlardaki her yanlış hemen dedikodu sayfasına malzeme olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 116) İlk olarak *Kara Kitap*'ta görülen gazeteci yazar Celal Salik bu kitapta da vardır. Yine yazılarıyla tanınır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Pelür Bar'a en çok gelen kişilerin sayımında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Fusun'a karşı Kemal'in aşırı korumacı hatta baskıcı yaklaşımı olduğu bu meslek aracılığıyla anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317)

Keskinler televizyondaki kişileri gerçek hayattaki birilerine benzetme oyunu oynarlar ki bu meslek de bu oyuna konu olan mesleklerden biri olmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 337)

Darbe olduğunda evlerinden alınan kişilerin mesleklerden biri de gazeteciliktir.

Beyaz Karanfil adlı magazin muhabiri artistlerle, sosyete mensuplarıyla ilgili yazdıkları sayesinde mesleğinde ciddi bir yükseliş yaşar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 487)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta da bu meslek iki fonksiyonda kullanılmıştır. İlk gazete satan kişinin mesleğidir. Samiha'nın hizmetçilik işini yaptığı evlerin sahiplerinin gazete kuponlarından gelecek eşyaları alması için gönderdikleri yer, meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 238)

Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

İkincisi ise, haberci, yazar görevindedir. Bu açıdan da *Kara Kitap*'a atıfta bulunularak, Celâl Salik, Milliyet gazetesi yazarı olarak bu romanda da

kullanılmıştır. Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Darbe sonrası askeri otorite kendisini sosyal yaşamda ciddi bir şekilde hissettirir. Gerçekleştirilen kontrol ve baskınların halka durulması için orada bulunulması istenen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Duttepe ile Kültepe arasındaki mücadelenin halka duyurulması, yansıtılması amacıyla kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111) Yaşadıkları çevreye bu olaylardan dolayı da olsa bu mesleğin gelmesi Mustafa Efendi'ye kendisini önemli hissettirir. Ancak bu önemli hissetme durumu, televizyonda yaşanan olaylardan haber göremeyinceye, yani hayatın gerçeklerine dönünceye kadardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

Bu mesleği yapan kişinin yaptığı bilgilendirme işi yüzünden öldürülmesi ile işlenmiştir. Bu durum aynı zamanda bir meslek ile zaman ilişkisi kurulması ve olayların hangi zaman diliminde gerçekleştiğinin somutlaştırılması amacıyla da kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

Hacı Hamit Vural'ın sahibi olduğu inşaat şirketinin yeni binalar yapacağı Kültepe'de, eski evlerin yıkılmasını törenlerle halka duyurup reklam yapması için çağırdığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 446)

Kırmızı Saçlı Kadın'da anneleriyle zorla birlikte olan ve babalarını da sırf bu olayı engellemeye çalıştıkları için öldüren oğulların hapisanede öldürülmesine tarafsız kalan, sesini çıkarmayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

Cem'in öldürülmesi olayını haber yapan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188) Gazetelerin ve bu mesleğin yönlendirilebilir niteliğe sahip olduğu, bazı şeylerin maddiyatla değişebileceğinin yansımaları olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

Bu meslekte bazıları ise popüleriteye oynayarak kâr elde etmeyi hedefler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

Enver'in hapiste yaşadıklarını annesine anlatırken mahkûmlar arasında bulunan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

3.1.5.3.5.3.4. Haberci

Kar'da Sunay Zaim'in Ka'ya en kötü zamanlarının anlatımı sırasında, modern sanattan anlayabileceğini ya da onunla ilgilenebileceğini düşündüğü kitleleri oluşturan meslekleri sıralarken, sıralanan meslekleri kültür sahibi, sanatsever olma özellikleriyle niteler. Modernliğin, modern sanatın, sanat ve kültürün temsilcisi olmaları, toplumu aydınlatma fonksiyonu bakımından Sunay Zaim, tiyatrocuları bu meslekle örtüşür. Bu bağlamda bilgisini aktaran bir haberci gibidirler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174)

3.1.5.3.5.3.5. Muhabir

Kara Kitap'ta Celâl'in romanda üstlendiği meslektir. Kitabın başında Celâl'in muhabirliğe başlayışı anlatılır. Kitabın pek çok yerinde de Celâl'in otuz yıllık muhabirlik hayatı örnekleri verilerek aktarılır.

Kar'da Ka, Cumhuriyet gazetesinden arkadaşı Taner'in yönlendirmesiyle Kars'ta yapacağı araştırmanın yazısını hazırlayabilmek için orada yaşayan birilerinden yardım almalıdır. Taner'in verdiği bilgiye göre oradaki yerel gazetenin sahibi onlara haber vermektedir. Gazetecilik ile ilişkili olarak kullanılan meslek bu şekilde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek, kurguda geçen zamanda tüm yeniliklerin önce Hilton Otelinde gerçekleşmesi üzerine gazetelerin bu otele haber alabilmek için görevlendirdiği kişi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

Kemal, sinema dünyasının hareketli ve renkli olması bakımından Füsün'un bu çevrede olmasını bir yandan istiyor, bir yandan da bu dünyanın karanlık yanının olması bakımından da bu çevreden uzak olmasına seviniyordu. Bu karanlık dünyanın anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

Bu mesleği icra eden Beyaz Karanfil, artistlerle, sosyete mensuplarıyla ilgili yazdıkları sayesinde mesleğinde ciddi bir yükseliş yaşar. Ancak yazdıklarının teyidini almadan yazması bakımından da eleştirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 487)

Hatıraların Masumiyeti'nde Batılılaşmanın, Batılı görünmenin ya da olmanın bir göstergesi olarak *Masumiyet Müzesi* romanında sıklıkla işlenmiş olan Hilton Otelinin, çeşitli ilkleri gerçekleştirmesi ve dönemin ileri gelenlerinin de sıklıkla burada bulunması sebebiyle her gelişmeden haberdar olmak isteyen gazeteler bu mesleği bu otelde görevlendirir. Habercilik anlayışı bu açıdan da sorgulanır çünkü muhabir bir bölgeden, ilden, ilçeden ya da kurumdan sorumlu olarak görevlendirilir. Bu romanda Hilton'da görevlendirilir. Bu eserde bu durum Orhan Pamuk tarafından değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

3.1.5.3.5.3.6. Tellal (Haber veren)

Beyaz Kale'de haber verme görevini gerçekleştirmek için kullanılır. Hoca'nın silahı bitirmesi sonrası onu hareket ettirmek için adama ihtiyacı vardır. Kendisi bir türlü bulamayınca, tellallar aracılığı ile duyuruda bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

3.1.5.3.5.4. Yazarlar

3.1.5.3.5.4.1. Ansiklopedist (Ansiklopedi yazarı, ansiklopedicilik)

Sessiz Ev'de adı tam verilmese de, Selahattin Bey ansiklopedi yazar. Hayatını da buna adar. Amacı toplumu kalkındırmak ve cehaletten kurtarmaktır.

Beyaz Kale'de Faruk Bey, üniversitedeki görevinden arkadaşlarıyla ayrılmak durumunda kalınca dede mesleği ansiklopedi yazarlığına geçiş yapar. Tarihi alanda bu yazarlığını icra eder. "Meşhurlar" ansiklopedisidir bu. Bu ansiklopedi yazarlığı esnasında, arşivde bulunduğu hikâyenin yazarı hakkında da bilgi verebileceğini düşünüp üzerine araştırma yapar ve bu hikâyeye kendisini iyice vermesini sağlar.

Kara Kitap'ta mankencilik mesleği aracılığı ile varoluşun anlamını keşfetmek, unuttukları sihirli anlamı ve "kendimiz olmakta direnmek" kavramlarının birlikte

kullanıldıkları ve kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatılması esnasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

3.1.5.3.5.4.2. Dedikodu yazarı

Masumiyet Müzesi'nde Sibel ve Kemal'in nişanında, Kemal'in annesi tarafından çağrılan, Süreyya Sabir adı ve Beyaz Karanfil lakabıyla yazılarını yazan, ünlülerin ve üst tabakadan zengin insanların hayatlarına dair gizli bilgileri gazetede yazan kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117) Bu mesleğin icracısı nişanlanan çiftin yanından uzaklaşınca Kemal'in annesi çiftin yanına gider ve bu mesleğin işini yapış şeklini açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118) Bu mesleğin güvenilmezliği kurguya göre yıllar sonra yine hatırlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317) Mesleğin bu güvenilmezliği romanın ilerleyen bölümlerinde Kemal'in hikâyesini, sanki üstü örtülüymüş gibi anlatacak bir yazıyla onu içinde yaşadığı çevreye rezil edecek bir yazı yayımlamasıyla somutlaştırılır.

Pelür Bar'a en çok gelen kişilerin sayımında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

3.1.5.3.5.4.3. Dinî risale yazarları

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğrafların sahiplerinin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.5.3.5.4.4. Futbol yazarı

Kara Kitap'ta Celal'in fanatik okurlarından birinin gazeteye Celal'i ziyarete gelmesi sırasında yapılan sohbette görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 164)

3.1.5.3.5.4.5. Gezgin

Beyaz Kale'de maceracı olma özelliği ön plâna çıkarılarak şaşırtıcı olma durumuyla kullanılmıştır. 16 yıl sonra kitabının okunması ile karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek daha çok Batılılar için kullanılmaktadır. Onların Osmanlıyı gezmeleri, burada gördüklerini incelemeleri, notlar almaları ve meraklı olmaları, bu yanlarıyla da nakkaşların onlara çeşitli resimler yapmaları bakımından romanda kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 282) Bazen de kendileri gördüklerinin resmini yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329)

3.1.5.3.5.4.6. Kâtip

Kar'da bu meslek yazar anlatıcı şeklinde kendisini karakterlerden biri olarak sunan Orhan Pamuk'un bazen kendine ad olarak verdiği meslek şeklinde görülür. Önce Ka ile kendisini yazma açısından karşılaştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379) Bu eleştiriden sonra ise kendine bu mesleği bir ad olarak kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

3.1.5.3.5.4.7. Polemikçi yazar

Kara Kitap'ın "Birisi Beni Takip Ediyor" bölümünde Galip'in Celal'i gazetede ziyaret etmesi sırasında onun günlerdir gazeteye uğramadığını öğrendiği mesleklerden biridir. Bu meslek bölüm boyunca yapılan konuşmalar doğrultusunda sıklıkla görülür.

Romanın ilerleyen bölümlerinde Galip'in yine gazeteyi ziyareti sırasında bu sefer masasının başında magazin yazarını göremediğini belirtmek üzere kullanılmıştır. Çünkü her şey gazeteye ilk geldiği gibidir. Tek değişiklik bu mesleğin yokluğudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 296)

3.1.5.3.5.4.8. Romancı

Kar'da bu meslek ilk olarak Ka'nın roman yazarı olmak isteyen lise öğrencisi Necip'i Kadife ile tanıştırdırken havalı bir giriş olsun diye, Necip için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Bu mesleğin asıl uygulayıcısı Ka'nın arkadaşı kâtip yazar Orhan'dır. O hem romanın anlatıcısı, hem de yazacağı kitap için arkadaşı Ka'ya dair her şeyi araştırması bakımından kitapta sıklıkla görülür. Kendisini neden kâtip yazar olarak nitelediğini açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

Romancı olarak roman yazmaya karar verdiği an dolaylı olarak bu mesleği işler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 314)

Masumiyet Müzesi'nde kurguda yazar Orhan Pamuk'un neden ve ne zaman bu mesleği yapmak istediğine karar verdiğini açıklarken görülür: Sibel ve Kemal'in nişanında Füsün ile dans ederken. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 483) Kemal yaşadıklarının müzede sergilenmesi, müzenin bir çeşit reklamı olması için, Nişantaşı'ndan arkadaşı ve bu meslek sahibi Orhan Pamuk' a gider. Ondan romanını yazmasını ister. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 483)

Kırmızı Saçlı Kadın'da farklı alanlarda eğitim gören kişilerce daha iyi yapıldığı fikri ortaya atılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Kelimelerle düşünüp onu resme çevirebilmenin bir çeşit kural oluşunun anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. Bu kuralda Batılı sanatçılar Oidipus'un olayını kelimelere dökebilirken, Doğulu sanatçılar Rüstem ile Sührab'ın olayını hem kelimelere döker hem de resmini yapar. Doğu ve Batı'nın sentezini ise bir film yönetmeni yapar. Bu meslek bu süreçte kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123-124)

Hatıraların Masumiyeti'nde kurguda sırayla giden anlatımda Ayla, Kemal, röportajı yapan ve yapılan Emre Ayvaz ile Orhan Pamuk konuşturulur. Emre Ayvaz'ın Orhan Pamuk'u tanıtımında, en çok da İstanbul yazarı kimliğini öne çıkarırken bu meslekten yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.5.3.5.4.9. Senaryo doktoru

Masumiyet Müzesi'nde namı diğer "Daktilo Demir"dir. Bu meslek sansür kurulundan filmlerin senaryosunun geçmesini sağlayacak hale getirmekten ibarettir. Kemal, Feridun ve Füsün, filmlerinin sansürden geçebilmesi için bu meslek erbabına başvurur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 313)

3.1.5.3.5.4.10. Senarist

Masumiyet Müzesi'nde ailecek evde izlenen televizyonun kapama düğmesine basınca Kemal'in tabiriyle "ekranın içinde kaybolan" mesleklerden biridir. Aslında kötü bir film olduğuna dair bir eleştiri yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Kırmızı Saçlı Kadının kendisini anlattığı bölümde tiyatro anlayışlarının ülkede yaşananlarla doğru orantılı değiştiğinin anlatımı sırasında, bu işin nabzını iyi tutan, halkın talebini tespit edebilen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

3.1.5.3.5.11. Senaryo yazarı

Masumiyet Müzesi'nde Nesibe halanın Füsun'un eşi Feridun'u tanıtırken kullandığı meslektir. Feridun bu işi yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 223)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem karakterinin Şehname üzerine araştırma yapmak amacıyla müze müdürüyle geçtiği iletişimde müze müdürünün Cem'in yaptığını düşündüğü meslek olarak kullanılmıştır. Türk filmlerinde, genellikle bu klâsik yapıtlardan alıntı yapılması müdürün bu düşüncesinin temellendirmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

3.1.5.3.5.4.12. Siyasi yazar

Masumiyet Müzesi'nde yazar Orhan Pamuk'un Kemal'in tavrını benzetme ilgisi kurarak bu meslekle ilişkilendirmesiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 484)

3.1.5.3.5.4.13. Spor yazarı

Masumiyet Müzesi'nde Füsun ve ailesi, televizyonda gördükleri kişileri, kendi hayatlarında var olan kişilere benzeterek bir oyun bulur, böylece de dünya ile aralarına bir mesafe koyduklarını düşünürler. Bu oyun sırasında benzetmede kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

3.1.5.3.5.4.14. Tezkireci

Benim Adım Kırmızı'da Enişte'nin cenazesine gelen meslek dallarından biridir. Böylece cenazesini izleyen Enişte'de vefa duygusu oluşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

3.1.5.3.5.4.15. Tiyatro yazarı

Kırmızı Saçlı Kadın'da kuyucu çırağı olarak çalıştığı kasabada karşılaştığı Kırmızı Saçlı Kadının tiyatrocusu olduğunu öğrenmesi üzerine hayalini kurduğu mesleklerden biri olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

Kırmızı Saçlı Kadının oğlunu ve onunla ilişkisini anlatması sırasında, oğlunun gelecekte yapacağını bildirdiği, ama yapmadığı meslek çeşididir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 184)

3.1.5.3.5.4.16. Yazar / Yazarlık

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in oğlu Refik, bir kitap yazar. Bu kitap daha çok bir çalışmadır ve onun köy ve köylüyü, köyleri birleştirme ve merkeze bağlama konusunda devletinin kalkınmasına yardımcı olmaya çalışan bir aydın olur. Diğer yandan Süleyman Ayçelik diye bir karakter de vardır romanda ve bu karakter, dönemin inkılâp yanlısı yazarlarından biridir ve Refik ona danışmak için onunla mektuplaşır ve iletişime geçer.

Bu meslek kitapta, aydın olan kişiler için geçerli bir ifade yöntemi olarak kullanılmıştır. Heyecanını kaybetmiş gençliğin idealizmini yeniden kazandırmak için önemli bir rol üstlenmiştir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387) (Örneğin Refik'in tuttuğu hatıra defteri) Ayrıca ikilem içinde kalan ve içinde yaşadığı çevre ve topluma yabancılaşan aydınlara -ki bu daha çok mühendislik- hem kendilerini anlatma, dert dökme hem de bir işe yarama alanı açmaktadır yazarlık. Çünkü dönemin aydını, okuduğu okulu ve okuluyla ilgili mesleği genellikle icra etmemiş ve bununla da bir yabancılaşma yaşamıştır. Yazarlık onların kendilerini, içinde yaşadıkları toplumu ve toplumsal olguları anlamaları ve anlatmalarını sağlar. İşe yaradıklarını düşünen aydınlar ya da okumuşlar takımı üyeleri böylece dar anlamda

yaşadıkları tatminle de bir işe yaramanın, bunca yıldır süren eğitimin hakkını da vermiş olmanın huzurunu yaşarlar. Bu bağlamda yazılan bazı önemli eserlerin yayımlanabilmesi için bir yayınevi kurar Refik Bey. Sadece toplumu aydınlatmak için.

Sessiz Ev'de yazarlık mesleği, Selahattin Bey üzerinden ansiklopedi aracılığıyla işlenir. Bu meslek de tıpkı doktorluk gibi aydınlatma, halkı bilgilendirme görevini üstlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

Doğu-Batı çatışması da romanda ansiklopedi ve yazarlığı ile işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119-120)

Selahattin Bey, "*Fatma, yalnızca gözümle gördüğümü yazarım ben, ilkem budur, deneye kanıtlamadığım hiçbir bilgi ansiklopedime giremez!*"¹⁰⁹ felsefesiyle hazırladığı ansiklopedisine katacağı her bilgiyi ispatlayabilmek için çeşitli aletler yapar, hayvan ölüleri toplar. Ancak bir süre sonra yaptığının büyük bir hata olduğunun farkına varır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Ülkedeki sosyal hayat hakkında fikir vermek için de bu ansiklopedi yazarlığı kullanılır. Harf ve şapka inkılâbı üstü örtülü biçimde romanda yazarlık mesleği ile açıklanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

Doğan Bey de, tıpkı babası gibi yazar. O da toplumu geliştirecek tasarılarını, insanlığı aydınlatmak için kalemini kullanır.

Romanın yazarı Orhan Pamuk, romanının karakterlerinden biri olur kardeşi Şevket ile. Yine tabii ki yazardır. Onların bu romanda bulunmasının temel sebebi, Işıkçı Cevdet Bey'in, Şükrü Paşa'nın ve ailesinin de isimlerinin geçmesiyle aynıdır. Nişantaşı çevresi, aydın ve zengin çevre birbirini tanır, mesajı verilir.

Beyaz Kale'de bu meslek Faruk Bey üzerinden işlenir. *Sessiz Ev*'de hayatını kaybeden kardeşine atfettiği bir kitap yazar. Böylece kurguya devam edilir bir önceki romandan. Arşivde bulduğu bilgilerden, okuduğu bir hikâyeden yararlanarak bu

---

¹⁰⁹ Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 123.

kitabın yazarı olur. Bu mesleği Faruk Bey yaptığı kadar, yazdığı ya da yeniden türettiği hikâyenin asıl yazarını da arayışı görülür.

Bir başka yazarlık mesleği de, üç kuşak ansiklopedi ya da ona benzer topluma yararlı kitap yazarlığıdır. Selahattin Bey, Doğan Bey ve Faruk Bey; bu üç kuşak toplumu geliştirmek için bu mesleği icra eder.

Kara Kitap'ta yazarlık mesleği daha çok Milliyet gazetesinde, Celâl karakterinin yazdıkları üzerine işlenen bir meslektir. Romanın kurgusu neredeyse bu meslek üzerine kuruludur. Çünkü bir yandan Galip'in Rüya'yı araması, bir yandan da kendini araması, bulması hep bu yazarlık mesleği ve onun ürünleri sayesinde işlenir. Galip'in zamanla okurluktan yazarlığa geçişini de sayfalar ilerlerken fark ederiz. İki kategoride değerlendirilmiştir kitapta: Birincisi genel anlamda yazarlık, ikincisi ise köşe yazarlığıdır. Tabii futbol yazarlığı, magazin yazarlığı, polemikçi yazar gibi alanları da kitapta farklı görevlerde görürüz.

İlki, yazarlık: Yazarlık mesleği kitapta genel anlamda ilk olarak Celâl'in ailede beğenilmesi ya da eleştirilmesi ile karşımıza çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33-34)

Ailesinin ona karşı tutumunu bilen Celâl de, ailesinden yıllarca ona hissettirdikleri ve yaşattıkları için ailesini cezalandırabileceği ya da onları en az kendisinin incindiği kadar incitebileceği amacıyla ailesinin ince ve gizli bilgilerini örtülü de olsa gazetesinde yazarlık mesleğini araç olarak kullanıp tefrika eder. Böylece ailesinin rahatsızlık duyacağını bilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

Yazarlık mesleği, romanda polisiye roman yazarlığı üzerinden örneklerle “polisiye roman nasıl yazılır” sorununu Galip ve Rüya'nın tartışmaları ve aslında okuyucunun ancak kitabın sonuna geldiğinde burada belirtilen tartışma sırasında Galip'in polisiye roman yazarıyla ilgili açıklamalarının romanın yazarının kendisi gibi olduğunun farkına varılmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51-52)

Rüya'nın evi terk etmesi sonrası, evde olmayan Rüya'nın notunu görünce, her yeri ve her şeyi arayıp Rüya'dan ipucu arayan Galip, polisiye roman yazarlarının

“dedektiflin kulağına ipuçlarını fısıldayan yazar”¹¹⁰ betimlemesiyle adeta yazardan yardım bekler.

Kitapta yeni bir tabir olan “hayalet yazar” kavramı ile karşılaşılır. Rüya’nın belki eski eşine gittiğini düşünen Galip, onun eski eşine ulaşabilmek için siyasal tüm dergi, ilan, bildiri vb. arşivi olan arkadaşı Saim’e gider. Oraya gittiğinde bir hikâye uydurarak Rüya’nın eski eşine ulaşması gerektiğini anlatır. İşte tam da bu sırada bu kavramla karşılaşırız. Politik yayınlarda ölümlerin yerine yazı yazan kişilere bu adın verildiğini öğreniriz. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Yazarların başlıca işi kurgudur. Bunu yine Galip, Saim ile onun arşivinde araştırma yaparken, Saim’in getirdiği bir kitapla örneklendirir yazar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74-75) Bu ve buna pek çok hikâyeye yazarların oluşturdukları kurmaca dünyası romana yeni kapılar açar.

Karısı Rüya’yı ve onunla beraber ortadan kaybolduğuna inandığı Celâl’i bulmak için gazeteye giden Galip, orada önce yazar çeşitliliğiyle karşılaşır polemikçi köşe yazarı, magazin yazarı gibi. Bu yazarlar hem Celâl’i sevmez, onu kıskanır hem de onun yazılarını okumadan edemezler. Galip gazetede akrabası olduğunu söyleyip, ona ulaşması gerektiğini söyleyince aralarındaki sohbet, Galip’in hikâye anlatıcılığıyla birleşerek yeni bir boyut kazanır. Celâl’in yazılarının sıradanlığını vurguladıktan sonra Galip’in de yazar olabilme ihtimalini oradaki yazarlardan biri herkesin yazabileceği şeklindeki ifadeyle Galip’in aslında yıllardır içinde sakladığı yazarlık sevdasının açığa çıkmasına sebep olacaktır. Ayrıca magazin yazarı Galip’e, nereye bakmaları gerektiği bilgisini verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95) Böylece roman, artık Galip’in Celâl’in yazdığı yazılardaki işaretleri sürmesiyle devam eder.

Tüm yazılarını okuduktan, içlerindeki kendince anlamları çözdükten sonra, Galip, artık ihtiyar yazarın sözüyle değil ama hem o kadar hikâye anlatıcılığı hem de yazarın (Celâl’in) yazılarıyla bir olduktan sonra Celâl olarak yazar olmaya karar verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290) Kitapta, anlatmak, okudukça bir olmak, yazar olmak, Celâl olmak olarak sonuçlandırılır.

---

¹¹⁰ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 53.

Kitabın ilerleyen bölümünde Galip, kendi yazarlığı ile ilgili açıklama yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 398) Böylece hem Galip'in kendisine, hem de kitabın karanlığına yazarlık bakış açısıyla yaptığı yorumları algılamış oluruz.

Yeni Hayat'ta bu meslek önemli bir yer kaplar. Farklı kişilerde, farklı yansımalarla işlenir. Kitabın tamamına yayılan Osman'ın Rıfkı amcasının yazar kimliği ön plâna çıkar. Osman'a pek çok kitap verir. Kendi yazdığı çocuk kitaplarının da yayımlandığını öğreniriz.

Rıfkı amca kitabın ilerleyen sayfalarında çocuk okurlarına neden yazdığını anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92) Böylece de bir yandan Rıfkı amca, yazmaya devam edeceği mesajını da vermektedir.

Kitabın temel kilit noktası yazarlık mesleğidir. Çünkü Rıfkı amca tarafından yazılan kitap üzerine kurulu bir kurgudur. O, öyle bir kurmacadır ki onu okuyan kişi, kurmaca gerçeklik kavramını unutup, kurmacanın gerçek hayat olduğunu sanır. Yani okuduğunun parçası, karakteri olur. Bu şekilde tanımlanabilecek olaylar zinciri ve onun gerçekliğine inanarak “gerçeği” arayan okurlar bu romanın yani yeni bir romanın oluşmasını sağlar.

Emekli bir memurun aynı zamanda yazar kimliğiyle yazmış olduğu yeni bir hayatın kitabının şikâyet edilmesi üzerine, Rıfkı amcanın, memuriyetin oluşturduğu ruh hali dolayısıyla, kitapla uğraşmayacağı hususunda savcıya verdiği söz üzerine önce kitap toplatılır, sonra da bir daha kitabın çoğaltılmaması üzerine verdiği sözü tutar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa sayfa 102- sayfa 113) Ancak verdiği söz onun, icra ettiği bu meslek yüzünden hayattan kopartılmasına engel olmaz. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Kitabın başlarında, Mehmet, bu yeni hayatı işleyen kitabı kimin yazdığını fark ederek Rıfkı amca'yı bulur. Onunla konuşmak ister ama Rıfkı amca kabul etmeyince bir süre sonra kendi yolunu bulur. Mehmet karakteri de yazar. Ama Rıfkı amcadan farklı olarak, o yasaklanan kitabın çoğaltılmasını ve onun isteklilerinin siparişi üzerine kitabın onlara ulaşmasını sağlamak amacıyla Rıza amcanın kitabının aynısını

çoğaltmak için yazar: “Yazmak hayatımın tek işiydi, ama tek mutluluğu değil”¹¹¹ cümlesi Mehmet’in artık Osman olarak yeni bir hayata başlayarak, kendi yolunu bulduğunu anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161) Bu açıklama Mehmet’in Osman olarak yazarlık mesleğini seçtiğini de bize anlatır. Kendi yolunu bulan Mehmet Nihat Osman gibi acaba Osman da yolunu bulabilecek miydi? Bu sorunun cevabını farklı şekillerde kendisine sorar Osman. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 165) Kaldı ki kitabın daha başlarında kitabı yeniden, yeniden yazar Osman. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

Bir diğer yazar ise, Milliyet gazetesi yazarı Celâl Salik’tir. Yazılarının artık başkaları tarafından yazıldığını iddia ederler ve tıpkı *Kara Kitap*’ta vurgulanan kendimiz olamamak durumu irdelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75)

Benim Adım Kırmızı’da “Vaziyet” törenlerinin eski tadının kalmamasındaki sebeplerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Kar’da Ka’nın Almanya’ya gitmesinin onun mahkûm olmasıyla olan ilgisinin açıklanması sırasında görülen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

Ka’nın içindeki Tanrı inancını duyumsamasına aracı olan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Necip’in Ka’ya okuduğu roman taslağının değerlendirmesi sırasında görülür bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81) Necip’in ileride olmak istediği meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 99)

Romanda bir çeşit kırılma anı yaşatan tiyatro metninin yazarı hakkında bilgi verilirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Romanda koruma olarak görülen ve şiddet yanlısı olan Z. Demirkol’un eskiden mesleği de yazarlıktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151)

Bu mesleği icra edenlerin, onların görüşlerini beğenmeyenlerce uğradıkları şiddetin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

---

¹¹¹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 161.

Sunay Zaim'in Kars'ta sahneleyeceği ikinci oyunun metnini uyarladığı kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Bazı yazarların kadın hassasiyetinden uzak bir tutumla eserlerini kaleme alması Funda Eser adlı karakter üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 316)

Romandaki anlatıcı, kendisini kâtip yazar olarak tanımlayan ve Ka'nın arkadaşı Orhan Pamuk'tur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek pek çok eşitile kullanılmıştır. Bunun dışında, Kemal'in yazar Orhan Pamuk'a hayat hikâyesini roman şeklinde yazma talebi olarak da kullanılmıştır. Roman yazarı olarak sürekli kurguda karşımıza çıkar bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119) Feridun'un Pelür Bar'da takıldığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 294) Kemal'in müze oluşturmak için gezdıği pek çok müze eşitinden biri de yazar mzeleridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 478-479)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın Mevlut'a aşk mektuplarını rahatça yazabilmesinde yardımcı olması için kitapçıdan aldığı aşk mektuplarının nasıl yazılabileceği bilgisini taşıyan kitapları okurken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151)

Mevlut'un Binbom Büfe'de çalışırken arkadaşı Ferhat'ı özlediğini hatırlatan, ülkedeki gündemin de alt metin olarak aktarıldığı dolayısıyla romandaki zaman hakkında da fikir sahibi olunmasını sağlayan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 301)

Gazete sahiplerinin otorite olan para ve politikanın merkezinin dışındaki ya da ona muhalif olabilecek konuları işlerine uymadığı için gazetelerinde bastırtmamaları bu meslek üzerinden anlatılır. Sadece ufak tefek gazetelerden birinde bu meslek, Ferhat'ın neden öldürülmüş olabileceği hakkında yazı yazmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

Kırmızı Saçlı Kadın'ın başında asıl karakter Cem'in istediği ancak yapamadığı meslek olarak görülür. Hayatın gerçekleri ve sürecin getirdikleri sonucunda hayallerin ya da ideallerin geride kalıp karakterin geçinmek için yaptığı mesleklerle

birlikte sıralanır. Bir çeşit modern hayal hakikat çatışmasına aracılık eder bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9) Bu mesleğin gerçek bir iş olarak görülmemesi Cem karakterinin annesi tarafından farklı bir şekilde küçümsenerek dile getirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12) Bu mesleğin neden hayal olarak kalması gerektiği, Cem'in üniversite sınavındaki meslek seçimi sırasında annesinin açıklamalarıyla belirtilirken bu mesleğe bakış açısı da ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94) Gerçeklerin ağır basmasıyla yazar olamayacağını anlayan Cem karakteri, bu sefer okuduğu kitaplar aracılığıyla edindiği izlenimler ve hayal dünyasıyla bilimsel değerleri birleştirme yolunu bu meslek üzerinden seçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Bu meslek romanın başından sonuna kadar hâkim olan, asıl karakter olan Cem'in yapmayı istediği meslektir. Bu durumun romanda sürekliliğinin sağlanması çalıştığı kitapçı aracılığıyla çeşitli vesilelerle açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11) Bu mesleği yapmak isteyişini sebep sonuç ilişkisiyle Cem kendisine anlatırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

Bu meslek dolaylı da olsa, Cem'in çalışmaya başladığı işte sevilmesini sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Cem karakterinin babasının aktif politik yaşantısına rağmen, oğlunun ve eşinin politikadan uzak durmasına çabalamasının sonucu apolitik olan Cem karakterinin bu durumu, bu meslek üzerinden Kırmızı Saçlı Kadınla konuşması sırasında verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

Cem karakterinin kendisini ustasından üstün görmesi, onun kaderi olduğuna inandığı bu meslek üzerinden aktarılır. Cem'e göre bu meslek üstünlük ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Ustasını kuyuda bırakan Cem'in yaptığının yanlışlığı konusunda, kendisini bu meslek üzerinden sorgular. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91) Böylece aslında Cem karakterinin düşüncelerinden bu mesleğin erdemli bir meslek olduğu kanaati oluşturulur. Dolayısıyla onu bu meslekten zamanla uzaklaştıran da yaptığı bu olumsuz harekettir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94) Yaşadığı bu durum iş

dünyasıyla meşgul olmasına sebep olurken derinlik duygusunun değişime uğraması bu meslekle ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Farklı alanlarda eğitim gören kişilerce daha iyi yapıldığı fikri ortaya atılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Oğlunun olduğunu öğrenen Cem'in aslında oğlunun da bu mesleği yapmak istediği, romanda özellikle Mahmut Usta'nın üzerinden aktarılan kadercilik fikri bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Kurgunun sonundaki düğüm de bu meslek üzerinden, romanın yazılma sebebi olarak belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Hatıraların Masumiyeti'nde bu meslek kurgu içinde kurgunun varlığının Ayla karakteri üzerinden anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Kurguda sırayla giden anlatımda Ayla, Kemal, röportajı yapan ve yapılan Emre Ayvaz ile Orhan Pamuk konuşurulur. Emre Ayvaz'ın Orhan Pamuk'u tanıtımında, en çok da İstanbul yazarı kimliğini öne çıkarırken bu meslekten yararlanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17) İlerleyen bölümde ise bu sefer Orhan Pamuk bu mesleği yapışı hakkında bilgi verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

Zaman içinde değişen İstanbul anlatılırken, şehrin on iki yıl sonraki hali ile Masumiyet Müzesi'nde geçen şehir karşılaştırılır. Ayla, kurguda bu konudaki düşüncelerini anılar, an, gerçeklik ilişkisini harmanlayıp irdelerken bu mesleği araç olarak kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

3.1.5.3.5.4.17. Yazar-ressam

Yeni Hayat'ta Osman'ın Canan ile konuşması sırasında kendisinin Canan ve Mehmet ile benzer yönlerinin olduğunu vurgulamak için aynı dergileri okuduğunu belirtmesi sonrası Osman, kıskanç âşıklar gibi davrandığını düşünerek huzursuz olur. Bu sebeple de bu dergilerin kim tarafından yazıldığını bildiğini söylemek istemezken bu dergileri nitelemesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

3.1.5.3.5.4.18. Köşe yazarı

Kara Kitap'ta yazarlığın işlendiği ikinci önemli kısım köşe yazarlığıdır. Kitapta öncelikle Celâl'in mesleğidir bu. Göreve ilk başladığı zamanlarda bir arkadaşını görmek için Bakırköy'e gideceği sırada Sirkeci'de trene binmek üzereyken üç büyük kalem ustası köşe yazarını lokantada oturup içerlerken görür. Yanlarına gider ve onlara kendisini tanıttıktan sonra da sohbe başlarlar. Onu denemek için sordukları sorulardan birine Celâl'in verdiği cevap ve bunun karşılığında hemen kalem kâğıda sarılan Celâl uzun soluklu bir nasihat listesine sahip olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82) Zamanla ise çok tanınır. Hatta İngiliz BBC kanalından bile onun için yapılan açıklama da onun bu konuda ne kadar başarılı olduğunu somutlaştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Rüya ile ortadan kaybolduklarında, onların izini yaşlı bir köşe yazarının yönlendirmesiyle, Celâl'in köşe yazılarında aramaya başlayan Galip, bir yandan Celâl'in çalıştığı diğer köşe yazarlarının tavsiyesiyle yazı yazabileceğine inanmaya başlarken, bir yandan da hikâye anlatıcısı olmaya başlar. Yazarlıktan bir adım öncesini yaşar başka bir deyişle. Anlattığı hikâye de yaşlı ve yalnız bir köşe yazarının hikâyesidir.

Romanın bir yerinde, köşe yazarlığı bir statü, kimlik olarak Celâl'e yapışır ve Celâl bundan memnun olmaz. Celâl karakteri, kendisi olmaya çalışırken, berberin ona karşı olan tutumu sebebiyle köşe yazarı Celâl kimliğinin dışına çıkamayıp kendisi olamamasından hayıflanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167)

Celâl gazeteye yeni yazı göndermez ve hep yıllar öncesinde yayımlanmış yazılarını gazeteye gönderir. Yazılarının bittiğini Galip anlar, yıllar boyunca boş kalmamış olan köşenin boş kalması ihtimalini kaldıramaz. O sırada yazılarını karıştırır Celâl'in ve Mehdiler ve Avcı Mehmet üzerine yazdığı yazıyı okur. Buradan da elde edilen sonuç, aslında zaten Celâl'in yazılarını okuması ve şifreleri de çözmeye başlaması üzerine artık kendisini Celâl yerine koyup, onun masasında ve kalemiyle onun adına yazı yazmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247-248) Yazıp da göndermiştir. Böylece Galip, hedeflenen tavrı göstermiş, bir yandan da aslında bilinçaltında kalan Celâl'in yerine geçme, yazarlık yapma sevdasını da gidermiş olacaktır.

Romanda köşe yazarlığının halk açısından inandırıcılık ve güvenilirliği de örneklerle açıklanmıştır. Attar dükkânı sahibi Kars'ta trene binen karakterin Celâl'e olan sonsuz güveni, ismini vermeyen sadık bir okuyucu ise askeri hareketlerle ilgili bilgileri güvenip Celâl'e gönderir.

Galip'in kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

Yeni Hayat'ta bu mesleğin icracısı, Milliyet gazetesi yazarı Celâl Salik'tir. Yazılarının artık başkaları tarafından yazıldığını iddia ederler ve tıpkı *Kara Kitap*'ta vurgulanan kendimiz olamamak durumu irdelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75)

Bu meslek, Osman'ın aşkın ne olduğunu anlamaya çalıştığını belirtirken, bu konuda yazılar yazan meslek ya da alanlardan biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 182-183)

Kar'da Necip'in Ka'ya okuduğu roman taslağının değerlendirmesi sırasında görülür bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Sunay Zaim ile dalga geçen meslek dalı olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 176) Bunun gibi başka hamleler yapan bu meslek, Sunay Zaim'in popülaritesini yitirmesi konusunda tetikleyici olmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 177)

Bu meslek, işini yapınca başına gelebilecek şiddet içerikli durumların anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

Eğitim enstitüsü müdürünün katilinin yakalanması ve sonrasında gelişen olayların sonunda bir gazetede bu mesleği yapmaya başlaması anlatılır kurguda. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

Masumiyet Müzesi'nde *Kara Kitap*'ın önemli karakterlerinden Celal Salik, burada da köşe yazarlığı mesleğini icra eder. Çok sevilen bir yazar olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124) Onun yazdığı yazılar hakkında yorumlar yapılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 328)

Yazar Orhan Pamuk, Kemal Bey'in isteğiyle onun hikâyesini roman haline getirecektir. Orhan Pamuk'un, yazar olarak romana dâhil olmasının sonucunda, çok kişi romanla ilgili olarak onunla görüşmeyi reddeder. Çünkü kendisi hakkında dilden dile aktarılan bir çeşit dedikodu vardır. Bu dedikodudan nasibini alan mesleklerden biri de budur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 490-491)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, *Kara Kitap* adlı kitapta bulunan önemli karakterlerden biri Milliyet gazetesi yazarlarından Celâl Salik'e atıftır. Bu romanda da yazılarıyla tanınır. Ülkede olup bitenlerin ardı ardına anlatıldığı bölümde Celâl Salik'in de öldürülmesi belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148) Orhan Pamuk'un romanlarının bir çeşit mekân meslek ilişkisini de sağlar bu meslek. Celâl Salik denince akla Nişantaşı ve çevresi gelir.

Celâl Salik'in yazdığı yazıların ileriye yönelik, gerçek bilgi olduğunun anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 299)

3.1.5.3.5.4.19. Magazin yazarı

Kara Kitap'ın "Birisi Beni Takip Ediyor" bölümünde Galip'in Celal'i gazetede ziyaret etmesi sırasında onun günlerdir gazeteye uğramadığını öğrendiği mesleklerden biridir. Bu meslek bölüm boyunca yapılan konuşmalar doğrultusunda sıklıkla görülür.

Romanın ilerleyen bölümlerinde Galip'in yine gazeteyi ziyareti sırasında bu sefer masasının başında göremediğini belirtmek üzere kullanılmıştır. Çünkü her şey gazeteye ilk geldiği gibidir. Tek değişiklik bu mesleğin yokluğudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 296)

Masumiyet Müzesi'nde çeşitli davet, düğün ve nişan gibi etkinliklerde içecek gibi zor bulunan ürünlerin teminini sağlayan mesleklerin birbirine destek verdiği, gecelerin sıkıntısız geçmesini sağlamaları sonrası bu gecelerle ilgili yazı yazan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94) Füsun'un ünlü bir yıldız olduğunda Kemal'i ve Feridun'u nasıl hayatından uzaklaştıracağını düşünen Kemal'in bu kâbus gibi düşünceleri içinde geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 316)

3.1.5.3.5.4.20. Hikâyecî / Hikâyecîlik

Sessiz Ev'de Faruk Bey, tarihçiliği bu meslek üzerinden benzetme ilgisiyle tanımlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Gizli Yüz'de insanların dertlerini anlatması açısından kullanılır. Asıl anlatılmak istenen ise "hüzün hikâyeciliği"dir.

3.1.5.3.5.4.20.1. Hüzün hikâyeciliği

Gizli Yüz'de kişilerin dertlerini anlatması ya da farkında bile olmadıkları dertlerin başka şeyleri anlatırken farkına varmaları için kullanılan bir kalıptır. Özellikle kitabın son bölümünde görülen insanların kamera karşısında anlatım gerçekleştirmeleri buna örnektir. Bu meslek ilk olarak kurguda Kadının videokasetinde insanların dertlerini anlattıklarında daha iyi hissedecekleri mesajını verirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62) Belirtilen sayfadaki metin, Fotoğrafçı videoyu her izlediğinde yinelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

3.1.5.3.5.5. Kalemşör (Kalemşör)

Sessiz Ev'de dönemin sanat, felsefe alanlarında yazılan, basılan kitaplarına eleştiri yapmak mahiyetinde işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

Kara Kitap'ta "Üç Silahşörler" adlı bölümde sıkça kullanılan bu meslek, kitapta belirtilen üç duayen kalem erbabı için nitelenen bir sıfat olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81-83)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin araştırmacılarına yeni hayatı okuyan gençleri de takip ettirir. Bu gençlerden biri de Mehmet'tir. Araştırmacı, Mehmet'in sürekli okuduğunu, çocuk yayınları ve bu yayınlarda yazı yazarlarla ilgilendiğini gözlemler. Onun siyasi bağlantıları sebebiyle belki de izlettirildiğini düşünen araştırmacı bu meslek aracılığıyla Mehmet'in böyle eğilimlerinin olmadığını belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

3.1.5.3.5.6. Kitapdar

Benim Adım Kırmızı'da yöneticilerin kitap hazırlatma olarak görülen güç gösterisinde kitabın hazırlanmasını sağlayan kişinin mesleği olarak kullanılmıştır.

3.1.5.3.5.7. Mevlithan

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satıcılığı yaparken tanıştığı Hoca Efendi'nin, Mevlut'a adını sorduğunda aldığı cevapta, isimle ilgili bir meslekle ilişkilendirilmesiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286)

3.1.5.3.5.8. Şair

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çeşitli fonksiyonlarla kullanılmıştır. İlk olarak insanları aydınlatacak bir meslek olarak (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79) François Coppee'nin Dreyfus olayındaki "aydınlık" tutumundan bahsedilir. Yine aynı şekilde şairlerinin toplumu aydınlatması ve ihtilalci yönü ağır basması sebebiyle Nusret Bey Tevfik Fikret'i ziyarete Robert Koleje gider, onunla sohbet eder. Nusret Bey ihtilali benimseyen bir kişi olduğu için şairleri ve eserlerini önemsemektedir.

Muhittin'in ikinci bölümde ortaya çıkışıyla şairlik farklı bir rol üstlenir. Biraz kaçış, biraz yabancılaşma, yalnızlaşmayı üstlenir. Mühendislikten kaçışdır şairlik bir yandan, ama şiir yazma konusundaki başarısızlığını ölüme dair kurduğu çeşitli cümlelerle ötelir, gizler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 260) Bu konuda yazar, Muhittin'i tam da yalnız bırakmaz; romana göre muhtemelen o dönemin genel aydın sorunu olarak var olan sorun Refik'te de görülür. O da mühendistir, eğitim aldığı alandan para kazanmaz. Ama o da şiir yazma isteğini ifade ederken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Bunlar dışında başarılı şairlerin de ismi geçer: Baudelaire, Tevfik Fikret, Yahya Kemal, Cahit Sıtkı gibi.

Muhittin'in şair kimliği üzerinden dönemin tüm siyasal sorunları anlatılır. Türkçü öğretmen ile tanıştığı gün Hatay sorunu üzerinden konuşulur, Türkçülük fikri ideolojik olarak verilir. Yine inkılapların toplum tarafından kabulü ve bu konuda yaşanan süreç şiir ve şairlik ilişkisi etrafında irdelenir. Sonunda da Muhittin'in

topluma ait olan şiirler yazması gerektiği üzerine bir eğilim ortaya çıkar. Bireysel ve Baudelaire etkisindeki şiirlerden uzaklaşır.

Sessiz Ev'de Selahattin Bey, sosyal alanda olduğu kadar edebiyat alanındaki gelişmeleri de merak etmekte, bu merakını da Avram Efendi'ye şairlerin ve yazarların, ne yaptıklarını sorarak ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

Recep'in merak ettiği gazete yazısını gazetede ararken karşısına çıkan haberlerdeki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Arabanın bozulması ve tamir edilememesi, Ceylan'ın gitmek isteyişleri sonucunda iyice daralan Metin'in aşk üzerine söylenmiş sözü olan herkese kızgınlığını ifade ederken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Faruk Bey genelde Divan şairlerini sever. Bu sebeple de sıklıkla Divan şiirinden örnekler verilir.

Kara Kitap'ta sıkça kullanılan mesleklerden biridir. Çeşitli yönleriyle ele alınmışlardır: Yazdıkları ya da söyledikleriyle azarlanmaları, üç ünlü kalem ustasının Celâl'e verdikleri öğütler arasında meslekle ilgili olarak işlenmesi, Divan şairlerinin sanatı kullanma yönleri, Mevlana'ya atıfta bulunması ve onun mesleği olması, şairlerin betimleme gücü ve inandırıcılığı, edebî konularda söyleşi yapması, bazı şairler derken dış güçlerin temsilciliğini yapmalarına kadar pek çok yönüyle ele alınmıştır.

Celâl'in yazılarından birinde geçen ve kendisinin anlatımına göre hep ıska geçtiği ama aslında en önemli konu olan hikâyesini anlatamayanların hikâyesini anlatmayı unuttuğunu belirttiği esnada aslında hep yazılarında anlatageldiği hikâyelerine konu olan meslekler arasında şairler de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

Rüya'nın bulunması amaçlı, Galip'in, Rüya'nın eski kocasının izini sürmek için yaptığı araştırma sırasında görülen mesleklerden biridir. Şiir yazan adı ile kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68-69)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin, oğlunu anlatırken, onun köşeye çekilmiş, fark edilmemiş birinin farkına varıp, ondaki cevheri ortaya çıkarmayı hedefleyen yapısı olduğunu

açıklar. Bu durumu örneklendirirken de oğlunun bir arkadaşını bu meslek sahibi olan biri şeklinde kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Benim Adım Kırmızı'da Osmanlı döneminde geçen kurguda sanat dalları da içerikleri de bu döneme uygunluk gösterir. Bu romanda şiir klasik edebiyattan alıntılanarak gerçekleşir. Mesneviler, kasidelerden ve onların resmedilmesinden bahsedilir. Şair de şiiri yazmış olan kişi olarak metinde sıklıkla kullanılmıştır. Yani himaye edilenler sadece görsel sanatla ilgilenen sanatçılar değil, şairlerdir de.

Batılı sanat anlayışında şairlerin güçlü olması, resme meraklı birinin pek çok güçlü mesleğin resmi yapılırken bu mesleğin de unutulmamasından anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120)

Şairlik üzerinden nakkaşlık mesleğinin temel mantığı verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 340)

Erzurumilerin kahve baskını sırasında kahvede olduğu söylenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 392)

Kar'da bir şairin İstanbul'dan Erzurum aktarmalı Kars'a gidişi ve oradaki arayış ve araştırmaları konu edinilir. Uzun süredir şiir yazamama durumunu Kars'ta aşması ve sık sık şiir yazmaya başlaması; hayalindeki aşkı yaşama ihtimali ve aynı şekilde umutlarıyla birlikte bu aşkı da kaybedişi görülür. Tüm bu boyutlarıyla romana bakıldığında Ka ismiyle nitelendirilen başkarakterin çevresinde dönen olaylar, bu mesleği romanın merkezi haline getirir.

Romanda bu meslek bir prestij olarak kullanılır. Kars'ın yerel televizyonunda yayınlanacak bir programın bir bölümü hem dikkat çekmek hem de hazırlanan programın üst düzeyde oluşunu belirtmek için bu mesleğin reklamı yapılarak halka duyurusu yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32) Haberin yerel gazetede duyurulmasından önceki kontrolde şairin isminin yanlış yazılması üzerine hemen doğrusuna göre baskı yapılması bu mesleğe verilen önemi bir kere daha gözler önüne serer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32) Romanın ilerleyen bölümlerinde öğrencilerin Ka ile sohbet etmek istemelerini Ka'ya söylerken, öğrencilerin onu nasıl değerlendirdiklerini ifade etmeleri sırasında yine bu meslek üst düzey olarak

nitelendirilir. Hatta dervişlik mertebesi ile denk gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83) Bu öğrencilerin bu mesleği icra eden karakteri bu kadar önemsemelerinin temel sebebi önce dolaylı olarak ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98) Başka bir deyişle herkesin dendiği işi o yapar ve üstüne de bundan para kazanır. Dolayısıyla bu gençler tıpkı onun gibi olmak ister. Bu sebeple de bu meslek ve mesleğin icracısı önemsenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 99)

Ka'nın üniversite yıllarında da hoşlandığı, sonradan Ka'nın bir arkadaşıyla evlendiği haberini aldığı bu arkadaşı Muhtar da bu mesleğe dair denemeler yapmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37) Romanda bu meslek, Ka'nın arkadaşı Muhtar ile sohbeti sırasında mutlu olmanın, hayatın zorluğunun siyasetle ilişkilendirilmesini sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53)

Bu meslek başkahramanın mutsuz olmasının temellendirmesini şiirle ilintili olarak açıklar. Okuyucuda sanki bütün şairlerin de mutsuzluğunun ya da mutluluk kavramı üzerine düşüncelerinin bu olduğu düşündürülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Uzun süredir şiir yazamayan Ka'nın, Kars'ta şiir yazmaya başlamasının sebebi romanda hafıza ile ilişkilendirilir. O şiir yazdıkça roman ilerler. Romanın sonuna doğru da kurgunun gelişimi onun kaybolan defterinin bulunması için uğraşan arkadaşı yazar Orhan Pamuk romana dâhil edilir. Böylece şiir yazmanın ve şairliğin bu romandaki önemi de yinelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

Masumiyet Müzesi'nde aşk acısı yaşayan Kemal'in hissiyatını betimlediği sırada kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Pelür Bar ya da başka dış mekânlarda, Füsün'a asılanların genelde kullandıkları yöntem şiir yazmak, tanınmış şairlerin şiirlerini okumak vb. gibidir. Bu mesleğe dairdir. Füsün'un güzelliğinden etkilenilmesi kıskançlık duygularının ortaya çıkmasına ve Füsün'un hayalindeki meslek olan oyunculuğa ulaşamamasına sebep olacaktır.

Yazar Orhan Pamuk, Kemal Bey'in isteğiyle onun hikâyesini roman haline getirecektir. Orhan Pamuk'un, yazar olarak romana dâhil olmasının sonucunda, çok kişi romanla ilgili olarak onunla görüşmeyi reddeder. Çünkü kendisi hakkında dilden

dile aktarılan bir çeşit dedikodu vardır. Bu dedikodudan nasibini alan mesleklerden biri de budur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 490-491)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Rayiha'ya mektup yazdığı bazı zamanlar, ait olduğunu hissettiği meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158)

Mevlut'un Binbom Büfe'de çalışırken arkadaşı Ferhat'ı özlediğini hatırlatan, ülkedeki gündemin de alt metin olarak aktarıldığı dolayısıyla romandaki zaman hakkında da fikir sahibi olunmasını sağlayan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 301)

Kırmızı Saçlı Kadın'da ilk olarak ustasının gitmesine izin vermediği çadır tiyatrosuna gitmek için onda merak duygusu uyandıran tiyatrodaki oynanan oyunların sıralandığı afişte görülür oyun adı olarak. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40) Böylece aslında kendisinin daha farkında olmadığı, kitabın ilerleyen bölümlerinde ardına takılacağı iki karakter Rüstem ve Sührab da ilk olarak kurguya girmiş olur.

Cem'in İran'a gittiğinde orada sayılarının az görüldüğü belirtilen aydın bir kişinin ev ziyaretinde duvarda asılı duran takvimde bulunan resim üzerinden farklı ulusların bu mesleğe bakış açılarının değerlendirmesi şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106) Cem, bu resimden ciddi anlamda etkilenir. Ardından bu mesleği icra eden kişi hakkında İstanbul'daki araştırmalarını değerlendirirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108) Araştırdıkça daha çok ilgisini çekecek bir metin olur "Şehname".

Bir babanın oğluna karşı çelişkili ruh hali bu meslek üzerinden aktarılır. Bu ruh halinin temelinde şiddet ve acımasızlığın sonuç olduğu otorite bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

Cem'in oğlu Enver'in amatörce şiir yazması üzerine ona verilen unvan olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

Baba oğul ilişkisi yaşamadan, birbirlerini görmeden hayatlarını devam ettirenler için romanda sıklıkla kullanılan bir imge olan "kör olmak" deyimi, Enver'in kendisini

ifade ederken hem kelime ve bu meslek hem de resimden yararlanması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk, geceleri sabaha kadar çalıştığını, sonra da sokağa çıktığını anlatırken, sokak köpeklerinden bahseder. Bu sokak köpeklerinin dışarıda gezinmelerinin Doğu'yu merak eden oryantalistler tarafından işlendiğinin anlatımında sebep sonuç ilişkisini kuran seyyahların Orhan Pamuk'a göre en akıllı ve gözlemcisi bu meslekle ünlenmiş olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45-46)

3.1.5.3.6. Yazın, Yayın ve Yayım ile İlgili Meslekler

3.1.5.3.6.1. Yayımcı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Türkçülük fikrinin önemli fikir adamı olan Mahir Altaylı ile Muhittin'in tanışmasına vesile olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 279)

Refik'in yapmak istediği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 490) Araya başka şeyler girse de bu mesleği mutlaka yapmak istediğini belirtir. Çünkü Refik, toplumu içinde bulunduğu durumdan kurtarmak, halkın kültür ve refah seviyesini artırmak ister. Bu amaca uygun en iyi yol da, yayınevi kurmak ve bu mesleği yapmaktır. Böylece insanlara ucuz biçimde klâsik romanlar okutacaktır. Okuyan toplum da kalkınacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 496)

Kara Kitap'ta bu meslek önce bir kitabın basımını sağlayan bir Fransız olarak; sonra da Celâl'in eski bir yazısının yeniden basılması sonucu, bu yazıyı evli bir kadının, Celâl'e ulaşmak ve ona kaçmak için bir mesaj gibi algılaması sonrası telefondaki konuşmalarında Celâl yerine konuşan Galip'in bunun bir yanlış anlaşılma olduğunu, uzun süredir yazı yazmadığını ve bunun bir yayımcı hatası olarak görülmesi gerektiği hususunda yaptığı açıklamalarda geçer.

Yeni Hayat'ta Osman ve Canan, Dr. Narin'in evinde davetliyken, Dr. Narin'in üç kızının sofadaki masaya oturmuş bir kadın dergisine bakarlarkenki betimleme sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Kar'da Ka, şiirlerini daktilo ettikten sonra şiir kitabı haline getirip onu basın diye bu mesleğe gönderecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 236)

3.1.5.3.6.2. Yayıncı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Ratibe teyzeden Rıfki amca, onun eserleri, okudukları hakkında bilgi almak için onun evine gittiğinde Rıfki amcanın kitapları yazarken bu mesleğin onu nasıl yönlendirdiği ve parasal anlamda nasıl zor durumda bıraktığını açıklamak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

3.1.5.3.5. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.5.1. Reklam ve Pazarlama ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.3.5.1.1. Reklamcı

Kara Kitap'ta herkesin pavyonda eğlendiği, hikâyeler anlattığı o masada bulunan mesleklerden biridir.

Kar'da Sunay Zaim'in basına verdiği demeçler sonrasında başbakanlığın Atatürk'ün hayatı ile ilgili filmi çekmeyi ertelediğini duyurmasından sonra popülaritesini kaybetmeye başladığı anları anlatan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Masumiyet Müzesi'nde Zaim adlı karakterin Meltem marka gazozunun satış politikası sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37) Reklamcılık esnasında Alman manken de getirilir ve çabucak tanınır. Bu tanınmışlığın anlatımı sırasında örtülü bir şekilde tek kanallı olmanın, basın yayın alanında Batı'nın gerisinde kaldığımızın mesajı bu meslek üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Mehmet'in evlilikten sonra monotonlaşan hayatından sıkıldığı için kendisini dışarıya vermesi sonucu yeni açılan mekânları karşılaştığı Kemal'e gösterme hevesinde, bu mekânlara giden mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 459)

Kemal'in yazar Orhan Pamuk'a anlatarak yazdırdığı hikâyesinden oluşacak romanı Kemal, doğal bir reklam aracı görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 492)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Damat'ın sahibi olduğu reklam şirketinin çalışanları için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

Kırmızı Saçlı Kadın'da inşaat alanındaki pek çok şirketin kendisini kamuya tanıtılabilmeleri için kullanılmıştır. Sührab'ın da reklamının yapılması için bu meslekten yararlanır. Farklı bakış açısıyla bu meslek Sührab'a tanıtım politikası çizer. Hatta bu anlayışla Cem ve Ayşe karakterleri hem genç hem de modern çizgiyi sembolize eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141) Kilit nokta ise kurguda reklamda gözükmek istememelerine rağmen Cem ve Ayşe'nin meslek icracılarının ısrarı üzerine reklamda görünmeleridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141) Böylece geniş halk kitlesine ulaşırlar, babalık davasının da alt yapısı hazırlanmış olur.

Tanıtımı çok yönlü olarak düşünüp, insan ilişkileri üzerine de çalışır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.5.4. İş ve Yönetim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.4.1. Finans ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.4.1.1. Finans ve Yatırım Danışmanları

3.1.5.4.1.1.1. Mali danışman

Yeni Hayat'ta bu meslek kitabın sonuna doğru, daha çok bir andalığın, unutuşun ifadesi olarak kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

3.1.5.4.1.2. Muhasebeciler

3.1.5.4.1.2.1. Muhasebeci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Sadık adlı karakter, şirketin genç muhasebecisidir. Şirket gelişip zenginleştikçe içindeki dürüstlük ve iyi niyeti zamanla kaybeden bir başka yan anlatılır. Cevdet Bey'in ölümüne kadar adı gibi sadıktır şirkete. Ancak, ikinci bölümde Cevdet Bey'in ölümüyle birlikte yaşanan dönem gibi insandaki değişimin

de yansıması oluverir: “*kendi yararına, şirketin zararına bazı küçük hatalar yapar.*”¹¹²

Kara Kitap'ta pavyondaki hikâye anlatıcılarından biri de fotoğrafçıdır. Onun hikâyesinde muhasebecilik geçen mesleklerden biridir. İşaretlerin ve harflerin anlaşılması için Galip'in, Celâl'in evinde araştırma yaparken dolaptan bulabildiği bütün yıllıkları, albümleri vb. indirip, karıştırıp incelerken karşısına çıkan fotoğraflardaki meslekler arasında bulunmaktadır.

Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğrafların sahiplerinin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

Yeni Hayat'ın ilerleyen sayfalarında Canan'ı, Dr. Narin ve ailesinin yanında bırakıp Mehmet'i aramak için yola çıkan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Masumiyet Müzesi'nde iş adamlığı ve şirketlerin sahipleri olan pek çok karakter olunca bu meslek de doğal olarak kullanılmıştır. Mümtaz Bey'in oğlu Kemal'in nişanında masadaki sohbet sırasında adı geçen ve Satsat adlı şirketi kurarken yanına bu alanda ilk aldığı kişinin gelişimi ve zaman içinde aileden biri oluşunun anlatıldığı sırada kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 131)

Bankerler tarafından dolandırılan ailelerden birisinin parasını kaptırdığı bankerin eski mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut pilav satarken daha iyi satış yapabilmek adına çeşitli girişimlerde bulunur. Bu amaçla çeşitli mesleklerle iletişime geçer. Kuracağı iyi iletişimle daha çok satış yapacağını düşündüğü mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Binbom Büfe'de Mevlut'un yakaladığı hileli düzenin hesabını tutan kişi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

---

¹¹² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 225.

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'e babalık davası açmasından sonra, Cem'in hakkında araştırma yapmasıyla öğrendiği oğlunun mesleğidir.

3.1.5.4.1.3. Banker

Cevdet Bey ve Oğulları'nda hastalığından dolayı hastaneye yatırılan Nusret, kardeşi Cevdet ile sohbetinde, Batılı olamamayı, bilgisizlik, kültür eksikliğiyle ilişkilendirerek anlatırken belirtilen mesleklerden biridir. Nusret, bu meslekleri olumsuzlayarak ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)

Masumiyet Müzesi'nde insanların paralarını değerlendirip, yatırım yapmalarını sağlamak amacıyla toplayarak faiziyle geri vereceğini iddia eden meslek olarak görülür. Yatırımcı olarak bu meslek kendisini kamuoyuna tanıtmak için ünlü oyuncuların halkın güvenini kazanmak üzere reklam filmlerinde oynatır. Ancak insanların paralarını alıp ortadan kaybolurlar. Pek çok ünlü işadamı, şirket sahibi, tanınmış Nişantaşlılar -Pamuk ailesi, Cevdet Bey ve ailesi, Kemal'in abisi, Zaim vb.- ve halktan pek çok insan bu mesleğe güvenip paralarını kaptırırlar. Tarık Bey de onlardan biridir. Onun ölümünde bu mesleğe kaptırdığı paranın da payı vardır. O dönemin önemli dolandırıcılık mahiyetindeki mesleği olarak kurguda yer almıştır. Bu mesleğin güvenilmez olmasının sebebi geçmişlerinin herhangi bir ekonomik temele dayanmaması olarak gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 390) Bu güvenilmezliğe bir de saflık duygusu eklenince kaybedilen paranın miktarı iyice artar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta devlet garantisinde olmayıp, para yatırılıp üstüne yüksek faizler eklenerek yatırılan paranın birkaç katı fazlası değer kazanılarak geri alınmasını sağlayan aracı bir meslektir. Bir anda ortaya çıkması ve parası olan pek çok insanın bu mesleğe paralarını vermeleri şeklinde lanse edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167-168)

Süleyman'ın Mevlut'u Rayiha'yı kaçırmaması için galeyana getirmek amacıyla Abdurrahman Efendi'nin İstanbul'a gelişinin iki sebebi olduğunu açıklar. İki sebep de bu meslekle ilgilidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 168)

Bankerlerin zaman içinde battığı bilgileri Mevlut'un parasızlığını vurgular şekilde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169)

Bu mesleğin battığı bilgisine rağmen çoğunun paraları alıp kaçması gerçekliğinden yararlanan Süleyman, Mevlut'u Rayiha'yı kaçırmayı için harekete geçirmek adına bu mesleğin kaçma durumundan yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169-170) Süleyman, bu mesleği kullanarak Mevlut'un Rayiha'yı kaçırmayı sağlayacak ve sonra da kendisine mektupların asıl sahibi olan sıradaki küçük kız kardeşe talip olmanın yolunu açacaktır.

Mevlut'un yatırım amaçlı güvenmediği meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 198)

3.1.5.4.2. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.4.2.1. İhracat bürosu

Sessiz Ev'de Metin'in arkadaşı Vedat ile yaptığı konuşma sonucunda çalışması gerektiğini, onun arkasında zengin bir gücün olmadığını belirtmek için sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.1.5.4.2.2. İhracatçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yenen bir akşam yemeğindeki sohbette bozuk düzenin sebebi, sonucu olarak gösterilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 544)

Cevdet Bey'in işlerini biraz ilerlettikten sonra dükkânına astığı levhada görülen, yapmayı hedeflediği ve yapacağı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19)

Cevdet ve Fuat Beylerin ortak açtıkları şirket bu meslek üzerinedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105)

Masumiyet Müzesi'nde zengin kesim ağırlıklı olunca, paraya dayalı meslekler de yoğun işlenmiştir.

3.1.5.4.2.2.1. Tekstil ihracatı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in ailesi bu alanda zenginleşmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 86)

3.1.5.4.2.3. İktisat müdürü

Cevdet Bey ve Oğulları'nda, kişi devletin memuru ise, devletin her kararı ve uygulamasını kabul eder anlayışı sebebiyle memur olunmamasının gerekliliği bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 386)

3.1.5.5.2.4. İktisatçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey ve Fuat Bey, iki yakın arkadaş, Meşrutiyet'in sonuna doğru ortak bir şirket kurarlar. Başına da iktisat okumuş bir genci geçirirler. Eğitimi alınan mesleki alan olarak kullanılır.

Kara Kitap'ta Rüya'nın eski eşi Mehmet Yılmaz'ın isminin ve imzasının değişim eğrisi sırasında ortaya çıkan mesleklerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

Yeni Hayat'ta Osman, Dr. Narin'in araştırmacıları tarafından tuttıkları tüm raporları, mektupları vb. belgeleri okurken, aslında yalnız olmadığını, yeni hayatı anlatan kitabı okuyup hayatı değişen pek çok kişinin olduğunu fark eder. Bu kişiler bir meslek erbabı, bazen de bu mesleğin eğitimini alan öğrencilerdir. İktisat da bu amaçla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.5.4.2.5. İthalat bürosu

Sessiz Ev'de Metin'in arkadaşı Vedat ile yaptığı konuşma sonucunda çalışması gerektiğini, onun arkasında zengin bir gücün olmadığını belirtmek için sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.1.5.4.2.6. İthalatçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıradan bir günün rutin koşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Cevdet Bey'in işlerini biraz ilerlettikten sonra dükkânına astığı levhada görülen, yapmayı hedeflediği ve yapacağı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19)

Cevdet ve Fuat Beylerin ortak açtıkları şirket bu meslek üzerinedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105)

Ömer'in ülkesine dönerken trende tanıştığı Sait Bey'in, oğlunun mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89)

Ailece yenen bir akşam yemeğindeki sohbette bozuk düzenin sebebi, sonucu olarak gösterilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 544)

Sessiz Ev'de Metin'in arkadaşı Vedat ile yaptığı konuşma sonucunda çalışması gerektiğini, onun arkasında zengin bir gücün olmadığını belirtmek için sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Masumiyet Müzesi'nde olayların geçtiği dönemlerde, içki, sigara gibi ürünlerin yurt dışından getirilmesi sıkıntılı olduğu, yurt içinde de sınırlı satıldığı için bu tip meslekler aracılığıyla satın alım gerçekleştirilir. Bu meslek üzerinden dönemin ekonomik yapısı hakkında da ipuçları verilmiş olur. Kemal, Sibel ile nişanlanacağı otelde misafirlerine ikram etmek istediği içkileri bu tip meslekler aracılığıyla satın alır. Bu ihtiyacı o dönemdeki pek çok eğlence yeri de karşılar romana göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Bu meslek, Mümtaz Bey'in rüşvet veren bir bakanı ifşa ederek onu görevinden düşüren meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122-123)

3.1.5.4.2.6.1. Araba ithalatçısı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin, Nişantaşlıların, tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir ki Kemal'in babasının yakın arkadaşının tanıtımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

3.1.5.4.2.6.2. Asansör ithalatçısı

Kara Kitap'ta Galip'in Rüya'yı ararken, onun arkadaşlarını telefonla arayarak konuştuğu kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

3.1.5.4.2.6.3. Deri ithalatçısı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Sibel ile evde verdiği partide, içkiyi beraber içtiği Sibel'in arkadaşının mesleğidir. Bu meslek daha çok aracı gibidir. Kemal içinde bulunduğu ruh halinde içmek ister. Bu mesleği icra eden kişi de iyi içince, iki karakter bu amaçla bir araya gelir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 177)

3.1.5.4.2.6.4. İçki ithalatçısı

Masumiyet Müzesi'nde nişanda davetlilere rahat rahat tüketebilecekleri kadar içkinin tedarik edilebilmesi için başvurulmuş mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

3.1.5.4.2.7. Komprador

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek bozulmuş olan düzenin anlatımında, pek çok ticari işletmenin de bunun bir parçası olduğunun örneklenmesi sırasında kullanılan meslektir.

Ailece yenen yemekte Cemil'in Ahmet'e bozuk meyve satan manavın komprador olup olamayacağını sorduğunda, Ahmet'in bu mesleği kimlerin ve hangi mesleklerin kapsayacağını anlatırken görülür. Hatta Osman'ı kızdırmak amaçlı da bu meslek üzerinden şaka yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 544-545)

3.1.5.4.2.8. Siemens'in Türkiye temsilcisi

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin, Nişantaşlıların, tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. Nişana katılan diğer mesleklerden farkı, bu mesleği icra eden kişinin dedikodularıyla 'sosyete' denilen tabakayı çalkalamış olmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

3.1.5.4.2.9. Şirket temsilcisi

3.1.5.4.2.9.1. İnşaat malzemesi şirketi temsilcisi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Osman'ın babasının vefatından sonra gelişimi duran şirketi hayallerindeki güçlü şirket haline getirmek amacıyla görüştüğü Alman şirketini temsil eden meslektir. Osman, bu şirketin Türkiye temsilciliğini alırsa hayallerine ulaşacağını düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288)

Kadınların sosyal hayattaki durumu, insan ilişkileri açısından da bir gösterge olur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 293)

3.1.5.4.2.10. Tacir

Beyaz Kale'de bu meslek, yazarın kitabını tam bitirmek üzereyken anlatacağı orijinal hikâyelere konu olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

Benim Adım Kırmızı'nin “Biz, İki Abdal” adlı hikâyesinde bulunan Konyalı Hoca Efendi'nin insanları tasnif edişi ve bazılarını dışlaması söz konusu edilir. Bu sınıflandırmada adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330)

3.1.5.4.2.11. Ticaret

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey ile başlayan ve oğulları ile devam tüccarlık serüveni bu meslekle de ilişkilidir. Satış yapılır, dükkân büyütülür, farklı alanlara kayılır. Yurt dışı bağlantılı şirketlerle iletişime geçer, gittikçe zenginleşen bir sürece imza atarlar. Kendileri gibi çevreleri de bu meslekle doğrudan ilişkilidir. Romanda sıklıkla kullanılır.

Cevdet Bey de oğlu Osman da bu mesleği icra ederken, hayattan zevk almayı bir kenara bırakırlar. Bu durumdan şikâyetçi gibi görünseler de, iş alanındaki hırsları onların zaafi olur. Hep daha fazlasını elde edecek şekilde çalışmaya devam ederler.

Sessiz Ev'de Selahattin Bey, ülkesinin kurtuluşunu, tıpkı Batılı ülkeler gibi gelişmesini ticarete ve tüccarlığa bağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 85)

Kara Kitap'ta Orhan Pamuk'un diğeri romanlarında olduğu gibi ticaret sektörü ve tüccarlık mesleği önemli bir yer tutar. Ancak buradaki ticaret çeşitleri bazen yeraltı karanlığını ve onların ilişkilerini bize göstermek, bazen de kötü bir ortamı ya da anı betimlemek için kullanılmıştır.

Ayrıca ticaretin kültürel etkileşimdeki rolü hikâye içindeki anlatımla da gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391)

Dışarı çıkma yasağının uygulandığı ve paşanın tebdil-i kıyafet gezdiği hikâyedeki paşanın benzeri tarafından yakalanması, gerçekleri sırasında, ticaretin önemi hikâyede belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284-285)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve Ferhat'ın yapmak istedikleri meslek olarak görülür.

3.1.5.4.2.11.1. Kömür ticareti (Kömür taşımacılığı)

Kara Kitap'ın başlarında Galip'in Rüya'nın nerede olduğunu saptamak için aradığı arkadaşlarının mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

3.1.5.4.2.11.2. Odun ve deri ticareti

Kar'da Millet Tiyatrosu'nda iki sokak aşağıda Rus döneminden kalma doksan yıllık yapının, şehrin Türklerin eline geçtikten sonra içinde yaşayan ve çalışan kişilerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

3.1.5.4.2.11.3. Sığır ticareti yapan kişi

Kar'da bu meslek kitabın başında Ka'nın yerleştii otelin ilk sahiplerinden biri olarak kullanılmıştır. Çevre tasvirinin romanın geçtiği zaman düzlemindeki yapıların önceki zamanlardaki mimarı ya da kullanarı üzerinden aktarılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

3.1.5.4.2.11.4. Şarap ticareti (Şarapçı)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

3.1.5.4.2.11.5. Şeker ticareti

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey savaş zamanı bu meslektan para kazandığını ve şirketi büyüttüğünü anlatırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101) Ziya da amcasından para istemeye gittiğinde bu işten para kazandığını bildiğini belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154 – sayfa 159)

3.1.5.4.2.11.6. Tütün ticareti

Cevdet Bey ve Oğulları'nda adanın değişen çevresinin sosyal hayat ve statü açısından değişiminin betimlenerek açıklanmasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

3.1.5.4.2.11.7. Vagon ticareti

Cevdet Bey ve Oğulları'nda tren üzerinden yapılan ticarettir ve Cevdet Bey'in bazı rakipleri bu yöntemi kullanır.

3.1.5.4.2.12. Tüccar / Tüccarlık

Cevdet Bey ve Oğulları'nın asıl kahramanı Cevdet Bey'in mesleğidir. Romanın tümü neredeyse bu meslek uğruna sarf dilen çabanın, mesleğin kazandırdığı statü, zenginlik, prestij ile bir de kaybettirdikleri üzerine kuruludur.

Annesinin rahatsızlığı sebebiyle memuriyetten istifa edip İstanbul'a yerleşen ailede baba, Haseki'de oduncu dükkânı açar. Ama sürpriz bir şekilde annenin beklenen ölümü yerine baba vefat eder. Abi Nusret tıpta okuduğu için işlere Cevdet Bey bakmak zorunda kalır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Cevdet Bey işte bu küçük

oduncu dükkânından nalburiye, boya satıcılığına, oradan da son olarak belediyeden ve Şirket-i Hayriye'nin bütün lambalarını satın alma ayrıcalığını elde ettikten sonra gittikçe yukarı tırmanan parlak bir tüccar olarak karşımıza çıkartılır. İçinde bulunduğu çevrede tek Müslüman ve Türk'tür. Bir yandan okumamışlığın verdiği kompleks, bir yandan zengin olmak ve zenginlerin çevresine girmek isteği hatta saplantısı; alt sınıftan çıkma derdi ve sınıf atlama çabası; statü değişimi gibi istek ve rahatsızlıklarının hepsini bu meslekle tatmin eder. Tüccarlık mesleği sayesinde tüm bu sosyoekonomik sorunları romanda çeşitli aşamalar ve olaylarla atlatır. Hatta evliliği bile bunun bir göstergesidir. Bir tabela bile romanda kendine yer bulacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19) Karşısındaki Yahudi, Ermeni, Rum tüccarların ne demek istediği, kendisi hakkında neler düşündüğünü de bildiğini romanda açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

Tabii ki tek tüccar değildir Cevdet Bey. Romanda diğer bir Türk tüccar da Fuat Bey'dir. Selaniklidir ve Cevdet Bey'in en yakın arkadaşıdır. Daha çok hayat üzerine, mutluluk üzerine uzun konuşmalar yaparlar birlikte. *"Hayatın hep küçük uzlaşmalar demek olduğunu anla"*¹¹³ der Fuat Bey Cevdet Bey'e. *"Hayat böyle mi? Hayat nedir? Yaşamak, görmek, geçirmek... Hayat renkli bir şeydir"*¹¹⁴ Fuat Bey söyler yine Cevdet Bey'e. Başka bir deyişle, statü atlayıp, zengin olmak isteyen bir tüccar karakterinden Cevdet Bey'i çıkarıp, ona hayatta başka şeylerin de olduğunu hatırlatmak üzere kurulu gibidir. Hatta sırf bu statü atlama amacına uygun gelişen evlilik kararından onu vazgeçirmeye bile çalışır; başarılı olamaz. Oysa Cevdet Bey bir taraftan dostu olarak gördüğü Fuat Bey'i, diğerleri gibi bir tüccar olarak değerlendirmekten kendini alamayıp onunla dışarıda, kulüpte görünmeyi, o çevrelerde bulunmak için bir araç olarak da görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

Diğer yandan Cevdet Bey'e yardımcı olur ve onun sıkıştığı zamanlarda yardım isteyeceği dostu olur. Örneğin kırık lambaları ne yapacağını bilemeyince bir tek Fuat'a danışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

---

¹¹³ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 44.

¹¹⁴ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 44.

Bunun dışında, demir tüccarı Dimitri, tütün tüccarı Moşe, Eskinazi .. gibi birçok tüccar ismi geçer romanda ki bununla muhtemelen tüccarlığın daha çok gayri Müslimlerin elinde olduğu vurgulanmak istenmiştir.

İkinci bölümde ise farklılık görürüz. Nedim Paşa'nın oğlu Sait de, geleceğin parlak mesleği olarak tüccarlığı görür. Babasından gelen statüyü, elindeki arsa, tapu ve toprakları satıp elde ettiği paralarla birleştirdince o da ünlü ve bol paralı bir tüccar olur. Hatta tüccarlığın hem Batılılaşma hem de statü, zihniyet değişikliği gibi faktörleri anlatması bakımından Sait Bey önemli bir tüccar ve karakterdir. Sait Bey evine gelen misafirlerine: “*Bakın, bu köpek bu evde rahat, yaşıyor, geziniyor, kaşınıyor... Bu köpek babamın, rahmetli babamın zamanında bahçeye zor girerdi. Müslüman evinde köpek, olacak şey mi?*” Köpeğe seslendi: ‘*Gel buraya bakayım Kont*’. Köpek saygıyla ayağa kalktı, gerindi, kuyruğunu sallayarak efendisine gitti. Sait Bey duygularını bir şakayla sunabilmenin keyfiyle ‘*Sen Müslüman evine yakışacak şey değilsin*’ dedi. Sonra kahve içen konuklara dönüp güldü. ‘*Ama görüyorsunuz ya, oldu işte. Biz ona alıştık, o bize. Zamana uyduk.*’¹¹⁵ Burada isim bile değişir ve Batı’ya ait sınıf ibaresi köpeğe ad olur.

Değişim ise uzlaşma sonucu eski yeni ilişkisiyle yeniye giden yolla, Batılılaşma ve zihniyet değişimiyle yine Sait Bey üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Sessiz Ev’de bu meslek paranın bol kazanılması sebebiyle itibarın, statünün ve zenginliğin sembolüdür. Nitekim Fatma Hanım, oğlu Doğan’ın eğitim gördüğü Fransız okulunda, okuldaki diğer arkadaşları gibi tüccar ya da mühendis olmasını bekler. O güne kadar oğlu için harcadığı tüm paralar, tüccarlık mesleği ile karşılığını bulacaktır çünkü.

Selahattin Bey tüccarlığı Batılılık ile özdeşleştirir ve Türk toplumunda hem Müslüman olup hem de ticaretle ilgilenen kişinin olup olmadığı sorusunun cevabını da bir önceki kitabından, *Cevdet Bey ve Oğulları* kitabının başkarakteri Işıklı Cevdet Bey olarak yanıtlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 85-86) Böylece bir yandan romanının kurmacasını katmerlendirerek artırır. Bir yandan da tüccarlığın Batı’ya

---

¹¹⁵ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 212.

özgü bir uğraş, meslek olduğunu anlatmaya çalışır. Sonraki sayfalarda ise Gebze’de ticaret ile ilgilenen kişilere “*tüccar bozuntuları*”¹¹⁶ tabirini kullanarak onların Batılı olmamaları ve onları eksik görmesi bakımından aşağılar.

Selahattin Bey, ülkesinin kurtuluşunu, tıpkı Batılı ülkeler gibi gelişmesini de ticarete ve tüccarlığa bağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 85)

Beyaz Kale’de tüccarlık mesleği burada tam da etkili değildir. Esir ticareti esnasında bile onun satıcılığından bahsedilmemektedir. Ama mecâzi anlamda benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Kara Kitap’ta Orhan Pamuk’un diğer romanlarında olduğu gibi ticaret sektörü ve tüccarlık mesleği önemli bir yer tutar. Ancak buradaki ticaret çeşitleri bazen yeraltı karanlığını ve onların ilişkilerini bize göstermek, bazen de kötü bir ortamı ya da anı betimlemek için kullanılmıştır.

Sıradan bir yaşam süren kişilerin yüzlerinin daha anlamlı olup olmadığı sorusunun ifadesi, anlatımı sırasıyla berberlik, doktorluk ve en sonunda da tüccarlık, daha doğrusu tüccar bir ailenin ev halinde yaşanan bir durum, olayla yansıtılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

Ticareti yapan kişinin adı belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

Benim Adım Kırmızı’nın geçtiği zaman dilimindeki Osmanlı’nın ekonomik alanda zayıflamasının anlatımında kullanılan mesleklerden biri olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Roman kendi kurgusunda ilerlerken hikâye etme özelliği üst kurmacalarla devam eder. Dönem Osmanlı olunca hâkim sanat da hat, nakkaşlık gibi görsel sanatlar olur ki klâsik edebiyatın kült eserleri bu metinde sıklıkla görsel sanatları icra edenlerce resmetmek amacıyla kullanılır. İşte bu meslek, “Yusuf u Züleyha” metninin kullanımını sırasında Yusuf’u bulan kişi olarak karşımıza çıkartılır. O dönemin

---

¹¹⁶ Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 88.

ekonomik gücü olan tüccarlar, bir hikâyenin de gelişiminde önemli rol oynar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110-111)

Kitaba göre kitap hazırlatmak, hattat, nakkaş, müzehhipleri himaye altına almak o dönemdeki yöneticilerin işi ve yetkisindedir. Sanatın desteklenmesini de bir nevi sağlamış olurlar. Aynı mantık, Batı’da da geçerlidir. Paranın, otoritenin sahipleri, kendi resimlerini sanatçılara yaptırır ve onları korurlar. Bu meslek sanatçılara bu amaçla resmini yaptıran mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 310-311)

Kar’da Kars şehrinin Türklerin eline geçmesinden sonra ve Cumhuriyet’in ilk yıllarında Rusya ile ticaret yapan kişinin mesleği de budur. Onun yaşadığı binanın geçirdiği değişim, dönemin siyasal süreciyle paralel değişim gösterir barındırdığı kişiler bakımından. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

Turgut Bey ile Kadife’nin gittikleri gizli otel toplantısındaki otelin, eski zamanlar ile romanın geçtiği zamanlardaki müşteri çizelgesinin karşılaştırılması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Masumiyet Müzesi’nde bu meslek sıklıkla kullanılır. Çünkü roman, Nişantaşı’nı ve orada yaşayan zengin, üst tabakadan insanları ve onların yaşamlarını anlatır. Bu anlatım sırasında bazen bu mesleğin adını vermeden, karakterlerin hangi işle ilgilendiği belirtilir. Böylece hangi alanda zengin olunduğu da anlaşılmış olur: Zeytinyağı ve sabun zengini denirken, Halis ailesi (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103), Kemal’in babası için tekstil zengini olarak anlatılırken nasıl zengin oldukları (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61), tütün zengini denirken Sibel ve Kemal’in arkadaşları hakkında bilgi verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104) Füsun’u unutmamasını sağlamak adına Kemal’e annesinin görücü usulü bulduğu, evlilik için oğlunun ağzını aradığı kızın babası “demiryolu zengini” olarak belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

Bu meslek, Mümtaz Bey’in rüşvet veren bir bakanı ifşa ederek onu görevinden düşüren meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122-123)

Sibel ve Kemal'in nişanında Füsün'u arayan Kemal'i salonu dolaşırken tebriklerini kabul edip fotoğraf çektirdiği mesleklerden biridir. Bu meslekle atıf yapılan kişi, Orhan Pamuk'un ilk romanı olan *Cevdet Bey ve Oğulları*'nın ana karakterlerinden biridir. Nişantaşlıların küçük ve zengin bir çevreden oluştuğunu, birbirlerini tanıdıkları da vurgulanmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Kemal ve arkadaşları Mehmet, Tayfun'un Robert Kolej'de öğrenciyken öğle tatilinde gittikleri randevu evindeki kızlarla aralarında yakınlık oluşması sebebiyle bu kızlar Kemal ve arkadaşlarından diğer müşterilerinden aldıkları paradan daha az alırlar. Bu sürecin anlatıldığı bölümde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman'ın Melahat'in hamile kalması ve bebeği doğurmak istemesi sonucu ailesi ve Melahat arasında kaldığı ikilemini, Melahat benzetme ilgisi kurarak bu meslekle ilişkilendirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 356)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek Rüstem ile Sührab'ın hikâyesinden bir kesitin yansıtıldığı resmin İran Devletine geri getirilmesini sağlamak için görevlendirilmiştir. Bir çeşit aracı fonksiyonuyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

3.1.5.4.2.12.1. Demir tüccarı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek kendisiyle ilgili bilgileri geniş kitlelere ulaştırabilmek için gazeteye ilan verirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Adanın değişen çevresinin sosyal hayat ve statü açısından değişiminin betimlenerek açıklanmasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

Osman'ın Galatasaray Lisesinden arkadaşının mesleğidir. Refik'in Kemah'a gidişini hayretle karşılamasıyla kurguda kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 419)

Sessiz Ev'de Metin'in ders verdiği öğrencilerin içlerinde babası demir tüccarı olan vardır ki bu mesleğin zenginliği vurgulanmak istemiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

Kara Kitap'ın başında mesleğin kendisiyle ilgisiz bir biçimde, dönemin yolsuzluğu ile ilişkilendirilerek işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29-30)

Galip, kitabın ilerleyen bölümlerinde Celâl'in evinde yaşamaya başlar. Burada Celâl'in yazılarını okuyarak, Rüya ve Celâl'i bulabileceğini düşünür. Hatta buradaki yazıları okumak ona kendi mesleği ile ilgili dosyaları okumaktan daha cazip gelmektedir. İşte bu okumak durumunda kaldığı dosyalardan biri de demir tüccarının dosyasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 246)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ve Zaim'in buluşmasında, Zaim'in ortak arkadaşları olan "Gemi batıran Güven"'in nasıl para kazandığını anlatması sırasında görülür. Kemal'in eğlenmesi için Zaim'in anlattığı bu olay, aslında o zamanki yolsuzluk vakalarının ne kadar sıradanlaştığını gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389-390)

3.1.5.4.2.12.2. Deri tüccarı

Kar'da, *Kars*'ta oynanan oyunun sonlarına doğru, oyuncunun çıkardığı çarşafi yakması ile bir dalgalanma başlar salonda. Bu dalgalanmanın yarattığı psikolojinin yansımalarının betimlendiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Bu meslek geçim sıkıntısı sebebiyle Gürcistan'dan gelen kadınlarla para karşılığında birlikte olan kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169-170)

3.1.5.4.2.12.3. Halı tüccarı

Kara Kitap'ta İskender karakteri, BBC kanalından gelen televizyoncuları gezdirirken kullanılan betimlemelerdeki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Galip, kitabın ilerleyen bölümlerinde Celâl'in evinde yaşamaya başlar. Burada Celâl'in yazılarını okuyarak, Rüya ve Celâl'i bulabileceğini düşünür. Hatta buradaki yazıları okumak ona kendi mesleği ile ilgili dosyaları okumaktan daha cazip gelmektedir. İşte bu okumak durumunda kaldığı dosyalardan biri de halı tüccarının dosyasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 246)

3.1.5.4.2.12.4. İncir ve tütün tüccarlığı

Kara Kitap'ta Melih Bey, kendisiyle ilgili haberleri kartpostallardan verir.  lkesine döndüğünü de yine bu Şekilde kartpostala yazdığı bilgilerle ailesine iletir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17) Kartpostalda yazılanlardan anlaşılacağı üzere Melih Bey'in kayımpederinin mesleği, incir ve tütün t ccarlığıdır.

3.1.5.4.2.12.5. Keçe tüccarı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha'nın komşusu Reyhan ablanın hayatının anlatımı sırasında ilk eşinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 256)

3.1.5.4.2.12.6. Sabun tüccarı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda belirli bir çevrenin varlığının anlatıldığı ve bu çevredeki insanların birbirlerini tanıdıklarının çeşitli cümleler ve bu cümlelerin tekrarlarıyla pekiŐtirildiđi Ayşe'nin nişanına gelen misafirlerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 497)

3.1.5.4.2.12.7. Silah tüccarı

Kara Kitap'ta Melih Bey'in yurt dışından eve gönderdiği kartpostallardan birinde evlilik haberini ve kiminle evlendiği bilgisini aktarır. Bu bilgiyi verdiği kartpostalın arkasında bu mesleklerin de işlendiği bir otelin resmi vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.5.4.2.12.8. Tütün tüccarı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in arkadaşı Fuat ile öğle yemeği yedikten sonra karşılaştıkları kişinin mesleğidir. Azınlıkların ticarete dayalı mesleklerde hâkim olduklarının bir göstergesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

Dış mekân betimlemesi, Cevdet Bey'in artık iyi olmayan hafızasıyla birlikte işlenirken bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169)

Sessiz Ev'de Fatma Hanım'ın gazetede ölüm ilanlarına bakarken Nigan (IŞıkçı) Hanım'ın ölüm ilanını görür. Geçmişini düşünürken, Şükrü Paşa'nın evinde yapılan

kitap okumalarında en sevdiği romanı hatırlar. “Aşk Memnu”da Adnan Bey’in kızı Nihal bu meslek sahibi biriyle evlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 265)

Masumiyet Müzesi’nde Kemal’in askerlik arkadaşı Kayserili Abdülkerim’in İstanbul’da Kemal ile yemek yerken oradan çıkan bir ailenin kızlarına alaycı ve hayranlıkla karışık bakması Kemal’in hoşuna gitmez. Garaj’dan çıkan ailenin babası bu meslekle uğraşan zengin bir kişidir. Burada rahatsızlık verici olan Kemal’in dinlenmediği, önemsenmediğini düşünmesi ve Abdülkerim’in görgüsüz tavrıdır ki bu meslek bunun ön plâna çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 233)

Kemal ve annesinin sohbeti sırasında, Kemal’in annesinden aldığı kendi çevresindeki havadislerden birinin konusu olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 413)

3.1.5.5. Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.5.1. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.5.1.1. Aktar (Attar)

Beyaz Kale’de Paşa’nın düğünündeki havai fişeklerin orijinal bir gösteri olması için Hoca ve Venedikli aktarlardaki çeşitli toz ve bitkilere bakar.

Kara Kitap’ta attar şeklinde kullanılır. Attarlık mesleği bu romanda Celâl’in sıkı takipçisi okur olarak kurgulanmıştır. Celâl ile konuştuğunu sanarak Galip ile konuşan telefondaki bilinmeyen kişi ve onun sesi, Kars tren istasyonunda attar ile karşılaşır. Yol boyunca Celâl ve onun yazılarından bahsederler.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde, Celâl sanarak arayıp konuşan o ses ile Galip sohbet ederken, geçen bu meslek, Celâl’in yazılarında var olan, gizleyerek kullandığı ailesinin bilgilerini keşfeden Erzurumlu bir attar üzerinden aktarılır. Böylece okuyucu, Celâl’in amcasını, üvey annesini, oturduğu çevreyi öğrenir. Ayrıca Celâl’in Amerikan diş macunlarının kullanılmasını diye alternatif olarak yazılarında belirttiği uydurma formüle inanan attarın dişlerinin dökülmesi, koku duyusuyla İstanbul ilişkisine inanan okuyucu, Celâl’in eserlerinde alıntı ya da intihal yapmayacağını inatla savunması vb. örneklerle okuyucuların yazar Celâl’e ne kadar inanıp

güvendiklerinin göstergesi olarak görülür bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 313-314-315)

İlerleyen sayfalarda da yine attarlık, saf ve inanan okur olarak betimlenir. Telefondaki ses okuyucuların “*kendi günahlarını başkalarına yükleyebilmenin iç huzurunu duyabilsinler*”¹¹⁷ isteğiyle, Galip’e insanların, okuyucuların, içinde yaşadıkları toplumun kötülüklerini değil geçmişte kalan güzel günlerle ilgili yazılar yazması gerektiği ve onları tekrar huzura kavuşturması gerektiğini belirtmek için kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 326) Yine yazarına inanan, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu düşünen ve ancak onunla hayata tutunan okuyucununun attar ve diğer bazı mesleklerle ilişkilendirilmesi görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Benim Adım Kırmızı’da bu meslek küçük esnafı temsilen de kullanılmıştır. Mahallede çalışan, aile sıcaklığını hissettiren, hâlden anlayan, gözü paradan başka bir şey görmeyen karakterde olmamaları bakımından da insana (roman karakterlerine) umut aşılayan, iyimserlik gibi pek çok olumluluğun ortaya çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Katil olan nakkaşın etrafı dolaşp kafasını dağıtmaya çalıştığı sırada karşılaştığı Tavukçular Çarşısının betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

3.1.5.5.2. Sağlık ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.5.5.2.1. Diş Hekimleri / Dişçi

Kara Kitap’ta Rüya karakterinin, romanın başlarında evden pek çıkmadığını vurgulamak, hatta Galip’in bunu fark etmesini sağlamak için kullanılmış bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Masumiyet Müzesi’nde Füsun ve Kemal’in Belkıs adlı karakterin geçirdiği trafik kazasını görmeden hemen önce, yürüdükleri yerlerin betimlenmesinde Kemal’in

---

¹¹⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 326.

anılarını ortaya çıkaran meslek olarak kullanılmıştır. Bu mekânları gören Kemal, bu meslekleri hatırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

Füsun'un Kemal'den ayrılışının ardından, Kemal'in geçmişte, anılarda teselli oluşunu ifade ederken bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

3.1.5.5.2.2. Diş doktoru

Yeni Hayat'ta diş doktorluğu daha çok bir andalığın, unutuşun ifadesi olarak kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

Kar'da ilk canlı yayın yapılacağı zaman, yayın aracı olmadığından, kabloların evlerinden, iş yerlerinden geçirilmesine izin veren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33)

Sunay Zaim ile birlikte ihtilali yapan arkadaşı albay, başta millet için yaptık derler, ancak albayın başka bir derdinin daha olduğu bu meslekten öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181-182)

3.1.5.5.2.3. Eczacılar / Eczacı / Eczane

Cevdet Bey ve Oğulları'nda, Ethem Pertev Bey eczacıdır. Yanında çırak da çalıştırır. Romanda, eczanelerde çırak ve doktor bulunur. Eczanede ayrıca doktorun gelen hastayı muayene edebileceği bir bölüm vardır. Doktorun İtalyan olması bir yandan Batılı olma duygusunu yoğunlaştırırken, diğer yandan eczanede çeşit çeşit ilaçların yapımı esnasında çeşitli anıların ortaya çıkmasını ve romandaki ana karakter Cevdet Bey hakkında bilgi edinmemizi sağlar.

Kara Kitap'ta Celâl'in de yakalandığı uykusuzluk ve hafıza kaybı hastalıklarına eczacı da yakalanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123) Yapılan basın toplantısında eczacı ilacı dener, uyur, ama bir daha uyanamaz.

Yeni Hayat'ta eczanede satılacak ürünlerin alınacağı mekân olarak ve küçük esnaf mantığı ile hareket edişi vurgulamak, Osman'ın Mehmet'i aramak için geldiği kasabanın insanının tanıtımı için kullanılmıştır. Ayrıca bu eczaneden aldığı kara

gözlüklerin kattığı havayla o kasabadaki tuhafiyecinin yanına daha rahat gittiği belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

Kitabın başında ve sonlarına doğru bu meslek nostaljiyi, Osman'ın eski ve gerçek mahallesinin betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185)

Kitabın sonuna doğru ise bu meslek, Dr. Narin'in ihbar mekanizmasının çöktüğünün göstergesi olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

Canan'ı ararken Osman'ın ruh halinin yansıtılmasında yardımcı olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

Kar'da Ka'nın yeni tanıştığı ve Sunay Zaim'in ilk oyununun sahnelenmesi sırasında açılan ateşle vurulan Necip'in hakkında tutulan dosyasında bu mesleğin icracısını öldürme plânının bulunması ve Kars'ta çıkarılan yerel bir gazetede yazıları yayımlanan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185) Arkadaşı Ka'nın şiir defterini arayan, bir yandan da yazdığı hikâyeyi tamamlamaya çalışan kâtip yazar, Kars'a gidip onun tanıdığı herkesle iletişim kurar, bilgi toplar. Bilgi toplama işinde yardımcı dokunur diye Muhtar'ın kâtip yazarı tanıştırdığı kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 386) Ayrıca Ka'nın ona yazdıklarından bu mesleği icra eden kişinin daha önce farklı bir şekilde kurguda geçtiğini hatırlar kâtip yazar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 386-387)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un dondurma satışı sırasında ona gelen talepleri karşılaması işleminin bu mesleğe benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 187)

Ülkede yaşayan azınlıklar için uygulanan Varlık Vergisi sebebiyle pek çok kişinin iş yerini bırakıp gitmek, yakalanmamak için saklanmak gibi çeşitli zorlukları yaşamış mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri, birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

Kırmızı Saçlı Kadın'in ana karakteri olan Cem'in babasının mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9) Romanın pek çok yerinde de babasından bahseden Cem'in, anılarını aktardığı sırada bu meslek geçer.

3.1.5.5.2.4. Veterinerler

Yeni Hayat'ta Osman, Dr. Narin'in araştırmacıları tarafından tuttıkları tüm raporları, mektupları vb. belgeleri okurken, aslında yalnız olmadığını, yeni hayatı anlatan kitabı okuyup hayatı değişen pek çok kişinin olduğunu fark eder. Bu kişiler bir meslek erbabı, bazen de bu mesleğin eğitimini alan öğrencilerdir. Veterinerlik de bu amaçla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.5.5.2.4.1. Baytar

Benim Adım Kırmızı'da Üstat Osman ve Kara, katil nakkaşı bulmak için inceledikleri metinlerde at motifi üzerinden hareket ederler. At motifindeki kusuru bulduklarında katili de bulmuş olacaklarının farkındadırlar. Bu inceleme ve araştırma sırasında ellerinden geçen metinlerden birinin konusunun baytarlık, çevireninin de bu mesleğin icracısı olduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

3.1.5.5.3. Tıp Doktorları

3.1.5.5.3.1. Genel Tıp Doktorları

3.1.5.5.3.1.1. Doktor

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in abisi Nusret doktor olarak karşımıza çıkar ilk olarak ve sonrasında da onun okuldan arkadaşı Doktor Tarık. İtalyan doktor da var, Nusret Bey için Cevdet Bey'in çağırdığı. Doktorluk iki ayrı rol üstlenmiştir. Birinde Cevdet Bey'in okuyamamasından kaynaklanan statü kompleksidir. Hatta Dr. Tarık ile karşılaşması hem bu kompleksi hem de Cevdet Bey'in okuyamama sebeplerini açıklaması için sebep olarak romanda aktarılmasını sağlar. Diğerinde ise Batılılaşmayı, Batılı olmayı, Batılı gibi düşünmeyi hissettirir. "*Aklın ışığı İtalya'dadır*"¹¹⁸ diyerek İtalyan doktoru çağırır Nusret. Bir yandan da bu meslek,

---

¹¹⁸ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 79.

doktorların okumuş taifesinden olması sebebiyle aydınlanmayı ve bilgiyi de romanda rol olarak üstlenmiştir.

Romanın ikinci bölümünde ise Doktor İzac, aile doktoru olarak karşımıza çıkar, Cevdet Bey'in rahatsızlığının ciddiliği üzerine oğullarının işleri devralması gerekliliğini vurgular.

Refik'in eşi Perihan'ın babası doktordur. Perihan ne zaman sıkıntıya düşse, daralsa doktor olan babası gelir, sakinleşir, mantığını kullanmaya davet ettirilir yazar tarafından.

“Son Söz” bölümünde evin içinde yıllar içinde neler yaşandığını, en çok da Nigan Hanım'a neler olduğunun anlatımını sağlayan kişilerin mesleklerden biridir.

Sessiz Ev'de gerçek anlamıyla ve göreviyle kullanılmıştır. Ancak romanda asıl üstlendiği görev aydınları temsil etmesidir. İnsanları aydınlatmak isteyen Doktor Selahattin Bey, doktorluğu geçim kapısından çok bir araç olarak görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 55)

Zamanla onlara temas edecek, sonra insanlar fazla fazla gelecektir. Ancak doktorluk bu andan itibaren aydınlanma isteği ile cehaleti eski yeni çatışması ile aktarır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Doktorluk mesleği toplumu aydınlatmak ile ilişkilendirilir ancak bu mesleği icra ederken amacına ulaşamayacağını anlayan Selahattin Bey, bir ansiklopedi yazmaya karar verir. O, doktorluğu bilim ile ilişkilendirdiği için, var olan her olgu, olay ve bilgiyi deneyle ispat edip, insanlığa, yani ülkesinin halkına -Doğu'ya- belge niteliği kazandırarak yaşadığı toplumun insanlarını cehaletten kurtarmayı da hedefler: “... her köye senin gibi akli başında adam yollayabilsem, o adam da her akşam bütün köyü kahveye toplayıp bir saat benim ansiklopedimden bir risalecik okusa bu millet kurtulur...”¹¹⁹

---

¹¹⁹ Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 61.

Kara Kitap'ın başında Melih karakterinin, yurt dışına gidebilmek için Vasıf'ı ve onun hastalığını bahane etmesinde doktorluk mesleği ön plâna çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Celâl'in yeniden baba tarafından ailesinin apartmanına dönüşünün sebebi anlatılırken doktorların farklı yorumlamaları sonucu annesinin tam olarak neden öldüğü anlaşılammaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Doktorun nişanı üzerinden hikâyesini anlatamayan, bu anlatamamadan dolayı üzgünlüğü yaşayan insanlara örnekler verilir. Hikâyesini anlatamayan berber gibidir *“Batılılaşmış, ama pek de öyle zenginleşememiş İstanbullu bir doktor ailesinin evinde yapılan bir nişan törenini düşünün lütfen”*¹²⁰ şeklinde başlayan bir betimlemede karakterlerin hâli.

Doktorluk, kitapta adı geçen bir yazarın mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

Doktorluk, Galip'in, *“Celâl imgesinin tuhaf bir şekilde daha 'eksik' bir imgeye dönüştüğünü”*¹²¹ anlamasını sağlayacağı bir zaman dilimi olarak kullanılmıştır.

Celâl karakteri, romanın sonlarına doğru ciddi bir hafıza sorunu yaşar. Hafıza sorununa çözüm bulan kişi de hekim Dr. Cole Ridge'dir. Ancak onun ilaçlarına ulaşamadığı için Celâl, korkunç bir hafıza hastalığına yakalanır. Rüya ve Galip de ona yardım olsun diye onu ve onun hikâyelerini dinler, bazen de yazarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 403)

Bu örnekler dışında doktorluk gerçek anlamında ya da benzetme için kullanılmıştır.

Şehrikalp Apartmanından Galip'in ailesinin taşınmaları sonrası bu apartmana yerleşen mesleklerden biri olarak kitapta yer alır.

Yeni Hayat'ta bu meslek iki amaçla kullanılmıştır. Birincisi ve yoğun kullanımda olan versiyon, bir karakterin unvanı olmaktadır. Karakterin adı, Dr. Narin'dir. Unvanını

---

¹²⁰ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 244.

¹²¹ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 231.

ise askerlik zamanında alır. Romanın önemli karakterlerinden biridir. Kaymakamla ters düşmesi, oğlunu araştırması, kitap toplatması ve sonradan tekrar piyasada kendine yer bulan kitabın nasıl yayıldığını bulmaya çalışması, yayılan kitabın toplanmasına çabalaması gibi pek çok yönüyle kurgunun gelişmesine, oluşturduğu müzenin ve biriktirdiği silah koleksiyonunun romana katacağı yenilikleri ve açmazları, yeni çatışmaların ve olayların romana zenginlik kazandırmasına sebep olan karakterdir.

İkinci kullanım özelliği ise, gerçek görevini icra eden kişinin mesleğidir. Osman'ın vurulduğunu düşündüğü Mehmet'i aradığı hastanelerdeki nöbetçi doktorlar; otobüs yolculuğu sırasında rastlanan yolcuların rahatsızlıkları sebebiyle gidecekleri doktorlar; deniz kenarında düşüp yaralanan Canan'ın tedavisini yapan doktor; yine Canan hastalanıp ateşlendiğinde onu tedavi eden doktor... görevlerini yaparken bir yandan da kurguya yardımcı olurlar. Özellikle Osman'ın karşısına Samsun'da çıkan, karşılıklı bu yeni hayatı anlatan kitap üzerine mantıklı mantıklı sohbet ettikleri doktorun, yıllar sonra evlenmeyi hayal ettiği kadının yanında olduğunu öğrendiğindeki sürpriz, okuyucu için, karakterimiz için de gerçekleşir ve gittikçe yabancılaşmayı, yalnızlığı derinlemesine işleyen bir anlatı halini alır.

Kar'ın başında Kars'a yeni gelen Ka'ya emniyet müdür yardımcısının koruma isteyip istemediğini sorduğunda Ka'nın hissettikleri bu meslekle betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17) Ka'nın Şeyh Efendi'ye giderken hissettikleri yine bu meslek üzerinden benzetme yoluyla betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91) Ka'nın Kadife ile birlikte Lacivert ile buluşmadan önce, güvenlik nedeniyle Kadife'nin silah çıkardığında Ka'nın duyguları bu mesleğe benzetilerek ilişkilendirilecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 205)

Sunay Zaim'in oyunun sonlarına doğru olabileceklerden korkanlardan biri olan il sağlık müdürü bu mesleği icra eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Sunay Zaim'in Ka'ya en kötü zamanlarının anlatımı sırasında, modern sanattan anlayabilecek ya da onunla ilgileceğini düşündüğü mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır. Bu sıralanan meslekler kültür sahibi, sanatsever özelliklere sahip

olarak nitelenir ve bu mesleklerin varlığı oyuncuda üzüntü ve çaresizlik duygusunun azalmasını ya da yok olmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174)

Serhat gazetesinde Ka için yazılan ama Ka'nın söylemediği dine karşı olumsuz yorumlarla dolu yazının ertesi gün için basımına başlandığı haberini alan Ka, durumu düzeltmek ister, ancak çözüm bulamaz. Bulamayınca da toplumun hassas değerlerine muhalif olan kişilerin başına gelenler anlatılırken sıralanan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Masumiyet Müzesi'nde şeker ticareti yapan karaborsacıya verilen rapor sırasında görülür bu meslek. Bu sayede kendisini arındırmaya çalışan karaborsacıya, çocuklarının yaptıkları ile adaleti sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin, Nişantaşlıların, tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

Fusun, ehliyet alımı için birkaç hastaneden sağlık raporu almak durumundadır. Bu sırada bu meslek de sıkça kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402-403-404) Hastanede yaşadıkları ve gözlemlediklerinin anlatımı, o dönemde sağlık alanında sıkıntıların yaşandığını gösterir.

Fusun'un güzelliğinin vurgulanması, hastanedeki çalışan tüm meslek sahiplerinin onu gördüklerinde değişik ruh hallerine girmeleriyle betimlenir. Buna doktorlar da dâhildir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 404)

Kemal, kendi müzesini oluşturmadan önce dünyadaki çeşitli müzeleri gezmiş, fikir edinmiştir. Eşyaları, onların çağrıştırdıkları ona iyi gelir. Gezdiği müzelerden birisi de doktor olan Freud'un müzesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 467)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu mesleğe parayı seven bir kişinin bakış açısının verilmesi, Abdurrahman Efendi'nin köye geri dönüş sebebinin açıklanması amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Mevlut'un gittiği lisenin müdür yardımcısının ağzından anlatılan lisenin kuruluş amacıyla, istenen hedef öğrenci kitlesinin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

1971 askeri darbesinin sonucunda okulun müdür yardımcısının da fırsatçılığı ile öğrencilerin saçlarının kestirilmesinin anlatımında öğrencilerin yaşadığı üzüntünün, istisnasız herkes tarafından yaşandığının vurgulanması için, idare tarafından en beğenilen öğrenci profilinin de üzüntü içinde olduğunun belirtilmesinde araç olarak kullanılmıştır. Bu profili oluşturanlar arasında bu meslek de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Askere gittiğinde Mevlut'un muayene olması sırasında görülen meslektir.

Elindeki dergileri Mevlut'un öğrencisi olduğu okula bağışlayan mesleklerden biri olarak görülür. Dersi boş olan öğrenciler kütüphaneye götürülür ve orada onlara bu dergileri okumaları için verilir. Kurguda bulunan üst sınıf alt sınıf ilişkisi yukarı mahallede yaşayanlar için kullanılan bu meslekle ilişkilendirilmiştir. Yukarı mahallede oturanlar dergi bağışlar, orada yaşayan öğrenciler "iyi aile çocuğudur" gibi anlatımlarla bu durum tekrarlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Süleyman'a kız istemelerde tesadüfen o evlere gittikleri düşünölsün diye öne sürölen mazeret, bahane ya da mesleklerden biridir. Zira artık devrin değiştigi, kızların artık görücü usulü evliliğe karşı oldukları işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 249)

Mevlut, çocukken köpeklerden korktuğu için babası onu bu meslek yerine şeyhe götürür. Götürme şekli de bu meslekle ilişkili olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 282)

Mahinur, biraz içtikten sonra Süleyman'a söylediği incitici daha çok da aşığılayıcı sözler söyleyince Süleyman'ın tepkisinde yer alan meslekler sıralamasında, kendisini olduğundan yüksek sandığını dalga geçercesine ifade ederken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 263)

Mevlut'un eşini kaybetmesinden sonra yaşadığı tepkilerden biri kızgınlıktır. Mevlut'un kızgın olduğü mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Yıllarca kendi bahçeli evlerinde rahatça yaşayıp çeşitli bahanelerle evlerinden çıkmak zorunda kalıp, o evlerin yerine yapılan çok katlı binalarda yaşayanların

sıkıntılarının anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 452)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek romanın bir kısmında mesleki özellikleri üzerinden benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. Örneğin bu mesleğin saygınlığı bakımından kuyuculuk mesleği ile benzetme ilgisi kurulmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Böylece bu meslek üzerinden halkın kuyuculuk mesleğine ne kadar değer verdiği de anlatılmış olur.

Ayşe ile Cem'in çocuklarının olmadığı için, bu konuda çözüm aradıkları meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101) Bu kullanım şekli sıkça kullanılmıştır.

Cem'in babasının ölüm sebebini belirleyen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı, Kasaba Saatçisi ve arkadaşları ile şehrin dışında bir depo binasında içip yedikleri, kâğıt oynadıkları ve sohbet ettikleri hoş gecede katılımcılardan biri olan Can Yoldaşı adlı karakterin anlattığı hikâyede geçen meslektir. Hikâyenin özeti ise çok zor denilen bir hastalığın bu meslek tarafından teşhis edilememesinden dolayı hastanın ölmesi, ancak pancarın bu hastalığa iyi geldiğinin sonradan tesadüfle fark edilmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71-72)

3.1.5.5.3.1.2. Hekim

Cevdet Bey ve Oğulları'nda "Lokman Hekim" adı altında sağlığa iyi gelecek çeşitli öğütler gazetede reklam mahiyetinde verilmiştir.

Beyaz Kale'de Venedikli, küreğe verilmemek için hekim olduğu yalanını söyler. Böylece küreğe verilmekten kurtarır. Zamanla da çoğu kişinin hayatını hekimlik yaparak kurtarır. Ayrıca hekimlikten para da kazanmaya başlar. Gardiyanlara da bu paradan vererek, İstanbul'u gezmeye bile başlar. Ayrıca yine bu meslekten aldığı parayla Türkçe dersleri de alır. Sadık Paşa'nın rahatsızlığını da düzeltmiş olması bir süre sonra Hoca karakteriyle tanışmasına da vesile olacaktır.

Benim Adım Kırmızı'da Kara ile Şeküre'nin buluştuğu yerin hikâyesinin anlatımında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147) Buluştukları yerden bahsedildikçe bu mesleğin adı hep geçecektir.

Üstat Osman ile Kara'nın katil nakkaşı bulmak için tüm eserleri incelemeleri sırasında birbirlerine olan tavırlarında benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288)

Padişahın sevdiğini belirttiği hikâyenin kahramanları olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 293)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askere gitmeden önce yapılan muayenesinde bu meslek görevlidir.

3.1.5.5.3.2. Uzman Tıp Doktorları

3.1.5.5.3.2.1. Cerrah

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Nusret Bey 'in almak istediği tıp eğitimi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23) Paris'te bu meslekte eğitim alırken alanında uzman kişinin Nusret Bey'e yetenekli olduğunu belirtirken görülür. Nusret Bey'in iyileşip Paris'e döneceği, bu mesleği icra edeceği konusundaki hayallerinde işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)

Beyaz Kale'de küreğe verilmekten kurtulmak için cerrah olduğu yalanını söyler Venedikli. Cerrahlığı gerektiren bir durumla karşılaşınca da cerrah olmadığını söyler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13)

Masumiyet Müzesi'nde annesiyle yemek yiyen Kemal'in balık ayıklamasındaki dikkat bakımından benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

3.1.5.5.3.2.2. Çocuk doktoru

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve Kemal'in Belkıs adlı karakterin geçirdiği trafik kazasını görmeden hemen önce, yürüdükleri yerlerin betimlenmesinde Kemal'in

anılarını ortaya çıkararak meslek olarak kullanılmıştır. Bu mekânları gören Kemal, bu meslekleri hatırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.1.5.5.3.2.3. Kadın doktoru /Jinekolog

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ayşe'nin nişanına katılan üst tabaka ailenin tanıtımında kullanılmıştır. Kadriye Hanım'ın eşi bu meslekte çok tanınmış birisidir. Işıkçı ailesinin kalburüstü bir çevreye sahip olduğunun bir göstergesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 499)

Kara Kitap'ta şehrikalp Apartmanından Galip'in ailesinin taşınmaları sonrası bu apartmana yerleşen mesleklerden biri olarak kitapta yer alır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta damat olarak seslenilen Mevlut'un sınıfta hep yanında ve nde oturmak istediği arkadaşının babasının mesleği olarak görülür.

3.1.5.5.3.2.4. Kulak burun boğaz doktoru

Masumiyet Müzesi'nde Füsun'un ehliyet için alması gereken sağlık raporlarından biri için gittiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402)

3.1.5.5.3.2.5. Ruh doktoru

Masumiyet Müzesi'nde Sibel ve Kemal'in nişan törenine katılanlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78) Kemal'in içinde bulunduğu ruh halini çözebilmek için Sibel ile gittikleri doktordur. Olanları anlatmayan Kemal, bu mesleği kendisinin bile saçma olarak nitelediği cümleyle hayatından çıkarır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167-168) Bir süre bu doktorun verdiği cesaretle kendini kandıran Kemal, zamanla eski haline geri döner. Sibel aracılığıyla gittiği, sorununa çözüm bulamadığı için de bir daha gitmeyeceğini belirttiği meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169)

3.1.6. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.1. El Sanatları ve Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.1.1. Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.1.1.1. Baskı Tamamlama ve Ciltleme İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.1.1.1.1. Cilt ustası

Benim Adım Kırmızı'da Enişte Bey, torunlarını eğitim almaları için bu mesleği icra eden bir arkadaşına çırak olarak verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36-37-38)

Kara, saray nakkaşhanesine giderken gözlemediği yerleri, bir ara kendisinin de çalıştığı yeri betimlerken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

3.1.6.1.1.1.2. Ciltçi

Kara Kitap'ta Celâl'in geçinmek için çalıştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

Benim Adım Kırmızı'da dönemin usta sanatçıları, devlet yöneticileri tarafından korunur, himaye edilir, sundukları her eser için para ile ödüllendirilirler. Sanat adına olan yön, yöneticiler arasında bir yarış halini alır. Bir savaşta kaybetme, yıkılma, yağma vb. durumlarda yeni gelen yönetici ilk iş olarak saray nakkaşhanesindeki görsel sanat erbaplarına eziyet etmek ya da onları daha önceki yönetici için yapılan nakışları değiştirtip yeni yöneticinin kimliğine çevirtmek olurdu. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14-15)

O dönemde usta çırak eğitim anlayışı ile çocukluktan iş öğrenmeye başlatılır. Enişte de bu mantıkla torunlarını bu mesleğin eğitimine verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

Bu mesleği icra edenlerde hami arayışı bir çeşit kısır döngü gibi devam eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56-57) Bir başka örneği de yine romanda hami arayışıyla ancak bu mesleğin ayakta kalabileceğinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87-88)

3.1.6.1.1.1.3. Makinist

Kara Kitap'ta Rüya ile Galip'in ilk kez Celâl'i gazetede ziyaretleri sırasında önce Rüya'ya sonra da Galip'e gazeteci olup olmayacaklarını soran kişinin mesleğidir. Matbaa çalışanı olarak karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89)

Bu meslek, aşağıda belirtilen iki romanda sinemadaki filmde sorumlu, bu konudaki teknik sorun giderici şeklinde kullanılmıştır.

3.1.6.1.1.1.4. Matbaacı / Matbaacılık

Sessiz Ev'de Selahattin Bey'in ansiklopedisini bitirmeyi beklemeden yeni yazdığı Tanrı ile ilgili düşüncelerini içeren yazısının yayımlanmasını hemen istediğini mektupla bildirdiği kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Kara Kitap'ta mankencilik atölyesindeki gezide rehber gezenleri havaya sokmak için o döneme ait hikâyeler anlatır. Matbaacılık da para basmak üzerinden işlenmiştir.

Yeni Hayat'ta artırmak, çoğaltmak ve taklit etmek üzerine kullanılmış bir meslektir. Yazının bir tehdit olduğunu düşünenler karakter olarak romanda yer aldığı için temel suçlu olarak görülen matbaacı, kumpas yapan kişi ile özdeşleştirilir. Gutenberg'in icat ettiği matbaa aracılığıyla kelimelerin çoğaltılması anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 84)

3.1.6.1.1.1.6. Matbaacılık, kartvizit, davetiye dağıtım işleri

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in babasının aktif politika hayatından yakın arkadaşı olduğunu belirten ve babasının cenazesine gelerek Cem'e görüşme talebinde bulunan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Bu mesleğin sahibi daha sonra pek çok bilginin ortaya çıkmasını sağlayacak kişidir. Tabelacılık yapan Sırrı Siyahoğlu, yıllar önce kendisinin ilk cinsel deneyimini yaşadığı evin sahibidir. Aslında o gün oraya gelme sebebi de Cem'in sahibi olduğu şirketin kendisine az ücret ödemesidir.

3.1.6.1.1.2. Tabela Yazıcılar, Dekoratif Boyacılar, Gravürcüler ve Oymacılar (Asitle)

3.1.6.1.1.2.1. Tabelacı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un açacakları bozacı dükkânına isim ararken yol gösterici olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 313)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in Kırmızı Saçlı Kadın ile geceyi birlikte geçirdiği gece kaldığı ev bu mesleğe aittir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72) Ustasını baygın kuyuda bırakıp yardım için gittiği Kırmızı Saçlı Kadının evinde, onların gittikleri haberini veren kişi üzerinden bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83) Aslında Cem'in haberi yoktur ama onun bu eve gidip evden çıktığını, daha sonra da gergin hareketlerle tren istasyonuna doğru gittiğini gören Kırmızı Saçlı Kadın ustanın kuyudan çıkarılmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla bu ev ve evin sahibinin mesleği bir şekilde önemli bir noktada bulunur.

Cem'in babasının cenaze törenine gelip kendisini Cem'e tanıtmaya çalışan, babasının eski arkadaşının evini tarif etmesiyle hatıraların gün yüzüne çıkması sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136) Babasıyla aynı kadına âşık olduklarını öğrenince yaşadığı şoku göstermek istemediği meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

3.1.6.1.2. Demirciler, Alet Yapımcıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.1.2.1. Metal Parlaticıları, Taşlamacılar ve Alet Bileyiciler

3.1.6.1.2.1.1. Bileyici

Gizli Yüz'de Kadını bulabileceği umuduyla Garipler Şehrine gelen Fotoğrafçının, sabah vakti çarşı gezintisi sırasında dış mekân betimlemesinde görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

3.1.6.1.3. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elişi Çalışanları

3.1.6.1.3.1.1. Koşumcu

Benim Adım Kırmızı'da Enişte Efendi'nin, Zarif Efendi'nin cenazesine giderken tasvir amaçlı kullandığı sokaktaki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102) Böylece romanın geçtiği çevre ve bu çevrenin sosyoekonomik durumu hakkında bilgi edinilir.

3.1.6.1.4. El Sanatları Çalışanları

3.1.6.1.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.1.4.1.1. Aynacılık

Benim Adım Kırmızı'da Şeküre'nin ilk eşinin babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

3.1.6.1.4.1.2. Çilingir

Kara Kitap'ta miras işleri için babasının Melih Bey'in tapu dairesine yaptığı başvurunun cevabının geldiğini söylemesi üzerine, Melih Bey ile Galip'in birlikte gittikleri evin kapısını açtırma sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402)

Benim Adım Kırmızı'da kurgunun geçtiği dönemde sanat ve sanatçı üzerinde olan Doğu Batı çatışmasının etkisi, bazı nakkaşların gelgitli hareketler, tavırlar göstermesine sebep olur. Korkan nakkaşlar bir yandan Batılı tarzda resim yaparken diğer taraftan da Batı'nın her şeyine karşı olan katı tutumlu tavır sergileyen Nusret Hoca'nın yanında dururlar. Böylece her dönemde zarar görmeden yaşamayı hedeflerler. Kelebek'in durumu açıklanırken sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

3.1.6.1.4.1.3. Kalfa

Benim Adım Kırmızı'da usta çırak eğitimi anlayışı benimsenen Osmanlıda usta ile çırak arasındaki yeri gösterir konumdadır. Daha çok saray nakkaşhanesinde bulunan mesleklerden herhangi biri için çoğunlukla betimleme, bazen de unvan şeklinde kullanılmıştır.

3.1.6.1.4.2. Camcılar

3.1.6.1.4.2.1. Camcı

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımı sırasında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un romanın sonuna doğru son işi olan dernek müdürlüğüne başladığında derneğin hemen önünde satış yapan kestaneciyle sohbet etmek amacıyla kurduğu iletişim cümleleri içinde geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.1.6.1.4.2.2. Camcı ustası

Benim Adım Kırmızı'da Üstat Osman'ın, Kelebeğin nasıl bir usta nakkaş olduğunu anlatması sırasında kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 282)

3.1.6.1.4.3. Hassas Alet Yapımcıları ve Tamircileri

3.1.6.1.4.3.1. Çakmak tamircisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta değişen şehir silueti, yolların, güzergâhların değişimi, zabıtalara sorun çıkarması gibi etkenlerin olumsuz etkilediği bu meslek ve bu mesleğin alt çeşitlerinin yaşadıklarının detaylı anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.6.1.4.3.2. Saat tamirciliği / Saat tamircisi

Kara Kitap'ta pavyondaki hikâye anlatıcılarından biri de fotoğrafçıdır. Onun hikâyesinde geçen mesleklerden biridir. Aynı zamanda küçük esnaf olarak da kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ta Osman'ın yolculukları sırasında değiştirdiği pek çok koltuk, pek çok yolcu demektir. Her yolcuyla sohbetinde kendisini farklı bir meslek erbabı olarak tanıtır. Bir keresinde de ustasıyla saat tamir ettiğini belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un kızı Fatma'yı sevmesi bu meslek üzerinden anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

3.1.6.1.4.4. Mücevher ve Değerli Metaller ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.1.4.4.1. Gümüş ustası

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Hazinedarbaşının yanına, odasına girdikten sonraki ruh halinin yansıtıldığı sırada odanın dışında bekleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

3.1.6.1.4.4.2. Kuyumcu ustası

Benim Adım Kırmızı'da padişahın suçluları cezalandırma yönteminin anlaşılır hale gelebilmesi için hatırlatılan bir olay sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257-258)

3.1.6.1.4.4.3. Simyacı

Kara Kitap'ta gerçek göreviyle ve varlığını sorgulayan meslek olarak kullanılmıştır: “Yüzyıllardır aradıkları altını hiçbir zaman bulamayacaklarını bilememeleri de simyacıların mutsuzluğu değil, varlık nedeniydi çünkü.”¹²²

Bu meslek fotoğraf çekimi esnasında yaşananların tasviri ve benzetilmesi amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

3.1.6.1.4.5. Tekstil, Deri ve Benzer Malzemeleri Kullanan Elişi Çalışanları

3.1.6.1.4.5.1. Çıkrıkçı

Gizli Yüz'de Kadını bulmak için Kalpler Şehrine giden Fotoğrafçının etrafı gözlemi sırasında dış mekân betimlemesi için kullandığı meslektir. Fotoğrafçı ona gitmek istediği yer için bilgi almak amaçlı soru sorar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

3.1.6.1.4.5.2. Hallaç

Benim Adım Kırmızı'nın “Ben Şeytan” adlı hikâyesinde konuşurulan şeytan, insanları kandırmaya çalışmak üzerine betimlemelerini yaparken unvan olarak bu meslek edebiyatın tanınmış ismi Hallacı Mansur üzerinden kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 309)

3.1.6.1.4.5.3. Kadife ustası

Benim Adım Kırmızı'da hazinedarbaşının odasının önünün betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

Hazinedarbaşının odasına tam gireceği sırada yine bu meslek karşımıza çıkartılır. Bu meslek erbabının yüzündeki ifade Kara'yı kendine getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

---

¹²² Pamuk Orhan, *Kara Kitap*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2016, s. 79.

3.1.6.2. Elektrik ve Elektronik İşlerde Çalışanlar

3.1.6.2.1. Elektrikli Ekipman Kurulumcuları ve Tamircileri

3.1.6.2.1.1. Bina ve İlgili Elektrik Tesisatçıları

3.1.6.2.1.1.1. Elektrik tesisatçısı

Sessiz Ev'de Hasan, Nilgün'ü ve daha da önemlisi okuduğu gazeteyi milliyetçi arkadaşlarına anlatmak durumunda kalır ve tepkiyle karşılaşır. Onların konuşmasını önemsemiyor gibi görünmek için iş arayan Hasan, gazetede ki pek çok meslek adını okur. Tabii ki hiçbiri ona lâyük ve onun için değildir. Bir yandan arkadaşlarının söylediklerini dinleyip, bir yandan ellerinin titrediğini belli etmemeye çalışır; bir yandan da bu işlerden hiçbirinin ona uymadığının anlaşılmasını ister ve bu duyguyu belli eder. Bu meslek ilanlarda okuduğu ama beğenmediği mesleklerden biridir. Hayallerindeki meslek ona prestij kazandıracak bir meslek olmalıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın Mevlut'a elektrik tahsildarlığının püf noktalarını öğretirken görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

3.1.6.2.1.1.2. Elektrikçi

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve ailesi, televizyonda gördükleri kişileri, kendi hayatlarında var olan kişilere benzeterek bir oyun bulmuşlar, böylece de dünya ile aralarına bir mesafe koyduklarını düşünürler. Bu oyun sırasında benzetmede kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

Kemal'in Füsünların evinde geçirdiği zamanların, olayların anlatımında adı geçen mesleklerden biri olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 377)

Bu meslek sahibi, Kemal'e Tarık Bey'in ölüm haberini verirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 416)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın elektrik tahsildarlığı yaparken, çaldığı kapılarda kendisini tanıtmak için kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 359-

360) Bu mesleğin yapılışı sırasında Ferhat'ın Mevlut'a verdiği tavsiyelerde insanların tahsildarları kandırmaya çalışması, yalanlar söylemesi bakımından kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

3.1.6.3. Gıda İşleme, Ağaç İşleri, Giyim Eşyası ve Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.1. Ağaç İşlemcileri, Ahşap Mobilya İmalatçıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.1.1. Ahşap Mobilya İmalatçıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.1.1.1. Koltuk tamircisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta geceleri boza sattığı mekânların, sokakların gündüz pilav satarken Mevlut'a farklı gelmesinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275-276)

Bozacı dükkânı açtıktan sonra Ferhat ile Samiha'nın Çukurcuma'ya taşındıkları evin çevresi Samiha tarafından betimlenirken gözlemlenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 314)

3.1.6.3.1.1.2. Mobilya ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta ülkede yaşayan azınlıklar için uygulanan Varlık Vergisi sebebiyle iş yerini bırakıp gitmek, yakalanmamak için saklanmak gibi çeşitli zorlukları yaşamış pek çok kişinin mesleklerinden biri olarak kullanılmıştır: (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

3.1.6.3.1.2. Döşemeciler ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.1.2.1. Döşemeci

Benim Adım Kırmızı'da Kara, Enişte'sinin vefatını, kitabın ödemesini yapan hazinedarbaşına anlatmak durumundadır ancak oraya girebilmek için yardıma ihtiyacı vardır. Bu meslek ona sarayın kapılarını açacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242-243)

3.1.6.3.1.3. Marangozlar ve Doğramacılar

3.1.6.3.1.3.1. Başmarangoz

Sessiz Ev'de görölen “Cüceler Evi”nin yapımında özellikle görevlendirilen kişinin mesleğidir.

3.1.6.3.1.3.2. Marangoz / Marangozluk

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in yönettiği demiryolu tüneli inşaatında çalışan meslek erbaplarından biridir.

Sessiz Ev'de adı geçen mesleklerdendir, ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonları yoktur. Başmarangozluk şeklinde görülür. Betimleme amaçlı kullanılmıştır.

Beyaz Kale'de iki yerde kullanılmıştır. İlki kitabın başlarında veba salgınından kurtulanların paşanın düğünü için çalıştırılmaları olarak karşımıza çıkar.

İkincisi ise aslında romanda her ne kadar Orhan Pamuk böyle bir unsur yok dese de, Doğu-Batı ilişkisi açısından önemli bir semboldür. Başka bir deyişle zihniyet değişimi de denilebilir. Marangoz, romanda Venedikli kölenin isteği üzerine bir masa yaptırmasıyla görülür. Hoca başta masaya nefretle bakar, ama zamanla alışır. Onda yemek yenir, projeler bunda çizilir, hikâyeler burada tasarlanır ve yazılır. Yeni olan şeylere yaklaşım, bu mesleğin ortaya çıkardığı obje üzerinden verilir.

Benim Adım Kırmızı'da kırılan sofa penceresinin kepengini takmak üzere kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 262)

Masumiyet Müzesi'nde Tarık Bey'in ölümünden sonra Kemal'e taziye dileklerinde bulunan Rahmi Bey'in oğlunun mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 417)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek içinde bulunduğu çevreye ismini vermiştir. Bu da mesleklerin toplumdaki etkisine bir örnek olmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Mevlut'un beraber dışarı çıktığında Rayiha'dan utanıp sıkıldığında ondan ya da içinde bulunduğu ruh halinden kaçıp uzaklaşmak için yanına gittiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

Darbe sonrasında askerlerin tek otorite olmaları ve şehri değiştirip, düzene soktuklarının anlatımı sırasında görülür. Düzene girmesi gereken bölgeden gönderilen mesleklerden biri olarak görülür. Başka bir deyişle askerlere göre bu meslekler o bölgede düzeni, görüntüyü bozar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Ferhat ile işlettikleri bozacı dükkânını kapattıktan sonra oradaki malzemeleri satmak isteyen Mevlut'un, malzemelere eskici az para verince, satış için başvurduğu ikinci meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 344)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'nın hem kuyuculuk işi için gerekli malzemeleri aldığı hem de kasabaya indiğinde sohbet ettiği, yani sosyalleşme yaşadığı kişinin mesleği olarak kullanılmıştır.

Bunun dışında dış mekân betimlemesi için de kullanılmıştır. *Kırmızı Saçlı Kadının* eşini takip ederken geçtiği yerlerin betimlemesinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

Konum belirleyerek, yapı unsurlarından biri olarak görev üstlenmiştir. Olayın gerçekleştiği yeri bildirir. Cem bu yerde Turgay ile karşılaştıktan sonra tiyatro izleyecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

3.1.6.3.1.3.3. Marangoz ustası

Beyaz Kale'de veba salgınından kurtulanları yeni işlere götürmeye başlarlar. Aslında başta ne olduğu bilinmez, ama zamanla gösterişli bir düğün için çalıştırıldıklarını anlarlar. İşte bu kurgu esnasında vebadan kurtulan sağlam kişilerin emrine verildikleri mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un yaşadığı bölgenin yaşayan insan profili ciddi bir değişime uğramış, gidenlerin yerine ise kötülükleri temsil eden mesleklerle

geçinenler yerleşmiştir. Onun içinde bulunduğu yerde memnun olduğunu belirttiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

3.1.6.3.2. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.2.1. Ateşleyiciler ve Patlatma İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.3.2.1.1. Fişekçilik

Beyaz Kale'de adı belirtilmemiş, ancak o dönemlerde önemli ve hatta popüler bir iş kolu olan bu meslekte, mesleki düşmanlık ve rekabetten bahsedilerek sezdirilir. Düşünlerde ve benzeri kutlamalı törenlerde havai fişek gösterisi düzenlerler. Bu meslek, Hoca karakteri ile Venedikli köle karakterinin paşa tarafından yollarının birleştirilmesini sağlayacak ve kurgu bu iki karakterin yaşadıkları ile ilerleyecektir. Orijinal fişekler ve fişek gösterisi gerçekleştirebilmek için pek çok deney yaparlar. Hız kazanmak için de zindandan getirilen tutsaklara fişek doldurturlar.

3.1.6.3.2.2. Baskı Tamamlama ve Ciltleme İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.3.2.2.1. Matbaa işçisi

Masumiyet Müzesi'nde üniversite sınavında sorulacak soruların kitapçık hâlinde basılıp çoğaltılmasında çalışan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

3.1.6.3.2.3. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.2.3.1. Eğerci

Benim Adım Kırmızı'da Enişte Efendi'nin, Zarif Efendi'nin cenazesine giderken tasvir amaçlı kullandığı sokaktaki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102) Böylece romanın geçtiği çevre ve bu çevrenin sosyoekonomik durumu hakkında bilgi edinilir.

3.1.6.3.2.3.2. Nalbant

Benim Adım Kırmızı'da Enişte Efendi'nin, Zarif Efendi'nin cenazesine giderken tasvir amaçlı kullandığı sokaktaki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102) Böylece romanın geçtiği çevre ve bu çevrenin sosyoekonomik durumu hakkında bilgi edinilir.

3.1.6.3.2.3.3. Saraç

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kitabın birkaç yerinde çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır. Enişte Efendi'nin, Zarif Efendi'nin cenazesine giderken tasvir amaçlı kullandığı sokaktaki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102) Böylece romanın geçtiği çevre ve bu çevrenin sosyoekonomik durumu hakkında bilgi edinilir.

3.1.6.3.2.3.4. Zanaatkâr

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

Katil nakkaş, usta nakkaşların diğer meslek erbaplarından üstünlüğüne inanır ve bunu da ifade ederken bu mesleği kullanır karşılaştırma yapabilmek için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 419)

Kar'da bir alandaki uzmanlık olarak kullanılmıştır. İhtilalin yapıldığı gece, liseye girecek olan tankın hangi kapıdan gireceği anlatılırken, ana kapının bu meslek elinden çıktığından, başarısından bahsedilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 157)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman ve Mevlut'un sohbetleri sırasında, Süleyman'ın Mevlut'un oturduğu yeri tehlikeli bulması üzerine, Mevlut'un oturduğu yeri savunması ve övmesi bu meslek üzerinden olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219)

3.1.6.3.2.4. Hassas Alet Yapımcıları ve Tamircileri

3.1.6.3.2.4.1. Saatçi ustası

Benim Adım Kırmızı'da o dönem insanların paralarını saklamalarının anlatıldığı bölümde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.6.3.2.5. Su Altında Çalışanlar (Dalgıçlar ve Balıkadamlar)

3.1.6.3.2.5.1. Dalgıç

Kara Kitap'ta dalgıçlık, daha çok gizem yaratıp, kayıp olan objeleri bulan ve bunun bir hikâyeye konu edilmesini sağlayan bir meslek olarak işlenmiştir. Kitabın başında bulunan hikâyede, Cadillac'ın aranması sırasında bu meslek karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24) İlerleyen bölümlerde ise, yine başka bir hikâyede, BBC'den televizyoncuların da içinde bulunduğu kalabalık grubun, bir gece kulübünde birbirlerine anlattıkları hikâyelerden birinde, Bizans parasını bulan meslek olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147) Bir başka hikâyede ise benzetme ilgisiyle birlikte arayışa ve bulmaya araç olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271) Başka bir hikâyede de, yine denizin dibinde bir para bulan, bu paranın arkasındaki kadın yüzünün etkisiyle hikâyenin gelişimini sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 394)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Boğaz'da oluşan bir gemi kazasında batan ve içinde yirmi bin koyunun kapalı kaldığı iddiasıyla gemide araştırma yapan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 299)

Kırmızı Saçlı Kadın'da öldürülen Cem'in cesedi bu meslek tarafından bulunur. Cinayet aletinin bulunması için hâkimin bu mesleğe arama talebi çıkarması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa s. 190)

3.1.6.3.2.6. Su ve Boru Tesisatçıları

3.1.6.3.2.6.1. Tesisatçı

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in bir yandan oğlunu, bir yandan da yasaklanan yeni hayatı anlatan kitabın çoğaltılmasına, ortada yeniden gezinmesine sebep olan kişiyi, bunu okuyan kişileri bulması için tuttuğu araştırmacıların yazdığı tutanakları okuyan Osman'ın, okuduğu bu tutanaklarda geçen mesleklerden birisidir. Bu meslek kitabı okuyan gencin kaldığı yurttan karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.6.3.2.6.2. Tesisatçı ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Vediha'nın oğlu Bozkurt'un evlendiği kızın babasının mesleği olarak, tanıtma amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 453)

3.1.6.3.2.7. İmalat

Kara Kitap'ta ticaretin bir parçası olarak bu meslek yer almıştır. Satılan malın üretimi de kâr zincirinde yer alır. Bazen küçük esnaf için, bazen de karanlık sokakların düzeni için kullanılmıştır.

3.1.6.3.2.8. Kalfa

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babası gibi köylerinden gelen, İstanbul'daki hayata onlarla aynı meslekle başlamalarına rağmen onlardan farklı olarak yaptıkları işlerle gittikçe zenginleşen insanların parayı kazanmak için icra ettikleri mesleklerin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418-419)

3.1.6.3.2.9. Mermer ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un babasının mezarı için mezar taşı yaptırmayı amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca bu meslek aracılığıyla Mevlut, yaşadıkları bölgede İstanbullu olmadığı, ölenlerin hepsinin memleketinden göç etmiş kişiler olduğunu fark eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163)

3.1.6.3.2.10. Topuzcu

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.6.3.3. Gıda İşleme ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.3.1. Kasaplar, Balık Satıcıları ve Benzer Gıda Hazırlama İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.3.3.1.1. Kasap

Cevdet Bey ve Oğulları'nda zengin tüccarların yaşam tarzının anlatımı sırasında adadaki hayatın değişiminin anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

Sessiz Ev'de milliyetçi gençliğin haraç toplaması esnasında görülür. Bu meslek mahalle esnafının o dönemde yaşanan siyasal olaylarda içinde buldukları durumu anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâyeye de oluşturmak ister.

Kara Kitap'ta Galip'in trende karşılaştığı ihtiyarın ona anlattığı hikâyede, askerler atlarını Söğüt'deki salhaneye bırakırlar. Betimlenerek anlatılan kısımda icraat sahibi olan meslek ise kasaplıktır.

Bir diğer kullanım şekli ise kaçak kasaplıktır. İlk görüldüğü yer ise rehber eşliğinde gezilen manken müzesidir. Burada rehberin anlattığı hikâyeler arasında geçen bir meslektir. Sokağa çıkma yasağının olduğu zamanda geceyi, daha doğrusu geceyi

ikiye ayırmayı (yasak öncesi ve sonrası) anlatabilmek için kullanılan bir benzetmede karşımıza yine kaçak kasaplık çıkar.

Yeni Hayat'ta karakterin eski hayatından kaçışını anlatmak isterken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Kasaplık mesleği, romanda eski hayatın tasviri ve şimdiki yaşayan Osman'ın eskiden beklediği yeniyi ararken gezdiği yerleri yeni araştırma konusuyla birlikte yine yollara düşmesi sırasında gördüğü yerlerin betimlenmesi amacıyla kullanılmıştır.

Kitabın sonuna doğru ise Osman, Ratibe teyzeden bilgi edinmek için sohbet etmeye onun evine gittiğinde mahalle dedikodusu başlığı altında ön bir giriş yapar. Bu meslek de bu sırada görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

Benim Adım Kırmızı'da küçük esnafı temsil eden mesleklerden biridir. Kitabın başında da meddahın anlattığı hikâyelerden birinde hikâyenin anlatıcısı gibi görünen köpeğin betimlenmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımı sırasında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

Zarif Efendi'nin cenazesi için Eyüp'e gidilen yolun Enişte tarafından betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Batı'daki resim anlayışı hakkında katil nakkaşa bilgi veren Enişte, durumun orada normal karşılandığını sebep sonuç ilişkisiyle aktarır. Katil olduğunu artık bildiği nakkaşı sakinleştirmek için ve kitabın hazırlanışında yardım ettiğini göz önünde bulunduran Enişte'nin, bu sanat anlayışının kabulü için onu ikna etmeye çalışırken örneklendirdiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185)

Katili arayan üstat Osman ile Kara, nakkaşların at resimlerinde yaptıkları bir farklılıktan yola çıkarak ayrıntı peşine düşer. Geçmişte yapılmış birçok at resmine ve

çizimine bakarlar. Atın çiziminden yola çıkarak Frenk usulünü de irdelerler. Bu irdeme sırasında kullanılan mesleklerden biri olarak kullanılır kasaplık. Bir çeşit teknik karşılaştırma gibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287-288)

Kar'da daha çok çevre tasviri amacıyla kullanılmıştır. Bu fonksiyonun dışında ihtilalin öncesinde ihtilalin olmasını isteyen Sunay Zaim'in arkadaşı, içinde yaşadığı şehirde kötü giden bazı olayların düzeltilmesi gerektiğini belirtir. Bu kötü giden işlerden bir tanesi de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181) İhtilal sonrası bu mesleki faaliyetlerin ertelenmesi anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Masumiyet Müzesi'nde geçmişti hatırlayarak kurban bayramındaki koyunun kesimini anımsayan Kemal karakterinin, kesim sahnesini aktarırken kullandığı mesleklerden biridir. Aslında amaç, Füsün ile çocukluklarını hatırlamak ve bunu okuyucuya aktarmaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40-41) Kesilen hayvanları gören Füsün, kesilmeyenlerin başlarına gelenleri merak edince, Çetin Efendi'nin ona yaptığı açıklamada geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman, Mevlut'u Rayiha'yı kaçırmaması için harekete geçirmek adına bankerin birinin Rayiha'ya talip olup onunla Almanya'ya kaçacağı bilgisini daha da inandırıcı kılmak için yalanını detaylandırmak amacıyla bu meslekten yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169-170)

Gizli Yüz'de Kadını bulabileceği umuduyla Garipler Şehrine gelen Fotoğrafçının, sabah vakti çarşı gezintisi sırasında dış mekân betimlemesinde görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

Fotoğrafçı, Kasaba saatçisi ve onun arkadaşları terk edilmiş bir depo binasında toplanır bir yandan muhabbet eder, bir yandan oyun oynar, yer içerlerken içeri çırağı ve bir at ile giren meslektir. Bu meslek, burada kaçak et kesimi gerçekleştirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73-74)

3.1.6.3.4. Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.4.1. Ayakkabı Yapımcıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.4.1.1. Ayakkabı ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Fevziye'nin eşinin ve babasının kimler olduğu bu meslek üzerinden hızla gelişen bir sınıf atlama çizgisiyle dönemde oluşan sosyal olaylar harmanlanarak verilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402)

3.1.6.3.4.2. Dikişçiler, Nakışçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.3.4.2.1. Overlokçu

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.6.3.4.2.2. Yorgancı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sünnetlerde hokkabazlık yapan kişinin asıl mesleğidir. Oğluna da bu mesleği öğretmek istemesi ancak başarılı olamayışını anlatması, başka işler için denemeler yapması sonucunda yine hüsrarla karşılaşması üzerine oğlu için Refik'ten yardım isterken görülür. Halkı kalkındırmak isteyen Refik de bunu bir iş olarak bilir ve ne yapabileceğini düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 450)

Beyaz Kale'de kitabın adı “Yorgancının Üvey Evladı”dır. Kitabın başlamasını sağlayan, sandıkta bulunan bu kitabın başlığı bu meslek dalından alır adını.

Ayrıca romanın ilerleyen bölümlerinde, Edirne'deki hayatında ailesi hakkında bilgi verilirken, gerçekten de Hoca karakterinin üvey babasının mesleğinin yorgancılık olduğu öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49) Bu bilgiyi doğrularcasına, kitabın ilerleyen bölümlerinde tekrar da edilmiştir bu bilgi. Böylece hikâyenin kime ait olduğunu yazar okuyucusuna da anlatmış olur.

Kitabın başka bir yerinde ise, Venedikli köle karakterine atılan iftiralarından biri, bir yorgancıyı bıçaklayıp, kayıplara karışması yönünde olmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

Kara Kitap'ta Celâl'in "irticai kalıntılar" ile ilişki kurmak için iletişime geçtiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407-408)

Şehrin dilini anlamak sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve ailesi, televizyonda gördükleri kişileri, kendi hayatlarında var olan kişilere benzeterek bir oyun bulurlar, böylece de dünya ile aralarına bir mesafe koyduklarını düşünürler. Bu oyun sırasında benzetme amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askerlikteki ilk muayenesinde, garibanlık ve fakirlik kavramlarının ait olduğu mesleklerin tanımlanması ve betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

Gizli Yüz'de Kadının bir anda yok olmasının hemen ardından Saatçi'yi de kontrol eden Fotoğrafçı, onun da gittiğini bu meslek üzerinden öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

3.1.6.3.4.3. Tekstil, Deri ve benzer Malzemeleri Kullanan Elişi Çalışanları

3.1.6.3.4.3.1. Çizmeci

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.6.3.4.3.2. Derici

Benim Adım Kırmızı'da Zarif Efendi'nin cenazesi için Eyüp'e gidilen yolun Enişte tarafından betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

3.1.6.3.4.3.3. Deri elbiseci

Kara Kitap'ta Galip, Teşvikiye bölgesinin merkeziymiş gibi betimlemeler yaparak her şeyin Şhrikalp apartmanına doğru odaklandığını belirtir. Deri elbiseinin vitrinindeki mankenler de buna göre tabii ki Şhrikalp apartmanına bakar.

3.1.6.3.4.3.4. Naylon çorap imalathanesi

Kara Kitap'ta bu mekân gibi gözükse de bir meslek olarak da görülür. Kitabın başında bulunan “Boğaz’ın Suları Çekildiği Zaman” adlı bölümdeki hikâyede, suların çekilmesinden sonra Boğaziçi’nde kurulacak yeni mahallelerin betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23)

3.1.6.3.4.3.5. Tekstil imalathanesi

Kara Kitap'ta Galip’in Rüya’yı ararken, onun arkadaşlarını telefonla arayarak konuştuğu kişilerin mesleklerinden biridir. Hatta gizli yaptığını düşündüğü bu mesleğin Galip tarafından bilinmesi şaşırtıcı gelir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

3.1.6.3.4.4. Terziler, Elbise Yapımcıları, Kürk ve Şapka Yapımcıları

3.1.6.3.4.4.1. Kürkçü ustası

Benim Adım Kırmızı'nın ilerleyen bölümlerinde Başhattat Osman ile Kara'nın birlikte usta nakkaşlardan hangisinin katil olduğunu anlamaları için baktıkları metinlerden birindeki surnamenin betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.6.3.4.4.2. Terzi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda veliaht olan Reşat'ın terzisi şeklinde bir kullanımı vardır. Bu özelliğiyle meşhur olan bu meslek, çevre betimlemesinde kullanılmıştır. Bu bilginin doğruluğu kurmacayla gerçek arasında paralellik ortaya koyar. Böylece yazarın inandırıcılığı da artar.

Beyaz Kale'de veba salgınından kurtulanları yeni işlere götürmeye başlarlar. Aslında başta ne olduğu bilinmez, ama zamanla gösterişli bir düğün için çalıştırıldıklarını anlarlar. İşte bu kurgu esnasında vebadan kurtulan sağlam kişilerin emrine verildikleri mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

Kara Kitap'ta bu meslek küçük esnaf olarak kullanılmıştır. Celâl'e tarihi giysiler dikip satan da terzidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 411) Sokağın tasviri içinde kullanılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da Batı'daki resim anlayışı hakkında katil nakkaşa bilgi veren Enişte, durumun orada normal karşılandığını sebep sonuç ilişkisiyle aktarır. Katil olduğunu artık bildiği nakkaşı sakinleştirmek için ve kitabın hazırlanışında yardım ettiğini göz önünde bulunduran Enişte'nin, bu sanat anlayışının kabulü için onu ikna etmeye çalışırken örneklendirdiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185)

Katili arayan üstat Osman ile Kara, nakkaşların at resimlerinde yaptıkları bir farklılıktan yola çıkarak ayrıntı peşine düşer. Geçmişte yapılmış birçok at resmine ve çizimine bakarlar. Atın çiziminden yola çıkarak Frenk usulünü de irdelerler. Bu irdeme sırasında kullanılan mesleklerden biri olarak kullanılır terzilik. Bir çeşit teknik karşılaştırma gibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287-288)

Kar'da çevre tasviri için kullanılmıştır. Millet Tiyatrosu'nda iki sokak aşağıda Rus döneminden kalma doksan yıllık yapının, şehrin Türklerin eline geçtikten sonra içinde yaşayan ve çalışan kişilerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173- 174)

Kâtip yazar Orhan'ın arkadaşı Ka'nın şiir defterini ve yaşadıklarını araştırırken tanıştığı, ona dostluk gösteren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 388) Aslında bu araştırma sayesinde kâtip yazar da yalnızlığını gidermeye başladığını fark eder.

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek romanda giysilerin hazırlanması amacıyla bazen Batıllığı, bazen de üst sınıflara ait bir statü belirtisi olarak kullanılmıştır. Ünlü

olması, üst kesim tarafından rağbet görmesi bu açıdan değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12) Kaldı ki romanda geçen bu meslek bu üst sınıfın evine gidip orada görevini icra eder. Kişiyi kendini özel hissettirmenin bir yoludur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80) Ancak zamanla bu meslek de değişimden nasibini alır. Açılan butiklerde bu meslek icra edilir. Romanda akan zamanla, üst sınıfın değişimi yine bu meslek üzerinden açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

Bu mesleğe dair eşyalar sıklıkla romanda betimleme amacıyla kullanılır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Korkut'un düğününe gitmek için giyinmesi sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 134)

Bu meslek Mevlut ve arkadaşı Ferhat'ın askere gidene kadar işlettikleri lokantada onlardan önce yaşanmış ve orayı işletirken yaşanan olayların anlatımında tarihsel bilginin dolaylı aktarımı sırasında kullanılmıştır. Azınlıkların mecburi gidişlerinin anlatımı sırasında lokantayı devralan kişinin satış yaptığı mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in Ayşe ile nişanlanmasından önce, Ayşe'nin nişan elbisesini annesiyle birlikte diken kişinin mesleğidir. Böylece aralarındaki ilişkinin ciddi bir kurumlaşmaya doğru ilerlediği de anlatılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.6.3.4.5. Basmacı

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek tekstil işiyle ilgilenen Kemal Bey ve ailesinin hem soyadı hem de meslekleridir. Bu konuyla ilgili bilgilendirme yapılırken, bir yandan da İstanbul'un ekonomik yapısı ve gelişimi hakkında da bilgi sahibi olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

3.1.6.4. İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar (Elektrikçiler Hariç)

3.1.6.4.1. Badana, Boya ve Bina Dış Yüzey Temizliği ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.1.6.4.1.1. Boyacılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.4.1.1.1. Boyacı / Boyacılık

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

Beyaz Kale'de veba salgınından kurtulanları yeni işlere götürmeye başlarlar. Aslında başta ne olduğu bilinmez, ama zamanla gösterişli bir düğün için çalıştırıldıklarını anlamışlardır. İşte bu kurgu esnasında vebadan kurtulan sağlam kişilerin emrine verilen mesleklerden biridir. Bu meslekler de dönemin önemli iş kollarıdır.

Kara Kitap'ta bu meslek "Esrarlı Resimler" adlı bölümde, haydudun istediği ünlü ressamı onu reddedince, o da bu sefer, tabelacılara ve boyacılara başvurur.

Kar'da Ka'nın, Almanya'ya gittiği ilk yıllarda geçinmek için yaptığı işlerden (mesleklerden) biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta karargâhta cebinde radyo taşıyıp müzik dinleyenlerin mesleklerinden biri olarak betimlenir ki rahat yapılan askerliğin ifadesi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.1.6.4.1.2. Yer ve Duvar Döşemecileri

3.1.6.4.1.2.1. Duvar kâğıtçıları

Kara Kitap'ta Celâl'in İstanbul'daki afyon, esrar trafiğinin izlerini sürmek için gezindiği ve tasvirini yaptığı Tophane civarındaki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

3.1.6.4.2. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.4.2.1. Muşamba kaplamacıları

Kara Kitap'ta Celâl'in İstanbul'daki afyon ve esrar trafiğinin izlerini sürmek için gezindiği ve tasvirini yaptığı Tophane civarındaki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

3.1.6.4.3. İnşaatı Tamamlayıcı İşler ve benzer İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.1.6.4.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.1.6.4.3.1.1. İnşaatçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in İngiltere'den döndükten sonra yapması gereken mesleki süreçte kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

Muhittin'in iç dünyasının yansıtılması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

3.1.6.4.3.2. Taş Ustaları ile Taş Kesme, Yarma ve Oyma İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.4.3.2.1. Mezar taşı ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un babasının mezarı için mezar taşı yaptırması amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca bu meslek aracılığıyla Mevlut, yaşadıkları bölgede İstanbullu olmadığı, ölenlerin hepsinin memleketinden göç etmiş kişiler olduğunu fark eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163)

3.1.6.4.3.2.2. Taş ustası

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in yönettiği demiryolu tüneli inşaatında çalışan meslek erbaplarından biri olarak kullanılmıştır.

Cevdet Bey'in evlenerek taşınacağı Nişantaşı'ndaki evi Ermeni taş ustası ve kalfaları yaparken görülür.

3.1.6.4.3.2.3. Kalfa

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in evlenerek taşınacağı Nişantaşı'ndaki evi Ermeni taş ustası ve kalfaları yapmıştır.

3.1.6.4.4. Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.1.6.4.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.1.6.4.4.1.1. Kalfa

Kırmızı Saçlı Kadın'da Ayşe ve Cem'in çocukları olmayınca, Ayşe'nin içinde bulunduğu sıkıntıdan kurtulması için birlikte kurdukları şirketin kuruluşu ve şirketin yönetimi sırasında geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

3.1.6.4.4.2. Demiryolu İnşaatı Çalışanları

3.1.6.4.4.2.1. Kalfa

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in yönettiği demiryolu tüneli inşaatında çalışan meslek erbaplarından biridir.

3.1.6.4.4.3. Tuğla Örme Ustaları ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.4.4.3.1. Duvar ustası

Cevdet Bey ve Oğulları'nda demiryolu inşaatında, tünel yapımında çalışan kişilerden biridir.

Beyaz Kale'de veba salgını anlatmak ve onun gerçekliğine karakteri, okuyucuyu ikna edebilmek için mahallede yaşayan duvar ustası, ölen bir kişi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta gecekondü kelimesini ilk defa kullandığına inanılan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

3.1.6.4.4.3.2. Duvarcı (Duvarcı ustası)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babası gibi köylerinden gelen, İstanbul'daki hayata onlarla aynı meslekle başlamalarına rağmen onlardan farklı olarak yaptıkları işlerle gittikçe zenginleşen insanların parayı kazanmak için icra ettikleri mesleklerin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418-419)

3.1.6.5. Metal İşleme, Makine ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.1.6.5.1. Demirciler, Alet Yapımcıları ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.5.1.1. Bisiklet ve İlgili Tamirciler

3.1.6.5.1.1.1. Bisiklet tamircisi

Yeni Hayat'ta yolculuk sırasındaki çevre betimlemesinde araç olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 214)

Kara Kitap'ta bu meslek Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.6.5.1.1.2. Bisikletçi

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un bisikletini tamir ettirdiğini söylediği meslektir. Ayrıca sokağın betimlemesi amacıyla da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

3.1.6.5.1.2. Demirciler, Dövme ve Hadde İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.5.1.2.1. Demirci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Osman'ın metresi olmasıyla ilgili yaşadığı ikilem, utanç duygusunu bastırmak adına çevresinde metresi olan kişileri sayarken, bu kişilerin mesleklerinden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 477)

Sessiz Ev'de Selahattin Bey, her şeyin deneyle ispatlanabileceği fikrinden yola çıkıp bazı bilgilerin doğruluğunu ispat ederek ansiklopediye eklemesi için deneyler yapar. Kitabın ilerleyen bölümlerinde Selahattin Bey'in bilgilerin doğruluğunu kontrol edebilmek için kullanabileceği deney aletleri ya da onun kafasında tasarladığı aletleri yapabilmek için ihtiyaç duyduğu bir meslek erbabıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Yeni Hayat' ta Dr. Narin'in avukatlığı bırakıp, eşyalar üzerine açtığı dükkânının tanıtımı sırasında mal aldığı ürünlerle ilintili mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

Kırmızı Saçlı Kadın'da dış mekân betimlemesi için de kullanılmıştır. Kırmızı Saçlı Kadının eşini takip ederken geçtiği yerlerin betimlemesinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

3.1.6.5.1.2.2. Demirci ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta gecekondlu mahallelerinden okula gidenlerin çoğunun zamanla çalışmak zorunda oldukları için okuldan ayrılmaları öğretmenleri ve diğer öğrenciler tarafından da kanıksanmıştır. Yoklukları fark edilmeyen öğrenciler bu meslek üzerinden anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 419)

Mevlut'un yaşadığı bölgenin yaşayan insan profili ciddi bir değişime uğramış, gidenlerin yerine ise kötülükleri temsil eden mesleklerle geçinenler yerleşmiştir. Onun içinde bulunduğu yerde memnun olduğunu belirttiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'nın kuyu kazma işi sırasında sert bir kayaya denk gelmesi üzerine hazırlayacağı mekanizma için gerekli malzemelerin alınması amacıyla başvuru mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

3.1.6.5.1.3. Marangozlar ve Doğramacılar

3.1.6.5.1.3.1. Alüminyum doğrama panjur işi

Sessiz Ev'de Hasan, Nilgün'ü ve daha da önemlisi okuduğu gazeteyi milliyetçi arkadaşlarına anlatmak durumunda kalır ve tepkiyle karşılaşır. Onların konuşmasını önemsemiyor gibi görünmek için iş arayan Hasan, gazetede pek çok meslek adını okur. Tabii ki hiçbiri ona lâyık ve onun için değildir. Bir yandan arkadaşlarının söylediklerini dinleyip, bir yandan ellerinin titrediğini belli etmemeye çalışır; bir yandan da bu işlerden hiçbirinin ona uymadığının anlaşılmasını ister ve bu duyguyu belli eder. Hayallerindeki meslek ona prestij kazandıracak bir meslek olacaktır. Okurken sıralanan ancak Hasan'ın kendisini konu alanında yeterli hissetmediği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.6.5.1.4. Metal Parlaticıları, Taşlamacılar ve Alet Bileyiciler

3.1.6.5.1.4.1. Kalaycı

Benim Adım Kırmızı'nın kurgusunun yanında meddahın ya da diğer roman karakterlerinin anlattığı hikâyeler ile gelişecektir. Meddahın anlattığı hikâyenin ilerleyen bölümlerinde köpek, kendi cinsinden hayvanların seilmeme sebepleri üzerinde dururken bu meslek kullanılacaktır. Ayrıca yaşanan bu durumun ekonomik bir gelir kaynağı olma durumu da ironik olarak işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

3.1.6.5.1.5. Perakende Ticaret ile İlgili İşyeri Sahipleri

3.1.6.5.1.5.1. Demir deposu ve dökümhane sahibi

Sessiz Ev'de Metin'in arkadaşı Vedat ile yaptığı konuşma sonucunda çalışması gerektiğini, onun arkasında zengin bir gücün olmadığını belirtmek için sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.1.6.5.2. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.5.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.5.2.1.1. Kilitçi ustası

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.6.5.3. Makine Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.5.3.1. Motorlu Taşıt Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar

3.1.6.5.3.1.1. Kaportacı

Sessiz Ev'de Faruk Bey arşiv çalışması sırasında öğle tatili gelince zaman geçirmek için kahveye doğru ilerlerken, çalışma sesiyle bu meslek onun karşısına çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta gecekondu mahallesinde yaşayan ve okula gidenlerin çoğunun kaderinin bu meslek olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72) Buralardan okula gidenlerin çoğunun zamanla çalışmak zorunda oldukları için okuldan ayrılmaları öğretmenleri ve diğer öğrenciler tarafından da kanıksanmıştır. Yoklukları fark edilmeyen öğrenciler bu meslek üzerinden anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 419)

Mevlut'un beraber dışarı çıktığında Rayiha'dan utanıp sıkıldığında ondan ya da içinde bulunduğu ruh halinden kaçıp uzaklaşmak için yanına gittiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

Darbe sonrasında askerlerin tek otorite olmaları ve şehri değiştirip, düzene soktuklarının anlatımı sırasında görülür. Düzene girmesi gereken bölgeden gönderilen mesleklerden biri olarak görülür. Başka bir deyişle askerlere göre bu meslekler o bölgede düzeni, görüntüyü bozar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

3.1.6.5.3.1.2. Araba tamircisi

Kara Kitap'ta Celâl'in "irticai kalıntılar" ile ilişki kurmak için iletişime geçtiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407-408)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in babasıyla sohbeti sırasında geçen bu meslek aracılığı ile hem görgüsüzlüğün getireceği sıkıntılar hem de ülkedeki ekonomik sıkıntılar vurgulanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87-88)

Geçirilen araba kazasından sonra Kemal'in hurdaya çıkan babasının arabasını satın aldığı kişinin mesleğidir. Kemal'in araba tamircisinin orada kaza sonrası ilk defa gördüğü aracının ona hissettirdikleri, Füsun'u düşündürmesi gibi sebeplerden dolayı yaşadığı hüznün etkisinin anlatımı ve bu etkiyle arabayı satın alma kararını vermesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 469) Füsun ile geçirdikleri trafik kazası sonrasında arabasını görmeye giden Kemal'in arabasının bulunduğu mekân, onu tamir etmekte uzman kişinin olduğu mekândır. Aracın toparlanamayacak kadar kötü bir durumda olduğunun belirtilmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 469) Burada sıralanan cümlelerden sonra okuyucu bu aracın da müzeye ekleneceğini anlar.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta değnekçilerin yaptıklarının "hüner" olarak anlatıldığı bölümde, hünerden neyin anlaşıldığının açıklandığı sırada görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 347)

3.1.6.5.4. Metal Levha ve Metal İnşaat Malzemesi Çalışanları, Kalıpçılar ve Kaynakçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.5.4.1. Kaynakçılar ve Oksi-Gaz Alevli Kesimciler

3.1.6.5.4.1.1. Kaynak ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta gecekondü mahallesinde yaşayan ve okula gidenlerin çoğunun kaderinin bu meslek olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

3.1.6.5.4.1.2. Kaynakçı

Kar'da Ka'nın Lacivert ile gizlice bulunduğu yerin betimlemesinde kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

3.1.6.5.4.1.3. Bakır ustası

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın saray nakkaşhanesinde işlemesi yapılan surnamenin At Meydanında gördüklerinin anlatımı sırasında betimlediği mesleklerden birdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

3.1.6.5.4.1.4. Kalıpçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in yönettiği demiryolu tüneli inşaatında çalışan meslek erbablarından biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253)

3.1.6.6. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.6.1. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.1.6.6.1.1. Tamirci

Sessiz Ev'de zengin eğlencesi, Ceylan'ın sıkılıp eğlenmek istediğini belirtmesiyle başlatılır. (s.113) Tatminsiz olan bu gençler araba yarışı yapmaya karar verirler. Bu yarış esnasında da yolda görülen meslekler sırasıyla önünden geçildikçe sayılır ki hızlı oldukları belli olsun. Hızın betimlenmesinde görülen mesleklerden birdir.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut lisede öğrenciyken okul müdürü tarafından aşağılanarak kullanılmıştır. Öğrenciler ekonomik sıkıntılar sebebiyle bazen hem çalışır hem okurken bazısı da bir süre sonra bu koşullara dayanamayıp okulu bırakır. Okul müdürü de bu durumun ülkede bilimin gelişmesine mani olduğunu belirterek hem bu tarz meslekleri hem de o işleri meslek edinen öğrencilerini azarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Karargâhta cebinde radyo taşıyıp müzik dinleyenlerin mesleklerinden biri olarak betimlenir ki rahat yapılan askerliğin ifadesi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Gecekondu mahallelerinden okula gidenlerin çoğunun zamanla çalışmak zorunda oldukları için okuldan ayrılmaları öğretmenleri ve diğer öğrenciler tarafından da kanıksanmıştır. Yoklukları fark edilmeyen öğrenciler bu meslek üzerinden anlatılmıştır. (s. 419)

Mevlut'un Samiha ile konuşup ona açılabilmek için fırsat kolladığından artık Duttepe'de zaman geçirmektedir. O sıradaki gözlemlerinde gençliğin cuma günleri dışında camiye pek gitmediği ve caminin genel cemaatini babasının çevresi ve onun yaşındakilerin oluşturduğunu görür. Bu kişilerin meslekleri arasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 423)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının videokaseti üzerinden Kadına ulaşabileceği inancıyla işini gücünü bırakarak gittiği Garipler Şehrinde dış mekân betimlemesi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

3.1.6.6.1.2. Tamirci çarşısı

Gizli Yüz'de bu meslek, adını meslek olarak kullanımının dışında mekân olarak da, kurgusal metin yapı unsurlarından biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

3.1.6.6.1.3. Tamirci ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un yaşadığı bölgenin yaşayan insan profili ciddi bir değişime uğramış, gidenlerin yerine ise kötülükleri temsil eden mesleklerle

geçinenler yerleşmiştir. Onun içinde bulunduğu yerde memnun olduğunu belirttiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

3.1.6.6.1.4. Usta / Ustalık

Sessiz Ev'de cüce evini yapan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Hasan'ın çabuk yoldan çok para kazanma isteği bu meslek üzerinden somutlaşır. Babasının okumazsa berbere çırak verileceğini belirttiği Hasan'a göre, çıraklıktan ustalığa geçiş için en az on yıl çalışmak zorunda kalacaktır. Babasıyla birlikte ustasının da sözünü dinlemek zorunda kalacağını belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Yeni Hayat'ta Osman'ın yolculukları sırasında değiştirdiği pek çok koltuk, pek çok yolcu demektir. Her yolcuyla sohbetinde kendisini farklı bir meslek erbabı olarak tanıtır. Bir keresinde de ustasıyla saat tamir ettiğini belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48) Kitabın sonlarına doğru yolculuk sırasındaki gözlemlerinden biri olarak bisikletçi dükkânında bisiklet tamiri yapan bir usta aracılığıyla çevre tasviri yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 214)

Benim Adım Kırmızı'da sık sık karşımıza çıkan mesleklerden biridir. Yazar bu mesleğin tanımını görsel sanatlar için kurguya uygun olarak yapar: “*Gerçek hüner ve ustalık hem erişilmez bir harika resmetmek, hem de bu harikada nakkaşın kimliğini ele veren hiçbir iz bırakmamaktır.*”¹²³ Çeşitlilikle farklı mesleklerle birlikte kullanılmıştır. Genelde de uzmanlık belirtisi olarak bir sıfat biçiminde niteleme göreviyle kullanılmıştır. Kitabın başında “Katil Diyecekler Bana” adlı bölümdeki nakkaşın kendisini anlattığı bölüm buna verilebilecek örneklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24) Başka bir yerde ise ustalığı da pekiştirmek için kullanılmıştır: “*Ustalar ustası, nakşın piri Behzat'ın bir resmini ele alalım.*”¹²⁴ Kitapta nakkaşlık veya müzehhiplik gibi sanatsal işler, ustalıkla ilişkilendirileceği zaman, sıklıkla sıfat olarak kullanılmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40) Bu duruma kitapta sıklıkla rastlanır. Kara'nın saray nakkaşhanesine giderken gözlemleri

¹²³ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 26.

¹²⁴ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 25.

sırasında karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa s. 62) Bu tip örneklerden kitapta sıkça bulunmaktadır.

Devletlerin savaşları sonrasında tüm sanatçıların, alanlarında usta kişilerin başlarına gelenlerin anlatımı sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63-64)

“Ben, Köpek” adlı bölümde, köpeğin anlattığı hikâyede meddahlığı aşagılamak amacıyla kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20-21)

Bu meslek kitabın ilerleyen bölümlerinde sessizliğin, kıyamet öncesinin nitelenmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Nakkaşların lakaplarını almaları sırasında zamanı belirtmek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Katilin ruh halini tanımlaması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

O dönemde eğitim anlayışı usta çırak ilişkisiyle değerlendirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 279) Usta ile çıraklarının ilişkisinin sağlıklı yürümesinin ince bir çizgi üstünde kurulan denge gibi olduğu açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281) Kitabın başka bir yerinde Kara ile Üstat Osman’ın katili nakışlarından anlamaya çalıştıkları sırada ellerinden geçen eserleri incelemelerindeki sohbet esnasında yine bu eğitim anlayışı üzerinde kaçamak bakışlarla durulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288) Kitabın ilerleyen bölümlerinde yine bu eğitim anlayışının güzel sanatlardaki önemi vurgulanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 325-326)

Kar’da Lacivert’in diğer adı “usta”dır. Ka, Lacivert’i ziyaret edeceği zaman bunu öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Bir alandaki uzmanlık olarak romanda kullanılmıştır. İhtilalin yapıldığı gece, liseye girecek olan tankın hangi kapıdan gireceği anlatılırken, ana kapının bu meslek elinden çıktığından, başarısından bahsedilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 157)

Yine alandaki başarıyı vurgularken bu sefer başka bir meslek ile birlikte ve benzetme ilgisiyle kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 370)

Masumiyet Müzesi'nde sahte mal üretimi, çoğaltımındaki “başarı”yı vurgulamak için bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Sibel ve Kemal'in sohbetlerinde hayatın, statülerin dengede olduğunda mutluluğun yakalanacağı düşüncesinin somutlaştırması yapılırken kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

Füsun ile geçirdikleri trafik kazası sonrasında arabasını görmeye giden Kemal'in arabasının bulunduğu mekân, onu tamir etmekte uzman kişinin olduğu mekândır. Aracın toparlanamayacak kadar kötü bir durumda olduğunun belirtilmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 469) Sıralanan bu cümlelerden sonra okuyucu bu aracın da müzeye ekleneceğini anlar.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hacı Hamit Vural'ın cami yaptırırken, çalıştırdığı kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

Ferhat'ın çalıştığı Mürüvvet Lokantası'nın çalışanlarından biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239) Bazen bu lokantadaki etten sorumlu kişinin işini ağırdan alması durumunu düzeltmeye çalışırken Ferhat'ın işini ağırdan alan kişiye hitabında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

Kırmızı Saçlı Kadın'da ana karakterlerden biri olan Mahmut, yaptığı işteki uzmanlığı ile bu mesleği unvan olarak da kullanır. Böylece bu meslek isim ile birlikte sıklıkla kullanılmış olur.

3.1.7. Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler

3.1.7.1. Silahlı Kuvvetlerde Diğer Rütbelerdeki Meslekler

3.1.7.1.1. Astsubay

Masumiyet Müzesi'nde, darbe sonrası sokağa çıkma yasağının kontrolü sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 359) Kemal, Füsun, Nesibe hala ve Çetin'in

hep birlikte çıktıkları Avrupa gezisinin ilk molasında kaldıkları otelin sahibi bu meslekten emeklidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 440)

3.1.7.1.2. Başçavuş

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Mevlut'un en çok korktuğu askerde dayak yemek, bir süre sonra normal bir hal alır. Bu mesleğin uyarılarına rağmen şapkasını yanlış tutan erin dayak yemesi sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.7.1.3. Çavuş

Cevdet Bey ve Oğulları'nda iş bulmak için çalışmaya niyetliler arasından seçilen lider olarak kullanılmıştır. Ömer'in bu konudaki bilgi aktarımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek minyatürlerde motif olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290)

3.1.7.1.4. Çavuşbaşı

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kolluk kuvveti veya önemli bir saray çalışanı olarak Enişte'nin cenazesine katılıp onu onurlandıran mesleklerden birisi şeklinde kullanılmıştır. (s. Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

3.1.7.1.5. Divan çavuşu

Benim Adım Kırmızı'da, bir çeşit betimleme amacıyla kullanılmıştır. Sarayın ve çevresinin oluşturduğu gücün ve etkinin tasvirinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243) Farklı bir yerde yine betimleme amacıyla Enişte'nin cenazesindeki gözlemleri esnasında İstanbul ve onun geçmişe dönüşünün, anılarının tasvirinde sıraladığı mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 251)

3.1.7.1.6. Hazine koğuşunun çavuşları

Benim Adım Kırmızı'da, bu mesleğin görevini tam yapmaması sonucunda Kara, Hazine-i Enderun'dan aldığı sorguç iğneyi saray dışına çıkartır ve romanın kurgusu için önemli bir an yaşatılmasına sebep olur. İlerleyen bölümlerde nakkaşların kendi

aralarındaki sohbetin çok farklı bir mecraya kaymasının sebebi, bu mesleğin işini tam yapmamış olmasından kaynaklanmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

3.1.7.1.7. Şövalye

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in Erzincan civarındaki çiftlikte yaşarken hissettiği ruh halinin betimlenmesinde bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 445)

Kara Kitap'ın başında bulunan "Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman" adlı hikâyede Cadillac'ın aranması esnasında, suların çekilmesiyle, bir zamanlar ölüm cezası sebebi ile denize atılan kişilerin mesleklerinden biridir. Bu bölümde muhafız, sıfatlandırılarak, "Haçlı şövalyeleri" olarak kullanılmış, zamanda da sınırlandırma yapılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

Yeni Hayat'ta Osman'ın son yolculuğum diye nitelendirdiği ve son arayışı olan Süreyya Bey ile sohbeti sırasında görülür. Başta Süreyya Bey'in anlattıkları birbirinden bağımsızmış gibi gelir ancak bir süre sonra kilit nokta olan casusluk mesleği ile bu meslek birbirine bağlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa s. 210)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Damat ve Mevlut'un derste konuşurlarken öğretmene yakalanmaları sonucunda Mevlut'u arka sıraya oturtmaması için Damat'ın öğretmene cesurca konuşmadıklarını söylemesi bakımından benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. Oysa asıl sebep cesurluğu bakımından tıpkı bu meslek gibi davranması değildir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74) Bu durum üst sınıfa mensup öğrencilere ayrımcılık yapıldığını da gösterir.

3.1.7.2. Subay Olmayan Silahlı Kuvvetlerin Daimi Mensupları

3.1.7.2.1. Asker / Askerlik

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıklıkla işlenen, bu konuda eğitim alınan meslektir. Nusret Bey'in oğlu bu konuda eğitim alır ve bu meslekten emekli olur. Duyduğu pek çok mesleki haberi Işıkcı ailesine bildirirken ya da Cevdet Bey'den para koparmaya çalışırken romanda görülür.

Sessiz Ev'de "adam olunması" için, sakinleşip olgunlaşması için erkeklerin gönderildiği meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42) Kurgunun ilerleyen yerlerinde Turan karakteri bu meslek üzerinden babasına kızar ve bu mesleğin erkeği, insanı "adam etmeyeceğini" belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Doğan'ın bu mesleğin yapacağı darbe ile Kemalizm'in yeniden ön plâna çıkacağını, yükselişe geçeceğini belirtirken, bilimin, bilimsel bakış açısının önemli olacağına olan inancını annesine ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Recep ve İsmail'in annesinin kocası bu meslektedir. Onun bu mesleği icra ederken ölmesi annelerinin kurguya dâhil olmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

Doğan Bey'in Recep ve İsmail'i köyden getirmesinden sonra askerliğe gidişi, zaman fonksiyonundadır. Recep, Fatma Hanım'a ve eve, ev düzenine bu süreçte alışır. Babası Selahattin ile bu zaman diliminde iletişime geçmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Faruk Bey'in arşivde okuduğu metinlerde de görülen mesleklerden biridir.

Beyaz Kale'nin ilerleyen bölümlerinde, bu mesleğin cehaleti vurgulanır. Sefer sırasında uğursuzluğuna inandıkları o silah ve Venedikli, seferde onların yanında olduğu sürece kazanamayacaklarını düşünürler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102....112) Bunun dışında savaşın, seferin anlatıldığı tüm bölümlerde, asker, komutan, piyade gibi askeriyeyle ilgili meslekler kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta bu meslek, kitabın başında, Galip ile Vasıf'ın iletişimlerini açıklamak amacıyla "gizli geçit" adlı oyun aracılığıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13)

Romanı arayış teması etrafında birleştiren ve geliştiren hikâyeler ve onların betimlemelerinde askerlik ve onunla ilgili meslekler sıkça kullanılmıştır. "*Çanakkale'ye asker gönderen Gülcemal vapuru*"¹²⁵, Le Grand Pacha'nın anlatımı (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142-143-144); Milli piyango üzerine yazdığı yazıyı

---

¹²⁵ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 25.

okuyan “bir avuç asker”in de yazıya inanarak hikâyeye girmesi (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 251-252) esnasında da kullanılmıştır. Bir başka hikâyede ise, paşanın tebdil kıyafet ile gezerken benzerini görmesi üzerine kurulu olan hikâyedir ki burada subay benzetme amacıyla kullanılır: “*askerden çok pavyon kabadayısına benzeyen adam*”¹²⁶. Rüya’nın okuduğu polisiye romanlardan birinde de katil subay çıkar. Romandaki romanın karakterinin de mesleği askerlikle ilgilidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Celâl’in, ailesine karşı duyduğu öfkeyi yazılarında onları zor duruma sokacak hale getirmek üzere yansıtmaya başladığında, ailesi Celâl’in onlardan neden nefret ettiği sorusuna “...askerleri kandırarak Bolşevik ihtilalini Yeniçeri usulü bir isyanla sahnelemek istiyorlardı.”¹²⁷ şeklindeki cevabıyla Celâl’in bir aldatmacaya alet olduğu görülür. Askerlik darbeyle de ilişkili olarak sıkça kullanılmıştır. Sadece Türkiye’de değil, Irak da buna örnek olmuştur kitapta.

“Çünkü, yaşadığımız hayatın bir başkasının düşü olduğunu kanıtlamanın hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini biliyordum artık”¹²⁸ cümlesi bir yandan kitabın temel cümlelerinden biridir başkası olma, onun yerine geçebilme fikri ile; diğer yandan da kurmacanın anlatımı açısından önemlidir. Kitapta bu anlam, askerlik ve sinema ile birlikte verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa79)

“Bütün bu anılar ve anlaşılmış kişilerle kurmuştum ben O’nu. O’nun tepeme salıverdiği ve şimdi benim bakışıma dönüşen ‘göz’ün bakışında, tek tek görerek hatırladığım bütün bu kalabalıktan yapılmış bir kolajın, bir ucubenin ruhu vardı. Bu bakışın içinden şimdi, kendimi ve bütün hayatımı görüyordum.”¹²⁹ açıklamasıyla ilişkilendirilen meslekler arasında askerlik de vardır: “...ünlü yazarlar, filozofları, âlimler, kâşifler ve mucitlerin ansiklopediler ve kitap önsözlerinde okuduğum hayat hikâyeleri, bazı askerler..”¹³⁰

¹²⁶ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 283-284.

¹²⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 39.

¹²⁸ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 79.

¹²⁹ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 109.

¹³⁰ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 109.

İskender'e, İngiliz gazetecilerin gezdirilmesi, birkaç ufak tefek yardımda bulunup hikâye de anlatan kişinin mesleği emekli askerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 157-158)

Galip, kitabın ilerleyen bölümlerinde, şifre çözmeye çalışır ve bunu anlamlandırmaya çalışırken de İstanbul'u gezer, anlatır. İşte bu gezmelerden biri Galata Köprüsünde gerçekleşir. Burasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden birisi de askerliktir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Giysiyle de ilişkilendirilerek bu meslek kullanılmıştır: "*Mavi çubuklu asker pijaması*"¹³¹

Galip'in kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

Yeni Hayat'ta bu meslek, güvenliğin sağlanması için sık sık kaza mahallerinde jandarma ile birlikte; bazen sokağın, garajların ya da çevrenin tasviri sırasında; arayışları için çabalayan roman karakterlerinin özellikle de Osman'ın ülkenin doğusuna doğru aldığı yolda güvenlik, kimlik kontrolleri sırasında sıkça kullanılan meslektir.

Bu mesleğin özelliklerinden birisinin tanımlama için kullanıldığı görülür: "*Böylece, biz de kalabalığa katıldık. Saçı kurdela kız, hafif bir yaz rüzgârı gibi bir mırıldanmayla şiirini okudu. Yerli filmlerde iyi bir şarkıcı olabilecek yakışıklı delikanlı, bir askerin sınıflama titizliğiyle bölgemizden söz etti*"¹³² Yine aynı amaçla kitabın başka bir yerinde: "*Titiz bir ev kadınının dikkatini hatırlatan bir zarafet ve kurmay olmaya azimli bir askerin sınıflama tutkusuna yaklaşan bir düzenle bütün mallarını çekmecelerden, elişi torbalardan ve vitrinden çıkarıp bana gösterdi.*"¹³³

Kitabın çocuk hikâyeleri yazan karakteri olan Rıfkı amcanın "Nebi Nebraska'da" adlı kitabında, askerler, isyanı bastıran karakterler olarak ele alınmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

---

¹³¹ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 220.

¹³² Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 72.

¹³³ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 141.

Dr. Narin'e unvanı, ona askerdeyken arkadaşları tarafından verilir: "*Aslında doktor değildi. Bir vidanın sekizgen somunu, manyetolu telefonun çevriliş hızı gibi ufak tefek tamir işlerinde yararlı olan ayrıntılara dikkat ettiği için, askerde arkadaşları vermişti bu lakabı ona.*"¹³⁴

Yoğunluk ve kararlılık duygularının birleşimiyle hareket eden Osman, içinde bulunduğu psikolojik durumu bu meslekle ilgili benzetmeyle ifade eder: "*Canan'ı boynundan öptüm. Vatan savunmasına koşan bir gönüllü asker gibi aceleyle odadan çıktım.*"¹³⁵ Bu mesleği Osman, Mehmet'i bulmak için, kitabı okumuş ya da okumuş olma potansiyelini barındıran her kişiyi Mehmet'e ulaşmak adına bir araç, bir bahane olarak kullanır. "Askerlik arkadaşı" açıklamasıyla insanların dikkatini çekmeden rahatça Mehmet olma potansiyelini taşıyan tüm okurlara ulaşabilir.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kitabın başında öldürülmüş olan Zarif Efendi'nin ölüm sonrası neler olup bittiği hakkında bilgi vermesiyle ilgili anlattığı bir hikâyede örnekleme olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10) Enişte Efendi'nin Kara'yı İstanbul'a çağırması sonucu onun döndüğü İstanbul'da tuttuğu evin ev sahibesinin oğlu sayesinde Kara'nın sahiplenilmesi ve rahat bir ev yaşamı sürmesinin sağlanması söz konusu olur: "*Gözyaşlarım dindi. Burnumu sildim. Kara köpeğin bana dostlukla kuyruğunu salladığını görüp mezarlıktan çıktım. Daha sonra, baba tarafından akrabalarımın birinin eskiden oturduğu evlerden birini kiralayıp mahalleye yerleştim. Ev sahibesi kadın, savaşta Safevi askerlerinin öldürdüğü oğluna benzetti beni. Eve çekidüzen verecek, yemeklerimi yapacaktı.*"¹³⁶

Enişte Efendi, Kara'yı İstanbul'a padişahın emri ve izniyle hazırlattığı kitaba yardımcı olması için çağırır. Bilir ki Kara daha öne de bu tarz meslek, işlerle uğraşmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15) Bu mesleğin çok para kazandıracak ekonomik bir güç olduğu da vurgulanır. Şeküre'nin eşinin mesleği askerliktir. Savaşa gitmiş ve dört yıl boyunca da dönmemiştir. Kitabın pek çok yerinde bu bilgi kurguya uygun olarak kullanılacaktır. Yazar, Şeküre'yi eşsiz bırakmayı kurguya uygunluk açısından seçtiği için, askerlik bu duruma o dönem göz önünde bulundurulduğunda

¹³⁴ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 95.

¹³⁵ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 135.

¹³⁶ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 14.

en iyi meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52) Bu meslek Osmanlı'nın başarısı ya da başka bir açıdan ürkütücülüğünün somutlaştırılmasına aracılık eder: "*Acem Şahı Tahmasp, ki hem Osmanlı'nın baş düşmanıydı, hem de cihanın en nakışsever padişahıydı, bundan kırk yıl önce bunamaya başlayınca ilk iş eğlenceydi, şaraptı, musikiydi, şiirdi, nakıştı, bunlardan soğudu. Kahveyi de bırakınca kafası durdu; asık suratlı, karanlık ihtiyarların evhamlarıyla Osmanlı'nın askerinden uzak olsun diye payitahtını o zaman Acem mülkü olan Tebriz'de Kazvin'e taşıdı.*"¹³⁷

Yönetici sınıfından hamisi kalmayan görsel sanat ile ilgilenen nakkaş, müzehhip, hattat vb. sanatçıların işsiz kalması sonucu, onlardan, sanatsal ürün siparişi veren, ama aceleci davranan ve bu sebeple de sanat değeri düşük ürünlerin etrafta çoğalmasına sebep olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64) Bu meslek kitapta yıkıcı yönüyle de görünür. Devlet yöneticileri kendi kütüphanelerinde bulunanlardakinden daha süslü, daha iyi kalitede eserin, başka bir devlet yöneticisine ithaf edilmiş olmasın, öyle bir örnek kalmasın, görülmesin, bilinmesin diye askerlerine emir verilir. Askerler de emir eri olarak bu güzel, eşsiz eserleri yakıp, yıkıp harap ederler. Bu durum birkaç kere kitapta okurun karşısına çıkartılır. Yöneticinin ego ve benciliğinin yansıtılmasına da aracı olur bu meslek denilebilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78-79) Ancak bu kadar kötü olan durumun sonucunda, yazının değil, görsel sanatın kalıcı olduğu fikri de aynı anda fikir olarak ortaya atılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Bu meslek, yapılmış minyatür eserlerinde sıklıkla motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82) Bir başka yerde Leylek padişah ile birlikte savaş alanını görerek, izleyerek bunları savaş meclislerinde motif olarak işler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83-84) Kelebek ve Kara'nın Leylek'e sordukları sorular sonrasında Leylek'in kendini arkadaşlarını anlatmaya çabalaması sırasında da yine motifle ilişkili olarak geçer. Çünkü bir minyatür ustası kendisini en iyi minyatürleriyle ifade eder. Ve minyatür ustası gördüklerini anlatır. Görme ve anlatmanın etkili olduğunun da bir göstergesidir bu meslek bir anlamda. Çünkü savaş alanına giderek orada gördüklerini ilk anlatan kişidir Leylek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 393) Enişte Efendi'nin Venedik ziyareti sırasında gittiği bir evde gördüğü Batılı anlayışla

---

¹³⁷ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 56.

yapılmış resimlerdeki kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120) Batı’da da gerçekçi remin herkes tarafından kabul görürlüğünün ispatlanabilmesi için sırlanan mesleklerden biri de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185)

Kar’da bu meslek Sunay Zaim ve arkadaşı Albay Osman Nuri Çolak’ın desteğiyle yaptıkları ihtilalin uygulayıcısı, koruyucusu olmuştur. Bir çeşit kolluk gücü olmuş, bu görevle de sıklıkla romanda kullanılan mesleklerden biri olmuştur. Romanın başında Rusların yaptığı caddeye verilecek isim için kişi olarak “büyük” insan tanımlamasına sadece bu mesleğin uygun olduğu düşüncesine sahip olduğu görülür: “...Rusların açtığı beş caddeye, askerden başka büyük bilmedikleri için Kars tarihindeki beş büyük paşanın adını vermişlerdi.”¹³⁸

Bu meslek Sunay Zaim’in oyununda karakter olarak yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145-Sf 148-149-150)

Romanda İstanbul halkının askerlere bakış açısı anlatılırken bir yandan da askerliğin de bir çeşit memuriyet olduğunu düşündüklerini ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161)

Sunay Zaim’in askeri okuldan arkadaşı olan Albay Osman Nuri Çolak, ihtilal konusunda arkadaşına destek verir. Bu da demek olur ki ihtilali destekleyen ve uygulayan askerlerdir; karlar eriyince ihtilali bitiren yine askerlerdir; bu konu ile ilgili soruşturmayı yapan da bir askerdir. Soruşturmayı yapan asker hem müfettiş sıfatını da almıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

Masumiyet Müzesi’nde bu meslek sıklıkla kullanılır. İlk olarak Kemal karakterinin tanıtılması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17) Kemal’in yakın arkadaşı olarak görülen Satsat’ın Kayseri bayi Abdülkerim ile bu mesleğin icrası sırasında tanışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27) Kemal’in bir başka arkadaşı bu meslek icrası sırasında tanıştığı yakını olur ve romanın ilerleyen bölümlerinde Füsün’un boşanmasında avukatı olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429) Kemal’in abisiyle gittiği maç dönüşünde Fenerbahçe’nin şampiyonluğunu kutlamak için

---

¹³⁸ Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 25.

gittikleri yerde beraber içip sohbet ettikleri kişilerden biri babalarının bu meslek icrası sırasında tanıştığı yakın arkadaşıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47) Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir ki Kemal'in babasının yakın arkadaşının tanıtımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103) Nişan töreninde Kemal'in Füsun'u görebilmek için salonun arka taraflarına doğru gittiğinde Sibel'in daha önce anlattığı bir anıda adı geçen ve nişanda karşılına çıkan Sibel'in aile dostlarından birinin anlatımında kullanılmıştır. Bu anlatı sırasında askerliğe dair farklı makamlar, rütbeler de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Tarık Bey'in Çukurcuma'dan satın alıp oturduğu evin alt katında yaşayan ve Füsun ile yakın arkadaşlık eden Ayla adlı karakterin nişanlısı bu meslekle ilgilidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273) Kemal'in sürekli Füsunların Çukurcuma'daki evine gitmesi, mahallelinin onun hakkında konuşmasına sebep olur. Mahallelinin Kemal hakkında yaptığı dedikodularda adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271)

Romandaki zaman kavramı televizyonla örtüştürülür. Onun kapanma saatinde bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275-276)

Romanda iki ayrı askeri darbe kullanılır. Ancak kurguya direkt giren 1980 darbesidir. Evlere giriş çıkış, sokağa çıkma yasağı saatle başlar ve sokağın kontrolü bu meslektedir. Bu yönüyle sık sık romanda bu meslek görülür.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, romanda askeri darbelerin yapılması, şehrin kontrol altına alınması, denetimlerin yapılması, evlerin aranması sırasında sıklıkla kullanılmıştır. Bu mesleğin koruyucu güç dışında siyasi bir otorite olduğu sıklıkla yaşanan yıllar içinde romanda işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa: 46-47) Darbe sonrası otorite de yine kendisini sosyal yaşamda ciddi bir şekilde hissettirir ki bu meslek satıcılık mesleğine zor zamanlar yaşatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78) Bunun dışında Mevlut'un okuluna gelip, öğrencilerin saçlarının kesilmesinde de etkin rol üstlenir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79) Dolayısıyla gençlerin psikolojilerini, onların apolitik olmasına rağmen, bozar bu meslek: *"Ne yazık ki ben de askerleri görünce korkuya kapılarak saçlarımı kestirdim. Saçlarım kesilince daha*

da çirkin gözükmeye başladım ve asker korkusuyla hemen otoriteye boyun eğip kendi ayaklarımla tıpış tıpış gidip berberin sandalyesine oturduğum için kendimden daha da nefret ettim."¹³⁹ Otoritenin bir başka yansıması ise, Rayiha'nın Mevlut'un haberi olmadan, bu mesleğin uyarısı sebebiyle seçmen kaydına kendilerini kayıt ettirmesiyle görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

Rayiha'yı kaçırmak için yola çıkan Mevlut ve Süleyman'ın yemek yedikleri sırada darbenin olumsuzluğundan bahseden Mevlut'a Süleyman'ın karşı çıkıp fikirlerini, 1980 darbesi sonrasında ülkenin düzene girdiğinin hem sebebini hem de örneklerini vererek açıkladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Duttepe'de gerçekleşen çatışmalarda da polis ile birlikte görev alır.

Mevlut'un askere gidişi ve orada yaşadığı ilk muayene süreci, askerlikte de torpil işlediğinin zenginlere verilen sağlık raporlarıyla askerliklerini yapmamalarından, kendisi garsonluk yaptığı için orduvinde görevlendirildiğinden bu mesleğe dair pek çok zorluktan kurtulduğunu anlatır. Liseden arkadaşı da kuaför olması bakımından kendisini şanslı görür.

Bu meslek itaat etme özelliği sebebiyle İstanbul'da zengin olmanın tek yolu olarak benzetme ilgisiyle kullanılmıştır: *"İstanbul'dan çıkardığım ders, orada tutuna bilmek için insanın köyden yanında asker gibi getireceği, işçi gibi çalıştıracağı en azından üç erkek çocuğu olması gerektiğidir."*¹⁴⁰ Hacı Hamit'in de zengin olma yolu bu mantıktan geçer: *"Bu işi en iyi Rizeli Hacı Hamit Vural büyüğümüz yaptı. Köyden getirdiği bekârları hem inşaatlarında, fırınlarında çalıştırıp onlara ekmek verdi (aslında ekmekleri de onlar pişiriyordu), hem de onları asker gibi kullanıp arsalarını, inşaatlarını korudu. Aslında, Rize'nin köyünden gelmiş Rızaları şehirde hemen öyle asker gibi kullanmak kolay değildir."*¹⁴¹ Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

¹³⁹ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 79-80.

¹⁴⁰ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 47.

¹⁴¹ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 106.

Ferhat'ın kismet satıcılığı sırasında kazanana çıkan ödüller içinde sıralanan ödüllerden biridir bu meslek: “*Kutuda cazip hediyelerle -plastik askerler, cikletler, taraklar, futbolcu resimleri, el aynaları, bilyeler- büyük bir plastik futbol topu görmüştü Mevlut.*”¹⁴²

Mevlut, Rayiha'ya askerdeyken de sürekli mektup yazar. Romanın ilerleyen bölümlerinde bu mektupların Rayiha'ya mı yoksa Samiha'ya mı yazıldığı hep bu askerlik döneminde yazılanlar üzerinden sorgulanacaktır.

Elektrik tahsildarlığı yapan ve ikili oynadığı Ferhat tarafından düşünülen kişinin lakabıdır. Romanda Ferhat'ın yanında son görülen kişi de odur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373; sayfa 378-379-380)

Kırmızı Saçlı Kadın'da, bu meslek tarafından eczaneden alınan Cem'in babasının eve gelememesini yaşadığı ilk andır ve bu zor anlarda annesinin tavrı da destekleyicidir, diğer gidişi gibi değildir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

Bu meslek kuyuculuk için gidilen Öngören Kasabasında bulunan asker sayısının fazlalığının sebebinin açıklanmasında görülür. Dolayısıyla da kurgu Öngören'de geçtiği sürece kullanılmıştır: “*Öngören'in talihsizliği asker nüfusuyla ezilmiş olmasıydı. II. Dünya Savaşı'nda Almanların Balkanlar, Rusların Bulgaristan üzerinden saldırısına karşı İstanbul'u savunmak için büyük bir piyade tugayı burada konuşlandırılmış ve sanki unutulmuştu.*”¹⁴³ Bunun bir iyi tarafı kasabanın ekonomisinin bu mesleğe dayanmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Bu meslek edebi metinlerin yapı unsurlarından birini oluşturur, zamanı: “*Liseyi bitirene kadar Mahmut Usta babasına çıraklık etmiş, askerden sonra bostan ve gecekondulu kuyularının en çok açıldığı 1970'lerde kendisine bir at arabası almış ve babası ölünce işi kendi sürdürmüştü.*”¹⁴⁴ Aynı fonksiyonla Cem'in babasını görmesi de bu meslekle ilişkilendirilerek zamana döndürülür. Bir başka örnek Cem'in çalışma hayatına başladığı zamandır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

¹⁴² Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 81.

¹⁴³ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 21.

¹⁴⁴ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 35.

Mahmut Usta'nın çadır tiyatrosuna kötü gözle bakmasının sebebini bu meslekle örneklendirerek açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Darbe zamanında bu mesleğin yasaklamalarının kuyuculuk mesleğini zora sokar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Gülcihan Hanım'ın Cem'e oğlunun dünya görüşünün yaşı genç olduğu için değişkenlik gösterebileceğini anlatması sırasında bu meslekten yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

Hatıraların Masumiyeti'nde, Kemal'in Füsun'a temas eden her objeyi toplama merakı askeri darbenin olduğu zaman da devam eder. Gece yasağının uygulandığı süreçte bu meslek tarafından durdurulur Kemal ve şoförü. Kemal'in Füsun'un evinden aldığı ayva rendesine el konulur. Rendeye el konulması ve onun geri alınması sürecinde bu meslek görülür. Kimlik kontrolünden ve Füsun'un evinden aldığı rendeye el konulduktan sonra gidebilecekleri söylenmesine rağmen Kemal, arabadan iner. Bu meslekten rendeyi almak için uğraşır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

3.1.7.2.2. Bostancı

Beyaz Kale'de, padişahın rüya görmediği bir günün ertesi bostancı karakteri iyi rüya gören birilerini aramak göreviyle romanda yer alır. Bu sayede her sabah rüya yorumlanması bir alışkanlık haline alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Padişahın katılımıyla gerçekleşen av töreninde görevlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

Benim Adım Kırmızı, Osmanlı döneminde geçince sarayda ve kentte güvenliği sağlayan kişiler de bostancı olmakta. Bu meslek kurguya göre daha çok saray güvenliğinin sağlanması yönüyle ön plâna çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Kitabın başında ise Erzurumlu Nusret Hoca'ya inanan taraftarlardan oldukları belirtilen mesleklerdendir. Bu durum meddah tarafından bir köpeğin ağzından

anlatılarak hikâye edilirken, aslında toplumsal bir soruna da bu meslek üzerinden değinilmiş olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

3.1.7.2.3. Cengâver

Yeni Hayat'ta savaşçı karakterlerin ön plâna çıktığı hikâyelerde kullanılmasıyla karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

Benim Adım Kırmızı'nın başında öldürülmüş olan Zarif Efendi'nin ölüm sonrası neler olup bittiği hakkında bilgi vermesiyle ilgili anlattığı bir hikâyede örnekleme olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

Kitabın ilerleyen bölümlerinde yapılan minyatür eserlerinde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 324)

Katilin kim olduğunu anlayan Kara'nın nakkaşları bir araya getirmek için uğraşları sırasında Leylek ve Kelebek ile yarı dövüşür yarı oynar bir hâle geldiklerinde Kelebek'in hem sorduğu hem de anlattığı Şehname metnindeki bir mecliste geçer bu meslek. Bu sayede üçü de bir anda sakinleşir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 397)

Kar'da Lacivert'in Ka'ya anlattığı Firdevsi'nin "Şehname" adlı eserindeki bir hikâyede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76-77)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem adlı karakterin çalıştığı kitapçıda okuduğu romanların karakteri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Üst kurmaca olarak kullanılan "Şehname"de geçen Rüstem ile Sührab'ın hikâyesinde geçen dövüş sahnesinde, savaşçı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110)

3.1.7.2.4. Er

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in çevre betimlemesinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120)

Sessiz Ev'de Turan'ın babasının, onu adam etmeleri için gönderdiği yerdeki yaşam koşulları için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Yeni Hayat'ta çevre ya da olayın betimlenmesinde kullanılmıştır.

Kar'da, Sunay Zaim ve onun tiyatro grubunun oynadığı oyunda gelişen olaylar salonda gergin bir atmosfer oluşturur. Ancak bu gergin dalgalanmalardan etkilenmeyen, korkmayan mesleklerden biri olarak kullanılır. Korkunun yaşanmamasının sebebi, romanda bu mesleğin sahne arkasında beklediklerinin belirtilmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Bu meslek Sunay Zaim'in oyununda karakter olarak yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145-146-147-149)

Masumiyet Müzesi'nde, darbe sonrası sokağa çıkma yasağının kontrolü sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 358; sayfa 360)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta askerlik sırasında torpilin gerekliliğinin vurgulanması sırasında nitelenen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154-155)

Kurguda bazen komutanların tavırlarının olumsuz sonuçlar vermesi bu meslek üzerinden işlenir. Burada yaşananların mantığı yoktur fikri de bu tavırlar sebebiyle ortaya atılır bu meslektekilerce. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

Karargâhta cebinde radyo taşıyıp müzik dinleyenlerin mesleklerinden biri olarak betimlenir ki rahat yapılan askerliğin ifadesi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Patron ve işçi ilişkisini ast üst ilişkisine benzetme yoluyla kullanımında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290-291)

Kırmızı Saçlı Kadın'da, bu askeri meslek daha çok Öngören Kasabasında gezen, bazen taşkınlık çıkararak, askerliğin ereklerini yerine getiren kişiler olarak aktarılır. Kasabanın hayatından yansımalarıdır fonksiyonları.

Mahmut Usta'nın çadır tiyatrosuna gidişi bu meslek üzerinden benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Turgay'ın ahlâki değerlere uymadığı, onun karısını aldattığı gibi onu karalamak amaçlı düşünceleri kafasında kuran Cem'in bu meslek üzerinden de düşüncelerini desteklediği görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Dış mekân betimlemesi için kullanılır. Geçmiş Öngören ile otuz yıl sonraki Öngören'in karşılaştırılması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

Gülcihan Hanım'ın oğlunu babasına babalık davası açması için onu ikna etmeye çalıştığı süreçte oğlunun annesine ettiği hakaret sözleri arasında bulunan sözlerin, daha çok bu mesleği yapanlarca kullandığının tespiti yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 186)

Hatıraların Masumiyeti'nde, Kemal ve şoförünün askerlerce durdurulması ve kimlik kontrollerinin yapılmasından sonra onlara kimliklerini iade eden askerliğe dair meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

3.1.7.2.5. Gladyatör

Masumiyet Müzesi'nde futbol maçındaki oyunculara gösterilen şiddeti benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46)

3.1.7.2.6. Muhafız

Kara Kitap'ın başında bulunan "Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman" adlı hikâyede Cadillac'ın aranması esnasında, suların çekilmesiyle, bir zamanlar ölüm cezası sebebi ile denize atılan kişilerin mesleklerinden biridir. Bu bölümde muhafız, sıfatlandırılarak, "Haçlı muhafızı" olarak kullanılmış, zamanda da sınırlandırma yapılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

Kitabın ilerleyen bölümlerde IV. Murat'ın tebdil-i kıyafet gezerken korunması için yanında bulunan korumaları için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 228)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, Enişte'nin ilk elçilik göreviyle Venedik'e gönderildiğinde, padişahın Kıbrıs'ı istemesi emrini Venediklilere iletildiğinde karşılaştığı zor durumdan kurtulmasını sağlayan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106-107)

Üstat Osman ile Kara'nın katil nakkaşı bulmak için metin incelemeleri sırasında, Üstat Osman'ın görmekte zorlanmaya başlaması üzerine Üstat Osman Kara'ya metinleri anlattırmaya başlar. Anlattırmaya başladığı ilk metinde bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 350-351)

3.1.7.2.7. Jandarma

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin ile Mahir Altaylı'nın Türkçülük üzerine sohbetleri sırasında Türklerin zarar görmesine örnek olarak bu mesleğin öldürülmesi gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Sessiz Ev'de, Hasan'ın Nilgün'e saldırması üzerine bu meslek görevini yapar. Hasan'ı her yerde arar. Hasan ise gördüğü her jandarma sanki onu tutuklayacakmış gibi onlardan korkar.

Yeni Hayat'ta, trafik polisleri ile birlikte jandarma da kitapta karşımıza belli bir amaç için çıkar. Zira kaza bu romanın ince detaylarından biridir. Karakterlerimizin arayış ya da bekleyişlerinden biridir ve bunun haberini de tabii ki en iyi trafik polislerinden ve jandarmalardan alırlar. Kazalarda jandarma hem düzeni sağlamak hem de güvenlik için kullanılmıştır. Dr. Narin ve bayilerin kaymakamla yaşadığı sorun ve gruplaşmanın sonucunda çıkma ihtimali olan ayaklanmayı bastırarak meslek, jandarmadır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, polisin alanı dışında kalan bölgelerde koruyucu ve denetleyici kolluk kuvveti olarak kullanılmıştır. Rayiha ile Mevlut kaçtıklarında onları durdurabilen, gecekonduların sahibinin evi yıkılacağı zaman devlet görevlilerinin yanında olan, askerliğe gençleri davet eden kâğıtları veren görevlerde bulunur.

Kırmızı Saçlı Kadın'da, bu meslek, askerlerin taşkınlıklarını, yanlış davranışlarını toparlayan askeri meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21-22)

Kırmızı Saçlı Kadının kocasının, politik hareketlerin yoğun yaşandığı dönemlerde çatışma yaşadığı askeri meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Dış mekân betimlemesi için kullanılır. Geçmiş Öngören ile otuz yıl sonraki Öngören'in karşılaştırılması sırasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

3.1.7.2.8. Nöbetçi

Kara Kitap'ta askeri görevle ilgili kişi olarak kullanılmıştır.

3.1.7.2.9. Piyade

Beyaz Kale'de savaşın, seferin anlatıldığı tüm bölümlerde, yaptığı hamlelerle başarısız olan askeri meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Benim Adım Kırmızı'da, bu meslek minyatürlerde motif olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290)

Kırmızı Saçlı Kadın'da, Öngören'in bu kadar askerle dolu olmasının sebebi açıklanırken görülen askeri meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

3.1.7.2.10. Rampacı

Beyaz Kale'de Venediklinin seyahat ettiği gemiye Osmanlıların saldırması sırasında bu meslek, Venediklinin gemisine ayak basan ilk meslek olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

3.1.7.2.11. Savaşçı

Benim Adım Kırmızı'da daha çok çizilen resimlerde, minyatürlerde motif olarak kahramanlığı temsilen kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

Enişte'nin kızı Şeküre'ye damat aldığı kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. Kızının içinde bulunduğu medeni hâlin açıklanması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32) Şeküre'nin eşinin mesleği askerliktir. Savaşa gitmiş ve dört yıl boyunca da dönmemiştir. Kitabın pek çok yerinde bu bilgi kurguya uygun olarak kullanılacaktır. Yazar, Şeküre'yi eşsiz bırakmayı kurguya uygunluk açısından seçtiği için, askerlik bu duruma o dönem göz önünde bulundurulduğunda en iyi meslektir. Ayrıca bu mesleği icra eden pek çok kadının Şeküre ile aynı durumda olması da, romana göre o dönemin toplumsal bir sorunudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

Kadının Osmanlı görsel sanatlarındaki yeri, bu meslek üzerinden karşılaştırılarak işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51)

Bu mesleğin çok para kazandıracak ekonomik bir güç olduğu da vurgulanır. Başta bu mesleği duyan kişi fakirliği düşünürken, aksine çok para kazandırıp sınıf atlatacak bir meslek olabileceği gözler önüne serilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

Katilin kim olduğunu anlayan Kara'nın nakkaşları bir araya getirmek için uğraşları sırasında Leylek ve Kelebek ile yarı dövüşür yarı oynar bir hâle geldiklerinde Kelebek'in hem sorduğu hem de anlattığı “Şehname” metnindeki bir mecliste geçer bu meslek. Bu sayede üçü de bir anda sakinleşir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 397)

Kar'da Lacivert'in Ka'ya anlattığı Firdevsi'nin “Şehname” adlı eserindeki bir hikâyede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Duttepe ile Kültepe arasındaki mücadeleyi yapan kişiler için benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Kırmızı Saçlı Kadın'da daha çok Mahmut Usta'nın çırağı Cem'e anlattığı hikâyelerin kahramanı olarak kullanılmıştır. Roman boyunca Mahmut Usta'nın anlatıcı özelliği ön plâna çıktıkça hikâyelerle beraber bu mesleğin kullanımı da artar. Özellikle “Şehname”den parçalar anlatılırken sıklıkla görülen meslektir.

Cem'in çadır tiyatrosunda izlediği “Şehname” adlı eserden alıntılanan Rüstem ile Sührab'ın savaşını oyuncular sahnede canlandırırken kullanılan savaşa dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65-66)

İçinde pek çok meslek ve üstlendiği farklı anlamların olduğunun belirtildiği “Şehname” adlı metni okuyan Cem'in bu meslekle birlikte diğer tüm unsurlarıyla kendi hissettiği anlarla kendisini bütünleştirdiğini anlattığı sırada kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

3.1.7.2.12. Silahşör (Silahşor)

Kara Kitap'ın başlarında Celâl yazar olarak kendisini tanımlamaya çalışırken bu meslekten yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 43)

Yazarın “Üç Silahşörler” adlı bölümde açıkladığı üç duayen yazar, kalem ustası için nitelenen benzetme amacıyla da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Yeni Hayat'ta Rıfki amcanın yazdığı “Mari ve Ali” adlı hikâyede geçen karakterdir. Bu hikâyenin başlığını duyar duymaz Canan hemen metni okumaya çalışır. Böylece aslında Rıfki amcanın hikâyelerinin çocuklar tarafından ne kadar sevildiği, ilgiyle okunduğu anlaşılır. Bu meslek o dönem çocuklarını heyecanlandırdığı için Rıfki amca da hikâyesinde onu kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Osman ve Canan'ın Rıfki amcanın çizdiği ve yazdığı hikâyedeki Mari ve Ali gibi kendilerini görmeleri ve tıpkı hikâyedeki gibi pek çok meslekle karşılaşmalarını anlattıkları bölümde anlatılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92-93)

Benim Adım Kırmızı'da Enişte'nin ilk elçilik göreviyle Venedik'e gönderildiğinde, padişahın Kıbrıs'ı istemesi emrini Venediklilere iletildiğinde karşılaştığı zor durumdan kurtulmasını sağlayan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106-107)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta tahsildarlık işini yaparken Ferhat'ın bu mesleğe hareket etmesiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in çadır tiyatrosunda izlediği “Şehname” adlı eserden alıntılanan Rüstem ile Sührab'ın savaşını oyuncular sahnede canlandırırken kullanılan savaşa dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

3.1. 7.2.13. Sipahi

Sessiz Ev'de, Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerdendir. Genelde görevlerini yerine getirmemeleri bakımından yaşadıkları anlatılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek minyatürlerde motif olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290)

Enişte'nin kızı Şeküre'ye damat aldığı kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. Böylece karakter savaş yüzünden gider ve geri gelmez ki bu kurgu için aranan meslektir: “İstanbul'u terk etmesinden üç yıl sonra kızımın en güzel yaşında, bir sipahi ile

evlendiğini, bu akli bir karış havada savaşçının kızına iki oğlan çocuk doğurtuktan sonra sefere çıkıp bir daha dönmediğini ve dört yıldır ondan kimsenin haber dahi olmadığını şimdi Kara'nın da bildiğini sanıyorum.”¹⁴⁵ Aynı olay romanda Şeküre'nin tarafından da anlatılırken bu meslek eşinin mesleği olarak vurgulanır: “Belki sezmişsinizdir, babam beni çok sever. Benden önce üç oğlu olmuş, ama Allah onların canını teker teker almış da ben kıza dokunmamış. Babam üzerime titrer, ama onun seçtiği bir adamla evlenmedim ben; kendi görüp beğendiğim bir sipahiye vardım. Babama kalsa beni vereceği adam hem en büyük âlim olacak, hem nakıştan, sanattan anlayacak, hem güç iktidar sahibi olacak, hem de Karun gibi zengin olacaktı ki, böyle bir şey onun kitaplarında bile olmayacağı için ben yıllarca evde oturup bekleyecektim.”¹⁴⁶

Bu meslek kıyafetnelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Bu meslek “kavuk kimin” adlı bir oyunda da kullanılır: “Kelebek ile Kara gece yarısı geldiler, resimleri tek tek yere dizdiler ve hangi resmi kimin çizdiğini söylememi istediler. Çocukluğumuzda 'kavuk kimin' oynardık; ona benziyordu: Kâğıtlara hocanın, sipahinin, kadının, cellatın, defterdarla kâtibin külahları, kavukları çizilir, sırtı çevrili başka kağıttaki görülmeyen adlarla birleştirilmesi istenir.”¹⁴⁷

Kırmızı Saçlı Kadın'da, bu meslek eski bir geleneğin hatırlatılması yoluyla, Kırmızı Saçlı Kadının kocasının ölümünden sonra kardeşi Turgay ile evlenmesini açıklamak için kullanılmıştır: “Bizimkilerin arasında kalınca, tıpkı Osmanlı zamanında İran'la savaşa gidip hiç geri dönmeyen sipahilerin karılarına yapıldığı gibi bir süre sonra küçük kardeş ile evlendim.”¹⁴⁸

¹⁴⁵ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 32.

¹⁴⁶ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 51.

¹⁴⁷ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 391.

¹⁴⁸ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 176.

3.1.7.2.14. Süvari

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kitabın ilerleyen yerlerinde, yapılan minyatür eserlerinde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323) Bu minyatür motiflerinden Kara ile Üstat Osman, Hazine-i Enderun'daki araştırmaları sırasında sıklıkla karşılaşırlar. Bu karşılaşmaların sonucunda da bir çıkarımda bulunur Başhattat Osman: *"Bazen de Üstat Osman 'Ya!' diye bir nida çıkarıyor da ben onun neye şaştığım anlayamayıp susuyordum. Bazı resimlerdeki sayfa düzenine, ağaçların ve süvarilerin istifine başka ciltlerde, bambaşka hikâyelerin başka meclislerinde de rastladığımızı resimleri açıp bana göstererek hatırlatıyordu. Nizami'nin Hamse'sinin tâ Timur'un oğlu Şah Rıza zamanında, yani neredeyse iki yüz yıl önce yapılmış bir cildindeki bir resimle, Tebriz'de yetmiş seksen yıl önce yapıldığını söylediği bir başka ciltteki bir resmi birbirleriyle karşılaştırıyor ve nakkaşların birbirlerinin eserini hiç görmeden aynı resmi çizmelerindeki hikmeti soruyordu bana ve sonra cevabı kendi veriyordu: 'Nakşetmek hatırlamaktır.'*"¹⁴⁹ Bu meslek aynı zamanda Üstat Osman'ın katili bulmasını sağlayacak ince çizim ayırımını fark etmesini de sağlayacak; böylece roman sonuç bölümüne doğru evirilecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 344...356)

Kelebek ve Kara'nın Leylek'e sordukları sorular sonrasında Leylek'in kendini arkadaşlarını anlatmaya çabalaması sırasında da yine motifle ilişkili olarak geçer. Çünkü bir minyatür ustası kendisini en iyi minyatürleriyle ifade eder. Ve minyatür ustası gördüklerini anlatır. Görme ve anlatmanın etkili olduğunun da bir göstergesidir bu meslek bir anlamda. Çünkü savaş alanına giderek orada gördüklerini ilk anlatan kişidir Leylek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 393) Bu durumun ilk olması da ayrıca artık başka bir gözden savaş meclisinin çizilemeyeceği algısını da oluşturmasına neden olur: *"... bundan sonra savaş meclislerinin eskisi gibi resmedilmeyeceğim, gururla söyledim. Artık, karşılıklı düzgün dizilmiş iki ordunun süvarilerini aynı kalıbı bir tersine bir yüzüne çevirip resmetmek olmaz, dedim. Bundan sonra Âli Osman'ın nakkaşhanelerinde savaş meclisleri, benim gördüğüm ve resmettiğim gibi orduların, atların, zırhların ve kanlı ölülerin birbirlerine karışmasıyla çizilecek! 'Nakkaş kendi gördüğünü değil, Allah'ın gördüğünü resmeder,' dedi Kelebek, kıskançlıkla. 'Evet,*

¹⁴⁹ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 325.

*ama,' dedim, 'yüce Allah da bizim gördüğümüzü görüyor zaten.' 'Allah bizim gördüğümüzü de görüyor elbette, ama bizim gibi görmüyor gördüğü şeyi,' dedi Kelebek beni azarlar gibi. "*¹⁵⁰

Kar'da, betimleme amaçlı Puşkin'den birkaç kere bahsedilir. Yıkımdan kurtulan Puşkin'in Kars yolculuğunda kaldığı evin ve eve bağlı diğer binaların tarihsel süreçte başından geçenlerinin anlatılması sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 291) Lacivert'in yakalandıktan sonra tutuklu tutulduğu hücrenin asıl yapıma sebebinin açıklanması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 292)

Masumiyet Müzesi'nde, Kemal ve Sibel'in yalıda geçen günlerinin, birbirlerini teselli edişlerinin betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 184)

3.1.7.2.15. Tımar sahibi

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek aslında askerin gösterdiği yararlardan dolayı elde ettiği başarının sonucu, kazanımıdır. Dolayısıyla askeri yöneticilik gibi değerlendirildiği, vergisinden, gelirinden de yararlandığı için bu meslek bağımsız değil askerlik çatısı altında değerlendirilir. Şeküre'nin kocasının savaşlarda gösterdiği kahramanlıklar sonucu elde ettiği kazancın sonucunda elde ettiği mesleki aşamadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

3.1.7.2.16. Tımarlı sipahi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in Erzincan civarındaki çiftlikte yaşarken hissettiği ruh halinin betimlenmesinde bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 445)

Benim Adım Kırmızı'da Şeküre'nin eşi ve başka kahramanların anlatımı için kullanılan meslektir. Savaşlarda gösterilen kahramanlığın getirisi olarak görülür.

---

¹⁵⁰ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 394.

3.1.7.2.17. Topçu

Beyaz Kale'de savaş esnasındaki mücadeleleriyle görülen askeri meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Hoca ile Venediklinin yeni bir silah ortaya koymak için yaptıkları çalışmalar sırasında görülen meslektir. Onların yenilikçi bir tavırla bu mesleğe girişmelerini topçubaşılar, bu mesleğin ayaklar altına alınması şeklinde tanımlar. Yeniliğe ve değişime kapalı bakış açısının yansıtılması bu meslek üzerinden yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89)

3.1.7.2.18. Yeniçeri

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Fuat Bey'in önüne gelen herkese, eğilim ve eğitimi olmadan iş sunulursa o iş kolu yıkılır anlamında: “*Bu şeye benziyor*’ dedi. ‘*Hangi padişahın zamanında?.. Hani sünnet düğününden sonra diyor ki ‘Benden ne isteriniz?’ ‘Yeniçerilik’ diyorlar. Yeniçerilik bozuluyor! Ha, hah, ha!*”¹⁵¹

Beyaz Kale, Osmanlı zamanında geçtiği için koruma, savaş ve sefer süreçlerinde karşımıza bu meslek çıkar. İsyân belirtisi olarak da genellikle yeniçerilerin arasındaki söylentiler, onların kıpırdanışları kitapta yer bulur. Veba salgını sırasında, padişahın verdiği yasağı uygulamak üzere, çarşı girişleri, ana cadde, sandal iskeleleri gibi önemli noktaları kesip, insanlara ne oldukları, nereye gittiklerini sorarlar. Bir süre sonra bu önlemlerden canı sıkılan küçük esnaf ile yeniçeriler arasında küçük çatışmalar çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73...76) Aynı zamanda cahil olan halkı da temsil ederler. Sefere çıkıldığında, savaş sırasında Hoca ve Venediklinin icat ettikleri silahı uğursuz olarak niteleyerek o silah olduğu sürece kazanamayacakları dedikodusunu yayarlar. Bir diğer uğursuzluk inançları olarak da Venedikli Köleyi gösterirler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110..112)

Sefere çıktıklarında, av seferi sırasında Hoca'nın şiddet deneyini, padişah hem köylülerle hem de yirmi yeniçeriye aynı anda sorular sorarak yapar. Böylece yeniçeriler de bu konuda denek olur. Ama bunu da bir çeşit lanet olarak gören yeniçeriler yaşadıkları durumun dedikodusunu yaparak uğursuzluk getireceğini

¹⁵¹ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 451.

düşünürler. Tabii ki uğursuzluk sebebi olarak Hoca'yı değil, yine Venedikli köleyi işaret ederler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107-108) Yeniçerilerin gerçekleştirdikleri bu süreç önemlidir çünkü yazar, Venedikli kölenin geleceğini bu dedikodular sebebiyle tam anlamıyla değiştirecektir. Bu da romanın bir başka kırılma noktası olacaktır.

Kara Kitap'ta Bektaşiliğin tarihinin anlatımı esnasında da bu meslek kullanılır: “*Her Yeniçeri askerinin bir Bektaşi olduğu düşünülürse, tarikatın hep gizli tutulan esrarının İstanbul tarihine damgasını nasıl vurduğu anlaşılırdı hemen. Bektaşilerin İstanbul'dan ilk sürülmeleri de Yeniçeriler yüzündendi: Batı'nın yeni asker yöntemlerini benimsemeyen isyancı ordunun kışlaları, Padişah II. Mahmut emriyle 1826'da topa tutulurken Yeniçerilerin ruhsal birliğini sağlayan tekkeler kapatılmış, Bektaşi Babaları da İstanbul'dan sürülmüştü.*”¹⁵² Her yeniçerinin Bektaşi olması bakımından yapılan açıklamayla, yeniçerilerin neden İstanbul'dan sürüldüklerinin açıklaması için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)

Kitabın başında bu meslek bir yöntemle birlikte benzetme için kullanılmıştır. “*Bolşevik ihtilalini yeniçeri usulü bir isyanla*”¹⁵³ şeklindeki benzetme ile Celâl'in hem düşünceleri hem de yazılarının değerlendirmesi Melih Bey'den gelir. Sonrasında ise “*...Yeniçeri nizamında hariciye vekili ya da Paris sefiri olacaksın diye verilen söze kandığı için, evde kendi kendine Fransızca çalışmaya başlamış.*”¹⁵⁴ şeklinde halasından ince bir alay ile bu mesleğin kullanımı görülür.

Bir hikâye kahramanı gibi, yorgancı çırağına kendisini benzeten Celâl, on dokuzuncu yüzyılda en son yeniçeri isyanlarından birine hazırlık amacıyla şifreler fisildar çevreye. Burada yeniçerilik yine isyan ile kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 228) Yeniçerilere bakış açısı da isyanla bir tutulur. Yeniçerilerin çıkardıkları isyan sonucunda yaşadıkları da açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

Benim Adım Kırmızı'da, romanın geçtiği zaman dilimindeki Osmanlının ekonomik alanda zayıflamasının anlatımında kullanılan mesleklerden biri olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

¹⁵² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 77.

¹⁵³ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 39.

¹⁵⁴ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 39.

Bu meslek kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Bu meslek güvenliğin sağlanması amacıyla kullanılmıştır: Öte yandan hem güvenlik hem de asayiş amaçlı kadı ile iletişimde kalarak işlerini yaparlar: “*Bir an önce düşün bunu. Fazla da vaktin olmayacak, inan bana. Babam bir kötülüklerin yaklaştığını seziyor, ona hak veriyorum. Hasan ile adamları, yeniçerilerle evimizi basar da, kadının huzuruna babamı çıkarırlarsa kocamın ölüsünü gördüğünü söyler misin? Sen Acem ülkesinden geliyorsun, inanırlar.*”¹⁵⁵ Gerçek adaletin sağlanması için haklının tespiti durumlarında kadı ile birlikte kullanılmıştır: “*Yarın buraya kadıyı, yeniçerileri, ağabeyimin sağ olduğuna, hâlâ Acem dağlarında savaşmakta olduğuna yemin edecek şahitleri getireceğim,*’ diyordu. *‘Nikahınız meşru değil*’”¹⁵⁶

Erzurumlu Nusret Hoca’nın taraftarları, ona inananlar bir araya gelerek İstanbul’da olay çıkartırlar ki bu meslek halkın güvenliği için aranan bir konuma gelir: “*Bir ordu adam topladım diye kendine o kadar güvenme,*’ dedim. *‘Böyle silahlarla tam teçhizat bir ordu gezdiğinizi görmesin Yeniçeriler.’ ‘Kimse görmez.’ ‘Dün Erzurumi’nin adamları önce bir meyhaneyi, sonra da Sağırcapı’daki Cerrahi tekkesini basıp herkesi dövmüşler. Kafasına odun yiyen bir ihtiyar ölmüş. Kör karanlıkta sizi onlardan da sanabilirler.*”¹⁵⁷ Bu sohbeti karısı Şeküre’yi sığındığı eski kocasının evinden almaya gittiğinde Şeküre’nin eski kayın pederi ile gerçekleştirir Kara. Dönemin önemli sıkıntısı, bu şekilde üstü örtülü aktarılır, aktarılmaya devam eder: “*‘Hasan nerede?’ dedim. Şeküre’nin verdiği çorbadan iki kaşık aldım. ‘Gümrük Eminliği’ndeki kâtipleri, hamalları, adamlarım toplamaya gitti,*’ dedi yalanı hiç kıvrımayan iyi ve aptal adamların o çocuksu haliyle. *‘Dün Erzurumilerin yaptıklarından sonra Yeniçeriler de sokaklardalar bu gece.*”¹⁵⁸ Karısını, çocuklarını ve Ester’i alarak onları adamlarıyla güvenli bir yere götüren

¹⁵⁵ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 165.

¹⁵⁶ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 232.

¹⁵⁷ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 365.

¹⁵⁸ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 368.

Kara'nın, özellikle yolda karşılaşmak istemediği kişilerden, mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372-373)

Erzurumilerin kahve baskınında meddahın saldırıya uğraması sırasında güvenliği sağlamakla görevli bu meslek kolunun geldiğini duyunca, Erzurumiler kaçar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374) Romanın ilerleyen sayfalarında bu mesleği icra edenler Erzurumilerin peşine düşerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 380)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu askeri meslek, Duttepe ve Kültepe savaşı ya da saldırısı olduğunda çeşitli benzetmelerle kolluk kuvvetleri için kullanılmıştır.

Mevlut, köpeklerden korktuğunu Hoca Efendi'ye söylediğinde, o, bu korkuyu bu meslek ve bu mesleğin yok edilişi ile birleştirerek, sebep sonuç ilişkisiyle açıklarken kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 369)

3.1.7.3. Subaylar

3.1.7.3.1. Alay komutanı

Kar'da, önceki bölümlerde “tugay komutanı” (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181) olarak belirtilen ancak az sonra kullanacağım alıntıda alay komutanı belirtilecek mesleğin, Kars'a dönünce ihtilal girişimini sonlandıracağı fikrini babasına iletir İpek adlı karakter: “*Vali ve alay komutanı şehre döner. Bu saçma askeri darbenin böylece sona ereceği, her şeyin normale döneceği konusunda da bir şeyler söyledi, ama bu sözleri önemli bulduğu için değil, susarsa babasının onun Ka'yı düşündüğünü sanacağını hissettiği için söylemişti.*”¹⁵⁹

3.1.7.3.2. Albay

Cevdet Bey ve Oğulları'nda iki kişi de görülür. İlki Nusret Bey'in oğlu Ziya'nın emekli olduğu zamanki rütbesidir. İkincisi ise Muhtar Bey'in komşusudur.

---

¹⁵⁹ Orhan Pamuk, *Kar*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 363.

3.1.7.3.3. Amiral

Masumiyet Müzesi'nde Sibel'in daha önce anlattığı bir anıda adı geçen ve nişanda karşılına çıkan Sibel'in aile dostlarından birinin anlatımında kullanılmıştır. Bu anlatı sırasında askerliğe dair farklı makamlar, rütbelere de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

3.1.7.3.4. Binbaşı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, askerlikte yaşananların mantığa sığmadığı fikrinin kabul edildiği erlerce değerlendirilirken kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

Ordudaki ast üst ilişkisinin sadece asker kimliğindekiler için değil onların eşleri için de geçerli olduğunun anlatımı sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

3.1.7.3.5. Bostancıbaşı

Beyaz Kale'de padişahın katılımıyla gerçekleşen av töreninde görevlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

Kara Kitap'ın, "Cellat ve Ağlayan Yüz" adlı hikâyesinde, padişahın emirlerini uygulatan kolluk gücü görevindedir.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek de tıpkı bostancılık gibi Osmanlının güvenliğini sağlamak amacıyla kullanılmıştır. O dönemde sarayda da güvenliği sağlar bu meslek. Hatta padişahın emriyle hazırlanan kitabın hem nakkaşını hem de kitabı hazırlayan Enişte'yi öldüren nakkaşın bulunması için bu meslek görevlendirilir. Katil de bu konuda çeşitli korkular yaşar. Kendini anlattığı bölümlerden birinde yazar, katil nakkaşı okurla konuşarak onun korkusunu açığa çıkartır: "*Ama benim özel durumumda bunun bir sorun yarattığını da kabul ediyorum. Çünkü Üstat Osman'ın bize aşkla verdiği ve Enişte Efendi'nin de sevip kullandığı takma adlarımızla söylersek benim Kelebek mi, Zeytin mi, Leylek mi olduğumu anlamanızı istemiyorum*

hiç. Anlarsanız, büyük ihtimal hemen koşa koşa beni Bostancıbaşı'nın işkencecilerine teslim edersiniz."¹⁶⁰

Bostancıbaşı sarayın güvenliğini sağlamakla işini gerçekleştirirken, padişahın da yakınındadır. Padişahın önemseydiği olaylarla ilgili meselelerde bu meslek başrol oynar. Dolayısıyla Enişte'nin ve öldürülen nakkaşın katilinin bulunmasını bostancıbaşından istemesi önemli bir durumdur. Padişahın Enişteyi önemsemesi de bu meslek aracılığıyla aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

Enişte'nin vefatının ardından, Üstat Osman'ın saraya çağırılıp, kitabın neden ona hazırlanmadığının açıklanması sırasında hazinedarbaşıyla birlikte bu meslek de görevlendirilir. Aslında açıklama bostancıbaşından gelmez ancak bu iki meslek erbabı ile saray içinde muhatap olunması padişahın yakınlık hissini artırır. Diğer yandan da iki meslek yaptıkları iş bakımından tasnif edilir: *"Bir odada Hazinedarbaşı ve Bostancıbaşı. Melek ve Şeytan! Padişahımız için saray bahçesinde idam, işkence eden, sorguya çeken, dayak atıp, göz çıkarıp, falakaya yatıran Bostancıbaşı bana tatlı tatlı gülümsüyordu. Sanki bir han hücrelerini paylaşmak zorunda olduğum ufak tefek bir oda arkadaşı bana sevimli bir hikâye anlatacak. Ama Bostancıbaşı değil, Hazinedarbaşı anlatmaya başladı: 'Efendimiz, bundan bir yıl önce çok gizli tutulmasını istedikleri bir elçilik heyetinin hediyelerinden olmak üzere bir kitap hazırlanmasını bana buyurdular,' dedi mahcup bir edayla. 'Bu gizlilik yüzünden kitabı Şehnamecibaşı Lokman üstadımıza yazdırmayı uygun bulmadıkları gibi, hünerine hayran oldukları seni de karıştırmak istemediler. Şehzadelerin sünnetlerini anlatan Surname ile sizlerin yeterince meşgul olduğunuzu takdir ediyorlardı.'*"¹⁶¹

Üstat Osman'ın gönlünün alınması sonrası hazinedarbaşı padişahın ikinci buyruğunu açıklar. Bu buyruğun açıklanması sırasında bostancıbaşının işinin ön plânda olduğu hissettirilir. Katili bulmaya hemen başlamış ve araştırma amaçlı sorularıyla, yapacaklarıyla bilgilendirme yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 256-257) Bostancıbaşı işini yaparken, pek çok yöntem kullanmakta ve bunların hepsi de sert yöntemlerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

¹⁶⁰ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 109.

¹⁶¹ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 255.

Katilin nakkaşlar bölüğünden olduğu bilgisi bu meslek aracılığı ile yayılacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 399)

3.1.7.3.6. Genel Kurmay Başkanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda orgeneralin romanda geçen dönemin genelkurmay başkanıyla görüşmesi ve onu darbeye ikna konuşmasıyla ikna edip edemediği üzerine yapılan yorumlarda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 510)

Sessiz Ev'de genelkurmay başkanlığı, memleketine ciddi katkıda bulunmak isteyen idealist kişiliklerle övülmüştür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

Kara Kitap'ta 1947 yılının Harp Okulu yıllığında bu meslek görülür: “Atatürk'ün, Cumhurbaşkanı'nın, Genel Kurmay Başkanı'nın, bütün ordu kumandanlarının, Harbiye kumandanı ve hocalarının resimleri ve vecizeleri dışında cildin geri kalan bütünü öğrencilerin özenle seçilmiş fotoğraflarıyla doluydu.”¹⁶²

Kar'da Ka'nın gazetenin basımını durdursun diye Sunay Zaim ile görüşme talebi karşısında gördüğü muamele bu meslekle benzetme yönü üzerinden kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 274)

3.1.7.3.7. Genelkurmay

Kar'da, Kars'ta yapılan ihtilale kimlerin karıştığının araştırılması ve anlaşılması için çalışan binbaşığı bu göreve atayan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

3.1.7.3.8. Genelkurmay İkinci Başkanı

Sessiz Ev'de, Doğan'ın, tarım bakanına gönderdiği, ülkeyi içinde bulunduğu kötü durumdan kurtaracak fikirlerini, dürüstlük ve memleketin iyiliği için elinden geleni yapmaya çalışan özelliği sebebiyle, kaymakam vekili iken yüzbaşı olarak tanıdığı genelkurmay başkanına da mektuplar halinde göndereceğini belirtirken bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

---

¹⁶² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 253.

Kara Kitap'ta, kitabın ilerleyen bölümlerinde üst düzey bütün askeri makamlar, hikâyenin anlatımı gereği kullanılmıştır: Genel Kurmay Başkanlığı, ordu komutanları, harbiye komutanı vb. Celâl'in evindeki yıllıkları karıştıran Galip, yüzlerdeki bilmeceyi kavrayabilmek, bulabilmek için bütün fotoğraflara bakacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253-254)

3.1.7.3.9. General

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer ile sohbet eden Alman mühendisin babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 262)

Nazlı'nın oturuşu sırasında Ömer'e hatırlattığı kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Kıbrıs olayları sırasında adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

3.1.7.3.10. Kaptanıderya

Benim Adım Kırmızı'da, Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımı sırasında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66)

3.1.7.3.11. Komutan

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in insanları götürdüğü yer hakkında fikirleri olmamalarında hissettiklerinin betimlenmesinde bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 215)

Ahmet'in okuduğu gazetedeki muhtıra ile ilgili haberde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 510)

Benzetme ilgisiyle kullanılır.

Beyaz Kale'de savaşın, seferin anlatıldığı tüm bölümlerden birinde padişah tarafından başının vurdurulmasıyla görülen askeri meslektir. Bu olay savaşta başarısızlığını da anlatmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111)

Kara Kitap'ta, kitabın ilerleyen bölümlerinde üst düzey bütün askeri makamlar, hikâyenin anlatımı gereği kullanılmıştır: Genel Kurmay Başkanlığı, ordu komutanları, harbiye komutanı vb. Celâl'in evindeki yıllıkları karıştıran Galip, yüzlerdeki bilmeceyi kavrayabilmek, bulabilmek için bütün fotoğraflara bakacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253-254)

Benim Adım Kırmızı'da, bu meslek minyatürler de motif olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290; sayfa 323)

Masumiyet Müzesi'nde, Kemal'in yaşadığı aşk acısının tarifi sırasında benzetme ilgiyle bu meslek kullanılmıştır: "*Daha önce böyle bir şeyi hiç yaşamadığım için, ilk defa baskına uğrayan mağrur bir komutan gibi, tam bir akıl karışıklığına sürüklenmişim.*"¹⁶³ Füsün kocasından boşandıktan sonra, Kemal ile beraber olma, evlenme şartlarını sıralarken yine benzetme ilgiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

Darbe sonrası sokağa çıkma yasağının kontrolü sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 360)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, kraldan çok kralcı olan bazı kişilerin kendilerini birilerine gösterebilme derdiyle başkalarını üzebilme ihtimali ve bu durumu toparlayan kişinin yaşadığı olay sırasında görülen şikâyet mercii olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Romadaki para babası, güç odağı olarak görülen Hacı Hamit Vural'ın bu güce kavuşmasını sağlayan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Dedikodu malzemesi olarak da kullanılmıştır. Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi

---

¹⁶³ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 142.

olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Kurguda bazen komutanların tavırlarının olumsuz sonuçlar vermesi bu meslek üzerinden işlenir. Burada yaşananların mantığı yoktur fikri de bu tavırlar sebebiyle ortaya atılır bu meslektekilerce. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156) Askerde mantık yoktur sloganını ortaya atan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

Ordudaki ast üst ilişkisinin sadece asker kimliğindekiler için değil onların eşleri için de geçerli olduğunun anlatımı sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Askerlikte torpilin öneminin vurgulanmasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161)

Bu mesleğin darbe zamanında üstlendiği görevlerin anlatımında, sivil yöneticilerin de görevlerinin alındığı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 162)

Hatıraların Masumiyeti'nde, askerlerin Kemal ve şoförünü durdurup, kimlik kontrolü yaptıktan ve Füsun'un evinden aldığı rendőye el koymasından sonra, Kemal'e gidebilmeleri söylenmesine rağmen onun araçtan inip, rendeyi geri almak için yanına gittiği askerlikle ilgili meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

3.1.7.3.12. Mülazım

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin'in babasının rütbesidir. Kurguda bu meslek bu amaçla kullanılır.

3.1.7.3.13. Orgeneral

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ahmet'in okuduğu gazetede muhtırayla ilgili haberde geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 510)

3.1.7.3.14. Paşa

Kara Kitap'ta, askerlik unvanı olan kullanımdır: “*Altmışlı yılların başında tezgâhlanan ve başarısızlıkla sonuçlanan askeri darbeleri tasarlayanların çoğu – kendilerini tehlikeye atmayıp genç darbecilere uzaktan göz kırpan paşaların dışında- bu yıllıkta...*”¹⁶⁴ Kitaba göre yakın tarih olarak nitelenen ve “*o zamanki diktatörümüz*”¹⁶⁵ olarak adlandırdığı kişinin mektubuna da “paşa üslubu” şeklinde bir üslup tanımlaması yapılır. Sokağa çıkma yasağını uygulayan “Başkan Paşa” olarak adlandırılan kişi, kendisinin benzerinin peşine düşmesi ile romanda kullanılır. “Başkan Paşa” gerçek kişi için, “Sahte Paşa” ise, gerçek paşanın takip ettiği taklidi için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 280-281-283-284)

Kar'da bu meslek kitapta Kars'ın bir zamanlarının parlak ve hareketli dönemlerinin anlatımı sırasında kullanılmıştır.

Ka'ya kalabalık bir yemekte şiir yazmak için ilham geldiğine inanan kişilerin gergin bekleyişini, yazar anlatıcı Orhan ile Ka'nın gençlik yıllarında ruh çağırma seanslarına benzetilmesi ilgisiyle bu seansların anlatımı sırasında bu seanslara katılan kişilerin meslekleri arasında görülen ordu mensubu şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Sunay Zaim'in oynadığı ve oynarken seyirciler tarafından çok beğenildiği tarihi kahramanlardan birinin unvanı olarak kullanılmıştır. Bu roller ona seyircinin yüklediği doğal bir önderlik duygusu verir ki bu ihtilal girişiminin temelindeki önderliğin temelleri burada saklıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

Ordu mensubu olarak bu sefer de Sunay Zaim'in askeriyeden arkadaşı olan Albay Osman Nuri Çolak'ın bu mesleğe, rütbeye erişemeyeceğinin açıklanması sırasında görülür. Bu Osman Nuri'de bir kırılma yaşatacak, yaşadığı kırılma duygusu da ileride Sunay Zaim ile birlikte ihtilal yapma teşebbüsüne ona sürükleyecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

¹⁶⁴ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 253.

¹⁶⁵ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 279.

Ka'nın sözde Alman gazeteci yazar arkadaşına göndereceğini söylediği bildiriye imza atacaklardan birinin de Turgut Bey olması onu heyecanlandırır. Böylece kendisini İsmet İnönü ile özdeşleştirir. Bu özdeşleştirme sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Kafamda Bir Tuhaflik'ta, ordu komutanı ya da ordu mensubu olan kişinin unvanıdır. Bu amaçla kullanım darbe yapan komutanlar romanda sıklıkla kullanılmıştır. Garnizon komutanı Turgut için kullanılan askeri bir rütbe olarak da sıklıkla kullanılmıştır.

Dedikodu malzemesi olarak da kullanılmıştır. Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Askerlerin darbe zamanında üstlendiği görevlerin anlatımında, sivil yöneticilerin de görevlerini aldığı görülür: *“Belediye başkanı ve bölgenin sıkıyönetim ve garnizon komutanı olarak Paşa'nın önemli bir işi yolsuzluklar ve rüşvet ihbar mektuplarını biraz soruşturduktan sonra şüphelileri askeri savcıya devretmekti.”*¹⁶⁶ Bu görev anlayışıyla tek otorite olmaları ve şehri değiştirip, düzene soktuklarının anlatımı sırasında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Bu meslek, darbe yapması sebebiyle çevreye olan güvensizliğini ona hizmet eden kişiler üzerinden test ederken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166-167)

3.1.7.3.15. Subay

Cevdet Bey ve Oğulları'nda askeriye, pek çok karakterle ilgisi olan bir meslek alanıdır. Muhittin'in babası mülâzımdır; yine Muhittin Beşiktaş'taki meyhanede iki genç asker ile sohbet eder; Ömer'in çalıştırdığı genç mühendislerden biri olan Enver'in babası da askerdir; Sait Bey'in kız kardeşi Güler de bir asker ile evlidir. Böyle çokça kullanılmış askerlik statü belirtmek için. Ancak bir kişide, bu meslek bir amaç ve araç olmuştur: Nusret'in oğlu Ziya. Babasının isteği üzerine Cevdet Bey onu

¹⁶⁶ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflik*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 162.

yanına alır, eğitimiyle ilgilenir. Nusret kardeşine oğlu Ziya'nın ticaret ile ilgilenmesini istemiştir ancak olay böyle gelişmez. Bir süre sonra ise askeri okula gidecektir; orada yatılı okuyacaktır. Bir yandan eğitimini tamamlarken bir yandan da evden uzak tutulmuş olunacaktır. Ziya bunun farkındadır ve romanın bazı yerlerinde içten içe kızar Cevdet Bey ve ailesine. Neden Galatasaray Lisesine verilmediği ya da parasal alandaki eksiklik... İşte bir süre sonra içindeki öfke artar ve bunu önce Cevdet Bey'e, onun ölümünden sonra ise Osman Bey'e mektuplar yazarak ticaret hayatıyla ilgilenmek istediğini belirtip para istemektedir hakkı olduğunu iddia ederek. Askerliği zorla ona seçtirdiklerini, kendisini evden uzaklaştırmak istediklerini düşündüğü için onlara en önem verdikleri şey üzerinden, para üzerinden ve şirkette pay sahibi olması gerektiği fikri üzerinden saldırır ve onları rahatsız eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155...158)

Kitabın son bölümünde ise darbe olacağı haberini Ziya Bey'den öğreniriz. Dikkate alınacak bilgidir çünkü kendisi askeriye emekli üst rütbeli bir subaydır artık.

Beyaz Kale adlı romanda bu meslek, karşımıza hikâyenin başında çıkartılır. Gemi esir alındıktan sonraki törenlerde, gemideki subayları küçümsemek, onlarla dalga geçmek için boyunlarına demir çemberler geçirilir. Böylece güç gösterisi yapılmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13-14)

Kara Kitap'ta askerlik, subaylıkla bir arada değerlendirilerek romanda kullanılmıştır. Bu şekilde ilk olarak karşımıza Rüya'nın Celâl ile birlikte karışıkları haydutlar listesinde itaatsizlikten ve zimmetten ordudan atılan subaylar da meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Alâaddin'in dükkânındaki sıra beklemezliğin, kaba davranışların anlatımı esnasında da bu meslekten yararlanılmıştır: "*Otobüsün köşeden her gözüküşünde üç-beş kişi, yağmacı Moğol askeri heyecanı, 'bilet, bilet, aman çabuk bilet' diye bağırarak dükkâna daldığı, etrafı dağıttığı için otobüs bileti satmaktan vazgeçmişti. Milli Piyango seçerken kavgaya tutuşan kırk yıllık karı-kocalar, bir paket sabun almak*

için otuz çeşidini koklayan boyalı kadınlar, düdük almadan önce bütün bir kutuyu tek tek öttüren emekli subaylar görmüştü”¹⁶⁷

“İdealist subay” olarak nitelenen bazı subayların Doğu-Batı ilişkisinin karşılaştırılması için bir kitap açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

Kar'da, Kars'ta sahnelenen gösteride Ka'nın şiirinden sonra tiyatro oyunu sahnelenir ve oyunun sonunda oyuncu Funda Eser, çarşafı çıkarır. Bu an yaşanan psikolojik atmosferin anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139) Roman boyunca Sunay Zaim'in yaptığı ihtilalin güvenliğini ve devamlılığını sağlamak adına emir veren ya da alan meslek olarak sıklıkla kullanılmıştır. Romanın sonuna doğru ihtilale karışan herkesin yakalandıktan sonra başlarına gelenlerin açıklanmasında bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374-375)

Ayrıca romanda gözaltında tutulan kişilerin korktuğu meslek olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167)

Masumiyet Müzesi'nde, Sibel'in daha önce anlattığı bir anıda adı geçen ve nişanda karşılarına çıkan Sibel'in aile dostlarından birinin anlatımında kullanılmıştır. Bu anlatı sırasında askerliğe dair farklı makamlar, rütbeler de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112) Kemal'in her gece dışarıya çıkması ve erkek arkadaşlarıyla içmesinden rahatsız olan annesinin rahatsızlığı bu meslek üzerinden benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

Kemal'in sinemacıları gözlemleri sırasında sinemanın geçirdiği değişim grafiğinin anlatımını oyuncular üzerinden değerlendirirken bu meslek de kullanılmıştır: *“Diğeri, Salih Sanlı, yıllarca otoriter subay ve polis rollerinde oynadıktan sonra, şimdi ekmek parası için yarı meşru yerli porno filmlere dublaj yapan ve bu sırada başından geçen gülünç şeyleri hırıltılı sesiyle güle öksüre anlatan bir 'karakter oyuncusu' ydu.”¹⁶⁸*

¹⁶⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 46.

¹⁶⁸ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 285.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta ordudaki ast üst ilişkisinin sadece asker kimliğindekiler için değil onların eşleri için de geçerli olduğunun anlatımı sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

3.1.7.3.16. Teğmen

Cevdet Bey ve Oğulları'nda milliyetçi duygularla askeri öğrencilerden birinin isyan duygusunu somutlaştırmasında bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 436)

Masumiyet Müzesi'nde Papatya adlı oyuncunun verdiği röportajlarda, bir sonraki filmin sansürden geçebilmesini sağlamak amacıyla, hayatındaki aşkın ancak bu meslekten birinden olabileceğini anlattığı yalan haberde geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Mevlut'un askerliği boyunca en utandığı anın yaşanma sebebi olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 157)

Mevlut'a babasının vefat haberini veren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 162-163)

Askerlikte torpilin öneminin vurgulanmasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161)

3.1.7.3.17. Topçubaşı

Beyaz Kale'de Hoca ve Venedikli köle birlikte silah tasarlar ki bu bir çeşit top olacaktır. Bu top üzerine çalışmaya başlamalarıyla topçubaşını kızdırmaları üzerine padişah onlara başka bir şey üzerinde çalışmalarını gerektiğini bildirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89-90)

3.1.7.3.18. Tugay komutanı

Kar'da, bu mesleğin yokluğu ve birkaç sebep birleşince Sunay Zaim Kars'ta ihtilal yapmak için fırsat yakaladığını düşünür ve bunu arkadaşının yardımıyla da gerçekleştirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

3.1.7.3.19. Tümen komutanı

Kar'da, Ka'yı Kars şehrinde oldukça önemsenen Şeyh Efendi çağırınca, İpek'in bu davete icazet etmesinin ne kadar önemli olduğunu belirtmek için Şeyhe gidenleri sıraladığı mesleklerin içinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Bu meslek, ihtilal girişiminin sonlandırılması sonrasında tutuklanan meslekler arasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372)

3.1.7.3.20. Yaver

Sessiz Ev'de Hasan'ın kendisini güç sahibi olarak gördüğü hayalinde bu meslek ona yardımcı olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Kara Kitap'ta, başkan paşa ile sahte paşanın diyalogundan sonra gelişen olaylar ile bu mesleğin hikâyede bir rüya oluştuğunun ve bu rüyanın gerçekliğinin sorgulanmasına rağmen yaşanmasının göstergesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285-286)

3.1.7.3.21. Yedek subay

Yeni Hayat'ta yedek subay şeklinde görülen bu meslek, Osman'ın otobüs yolculukları sırasında ona kâğıt oyunu öğretirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

3.1.7.3.22. Yeniçeri ağası

Beyaz Kale'de gerçekleşen bir isyan hareketinde Kösem Sultan'ın yeniçeri ağalarıyla anlaşmış olması durumu ile karşımıza çıkar bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40) Veba salgını esnasında padişahın emrini yerine getiren yeniçerilerin yanında, yeniçeri ağaları, ticaret durmasın ve şehir beslensin diye gerekli gördüklerine izin kâğıdı dağıtırlar. Ancak bundan çok para kazanmaları ve küçük esnafı haraca bağlamaları durumundan dolayı isyan hazırlığına girdiğine dair dedikodular çıkar. İsyân çıkar ve bastırılır. Ancak yeniçeri ağası bu isyanın saraydaki

bazı kimseler tarafından da desteklendiği bilgisini verince padişah öfkelenir ve Hoca'nın veba salgını konusunda karşısında duran insanları dağıtır. Yeniçeri ağası, Hoca'nın sarayda padişah tarafında güven kazanmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73...76)

Benim Adım Kırmızı'da, bu meslek de, yeniçeri gibi asayişin sağlanması amacıyla kullanılır. Hatta Hasan, Kara'yı tehdit etmek için Enişte'nin kitabını kullanırken, şikâyet edeceği makamlardan biri olarak bu mesleği de işaret eder: “*Ben kadıya, yeniçeri ağasına, şeyhülislama, herkese zavallı Enişte Efendi'nin kitabını ve resimlerini de anlatacağım. Herkes o resimlerden bahsediyor. Ne var o resimlerde?*”¹⁶⁹

3.1.7.3.23. Yüzbaşı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in abisi Nusret askeri tıbbiyeyi bu askeri meslek ile bitirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

Masumiyet Müzesi'nde darbe sonrası sokağa çıkma yasağının kontrolü sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 360)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, dolaylı bir şekilde de olsa, Mevlut'un okuluna gelip, öğrencilerin saçlarının kesilmesinde etkin rol üstlenir. Hatta Mohini tarafından bu durum “*1971 askeri darbesinin okulumuzdaki en vahim siyasi sonucu pek çoğumuzun İskelet ve diğer öğretmenlere karşı kahramanca mücadeleler vererek koruduğumuz uzun saçlarımızın kesilmesidir.*”¹⁷⁰ şeklinde ifade edilir. Dolaylı olarak bu meslek okul idarecilerini harekete geçirir ve içinde buldukları durumu değerlendirirler.

Mevlut'un askerde liseden arkadaşı Mohini ile karşılaşmasına vesile olan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Mevlut'a babasının vefatı için izin veren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163)

¹⁶⁹ Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 235.

¹⁷⁰ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 79.

Patron ve işçi ilişkisini ast üst ilişkisine benzetme yoluyla kullanımında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290-291)

3.1.8. Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.1. Bilgi ve İletişim Teknisyenleri

3.1.8.1.1. Telekomünikasyon ve Yayın Teknisyenleri

3.1.8.1.1.1. Telekomünikasyon Mühendisliği Teknisyenleri

3.1.8.1.1.1.1. Teleks operatörü

Sessiz Ev'de Hasan, Nilgün'ü ve daha da önemlisi okuduğu gazeteyi milliyetçi arkadaşlarına anlatmak durumunda kalır ve tepkiyle karşılaşır. Onların konuşmasını önemsemiyor gibi görünmek için iş arayan Hasan, gazetede pek çok meslek adını okur. Tabii ki hiçbiri ona lâayık ve onun için değildir. Bir yandan arkadaşlarının söylediklerini dinleyip, bir yandan ellerinin titrediğini belli etmemeye çalışır; bir yandan da bu işlerden hiçbirinin ona uymadığını anlaşılmamasını ister ve bu duyguyu belli eder. Hayallerindeki meslek ona prestij kazandıracak bir meslek olacaktır. Gazetede okuduğu ve kendisinin uygun olmadığı mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (s Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.8.2. Bilim ve Mühendislik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.2.1. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri

3.1.8.2.1.1. Güverte Görevlileri ve Dümenciler

3.1.8.2.1.1.1. Denizci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda popüler meslek olmasından dolayı moda sektöründe, dolayısıyla da giysilerde tarz olarak kullanılmıştır. Cevdet Bey'in yolda sabahleyin köprünün ortasında gördüğü ailenin iki çocuğunda da bu mesleğin giysisi giydirilmiştir. Modern bir aile betimlemesi yapılarak, Cevdet Bey'in de böyle bir aile kurmak istediği belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Ömer'in yurt dışından ülkesine dönüşünde yaptığı tren yolculuğu sırasında tanıştığı kişilerin gösterdiği fotoğraftaki çocukta bu mesleğe ait giysi giydirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88) Ömer, büyümüş ve ardından yıllar geçmiş bu çocuğu tren istasyonunda görünce bu mesleğe ait giysili çocuk olarak nitelemiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

3.1.8.2.1.1.2. Denizcilik

Masumiyet Müzesi'nde, Kemal ve Zaim'in buluşmasında, Zaim'in ortak arkadaşları olan "Gemi batıran Güven"nin nasıl para kazandığını anlatması sırasında görülür. Kemal'in eğlenmesi için Zaim'in anlattığı bu olay, aslında o zamanki yolsuzluk vakalarının ne kadar sıradanlaştığını gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389-390)

3.1.8.2.1.1.3. Gemici

Beyaz Kale'de Hoca'nın inzivaya çekildiği dönemde, Gebze'de onun bir zamanlar müneccimbaşı olduğunu öğrenenler, ona gidip danışırlar. O da eğlencesine onları dinler. İşte, Hoca'ya danışmak için gelenlerden biri de gemicilik mesleğini yapan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Kara Kitap'ta bu meslek daha çok benzetme amacıyla ya da araç gibi kullanılmıştır. Rüya'nın gece bir karafatma görmesi sonucu korkusunu anlatmak için kullandığı benzetme buna örnektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29) Araç olarak ise Melih Bey'in gittiği Paris'ten gönderdiği hediyeler arasından gemici şapkası çıkmasını görürüz. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta haberlerde verilen bir olayda adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 298)

3.1.8.2.1.2. Hava Taşıtı Pilotları ve İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.2.1.2.1. Pilot

Yeni Hayat'ta arayış yolculuğu sırasında çoğunlukla gazete de okumadıkları için karakterlerimizin dünyaya dair en önemli iletişim ağı, "otobüs pencerelerinin

gösterdiklerinin dışında dünyaya açılan tek pencereleri”¹⁷¹ olarak televizyonu görürler. Yolculuklarda izledikleri çeşitli film karakterlerinin mesleklerinden birisi de pilotluktur.

Osman’ın çıktığı son yolculuğu, daha doğrusu arayışı sırasında ilk yolculuk ettiği zamanlardaki otobüs ve şoförler ile aradan yıllar geçtikten sonraki otobüs ve şoförlerin karşılaştırılması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178-179)

3.1.8.2.2. İşlem Kontrol Teknikerleri

3.1.8.2.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İşlem Kontrol Teknisyenleri

3.1.8.2.2.1.1. Kontrolör

Yeni Hayat’ta Osman karakterinin, Demiryolcu Rıfkı amcanın evinin tanıtımı sırasında kullandığı meslek üzerinden eşya tasviridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15-16)

Benzer betimleme aynı meslekle yine görülür kitabın sonuna doğru. Bu sefer aradan yıllar geçmiş, Ratibe teyzeden bilgi edinmek amacıyla onun evine giden Osman’ın gözlemleri ve anıları bir arada işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 187)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta bu meslek Mevlut’un Ferhat ile kısmet satmaya Veliefendi Hipodromuna giderlerken trene bindikleri sırada görülen meslektir. O gün çok para kazanmaları, trende bu meslekten gizli satış yapmalarıyla başlamaları ve devamında hipodromda tamamen ellerindeki bitirmeleriyle anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

---

¹⁷¹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 63.

3.1.8.2.3. Maden, İmalat ve İnşaat Süpervizörleri

3.1.8.2.3.1. İnşaat Süpervizörleri

3.1.8.2.3.1.1. Şantiye şefi

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in eşiyle birlikte kurdukları "Sührab" adlı şirket için işinden ayrılıp kendisini tamamen bu şirketin işlerine adanması sırasında yapılan işlerin kontrolü için iletişime geçtiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

3.1.8.3. Diğer

3.1.8.3.1. Demiryolcu

Yeni Hayat'ta Osman'ın babasının ve onun iş arkadaşı Rıfki amcanın meslekleridir. Romanda ise daha çok Rıfki amca bu meslek ile ilişkili görülür. Hem onun mesleği bakımından unvanı olur hem de yazdığı hikâyelerin temelinde de demiryoluna ait unsurlar bulundurulur. Yeni bir hayatın anlatıldığı ve ayrıca romandaki arayış içindeki gençlerin çocukluklarında okudukları yerli macera romanlarının yazarı olarak da kitapta yer alır. Hem hikâyelerden birinin adında da geçer bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93) Eğlenmek için yazdığını belirtir.

Demiryolculuk mesleği, ülke politikası olarak kitapta işlenir. Tüm ülkenin demiryolu ile kaplanması önemsenir başlarda, ama zamanla önemini yitirir. Bu önemin yitirilmesi Demiryolcu Rıfki için sıkıntı ve hayal kırıklığı sebebi olarak işlenir. Bunun önemsenmesini sağlamak, unutturmamak için de hem hikâyelerinde işler demiryolunu hem de bazı hikâyelerinin karakterlerini bu minvalde oluşturur.

3.1.8.3.2. İnşaat ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Samiha ile konuşup ona açılabilme için fırsat kolladığından artık Duttepe'de zaman geçirmektedir. O sıradaki gözlemlerinde gençliğin cuma günleri dışında camiye pek gitmediği ve caminin genel cemaatini babasının çevresi ve onun yaşındakilerin oluşturduğunu görür. Bu kişilerin meslekleri arasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 423)

3.1.8.3.3. İşçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in çalıştığı demir yolu yapımı alanı ve madende çalışanlardır. Köyden de işçiler gelir.

Ayrıca parti ismi olarak da görülür. Parti felsefesini, amacını bu mesleğe dayandırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 528)

Sessiz Ev'de bu meslek ilk olarak zengin ve tatminsiz gençlerin eğlence unsuru olarak karşımıza çıkar. Metin'in Almanya'dan dönen bir işçi olduğunu tahmin ettiği kişinin arabasını arkadaşları sırayla sıkıştırıp, onu yoldan çıkartarak kendilerini eğlendirirler.

Bir sonraki rolü ise Faruk Bey'in gezerken, kervansarayın yerini araması sırasında istasyona gitmesi ve o saatlerde tren istasyonunu genel görünümünü yansıtmaması olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137) Yine başka bir yerde fabrikanın ve çevresinin silüetini çıkarmaya yardımcı olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Hasan, geleceğe dair, olmak istediği kişinin profilini çıkarırken hayalinde işçilerin hakkını fazlasıyla ödeyen, onları fabrikaya küçük ortak yapan biri olacağından bahseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Romanda, Hasan karakteri, fabrika-işçi ilişkisini hapishane-köle ilişkisiyle örtüştürür. Buna göre, bekçileri gardiyanlara benzetir. Bekçiler tıpkı gardiyanlar gibi işçilerin giriş ve çıkışlarını kontrol eder, onları izler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Garanti bir meslek olarak da görülür. Hasan'ın babası adına, onun işçilik mesleği ile ilgili olası düşüncelerini aktarıırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

İşçi, romanda, Hasan'ın Nilgün'e saldırdıktan sonra İstanbul'a kaçışı sırasında, cebinden cüzdanını çaldığı kişinin mesleği olarak da işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258-259)

Beyaz Kale'de Venediklinin kafasını dağıtmak için gezmesi sırasında zamanını geçirirken yaptıklarının anlatımında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

Kara Kitap'ta bazen apartman yapımında çalışan kişiler, bazen bir aşk mektubu okuru olarak karşımıza çıkar. En önemli rolü ise, Rüya'nın bir zamanlar sol faaliyet için, işçileri bilinçlendirmek ve onlar arasında rahat çalışabilmek için gecekondular mahallesine taşınması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

Mankencilik mesleği aracılığı ile “içlerine rastlantıyla düştükleri belirsiz bir varoluşun anlamını cennette kalmış kadar uzak bir geçmişte bir gün sanki keşfetmişler, ama sonra”¹⁷² unuttukları sihirli anlamı ve “kendimiz olmaktan direnmek” kavramlarının birlikte kullanıldıkları ve kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatılması esnasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

Yeni Hayat'ta Demiryolcu Rıfki amcanın çocuklar için yazdığı hikâyelerinden “Demiryolu Kahramanları” adlı hikâyede demiryollarının yayılmasını engellemek için kullanılan karakteri temsilen kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Demiryolcu Rıfki amcanın çocuklar için yazdığı hikâyelerinden “Demiryolu Kahramanları” adlı hikâyede demiryollarının yayılmasını engellemek için çalışan kötü karakteri temsilen kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Kitabın ilerleyen sayfalarında Canan'ı, Dr. Narin ve ailesinin yanında bırakıp Mehmet'i aramak için yola çıkan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143) Bu işçinin hareketleriyle de betimlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Kar'da bu meslek romanın başında sohbet açmak adına yapılan işin betimlenmesi amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

Üniversiteden arkadaşları hakkında Ka'nın Muhtar'a verdiği bilgilerde Sadık adlı bir arkadaşlarının yaptığı iş sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız:

---

¹⁷² Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 65.

sayfa 58-59) Bir başka arkadaşlarının da yine bu meslekle ilgili bir iş yaptığını anlatır Ka. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Kars'ta yapılan ihtilalin adalet getireceğini düşünerek mit görevlilerine bazı dedikoduları anlatan gençlerin anlattıkları haksızlık ve yolsuzluk iddialarında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Turgut Bey ile Kadife'nin gittikleri gizli otel toplantısındaki otelin lobisinde gördükleri insanların mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Masumiyet Müzesi'nde Mümtaz Bey'in yanında çalışan kişinin mesleğidir. Rahmi Efendi'nin ölümü üzerine onun evine taziyeye gittiklerinde, köpek biblosu gören Kemal, kendini iyi hisseder. Toplayıcılık özelliğinin ilk ışıkları dolaylı da olsa bu meslekle başlatılmış olur. Romanın ilerleyen bölümlerinde, Füsunların evinde de yavru köpek biblosu görülecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Kemal'in sürekli Füsunların Çukurcuma'daki evine gitmesi, mahallelinin onun hakkında konuşmasına sebep olur. Mahallelinin Kemal hakkında yaptığı dedikodularda adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271)

Füsunların taşındıkları Çukurcuma'daki evin çevresi ve o çevreyi oluşturan insanların açıklanarak betimlenmesi sırasında mahalleliyi oluşturanların sosyoekonomik koşulları hakkında bilgi verilirken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272)

Romanın geçtiği zaman dilimindeki toplumsal olayların anlatımında taraf olan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335-336)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta çalışkanlığı sebebiyle İstanbul'da zengin olmanın tek yolu olarak benzetme ilgisıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Hacı Hamit Vural, sürekli köyünden insan çağırır. Onları bu meslekle inşaatta, fırında çalıştırır. Kafaları fazla meşgul olmasın diye onlara eğitim verir: Karate, milli konular vb. Eğlenmeleri için onlara yaptırdığı yatakhaneye televizyon alır, onları sinemaya gönderir. Böylece hem kendi görüşüne uygun elemanlar yetiştirir hem de istediğini yapacak emir eri. Ona yaranmak için her şeyi yaparlar. Bazen

Duttepe ile Kültepelilerin kavgasında bu elemanlar dövüşür. Bazen de anlamadıkları şeyleri bile anlamışlar gibi davranırlar: “‘Körler iyi âşık olur mesela.’ Bir kahkaha attı Hamit Bey. İşçileri de anlamadan kahkahaya katıldılar.”¹⁷³

Mevlut’un askerlikteki ilk muayenesinde, garibanlık ve fakirlik kavramlarının ait olduğu mesleklerin tanımlanması ve betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

Binbom Büfe’de müdürlük yapan Mevlut’un patronu, bu mesleğin ismini iyi bulmamış, altında çalışanlara farklı bir ad takmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 289)

Kırmızı Saçlı Kadın’da Cem’in babası, Cem’i ve annesini terk ettikten bir süre sonra ekonomik sıkıntılardan dolayı anne, oğul Gebze’ye taşınmak zorunda kalırlar. Burada dersane parasını biriktirmek için Cem, eniştesinin bostan ve bahçesinde yapacağı bekçiliği kim için yapacağını öğrendiğinde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Cem karakterinin kas gücüyle iş yapamayacağını ima ederek ustasının onunla dalga geçmesi sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

Hayri Bey’in su bulduktan sonra yapacağı fabrikada bu meslek için yapılacak sosyal alanların anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

Babasıyla yıllar sonra eşini tanıştırmak için görüşen Cem’in kuyucu çıraklığı yaptığını babasını iğnelemek için kullandığında, Cem’in babasının bu durumu sınıfsal bir boyuta getirmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129) Alt sınıftan üst sınıfa geçişin, geçilebilirliğin ihtimal dâhilinde olduğunun da bir göstergesi olur bu meslek: “‘Otuz yıl önce Öngören küçük, önemsiz bir askeri kasabayken orada bir kuyucuya çıraklık ettiğinizi herkes biliyor’ diye açıkladı bana. ‘Bu dedikodu son reklam kampanyasından sonra bir efsaneye dönüşmüş vaziyette. Televizyonlarda karısıyla modern pozlarda gördükleri patron müteahhitin eskiden aralarında yaşadığını, kuyularda işçilik yaptığını bilmek Öngörenlilerin hoşuna

---

¹⁷³ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 127.

*gidiyor.*¹⁷⁴ Cem'in babasının politik geçmişinin anılar üzerinde anlatımı sırasında bu meslek üst sınıf, bilinç sınıfı olarak nitelenerek, her kötülüğün bu meslek ve sınıf sayesinde düzeleceğinin aktarımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı, Kalpler Evinde insanların hüznü, sıkıntı gibi tüm duyguları ve dertlerini anlatmaları sırasında pek çok kişiyi dinler. Bu meslek Fotoğrafçının anlattıklarını dinlediği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.8.3.4. Teknisyen

Kara Kitap'ın başlarında Galip'in Rüya'nın nerede olduğunu saptamak için aradığı arkadaşlarının mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

3.1.8.4. Hukuk, Sosyal, Kültür ve Benzeri Alanlar ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.1. Düzenleyici Devlet ile İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.1.1. Polis Müfettişleri ve Dedektifler

3.1.8.4.1.2.1. Mali polis müfettişi

Yeni Hayat'ın sonlarına doğru benzetme ilgisiyle kullanılır. Karamela kâğıtları üzerindeki melekleri incelerken Osman'ın kendisi için kullandığı bir benzetmedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 201)

3.1.8.4.2. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri

3.1.8.4.2.1. Güverte Görevlileri ve Dümenciler

3.1.8.4.2.1.1. Halatçı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in yaşadığı aşk acısı, Füsün'u görebilme ihtimaliyle sokaklarda dolaşmaya başlamasıyla birleşince, kendisine hedef ya da amaç koymaya

---

¹⁷⁴ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 142.

çalışan Kemal, çevredeki her şeyi bir işaret olarak görür. Bu işaretlerden birinde bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

3.1.8.4.3. Hukuk, Sosyal ve Din ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.3.1. Din ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.3.1.1. Hafız

Kafamda Bir Tuhaflık'ta mesleğin dini özelliğinden ziyade ezberleme fonksiyonu üzerinden işlenmiştir. Atatürk Erkek Lisesinin müdürünün, bilgi yarışmasına katılacak öğrencilerin hazırlanmasında yüklediği bilgilerden dolayı, bu meslek üzerinden eğitim anlayışı eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilir. Ezberlenen bilgi, öğrencilere statülere göre davranılması bilgi yarışması ve bu meslek aracılığıyla işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

3.1.8.4.3.1.2. Zangoç

Masumiyet Müzesi'nde, Kemal'in Füsunlara gittiği günlerden birinde, Tarık Bey ile Nesibe halanın zaman ve saat üzerine tartışmaları sırasında adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267)

3.1.8.4.3.2. Hukuk ve İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.3.2.1. Kadı kâtibi

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken görülür. Bu mesleğin aldığı notlar, yazdığı verilerden yola çıkarak Faruk Bey hikâye yazmayı tasarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

3.1.8.4.3.3. Polis Müfettişleri ve Dedektifler

3.1.8.4.3.3.1. Dedektif

Kara Kitap'ta daha çok polisiye romanların kahramanı olarak bir araç gibi kullanılmıştır. Rüya polisiye roman okumayı çok seven bir karakterdir. O sebeple

Galip, peşinde olduğu işaretler dünyasındaki arayışında hem Rüya'yı hem de dedektifliği sıkça kullanır. Örneğin unutulmuş ya da unutulmaya yüz tutmuş romanın bölümlerindeki detaylar, dedektifle birlikte eski eşyalarla ilişkilendirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Galip, Rüya ve Celâl'i ararken bazen kendisini dedektif hisseder. Sadece Celâl'in gizli evini bulup içeri girince kendisini dedektiften çok, meraklı ve hayran olarak tanımlar.

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i aramak için çıktığı yolculukta Mehmetleri araması ve bulması süreci bu meslek ile ilişkilendirilerek anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143) Bu minvalde gerçekleştirdiği yolculuğundaki takipte karşımıza çıkacak bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 152)

Mehmet ile ilişkisi kesildikten sonra, Canan'ı bıraktığı yerde bulamayınca, bu sefer onu aramaya başlayan Osman'ın bu arama işlemi bakımından yine kendisine yakıştırdığı bir meslek olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 176)

Kar'da Ka'nın öldürülmesinin soruşturmasını yürüten polis mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek, Kemal'in Füsunlarda izlediği televizyon filminde oynayan karakterdir. Bu, Kemal'in sadece bazı anları hatırladığını açıklayabilmek için örnek göstermek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 334)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek benzetme ilgisiyle Cem'in babasının ölüm zamanını anlamak için babasının eşine sorduğu sorular sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Enver ve annesinin, Cem'e babalık davası açıp, Öngören'de yapılacak toplantıya olumsuz bir hava katmak için toplantıya katılıp katılmayacağı bilgisini edinmek için, Cem'in avukatının başvurmasını gerekli gördüğü meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk, romanlarında sevdiği bir fikri, özellikle de İstanbul'u, film çeşitleri ve sinema dünyası üzerinden anlatırken kullandığı

meslektir. Ayla karakterine önce üstünden zaman geçmiş ve değişmiş İstanbul'u benimsetir. Benimsetirken de Ayla'ya İstanbul'u dolaştırır, gezdirir Orhan Pamuk. Sonra da İstanbul için kendi fikrini bu meslekle aktarır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

3.1.8.4.3.3.2. Dedektiflik bürosu

Masumiyet Müzesi'nde Füsun'u bulmaya çalışan Kemal'in, başvurmak istediği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197)

3.1.8.4.4. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.4.1. Fotoğrafçılar

3.1.8.4.4.1.1. Fotoğrafçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çocukluk fotoğraflarının çekimi için eve çağırılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Muhittin'in meyhanede beraber içki içip sohbet ettiği askeri okul öğrencilerinin, dışarıda üniformayla gezemeyecekleri için giysilerini bırakıp sivil giyindikleri yer, bu mesleğin icracısıdır. Böylece meslekleri de anlaşılmayacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 220)

Refik Bey'in can sıkıntısını giderebilmesi ve zamanını değerlendirmesi için ona önerilen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 223)

Kara Kitap'ta Karaköy'de yaklaşmakta olan felaketin Galata Köprüsündeki tasviri esnasında kullanılan mesleklerden biridir. Genelde göreviyle ilgili bir kullanımı görülür.

“Karlı Gecenin Aşk Hikâyeleri” adlı bölümde bu meslek iki ayrı fonksiyonda kullanılmıştır. Birincisi konsomatrisin anlattığı hikâyenin gerçek olduğunun ispatını sağlayan fotoğrafları çeken ve olaya şahit olan kişinin mesleği; ikincisi ise hikâye anlatıcısı olan fotoğrafçının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153) Bu mesleğin yoğun olarak kullanımı da bu hikâyeye başlar. Çünkü hikâyede bir kadın,

fotoğraflarda bir anlam, işaret görmeyi bekleyerek fotoğrafçıdan sokaktaki insanların fotoğraflarını çekip, ona getirmesini ister. Sonunda bir saat tamircisinin fotoğraf karesi kadını etkiler ve ona âşık olur. Bu hikâyede fotoğrafçı, zaman içinde iki âşığın aşkı arasında kullanıldığını bir haber yazısıyla anlar.

Romanda bazen şipşak sıfatıyla nitelendirilerek kullanılmıştır. Kullanıldığında da fotoğrafın çekimi esnasında devlet dairelerinde işleri olanlara arzuhalcilerle yardım edilerek para kazanıldığı da anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

Hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan telefondaki sesin o sırada belirttiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Yeni Hayat'ta çevre tasviriyle birlikte kendisini var olan dünyaya yerleştirmek için bir anlık konum değiştiren Osman'ın durumunu somutlaştırmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Kitabın ilerleyen sayfalarında Canan'ı Dr. Narin ve ailesinin yanında bırakıp Mehmet'i aramak için yola çıkan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsün ve ailesini dışarı yemeğe çıkardığı zamanlar, Tarabya ve Boğaz'ın dış mekân ve eğlence dünyasının betimlemesinde kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

Kemal'in mutluluk anlarından birinde sergilediği tavırların anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

Bu meslek koleksiyon yapan biriktiricilerin çoğu zaman hüzünlü bir sonla karşı karşıya kaldıklarının anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 472)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Duttepe ile Kültepe arasındaki mücadelenin halka duyurulması, yansıtılması amacıyla kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111)

Abdurrahman Efendi'nin kızına uygun gördüğü koca adayına göstermek üzere kızının fotoğrafını çektiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

İstedığı arsa çevirme parasını verenlere mafyanın tıpkı tapu müdürlüğü gibi defter tutuşunun anlatımı sırasında, çevrilen arazinin kişiye ait olmasındaki gerçekçilik oranını artırmak amacıyla kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

Gizli Yüz'de bu meslek asıl karakterin mesleğidir ve bu karakterin adı olarak kullanılmıştır. Fotoğrafçılık bu metinde pavyon fotoğrafçılığı şeklinde kullanılır. Kurguda asıl karakter de bu meslek ile anılınca sıklıkla görülür.

3.1.8.4.4.1.2. Pavyon fotoğrafçısı

Gizli Yüz'de asıl karakterin mesleği ve adıdır. Unvan ya da lakap gibi meslek bu karakterin adı olarak da kullanılmıştır. Kurgunun başında bir hikâyeci olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Bu anlatımla aslında kurgunun temel çatışması da verilmiş olur. Bireyin kendisiyle çatışması, kişinin kalbinin sesini dinlememesi üzerine kuruludur. Bu meslek üzerinden kişinin kendisine yabancılaşması da anlatılmış olur.

Asıl karakterin tanıtımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Asıl karakterin, böyle bir mesleğin varlığından habersiz olduğu, mesleğin değişikliğini vurgulamak için, neden ve nasıl bu mesleği yaptığını açıklarken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Bu meslek işini yapmaktan başka, kadının sonunda fotoğraflarda fark ettiği adamı bulup, kendisine bilgi vermesi için de görevlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Bulur da. Bulması kurgunun bir başka dönemecidir. Çünkü iki kişinin konuşmaları sırasında bulduğu adam olan saatçinin "*Hayatta ne olmasını istersin en çok?*"¹⁷⁵ sorusu üzerine verdiği cevap, kurgunun devamını ve gelişmesini sağlayacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

---

¹⁷⁵ Orhan Pamuk, *Gizli Yüz*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 24.

Bu meslek önce kaybedişi sonra yalnızlaşmayı anlatmak için kullanılır. Çünkü önce ona işveren kadın ortadan kaybolur bulduğu saatçiyle birlikte, sonra da babasını kaybeder. Üst üste kurguda gelen olaylar üzerine memleketinde kalmayı tercih edecektir.

Kasabada kalmayı tercih ettiğini belirtirken, asıl karakterin annesinin İstanbul'a gitme sebebini makul görürken, yaptığı mesleği doğru bulmadığını ifade ederken görülür. Kabul gören bir meslek olmadığının anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49)

Kurgudaki bir başka dönüm noktası bu mesleği yapan asıl karaktere annesinin arsa satın alması için altın teslim edip onu eline tutuşturduğu adrese göndermesiyle gerçekleşir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51) Fotoğrafçı izlediği kadın ile programın bitişiyle şaşkınlık duygusu yaşar ve bu meslekle iletişime geçer. Böylece kadının izine rastlayabileceği bir ipucu olarak bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53) Artık amacı farklılaşır. Arsa almaya değil, kadının izini bulmaya çalışacaktır.

İzini bulup da kaybettiği sırada Lacivert Ceketli Adam aracılığıyla Kadına ulaşır. Ona kavuşmanın yolunu, aslında kurgunun temel dayanağı olan ifadeyi kullanmasıyla bulacaktır. Bu arada da kurguda sürekli görülen alt metinde verilen Şeyh Galip'in "Hüsn ü Aşk" adlı eserine de göndermeler kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94) İçeri alınan asıl karakter, burada, insanların içindeki hüznü anlattıkları ve neden mutsuz olduklarını kendilerinin anlamalarının sağlandığını, anlatılanların kayıt altına alındığını görür. Kurgunun sonunda da kendisi anlatmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101-102)

Saatler kurguda imge özelliği gösterir. Onların bozulması durumunda ruhlarda da bozulma oluşur. Saatçi ve kadın bu bozukluğu tamir eder aslında. Bunu anlayan asıl karakter, içinde kaldığı saat kulesini bozar ki kadın onun yanına gelsin. Nitekim gelir de. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105-106)

3.1.8.4.4.2. Galeri, Müze ve Kütüphane Teknisyenleri

3.1.8.4.4.2.1. Müzeci

Kar'da kâtip yazar Orhan, Almanya'ya gidip arkadaşının kayıp şiir defterini aramak, arkadaşının oradaki yaşamı hakkında bilgi edinip araştırma yapmak için gider ve onun evine girdiğine bu mesleğe uygun bir yaklaşımla Ka'nın eşyalarını toplar. Bir sonraki romanını da buradan çıkaracağını belirtir kâtip yazar Orhan. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 237-238)

Masumiyet Müzesi'nde müze oluşturma hevesiyle pek çok eşyayı toplayan Kemal, bu mesleği biriktirdiği eşya için duyduğu heyecan ile benzetme ilgisi kurarak kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 303)

3.1.8.4.4.3. Yayın ve Ses-Görüntü Teknisyenleri

3.1.8.4.4.3.1. Asistan

Masumiyet Müzesi'nde Feridun'un bu mesleği yaparken yaşadığı tecrübeleri film çekimi sırasında yol gösterici olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa s. 364)

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk'un Cihangir çevresinde çekilen Türk filmlerinin çocukluğunda kendisinde bıraktığı etkinin ve o zamanlarki film endüstrisinin anlatımı sırasında, sinema sektörünün asıl unsuru olarak belirtilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.1.8.4.4.3.2. Makinist

Yeni Hayat'ta Dr. Narin, oğlunu anlatırken, onun köşeye çekilmiş, fark edilmemiş birinin farkına varıp, ondaki cevheri ortaya çıkarmayı hedefleyen yapısı olduğunu açıklar. Bu durumu örneklendirirken de oğlunun bir arkadaşını bu meslek sahibi olan biri şeklinde kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

Kitabın ilerleyen bölümlerinde Osman, Mehmet'i vurmak için sinemaya gittiğinde bu meslek okuyucunun karşısına cinayetin gerçekleştiğinin belirtilmesi amacıyla kullanılmıştır: “*Ben adam öldürdüm.*’ *Perdedeki gölgemi ve çevresindeki ‘Sonsuz*

Geceler'i seyrederek salondan dışarı çıkarken, 'Makinist!' diye bağırdı biri, 'makinist, makinist!'"¹⁷⁶

Kar'da Z. Demirkol ve arkadaşları tarafından kaçırılıp sorguya çekildiğinde Ka'nın Lacivert'in yerini söylememesi üzerine, onların İpek ve Lacivert'in ilişkilerini Ka'ya anlatmaları sonrasında Ka'nın ruh halini anlatmak üzere kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 327)

3.1.8.4.4.3.3. Set amiri

Masumiyet Müzesi'nde film çekimi sırasında kontrolü sağlamaya çalışan kişi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

3.1.8.4.4.3.4. Set işçisi

Kar'da Ka'nın Sunay Zaim'in tiyatro grubunun oyun sahneleyeceği gösteride Ka'ya oturacağı yeri gösteren kişinin mesleği olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129)

Masumiyet Müzesi'nde Damat Feridun'un kendini tanıtırken hayatta geçinmek için yaptığı işleri Kemal'e anlatırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Fusun'un oyunculuk yapabilmesi için yazılan senaryonun çekilmesinde gerekli teknik adam ve çalışma arkadaşlarıyla görüşmeye başlanması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Feridun eve geç geldiğinde film dünyasındaki insanlarla takılır. Film dünyası denilen grupta adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 294)

---

¹⁷⁶ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 172.

3.1.8.4.5. Satış ve Satın Alma Temsilcileri ve Aracıları (Brokerler)

3.1.8.4.5.1. Emlakçılar ve Gayrimenkul Yöneticileri

3.1.8.4.5.1.1. Emlak komisyoncusu

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha'nın ısrarı üzerine Mevlut muhtarlığa Rayiha ile evli olduklarına dair belge almaya gider. Ancak farklı bir iş yapan muhtar yerinde yoktur. Ev alım satımı ile ilgilenir. Asıl işinin bu olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 340)

3.1.8.4.5.1.2. Emlak taciri

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un yaşadığı Tarlabası'nın gittikçe yüzü kararan değişime maruz kalması ve bu değişim sonucunda kendisini buraya, Tarlabası'na ait hissetmemeye, o bölgeye yabancılaşmaya başlaması pek çok karanlık meslekle ve orada yaşayan insanların da değişimiyle anlatılır. Bu anlatım sırasında verilen örneklerden ev sahibinin bile sürekli değişmesi, değişimin daha çok paranın gücü ile ilgili olduğunun da bu meslek göstergesi olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420-421)

3.1.8.4.5.1.3. Emlakçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta Galip'in Kişilikler'in son sayfasında yer alan numaraları aramaya başlaması esnasında aradığında karşısına çıkan dükkânlardan birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363-364)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta geceleri boza sattığı mekânların, sokakların gündüz pilav satarken Mevlut'a farklı gelmesinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275-276)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in eşiyle birlikte kurdukları "Sührab" adlı şirket için işinden ayrılıp kendisini tamamen bu şirketin işlerine adanması sırasında yapılan

işlerin kontrolü için iletişime geçtiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Cem'in babasının cenazesine taziyeye gelirken aynı zamanda iş konuşmayı hedefleyen babasının eski arkadaşı Sırrı karakterinin arazisinin satışında Cem'in şirketinin kendisine haksızlık ettiğini belirtirken bu haksızlığı yapan kişilerin meslekleri şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136)

Cem'in üniversite yıllarından arkadaşı Yunanistan'da yapacağı yatırım için paraya ihtiyacı olduğunu, bunun için de Öngören'de kendisine ait olan arazileri Cem'e satmak istediğini belirtirken, beraber gittikleri Yunanistan'da inceleme yapmalarından dolayı yanlarında konu uzmanı bu meslek de bulunur. Böylece Öngören bölgesinde söz sahibi olma ihtimali kazanır Cem. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

3.1.8.4.6. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.6.1. Emlakçılar ve Gayrimenkul Yöneticileri

3.1.8.4.6.1.1. Tellal

Cevdet Bey ve Oğulları'nda ev bulan kişi şeklinde kullanılmıştır. Günümüzün emlakçısıdır. Romanda Cevdet Bey'e Nişantaşı'ndaki evi bulan kişidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta çöpçatanlıkla devrin genç kızları evlenmeyi reddedince, çöpçatan Vediha'nın bulduğu yeni yöntem "geçerken uğradık" şeklinde kızı tesadüfen görmüş de tanışmışlar olacaktır. Ancak bunun için bir başka çöpçatana daha ihtiyaç olunur ki işte Vediha'nın bulduğu bu yöntem romanda bu meslekle benzetme ilgisi kurularak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

3.1.8.4.7. Spor ve Fitnes Çalışanları

3.1.8.4.7.1. Atletler ve Sporcular

3.1.8.4.7.1.1. Araba yarışçısı

Sessiz Ev'de Metin'in Ceylan ile konuşabilmek için arabada aldığı tavrı tanımlamak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197)

3.1.8.4.7.1.2. Boksör

Masumiyet Müzesi'nde senaryo doktoru olarak da bilinen Daktilo Demir, önüne gelen her film senaryosunu sansür kurulundan geçebilecek hâle getirerek onu törpüler. Bu kişinin tanıtılması sırasında adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 313)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Korkut'un düğününde bulunan Mevlut'un arkadaşlarından Hidayet'in lakabıdır. Bu lakabı alma sebebi açıklanırken ve Mevlut'a ortaklık teklif edip, Süleyman ve diğer arkadaşlarının yaptıkları meslekleri küçümserken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Korkut'un düğününde bu meslekle anılan kişi de dâhil tüm erkek arkadaşların evlilik üzerine açıklamaları vardır. Bu konuşmalar gençlerin evlilik üzerine düşüncelerinin, yaşadıkları sosyal değişimin de göstergesi olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136-137)

3.1.8.4.7.1.3. Futbolcu (Futbol oyuncusu)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ahmet'in can sıkıntısını gidermek için çizdiği futbol dizisindeki çizimleri, betimlemelerinde geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 535)

Kara Kitap'ın başlarında yenecek bir aile yemeğine katılacak kişilerin listesinin sayımı bakımından futbol oyuncularına benzetme ilgisi kurulmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Kitaba göre, o dönemlerde çocukların hayallerini okul sonrası dükkândan alacakları futbolcu, artist, güreşçi gibi ünlülerin resimlerinin de içinde bulunduğu gofretler kaplamaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

Romanın ilerleyen bölümlerinde, Galip karakteri, dükkânda satılan tanınmış kişilerin bulunduğu kartlardan yola çıkarak harflerdeki gizli sırrı bulmaya çalışacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267)

Romanın sonuna doğru ise, Celâl ve Rüya'yı vuran kişinin kim olduğunun bulunması sırasındaki kafa karışıklığını vurgulamak için kullanılmasında araç olmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 405)

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Yeni Hayat'ta kahvehane içindeki insanların tanıtımında kullanılmıştır. Osman'ın eski hayatını anlatması sırasında, arkadaşlarıyla toplandıkları mekândaki, tanıdıklarından birisi ile sohbet ederken, sohbet ettiği kişinin betimlenmesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Kitapta kaza geçiren otobüsün içinden çıkan ve sonrasında Şirinyer şehrinde en çok zaman geçirdiği yerlerden biri olan kıraathanede bulunan insanların ilgilendikleri ya da izledikleri kişiler arasında bulunan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45) Bu meslek Anadolu halkı tarafından o kadar önemsenir ki insanlar lokantalarında herkesin göreceği bir yere bu meslekle ünlenenlerin fotoğraflarını asar dikkat çekmek için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Dr. Narin'in Mehmet'i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemlediği her şeyi not alır. İşte bu gözlemlerinde arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

Eskiden Canan ile beraber gittikleri yerleri, yıllar sonra yeniden ziyaret ettiğindeki izlenimleri ve gözlerin tasviri sırasında kullanılmıştır.

Kar'da Ka'nın daha sonra acı çekebilme ihtimali yüzünden mutluluktan korkan yapısını, bu paradoksu örneklemek için bu meslek kullanılmıştır. Mutlu geçen çocukluğundan sonra oluşan köpek korkusu da bu örneklemeyi oluşturur. Romanda önce köpek korkusu sonra da mutlu geçen çocukluğu anlatılırken bu meslek, mutlu geçen çocukluğunda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 312)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ve Osman'ın gittikleri Fenerbahçe maçında maçı kazanan oyuncuların mesleği olarak kullanılmıştır. Bakıldığında herkese açık olan bu sportif müsabakalarda oturulacak yerin ve bazen de gösterilecek tepkinin bile paraya endeksli bir statünün temellerinin varlığı olduğu hissettirilir bu meslek aracılığıyla. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46)

Küçükken Kemal'in çikletlerden çıkan resimlerini biriktirdiği mesleklerden biridir. Bu işi çocukken yaptığını anlatırken, bir yandan da "Kara Kitap"a atıfta da bulunmuş olunur. Biriktirme işinin ilk adımlarının aslında Kemal daha küçükken başlamış olduğu da üstü örtülü olarak verilir. Hatta annesinde de bu özellik vardır, zira annesi de aldığı eşyaları atmaz, Merhamet Apartmanındaki daireye gönderir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta okulda öğrencilerin teneffüste üzerine kumar oynadıkları objelerden biri bu mesleğin resimleridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Ferhat'ın kısmet satıcılığı sırasında kazanana çıkan ödüller içinde sıralanan ödüllerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

3.1.8.4.7.1.4. Güreşçi

Beyaz Kale'de padişahın sarayındaki sünnet, düğün, doğum vb. yapılan çeşitli şöenlerde görevli kişilerin mesleklerinden biridir. Bu meslekler hem o dönemin eğlence anlayışının bir çeşit silüetini çıkarır hem de okuyucunun olanları gözünün önünde canlandırmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91-92)

Kara Kitap'ta Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi olan Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söylerken kızını kurtaran Galip olmasaydı Rüya'nın nerelerde olacağını sıralar. Bu nerede olurdu kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki bunlar arasında güreşçi de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40) Burada güreşçilik kötülen bir meslek özelliğiyle işlenmemiştir, kimlerin güreşçiliği yapacakları üzerinden olumsuzlama yapılmıştır.

Alâaddin'in dükkânında, icra ettikleri mesleklerle meşhur olan insanların fotoğraf ve bilgilerinin bulunduğu çikolatalar satılmaktadır. Güreşçiler de bunlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

Güreşçilik, fiziki özellik bakımından benzetme amacıyla da kullanılmıştır. Saim karakterini uzun süre görmeyince Galip, onu görünüşü itibarıyla güreşçiye benzetir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70) Galip'in Celâl'i bulmak için ofisine gittiğinde, masasını karıştırırken gördüklerini betimlemesi esnasında, bir okur tarafından gönderilen fotoğraf karesinde bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 89) Kitabın ilerleyen bölümünde, hikâye anlatımı esnasında Galip'in yorumuyla "*temelsiz ön yargı*"¹⁷⁷ diyerek gördüğü bir tanımlamada kullanılmıştır. Başka bir hikâyeye geçilmesine araç olmuştur.

Rastlantılara dikkat etmesi gerektiğine inanan Galip, güreşçi olan birinin trafik kazasında ölümü sonrası "*Olguları ve hayalleri birbirleriyle birleştirip bambaşka hikâyelerin işaretleri yapacak*"¹⁷⁸ fikriyle her şeyi ve başta bu trafik kazasını işaret olarak görmeye başlar.

Yüzdeki gizli anlamın keşfi ve bunun örneklenmesi için kullanılan fotoğraf karelerinden biri de bu meslek icracısıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın yolculuk esnasında izledikleri film karakterlerini, mola verilen restoranlardan birinde gördükleri anın anlatıldığı mekânın betimlenmesinde fotoğrafları duvarları süsleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

¹⁷⁷ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 157.

¹⁷⁸ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 202.

Benim Adım Kırmızı'da katil nakkaşın her şeyi resmettiğini belirttiği hikâyeleri sayarken bu meslek de motif olarak hikâyede bulunup, resmedilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 302)

Gizli Yüz'de Kadın ve Saatçinin izini kaybeden Fotoğrafçının meyhane sonrası sabahı getirdiği Sabahçılar Kahvesinin betimlenmesinde, duvar resimlerinde görülen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

3.1.8.4.7.1.5. Kaleci

Kar'da milli sporcu olan kişinin, Sunay Zaim'in tiyatro grubunun düzenlediği programda sahneye çıkacak kişilerden birinin mesleği olarak Kars yerel gazetesinde basılan gösteriden sonraki günün beğeni belirten yorum yazısında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33)

Gösteri zamanı gelince, sahneye çıkan ve canlı yayın yapıldığının vurgulanmasını sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122) Reklamları eleştiren kısa oyunlardan sonra bu meslek sahibi yine sahneye çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 130) Böylece bu meslekle izleyicilerin eğlence algısı, diğer yandan ülkesini sporda temsil etmiş birinin mesleki ahlâka bakış açısı belirtilmiş olur. İzleyicilerin eğlence algısındaki düşüklüğe Sunay Zaim de vurgu yapar, yaparken de kendi sanat anlayışını belirtir bu meslek aracılığı ile. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 184)

İhtilal gerçekleşince bu meslek ortadan kaybolur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188) Tiyatrocu ihtilali bastırılıp, suçlu olduğu düşünülenler tutuklanınca akıbetleri açıklanmaya başlanır. Bu sırada bu mesleği icra edenin sadece kalecilik vasfıyla Kars'ta bulunmadığı da belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin, Nişantaşlıların, tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir ki Kemal'in babasının yakın arkadaşının tanıtımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

3.1.8.4.7.1.6. Pehlivan

Cevdet Bey ve Oğulları'nda zaman geçirmek için oynanan çeşitli oyunlarda sürekli yenilen kişi için Ömer'in kurduğu cümlede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 262)

Kara Kitap'ta bu meslek tefrika kelimesiyle birleştirilerek kullanılır ki uzun uzun anlatılan konu şeklinde değerlendirilmesi sağlansın. Celâl ilk yazılarını böyle uzun yazınca benzetme ilgisiyle bu meslek kullanılmıştır. Celâl'in, ilk yazılarını yazarken dikkat çekebilmek için kullandığı mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

İlerleyen kısımda ise, yukarıdaki ilk yazılarında bulunan pehlivan tefrikalarına atıfta bulunarak Hâle hala, Celâl'in, ailesinin özel bilgilerini gazete yazısına malzeme yapışını anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

3.1.8.4.7.1.7. Rallici

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek Mümtaz Bey'in saç kesimi için onun evine gelen Berber Basri ile Vecihe Hanım arasında geçen dedikodu malzemesi olarak geçer. Böylece berber, mesleğinin temeli olan bilgiye sahip olma gururunu hemen Vecihe Hanım'a aktararak mesleğinin gereğini yerine getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

3.1.8.4.7.1.8. Sporcu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda tenis kulübüne başkan seçilen profesörün sporla ilgisinin azlığını belirtmek için kullanılmıştır. Mükrimin Bey, sadece sosyal ve siyasi çevresi için seçilir. Bu da aslında alanında uzman olmayan kişilerin güç olarak nitelenen başka faktörlerle üst düzey yönetici olmasının bir çeşit eleştirisi olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in yaşadığı aşk acısının fiziksel anlamda betimlemesi yapılırken kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142)

3.1.8.4.7.2. Spor Antrenörleri, Eğiticileri ve Hakemleri

3.1.8.4.7.2.1. Antrenör

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i aradığı anlardan birinde, Mehmetlerden biri gelene kadar vakit geçirmek için okuduğu yerel gazetenin sayfalarındaki spor sayfasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137)

3.1.8.4.7.2.2. Hakem

Kara Kitap'ta adresi vermesi için Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

Galip'in yine Celâl yerine telefonda konuştuğu sesin, o gün basılan eski bir yazının yeniden yayımlanması, eşiyile konuşup "gerçeği itiraf etmesi!" üzerine onu öldüreceğini belirten telefondaki sesin bunu söylemesi sırasında bu meslek, benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

Masumiyet Müzesi'nde Osman ve Kemal'in gittiği Fenerbahçe maçında maçın yöneticisidir. Osman'ın kararını beğenmediğinde sert ünlemine maruz kalan meslek şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

3.1.8.4.8. Telekomünikasyon ve Yayın Teknisyenleri

3.1.8.4.8.1. Diğer Sanat ve Kültür ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.4.8.1.1. Program asistanlığı

Kar'da Fazıl'ın ekonomik bağımsızlığını ilan edebilmesi için çalıştığı işlerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375-376)

3.1.8.4.8.2. Yayın ve Ses-Görüntü Teknisyenleri

3.1.8.4.8.2.1. Kameraman

Kar'da Kars'ta yapılacak ilk naklen yayında ve sonraki yayında görev alan, bu oyunların ve programın çekimini yapıp tüm Kars halkının bu programları izlemesini sağlayan meslek olarak kullanılmıştır.

Masumiyet Müzesi'nde Feridun eve geç geldiğinde film dünyasındaki insanlarla takılır. Film dünyası denilen grupta adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 294) Para kazanmak için Feridun ile birlikte reklam filmi çeken meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Kazandığı ünün sonunda Feridun'un ısrarlarıyla Pelür Bar'a giden Kemal, orada filmi tutmuş birinin popülaritesini yaşar. Bu popülaritenin artışı ona eski tavırlarından farklı davranan, ona ilgi gösteren mesleklerden anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 383)

Gizli Yüz'de Kalpler Evine gelen insanların dertlerini ve tüm duygularını anlatmak üzere girdikleri odalarda anlatılanları kayıt altına alan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97)

3.1.8.5. İş ve İdare ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.5.1. Düzenleyici Devlet ile İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.5.1.1. Müfettiş

Cevdet Bey ve Oğulları'nda parti işlerinin, demir yolu inşaatının denetiminde görülen meslektir.

Kar'da ihtilal sonlandırıldıktan sonra sorumluların bulunması ve cezalandırılması için görevlendirilen kişinin mesleğidir. Hem asker hem müfettiş sıfatını da almıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

Bir başka alanda yapılan araştırmada görevlendirilen bu meslek ise, subay ve askerlerin içtiği ev yapımı şerbetin içinde gerçekten zehir olup olmadığına dairdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, okulda öğrencilere zorla içirilmeye çalışılan balık yağlarını öğrencilerin çeşitli yöntemlerle yok edişleri sırasında yanlışlıkla bir tanesinin Atatürk'ün resmine gelmesi üzerine, okulun müdür yardımcısının okula bu mesleği soruşturma açması için çeşitli makamlardan istemiştir. Kraldan çok kralcı olmanın yansımasıdır bu durum. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Mevlut'un çalışmaya başladığı Binbom Büfenin patronu, büfede hissettiği yolsuzluğu ispat etmek, ondan çalınan şeyler varsa tespit etmek amacıyla bu meslekten yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290)

Romanın ilerleyen yerinde Diyarbakır'daki insanların psikolojik durumu, baskı altındaki yaşayışları, mecburi yalancılıklarını incelemek için giden avukatın bu mesleğe benzetilmesi şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 334)

3.1.8.5.1.1.1. Başmüfettiş

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey, kendi sağlığı, bedeni için, arada ürperme geçirmesini bu mesleğe benzeterek kullanır. Her ürpermeyi vücudunun kendisini denetleyen müfettişe benzetir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 190)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın Mürüvvet Lokantasındaki garsonluktan yazıcılığa terfi ettiğinde yaptığı işi bu meslekle tanımlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 240-241)

3.1.8.5.1.1.2. Başnakkaş

Benim Adım Kırmızı'da nakkaşların ve saray nakkaşhanesinin yöneticisidir. Roman Osmanlı görsel sanatı ve ona dair meslekler üzerine kurulu olduğu için, bu meslek sıkça karşımıza çıkartılır. Kitabın başında "Doğu"nun, yani Osmanlı görsel sanatlarının klasik haliyle gerçekleşmesi gerektiğinin, Batı sanatının yoz olduğu düşüncesinin sembolüdür bu meslek. Bu sebeple Enişte Efendi ile bu mesleğin

icracısının arası bozuk tutulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27) Romanın ilerleyen bölümünde bu durum daha detaylı açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40-41)

Bilgi verme amacıyla gerçekleşen “Vaziyet” töreninde sorumlu kişilerden biri olarak karşımıza çıkar bu meslek. Başnakkaş Osman’ın anlatımı aracılığıyla, padişahın bu sanatlara artık eskisi gibi eğilim göstermediğinin anlaşılması bakımından ön plâna çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Bu meslek sahibi Başnakkaş Osman, Kara karakteriyle birlikte katilin nakşından fark edilmesini, dolayısıyla katilin yakalanmasını sağlamak üzere görevlendirilir. Hazine-i Enderun’a girer ve orada geçmişten gelen tüm eserleri gözden geçirirler. Bu meslekler olayların fark edilmesini sağlayan uzmanlığın ön plâna çıktığı yerlerdir ki bu özellikleriyle romanın zirvesine ulaşılır.

3.1.8.5.1.1.3. Devlet Demir Yollarında başmüfettiş

Yeni Hayat’ta Dr. Narin’in adamlarının Osman’ın babasının yakın arkadaşı Rıfkı amca’yı öldürmesinin gazetede haber yapılması sırasında, ölen kişinin kimliğini tanıtırken açıklamalarda görülen meslektir. Böylece Osman, Rıfkı amcanın neden ve kim tarafından öldürüldüğünü anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

3.1.8.5.1.1.4. Devlet Demir Yollarında müfettiş

Yeni Hayat’ta kilit bir rolü olan Rıfkı amca karakterinin mesleğidir. Osman’ın babasıyla devlet demir yollarında çalışırken müfettişliğe yükselir. Bu meslek Rıfkı amcanın unvanıdır ve bu fonksiyonda kullanılmıştır.

Rıfkı Amca’nın tanıtımı sırasında eşinin onun fotoğrafından eşini ve ideallerini anlatırken görülür.

3.1.8.5.1.1.5. Parti müfettişi

Cevdet Bey ve Oğulları’nda parti içi tutum ve ilişkilerin denetlendiğini biz okuyuculara hissettirmek için bu meslek kullanılmıştır.

3.1.8.5.1.1.6. Denetmen (Denetçi)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda tren yollarının vb. işlerin halledilmesi esnasında yaşanan rüşvet ve yolsuzlukları vurgulamak için kullanılmıştır.

Bu meslek ayrıca liyakate bakılmaksızın iş alımının yapılmasının anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

3.1.8.5.1.2. Başkâtip

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Seyfi Paşa Londra sefiri iken yaşadığı bir olayı anlatırken geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59) (ikinci kâtip de geçer)

3.1.8.5.1.3. Kâtip / Kâtiplik

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çeşitli yazıları, sipariş mektuplarını yazacak kişidir. Muhtemel eskiden Cevdet Bey'in şirketinde varmış ki romandaki cümlelerden anlaşılacağı üzere bu meslek kullanılmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16) Şirketin vazgeçilmezi gibidir. Ayrıca kitabın çeşitli bölümlerinde de bu meslek kullanılır.

Sessiz Ev'de Hasan'ın hayalinde, zengin olunca işlerini yaptıracağı bir meslektir. Ama küçümsediği de bir meslek ki "kâtip parçası" olarak kullanılır.

Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken görülür.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

Beyaz Kale'de hayatını anlatan Hoca, bir zamanlar para kazanabilmek için bu mesleği yaptığını anlatır. Sadık Paşa ile bu kâtiplik mesleğini icra ederken tanışmış ve sübyan mektebindeki hocalığı da ona Paşa bulmuştur. Dolayısıyla bu meslek, Hoca için romanda kurgunun gelişimi için önemli bir meslektir.

İtalya'ya kaçan kölenin, İtalya'dakilere anlattığı hayali hikâyeleri kimlere anlattığını bildirirken bu meslek de görülür.

Padişah, köylülere Hoca'nın ve Venedikli kölenin icadı olan silahı gösterdiğinde, köylülerin yorumlarını, padişahın sorularına verdikleri cevaplarını kâtiplere not ettirir.

Kara Kitap'ta sıkça kullanılmıştır. Meslek karşımıza ilk olarak “Öpüş” adlı bölümde Celâl'in haber peşinde koşarken kâtiplerden kayıt defterlerini almak için onlara verdiği rüşvet ile karşımıza çıkar.

Onun dışında görülen en yaygın kullanım şekli devlet yöneticisi (şehzade, padişah, şah vb.) tarzında önemli statüye sahip meslek kollarında olayları, anıları, kişileri kâğıda aktarmak, bir çeşit vakanüvistik özelliği göstermek şeklindedir.

Benim Adım Kırmızı'da Kara karakterinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Kara'nın Zarif Efendi'nin katilini araştırması için onu nakkaşhaneye göndermesi ve onun Üstat Osman ile konuşması sırasında kendisini hatırlatırken bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

Kara'nın Şeküre'yi, onun ilk eşinin evinden almak için gittiğinde Şeküre'nin eski kayınpederinin oğlu için öne sürdüğü bahaneleri içeren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 368)

Bu meslek “kavuk kimin” adlı bir oyunda da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391)

Kar'da Lacivert adlı karakterin kendisini Ka'ya tanıttığı bölümde babasının mesleği olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 294)

Masumiyet Müzesi'nde Füsunların taşındıkları Çukurcuma'daki evin çevresi ve o çevreyi oluşturan insanların açıklanarak betimlenmesi sırasında mahalleliyi oluşturanların sosyoekonomik koşulları hakkında bilgi verilirken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta düğünlerde olan takı töreninde görevli iki meslekten biridir. Mevlut'un düğününde hem kâtiplik hem de sunuculuk görevlerini Mohini yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

Elektrik tahsildarlığı şirketinde her bilgiyi kayıt olarak tutan, her bilgiye vâkıf meslek olarak kullanılmıştır. Romanda işinde uzman iki kişi, alanlarındaki bilgiden yararlanılmak üzere yeniden işe alınmalarıyla kurguda aktif rol üstlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 333-334) Bu meslek sayesinde Ferhat, tahsildarlık sırasında görüp âşik olduğu Selvihan'a ulaşmayı hedefler. Bu mesleği yapan bu kişilere göre geçmiş süreçleri bilmeden tahsildarlık işini yapmak boşunadır. Bu mesleği icra edenlerden gereken deneyim ve bilginin alınması önemli görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

Bu meslek üzerinden idealist bakış açısı ile paranın gücü karşılaştırılır. Arşivlerin önemini savunan bu mesleğin diğer tarafında paradan başka güç yoktur anlayışını kapsayan sonradan görmelik bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

Ferhat bu meslek sahipleriyle çokça vakit geçirir. Onlardan sürekli bilgi alır ve ona göre baskına gider. Ancak önlem alması ve dikkatli olması gerektiği konusunda Ferhat hep uyarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372)

Bu mesleğin etkisiyle Ferhat Selvihan'ın sevgilisi olan Sürmeneli Sami'nin pavyonunu çöktürmeyi kafasına koyar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

3.1.8.5.1.4. Defterdar kâtipliği

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın İstanbul'a dönmeden önce yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

3.1.8.5.1.5. Divan kâtibi

Benim Adım Kırmızı'da o dönemin resimlerinde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290)

3.1.8.5.1.6. Hazine kâtibi

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek amacıyla onun makamına gidişi esnasında Eski Divan Odası olarak bilinen yerin ve o bölgede işi olan kişilerin açıklanması, betimlenmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244) Hazinedarbaşının kâtibidir. Kara'nın

derdini hazinedarbaşına anlatması gerektiğini belirtmesi üzerine hemen hazinedarbaşını çağırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.8.5.1.7. Memur

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in babası memurdur. Şükrü Paşa'nın (kayın peder) oğlu tercüme odasında memurdur.

İkinci bölümde yazar, bu mesleği bir adım olarak kullanır. Milletvekilliğine çeşitli memurluk aşamalarından geçilerek ulaşılabileceğini, hiçbir şeyin birdenbire olmadığını, bürokrasinin uzun çarklarını anlatmak için araç olarak kullanır.

Memurluğu yazar, üçüncü bölümde inkılâpların koruyucusu ve yürütücüsü idealist bir kesim olarak niteler ve o yönde de kurgulama yapar. Hatta Cezmi, bir öğretmen çocuğu olarak bu zihniyetle büyütüldüğü için romanın ilerleyen yerlerinde neden Batı'ya yakın çevrelerin (örneğin Cevdet Bey ve ailesinin ve onun gibilerin) inkılâplara yakın durmamalarını, daha doğrusu alenen savunmadıklarını anlayamadığını ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

Romanın çeşitli yerlerinde de gümrük memuru, hareket memuru, tapu dairesindeki memur gibi pek çok alanda memuriyetin ve bürokrasinin yaygınlığını hissederiz.

Sıradan bir günün rutin koşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Sessiz Ev'de üst düzey memurluklar parayı, itibarı belirtsin diye işlenmiştir. Ancak diğer taraftan, Doğan karakterinin anlatımı ile kaymakamlık ve valilikten uzaklaşacak kadar insanı acıtan yolsuzluğu da temsil eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Faruk Bey'in okuduğu ve yıllar önce dedeleri Selahattin Bey'in hazırladığı “bizde fazla olanlar“ listesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Başka yerde ise memurluğu bir nebze küçük görmeyi, ziraat okulundan mezun olup kravatlı bahçıvan olmak ile eş değer tutulması söz konusudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257)

Kara Kitap'ta bu meslek doğrudan kullanımdan ziyade, özellikleriyle kendine yer bulur. Bazen bir giysi üzerinden durum, karakter tahlili için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13; sayfa 131)

Bazen de bir duygunun betimlenmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 246)

Celâl'in annesinin babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

“Üş Silahşörler” bölümünde, sinemaya giden karakterin, izlediği filmde sevdiği artist bir memur rolünde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Kitabın sonlarına doğru memurluk mesleği polislik ile ilişkilendirilerek kullanılacaktır. Celâl'in vurulmasını öğrenmek için, kendisini bir polisiye roman yazarı olarak tanıtan Galip, polislere sorular sorar. Galip'in soruları arasında polis yerine memur kelimesini kullanmayı tercih eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 396)

Celâl'in yazdıklarının şifresini çözen kişinin mesleği de memurluktur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 408)

Yeni Hayat'ta ilk, bu meslek karşımıza arayışlarını, yolculuklarını gerçekleştirirken rutin olarak soru sordukları kişi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

Yolculuklarda sıklıkla karşılaşılan mesleklerden birisidir. Bir diğer kullanımı ise emekli memurdur: Başta bu emekli memur nitelemesi Demiryolcu Rıza amca için, yani yeni hayatın yazarı olan kişi için kullanılır. Çünkü o, kitabı yazdığı zaman diliminde emekli olan bir memurdur. Romanda ise yazarı nitelemek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102) Dr. Narin'in araştırmacılarına ya da casuslarına bu yazarı bulmaları emrini verdiğinde yine karşımıza bu mesleki niteleme ile çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110)

Osman'ın Mehmet'i araması sırasında postanede çalışan Mehmet'e ulaşmak için gerekli bilgileri edinmek amacıyla sorular sorulan mesleklerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137)

Polislik mesleği de memur olarak nitelendirilir.

Kar'ın hemen başında Ka adlı karakterin ismi yerine lakabını kullanması ve kendisini şair olarak ısrarla nitelemesi, buna kendisiyle birlikte herkesin de inanmasının anlatımını güçlendirmek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

Yazar, bu meslek aracılığı ile lokantadaki müşterilerden yola çıkarak Kars'ta olan değişimi açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13)

Batman'da kadın intiharlarının oranının dikkatini çekmesi üzerine bu durumun duyurulup, önemsenmesini sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19) Şeyh Sadettin yaptığı konuşmada, intiharların sebeplerinden birinin sosyal bir sorun olduğunu vurgularken bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Romanda mağrurlar ve masumların karşılaştırılması yapılırken, Kadife'nin babasının yaşadığı sıkıntılı hayat ile babasının mesleği ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı gün şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşturan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Ka'nın şiirinden sonra tiyatro oyunu sahnelenir ve oyunun sonunda oyuncu Funda Eser, çarşafı çıkarır. Bu an yaşanan psikolojik atmosferin anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139) Oyunun devamında, oyuncunun çıkardığı çarşafı yakması ile bir dalgalanma başlar salonda. Bu dalgalanmanın yarattığı psikolojinin yansımasının betimlendiği mesleklerden biri de yine memurluktur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Bu oyun ile Kars'ta zaman içindeki değişim de anlatılmış olunur bu meslek üzerinden. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Romanda İstanbul halkının askerlere bakış açısı anlatılırken bir yandan da askerliğin de bir çeşit memuriyet olduğunu düşündüklerini ifade eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161)

Masumiyet Müzesi'nde kurgunun başlamasını sağlayan çanta satın alma olayında, bu meslek aracılığıyla hem çantanın fiyatının değeri anlaşılır hem de bu mesleğin ekonomik gücü hakkında fikir sahibi olunur. Böylece markaya verilen önem de kavranır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Kemal karakterinin babasının kurduğu şirketlerden biri olan Satsat'ta çalışan kişiler bu adla çalışmaktadır. Bu amaçla da romanda sık sık bu meslek geçecektir. Kemal, işi onların tecrübelerinden faydalanarak öğrenmeye çalışacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17-18) Ayrıca Satsat'ta çalışma hayatına başlayacak olan hırslı yapısıyla ön plâna çıkan Kenan'ın hızlı yükselişinin belirtilmesi için romanın başlarında özellikle bu meslek ile adlandırılacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75) Bu memurun hırslı yapısına Kemal karakterinin kıskançlığından kaynaklanan duygusal yapısı eklenince yeni bir şirkette müdürlüğe kadar hızlı bir sınıf atlama gerçekleştirilecektir. Bu bir anlamda Kemal'in hayatındaki olumsuz sürecin anlatımının somutlaştırılması için örneklenerek kullanılmıştır.

Kemal karakterinin nişanlısı Sibel'in babası bu meslekten emeklidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

Nişan gecesi bu meslekle geçinen Kenan'ı tanımak üzere ona yöneltilen sorulardan babasının da bu meslekle geçindiği öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 131)

Zaman algısının anlatımı bu meslek aracılığı ile saat ayarlaması şeklinde açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268) Zaman algısı yemek saatlerine, televizyondaki dizilere ve televizyonun kapanış saatine göre yine bu ayarlanan saatle ilişkili olarak belirtilir.

Romanın geçtiği zaman dilimindeki toplumsal olayların anlatımında taraf olan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335-336)

Güzelliğiyle ön plâna çıkan Füsun'un, Kemal ile ehliyet alımında zorunlu tutulan sağlık raporunu almak için gittikleri hastanelerde, onu gördüklerinde elleri ayaklarına dolaşan, bir anda yardıma koşmaya çalışan meslek olarak kullanılmıştır. Bu tavırlar Füsun'un güzelliğini vurgulamak için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 404)

Romanda bankerlerden dolandırılan mesleklerden biridir. Hatta Füsun'un babası da bu meslek icracısı olduğu gibi, bankerler aracılığıyla dolandırılanlardandır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418)

Kemal; Füsun, Füsun'un annesi ve Çetin ile gidecekleri Avrupa gezisi için gittikleri konsolosluktaki çalışanlar için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 436)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un gittiği lisenin müdür yardımcısının ağzından anlatılan lisenin kuruluş amacında, istenen hedef öğrenci kitlesinin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

1971 askeri darbesinin sonucunda okulun müdür yardımcısının da fırsatçılığı ile öğrencilerin saçlarının kestirilmesinin anlatımında öğrencilerin yaşadığı üzüntünün, istisnasız herkes tarafından yaşandığının vurgulanması için, idare tarafından en beğenilen öğrenci profilinin de üzüntü içinde olduğunun belirtilmesinde araç olarak kullanılmıştır. Bu profili oluşturanlar arasında bu meslek de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Devletin arazisine bina yapılmasının sebep sonuç ilişkisi içindeki anlatımında, bunu fırsat bilerek yatırım yapan kişiler arasında bu meslekten de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Romanda bir çeşit kurtuluş, ekonomik garanti olarak görülür. Ferhat'ın uzaktan bitirmeye çalıştığı üniversitenin derslerini izlemesi ve derslere çalışması çok zor geldiğinde ifade edilirken bu durum anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

Süleyman'ın âşık olduğu asıl adı Melahat olan Mahinur Meryem sahne adlı şarkıcının babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 250) Mahinur, biraz

içtikten sonra Süleyman'a söylediği incitici daha çok da aşağılayıcı sözler söyleyince Süleyman'ın tepkisinde yer alan meslekler sıralamasında, kendisini olduğundan yüksek sanıp sanmadığını dalga geçercesine ifade ederken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 263)

Eski anlayışla satıcılık yapılmasının zorlaştığı, yeni bir algıyla tüketim gerçekleştirildiğinin anlatımı bu meslek üzerinden anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273)

Mevlut'un eşini kaybetmesinden sonra yaşadığı tepkilerden biri kızgınlıktır. Mevlut'un kızgın olduğu mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Ferhat elektrik şirketinde başladığı tahsildarlık işinde bu mesleği icra eder. Daha sonra bu şirketlerin özelleştirilmesi üzerine de, özel şirketlerden birine geçmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 312) Özel şirket çalışanı olmasına rağmen, yine de müşteriler ısrarla ona ve onun gibi işini yapan tahsildarlara bu meslekle ilgili "memur bey" hitabıyla iletişime geçmekte devam ederler. Ferhat tahsildarlık işini yaparken bir müşterisinden etkilenir ve onun izini, adını bulmak için araştırmaya başlar. Bu konuda uzman, insanların elektrik tahsilatını engellemek için uyguladığı tüm yöntemleri bilen, alanında duayen olan iki yaşlı kişinin, mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 333) Tahsildarlık işini yapan kişilerin, işlerini yaparken aldıkları notları elektrik idaresinin merkezine verirler. Bu mesleği icra eden memurlar, sonraki tahsilat işine ciddi yardımda bulunmuş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Ferhat'ın Mevlut'a bu tahsildarlık işini öğretirken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

Ferhat, Mevlut'a elektrik tahsildarlığının püf noktasını anlatırken bazı meskenlerde yaşayanların anlatımı sırasında kullanılır. Böylece apartman hayatındaki değişim de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

Asker lakaplı sert olduğu söylenen tahsildar bir memurdan duayen olan memurlar şüphelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek üzerinden ülkenin bu mesleğe bakışı, mühendisliğin bazı alanlarında iş imkânının olmamasıyla insanların mezuniyet alanlarının dışında çalışması, böylece kalifiye elemanın önemini kaybedişi anlatılır. Kendi ülkesinde mezun olduğu mühendislik alanında iş bulunması zor, hatta neredeyse imkânsızdır. Bu noktada bu meslek, ekonomik anlamda kurtarıcı bir rol üstlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100-101)

Bu meslek burada yöneticilerin acımasızlığının ifade edilmesi için araç olarak kullanılmıştır. “Kral Oidipus”ta verilen baba oğul ilişkisinin Doğu’da da karşılığının “Şehname”de görüldüğü, bunun da Sührab ve Rüstem üzerinden işlendiğinin anlatımı sırasında yöneticinin bu mesleğe davranış şekli ile özel hayatındaki kişilere davranışının aynı ve otoriter olduğunun belirtilmesi amacıyla kullanılmıştır. Cem’in babasının verdiği kitap üzerinden Cem ve Ayşe’nin baba oğul karşılaştırmaları sadece bireysel biçimde değil medeniyetleri, kültürleri de karşılaştırarak konuyu irdelerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

Gizli Yüz'de bu meslek kılık kıyafet üzerinden benzetme amacıyla kullanılmıştır. Fotoğrafçının Kalpler Evine girdiğinde odalardan birinde bulunan insanları giysileri üzerinden sınıflandırmaya çalışırken bu meslek de sınıflandırmanın bir parçası olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

3.1.8.5.1.7.1. Belediye memuru

Kara Kitap'ta bulunan “Boğaz’ın Suları Çekildiği Zaman” adlı bölümde, suların çekildiğinde yapılan ilk meslek betimlemesi sürekli insanların karşısına çıkan bir meslek olduğu için, belediye memurluğu olarak kullanılmıştır. Gerçeklik oranı da böylece artırılmış olur hikâyenin.

Masumiyet Müzesi'nde Kenan’ın babasının mesleği olarak görülür.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ile Rayiha’nın nikâhını kıyan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194)

Mevlut’un kızı doğduktan sonra Rayiha’yı kızından kıskanmasının anlatımı amacıyla kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 205)

Mevlut'un satış arabasının zabıtalardan tarafından alınıp, belediyeye götürülmesi sırasında, Mevlut'un arabasını alması için iletişim kurmaya çalıştığı meslek olarak görülür. Belediyede çalışan bu memurlar Mevlut'un arabasını çoktan parçalamıştır. Hatır tanıdık işiyle bu meslekte iş yapıldığı da anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 279-280)

Mevlut'un satıcılık yaparken gözlemlediği adaletli olmayan bir tutum sergileyen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288)

3.1.8.5.1.7.2. Demiryolu memuru

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in tren yolculuğunda Kemah'ta indikten sonra karşısına çıkmasını beklediği lojmanı olan görevli mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 425)

3.1.8.5.1.7.3. Hareket memuru

Cevdet Bey ve Oğulları'nda memuriyetin ve bürokrasinin yaygınlığının ifadesi için kullanılmıştır.

3.1.8.5.1.7.4. İstasyon memuru

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in tren yolculuğunda Kemah'ta indikten sonra karşısına çıkmasını beklediği görevli mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 425)

Ömer'in Erzincan'da yaşama kararı almasından sonra zamanını beraber geçirdiği kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 493)

3.1.8.5.1.7.5. Kadastro memuru

Kara Kitap'ta hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan, Galip'i Celâl sanıp onunla telefonda konuşan ve ondan ısrarla adresini isteyen telefondaki sesin, Celâl'e (Galip'e) okuyucularının ona inanmışlığını kanıtlamak, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu anlatmak için kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hasan Efendi'nin kardeşi Mustafa Efendi ile ortak olan arazilerini ondan habersiz sattığını açıklarken görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 127-128)

3.1.8.5.1.7.6. Kayıt memuru

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın bayii olarak geldikleri Gdl Kasabasında kalacakları otelde kayıt ve yerleştirme işlemlerini yapan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.1.8.5.1.7.7. Nüfus memuru

Sessiz Ev'de Selahattin Bey'in soyadı alıp onu kimliğine yazdırırken tartıştığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut'un babası ile amcasının soyadlarının farklı olma sebebinin açıklanması sırasında görülür. İkiisi arasındaki inatlaşmanın çözümünü beklemeden dedelerinin dediğini nüfus defterine kayıt ederken bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49)

3.1.8.5.1.7.8. Posta memuru

Yeni Hayat'ta Mehmet'i arayan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Kitabın ilerleyen bölümlerinde şeker ve Karamela üreticisine ulaşmak için yeniden yollara düşen Osman, burasının nerede olduğunu öğrenmek için Eskişehir Sanayi ve Ticaret Odası arşivinde görevli yaşlı memurdan yardım alırken de karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 202)

3.1.8.5.1.7.9. Postane memuru

Sessiz Ev'de Hasan'ın tanımadığı bir kişiyi rastgele arayıp onunla konuşurken bir yandan da postaneyi gözlemlemesi sırasında işini yapmasıyla betimlenen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98-99)

3.1.8.5.1.7.10. Sigorta memuru

Kara Kitap'ta en boş yüzlerin bile arkasında bir üzüntü, sıkıntı, sır olabileceğini belirttiği sırada Celâl, örnekler vermeye başlar. Bunlardan biri de sigorta memurudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

3.1.8.5.1.7.11. Su işleri memuru (Su memuru)

Gizli Yüz'de kasabanın su sorununun giderilmesi amacıyla görevlendirilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu kullanım sırasında atıl bırakılan meslekler için de eleştiri bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

Fotoğrafçı, Kasaba Saatçisi ve arkadaşları ile şehrin dışında bir depo binasında içip yedikleri, kâğıt oynadıkları ve sohbet ettikleri hoş gecede katılımcılardan biri olarak geçer.

3.1.8.5.1.7.12. Tahrirat memuru

Kara Kitap'ta Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

3.1.8.5.1.7.13. Tapu memuru

Cevdet Bey ve Oğulları'nda memuriyetin ve bürokrasinin yaygınlığının ifadesi için kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ın ilerleyen bölümlerinde Osman ve Canan, "Bay ve Bayan Kara" olarak bayiler toplantısına katılmak üzere ilerlerken, bir lisede gerçekleşen buluş sergisini de izlerler. Bu sergideki buluşlarla kafası karışanların ifade edildiği ve bu sergiyi gezen mesleklerden biri olarak işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71) Hatta buluşlardan birinin anlatımında nitelenerek anlatılan mesleklerden birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

3.1.8.5.1.7.14. Vergi memuru

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Osman ve Refik'in babalarının vefatından sonra kasada bulunanları paylaşmaları teklifinin üstüne Refik'in belirttiği prosedür işleri kapsayan ve kasadakilerin paylaşımını geciktirecek mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

3.1.8.5.1.8. Hazine kethüdası

Benim Adım Kırmızı'da Kara ve Üstat Osman'ın katil nakkaşı bulmaları için Hazine-i Enderun'a girmeleri sırasında kapının açılmasının gerçekleştiği ritüelde görevli olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

3.1.8.5.1.9. Kadastrocu

Yeni Hayat'ta Osman'ın arayışı sırasındaki yolculuklardan birinde gözlemlediği yolculardan birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

3.1.8.5.1.10. Kalem

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek kayıt memuru olarak kullanılmıştır. Füsun'un ehliyet alımına şart tutulan sağlık raporu işlemleri için gittiği hastanelerde evrakların ya da başvurunun gerçekleşmesi için ısrarla bu mesleğe gitmeleri gerekir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402- sayfa 404)

3.1.8.5.1.11. Kalkış şefi

Yeni Hayat'ta bu meslek, Osman'ın Mehmet için düşündüğü şeyleri gerçekleştirmeden önce, kurgularken, istasyonu betimleme sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163)

Osman ve Mehmet'in konuşması sonrası onu trene bindirirler İstanbul'a gitmesi için. Bu sırada yine bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

3.1.8.5.1.12. Mektupçu

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın, Şeküre'nin boşanması için vekil olarak gittiğinde boşanma gerekçesinden dolayı kadıya kendini tanıtırken sıraladığı meslekler arasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 214)

3.1.8.5.1.13. Mektupçubaşı

Benim Adım Kırmızı'da Enişte'nin cenazesine gelen meslek dallarından biridir. Böylece cenazesini izleyen Enişte de vefa duygusu oluşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

3.1.8.5.1.14. Sansür kurulu üyeliği

Masumiyet Müzesi'nde Hayal Hayati'nin kim olduğu anlatıldığında yaptığı mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 311)

3.1.8.5.1.15. Sansürcü

Kara Kitap'ta eski bir Amerikan filmindeki öpüşme sahnesinin dört saniyeden fazla kesilmesine sebep olan meslektir. Ancak bu sansür bile karakterin öpüşme isteğini engelleyememiştir.

3.1.8.5.1.16. Ulak

Benim Adım Kırmızı'da haberi ileten kişi olarak kullanılmıştır. Bu ulaklar bazen kitabın hazırlanması sırasında sanatçılardan eserlerin taşınmasında, bazen de yöneticilerden bilgi aktarımında karşımıza çıkar.

3.1.8.5.2. Finans ve Matematiksel İşler ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.5.2.1. Defterdar yardımcılığı

Benim Adım Kırmızı'da Kara'nın, Şeküre'nin boşanması için vekil olarak gittiğinde boşanma gerekçesinden dolayı kadıya kendini tanıtırken sıraladığı meslekler arasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 214)

3.1.8.5.2.2. Kâğıt emini

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek sarayda mali yargılar ve saraya dair yazışmaların yapılmasını sağlayan kişide kullanılır ki Kara'nın Enişte'sinin ölümünü hazinedarbaşına bildirmek için girdiği saraydaki gözlemleri sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

3.1.8.5.3. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri

3.1.8.5.3.1. Kaptan

Beyaz Kale'de Venedikli köle karakteri, kaptanın korkaklık özelliği sebebiyle esir olduklarını iddia eder. Bu da aslında hikâyenin ciddi bir değişime uğramasına neden olmuştur.

Bunun dışında gemi esaretinden sonraki törende kaptanların boynuna demir çember geçirilerek hem onların küçümsenmesi sağlanır hem de onları esir alanların güç gösterisi yapılmış olur.

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsün'a araba kullanmayı ve park etmeyi öğretmesi sırasında, Füsün'un manevraları için benzetme ilgisiyle kurulan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 400)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta, Binbom Büfe'de müdürlük yapan Mevlut'un patronu, bu mesleğin yani patron ismini iyi bulmamış, altında çalışanlara farklı bir hitap ihtimali sunmuştur. Kendisi Karadenizli olan patron bu mesleği tercih eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 289) Mevlut'un bu büfede çalıştığı süre içinde bu meslek bu şekilde kullanılmıştır.

3.1.8.5.3.2. Reis

Beyaz Kale'de bir çeşit kaptan olarak geçmektedir. Kurguda Venediklinin küreğe verilmemek için hekim olduğunu söylediği ve hekim olduğu için onu küreğe verilmekten kurtaran kaptan şeklinde kullanılmıştır.

3.1.8.5.4. Hukuk, Sosyal ve Din ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.5.4.1. Polis Müfettişleri ve Dedektifler

3.1.8.5.4.1.1. Araştırmacı

Kara Kitap'ta bu meslek daha çok Rüya'yı bulabilmek için Galip'in, onun nerede olabileceğine dair ipucu araması sırasında yapılan benzetme için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin tarafından “*O kitap Büyük Kumpas'ın yalnızca küçük bir aracı*”¹⁷⁹ şeklinde tanımlanan, yeni hayatı anlatan romanın yazarını, onu okuyanları ve kitabın toplatılması sonrasında nasıl yeniden ortalıkta görüldüğü, elden ele dolaştığı, kim tarafından satıldığı gibi bilgileri öğrenebilmek için tuttuğu kişiler için sıkça kullanılmıştır. Bu kişiler gözlemlerinin hepsini yazılı bir şekilde Dr. Narin'e sunar. Kendisini ve sakıncalı gördüğü kitabı Osman'a anlatırken de, ona bu meslek erbaplarının tuttukları raporları okuması gerektiğini açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107)

Kitabın pek çok yerinde Dr. Narin'e verilen bilgilerin bu meslek üzerinden geldiği belirtilir. En çok da oğlu hakkındaki bilgilere yoğunlaşırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110-111) Oğlunun ölüm haberinin üstüne bu araştırma işinin üstüne daha çok düşen Dr. Narin, bu sefer işe yedi tane daha araştırmacı alır. Toplanan bilgiler, okunan kitaplar, okuyanlar daha da genişleyen bir biçimde kurguya yayılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 116)

3.1.8.5.5. İş Hizmetleri Aracıları

3.1.8.5.5.1. Gümrükleme ve Sevkiyat Aracıları

3.1.8.5.5.1.1. Gümrük memuru

Cevdet Bey ve Oğulları'nda memuriyetin ve bürokrasinin yaygınlığının ifadesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

---

¹⁷⁹ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 102.

3.1.8.5.5.2. Ev sahibi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in yanına gelen Refik'e, Ömer'in banyonun yerini gösterirken takındığı tavır bu mesleğe benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 246)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'u göremeyen Kemal, onların sonradan taşındıklarını öğrendiği eve gittiğinde, hem Füsünlardan hem de ev hakkında bilgi aldığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175-176)

3.1.8.5.6. Maden, İmalat ve İnşaat Süpervizörleri

3.1.8.5.6.1. İmalat Süpervizörleri

3.1.8.5.6.1.1. Şef

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Korkut'un askerden döndükten sonra Hacı Hamit Vural'ın yanında çalışırken yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

Mevlut'un pilav arabasına zabitanın el koyup onu parçalaması sonrası Hacı Hamit'in tanıdığı biri aracılığıyla ona başka bir araba bulunmasını sağlamasını haksızlık olarak gören Mevlut'un bu tavrı üzerine zabita, torpilli oluşunu Mevlut'un yüzüne vurarak ondan satıcılıkla değil, Hacı Hamit'in yanında işe girmesini tavsiye ederken önemli görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

3.1.8.5.7. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.5.7.1. İç Tasarımcılar ve Dekoratörler

3.1.8.5.7.1.1. Vitrinçi

Kara Kitap'ta mankencilik mesleğinin anlatımı sırasında, mankencinin yaptığı mankenleri reddeden mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61) Gerekçe için ise insanların hayallerindeki satın alma istekleri olarak belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62) Yine bu örneğin dışında pek çok yerde bu meslek bu amaçla kullanılmıştır.

Vitrinler ise, kuyumcu vitrini, cam yeşil vitrinler vb. çevre betimlemesi için kullanılmıştır.

3.1.8.6. Sağlık ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.6.1. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.8.6.1.1. Tıp Yardımcıları

3.1.8.6.1.1.1. Sünnetçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu mesleğin ilanları betimleme amaçlı kullanılmıştır.

Sünnet düğünü sırasında işini çok iyi yapamayan hokkabazın bu başarısızlığını ifade etmek için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 448)

Kara Kitap'ta Galip'in işaretleri çözümlenmeye çabaladığı süreçte çevredeki her nesneyi bir işaret olarak görür. Sokakta görülen her ilan da buna dâhildir. Sünnetçi de bu ilanlardan birisidir. Sünnetçilik yine aynı şekilde ilan olarak “Şehzadenin Hikâyesi” bölümünde de görülür.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta daha çok sokaklarda görülen, özellikle duvarlara, sütunlara yapıştırılan el ilanları şeklinde kullanılmıştır. Böylece yaşayan sokak ve çevre betimlemeleri araç olur.

3.1.8.5.1.1.2. Sünnet ustası

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sünnetlerde hokkabazlık yapan kişi için kullanılır. Oğluna da bu mesleği öğretmek istemesi ancak başarılı olamayışını anlatması, başka işler için denemeler yapması sonucunda yine hüsrarla karşılaşması üzerine oğlu için Refik'ten yardım isterken görülür. Halkı kalkındırmak isteyen Refik de bunu bir iş olarak bilir ve ne yapabileceğini düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 450)

3.1.8.6.2. Tıp Teknisyenleri ve Eczacılık Teknisyenleri

3.1.8.6.2.1. Eczacılık Teknisyenleri ve Yardımcı Elemanları

3.1.8.6.2.1.1. Eczacı kalfası

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem karakterinin babası askeri darbe sonrasında gözaltına alınınca, Cem'in annesiyle birlikte eczanenin açık kalmasını sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

3.1.9. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar

3.1.9.1. Montajcılar

3.1.9.1.1. Montajcılar

3.1.9.1.1.1. Mekanik Makine Montajcıları

3.1.9.1.1.1.1. Montajcı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda muhtemelen tam üretim yapmayanlar, parça tamamlayan kolaycı tüccarlar için kullanılmış bir terim ve meslektir. Dönemin sosyal şartları ile birleştirilince imgesel bir anlam da katılmış olur. Çünkü montajcı tabirinden hoşlanmaz Osman karakteri, hatta sinirlenir. Bir gün her şeyi kendilerinin üretebileceklerini umutla bekler ve umudunu kaybetmediğini de “..Şunu unutma ki, yerli sanayii kurmak için montaj aşaması da şarttır.”¹⁸⁰ sözleriyle açıklar.

3.1.9.2. Sabit Tesis ve Makine Operatörleri

3.1.9.2.1. Diğer Sabit Tesis ve Makine Operatörleri

3.1.9.2.1.1. Kuyu Açma ve Sondaj Makineleri Operatörleri ve İlgili Çalışanlar

3.1.9.2.1.1.1. Kuyucu

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek romanın kurgusunu oluşturan ve gelişimini sağlayan meslektir. Asıl karakterin hayatındaki dönemeçleri bu meslek belirler.

---

¹⁸⁰ Orhan Pamuk, *Cevdet Bey ve Oğulları*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 518.

Karakterin psikolojisi bu meslek aracılığıyla betimlenir. Bu meslek üzerinden verilen baba oğul ilişkisi romanın aynı zamanda hem çatışması hem de çözümü olur.

Babasının Cem'i ve annesini terk etmesinden sonra yaşadıkları ekonomik sıkıntı sebebiyle çalışmak zorunda olan Cem'e, üniversiteye hazırlık dershanesinin parasını elde edebileceği iş teklifini Mahmut Usta'dan alması üzerine, Cem'in annesinin bu duruma tepkisi sırasında görülür. Meslek farklı bakış açılarıyla değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Görüldüğü üzere bu meslek çabuk para kazanma yolu olarak Cem'e cazip gelirken, annesi ise statü bakımından değerlendirerek bu mesleği avam bulur ve beğenmez. Diğer yandan da oğlunun toprak altına girmesi fikri anne için ürkütücü gelir.

Bu meslek alanındaki uzmanlığı gereği işvereniyle kuyunun nerede açılması gerektiği konusunda konuşurlarken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16) Bu mesleğin suyu nerede arayacaklarının, buna nasıl karar verdiklerinin açıklanması sırasında kullanılmıştır. Teknolojinin olmadığı zamanlarda bu mesleğin önemi de vurgulanmış olur. Diğer yandan usta çırak ilişkisinin temel eğitim anlayışıyla bu meslek eğitmenliği, bilgi aktarıcılığı görevini de yapmış olur. Sadece sezginin değil deneysel bilginin de bu meslek için gerekli olduğu vurgulanır. Arama bulma işini biraz da fantastik hale getirilmesiyle az da olsa bu mesleğin hikâyeci, anlatıcı kimliğine giriş yapılmış olunur ki bu mesleğin hikâyecilik özelliği roman kurgusu için oldukça önemlidir. Tabii diğer yandan halkın bu mesleğe bakış açısının sosyolojik olarak değerlendirilmesi de yapılmış olunur. Çünkü bir yandan bu hikâyelere inanan ya da ekonomik olduğu için inanmak isteyen halk, bir yandan da bu hikâyelerin gerçek olmadığını düşünen okumuş kesimin de mesleğe bakışı açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Usta çırak eğitimiyle devamlılığını sürdüren bu mesleğin, uygulamalı eğitimi verilirken öne çıkan unsurlar açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

Bu meslek romanda Mahmut Usta'nın yanlış yerde mi su aradığının sorgulanması, su bulunduğu bu mesleğin yaptıkları ve parasını alış şekli hakkında bilgi verilir. Mahmut Usta'yı yüz üstü bırakıp gitmesi sonrası yaşadığı vicdan azabının sebebi meslek olarak da sıklıkla kullanılır. Hatta bu durumu o derece vicdan meselesi yapar

ki onu bilinçaltına atıp unutarak hayatına devam etmek ister. Bunun en belirgin örneği yaşadıklarını, bu mesleği yaptığını eşine bile anlatmamasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98) Unutmak olgusunun vurgulanması adına bu ifade kurguda parantez içinde verilir.

Eşini babasıyla tanıştırmak için evlerine gittiklerinde, kuyu üzerine yapılan konuşmadaki bilgisine şaşırarak babasına, onları terk etmesi yüzünden çalışmak zorunda kaldığını, aslında oğlu hakkında hiçbir şey bilmediğini anlatmak için de kullanılmıştır. Aslında amacı onları terk ettiği konusunda babasını suçlamaktır ancak babası olayı farklı şekilde değerlendirir. Bu değerlendirme de bir açıdan Cem'in hoşuna gitmiştir. Çünkü ne olursa olsun oğul, babasına kendisini beğendirmek ister. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129)

3.1.9.2.1.1.2. Kuyucu ustası

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek, babasının Cem ve annesini terk etmesi sonrası yaşadıkları ekonomik sıkıntılar dolayısıyla Cem'in çalışmak durumunda kalmasıyla romana dâhil olur. Kurgunun gelişimi, karakterin psikolojisi, hayatının tüm evreleri baba oğul ilişkisi üzerinden bu meslekle verilir. Dolayısıyla hem romanın temel çatışması hem de kurgunun çözüme ulaşmasının merkezinde bu meslek bulunur. Bu sebeple de romanda sıklıkla kullanılmıştır.

Gebze'ye taşındıklarında ona verilen bekçilik mesleğinden daha iyi şartlar öne sürerek kendisine iş öneren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Bu meslek romanın asıl karakteri olan Cem ve dolayısıyla kurgunun ilerleyişi bakımından dönüm noktalarını oluşturan meslektir. İlk dönüm noktası Cem'in babasının onu ve annesini terk etmeleri sonucu yaşadığı hatta yaşayamadığı baba oğul ilişkisinin temelini oluşturmasıdır. Usta ve çırak ilişkisiyle baba oğul ilişkisi bağdaştırılacaktır. Bunun ilk adımı olarak da bu mesleğe güven duygusu oluşturulmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14) Sonra da bu mesleğin kararlı ve sabırlı olma özelliği çadır kurma olayı üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15) Kurguda bu meslek aracılığıyla verilen duygu yansımaları sonunda Cem adlı karakter usta çırak ilişkisi üzerinden bu meslekle ilişkisini babasıyla karşılaştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19) Bu karşılaştırma bedensel olarak da yapılır. (Geniş bilgi için

bakınız: sayfa 28) Yaşadığı bu duygu değişimini kendince de kabul eder ve bu kabul ediş çırağın bu meslekle ilgili bilgi edinme ihtiyacı sırasında ortaya çıkar: “*Mahmut Usta'ya sormak istiyordum, ama soramayacağımı da anlıyordum. Çocuktum; o benim arkadaşım, hatta babam değil, ustamdı. Onda babalık bulan bendim.*”¹⁸¹ Diğer yandan da bu meslek Cem'e şefkat ve koruyuculuğu da hissettirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20) Baba sevgisi tam anlamıyla bu mesleğe yansıtılır ve bu konuda beklenti oluşturulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44) Usta çırak ilişkisinin baba oğul ilişkisiyle karşılaştırıldığı, Cem'in babasına kızdığı, bu sebeple de bu mesleğe ait duygularının karmaşıklaştığı durumlar ile Cem'in hem bu mesleğe hem de babasına karşı olan hırçınlığı açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27) Kurgunun ilerleyen bölümlerinde bu mesleğe kızmasını daha net anlatmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49) Bu meslek usta çırak ilişkisinin sırrını baba oğul ilişkisine benzetme ilgisi kurularak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34) Romanın sonlarına doğru tıpkı kendisi gibi baba oğul ilişkisi yaşayamamaları, Cem'in oğluya sohbeti sırasında bu mesleğin iki karakter için de baba olma özelliği kazandığı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156) Cem'in de bu mesleği icra edenin “kaderci” anlayışına uygun olarak oğlunun da babasını tanımamış olması, bu mesleği icra eden kişinin ona da baba oluşun anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Babasından hiç görmediği davranışları da bu meslek aracılığıyla deneyimler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30) Böylece ikinci dönüm noktası olan Mahmut Usta'nın anlatıcı yanı vurgulanır ki onun anlattıkları hikâyelerle kurgu hem zenginleşir hem de bir başka dönüm noktasına evrilir: “*Yıllar sonra Mahmut Usta'nın bana anlattığı hikâyelerin hayatımı kaçınılmaz bir şekilde belirlediğine karar verince, pek çok kitap okuyup onların kaynaklarını araştırdım.*”¹⁸² Ayrıca bu mesleğin anlatıcı yönünün devamlı olarak işlenmesinin sebebi de verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49)

Hikâye anlatımı Cem'in ilerleyen süreçte yaşayacağı kızgınlık, kıskançlık vb. duygularla babasının yerine bu mesleği cezalandırma görevi üstlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37) Bu mesleğin Doğulu hikâyelerine karşı Cem'in Batılı hikâyesi

¹⁸¹ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 19.

¹⁸² Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 33.

kurgunun seyrini değiştirir. Anlattığı Kral Oidipus'un hikâyesiyle aslında baba ve oğul ilişkisinin kurgunun devamında ön plâna çıkacağı sezdirilir. Babasının yerine koyduğu bu meslek sahibinin kendisinden habersiz tiyatroya gitmesi, âşık olduğu Kırmızı Saçlı Kadın ile sohbet etmesi Cem'i hem kızdırır hem de ustasını kıskanmasına sebep olur. Kendisine olan güven duygusunun artması ve ustasına duyduğu kıskançlık, tıpkı Kral Oidipus'taki halin yaşanmasının sinyallerini verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72-73) Nitekim kafasına kova düşen ustasını bırakarak oradan uzaklaşan, hatta kaçan Cem, bir yandan babasını bir yandan da ustasını kaybetmiştir. Yaşadığı vicdan azabıyla kurgunun kalan kısmında hesaplaşır. Bu fikir ve duygu dünyasına ait örnekler romanda sıklıkla görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Cem karakterinin olmayı çok istediği yazarlık mesleğini neden artık yapamayacağıının açıklaması bu mesleğe dayandırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Hikâye anlatıcısı olan bu mesleğin etkisi, Cem adlı karakterin yıllarca vicdan azabı yaşaması konusunda kendisinin de kafasında kurduklarına inanması şeklinde gücünü gösterir: *“Mahmut Usta'yı kazayla öldürmüş olabileceğime otuz yıl niye inanmıştım? Oidipus'u okuduğum, hikâyeye inandığım için elbette. Böyle düşünmek istedim. Eski hikâyelerin gücüne inanmayı da Mahmut Usta'dan öğrenmiştim. şimdi de hâlâ Oidipus gibi geçmiş suçumu araştırıyordum.”*¹⁸³

Bu meslek, kendisinden sonra gelecekte onun işini yapacak kişiyi yani çırağını yetiştirir. Usta ıracak usulü eğitim anlayışı romanda sıklıkla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19) Sık sık kısa bilgilerle çırağını eğiten meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Bu mesleğin eski şartlarda yapılma şekli anlatılırken aslında önemini kaybetmek üzere olan bir meslek olduğu da dolaylı biçimde aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Bu meslek her anlamda işini kendisi yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24) Mesleğe dair tasarımları bile vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

---

¹⁸³ Orhan Pamuk, *Kırmızı Saçlı Kadın*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 137.

Kitabın sonlarına doğru ise, bu mesleğin geçen zaman ve teknolojinin etkisiyle değerini ve kullanılabilirliğini kaybettiği aktarılır. Böylece meslek geçmiş ve romana göre şimdi arasında karşılaştırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Bu mesleğin baba oğul ilişkisinin anlatımı sırasında Oidipus üzerinden yaptığı yorum aslında romanın çözüme ulaşma noktası, bu konudaki ipucu olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112) Bu metinle başlayan baba oğul ilişkisi, “Şehname” ile devam edecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

Bu meslek görevini yerine getirdiği bölgeye iş anlamında hareketlilik sağlamakta, bölgenin medeniyet seviyesini artırmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136)

3.1.9.2.1.2. Makineci

Sessiz Ev'de Hasan, Nilgün'ü ve daha da önemlisi okuduğu gazeteyi milliyetçi arkadaşlarına anlatmak durumunda kalır ve tepkiyle karşılaşır. Onların konuşmasını önemsemiyor gibi görünmek için iş arayan Hasan, gazetede pek çok meslek adını okur. Tabii ki hiçbiri ona lâyık ve onun için değildir. Bir yandan arkadaşlarının söylediklerini dinleyip, bir yandan ellerinin titrediğini belli etmemeye çalışır; bir yandan da bu işlerden hiçbirinin ona uymadığının anlaşılmasını ister ve bu duyguyu belli eder. Bu meslek ilanlarda okuduğu ama beğenmediği mesleklerden biridir. Hayallerindeki meslek ona prestij kazandıracak bir meslek olmalıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.1.9.2.2. Tekstil, Kürk ve Deri Ürünleri Makine Operatörleri

3.1.9.2.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Tekstil, Kürk ve Deri Ürünleri Makine Operatörleri

3.1.9.2.2.1.1. Ütücü

Benim Adım Kırmızı'da katil olan nakkaşın etrafı dolaşıp kafasını dağıtmaya çalıştığı sırada karşılaştığı Tavukçular Çarşısının betimlenmesi sırasında adı geçen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

3.1.9.3. Sürücüler ve Hareketli Tesis Operatörleri

3.1.9.3.1. Ağır Yük Kamyonu ve Otobüs Sürücüleri

3.1.9.3.1.1. Ağır Yük Taşıtları ve Kamyon Sürücüleri

3.1.9.3.1.1.1. Kamyon şoförü

Yeni Hayat'ta Osman, bayiler toplantısındaki bayilerden birinin tavırlarını bu mesleğe benzeterek anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Hatıraların Masumiyeti'nde, *Masumiyet Müzesi*'nde Kemal ile Füsün'un arabayla yurt dışı seyahatine çıkışlarının bu eserde Kemal'in ağzından anlatımında görülür. Çünkü Ayla bu süreçte Füsün'un duygularını aktarır. Üstüne de Kemal'in aşk ve yol üzerine yorumları eklenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

3.1.9.3.2. Araba, Kamyonet ve Motosiklet Sürücüleri

3.1.9.3.2.1. Otobüs, Otomobil, Taksi, Kamyon, Kamyonet Sürücüleri

3.1.9.3.2.1.1. Şoför (Otobüs şoförü)

Yeni Hayat'ta yeni bir hayatın peşinden giden karakterler otobüslerle yolculuk ederler. Dolayısıyla bu otobüslerin sürücüsü olarak romanda karşımıza sıkça çıkan bir meslektir. Her türlü araç üzerinden ulaşım sağlanmaktadır.

Kitabın sonuna doğru gerçeğin farkına yine otobüs yolculuğu esnasında varan Osman, arayış aracı olan otobüslerdeki zamana bağlı değişim ve gelişimi bu meslek üzerinden verir.

Kar'da bu meslek ulaşımın sağlanması için sıklıkla kullanılmıştır. Ka'nın Kars'a yolculuğu sırasında otobüsün sürücüsü olarak; Kars şehrinde ulaşımın sağlanması sırasında sürekli işlenmiştir.

3.1.9.3.2.2. Otomobil, Taksi, Minibüs ve Kamyonet Sürücülere

3.1.9.3.2.2.1. Sürücü

Cevdet Bey ve Oğulları'nda şoförlük mesleği bu ad ile de kullanılır.

Yeni Hayat'ta betimleme amacıyla kullanılmıştır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da şoförlük mesleği bu ad ile de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

3.1.9.3.2.2.2. Şoför

Cevdet Bey ve Oğulları'nın "Son Söz" bölümünde yazarın, çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir. Kitabın genelinde de çevre tasviri için kullanılmıştır. Ulaşımı sağlayan meslek olarak görülür.

Sessiz Ev'de Hasan, Nilgün'ü ve daha da önemlisi okuduğu gazeteyi milliyetçi arkadaşlarına anlatmak durumunda kalır ve tepkiyle karşılaşır. Onların konuşmasını önemsemiyor gibi görünmek için iş arayan Hasan, gazetede ki pek çok meslek adını okur. Tabii ki bunların hiçbiri ona lâayık ve onun için değildir. Bir yandan arkadaşlarının söylediklerini dinleyip, bir yandan ellerinin titrediğini belli etmemeye çalışır; bir yandan da bu işlerden hiçbirinin ona uymadığının anlaşılmasını ister ve bu duyguyu belli eder. Bu esnada sıralanan ve beğenilmeyen ya da kendisini lâayık görmediği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Hayallerindeki meslek ona prestij kazandıracak bir meslek olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

Kara Kitap'ta mankencilik mesleğinin anlatıldığı bölümde, jestlerin kişinin karakteri ve ulusun kimliği açısından önemi ve onların ayırt edici özelliğini anlatırken bu meslek de verilen örnekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Şoförlük mesleği ulaşım amacıyla görev yapan kişi fonksiyonuyla sık sık kullanılmıştır.

Tabii çevre betimlemesinde de görev almıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)
Romanda pek çok kişi ve meslek sahibi gibi şoför de hikâye anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 394)

Yeni Hayat'ta Mehmet'in vurulma anını gördükten sonra hızla okuldan çıkan Osman, soluğu olayın gerçekleştiği yerde alır. Ancak orada bulunan minibüs duraklarının şoförleri bir şeyden haberleri olmadıklarını belirtince şaşırın Osman, şoförlerin tavrı yüzünden anlaşılmaz bir ikircikliğe düşer ve Mehmet'i hastane ve sağlık kuruluşlarında aramaya başlar.

Kar'da anlatıcının Kars yolunda romanın asıl kahramanını tanıtmaya başladığı sırada betimleme aracı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9) Betimleme ile tanıtımın sonrasında benzetme ilgisi kurularak bu mesleğin kullanımı aracılığıyla yazar anlatıcı olan Orhan Pamuk, romanda alenen görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11) Eskiden tanış olan Ka ile Muhtar'ın geçmişteki arkadaşlıkları, arkadaşları ve onların ne durumda olduklarının açıklanması sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

Romanda dini siyasallaştıran şiddet yanlısı bir grubun yazarlık mesleğini icra edenleri öldürmelerini anlatan bölümde, sadece yazarları değil, onların çevresindekilere de zarar verildiğinin örneklerle açıklanması sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272)

Masumiyet Müzesi'nde zenginliğin, üst tabakadan oluşun bir göstergesi olarak bu meslek kullanılmıştır. Aynı zamanda bu meslek Basmacı ailesinin yanında çalışırken sıklıkla görülür.

Bu mesleği icra edene aile içinden biriymiş gibi davranıldığı için, sadece hizmetli oldukları alanla kalmaz, başka çeşit işlerle de ilgilenilir. Örneğin çocuklarla oyun oynamak. Bu oyun, evlerinin Teşvikiye Camii'nin karşısında olmasından dolayı, insanların önemli kişilerin cenazesi olduğunda "yolumun üstüydü" yalanıyla aileyi değil de cenaze törenini izlemeye gelmelerinin eleştirisi olduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81) Evin bireyi gibi görüldüğünün farkında olan Çetin Efendi, çocukluğundan beri Kemal'in büyümesini izleyip onu taşıma hizmetini yerine

getirirken, onu oğlu gibi sevip, onun başarılı halinden mutlu olur. Başka bir deyişle aile bireyi gibi olma hissiyatı tek taraflı değildir. Böylece üst sınıf göstergesi olan bu meslek, küçümsenen bir hizmet alanından çok daha fazlası olmuş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

Evin değerlisi, ailenin bir ferdi olarak görülen bu meslek, Kemal'in babası tarafından şoförlerinin yıllarca hizmet ettiği aileden uzaklaşmaması, zor durumda kalmaması için, Kemal'e bir çeşit vasiyet gibi kullandığı arabayla birlikte Kemal'e vasiyet edilir. Bu meslek aracılığı ile hem görgüsüzlüğün getireceği sıkıntılar hem bu mesleğin en azından Basmacı ailesinde bir statü getirisi ya da sınıf olgusuyla ilişkilendirilemeyeceği vurgulanır. Tüm bu vurgulamalar sırasında ülkedeki ekonomik durum hakkında da ipuçları verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87-88)

Ayrıca Kemal'in Füsun'un ailesinin evine gittiği yıllar boyunca da onu buraya taşıyan kişidir. Çetin Efendi, Kemal'i çocukluğundan emekliliğine kadar sürekli bir yerlere taşıyacaktır kurgu boyunca.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta hizmet amaçlı kullanılmıştır. Korkut karakterinin mesleği olarak da görülür.

Kış akşamları kahvelere giden kişilerin profili çıkartılırken sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Zenginliğin bir gereği, göstergesi olarak üst tabakanın evlerinde bulunan kişisel hizmet amaçlı mesleklerden biridir. Ferhat elektrik idaresinde çalışırken zengin olanların fatura yatırmamasını anlayışla karşılamaz ve onların hemen elektriğini keser. Bu tip evlerde çalışanların sıralandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Romanın ilerleyen yerinde Diyarbakır'daki insanların psikolojik durumu, baskı altındaki yaşayışları, mecburi yalancılıkları bu meslek üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 334)

Rayiha üçüncü çocuğunu doğurmak istemediği için yaşadıkları sonrası Mevlut'un onu hastaneye kaldırması bu meslek sayesinde olur. Mevlut'un bu olayın sonucunda yaşadığı acının müsebbibi olarak gördüğü mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Kırmızı Saçlı Kadın'da ulaşım amaçlı hizmet sektörü çalışanı olarak kullanılmıştır. Bazen eşya taşımak için örneğin kuyuculuk malzemeleri; bazen de insan, örneğin Sührab adlı şirkette patrona hizmet etmesi gibi fonksiyonlarda kullanılır.

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının Kadının belirttiği adamı bulma çabaları sırasında yardım aldığı mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

3.1.9.3.2.2.3. Taksi şoförlüğü

3.1.9.3.2.2.3.1. Taksici (Taksi şoförü)

Cevdet Bey ve Oğulları'nın ilk bölümünden sonra artık karşımıza at arabalarından ziyade motorlu taşıtlar çıkar. Teknolojinin gelişmişliği ile ulaşımı sağlayan artık onlardır.

Sessiz Ev'de Hasan tarafından saldırıya uğrayan Nilgün'ün taşınması, hastaneye götürülmesi için çağrılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 223) Sağlıkla ilgili durumlarda ilk akla gelen ulaşım aracı ve kullanıcı mesleğidir.

Kara Kitap'ta bu meslek sürücüsüyle birlikte değerlendirilerek, taksicilik mesleğini temsil eder. İşinin icrası esnasında, birilerini bir yerlere ulaştırmaya çalışırken bazen betimleme için, bazen de birilerini amacına, ulaşma noktasına götürmek için romanda sıkça kullanılan bir meslektir.

Yeni Hayat'ta daha çok çevre tasviri, karamsarlık anlarının tahlili amacıyla kullanılır. Ulaşım aracı olarak da kullanılır. Nilgün ile Hasan kavgasından sonra, Nilgün ancak bir taksiyle eczaneye ulaşabilmiştir.

Kar'da tiyatrocunun tarafından yapılan darbe sırasında bir taksinin içindekilerinden birinin patlattığı bomba sonucu ölenlerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. Bu da bu mesleği icra eden kişinin teröristlerle bir ilgisi olmadığını açıklamak için ölen

kişinin annesi ve abisinin itiraz dilekçelerini ilgili makama sunmalarına rağmen, dilekçelerin işleme konulmamasının anlatımı sırasında belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Masumiyet Müzesi'nde gazoz reklamının mankenine hitaben, onun halk arasındaki tanınmışlığının, popülerliğinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. Bu tanınmışlığın anlatımı sırasında örtülü bir şekilde tek kanallı olmanın, basın yayın alanında Batı'nın gerisinde kaldığımızın mesajı manken üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Füsunların taşındıkları Çukurcuma'daki evin çevresi ve o çevreyi oluşturan insanların açıklanarak betimlenmesi sırasında mahalleliyi oluşturanların sosyoekonomik koşulları hakkında bilgi verilirken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272)

Çetin Efendi emekli olunca, kendisine bir taksi alıp, taksi şoförlüğü yapmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 488)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un kızı Fevziye'nin eşi bu mesleği yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 400) Bu işi asıl damadın babası yapar, taksi işletir. Eşini kaybeden, kızları evlenen Mevlut'un yalnızlığını, içinde gelişen tuhaflığı azaltan kişi olarak, yanına arkadaş gelecek Sadullah Bey, bu meslek ve damat aracılığıyla kurguda yer alır.

Hatıraların Masumiyeti'nde Ayla'nın İstanbul'u gezmesi sırasında bu şehrin gizli anlamının ifadesi olarak kullanılmıştır. Hemen sonra ise bu meslek konuşurularak gizli anlamın açıklaması yaptırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

Ayla'nın İstanbul'un değişimini anlatışının ardından bu meslek şehrin değişimini daha da somutlaştırmak amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35-36)

3.1.9.3.3. Gemi Güverte Tayfaları ve İlgili Çalışanlar

3.1.9.3.3.1. Miço

Masumiyet Müzesi'nde gece çok içen ve Sibel'in ısrarıyla eve arabalı vapurla dönmeye karar veren çift, vapurda arabanın içinde uyuyakalınca bu meslek tarafından uyandırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

3.1.9.3.3.2. Tayfa

Kara Kitap'ta Unkapanı köprüsünden izlenimlerin aktarılması amacıyla kullanılmıştır.

3.1.9.3.4. Lokomotif Motoru Sürücüleri ve İlgili Çalışanlar

3.1.9.3.4.1. Poz katarı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda geçer bu meslek, önce poz katarının ray döşeyen tren olduğu bilgisi verilir. Bu işi yapan da pozcu olarak adlandırılır.

3.1.9.3.4.2. Pozcu Bekir

Cevdet Bey ve Oğulları'nda geçer bu meslek, önce poz katarının ray döşeyen tren olduğu bilgisi verilir. Kurguya göre, Türkiye'de tek ray döşeyici olan kişi Pozcu Bekir'dir. Aynı zamanda müteahhittir, tüccardır, arsa alır.

3.1.9.3.5. Hareketli Tesis Operatörleri

3.1.9.3.5.1. Otobüs ve Tramvay Sürücüleri

3.1.9.3.5.1.1. Makinist

Kara Kitap'ta yirmi yıl önce olan ünlü bir tünel kazası üzerine konuşulurken bu meslek görülür. Makinist hatası mıydı yoksa halat koptuğu için mi olup olmadığı tartışma konusudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.1.9.3.5.1.2. Vatman

Masumiyet Müzesi'nde nişan gecesi Satsat'ta memurluk yapan Kenan'ı tanımak üzere ona yöneltilen sorulardan babasının bu meslekle geçindiği öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 131)

3.1.10. Yasaya Aykırı ya da Yasadışı Meslekler (Gayrı meşru meslekler)

3.1.10.1. Çeteci

Kara Kitap'ta Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve ekler. Eğer Galip Rüya'yı o çevreden kurtarmasaydı ne halde olacağını sıralarken görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

3.1.10.2. Değnekçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nın "Son Söz" bölümünde yazarın çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Kara Kitap'ın başında bir kış sabahının tasvirinin gözler önünde canlanmasını sağlamak amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Yeni Hayat'ta bu meslek Osman'ın gördüklerinin bir hayal mi yoksa gerçek mi olduğunu ayırt edememesinin sebeplerinden biridir. Mehmet'in vurulma anını gördükten sonra hızla okuldan çıkan Osman, soluğu olayın gerçekleştiği yerde alır. Ancak orada bulunan minibüs şoförleri ve kahveci bir şeyden haberleri olmadıklarını belirtince Osman şaşırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babasının satış yapmadan önce yoğurt tepsilerini bıraktıklarını lokantalardan birinde yapılan sohbetler esnasında o dönemin sosyoekonomik durumunun, İstanbul'un el altından değişen silüetinin meslekler üzerinden anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Mevlut'un Mohini aracılığıyla yine liseden arkadaşı Damat'ın sahibi olduğu şirketin otoparkında bekçilik yapmasıyla kurguya aktif olarak katılan meslektir. Önce açıklaması yapılır. Mevlut'un otoparkta bekçilik yaparken betimlediği dış çevrenin anlatımında dikkat ettiği mesleklerden biridir. Bu mesleğe biraz da aşağılanarak davranılır. Mevlut'un arkadaşça tavırlarına rağmen bu meslek sahibiyle sohbetinde bazen tehdit hisseder. Bu tehditte yapacaklarını hünerle ifade eder ki hünerden kasıt ise tabii ki tarzle anlatımında saklıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345-346-347)

Böyle zorbalığa dayanan mesleğin gücünü alabileceği bir yerlerin olması gerektiği bilgisinin açıklanması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 347)

Kırmızı Saçlı Kadın'da etrafa bakınırken bir yandan zenginleşen ve büyüyen bir şehir görürken diğer taraftan da yoksulluğu; Cem'in kendisine dönüp yaşını ve ekonomik durumunu kabullendiğini fark etmesini sağlayan betimleme amaçlı kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Hatıraların Masumiyeti'nde, Orhan Pamuk'un çocukluğunda, Cihangir ve çevresinde çekilen filmlerle ilgili anılarının anlatımında görülen meslektir. Daha çok koruma ya da ahlâk bekçisi gibi bir fonksiyondadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

3.1.10.3. Dilenci

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bulunur ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Betimleme amacıyla kullanılmıştır.

Ömer ile Hasan'ın yaptıkları iş karşılığını yeterince alamadıklarını belirtirken Hasan'ın benzetme ilgisiyle bu mesleği kullandığında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in okuduğu ve yıllar önce dedeleri Selahattin Bey'in hazırladığı "bizde fazla olanlar" listesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Beyaz Kale'de İtalya'ya kaçan Venedikli kölenin arkasından yapılan dedikodulardan biri de onun Edirne'de dilenci kılığında görülmüş olmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

Kara Kitap'ta daha çok görevini yaparken sokağın, İstanbul'un betimlenmesinde kullanılmıştır. Tebdil-i kıyafet gezinirken dilenci kılığına girmek de kitapta görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 300)

Kitabın başlarında zengin-fakir çatışmasının iyi kötü olarak nitelendirmesini Türk sineması üzerinden aktardığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67) Galip, karısına olan sevgisini farklı olaylar üzerinden anlatırken dilenciligi de kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 334)

Galip'i Celâl sanıp onunla telefonda konuşan ve ondan ısrarla adresini isteyen telefondaki sesin, Celâl'e (Galip'e) okuyucularının ona inanmışlığını kanıtlamak, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu anlatmak için kullandığı mesleklerden biridir. Hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan telefondaki sesin o sırada belirttiği mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Mankencilik mesleği aracılığı ile varoluşun anlamını keşfettiklerini unuttukları sihirli anlamı ve "kendimiz olmakta direnmek" kavramlarının birlikte kullanıldıkları ve kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatılması esnasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek romanda iki amaçla kullanılmıştır: Birincisi o dönemki Osmanlının ekonomik sıkıntısının ya da zengin fakir uçurumunun fazlalığının betimlenmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14) Zenginliğin, şatafatın karşısında fakirliğin de toplumun vazgeçilmez bir yansıması oluşu çizimlerde de kendini sıkça gösterir. Bunun bir amacı da sanatçının kendisiyle alay edebilmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283) Bu mesleğin de loncaya bağlılığının olduğunu görürüz kitapta. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 301) Kurgunun geçtiği Osmanlı döneminde bu meslek için özel alanın bulunması, bu meslekle ilgilenen kişinin çokluğunu, ekonomik yaşantının ipuçlarını gösterir ki bu durum katilin betimlemesi sırasında açıklanmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429) Bu meslek kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli

kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

İkinci kullanım alanı ise Şeküre'nin ilk eşinin evinin bölgesinin açıklanmasıdır. Ne zaman Şeküre'nin gelin gittiği ve o evden çıkışı vb. sebeplerle o evden bahsedilse, bu meslek direkt okuyucunun karşısına çıkartılır. Ayrıca ahlâki yozlaşmanın da göstergesidir, zira sürekli küfür eder ve dedikodu yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142) Devamında Ester şikâyetini dile getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144) Evden dışarı çıkışında da edepsizliğine devam eden dilenciye kendince bir ceza verir Ester. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148) Kitabın ilerleyen bölümlerinde Ester'in Kara'yı Şeküre hakkında bilgi alabilmesi için yönlendirdiği meslek sahibini tanıtırken görürüz. Bu dilenci tabii ki Şeküre'nin ilk eşinin evinin oradadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366) Nakkaş ustalarının birbirleriyle konuşurken kullandıkları bu meslek, aşağılamayı niteler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 393)

Kar'da Kars şehrinde yaşayan erkeklerin ruh hallerinin betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180) Kars şehrinin alışılmış silüetindeki değişimin betimlenmesi sırasında yine bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200) Arkadaşı Ka'nın şiir defteri, ölümü ve oradaki yaşamını araştıran kâtip yazar Orhan'ın, Ka'nın sürekli gezdiği Almanya'yı betimlemesinde de bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 232)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un büyük kızı Fatma'nın küçük kız kardeşine göre daha akıllı ve duyarlı olduğunun açıklaması yapılırken kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

Mevlut'un otopark bekçiliği yaparken vaktinin çoğunu nasıl geçirdiğinin anlatımının betimlenmesinde kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

3.1.10.4. Dolandırıcı / Dolandırıcılık

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

Kara Kitap'ta Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve ekler. Rüya'nın Galip sayesinde kötü çevreden kurtulduğunu belirtirken, Galip olmasaydı kızının nerede olabileceğini sıraladığı kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki bunlar arasında dolandırıcı da bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

Masumiyet Müzesi'nde darbe sonrası tutuklanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Gülcihan Hanım görüşme odasının kalabalığını anlatırken, kalabalığı oluşturan mesleklerden biri olarak betimleme amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194)

3.1.10.5. Eroin imalatçısı

Kara Kitap'ta Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve ekler. Rüya'nın Galip sayesinde kötü çevreden kurtulduğunu belirtirken, Galip olmasaydı kızının nerede olabileceğini sıraladığı kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki bunlar arasında dolandırıcı da bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

3.1.10.6. Eroin tacirleri

Yeni Hayat'ta Mehmet ile ilişkisi kesildikten sonra, Canan'ı bıraktığı yerde bulamayınca, bu sefer onu aramaya başlayan Osman'ın bu arama işlemi sırasında, Canan'ın sınıf arkadaşlarının ürettikleri kaybolma dedikodularından birinde geçmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 176)

3.1.10.7. Esrar tüccarları

Kara Kitap'ta Celâl'in gazeteciliğe ilk başladığı zamanlarda, haber bulabilmek için bakındığı yer ve meslek sahipleri arasında bu tüccarlar da vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

Romanda İskender karakteri, BBC kanalından gelen televizyoncuları gezdirirken kullanılan betimlemelerdeki mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

3.1.10.8. Esrar, hap, uyuşturucu satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un geceleri boza sattığı yerlerden biri olan Dolapdere'nin değişimi, çevrenin ve orada yaşayanların tekinsizleşmesi üzerine orada satış yapmaktan vazgeçişini anlatması sırasında görülen meslektir. Çevrenin kötü bir hale geldiğini vurgulamak için de bu meslek kullanılmıştır.

3.1.10.9. Eşkuya

Cevdet Bey ve Oğulları'nda İhsan Bey'in Doğu gezisini anlatması sırasında yapılan harekât ile o bölgede güvenliğin sağlanmış olması artık bu mesleğin görülmemesi ile açıklanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 303)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâyeye de oluşturmak ister.

Kara Kitap'ta benzetme ilgisiyle kullanılan bir meslektir. Celâl'in ilk muhabirliğe başladığı yıllarda yaptığı haberlerinden birinde ünlü bir gangsterin trafik kazası anlatılır. "Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman" başlıklı hikâyede, Celâl, Boğaz'ın sularının çekildiğinde orada kaybolan bir Cadillac'ın hikâyesi anlatır. Bu araba o kadar pahalıdır ki sadece üç kişide bulunur. Bunlardan bir bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

3.1.10.10. Gangster

Kara Kitap'ta bu meslek kötülüğü, arka sokakları, yasal olmayan işleri, korkuyu, bazen de betimlemeyi ya da film karakterini aktarmak için kullanılmıştır. Daha çok da bu yüzden Beyoğlu ile birlikte kullanılır. Kitabın başında Celâl'in muhabirlikteki ilk haber yazılarını aktarırken karşımıza çıkar. Zenginliğin de bir sembolü olan bir arabaya sahip olan kişinin tasviri ile olay açıklanmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve ekler. Rüya'nın Galip sayesinde kötü çevreden kurtulduğunu belirtirken, Galip olmasaydı kızının nerede olabileceğini sıraladığı kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki bunlar arasında bu meslek de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

Celâl'in uzun zamandır gazetesine yeni yazılar vermemesi, eski yazılarını yayımlatmasının sıkıntılı bir ortam yaratması beklenirken tam tersi olur. Magazin yazarının deyişiyle Celâl, daha çok okunur, telefonları daha çok çalar. Celâl'e postadan her gün yirmi mektup geldiğini belirtir. Ancak polemiğe yazar, buna farklı bir bakış açısıyla ve biraz da küçümseyerek bakacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Celâl, gazeteciliğe ilk başladığı yılları anlatırken bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122) Devamında da bu meslekten bahsederek yeni bir meslek, eczacılık üzerinden Celâl, yeni olaya adım atar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

Bu meslek kitabın ilerleyen bölümünde bir çeşit iyilik kötülük savaşını güçlüler ve güçsüzler arasında oluşacak bir isyanda sokak yaşantısını sürdüren Beyoğlu'nun arka sokaklarının silüetini oluşturan mesleklerden yararlanılarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247)

Benzetme ilgisiyle de kullanımını görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 298)

Mankencilik mesleği aracılığı ile varoluşun anlamını keşfettiklerini unuttukları sihirli anlamı ve "kendimiz olmakta direnmek" kavramlarının birlikte kullanıldıkları ve

kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatılması esnasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

Yeni Hayat'taki arayış yolculuğu sırasında çoğunlukla gazete de okumadıkları için karakterlerin dünyaya dair en önemli iletişim ağı, “*otobüs pencerelerinin gösterdiklerinin dışında dünyaya açılan tek pencereleri*”¹⁸⁴ olarak, televizyon görülür. Yolculuklarda izledikleri çeşitli film karakterlerinin mesleklerinden birisi de gangsterlerdir.

Kar'da Ka, Muhtar'a üniversitedeki arkadaşlarından haber verirken, onların yaptıkları hakkında Muhtar'ı bilgilendirirken bu meslek benzetme amacıyla *Kara Kitap*'ta (Geniş bilgi için bakınız: *Kara Kitap*, sayfa 24) geçen bir olaya hatırlatma yapılarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Masumiyet Müzesi'nde ailecek evde izlenen televizyonun kapama düğmesine basınca Kemal'in tabiriyle “ekranın içinde kaybolan” mesleklerden biridir. Aslında kötü bir film olduğuna dair bir eleştiri yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

3.1.10.11. Gaspçı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'u bozacılık yaparken müşterisi ona korkup korkmadığını sorduğunda kötülükleri belirtmek istediği mesleklerden biri olarak sıralanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

Mevlut bozacılık yaptığı sürece bir kere soyulur. Onda da baba oğul bu meslek sahibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 464)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek, Gülcihan Hanım görüşme odasının kalabalığını anlatırken, kalabalığı oluşturan mesleklerden biri olarak betimleme amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194)

3.1.10.12. Gazoz üreticisi

Masumiyet Müzesi'nde Meltem Gazozlarının şişelerini alıp, içlerine kendi ürettikleri boyalı içeceği doldurup satarken geçer. Bir çeşit korsan gazoz üretimi yaparlar. Bu

---

¹⁸⁴ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 63.

taklitçilik sohbet konusu olunca, bunun başka alanlarda da yapıldığını ve taklitlerin asıllarından daha iyi olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

3.1.10.13. Haraççı

Sessiz Ev'de milliyetçi gençliği temsilen üç kişi, o dönemdeki siyasi faaliyetleri hem kendi görüşü hem de karşı görüşteki gençliğin hareketlerini okuyucuya anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

3.1.10.14. Harami

Benim Adım Kırmızı'da soygun yapan hırsız çetesi olarak kullanılmıştır.

3.1.10.15. Haydut

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Beyaz Kale'de insanların çift yaratılması üzerinden ikiz kardeşlerin benzerliklerinden yararlanarak birbirlerinin yerine geçmelerinden bahsedilirken, kötü tavırla yer değiştirme düşüncesinde geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Kara Kitap'ta bu meslek kötülüğü, arka sokakları, yasal olmayan işleri, korkuyu, bazen de betimlemeyi aktarmak için kullanılmıştır. Daha çok da bu yüzden Beyoğlu ile birlikte kullanılır. Kitabın başında Celâl'in muhabirlikteki ilk haber yazılarını aktarırken karşımıza çıkar. Zenginliğin de bir sembolü olan bir arabaya sahip olan kişinin tasviri ile olay açıklanmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24) Hikâyenin devamında, Celâl, arabayı bulacağı beklentisini, içinde haydutla sevgilisini yan yana sarmaş dolaş bulacağını anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25-26)

Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve ekler. Rüya'nın Galip sayesinde kötü çevreden kurtulduğunu belirtirken, Galip olmasaydı kızının nerede olabileceğini

sıraladığı kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki bunlar arasında dolandırıcı da bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

Celâl'in yazılarından birinde geçen ve kendisinin anlatımına göre hep ıska geçtiği ama aslında en önemli konu olan hikâyesini anlatamayanların hikâyesini anlatmayı unuttuğunu belirttiği esnada hep yazılarında anlatageldiği hikâyelerine konu olan meslekler arasında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

17.yüzyılda köylülerin Anadolu'yu allak bullak eden Celali isyanı sebebiyle kaçtığı mesleklerden biri olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272-273)

Romanın ilerleyen bölümlerinde bir haydut, geçmişte yaşanmış Cadillac'ın ve sahibinin denize düşmesinin etkisiyle o haydudun pavyonunda bulunan iki İstanbul resmi için, resim yarışması hazırlaması orijinal bir hikâyedir. Haydutların sanatla ilişkilendirilmesi söz konusudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 357-358)

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Galip'in telefondaki sese "unut" dediği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Yeni Hayat'ta bu meslek ilk olarak, Osman'ın karşısına bayiler toplantısı öncesinde onu kendi taraflarına çekmek için karşısına çıktıklarında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Osman, Mehmet'i aramak için Dr. Narin'in ve Canan'ın yanından ayrılıp yine yollara düştüğünde, bıraktığı kasabanın tanımlamasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Mehmet'i arayan Osman'ın karşılaştığı Mehmetlerden birinin tanıtımında kullanılmıştır. Bir ilkokul çocuğuna okuduğu kitabın içeriğinde geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Bu meslek ayrıca romanın sonlarına doğru Rıfkı amcanın yayıncısı için kullanılan bir sıfat olur. Yayın hayatının acımasızlığı ve maddi getirisinin olmadığı bu sıfatla açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

Benim Adım Kırmızı'da bazen minyatürde motif, bazen klasik bir metinde karakter olarak kullanılmıştır. Karısını, çocuklarını ve Ester'i alarak onları adamlarıyla güvenli bir yere götüren Kara'nın, özellikle yolda karşılaşmak, hesap vermek zorunda kalmak istemediği kişilerden, mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372-373)

Kar'da Ka, Muhtar'a üniversitedeki arkadaşlarından haber verirken, onların yaptıkları hakkında Muhtar'ı bilgilendirirken bu meslek benzetme amacıyla *Kara Kitap*'ta (Geniş bilgi için bakınız: *Kara Kitap*, sayfa 24) geçen bir olaya hatırlatma yapılarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Ka'yı sorguya alarak İpek hakkında da Ka'nın bilmediklerini ona anlattıklarında, tarafını doğru seçmesini belirtip onu otele bırakmaları talebini reddeden Ka'nın sorguyu yapan kişileri tanımlama şekli bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 329)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un oyuncu olamamasının sebebi Kemal ve Feridun'un kıskançlıklarıdır. Füsün'un oyunculuğunun önünün kesilmesindeki adım adım hamlelerden birinde görülen mesleklerden biridir. Füsün ile aynı filmde oynayacak oyuncunun seçiminde oyuncunun oynadığı rolle betimlenmesinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

Romanın geçtiği yıllar aynı zamanda politik olayların yoğun olduğu dönemdir. Bu meslek aracılığıyla da buna vurgu yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 336)

Kemal'in Füsünların evinde geçirdiği zamanların, olayların anlatımında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 377)

Bu meslek üzerinden Kemal, Tarık Bey ile ilişkisini benzetme ilgisiyle betimler ve örtüşür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'u bozacılık yaparken müşterisi ona korkup korkmadığını sorduğunda kötülükleri belirtmek istediği mesleklerden biri olarak sıralanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

Mevlut'un okuduğu Atatürk Erkek Lisesinde arka sırada oturup öğretmene ders anlattırmayan, dersin düzenini bozan öğrencilerin genel adı bu meslekle ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75) Bunun dışında bu meslek daha çok kötülüğe dair, kötü işlere dair her olay için kullanılmıştır.

Şehre yapılacak yeni yol ve değişen çevre ile bölgede yer alan kötülüklerin gideceği belirtilirken, bu kötülüklerin ifade edildiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

İstanbul'un, özellikle de Tarlabası'nın değişime uğramasında, karanlık işlerde güç dengesinin değişmesinin ve karanlık işlerle ilgili faaliyetlerin yayılması ve artmasının etkili olduğunun anlatımında görülen karanlığa dair mesleklerden biridir. Bu tür mesleklerle ilgilenenlerin popüler olduğu, kahraman gibi görüldüğü değişim ile kastedilen durumdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420) Bu değişim sonucunda kendisini buraya, Tarlabası'na ait hissetmemeye, o bölgeye yabancılaşmaya başlar Mevlut. Çünkü ev sahibi bile sürekli değişir ki bu meslek onları nitelemek üzere kullanılmıştır. Bu değişim sonrası Mevlut'un yaşadığı yabancılaşmanın bir diğer sebebi ise bölgenin yaşayan insan profilinin ciddi bir değişime uğramasıdır. Gidenlerin yerine ise kötülükleri temsil eden mesleklerle geçenler yerleşmiştir. Onun içinde bulunduğu yere yabancılaşması, uzaklaşma ihtiyacı hissetmesine sebep olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420-421)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Gülcihan Hanım'ın oğlu Enver'in edepli ve saygılı biri olmasını istediğini belirtirken kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 183-184)

Oğlunun hapisyanede geçirdiği değişimi bu meslek üzerinden anlatır Gülcihan Hanım. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

3.1.10.16. Hırsız / Hırsızlık

Cevdet Bey ve Oğulları'nda benzetme ilgisiyle kullanılmıştır.

Refik eve sessizce girdiğinde kimsenin onu fark etmediğini görünce bu mesleğin eve girdiğinde kimsenin onun farkına varmayacağını belirtirken kullanılmıştır. Evdeki insanların kendileriyle meşguliyeti anlatılır bu meslek üzerinden. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 202)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir.

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

Hasan için kullanılır. Nilgün'ün tarağını ondan habersiz aldığıın anlaşılması üzerine arkadaşlarınca kullanılır Hasan için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150-151) Hasan ve arkadaşlarının Metin'in parasını zorla almaları sonrası onlar için Metin'in kullandığı mesleki tanımlamadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 216)

Beyaz Kale'de sefer sırasında Hoca'nın yaptığı şiddet deneyinde yapılan sorgularda insanların günahlarını anlamaya çalışıyorlar. Hırsızlık da bunlardan birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin, Osman'a etrafı bir yandan hayatını anlatıp bir yandan da etrafı gezdirirken düzlükte top oynayan çocuklar üzerinden kötülüklerin çocukluktan başlayan alışkanlıklarla doğduğu fikrini temellendirmek için oyun oynayan çocukların hırsızlık yaptıklarından bahseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

Dr. Narin'e ait olan silah koleksiyonunun kimler tarafından kimlerin üzerinde denendiği açıklanırken kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 127)

Osman'ın, Canan'ı Dr. Narin'in evinde bırakıp Mehmet'i arayışa başlaması sırasında, ulaştığı Mehmetlerden birisi postacıdır. Onun neden ihbar edildiğini

sorduğunda ise cevabı, ahlâk bakımından sıkıntılı olduğu, okuduğu kitabın içeriğinde ise bu mesleğin de bulunduğu özelliklerden dolayı kötü özellikler yansıtması olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141) Arayış yolculuğu devam ederken aradığı Mehmetlerden biri de işçi çıkar Osman'ın. Ona da, mesleğini sigortacı olarak açıklar. Oradaki uyanık işçilerden biri, Osman'a yaptığı işin nasıl bir şey olduğunu derinlemesine sorarken, sorusu içinde geçen kötü olarak nitelenen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek kurguyu etkileyecek bir görev üstlenmez. Gece karanlığındaki kötü ortamı, işlevini yitiren kitapların elinde çarçur olacağı, at hırsızlığı gibi durum ve betimlemelerde kullanılmıştır. Padişahın kız kardeşi Necmiye Sultan'ın sapı yakuttan taşlı fincanının çalınması sonrası hırsızın yakalanması için işkencenin gerektiği ve eğer nakkaşlardan katil bulunamazsa aynı durumun onların başına geleceği konusunda uyarılmalarında bu meslek örnek gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257-258)

Kar'da katiliyle konuşan eğitim enstitüsü müdürünün katili sakinleştirmek için yaptığı konuşmada yaptığının kötü bir şey olduğunu anlatmak için verdiği örneklerden birinde geçer bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

Ka ve Kadife'nin gizlice Lacivert'in yanına gitmeleri için kullanacakları yolu öğrenen Ka'nın benzetme ilgisiyle bu mesleği kullanarak sitem ettiğinde bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 203)

Masumiyet Müzesi'nde Mümtaz Bey, yaşadığı gizli aşktan, sevgilisini görememekten duyduğu acıyı tarif ederken benzetme ilgisiyle bu meslekten yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

Kemal'in Füsun'u bulabilmek için babasının arkadaşını ikna edebilmek adına bulduğu yalanın konusudur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197)

Kemal'in Füsunların evinde geçirdiği zamanın, yaşadığı olayların anlatımında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 380)

Bu meslek üzerinden Kemal, Tarık Bey ile ilişkisini benzetme ilgisiyle betimler ve örtüşür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'u bozacılık yaparken müşterisi ona korkup korkmadığını sorduğunda kötülükleri belirtmek istediği mesleklerden biri olarak sıralanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35) Uzun sohbetin ardından yola koyulan Mevlut'a müşterilerinin iyi niyetleri ve duaları sırasında onun kötülüklerden korunması amacıyla sıraladıkları cümleler içinde bulunan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

Mevlut'un gittiği okuldaki öğrencilerin okuldan ayrılma ya da atılma sebeplerinden biri olarak görülen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Şehre yapılacak yeni yol ve değişen çevre ile bölgede yer alan kötülüklerin gideceği belirtilirken, bu kötülüklerin ifade edildiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Mevlut'un Hacı Hamit aracılığıyla çalışmaya başladığı büfede yakaladığı hırsızlık olayı sırasında, onun yaşadığı iç çatışmayı Rayiha ile paylaşırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 298)

Elektrik tahsildarının işini yapmaya çalışırken yoksul mahallelerinde onun işini zorlaştıran mesleklerden biridir. Daha doğrusu bu mesleğin peşinden koşanlardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 325)

Tahsildarlık işi yapan Ferhat'ın öldürülmesi konusunda polis tarafından gözaltına alınan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

Mevlut'un kızı Fevziye ile evlenen damadının babasının elindeki taksi şoförlerinden bazısında görülen kötülüğün adıdır. "*hasılatın bir kısmını saklar*"¹⁸⁵ ifadesiyle bu meslekle itham edilir.

Kırmızı Saçlı Kadın'ın başında Kırmızı Saçlı Kadın ve yanındakileri göremeyip meyhaneye girdiğinde yaşadığı üzüntüden kadehe doldurduğu rakıyı içme şekli

---

¹⁸⁵ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 403.

benzetme ilgisi bu meslekle kurularak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Enver'in evinin ışıklarının yanık olmasının sebepleri arasında bu meslekten korunmak da bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Bu meslek, Gülcihan Hanım görüşme odasının kalabalığını anlatırken, kalabalığı oluşturan mesleklerden biri olarak betimleme amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194)

Gizli Yüz'ün sonunda yolda yürüyen Fotoğrafçının karşılaştığı eskicinin Fotoğrafçıya anlattığı hikâyenin başkarakteri bu meslektir. "Hayal hırsızı" olarak görev üstlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

3.1.10.16.1. Arakçı

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek Cem'in çalışmaya başladığı kitapçıdaki ürünleri korumasına dayanan görevlerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

3.1.10.17. Kabadayı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda askeri okul öğrencilerinin tavırlarındaki okullarında sergiledikleri sertlik ve dağınıklık için bu meslek benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 438)

Kara Kitap'ta kabadayılık olarak da nitelendirilebilecek, genelde "arka sokaklar" olarak tanımlayabileceğimiz karanlık, izbe yerlerde ve mekânlarda kas gücü ile geçim sağlanan bir meslek olarak kullanılmıştır. Celâl ilk yazılarını dikkat çekeceğine inandığı olaylara dayandırırken bu mesleği icra edenlerden yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve ekler. Rüya'nın Galip sayesinde kötü çevreden kurtulduğunu belirtirken, Galip olmasaydı kızının nerede olabileceğini sıraladığı kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki bunlar arasında bu meslek de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

Mankencilik mesleğinin anlatıldığı bölümde, jestlerin kişinin karakteri ve ulusun kimliği açısından önemi ve onların ayırt edici özelliğini anlatırken bu meslek de verilen örnekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Romanda İskender karakteri, BBC kanalından gelen televizyonculara “*bir binbir gece İstanbul’u yaptırmak için*”¹⁸⁶ onları gezdirirken kullanılan mesleklerden biridir. Yine bu misafirlerin gezdirilmesi esnasında girdikleri pavyonda, birbirlerine hikâyeler anlatmaya başlarlar sırayla. Bu hikâyelerde geçen kahramanlardan biridir kabadayılık. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151-152)

Dışarı çıkma yasağının uygulandığı, Paşa’nın tebdil-i kıyafet gezdiği hikâyede, Paşa’nın takip ettiği benzerinin onu fark edip, yakalatması esnasında benzetme amacıyla kullanılan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Yeni Hayat’ta Osman’ın Mehmet’i arayışı sırasında karşılaştığı Mehmetlerden birinin çalıştığı fabrikada ses efekti olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Osman’ın çıktığı son yolculuğu, daha doğrusu arayışı sırasında ilk yolculuk ettiği zamanlardaki otobüs ve şoförler ile aradan yıllar geçtikten sonraki otobüs ve şoförleri karşılaştırması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178-179)

Benim Adım Kırmızı’da karısını, çocuklarını ve Ester’i alarak onları adamlarıyla güvenli bir yere götüren Kara’nın, özellikle yolda karşılaşmak, hesap vermek zorunda kalmak istemediği kişilerden, mesleklerden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372-373)

Bu kullanımın dışında mesleğin kullanımı daha çok mesleğin getirdiği tavır üzerinden olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

Kar’da bu meslek romanda bir karakterin kurguya katkısıyla değil, davranış şekli olarak ya da betimleme amacıyla kullanılmıştır.

---

¹⁸⁶ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 147.

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek tavırları bakımından daha çok benzetme ilgisiyle romanda sıklıkla kullanılmıştır.

Romanda olaylar gelişirken alt metinde geçen zamandaki hareketli politik yaşamın anlatılması amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 336)

Kemal, sinema dünyasının hareketli ve renkli olması bakımından Füsün'un bu çevrede olmasını bir yandan istiyor, bir yandan da bu dünyanın karanlık yanının olması bakımından da bu çevreden uzak olmasına seviniyordu. Bu karanlık dünyanın anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

Feridun'un çektiği reklam filmlerinin konusunda geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 487)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un yıllardır yaptığı bozacılık işi esnasında girdiği evlerdeki sarhoş sohbetlerinde sohbeti eden kişileri idare etmeye alıştığını gösteren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Mevlut'un okuduğu Atatürk Erkek Lisesinde arka sırada oturup öğretmene ders anlattırmayan, dersin düzenini bozan öğrencilerin genel adı bu meslekle ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75)

Darbe sonrası askeri otorite kendisini sosyal yaşamda ciddi bir şekilde hissettirir ki bu mesleğe de zor zamanlar yaşatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Elektrik tahsildarının işini yapmaya çalışırken yoksul mahallelerinde onun işini zorlaştıran, hatta imkânsızlaştıran mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 325)

Otopark çetelerinin açıklaması yapılırken bu çeteleri oluşturan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345)

İstanbul'un, özellikle de Tarlabası'nın değişime uğramasında, karanlık işlerde güç dengesinin değişmesinin ve karanlık işlerle ilgili faaliyetlerin yayılması ve artmasının etkili olduğunun anlatımında görülen karanlığa dair mesleklerden biridir.

Bu tür mesleklerle ilgilenenlerin popüler olduğu, kahraman gibi görüldüğü değişim ile kastedilen durumdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

Mevlut'un yerleşeceği babasıyla yıllarca yaşadığı evindeki kiracının çıkarılması için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek Oidipus ve Rüstem gibi hikâyeleri benzeyen, anneleriyle bilerek beraber olan ve hatta bu durumu gören ve olayı durdurmaya çalışan babasını da öldüren oğulların girdikleri hapisanede, şöhret salmak için onları öldürenlerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

3.1.10.17.1. Pavyon kabadayısı

Kara Kitap'ta İskender'in BBC'den gelen televizyoncuları gezdirirken pavyonda karşılaştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğrafların sahiplerinin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.1.10.18. Kaçak elektrik ustası

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Ferhat'ın bir işletmeyi çökertmenin yollarını öğrenirken duyduğu ikinci yöntemin ana mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372)

3.1.10.19. Kaçakçı / Kaçakçılık

Kara Kitap'ta bu meslek, Beyoğlu'nun arka sokaklarının betimlenmesinde, karanlığın anlatımında, bazen de karakter için işlerin çıkılamaz bir hal alması durumunda kaçışa, aramaya hatta sona gitmek yolunda bir araç olarak kullanılmıştır. Bazen sadece kaçakçılık olarak, bazen onun belli bir alanda sınırlandırılmış şekli görülür romanda. Bu mesleğin romandaki tüm versiyonları bu adla örneklendirilecektir.

Kitabın başında kurgunun yaşandığı, hem Galip'in Rüya'yı ilk gördüğü yer ve zamanın anlatımı olarak hem de dönemin sosyoekonomik durumu hakkında ipucu vermek üzere kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve Kemal'in içtikleri sigara üzerine sohbet ettikleri gün yabancı sigaraların ülkeye giriş yollarından birinin de bu meslek olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 371)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta darbe sonrası askeri otorite kendisini sosyal yaşamda ciddi bir şekilde hissettirir ki bu mesleğe de zor zamanlar yaşatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Rayiha'yı kaçırmak için yola çıkan Mevlut ve Süleyman'ın yemek yedikleri sırada darbenin olumsuzluğundan bahseden Mevlut'a Süleyman'ın karşı çıkıp fikirlerini, 1980 darbesi sonrasında ülkenin düzene girdiğinin hem sebebini hem de örneklerini vererek açıkladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Şehre yapılacak yeni yol ve değişen çevre ile bölgede yer alan kötülüklerin gideceği belirtilirken, bu kötülüklerin ifade edildiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek, Gülcihan Hanım görüşme odasının kalabalığını anlatırken, kalabalığı oluşturan mesleklerden biri olarak betimleme amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 194)

3.1.10.19.1. Hayvan ya da odun kaçakçılığı

Kar'da Turgut Bey ile Kadife'nin gittikleri gizli otel toplantısındaki otelin lobisinde gördükleri insanların mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

3.1.10.19.2. Kaçak ekmekçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nın “Son Söz” bölümünde yazarın o çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

3.1.10.19.3. Kaçak eşya satan dükkân

Masumiyet Müzesi'nde olayların geçtiği dönemlerde, içki, sigara gibi ürünlerin yurt dışından getirilmesi sıkıntılı olduğu, yurt içinde de az satıldığı için bu tip meslekler aracılığıyla satın alım gerçekleştirilir. Bu meslek üzerinden dönemin ekonomik yapısı hakkında da ipuçları verilmiş olunur. Kemal, Sibel ile nişanlanacağı otelde misafirlerine ikram etmek istediği içkileri bu tip meslekler aracılığıyla satın alır. Bu ihtiyacı o dönemdeki pek çok eğlence yeri de karşılar romana göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

3.1.10.19.4. Kaçak içki satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta sokakların mekân olması, romanın ana karakterinin de sokak satıcısı olması dolayısıyla sokaklarda satılan her ürün kurguda yer almıştır. Bu meslek de onlardan biridir. Kurguda Mevlut'un babasıyla yoğurt tepsilerini bıraktıkları lokantada yapılan sohbetler sırasında İstanbul'un gizli yüzü hakkında edindiği bilgilerden birinde, sürekli denetimlerin yapılmasıyla zor düşmeleri şeklinde kullanılmıştır.

3.1.10.19.5. Kaçak sigara satıcısı

Kara Kitap'ta Rüya ve Celal'in öldürülmeleri ve onları öldürebilme ihtimali olan kişilerle ilgili yazılan yazılarda geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 400)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Mehmet'i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemediği her şeyi not alır. İşte bu gözlemlerinde arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

Masumiyet Müzesi'nde Füsun'u her yerde arayan Kemal'in çevreyi betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70) Füsun'un içtiği sigaradan içmeye başlayan Kemal'in eski sigarasını nasıl temin ettiğini anlatırken bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 370)

Kafamda Bir Tuhaflik'ta sokakların mekân olması, romanın ana karakterinin de sokak satıcısı olması dolayısıyla sokaklarda satılan her ürün kurguda yer almıştır. Bu meslek de onlardan biridir. Kurguda Mevlut'un takip ettiği Neriman adlı karakterin sigara aldığı kişi olarak, sürekli denetimlerin yapılmasıyla zor düşmeleri şeklinde kullanılmıştır.

3.1.10.19.6. Kaçak sucukçu

Kara Kitap'ın “Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman” başlıklı hikâyesinde, Celâl, Boğaz'ın sularının çekildiğinde orada kaybolan bir Cadillac'ın hikâyesini anlatır. Bu arabayı aradığında nereye bakması gerektiğini anlattığı kısımda bu meslek ile karşılaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

3.1.10.19.7. Esrar kaçakçısı

Kara Kitap'ta Celâl'in okuduğu yazılarda, hikâyelerde “kendi olmak” üzerine giden bölümünde katilin birilerinin aleti olduğu, bu birilerinden birinin de esrar kaçakçısı olduğu anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

3.1.10.19.8. Makara kaçakçılığı

Kara Kitap'ta Galip'in Rüya'yı bulmak için, Rüya'nın arkadaşlarını sırayla telefonda ararken karşılaştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68-69)

Celâl'e okuyucuları tarafından gönderilen fotoğraflarına bakarken, Galip'in gördüğü meslekler arasında kaçakçı köyleri de bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

3.1.10.19.9. Sigara kaçakçılığı

Kara Kitap'ta Celâl ve Rüya'nın öldürülmesinden sonra Galip'in genç bir gazetecinin yazdığı cinayetlerle ilgili bir yazısında cinayetleri işleyebilecek potansiyel mesleklerden biri olarak belirtilirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 400)

3.1.10.19.10. Sigara ve esrar kaçakçıları

Kara Kitap'ta Celâl'e okuyucuları tarafından gönderilen fotoğraflarına bakarken, Galip'in gördüğü meslekler arasında sigara ve esrar kaçakçılığı da bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

3.1.10.20. Karaborsacı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha'yı kaçırmak için yola çıkan Mevlut ve Süleyman'ın yemek yedikleri sırada darbenin olumsuzluğundan bahseden Mevlut'a Süleyman'ın karşı çıkıp fikirlerini, 1980 darbesi sonrasında ülkenin düzene girdiğinin hem sebebini hem de örneklerini vererek açıkladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

3.1.10.20.1. Bilet karaborsacısı

Kara Kitap'ta hafıza ile ilgili fikirlerini sıralarken Celâl'in neleri unutabileceğine dair örnekler verdiği mesleklerden birisi de bilet karaborsacısınınıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124) Kitabın sonlarında ise bu bilet karaborsacısının sivil polis olduğu anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 408)

3.1.10.20.2. Şeker ticareti yapan karaborsacı

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek sosyal bir süreç olan apartmanların isim alması ve soyadı kanunu ile ilişkilidir. Ama daha çok da Kemal Bey'in annesinin cümlesiyle “...annem yaptırdıkları apartmana ‘Hürriyet’, ‘İnayet’, ‘Fazilet’ gibi adlar verenlerin, aslında bütün hayatlarını bu değerleri çiğneyerek geçirmiş kişiler arasından çıktığını söylerdi.”¹⁸⁷ ifade ettiği paranın insanlığın önüne geçtiği anların,

¹⁸⁷ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 26.

apartman ve onun ismi ile birlikte sembolü olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

3.1.10.21. Kiralık katil

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Mehmet'i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemediği her şeyi not alır. İşte bu gözlemlerinde arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

Kırmızı Saçlı Kadın'da anneleriyle zorla birlikte olan ve babalarını da sırf bu olayı engellemeye çalıştıkları için öldüren oğulların hapisanede öldürülmesinin müsebbibi mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

3.1.10.22. Korsan

Beyaz Kale'de Venedikli köleye muayene olmaları bakımından romanda rol almışlardır.

Kara Kitap'ın “Şehzadenin Hikâyesi” adlı bölümünde resmedilen unsurlardan, mesleklerden biridir.

3.1.10.23. Külhanbeyi

Beyaz Kale'de Venediklinin bindiği geminin esir alınması sonrası düzenlenen törende görevlidir.

3.1.10.24. Pezevenk

Kara Kitap'ta bu mesleğin icrasından çok bir mekân adı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Celâl'in uzun zamandır gazetesine yeni yazılar vermemesi, eski yazılarını yayımlatmasının sıkıntılı bir ortam yaratması beklenirken tam tersi olur. Magazin yazarının değişiyse Celâl, daha çok okunur, telefonları daha çok çalar. Celâl'e postadan her gün yirmi mektup geldiğini belirtir. Ancak polemikçi yazar, buna farklı

bir bakış açısıyla ve biraz da küçümseyerek bakacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

Mesleğinin gereğini yaparken bir hikâyede görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 130) Çeşitli hikâyelerde de ismen geçmektedir.

İskender karakteri, BBC kanalından gelen televizyoncuları gezdirir. Misafirlerin gezdirilmesi esnasında girdikleri pavyonda, birbirlerine hikâyeler anlatmaya başlarlar sırayla. Bu hikâyelerde geçen kahramanlardan biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151)

Bu meslek kitabın ilerleyen bölümünde bir çeşit iyilik kötülük savaşını güçlüler ve güçsüzler arasında oluşacak bir isyanda sokak yaşantısını sürdüren Beyoğlu'nun arka sokaklarının silüetini oluşturan mesleklerden yararlanılarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247)

Benim Adım Kırmızı'da Doğu'nun ve Batı'nın karşılaştırılması görsel sanatlar üzerinden gerçekleşirken, bu meslek karşılaştırmanın temeli olan sosyokültürel farklılığın vurgulanması yönüyle nakşedilmiş bir ağacın ağzından anlatılan hikâye içinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Kara karakterinin okuduğu bir kitaptan yola çıkarak evliliğin yararlarını açıkladığı bölümde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Kar'da eğitim enstitüsü müdürünü öldürmek için onun karşısına çıkıp onunla konuşan katilin, müdürün yaptığı için çok kötü olduğunu vurgulamak için verdiği örnekte görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

Sunay Zaim'in tiyatroculuk yaparken halkın içinde yaşadığı kasvet ve hüzünden kurtulması için çektiği zorlukları anlatırken kullandığı mesleklerden biridir. Bu zorlukları anlatma sebebi yaptığı ihtilalin gerekliliğini anlatmaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek "şehir efsanesi" olarak nitelenen cinselliği dilediğince yaşadığına inanılan kızları bulmak isteyen kişilerin, efsanenin gerçek

olmadığını anlayıp hayatın gerçeklerine, randevuevlerine gittiklerinde ödeme yaptıkları meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un yıllardır yaptığı bozacılık işi esnasında girdiği evlerdeki sarhoş sohbetlerinde sohbeti eden kişileri idare etmeye alıştığını gösteren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Rayiha'yı kaçırmak için yola çıkan Mevlut ve Süleyman'ın yemek yedikleri sırada darbenin olumsuzluğundan bahseden Mevlut'a Süleyman'ın karşı çıkıp fikirlerini, 1980 darbesi sonrasında ülkenin düzene girdiğinin hem sebebini hem de örneklerini vererek açıkladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Mevlut'un yaşadığı bölgenin yaşayan insan profili ciddi bir değişime uğramış, gidenlerin yerine ise kötülükleri temsil eden mesleklerle geçinenler yerleşmiştir. Onun içinde bulunduğu yere yabancılaşması, uzaklaşma ihtiyacı hissetmesine sebep olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

3.1.10.24.1.Çantasında yıldız albümü gösteren aracı adam {Çantalı adam (Aracı, Kadın satıcısı)}

Kara Kitap'ta Galip'in vitrine bakarkenki dalgın halinden yararlanarak onun yanına giden satıcı, ona çantasındaki yıldızları göstermeyi teklif eder. İlgilenir görünen Galip'i hemen Yeni Melek Sineması'na çıkan dar sokağa çeken aracı bu sefer daha detaylı gösterir albümü. Sonra da asıllarını görmek ister misin sorusuyla şaşkına dönen Galip'i bir eve götürür. Burası kadın bedeni üzerinden kâr elde eden bir yerdir. Bu albüm göstericisi de diyebileceğimiz kişinin işi, Galip ve Galip gibi düzgün tipleri buraya getirmesi ve ilgili kişiye para vermesi gerektiğine dair bilgiyi iletmesiyle biter. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129)

3.1.10.25. Randevuevi işleticisi / İşletmecisi

Masumiyet Müzesi'nde darbe sonrası tutuklanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

3.1.10.26. Saray kumpasçıları

Kara Kitap'ın başında bulunan "Boğaz'ın Suları Çekildiği Zaman" adlı hikâyede Cadillac'ın aranması esnasında, suların çekilmesiyle, bir zamanlar ölüm cezası sebebi ile denize atılan kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

3.1.10.27. Silah ticareti

Kara Kitap'ta bu mesleğin kullanım alanı bir dedikodu malzemesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.10.28. Soyguncu

Yeni Hayat'ta Rıfkı amcanın yazdığı "Mari ve Ali" adlı hikâyede geçen karakterdir. Bu hikâyenin başlığını duyar duymaz Canan hemen metni okumaya çalışır. Böylece aslında Rıfkı amcanın hikâyelerinin çocuklar tarafından ne kadar sevildiği, ilgiyle okunduğu anlaşılır. Bu meslek iyi karakterlere karşı kötü karakter olarak hikâyede kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un bozacılık yaptığı yıllarda ilk ve son kez soyulmasına, Mevlut'un babasıyla ilişkisini sorgulayıp tanımlamasına sebep olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

3.1.10.29. Suikastçı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha, Mevlut'un mutluluğunu kaçıran olaylar listesini sıralarken görülür. Mevlut'un televizyonda haberleri izlerken gördüğü, dönemin başbakanını öldürmeye teşebbüs eden kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257)

3.1.10.30. Tefeci / Tefecilik

Cevdet Bey ve Oğulları'nda insanlar zor durumda kalınca maaşlarını çok ucuza bu kişilere kırdırırlar ki burada ekonominin sadece bu az sayıdaki tüccarlar için iyi gittiğini anlarız.

Yazar kurguda tefeciliği ironi için kullanır. Cezmi ve Ayşe Nişantaşı'nda yürürler ve yolda konuşurlar. Cezmi bir öğretmen çocuğudur ve inkılâpların toplum tarafından kabul edilememe durumu üzerine konuşurlarken kullandığı ifade ile o dönemin ironik çehresinin ortaya çıkmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 275)

Kara Kitap'ta hikâye karakterlerinden olan Grand Pacha'ya göre sorun sadece dış düşmanlarımız değildir, iç düşmanlar da önemlidir. İç düşman olarak nitelenen, sefalet ve acılarımızın temel kaynağı mesleklerden birisi de tefeciliktir.

Yeni Hayat'ta bayiler kendi aralarında bir çeşit haberleşme de denilecek ihbar ilişkisi kurarlar. Bu yeni hayatı satan ya da okuyan kişiler hemen ihbar edilir ki tefecilik de bu mesleklerden birisi olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 116)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin, Nişantaşlıların, tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

Kemal ve arkadaşları Mehmet, Tayfun'un Robert Kolej'de öğrenciyken öğle tatilinde gittikleri randevu evindeki kızlarla aralarında yakınlık oluşması sebebiyle bu kızlar Kemal ve arkadaşlarından diğer müşterilerinden aldıkları paradan daha az alırlar. Bu sürecin anlatıldığı bölümde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın Mevlut'a elektrik tahsildarlığını öğretmek için uygulamalı olarak sahaya indiklerinde karşılaştıkları tavırlarda görülen mesleklerden biridir. Ferhat bu tavırları sergileyenlerin asıl yüzlerini de belirterek iyi gözlem ve denetimin de önemini vurgular. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 360-361)

3.1.10.31. Tefeci yazıhaneleri

Cevdet Bey ve Oğulları'nda insanlar zor durumda kalınca maaşlarını çok ucuza bu kişilere kırdırırlar ki burada ekonominin sadece bu az sayıdaki tüccarlar için iyi gittiğini anlarız.

3.1.10.32. Tombalacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın "Son Söz" bölümünde yazarın çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Sessiz Ev'de sokak tasviri amacıyla kullanılmıştır.

Yeni Hayat'ta garajların kıpır kıpır hayatlarının anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Masumiyet Müzesi'nde olayların geçtiği dönemlerde, içki, sigara gibi ürünlerin yurt dışından getirilmesi sıkıntılı olduğu, yurt içinde de sınırlı satıldığı için bu tip meslekler aracılığıyla satın alım gerçekleştirilir. Bu meslek üzerinden dönemin ekonomik yapısı hakkında da ipuçları verilmiş olunur. Kemal, Sibel ile nişanlanacağı otelde misafirlerine ikram etmek istediği içkileri bu tip meslekler aracılığıyla satın alır. Bu ihtiyacı o dönemdeki pek çok eğlence yeri de karşılar romana göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94) Bu meslek her türlü kaçak ürünün el altından satışını yapan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 303) Füsün'un içtiği sigaradan içmeye başlayan Kemal'in eski sigarasını nasıl temin ettiğini anlatırken bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 370)

Kemal, Füsün ve ailesini dışarı yemeğe çıkardığı zamanlar, Tarabya ve Boğaz'ın dış mekân ve eğlence dünyasının betimlenmesinde kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

Darbe sonrası tutuklanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babasının satış yapmadan önce yoğurt tepsilerini bıraktıkları lokantalardan birinde yapılan sohbetler esnasında o dönemin sosyoekonomik durumunun açıklanması amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Kış akşamları kahvelere giden kişilerin profili çıkartılırken sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

3.1.10.33. Torbacı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta yasal olmayan şeyler satan kişiler olarak, genelde içinde yaşanılan çevrenin olumsuz, kötü şekle dönüştüğünün ifadesi için betimleme amacıyla romanda sıklıkla kullanılmıştır.

3.1.10.34. Uyuşturucu tüccarı

Kara Kitap'ta Galip ve magazin yazarının konuşmaları sırasında Celâl'e mektup yağdığını anlatan Galip'e onların daha çok teklif mektubu olduğunu belirten magazin yazarının, bu teklifleri getiren kişilerin mesleklerini sıralar. Bu meslek arasında uyuşturucu tüccarı da bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

3.1.10.35. Yan kesici / Yankesicilik

Kara Kitap'ın ilerleyen bölümünde bir çeşit iyilik kötülük savaşını güçlüler ve güçsüzler arasında oluşacak bir isyanda sokak yaşantısını sürdüren Beyoğlu'nun arka sokaklarının silüetini oluşturan mesleklerden yararlanılarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin kendisini devlette kayıtlı hale gelmesini engellemek için sarf ettiği çabalar sırasında, görülüp de şahitlik etmek istemediği kötülüklerin temsili mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Mevlut'un Neriman ile tanışma hayallerini kurduğu, tanışmak için bahane olabilecek olaylardaki meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.11. Yöneticiler

3.1.11.1. Ağrlama, Perakende ve Diğer Hizmet Müdürleri

3.1.11.1.1. Bilgi ve İletişim Teknolojisi ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.1.11.1.1.1. Bilgi ve İletişim Teknolojisi Hizmet Müdürleri

3.1.11.1.1.1.1. Telefon idaresi müdürü

Kar'da Kars'ta oynanan oyunun sonlarına doğru, oyuncunun çıkardığı çarşafı yakması ile bir dalgalanma başlar salonda. Bu dalgalanmanın yarattığı psikolojinin yansımalarının sonucunun iyi olmayacağını düşünen ve bu durumdan önce önlem almaya çalışan üst düzey memurlardan biridir. Çoğu kişi yavaşça oradan uzaklaşmayı tercih ederken, bu meslek sahibi önleyici ve duyarlı bir tavrı sembolize eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Bu meslek daha sonra, Ka ile ilgili araştırma yapmak için Kars'a gelen kâtip yazar Orhan'a yemek yerken gayet iyi davranan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

3.1.11.1.1.1.2. Televizyon kanalının müdürü

Kar'da kâtip yazar Orhan'ın arkadaşı Ka hakkında yaptığı araştırma ve kayıp şiir defterini bulamadığından en azından Sunay Zaim'in ilk oyunundan önce okuduğu şiiri yazıya geçirmek için bu meslekten yardım ister. Böylece iki oyunu da baştan sona izler ve şiirin de çoğunluğunu kâğıda geçirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

3.1.11.1.2. Diğer Hizmet Müdürleri

3.1.11.1.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.1.11.1.2.1.1. Şirket yöneticisi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in adamlarından birinin mektubunu Dr. Narin'e ileten meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115)

3.1.11.1.2.1.2. Orduevi yöneticisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta askerlikte torpilin öneminin vurgulanmasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161)

3.1.11.1.2.2. Spor, Eğlence ve Dinlenme ile Kültür Merkezi Müdürleri

3.1.11.1.2.2.1. Sinema Müdürü

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Mehmet'i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemediği her şeyi not alır. İşte bu gözlemlerinde arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

3.1.11.1.2.2.2. Tenis kulübü başkanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Mükrimin Bey adında biri bu mesleği icra eder. Aslında profesör olmasına rağmen siyasi ve sosyal çevresi sebebiyle bu mesleği icra eder. Bu kulübün yıkılması durumuna önlem alınması gerekliliğinden bahsedilirken bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418-419)

3.1.11.1.2.3. Demiryolları müdürü

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in arkadaşı Fuat Bey ile yediği öğle yemeği sırasında aynı restoranda yemek yediğini fark ettiği ve onu dikkatlice gözlemediği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

3.1.11.1.2.4. Yurt yöneticisi

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in oğlunu izletmesi ve gözlemlerini kendisine iletmesi için tuttuğu araştırmacılarından birinin mesleği de yurt yöneticisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 107) Nahit'in izlenmesi sırasında okuduğu kitap üzerinden sadece o değil, yurttaki arkadaşları da hem yurt yöneticileri hem de polis desteği alınarak incelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108) Ayrıca yurt yöneticisi olan Movado, araştırmalarını yapabilmek ve detaylı bilgiye sahip olabilmek için Nahit'in yurt odasını da karıştırır, orada arama yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 113)

3.1.11.1.3. Genel Müdürler ve Başkanlar

3.1.11.1.3.1. Telefon başmüdüğü

Kar'da Sunay Zaim'in oyunu sonrasında ihtilal yaptıklarını belirtmeleri üzerine, şehrin dışarıdan destek almasını, bu şehirde devletten habersiz ihtilal yapıldığının duyulmasını engellemek için başlıca iletişim yolu olan telefonun kesilmesi için Z. Demirkol ve arkadaşlarının baskı uyguladığı meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153-154)

3.1.11.1.4. Otel, Lokanta ve Restoran Müdürleri

3.1.11.1.4.1. Otel Müdürleri

3.1.11.1.4.1.1. Otel yöneticisi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bulunur ancak romanda akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Betimleme amaçlı kullanılmıştır. Hesap kesimini gerçekteştirir.

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in araştırmacılarının dikkatini çeken Mehmet ve Canan hakkında topladıkları bilgileri okuması sırasında bu meslekle karşılaşır Osman. Mehmet'in çalıştığı yerin yöneticilerinin, Mehmet'in geçmişi ya da yeni hayatı hakkında şüphelenmemeleri hakkında okuyucu bilgilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

3.1.11.1.5. Profesyonel Hizmet Müdürleri

3.1.11.1.5.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Profesyonel Hizmet Müdürleri

3.1.11.1.5.1.1. Otobüs şirketi yöneticisi

Kar'da Şeyh Efendi'nin düzenlediği ayine katılan, sohbetini dinleyen kalabalığı tanıtmak amacıyla belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Şeyhin sohbetinde tanıştığı bu meslek sahibi, Ka'ya Şeyhe bir kız meselesi yüzünden yaşadığı sıkıntıdan dolayı gittiğini anlatırken kurguda yer alır. Sohbetinde Şeyh intihar aleyhine konuşunca, bu meslek sahibi konuyla ilgili olarak hemen empati kurar. Ama bu kanayan yaranın bir uygulayıcısı da kendisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95-96)

3.1.11.2. Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler ve Kanun Yapıcılar

3.1.11.2.1. Kanun Yapıcılar ve Üst Düzey Yöneticiler

3.1.11.2.1.1. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları

3.1.11.2.1.1.1. Adliye bakanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın 43. bölümünde köylerin merkezden yönetilmesi, geliştirilmesi için yapılan görüşmelerden biri bu meslekle olur. İdealist bakış açısıyla hazırlanan güzel çalışmaların, bürokraside etkisini kaybedişi bize anlatılır.

3.1.11.2.1.1.2. Bakan

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ziraat Bakanı, Tarım Bakanı, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı gibi bakanlar ile görüşmeler yapılır, Refik'in köylülerin merkezden yönetilmeleri ve köylerin geliştirilmesine dair fikri ve çalışması için. İdealist bakış açısıyla hazırlanan güzel çalışmaların, bürokraside etkisini kaybedişi okuyucuya aktarılır. Refik ve Muhtar Bey'in tüm çabalarına rağmen kendilerini anlatamamaları, Muhtar Laçın'e bu bürokratların samimiyetsizliğini, umduğu teklifleri alamaması üzerine, bir yandan keşke bu işlerle değil de ticaretle ilgilenseydim daha mı mutlu olurum sorusu sordurularak anlatılır.

Sessiz Ev'de üst düzey memurluk olarak parayı, itibarı belirtsin diye işlenmiştir. Memleketine ciddi katkıda bulunmak isteyen idealist kişiliklerle övülmüştür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

Kara Kitap'ta üst düzey memuriyet mesleğinin aşamalarından birisi olması sebebiyle işlenmiştir.

Galip'in Celâl'in evinde fotoğraflar arasında başbakanlık da bulunan meslekler arasındadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hacı Hamit Vural'ın cenazesine gelen meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 449)

Bu meslek üzerinden inşaat şirketi sahiplerinin para yemelerinin ima edilmesi ile işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 449)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Gülcihan Hanım ve oğlu Enver'in bayram veya başka sebeplerle açık görüş kararını ilan ederek onları mutlu eden meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 193)

3.1.11.2.1.1.3. Başbakan

Cevdet Bey ve Oğulları'nda gelişen sosyal ve siyasal her olayın aktarımında sıklıkla kullanılmıştır. Özellikle gazete yazılarında haber bildiriminde görülür.

Sessiz Ev'de oğlu Doğan'ın para kazandıracak meslek yerine kaymakamlığı tercih etmesi üzerine Fatma Hanım'ın oğluna isterse bu mesleği bile olabileceği vurgulanırken görülür. Ancak önemli olanın kamuya hizmetin değil, para kazandıran meslek seçimi olduğu ön plâna çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

Faruk Bey'in yaptığı tarihsel çalışma için bu mesleğin himayesindeki arşivden bahsedilirken görülür.

Kara Kitap'ta bu bir makam olduğu kadar, memurluğun da üst derecelerinden biri olan meslektir.

Bu meslek, kitapta hep üst makam, değerlendirmeyi, incelemeyi yapan, son sözü söyleyen, sorunları çözen merci olarak kullanılır. Örneklerden ilki, daha romanın başlarında bulunan “Boğaz’ın Suları Çekildiği Zaman” adlı bölümdeki hikâyede görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 22)

Celâl’in yazdığı konularla ilgili olarak, ailesinin yorumlarında bu meslek gündeme gelir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

Celâl’in kendisi olmaya çabaladığı, bunun için de gittiği berberin ona tam da kendisi değil de köşe yazarı Celâl olarak davranması üzerine yaşadığı sıkıntılı hâl esnasında, berberin, Celâl’in gazeteci kimliğini ön plâna çıkararak başbakanla ilgili sorular sorması, bu mesleğin bilgi alınması merak oluşturan üst düzey görevlisi, halkın odak noktası olarak vurgulanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 167)

Galip’in Celâl’in evinde fotoğraflar arasında başbakanlık da bulunan meslekler arasındadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Galip’in Celâl’in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl’in yazı köşesi olan “yüzünüz kişiliğiniz”e gönderilmiş olduğu, fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Bu meslek, Galip karakterinin anlık yaşadığı dehşet duygusuna alışması, alışır ve alışkın olması durumunu betimlemek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 291)

Kar’da Sunay Zaim’in popüler olduğu zamanlarda bir filmde Atatürk rolü oynayacağını öğrendikten sonra basına verdiği demeçler sebebiyle filmin çekiminin ertelendiğini ifade eden yönetici meslek, makam olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Ka’yı takip eden hafiyenin kütüphanede okuduğu 1960 başının “Hayat” dergisi cildini karıştırırken okuduğu haberde geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Masumiyet Müzesi’nde Basmacı ailesinin evlerinin Teşvikiye Camiinin karşısında olmasından dolayı, insanların önemli kişilerin cenazesini olduğunda “Geçiyordum,

uğradım” yalanıyla aileyi değil de cenaze törenini izlemeye gelmelerinin eleştirisi olduğu görülür. Merak edilen ünlü kişilerin mesleklerinden biri de başbakanlıktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Kemal ve Sibel’in nişanında, Kemal, Tayfun ve Mehmet arasında geçen randevuevi muhabbeti sırasında baskına uğrayıp yakalanan, hatta yalanlarla dolu habere sebep olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126)

Televizyonda haberleri sunan spikerin ağzından çıkan, okuduğu haberler içinde geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 337)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta alt metinde kurgudaki zaman ile olayların birbiriyle orantılı gittiği, okuyucunun da zaman algısını olaylarla birleştirmek için bu meslek kullanılmıştır. Devlet yöneticisi olarak yaptığı icraatın ve askerin gücünün anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46-47) Romanda akıp giden zaman içinde ülkede gerçekleşen darbeler sonucunda zor durumda kalan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78) Karlıova Lokantasının geçmişinin anlatımı sırasında görülen, azınlıkların bir gecede alınan kararla gitmek zorunda kalmaları kararını veren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143) Mevlut’un eşiyle televizyon izlemesi sırasında suikasta uğrayan meslek olarak haberlerde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257)

Kırmızı Saçlı Kadın’da Cem’e geçmişinde bırakmaya çalıştığı karanlık anları hatırlatırken görülen meslektir. Çağrışım aracı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.11.2.1.1.4. Başvekil

Cevdet Bey ve Oğulları’nda Muhittin’in gazetede okuduğu yazılarda adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 176)

Ömer’in gazetede okuduğu yazıların başlıklarında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 249) Ömer’in Ankara’da iken vakit geçirmek için bakındığı gazete sayfalarında gördüğü başlıklarda adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 396)

3.1.11.2.1.1.5. Cumhurbaşkanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda devlet yöneticisi şeklinde kullanılmıştır. Cumhuriyet Reisi olarak da kullanımı görülür.

Kara Kitap'ta bulunan "Üç Silahşörler" adlı bölümde, üç kalem ustasının yarım yüz yıllık yazı hayatları boyunca eskittikleri mesleklerden birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81) Kitabın ilerleyen sayfalarında bu meslek, Galip'i Celâl sanarak onu arayan kişiyle konuşurken, "t" harfinin kullanılmamasının gerekliliğine örnekler verir. Bu kullanılmama gerekliliğinin telgrafla en yüksek makam olan cumhurbaşkanlığına iletilmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

1947 yılının Harp Okulu yıllığında bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin, Nişantaşlıların, tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

Romanda yer alan ünlü prodüktör Hayal Hayati'ye göre bazı istisna konular ve mesleklerle ilgili sahneler dışında Türk sineması özgürdür. Aslında bunu ifade ederken Türk sinemasının özgür olmadığını, sansür kurulunun keyfi ve bireysel davranış ve görüşlerine göre filmlerin oynanabilmesine izin verildiğini belirtmek ister. İstisna olarak nitelenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 311)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Romanın sonlarına doğru bir bayram yemeğinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 458)

3.1.11.2.1.1.6. Cumhurbaşkanı (Cumhur reisi)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda devlet yöneticisi şeklinde kullanılmıştır. Kurgunun geçtiği zaman dilimine uygun bir söylem olarak Cumhur Reisi şeklinde kullanımı görülür.

3.1.11.2.1.1.7. Devlet başkanı

Masumiyet Müzesi'nde televizyonun Keskinler ailesine etkisi iletişim kurma yöntemini bir oyun hâline getirmeleridir. Televizyonda gördükleri karakterleri yakın çevrelerindeki birilerine benzeterek sohbet sebebi, şakalaşma unsuru olarak kullanırlar. Bu yöntemle Afganistan Devlet Başkanı mahalle fırınında çalışan birine; Amerikan Başkanı Reagan da, Çetin Efendi'ye benzetilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mohini lakabıyla tanınan asıl adı Ali Yalnız olan karakterin, lakabının sebebi olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Korkut adlı karakterin milliyetçi arkadaşlarıyla Azerbaycan'ın yönetimine, Elçibey'e destek vermesi sırasında darbe girişiminde bulunurken görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 327)

3.1.11.2.1.1.8. Dışişleri bakanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın 43. bölümünde köylerin merkezden yönetilmesi, geliştirilmesi için yapılan görüşmelerden biri bu meslekle olur. İdealist bakış açısıyla hazırlanan güzel çalışmaların, bürokraside etkisini kaybedişi okuyucuya aktarılır.

Kara Kitap'ta Dışişleri bakanlığı da olunmak istenen bir makam olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 299)

Kar'da Turgut Bey'in katıldığı gizli toplantı sonrası, askerlerin Kars'ın geleceğini işi bilmeyenlerin eline bırakmamasının doğruluğuna artık inandığını söylerken, konuyu değiştirmek için televizyondaki programda görülen şarkıcılık yapan kişi hakkında yaptığı yorum sırasında bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal İle Sibel'in nişan törenlerine katılıp, onların kurdelelerini kesen kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104) Aynı zamanda Sibel karakterinin ailesinin de yakın dostu olarak kurguda yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106-107)

Kemal'in annesi, oğlunu korumak, onun üzülmelerini engellemek için, Sibel ile ilgili haberleri ona vermezken, aslında Kemal'in duyduğu bazı eğlenceli haberleri aktarmaz. Bu eğlenceli haberlerden biri bu meslekle ilgilidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 414)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'e geçmişinde bırakmaya çalıştığı karanlık anları hatırlatırken görülen meslektir. Çağrışım aracı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.11.2.1.1.9. Evkaf nâzırı

Sessiz Ev'de Fatma Hanım'ın İstanbul'da artık tanıdık kimsesinin kalmadığını anlaması için isimleri belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 265)

3.1.11.2.1.1.10. Gümrük bakanı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in babasının ithalatçı bir arkadaşına rüşvet verirken yakalanan ve görevden düşürülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122-123)

3.1.11.2.1.1.11. Hariciye vekili

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Osman gazetede okuduğu yazıda adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 291)

Ömer'in kayınpederi ile birlikte dinlediği radyo programında bu mesleğin hazırladığı konferansın yayımlandığı bilgisi verilirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

Kara Kitap'ta Bolşevik ihtilalindeki isyan ile yeniçeri isyanını ince bir alay için birleştiren Melih Bey ve kız kardeşi Celâl'in dünya görüşü ile bu mesleği de

birleştirerek dalga geçerler. Özellikle de halasının yorumu bu mesleğin kullanımına örnektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

3.1.11.2.1.1.12. İçişleri Bakanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın 43. bölümünde köylerin merkezden yönetilmesi, geliştirilmesi için yapılan görüşmelerden biri bu meslekle olur. İdealist bakış açısıyla hazırlanan güzel çalışmaların, bürokraside etkisini kaybedişi okuyucuya aktarılır.

3.1.11.2.1.1.13. İktisat Bakanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda köylerin merkezden yönetilmesi, geliştirilmesi için yapılan görüşmelerden sonra Refik'in hazırlamış olduğu kitap tarım bakanlığı tarafından basılma kararı alınınca Refik Bey, bu bakanlığa yönlendirilir.

Alman ve İngilizlerin bu meslek sahipleri aracılığı ile ekonomi ve savaş haberleri verilir.

3.1.11.2.1.1.14. Maliye Bakanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda köylerin merkezden yönetilmesi, geliştirilmesi için yapılan görüşmelerden biri bu meslekle olur. İdealist bakış açısıyla hazırlanan güzel çalışmaların, bürokraside etkisini kaybedişi okuyucuya aktarılır.

3.1.11.2.1.1.15. Meclis Başkanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhtar Bey'in Cumhuriyet'in 15. yılı şerefine düzenlenecek törene neden geç kalmaması gerektiğini açıklarken bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 356)

3.1.11.2.1.1.16. Milletvekili / Milletvekilleri

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bu meslek farklı görevlerle değerlendirilmiştir. İkinici bölümde, paşa, vezir, sadrazam, padişah gibi kavramlar rejim değişimiyle yerini milletvekilliğine ve bakanlığa bırakmıştır. Böylece zihniyet değişimini romanda en st düzeyde hissettirir yazar.

Farklı kişilik ve statü özellikleriyle de kullanılır milletvekili mesleği. Örneğin Manisa Milletvekili Muhtar Laçın, Ömer'in sınıf atlamak için kızıyla nişanlandığı kişidir. Demiryolundan zengin olmuş, mühendis bir damat milletvekili için de prestijdir; ama asıl hızlı yükseliş için gereklidir Ömer'e bu nişan. Çünkü Ömer fatih olmak ister. Diğer bir isim ise, Kerim Naci Bey'dir. Kendisi hem toprak ağası, hem demiryolu müteahhidi, hem de milletvekilidir. Aranan ve saygı gören kişidir. Ömer'in olmak istediği kişidir. Statü kazanmak, sınıf atlayıp zengin olmak gibi önemli belirtilerin işaretidir bu insanlar.

Romanda da sıklıkla kullanılmıştır. Siyasi hayat kadar iş hayatı için de önemli ve popüler bir meslektir. Refik'in kitabının basımı sırasında da ön plâna çıkan meslektir.

Muhittin adlı karakterin sürpriz bir biçimde kurgu sonunda milletvekili olması, onun hayata tutunabilmeyi başardığını gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 559)

Kara Kitap'ta Galip'in dolabın bir başka köşesinden bulduğu Harp Okulu yıllığı dışındaki başka yıllıkları araştırırken bu mesleğe ait, bu meslekle ilgilenenlere ait fotoğraflar bulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in tanıtımı sırasında kullanılan bir meslektir. Dr. Narin'e lakabının nasıl verildiği, aslında tıp okumak istediği, ama babasının sözleri doğrultusunda hukuk eğitimi aldığı ve babasının milletvekili olduğu aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ve Sibel'in nişanında, Kemal, Tayfun ve Mehmet arasında geçen randevuevi muhabbeti sırasında baskına uğrayıp yakalanan, hatta yalanlarla dolu habere sebep olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126)

Romanın başlarında Füsun'un katıldığı güzellik yarışmasının sunucusu aynı zamanda o dönemin ünlü şarkıcısı, yarışmada yaptığı kayırmalarla ön plâna çıkar. Kitabın sonlarında ise İslamcı bir partiden milletvekili olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 494)

3.1.11.2.1.1.17. Nazır

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yöneticiliğin kurgunun dönemine uygun kısmında kullanılmıştır.

3.1.11.2.1.1.18. Senatör

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Refik ve Perihan'ın şakalaşıp mutlu oldukları bir anın betimlemesinde, oyunculuk yapılarak taklit etme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

3.1.11.2.1.1.19. Tarım Bakanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın 43. bölümünde köylerin merkezden yönetilmesi, geliştirilmesi için yapılan görüşmelerden biri bu meslekle olur. İdealist bakış açısıyla hazırlanan güzel çalışmaların, bürokraside etkisini kaybedişi okuyucuya aktarılır.

Sessiz Ev'de Doğan karakterinin okuldan arkadaşıdır ve ona rapor niteliğinde mektuplar yazar. Onun idealist ve iyi niyetli olduğunu, ülkesi için iyi şeyler yapmaya çalıştığını anlatır ve ülkenin kötüye gidişini durduracak fikirleri mektuplarında belirterek, ülkenin durumunu düzeltmesi için tarım bakanına gönderir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

Bu mesleği icra eden kişiyi tanıdığı için yazdığı mektupların dikkate alınacağını, ülkesi için yararlı şeyler yapabileceğini düşünen Doğan Bey'in hayal kırıklıklarından birini yaşarken görülür. Başka bir deyişle hayal kırıklığı tanıdığı bu mesleğin Doğan Bey'in hedefine ulaşmasına katkıda bulunmamasından kaynaklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

Kırmızı Saçlı Kadın'da susuzluktan kaynaklanan olaylarda Cem'e geçmişini hatırlatması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.11.2.1.1.20. Ticaret nazırı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in hayatında gördüğü ilk nazır olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33)

3.1.11.2.1.1.21. Vekil / Vekillik

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Şükrü Paşa'nın mesleki açıdan eksikliğini çenesini tutamamasını, Ali Suavi olayı üzerine padişah tarafından sadrazamla birlikte huzura çağrıldığında yaşadıklarını örnek olsun diye anlatır. Bu vakada bu mesleğin desteğinin olup olmadığı sorularıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

Sessiz Ev'de üst düzey memurluklardan olan vekillik, parayı, itibarı belirtsin diye kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

3.1.11.2.1.1.22. Zaptiye nazırı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bomba olayında dikkatli çalışmamasından dolayı uyarılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

3.1.11.2.1.1.23. Ziraat Bakanı

Cevdet Bey ve Oğulları'nın 43. bölümünde köylerin merkezden yönetilmesi, geliştirilmesi için yapılan görüşmelerden biri bu meslekle olur. İdealist bakış açısıyla hazırlanan güzel çalışmaların, bürokraside etkisini kaybedişi okuyucuya aktarılır.

3.1.11.2.1.2. Üst Düzey Devlet Yöneticileri

3.1.11.2.1.2.1. Başkonsolos

Kar'da Sunay Zaim'in oyununda atılan kurşunların gerçek oluşunun uyandırdığı algı ile bir anda bu gerçekliğin ilk yaşandığı ana dönülen geçmiş zamanı anlatmaya yardımcı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün, Nesibe hala, Çetin'in pasaport, vize işlemlerinin halledilmesinde görevli meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 436)

3.1.11.2.1.2.2. Beylerbeyi

Benim Adım Kırmızı'da Osmanlı Döneminde geçen romandaki yönetici mesleklerden biridir. İlk kullanım alanı, Enişte'nin cenaze töreni esnasında geçmişte yaşananları anlatırken betimlediği, hatırladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 252) Ayrıca bu yönetici meslek de, surnamelerde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254)

3.1.11.2.1.2.3. Bürokrat

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, Mevlut'un okulunda görevli müdür yardımcısının kraldan çok kralcı, tepeden bakan, otoriter tavırları sebebiyle ona verdiği niteleme amaçlı benzetmedir. Mevlut'un okulu ile ilgili tüm işlemleri yapan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

Tahsildarlık mesleğinde yapılan yolsuzluk durumunun tanımlanması sırasında, bu yolsuzluğa karışan mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 370)

3.1.11.2.1.2.4. Defterdar

Benim Adım Kırmızı'da Enişte'nin cenazesine gelen meslek dallarından biridir. Böylece cenazesini izleyen Enişte de vefa duygusu oluşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

Bu meslek "kavuk kimin" adlı bir oyunda da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 391)

3.1.11.2.1.2.5. Defterdarbaşı

Benim Adım Kırmızı'da usta nakkaşlardan Kelebek tarafından sipariş üzerine gerçekleştirdiği resimlerden birinde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

3.1.11.2.1.2.6. Devlet adamı

Kara Kitap'ta Grand Pacha'yı tanımlayabilmek için kullanılan sıfattır.

3.1.11.2.1.2.7. Diplomat

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhtar Beyin kızı ve Ömer ile katıldığı törende, salonda bulunan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 367-368)

Masumiyet Müzesi'nde Sibel ile Kemal'in nişanında çocukluğunu bildiği yakın aile dostu olan eski dışişleri bakanının, Kemal'i Sibel'e iyi davranması için onu uyarması amacıyla takındığı tavrı bu meslekle ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Sinema dünyasında ve filmlere oyuncu seçiminde oluşan değişimin anlatımı sırasında, oyuncuların bu mesleğin desteğiyle sinema dünyasına girişleri, Kemal'in dedikodu yazarının gazetedeki bir yazıda ifşa edilmesiyle verilir. Yazılan yazıda, Kemal'in nişanını bu oyuncu için bozduğu anlatılırken, ayrılan kızın tanıtılması sırasında bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta 1971 askeri darbesinde gerçekleşen olayların anlatımı sırasında, zor durumda kalan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem, eşi Ayşe ile birlikte yurt dışında pek çok yerde "Şehname" ile ilgili sergilere gider. Bazı sergilere ancak birilerinin daveti veya aracılığıyla girilebilir. Cem ve eşini bu tarz sergilere davet eden ya da girmelerini sağlayan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121-122)

3.1.11.2.1.2.8. Doç

Benim Adım Kırmızı'da Venedikli yönetici olarak romanda Doğu Batı karşılaştırmasının yapılabilmesi için kurguda Doğu Batı ilişkisinde aracı gibi görülür. Onun üzerinden Batılı resim anlayışı verilir ve karşılaştırma yaptırılması sağlanır. Karşılaştırmanın örneklendiği yerlerden biri hikâye olarak kahvede köpeğin ağzındanmış gibi anlatılır. Anlatımı başlayan hikâyede, Batı'daki köpeklerin yaşantısı ile Doğu kültüründe yaşayan köpeklerin yaşantısının karşılaştırılmasına devam edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21-22) Sanat ve resim anlayışlarının

karşılaştırması meddahın anlattığı at figürlü hikâyede de işlenir. Ancak bu sefer yöneticiler üzerinden işlenir bu karşılaştırma. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 236)

Enişte'nin ilk elçilik deneyimi, Venedik ve Venedik Doçu ile ilgilidir. Dolayısıyla bu meslek aynı zamanda Osmanlıların da Batı'yı ilk tanımlarının aracı gibi olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106-107)

Padişahın Enişte'ye hazırlattığı kitap, Venedik Doçuna sunulacak bir hediye olacaktır. Başka bir deyişle romanın temel kurgusunun amacı bu meslek üzerindedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122) Aynı konu, yazılış amacı ve kime sunulacağı bakımından daha detaylı olarak sayfa 246-247'de yinelenmiştir.

3.1.11.2.1.2.9. Elçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhtar Beyin kızı ve Ömer ile katıldığı törende, salonda bulunan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 367-368)

Beyaz Kale'de bu meslek Venedikli kölenin dışarıda olduğu zaman diliminde kullanılır. Bazen eğlence ortamında ortaya çıkarlar, bazen de Venedikliden Türklere dair hikâyeler dinlemek isterlerken. Oryantalist bakış açısını vurgulamak için kullanılmış olur elçiler. Sadece bir yerde, devletin temsili için elçilik açılması gerekliliği vurgulanır ki bu durum stratejik bir bakış açısı koyar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Benim Adım Kırmızı'da padişahın temsilcisi olarak yurt dışında onu temsil etmek amacıyla kullanılmıştır. Enişte padişahın emriyle yurt dışına elçi olarak gönderilir. Oradaki gördüklerini anlatsın, ülkesine getirsin, uygulasin diye. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33-34) Bu meslek sayesinde Batılı tarzda yapılan resim sanatını öğrenir Enişte.

Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan

sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65-66)

Bu mesleği ilk icra ettiği zaman ise yine padişahı temsilen, onun bir talebini Venedik yöneticisine iletmek üzeredir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Üstat Osman üzerinden Doğu ve Batı usulü resim yapma sanatı anlama mantığı bu mesleğin icra edildiği temsilcilikten getirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Ayrıca o dönemin pek çok minyatüründe de motif olarak, romanda anlatılan hikâyelerde de temsilcilik özelliğiyle sıkça kullanılmıştır.

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in nişanlısı Sibel'in babası bu mesleği icra eder. Bu meslekten de emeklidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Topkapı Sarayının kütüphanesinin yazmalar ve “Şehname” bakımından oldukça zengin olduğunun kütüphane müdürü tarafından anlatımı sırasında bazı eserlerin nasıl elde edildiği açıklanırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.11.2.1.2.10. Emir

Benim Adım Kırmızı'da kullanılan yönetici mesleklerden biridir. Bu romanda adı geçen tüm yönetici meslekler gibi bu meslek de, gücünü göstermek için kitap hazırlatmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 333)

3.1.11.2.1.2.11. Emniyet müdürü

Masumiyet Müzesi'nde İstanbul'a atanan her yeni müdürle şehirde bazı alanlardaki değişikliğe dikkat çekilirken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

3.1.11.2.1.2.12. Emniyet müdür yardımcısı

Kar'da Ka'nın Kars'a gittikten sonra, oranın yerel gazetesinin sahibi tarafından tanışmak için götürüldüğü meslektir. Şehre dışarıdan gelenler için rutin bir iş olarak görülür bu durum. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Eğitim enstitüsü m¼d¼r¼n¼n ¼ld¼r¼lmesine Şahit olduğunu s¼ylediđi kolluk g¼c¼ olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51-52)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı g¼n Şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Kars'ta sahnelenen g¼steride Ka'nın Şiirinden sonra tiyatro oyunu sahnelenir ve oyunun sonunda oyuncu Funda Eser, arŐafı çıkarır. Bu an yaşanan psikolojik atmosferin anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Bu meslek Şehirde g¼venli ortamın varlığının taahh¼d¼ Şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

3.1.11.2.1.2.13. Halife

Kara Kitap'ta bulunan "¼ SilahŐrler" adlı b¼l¼mde, ¼ kalem ustasının yarım y¼z yıllık yazı hayatları boyunca eskittikleri mesleklerden birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

Benim Adım Kırmızı'da padişahın niteliklerinden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122) Kitabın pek çok yerinde bu ¼zelliđiyle g¼r¼l¼r.

Ayrıca resimde motif olarak da kullanılmıştır ki burada d¼rt halifenin oturuŐlarının resimlenmesinden bahsedilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 302)

3.1.11.2.1.2.14. Kaymakam / Kaymakamlık

Cevdet Bey ve Oğulları'nda ¼st d¼zey memuriyet çeşididir. Devlete, halka hizmet için var olan mesleklerdendir. Bu hizmeti aynı zamanda inkılâpların yılmaz bekçileri olarak da g¼sterir. Halka ¼rnek olur. Bu amaçla kullanıldığı yerlerden biri Muhtar Bey aracılığı ile işlenmiştir. Milletvekilliğinden ¼nce memurluk, kaymakamlık g¼revlerini yerine getirir.

Yazar birinci b¼l¼mde, paşaların, daha doğrusu romanda adı geçen Nedim ve R¼Őt¼ Paşaların silsile yoluyla -birdenbire değil- vezirlik, nazırlık gibi aşamaları geçtiğini anlatırken; ikinci b¼l¼mde de, milletvekilliğine çeşitli memurluk aşamalarından

geçilerek ulaşılabileceğini, hiçbir şeyin birdenbire olmadığını, bürokrasinin uzun çarklarını anlatmak için araç olarak kullanır.

Sessiz Ev'de bu meslek, doktorluk gibi toplumu düzeltmek, halkı mutlu kılmak amacını taşımak üzere yansıtılmış. Doğan karakteri, annesi Fatma Hanım'ın beklentisi üzere para getirecek mühendislik ya da tüccarlık yerine, kaymakamlık mesleğini seçmiştir ve annesini üzmüştür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

Ancak çok istediği ve idealist bakış açısıyla seçtiği bu meslekten şahit olduğu olaylar sebebiyle istifa etmiştir. Bu vazgeçiş ya da kaçış, toplumun içinde bulunduğu yolsuzluk ve ahlâksızlık sorunu üzerinden yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Bu meslekte, bir sonraki nesildeki değişimi anlatmak adına ise Gebze'deki eski kaymakam, hayattan bezmiş olarak, yeni kaymakam da hareketli bir genç olarak betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71)

Faruk Bey'in Gebze'de araştırma yaptığı arşivin bağlı olduğu kurum olarak da görülür.

Beyaz Kale'de önce bu mesleği icra edenin genç olması bakımından nitelik özelliğiyle vurgulanmıştır. Diğer taraftan da, Gebze arşivinin, küçümsenecek derecede küçük ve önemsiz gibi görünmesinin sağlanması için bu arşivi önemsemeyen bir memur olarak gösterilmiştir. Çünkü kitap kurgusunun başlamasını sağlayan yazma eseri, kaymakamın da önemsemez hareketlerinden dolayı yazar Faruk Bey, rahatlıkla arşivden kaçırmıştır.

Kara Kitap'ta Galip ve Saim, Saim'in arşivinde yaptıkları araştırma esnasında Erzincan yakınlarında bir kasabada çıkan isyanın hikâyesini bulurlar. İşte romanda geçen tek kaymakamlık mesleği de burada görülür. Başına vazo düşen kaymakam ölür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Yeni Hayat'ta Güdül Kasabasının mülki amiridir. Kitapta Dr. Narin ve onun oluşturduğu kırık kalpler kulübü de denilen bayiler toplantısını engellemek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71) Bu yolda çeşitli baskılar ve kışkırtıcı saldırıları da organize eder. Kasabada korku hâkim olur. (Geniş bilgi için

bakınız: sayfa 73) Bu korkunun başka bir yerdeki örneği ise Osman'ın Tekel bayi ile konuşmasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Ankara'yı arkasına destek alıp, çeşitli olayların olacağını ima etmesiyle bayiler toplantısına izin vermeyeceği bir kere daha anlaşılır. Gerçekleşecek olay için hazırlıkların yapıldığı da belirtilir. İtfaiyenin su çektiği, terzi dükkânında televizyona bomba konduğu ve bunların hepsinin kaymakamın bilgisi dâhilinde yapıldığı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81-82) Kurgunun devamında da olaylar patlak verir, kaymakam beklendiği üzere toplantıyı yasaklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

Kar'ın ilerleyen sayfalarında Sunay Zaim'in, oyununu sahneleyebilmek için izni gereken mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174-175)

3.1.11.2.1.2.15. Konsolos

Kar'da Ka hakkında bilgi edinmek ve araştırma yapmak için Kars'ta bulunan kâtip yazar Orhan'ın Fadıl ile gittikleri yatakhane binasının eskiden kime ait olduğunun anlatılması sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 382) Sonra da Fadıl, bu mesleğin yazıhanesi olan odayı gösterir. İhtilal zamanında Z. Demirkol ve özel tim, yollar açıldıktan sonra da eylemlerine burada devam eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 384)

Masumiyet Müzesi'nde Füsun, Nesibe hala, Çetin'in pasaport, vize işlemlerinin halledilmesinde görevli meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 436)

3.1.11.2.1.2.16. MİT paşası

Kara Kitap'ta Celâl ve Rüya'yı vuran kişinin yakalanabilmesi için soruşturmaların, ifade almaların devam ettiği gecelerden birinde, çocuklukları beraber geçen Mit paşası ile Divan edebiyatı profesörünün Hurufilik ve eski söz sanatları üzerine sohbet etmeleri sonrasında, Galip'in hikâyesini dinleyen profesör, bu hikâyeyi "Hüsn ü Aşk" ile bağdaştırır. Olayların birbirine benzerlik gösterebileceğini söyler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409-410)

3.1.11.2.1.2.17. Mütessellim

Kafamda Bir Tuhaflık'ta elektrik tahsilatının anlaşılmasının temelinde ciddi bir kültür ve tarih mirasının olduğunu belirterek Kayserili patronlarına elektrik şirketinin arşivinin satılması veya yakılmasını engellemek konusunda onları ikna etmek için, çalışanlar yaptıkları çalışmalarını tarihçi gibi titiz bir şekilde raporlarken tahsildarlık mesleğinin Osmanlı'nın yönetimindeki karşılığını da benzetme ilişkisi kurarak kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354-355)

3.1.11.2.1.2.18. Paşa

Cevdet Bey ve Oğulları'nda özellikle Şükrü Paşa belli eder kendisini. Cevdet Bey'in dükkânında tesadüfen tanıştıkları ve samimi oldukları tek paşa olan Nedim Paşa'dır ve onun aracılık etmesiyle Şükrü Paşa'yı tanır. Onun kızıyla evlenecektir. Şükrü Paşa ile tanışan Cevdet Bey de bir yandan onun kızıyla statü atlamayı hedeflerken, Şükrü Paşa da zenginleşen ve geleceği parlak tüccar bir damat -geleceğin yeni ve parlak mesleği- ile içinde bulunduğu ekonomik dar boğazdan kendini kurtaracaktır. Burada asıl saf olan tarafın Cevdet Bey olduğunu yazar, okuyucuya Cevdet Bey'in Fuat Bey ile olan sohbetlerinde belli eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40) Çevresinde başkası olmadığı için bir nevi bulabildiği en iyiyi kaçırmamak fikri üzerine kuruludur Nigan Hanım ile evliliği.

Nedim Paşa, Cevdet Bey'in tesadüfen dükkândaki sohbetler aracılığıyla tanıştığı ilk paşadır. Cevdet Bey'in evlenmesi için aracı olur ve onu Şükrü Paşa ile tanıştırır. Evlilikleri de Nedim Paşa'nın köşkünde gerçekleşir.

Romanda sıklıkla kullanılan yönetici meslektir.

Sessiz Ev'de bir tarihçi olan Faruk Bey için doğal olarak paşalık havalı bir durumdur, sürekli onların hayatları ve yaptıklarını okuyup öğrendiği için. Hatta bir hikâye yazmaya karar verdiğinde de bir karakter seçer kendisine. Ayvalık'taki yaşamın bir prototipi olarak bu meslek seçilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Bir de *Cevdet Bey ve Oğulları*'nda görülen Şükrü Paşa, onun kızları ve yaşamları anlatılır. Burada var olan kurmacanın gerçeklik etkisi artırılmaya çalışılır. Bu dünya hâlâ devam ediyor mesajı verilir.

Beyaz Kale'de bu meslek, makam, memurluğun üst derecesi olarak kullanılmıştır. Padişahın yakınındaki danışmanlık ve benzeri görevleri üstlendikleri için romanın akışında doğrudan etkili olmuşlardır. Kitabın başında Sadık Paşa'dan bahsedilir. Venedikli ve Hoca karakterlerinin karşılaşmasını ve beraber bir hayat geçirmelerini sağlayan karakterin mesleği olmuştur. Mesleği olmuştur, çünkü o emir verdiği süreçte emirlere uymak o dönem halkının ereğidir. Venedikliyi köle olarak Paşa'ya veren de bu Paşa'dır.

Ayrıca bu meslek ile yaşanan dönemin kurgu da olsa, sosyal hayatı hakkında bir fikir edinilmesi sağlanır. Düğünlerde havai fişek gösterilerinin olduğu, padişaha kumpas kuran paşaların olduğu, bu kumpaslar sebebiyle paşaların vb. memurların sürüldüğü, affa uğradıkları, sürgüne giden memurların tüm mal varlığına el konulduğu, ciddi bir suç işlendiğinde idam cezasının uygulandığı, din değişikliği için baskı yapıldığı vb. hep bu meslek ve onu icra eden paşa karakterleri sayesinde öğrenilir.

Bir başka paşa ise buluşa yardımcı olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 43)

Paşalar, aynı zamanda savaş, sefer vb. anlarda komutan görevini de üstlenmektedir. Sarı Hüseyin Paşa ve Şişman Hasan Paşa karakterleri de buna örnektir.

Kara Kitap'ta iki ayrı fonksiyonda kullanılmıştır. Bu iki ayrı kullanım ise zaman ile orantılı olarak unvan değişimini okuyucuya hissettirir. İlk karşımıza çıkartılan, Osmanlı Devletinin yöneticisi olan kullanımdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108) 17.yüzyılın başında, Celâli isyanları sırasında köylülerin kaçtığı mesleklerden biridir. Sanata verilen önemin yansıması olarak da “paşa” unvanının verildiği görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379) 17.yüzyılda köylülerin Anadolu'yu allak bullak eden Celali isyanı sebebiyle kaçtığı mesleklerden biri olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 272-273)

Galip'in harikalar dünyasına giriş diye kurduğu hayal dünyasında sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108-109)

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Yeni Hayat'ta kırık kalpli bayiler oluşumunun karşısında duran ve "*kendi yeni eşya düzenlerini ve kırık kalpli bayiler teşkilatını*"¹⁸⁸ kuranlardan birinin mesleği olarak işlenmiş, emekli paşa olarak nitelendirilen karakterden birinde görülür. Paşa ve diğerleri ile birlikte "büyük kumpas"a karşı çıkılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında karşılaştığı Mehmetlerden birinin evinin, sokağının tasviri sırasında, o bölgenin tarihi ve kültürel geçmişinin anlatımı için araç olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Benim Adım Kırmızı, Osmanlı Döneminde geçmektedir. Bu sebeple de bazen makam bazen yönetici bazen de sadece unvan olarak sık sık karşımıza çıkan bir meslektir. Kullanım alanlarından ilki unutulmaz aşkın yüzünün unutulması süreci yani, zaman kavramıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13)

İstanbul'a çağrılmadan önce Kara'nın yaptığı işlerden olan kitap hazırlatmayı sipariş eden mesleklerden biri olarak yönetici fonksiyonunda işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Bu meslek toplumda beğeni, zenginlik, otorite ve üst sınıfları temsil eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45) Bu durum bu mesleği icra edenin eşine kazandırdığı statü ile de verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144) Tabii bu statünün yansımaları erkekler için de geçerlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Kurgu Osmanlı Dönemi görsel sanatlarını ve onunla ilgilenen sanatkârlarını işlediğinden, bazı meslekler bilinenden farklı bir şekilde kullanılmıştır. Paşalık da bu şekilde, yeni bir fonksiyonda, bir mürekkep çeşidi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49)

---

¹⁸⁸ Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 99.

Edebî metinlere görsel estetik kazandırılmasının sağlanması sırasında pek çok meslek surnamelerde tasvir edilir. Paşa gibi pek çok yöneticilikle ilgili meslek ve başka türden meslekler de bu eserlerde tasvir edilir. Yaptıkları savaşlar ve çeşitli olaylarla da resmedilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65-66)

Padişahlar, paşalar vb. üst düzey yöneticiler kendilerine kitap hazırlatıp, bunu bir gösteriş vesilesi olarak kullanırlar. Bu kitabın hazırlanışı esnasında görev alan kişileri de maddi manevi korumaya alırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286)

Bu meslek sahiplerinin, yaptıkları işlerinde olumsuzluk söz konusu olunca sonucun kötü olduğu, mallarına el konulduğu görülür. O dönemdeki meslek ahlâkı ve adalet anlayışı hakkında bilgi verilmiş olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322) Bu durum kitabın farklı bir yerinde daha detaylı açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 349)

Kar'da bu meslek Kars'ın bir zamanların parlak ve hareketli dönemlerinin anlatımı sırasında kullanılmıştır.

Sunay Zaim'in oynadığı ve oynarken seyirciler tarafından çok beğenildiği tarihi kahramanlardan birinin unvanı olarak kullanılmıştır. Bu roller o an seyircinin yüklediği doğal bir önderlik duygusu verir ki bu ihtilal girişiminin temelindeki önderliğin temelleri burada saklıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

Ka'nın sözde Alman gazeteci yazar arkadaşına göndereceğini söylediği bildiriye imza atacaklardan birinin de Turgut Bey olması onu heyecanlandırır. Böylece kendisini İsmet İnönü ile özdeşleştirir. Bu özdeşleştirme sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Masumiyet Müzesi'nde hem yönetici anlamındaki meslek olarak hem de askeri makam, unvan olarak kullanılmıştır. Yönetici meslek, Sibel'in ailesinin kökeninin bu meslekten geldiği bilgisiyle kullanılır. Hatta Sibel'in kompleks edineceği bir konu olduğunda hemen geçmişini ön plâna çıkartarak bu eksikliğini kapatmaya çalışması görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

Kemal'in annesinde de görülen bir çeşit biriktiricilik vardır. Ancak o aldığı o eşyaları hevesini kaybettikten sonra Merhamet Apartmanındaki daireye gönderir ve orada unuttur. Bu eşyaları aldığı yer ya da mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27)

Çevre betimlemeleri sırasında sürekli “paşa konakları”nın kullanıldığı görülür.

Kemal'in evinin tam karşısında bulunan caminin avlusunda izlediği ve ona normal gelen cenaze törenlerinin kimlere ait olduğunu sıralarken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Kemal ve Osman'ın babalarının ölümü için gazeteye verdikleri ölüm ilanındaki sıralamaya takılan anneleri, sıralamadaki isimleri sayarken, Şükrü Paşa'dan bahseder ki o, *Cevdet Bey ve Oğulları*'nda olan karakterdir. O ve kızlarının da sıralamada bulunması hem bu romana atıf hem de Nişantaşlı insanların kökünün derin, sayısının az oluşunu vurgulama amacını güder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 214)

Askeri olarak Sibel ve Kemal'in nişan töreninde, Kemal'in Sibel'in ailesiyle tanışması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112) Yapılan askeri darbe sonrasında komutanlara bu unvanla seslenme görülür.

Kemal ve Sibel'in nişanında, Kemal, Tayfun ve Mehmet arasında geçen randevuevi muhabbeti sırasında baskına uğrayıp yakalanan, hatta yalanlarla dolu habere sebep olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126)

Yazar Orhan Pamuk, Kemal Bey'in isteğiyle onun hikâyesini roman haline getirecektir. Orhan Pamuk'un, yazar olarak romana dâhil olmasının sonucunda, çok kişi romanla ilgili olarak onunla görüşmeyi reddeder. Çünkü kendisi hakkında dilden dile aktarılan bir çeşit dedikodu vardır. Bu dedikodudan nasibini alan mesleklerden biri de budur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 490-491)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek iki fonksiyonda kullanılmıştır. İlki Osmanlı Döneminde kullanılan rütbedir.

Mahinur, biraz içtikten sonra Süleyman'a söylediği incitici daha çok da aşağılayıcı sözler söyleyince Süleyman'ın tepkisinde yer alan meslekler sıralamasında, kendisini

olduğundan yüksek sanıp sanmadığını dalga geçercesine ifade ederken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 263)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'e açılan babalık davasıyla ilgili yapılan araştırmada, bu tip davalarda karşılaşılan vakalardan biri olarak görülür. Otorite ve gücün getirisi olarak sorumluluğu yerine getirmemek ya da sorumluluğu başkasına atmak gibi olumsuzlukları yapan kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. Bu tarz örneklerin çok olması yozlaşmayı da gözler önüne serer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

3.1.11.2.1.2.19. Reisülküttap

Benim Adım Kırmızı'da padişah divanında divan yazmanlarının başı olan kişi olarak İstanbul'un silüetinin yansıtılmasında betimleme amacıyla Enişte'nin cenazesindeki gözlemlerini, Enişte'nin İstanbul'unun ve onun geçmişe dönüşünün, anılarının tasvirinde sıraladığı mesleklerden biri şeklinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 251)

3.1.11.2.1.2.20. Sadrazam

Cevdet Bey ve Oğulları'nda geçen yönetici mesleklerden biridir.

Kara Kitap'ın ilerleyen bölümünde paşayı öldürme görevi alan celladın kaç kişi öldürdüğünü meslekleriyle birlikte sayarken belirttiği mesleklerden biri olarak kullanılır. "Şehzade'nin Hikâyesi" adlı bölümde kâtibin her şeyi, herkesi yazması, not etmesi sırasında adı geçen meslektir.

Benim Adım Kırmızı'da Osmanlı Döneminin üst düzey yöneticisi olarak İstanbul'un silüetinin yansıtılmasında betimleme amacıyla Enişte'nin cenazesindeki gözlemlerini, Enişte'nin İstanbul'unun ve onun geçmişe dönüşünün, anılarının tasvirinde sıraladığı mesleklerden biri şeklinde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 251)

Masumiyet Müzesi'nde pasaport alabilmek için gidilen Emniyet Pasaport Şubesi binasının tarihçesinde görülen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 435)

3.1.11.2.1.2.21. Sefir

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Seyfi Paşa Londra sefirliği yapmıştır. Bunun dışında da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 201) Seyfi Paşa'nın bu mesleği icra ettiği zamandaki anılarını anlatışında görülür.

Şükrü Paşa da bu mesleği icra etmiştir. Bu mesleği icra ederken yaşadıklarını Cevdet Bey'e zaman geçsin diye anlatırken görülür.

Şükrü Paşa için bu meslek pek önemli olmasa da, kurguda bu mesleğin işlendiği yerlerde genelde bu meslek prestij sebebi olarak görülür. Kulüp gibi şehrin yüksek düzey denilen paralı ve itibarlı kesiminin bulunduğu yerlerde bu meslek sıklıkla görülür.

Sessiz Ev'de Fatma Hanım'ın İstanbul'da artık tanıdık kimsesinin kalmadığını anlamasının sağlanması amaçlı sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 265)

Kara Kitap'ta Bolşevik ihtilalindeki isyan ile yeniçeri isyanını ince bir alay için birleştiren Melih Bey ve kız kardeşi, Celâl'in dünya görüşü ile bu mesleği de birleştirerek dalga geçerler. Özellikle de halasının yorumu bu mesleğin kullanımına örnektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39)

“Şehzadenin Hikâyesi”nde, şehzadenin kâtime anlattıkları arasında bu meslek de geçmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

3.1.11.2.1.2.22. Şeyhülislam

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Abdülhamit'e yapılan suikast girişimi üzerine yapılan sohbette bulunan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Beyaz Kale'de, veba salgını esnasında haraç vb. sıkıntılar sebebiyle küçük esnaf ile yeniçeriler arasında çıkan isyan hareketinin durdurulması için fetva vermiş ve olaylar bitirilmiştir. Böylece Hoca'nın hep istediği gibi, artık veba dini bir konuya bağlanmış, saraydaki önlemlerin kaldırılmasını kimse isteyemez olmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

Kara Kitap'ın başlarında Bedii Usta'nın yaptığı mankenlerin başarısı karşısındaki ilk engeli, tekniğin karşısında olarak sembolize edilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60-61)

Kitabın ilerleyen sayfalarında ise, taklitçilik, kimin hangi eseri kimden ne zaman aldığı üzerine tartışma konusu olarak işlenirken, çeşitli kişiler ve eserleri Batı'dan ve Doğu'dan örneklerle verilir. Bu örneklerde çeşitli mesleklerden insanlar ve yazarlar da mevcuttur. Bu mesleklerden biri de şeyhülislamıktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Benim Adım Kırmızı'da bu mesleğin fetvasıyla sadece kendi alanıyla ilgili konularda yorum yapmadığı, devletin idari işlerinde de önemli söz hakkı olduğu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106) Yine vermiş olduğu fetvalarla içinden çıkılması zor durumlarda var olan sorunların çözümünü sağlaması bakımından da romanda önemli bir rol oynar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 209)

Bu meslek kıyafetnamelere girecek şekilde toplumun bir çeşit yansıması olarak görülür ki katile kitap sipariş eden birinin kitabında Osmanlıyı temsil eden önemli kişiler ve meslekler içinde çizilecekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Hasan, Kara'yı tehdit etmek için Enişte'nin kitabını kullanırken, onu şikâyet edeceği makamlardan biri olarak bu mesleği de işaret eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

3.1.11.2.1.2.23. Vali

Cevdet Bey ve Oğulları'nda üst düzey memuriyet çeşididir. Devlete, halka hizmet için var olan meslektir. Bu hizmeti aynı zamanda inkılâpların yılmaz bekçileri olarak da gösterir. Halka örnek olur. Bu amaçla kullanıldığı yerlerden biri Muhtar Bey aracılığı ile işlenmiştir. Milletvekilliğinden önce memurluk, kaymakamlık ve valilik görevlerini yerine getiren Muhtar Bey'in, valiliği sırasında softalarla olan mücadelesi, vali olarak onlarla savaşımı romanda aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166)

Yazar, birinci bölümde paşaların, daha doğrusu romanda adı geçen Nedim ve Rüştü Paşaların silsile yoluyla -birdenbire değil- vezirlik, nazırlık gibi aşamaları geçtiğini anlatırken; ikinci bölümde de, milletvekilliğine çeşitli memurluk aşamalarından geçilerek ulaşılabileceğini, birdenbire anlayışının olmadığını, bürokrasinin uzun çarklarını anlatmak için araç olarak kullanır.

Sessiz Ev'de parayı, itibarı belirtsin diye işlenmiştir. Ancak diğer taraftan, Doğan karakterinin anlatımı ile kendisinin kaymakamlık ve valilikten uzaklaşacağı kadar insanı acıtan bir yolsuzluğu da temsil eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63) Doğan Bey'in bu mesleği yapma sırası gelmesine rağmen köylülere, sıradan insanlara yapılanları gördüğü için yaptığı işten soğuduğunu anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

Kara Kitap'ta Celâl'in yazısında bahsettiği dedesinin vali olduğunu belirttiği anda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354) "Esrarlı Resimler" adlı bölümde resmin açılışının yapılacağı kulübün açılışında bulunan yoğun kalabalığın içinde bulunur.

Benim Adım Kırmızı'da bulunan yönetici vasfındaki mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Tabii kitaba göre yöneticiler, kitap hazırlatma, yazar ve sanatçıları himayeleri altına alma, gücünü ve şanını yaymak için kitap sipariş etmek gibi faaliyetleri ile ön plâna çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14) Bu durum sadece romanın ana karakterleri için geçerli değildir. Romanı zenginleştiren hikâyelerde de bu durum örneklendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57) Kitapta buna çok örnek bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 333 vb.)

Yönetici olarak da güçleri, otoriteleri bazen kurgu içindeki kurguda, hem sanatçı himayesi hem de yönetim değişimi şeklinde hissettirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63-64)

Bu meslek, ileride devleti yönetecek olan sultan ya da padişah çocuklarının kendilerini yetiştirmeleri için kullanılan, okul niteliğinde yöneticilik öğrenilen bir yol olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 238)

Kar'da yöneticilik fonksiyonuyla bu meslek, romanda hem bir kurum hem de kurumun uygulayıcısı olarak kullanılmıştır. Kurum olarak, romanın başında kadın

intiharlarını engellemek amacıyla buldukları bir sloganın gözün göreceği her yere afiş asılması fikrinin uygulanması şeklinde karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) İntiharların engellenmesi fikrinin ortaya çıkması, yapılacak işlerin görev dağılımı ve alanında uzman bir heyet çağırılması sürecinde görülen yönetici meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20)

Ka, gazetecilik için sorular sorup insanlardan cevaplarını alır, onları dinlerken, takip edildiğini Kars yerel gazete sahibi Serdar Bey'den öğrenir. Bunun açıklaması sırasında da haber kaynağını açıklarken belirttiği mesleklerden biri olarak kullanılır. Bu da haberin objektif olamama durumu üzerinden soru işareti oluşturur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29) Romanın ilerleyen bölümünde yine aynı amaçla fakat bu sefer açıkça yerel gazeteye sipariş üzerine yazı bastırtmıştır. Bunun düzenli olarak yapılmasının sonucunda insanların gerçek bilgiye sahip olmadan hareket etmelerine, yönlendirilmelerine sebep olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276)

Ka'yı Kars şehrinde oldukça önemsenen Şeyh Efendi çağırınca, İpek'in bu davete icazet etmesinin ne kadar önemli olduğunu belirtmek için Şeyhe gidenleri sıraladığı mesleklerin içinde görülür. Direkt bu mesleğin icracısı olmasa bile, onun eşinin gitmesi de Kars şehrindeki inanma sistemi hakkında bilgi verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Sunay Zaim oyunun sonunda bunun bir oyun olmadığını, ihtilal olduğunu belirtir. Kimse ona inanmaz, ta ki devletin üst düzey yetkilisi vali yardımcısı da aynı sözleri söyleyene kadar. Böylece Kars halkı bu ihtilalin devlet tarafından yapıldığına inanır. Sunay Zaim, arkadaşı Albay Osman Nuri Çolak ile bir ihtilal yapar, devletin bundan haberi de yoktur. Bu durumu, yani habersizliğin sebebinin anlatımı sırasında devleti temsil eden üst düzey kişilerin mesleki statülerinde bu meslek görülür. Oyun öncesi iki karakter bunu meyhanede konuşur ve Sunay Zaim bu durumu bir fırsat olarak görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181) Bu durum, romanın ilerleyen bölümlerinde Ka'nın şehri terk ettiği sırada, yinelenir. Ancak bu sefer halk bunun devlet destekli olmadığını farkına vardığını, bu mesleğin şehre gelmesiyle ihtilalin biteceğini bilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hacı Hamit Vural'ın cami yaptırmak için arazi istediği makam olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Gülcihan Hanım'ın babasının mesleğidir. Kendisi vali emeklisidir. Gülcihan Hanım'ın kendisini anlattığı bölümde yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 176)

3.1.11.2.1.2.24. Vali muavini

Kar'da Ka'nın Kars'a gitme sebeplerinden biri olan seçimleri takip etmek ve öldürülen belediye başkanının neden öldürüldüğü ile ilgili haber yapılacak bilgi toplamaktır. Gazetecilik mesleği aracılığıyla şehrin sosyal yapısı, sıkıntılı konuları hakkında bilgi edinirken adı geçen mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

İntiharların önlenmesi için yapılan çalışmalar hakkında Ka'yı bilgilendiren ve ondan yazısını hassasiyetle yazmasını isteyen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19-20) Ancak yapılan bu çalışmaların erkek egemen olması sebebiyle ters tepebileceği fikrini de belirtip, olaylara çok yönlü bakan bir yönetici profili de çıkartılır. Bu profili destekler nitelikte bir çözüm önerisi de sunar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20)

Sunay Zaim ve onun tiyatro grubunun gösterisine katılımının sağlanacağı böylece önemli kişilerin gideceği bu gösterinin yüksek kalitede olduğunun vurgulanması için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

Bu meslek tıpkı valilik gibi haberlerin denetleyicisi, yönlendiricisi olma özelliğini gösterir. Habercilikte böylece objektiflikten bahsedilemez, halk bilgilendirilme hakkından bîhaberdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı gün şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşturan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Ka'nın şiirinden sonra tiyatro oyunu sahnelenir ve oyunun sonunda oyuncu Funda Eser, çarşafı çıkarır. Bu an yaşanan psikolojik atmosferin anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. Bu meslek sahibi

yine de yaşanan durumu olumsuzlar nitelikte bir tavır takınır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Sunay Zaim'in ihtilal yaptığını belirtmesi sonrası kimsenin ona inanamaması üzerine bilginin doğruluğunu sağlamak için sahneye çıkan üst düzey yetkili göreviyle kullanılmıştır. İnsanlar, tiyatrocunun oyunda olmadığını, her şeyin gerçek olduğunun idrakini bu mesleğin açıklamasıyla anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 158)

Karın erimesiyle birlikte ordu birlikleri bu darbeyi bastırmak için şehre girdiklerinde olayda ihmali görülen kişileri tutuklar. Bu meslek de ihmali görülen mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372)

3.1.11.2.1.2.25. Vezir

Cevdet Bey ve Oğulları'nda kitabın başı Osmanlının son dönemlerini kapsadığından bu yönetici meslek görülür.

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

Beyaz Kale, Osmanlı Döneminde yaşanan bir olayı anlatır. Dolayısıyla da vezir, başvezirlik meslekleri, makamları, romanda sık sık kullanılmıştır. Kitabın başında vezir ve başvezirlerin isimlerinden yola çıkarak Faruk Bey, hikâyenin gerçek olmadığını, o dönemde o olay ya da bazı kahramanların olmadığını söyleyerek bunun tam anlamıyla bir kurgu olduğu mesajının okuyucuya verilmesini sağlar.

Onun dışında da, padişahın yanında olan üst düzey yönetici; ona karşı ya da Hoca ve Venedikli karakterine karşı isyan hareketi başlatan, vazgeçen meslek olarak padişaha yakınlığı ile romanda işlenir.

Kara Kitap'ta Celâl'in bir Fransız gazetesinde gördüğü bir resim üzerine bir şeyler çizmesi sonucu onu kızları korkutan Tepegöz, Siklop adlı hain yaratıklara dönüşen,

Bin Bir Gece Masallarında vezirin haremine giren vb. örneklerle devam eden yaratığın anlatımında görülür. Kitabın ilerleyen bölümünde paşayı öldürme görevi alan celladın kaç kişi öldürdüğünü meslekleriyle birlikte sayarken belirttiği mesleklerden biri olarak kullanılır.

Yeni Hayat'ta bu meslek Süreyya Bey'in satranç hakkında bilgi vermesi sırasında, satranç oyunu ve taşlarındaki değişimin mantığını açıklarken, Doğu'nun Batı ile zihniyet ilişkisini kendince sebep sonuç ilişkisi içinde açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek tıpkı o dönemin diğer yöneticileri gibi kitap hazırlatma, sanatçıları himaye altına alma eğilimi gösterir.

Kara'nın Enişte ile surnameleri incelemesi sırasında At Meydanında çizilmiş tasvirlerin anlatımı sırasında işlenmiş mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu tür resimlerde sosyal hayatta yeri olan meslekler o dönemi tanıtmak, anlatmak için sıkça kullanılmıştır. Bir bakıma mesleki ve insani açıdan görülen bu çeşitlilikle sağlanan sosyal zenginlik, yönettiği böylesi halkın üzerinden padişahın gücü de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65-66)

Enişte'nin cenazesine gelen meslek dallarından biridir. Böylece cenazesini izleyen Enişte de vefa duygusu oluşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

Masumiyet Müzesi'nde pasaport alabilmek için gidilen Emniyet Pasaport Şubesi binasının tarihçesinde görülen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 435)

3.1.11.2.1.2.26. Vezir (İsmail Paşa)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

3.1.11.2.1.2.27. Veziri azam

Benim Adım Kırmızı'da kimselerin geçemediği yerlerden geçmelerindeki heyecanın anlatımı sırasında Kara tarafından kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 319)

Masumiyet Müzesi'nde ünlü oyuncu Ekrem Bey'in oynadığı rollerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 416)

3.1.11.2.1.2.28. Başvezir

Beyaz Kale, Osmanlı Döneminde yaşanan bir olayı anlatır. Dolayısıyla da vezir, başvezirlik meslekleri, makamları, romanda sık sık kullanılmıştır. Kitabın başında vezir ve başvezirlerin isimlerinden yola çıkarak Faruk Bey, hikâyenin gerçek olmadığını, o dönemde o olay ya da bazı kahramanların olmadığını söyleyerek bunun tam anlamıyla bir kurgu olduğu mesajının okuyucuya verilmesini sağlar.

Onun dışında da, padişahın yanında olan üst düzey yönetici; ona karşı ya da Hoca ve Venedikli karakterine karşı isyan hareketi başlatan, vazgeçen meslek olarak padişaha yakınlığı ile romanda işlenir.

Kara Kitap'ta Galip'in Celal'in yazılarını okurken, onun aktardığı hikâyelerdeki karakterlerden biri olarak kullanılır. Dönemin şairlerinin devlet büyüklerini eleştiremeyeceği ya da onlar hakkında olumsuz yorum yazıp söyleyemeyeceğinin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230)

Benim Adım Kırmızı'da minyatürlerde motif olarak kullanılmıştır.

3.1.11.2.1.3. Kanun Yapıcılar

3.1.11.2.1.3.1. Çar

Benim Adım Kırmızı'da devlet yöneticisi göreviyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

Kar'da yöneticilik fonksiyonunda Kars'ın parlak ve zengin dönemlerinin betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25) Bu şehrin gücünü aldığı nokta geçmişteki ekonomik ve stratejik özellik açısından bu meslek etkisiyle açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

Çevre tasvirleri de daha çok romanın geçtiği zaman düzlemindeki yapıların önceki zamanlardaki mimarı ya da kullanımı üzerinden aktarılmıştır. (Geniş bilgi için

bakınız: sayfa 27) Defterdarlık binasının geçmişinin tasviri sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

Çevre tasvirindeki mimari yapıyı öncesi ve sonrası olarak sentezleyen bir şehir anlayışına yardımcı olur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

3.1.11.2.1.3.2. Hakan

Kara Kitap'ta “Uyuyamıyor musunuz?” adlı bölümde uykusuzluk sorunu yaşayanlara verilen öneri geçmiş bir hikâyenin hatırlanmasıdır. Bu hikâyedeki kahramanlardan birisi Moğolların yöneticisidir. Hem makam hem de meslek olan hakanlık da bu unvan ile görülür.

Benim Adım Kırmızı'da romandaki asıl kurgu Osmanlı Döneminde geçer. Ayrıca romanın ilerlemesini sağlayan alt metinler klasik edebiyattan alınan hikâyeler, eserlerle gerçekleşir. İşlenen zaman geçmiş ve ondan da geçmiş zaman olunca bu yöneticilik mesleğinin kullanılması doğal olacaktır. Tabii ki diğer yöneticilerin özellikleri de bu meslekte de görülür. Örneğin sanatçıları himaye altına alma, kitap hazırlatma vb.

3.1.11.2.1.3.3. Han

Benim Adım Kırmızı'daki asıl kurgu Osmanlı Döneminde geçer. Ayrıca romanın ilerlemesini sağlayan üst kurmaca ve alt metinler klasik edebiyattan alınan hikâyeler, eserlerle gerçekleşir. İşlenen zaman geçmiş ve ondan da geçmiş zaman olunca bu yöneticilik mesleğinin kullanılması doğal olacaktır. Romanda da sıklıkla karşımıza yöneticilik vasfıyla çıkacaktır. Tabii ki diğer yöneticilerin özellikleri bu meslekte de görülür. Örneğin sanatçıları himaye altına alma, kitap hazırlatma vb.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un çocuğuna isim baktığı sıralarda adını tarihten alabilme ihtimalini düşünüp bu yönetici mesleği sıklıkla dile getirmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 340)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Topkapı Sarayının kütüphanesinin yazmalar ve “Şehname” bakımından oldukça zengin olduğunun kütüphane müdürü tarafından anlatımı

sırasında bazı eserlerin nasıl elde edildiğini açıklarken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.11.2.1.3.4. Hükümdar

Benim Adım Kırmızı'da işlenen zaman Osmanlı Dönemi olunca yöneticiler de bu zamana göre ad almaktadır. Sadece Osmanlıya özgü değil, alt metinlerde anlatılan hikâyelerdeki daha eski zamanda geçen devletlerin ve Batılı devlet yöneticileri için de kullanılmıştır bu meslek. Tabii ki bu yönetici meslek de, diğer yöneticiler gibi kitap hazırlatmış, sanatçıları himaye etmişlerdir.

3.1.11.2.1.3.5. Hünkâr

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yönetici fonksiyonunda kullanılır.

Benim Adım Kırmızı'daki asıl kurgu Osmanlı Döneminde geçer. Bu sebeple romanda sıklıkla karşımıza Osmanlı Devletinin yöneticisi vasfıyla çıkar.

3.1.11.2.1.3.6. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri

Masumiyet Müzesi'nde televizyonun eğlence olarak görüldüğü süreçte, ünlü birilerini bir başka birilerine benzetmek gibi bir oyun bulan Nesibe halanın bu oyununa konu olan mesleklerden biridir. Bu sayede sessizlik bozulur, iletişim kurulmaya başlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

3.1.11.2.1.3.7. İmparator

Kara Kitap'ta kendisi değil de, başka biri olabilmek için pek çok şeyi feda edebilecek üst düzey yönetici statüsündeki mesleklerden bir tanesi olarak işlenmiştir.

3.1.11.2.1.3.8. Kral

Cevdet Bey ve Oğulları'nda benzetme ilgisiyle rahatlığı anlatmak için kullanılmıştır.

Ülkeyi ziyaret eden ülke yöneticileri için kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de Hasan'ın, birinin dernektekileri tanıdığına güçlü olduğunu belirtmesi amacıyla bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Metin'in arkadaşlarının Fikret için duygularının ifadesinde, onun övülmesi amacıyla kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Beyaz Kale'de Hoca ve Venediklinin aynalar ve insanların kendilerini düşünmeleri konulu sohbeti sırasında, Venediklinin aynaların çokça bulunduğu sahipliği anlatırken belirttiği mesleklerden biridir. Fikrini ikna edici hâle getirebilmek için bu mesleği örnek olarak gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Kara Kitap'ta yönetici göreviyle kullanılmıştır. İlk olarak da Süleymaniye Camiinde turist bir kadın ile çocuğu içeri girdikten sonra kadın tek çıkar. İmam da olayı hemen polise bildirince gazetelerde görünen çocuk Habeş Kralının torunu çıkar. Bu çocuk üzerinden hemen Galip imamla surat okuma üzerine sohbete başlar. Başkası olabilmek için bir şeyler yapan kişilerden biri de kraldır. Kitabın sonuna doğru da Nemrut Kralı'nın içinde bulunduğu hikâyeden kendisi olamamak mesajı verilme istenir.

Hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan telefondaki sesin o sırada belirttiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Yeni Hayat'ta otobüste izlenen filmlerden birinde karşılaşılan kahramanlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek Batı ve Batılı resim anlayışının anlatımında sıkça kullanılır. Doğu'daki yöneticiler nasıl görsel sanatla uğraşanları himaye ediyorlarsa, bu meslek de ressamı himaye ederken kullanılmıştır. Batılı sanat anlayışında kralların güçlü olması, resme meraklı birinin pek çok güçlü mesleğin resmi yapılırken bu mesleğin de unutulmamasından anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 120)

Devlet yöneticisi olarak da hikâyelerde kullanılmıştır.

Kar'da bu mesleğin ilk kullanımı klasikleşmiş bir oyun adı olarak geçer. Sunay Zaim'in bu oyunu oynadığı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25) Yönetici fonksiyonunda da kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

Masumiyet Müzesi'nde yönetici mesleğe benzetme ilgisi kurularak Orhan Gencebay'a "müziğin kralı" denilmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Kemal'in *Füsunlarda* geçirdiği zamanın ve olayların anlatımı sırasında adı geçen yönetici meslektir. İzledikleri belgeseldeki mekânın adı olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379-380)

Bu meslek Kemal'de mekânla ilgili yanılısamanın çocuklukta oynanan zekâ oyunlarına benzetilmesiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 396)

Kemal'in yurt dışında gezdiği müzelerden birinde, müzenin oluşturulma sebebini bekçiden dinleyip hayran kalması üzerine, yazar Orhan Bey'den aynı hassasiyeti kendi oluşturacağı müze için de istediğini belirttiği sırada kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 484)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman'ın Mevlut'u Rayiha'yı kaçırmaması için gayrete getirme çabaları ve yalanları içinde bu meslek daha çok rahat yaşam şeklinin ifadesi açısından benzetme yönüyle kullanılmıştır. Bankerin Rayiha ile Almanya'ya kaçma plânını böyle yalanlarla süsleyerek aktarır Süleyman. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu yönetici meslek Sophokles'in "Kral Oidipus" adlı eseri üzerinden sıklıkla kullanılır. Cem, ustasını rahatsız etmek için ona bu hikâyeyi anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Romanda Mahmut Usta'nın kadercilik anlayışı, bu eserde geçen meslekler ve konu üzerinden açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

Oğlunun kuyuculuk üzerine bilgili olduğu, bu meslekle ilgili çalıştığını öğrenince oğluna önerdiği kaynak kitap "Doğu Despotluğu"nda tarım yapabilmenin ve sulamanın önemli olduğunun açıklanmasında önemli görev üstlenen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

Bu meslek "Kral Oidipus"ta verilen baba oğul ilişkisinin Doğu'da da karşılığının "Şehname"de görüldüğü, bunun da Sührab ve Rüstem üzerinden işlendiğinin

anlatımı sırasında kullanılmıştır. Cem'in babasının verdiği kitap üzerinden Cem ve Ayşe'nin baba oğul karşılaştırmaları sadece bireysel biçimde değil medeniyetleri, kültürleri de karşılaştırarak konuyu irdelerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

3.1.11.2.1.3.9. Padişah

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yönetici meslek olarak sıkça kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de Selahattin Bey bu mesleği, makamı, akılcılıktan uzaklığı vurgulamak için kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Beyaz Kale'de hem mesleği ülkeyi yönetmektir hem de karakter olarak adıdır. Ülkeyi yönetirken rüyalara, geleceği görebilenlere çok önem vermesi özelliği ile ön plâna çıkar ki bu romanın kurgusunu temellendirir. Ayrıca onun av tutkusu, yaratıcı silah istemesi de romanın yönünü değiştiren unsurlarıdır. Hikâyede iki karakterin, Hoca ve Venediklinin birbirleri olduklarını, onları ayırarak hangisinin hangi özelliğe, cümleye, bakışa sahip olduğunu anlayan tek kişidir. Bu da padişahın zeki olması özelliği ile örtüştürülür. Tabii bu durum iki karakterin birbirlerindeki yakınlığı daha iyi anlamalarını da sağlar.

Kara Kitap'ta Osmanlı Devletinin yöneticisi göreviyle, çeşitli hikâyelerde sıkça bu meslek kullanılmıştır. Bazen bir yönetici kendisi olması, kendisi olamaması, bazen halkın arasına karışması, mahlas kullanması ve sanatla ilgilenmesi, özel hayatı vb. pek çok yönüyle bu meslek hem hikâye hem de Celâl'in yazılarında kullanılmıştır.

Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan telefondaki sesin o sırada belirttiği mesleklerden biridir. Galip'in telefondaki sese "unut" dediği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Yeni Hayat'ta Rıfkı amcanın çocuklar için yazdığı hikâyelerden birinde geçen karakterdir. Hikâyenin başkarakterlerinden biri olan Küçük Nebi'yi Amerika'da açılan çocuk fuarına Müslüman çocukları temsil etmesi için görevlendiren kişidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Osman ve Canan'ın Rıfkı amcanın çizdiği ve yazdığı hikâyedeki Mari ve Ali gibi kendilerini görmeleri ve tıpkı hikâyedeki gibi pek çok meslekle karşılaşmalarını anlattıkları bölümde anlatılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Dr. Narin'de kaldıklarında, Osman'ın geç saatlere kadar okuma gerçekleştirmesinden dolayı odayı kilitleyen Canan'ın kapıyı açması için bir anda eğlenceli gibi gözükken ve aklından geçen parolada geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 127)

Osman'ın son arayış yolculuğunda gittiği Sonpazar kasabası için kullandığı betimlemede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

Benim Adım Kırmızı, Osmanlı Döneminde geçmektedir. Doğal olarak da, merkezi yönetimin en üst makamı olarak padişahlık mertebesi kurguda kendisine sıklıkla yer bulacaktır.

Romanda sıklıkla karşımıza çıkan mekânlardan olan nakkaşhane, tüm Osmanlı topraklarında olduğu gibi padişahın olarak geçer. Ona aittir. Nakkaşhanenin başına alanında uzman birini atar, sonrasında da sanatsal çalışmalarını izlemek için bekler, üretilen eserlere bakar. Böylece bu devlette her şeyin merkezinde padişahın olduğu, kalanın ise ona adanmış olduğunu görürüz. Orada çalışan kişilere padişah yaptıkları üzerinden ücret ödetir. Kitabın başında da katil olan nakkaşhane çalışanı müzehhip, padişahın maddi desteğinden bahseder. Padişahın sanatı desteklemesi de bu açıdan anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9)

Çizilen minyatürlerde de sıkça karşımıza çıkar padişahlık. Zira minyatürler genelde saray düğünleri, sünnet düğünleri vb. anları resmetmek üzere kuruludur.

Yüzünü Batı'ya dönen, yenilenen Osmanlıda, her alanda olduğu gibi sanatta da değişiklik istenmesi doğal olacaktır. Ancak Osmanlı'da bunu yaptırabilecek tek kişi, tabii ki devletin tek otoritesi olan padişaktır. Batı'daki anlayışla resim sanatının işlendiği, bir çeşit Doğu ve Batı sentezi olacak şekilde bir kitap hazırlatılmasını ister Enişte'den. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40) Kara karakteri de bu vesileyle romana girer ve İstanbul'a Enişte'si tarafından çağırılır. Bu, Enişte'nin Kara'ya gönderdiği mektuptan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14) Kitap devletin tek otoritesi tarafından istenir. Dolayısıyla yine padişahlık Doğu Batı ilişkisiyle karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32-33) Eser, minyatür, hat ve tezhip alanlarındaki üstatlar tarafından da gerçekleştirilmeye çalışılır. Bazen yaptıklarının, Batılı tarzda resmetmenin, günah olduğunu düşünen minyatür, tezhip ustaları yaptıklarından şüpheye düşünce hemen bunun padişahın arzusu üzere yapıldığını hatırlar ya da birbirlerine hatırlatırlar ve böylece yine tek otoritenin padişah olduğu olgusu vurgulanmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Enişte Bey, Venedik'e minyatürden farklı olarak portre ve resim sanatını öğrenmesi için gönderilir. Emri veren de tabii ki padişaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33) Cümlelerin devamıyla da portre ile karşılaşan Enişte, minyatürle portreyi karşılaştırmaya başlar. Enişte Bey, Venedik'ten döndükten sonra padişahın da portresinin olması ve onun sonsuza dek yaşamasının sağlanması istemini ve fikrini padişaha açar. Padişah, dinin etkisiyle bunun olamayacağını ancak oluşturulacak resimlerden bir kitap meydana getirilebileceğini Enişte Bey'e belirtir. Böylece de bu romanın kurgusunun temeli atılmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121-122) Fakat bu kitabın çalışmalarından bir süre sonra Enişte Bey, padişahı resminin yaptırılması konusunda ikna eder. Resim hem Batılı sanatçılar tarafından hem de Doğu sanatçısı tarafından yaptırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Romanda padişahın ilgilendiği daha çok görsel sanat olarak değerlendirilir. Ancak diğer yandan da padişahı odak noktası yapan sanat dallarından biri de çokça karşımıza çıkartılır: Meddahlık. Hikâye etme, anlatma izleği bu romanda meddahlık üzerinden verilmiştir. Tabii bu mesleğin icrası sırasında artık pek de sır olarak

kalmayan padişahın hazırlattığı kitap da olacaktır, padişaha gelen hediyeler de. Özellikle Doğu Batı ilişkisinde Venedik Doçu aracı gibi görülür. Onun üzerinden Batılı resim anlayışı verilir ve karşılaştırma yaptırılması sağlanır. Bu karşılaştırma yöntemlerini somutlayanlardan biri de meddahtır anlattığı hikâyelerle. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21) Kara karakteri, nakkaşları “üslup ve imza” başlığında sorgulamak amacıyla her birinin evine gidip onlara soru sorduğunda da üç nakkaş da ona cevabı farklı hikâyeler anlatarak verir. Bu hikâyelerden Kelebek’e ait olanında padişah vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72-73-76) Kitabın ilerleyen bölümlerinde yine padişahlık, bir hikâyenin ana karakterlerinden biri olarak ‘nedime usulü’nün açıklanışında, Kara ile Başhattat Osman’ın katili nasıl bulacaklarının ipucunu kavradıkları hikâyede de geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 271-272-273-274)

Romanın geçtiği zaman dilimindeki Osmanlının ekonomik alanda zayıflamasının anlatımında kullanılan mesleklerden biri olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Padişahlık sadece Osmanlı Devletinde değil, bu tarz yönetilen tüm ülkelerde tek otorite olarak görülür ki bu mantıkla Hint Padişahı Ekber karakter olarak romanda görülen yönetici mesleklerinden biri olur. Kitap bastırmak, hatta en güzel süslemelerle kitap bastırmak devlet yöneticisi için bir kriter, kendini ispatlama derecesidir. Bu yönden kitapta sıklıkla pek çok yöneticinin en güzel süslemelerle kitap bastırma hadisesi görülecektir. Hint Padişahı Ekber bunlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

“Vaziyet” adlı törende başrol devletin yöneticisi olan padişahındır. Bu tören yine padişahı ve padişahın Doğu sanatından az da olsa uzaklaştığının bir göstergesi gibi görülür romanda. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Romanın kurgusuna göre padişahın nakkaşhaneye eskisi gibi ilgi göstermemesi sebebiyle nakkaşlar başka işlerle ilgilenirler. Bu da aslında bu tip süsleme sanatlarında yönetici olan padişahın önemini vurgular. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111)

Kar'da defterdarlık binasının geçmişinin tasviri sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

Sunay Zaim ve eşinin popülaritesini kaybettikten sonra otelde buldukları animatörlük işi sırasında yaptıkları eğlendirme, basit düzeyli oyunculuk şeklinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

Atatürk Erkek Lisesinin müdürünün, bilgi yarışmasına katılacak öğrencilerin hazırlanmasında yüklediği bilgilerden biridir. Burada bu meslek üzerinden eğitim anlayışı eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilir. Ezberlenen bilgi, öğrencilere statülere göre davranılması bilgi yarışması aracılığıyla işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Hacı Hamit'in yaptırdığı camiye çevreden gelen üç şerefeli caminin ancak bu mesleğe ait olabileceği şeklinde yapılan eleştiriler aracılığıyla kullanılmıştır. Böylece Hacı Hamit'e mağrurlanmaması gerektiği hatırlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

Mevlut, Rayiha'ya üçüncü çocuğu isteme sebebini açıklarken bu mesleği kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 340)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu yönetici meslek daha çok Mahmut Usta'nın çırağı Cem'e anlattığı hikâyelerin kahramanı olarak kullanılmıştır. Roman boyunca Mahmut Usta'nın anlatıcı özelliği ön plâna çıktıkça hikâyelerle beraber bu mesleğin kullanımı da artar. Özellikle “Şehname”den parçalar anlatılırken sıklıkla görülen yönetici meslektir.

Cem'in kazandığı üniversitenin binasının geçmişinin anlatımı sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

“Şehname” adlı eserin tanımlaması bu meslek gibi yönetici mesleklerden yola çıkılarak yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Osmanlı’da yönetimdeki zorunlu yapılan acımasız tavırlara örnek verilirken bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

Gizli Yüz’de Kadın ve Saatçinin hazırladıkları video bitiminde verilen görsellerden biri bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

3.1.11.2.1.3.10. Sultan

Cevdet Bey ve Oğulları’nda Cevdet Bey’in Nişantaşı’nda almak istediği evin çevresi ve geçmişinin evin bahçevanı tarafından anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Cevdet Bey’in abisiyle sohbeti sırasında abisi Nusret’in ihtilal istemesi sonucunda kurulacak giyotinle öldürülecek kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Sessiz Ev’de yönetici fonksiyonuyla görülür. Cüceler evinin yapımının anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Beyaz Kale’de sıklıkla kullanılan yönetici meslektir. Saray içi entrikalarla uğraşırken, ava çıktıklarında ya da sefer sırasında sürekli yönetici olarak kullanılmıştır. Rüya tabirlerine ve münecimliğe olan düşkünlüğü ile Hoca karakteriyle görüşmeleri kurgunun gelişiminde önemli yer alır.

Kara Kitap’ta hem kadın hem erkek için kullanılan makam ve meslektir. “Uyuyamıyor musunuz?” adlı bölümde uykusuzluk sorunu yaşayanlara verilen öneri geçmiş bir hikâyenin hatırlanmasıdır. Bu hikâyedeki kahramanlardan birisi Sultan I. Ahmet’tir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322) “Şehzadenin Hikâyesi” adlı bölümde ise Sultan Abdülmecit Han ve Sultan Abdülaziz’den bahsedilir.

Bu hikâyenin dışında, kitapta yöneticilik göreviyle kullanılmıştır.

Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin silah dışında saat koleksiyonu da bulunmaktadır. Oğlunun, kitabı okuyan ya da onu çoğaltanı bulsun diye tuttuğu araştırmacılara bu saatlerin isimlerini vererek kodlama yapar. Bu koleksiyondaki saatlerden biri de III. Selim teşvikiyle ön yüzü Mevlevi kavuğu biçiminde oluşan saattir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek daha çok unvan olarak hem kadın hem de erkek için kullanılmıştır. Dönem Osmanlı olunca yöneticilerin kendileri ya da eşleri, kızları, oğulları, kardeşleri, yeğeni, damadı bu unvanla ya da meslek ile adlandırılıyor. Romanın kurgusunu etkileyecek özel bir durumu olmamasına rağmen sıklıkla kullanılmıştır. Bazen de zaman anlamı “Sultan Süleyman zamanında..vb.” şekillerde kullanımı görülür.

Kırmızı Saçlı Kadın'da Topkapı Sarayının kütüphanesinin yazmalar ve “Şehname” bakımından oldukça zengin olduğunun kütüphane müdürü tarafından anlatımı sırasında bazı eserlerin nasıl elde edildiğini açıklarken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Bu meslek burada yöneticilerin acımasızlığının ifade edilmesi için kullanılmıştır. “Kral Oidipus”ta verilen baba oğul ilişkisinin Doğu’da da karşılığının “Şehname”de görüldüğü, bunun da Sührab ve Rüstem üzerinden işlendiğinin anlatımı sırasında yöneticinin bu mesleğe davranış şekli ile özel hayatındaki kişilere davranışının aynı ve otoriter olduğunun belirtilmesi amacıyla kullanılmıştır. Cem’in babasının verdiği kitap üzerinden Cem ve Ayşe’nin baba oğul karşılaştırmaları sadece bireysel biçimde değil medeniyetleri, kültürleri de karşılaştırarak konuyu irdelerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

3.1.11.2.1.3.11. Şah

Yeni Hayat'ta bu meslek kitapta bir oyun olarak kullanılmıştır. Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında yolda tanıştığı üç yedek subay Osman'a bu oyunu öğretirler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Batı'ya satrancın öğretilmesi sürecinin anlatılması sırasında görülen yönetici meslektir. Süreyya Bey'in satranç hakkında bilgi vermesi sırasında, satranç oyunu ve taşlarındaki değişimin mantığını açıklarken, Doğu'nun Batı ile zihniyet ilişkisini kendince sebep sonuç ilişkisi içinde açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

Benim Adım Kırmızı'da kullanılan yönetici meslekler grubundandır. Roman Osmanlı döneminde geçtiği için o döneme uygun yöneticilik alanları kullanılmıştır. Asıl kurguya ek bir de alt metinler eklenir tabii klasik edebiyattan. Hal böyle olunca hem klasik edebiyatın işlediği dönemin hem asıl kurgunun işlediği dönemin yöneticilik meslekleri kitaba dâhil olur. Kurguya direkt etkide bulunan bir kahraman niteliğinde olmamasına karşılık, şah, sıkça kullanılan mesleklerden biri olarak karşımıza çıkar. Tıpkı diğer yöneticiler gibi kitap hazırlatmanın bir güç gösterisi olduğunu bilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

Kar'da Lacivert'in Ka'ya anlattığı Firdevsi'nin "Şehname" adlı eserindeki bir hikâyede geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 76)

Ka'yı takip eden hafiyenin kütüphanede okuduğu 1960 başının "Hayat" dergisi cildini karıştırırken okuduğu haberde geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsunların evinde geçirdiği zamanın, yaşadığı olayların anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. Eşinin çocuk doğuramaması üzerine dedikodusu dönen yönetici meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 377)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta dünyada ve ülkede gerçekleşen olayların aktarılmasıyla bir yandan alt metinle gerçeklik duygusu oluşturulurken diğer yandan da romanda geçen olayların zamanı hakkında fikir sahibi olunmasının sağlandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu yönetici meslek daha çok Mahmut Usta'nın çırağı Cem'e anlattığı hikâyelerin kahramanı olarak kullanılmıştır. Roman boyunca Mahmut Usta'nın anlatıcı özelliği ön plâna çıktıkça hikâyelerle beraber bu mesleğin kullanımı da artar. Özellikle “Şehname”den parçalar anlatılırken sıklıkla görülen yönetici meslektir.

“Şehname” adlı eserin tanımlaması bu meslek gibi yönetici mesleklerden yola çıkılarak yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

İçinde yönetici meslek ve üstlendiği farklı anlamların olduğunun belirtildiği “Şehname” adlı metni okuyan Cem'in bu meslekle birlikte diğer tüm unsurlarıyla kendi hissettiği anlarla kendisini bütünleştirdiğini anlattığı sırada kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Topkapı Sarayının kütüphanesinin yazmalar ve “Şehname” bakımından oldukça zengin olduğunun kütüphane müdürü tarafından anlatımı sırasında bazı eserlerin nasıl elde edildiğini açıklarken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.11.2.2. Genel Müdürler ve Başkanlar

3.1.11.2.2.1. Politika ve Plânlama Müdürleri

3.1.11.2.2.1.1. Parti başkanı

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve ailesi, televizyonda gördükleri kişileri, kendi hayatlarında var olan kişilere benzeterek bir oyun bulurlar, böylece dünya ile aralarına bir mesafe koyduklarını düşünürler. Bu oyun sırasında benzetmede kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

3.1.11.2.2.1.2. Parti il başkanı

Kar'da Muhtar karakteri Kars şehrinde dini temel alan bir partinin il başkanı olarak belediye başkanlığı seçimlerinde aday olurken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

3.1.11.2.2.1.3. Parti önderi

Kara Kitap'ta “*Arnavutluk Emek Partisi ve önderi Enver Hoca'nın yolu*”¹⁸⁹ denilen önderlik ile kullanılmıştır. Kitabın ilerleyen sayfalarında ise betimleme amacıyla kullanılmıştır.

3.1.11.2.2.1.4. Parti yöneticisi / Parti yöneticileri

Kara Kitap'ta şeyhler, Bektaşiler, Bektaşi babaları, yeniçeriler arasında isyan hazırlığında bulunan kişiler için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek iş hayatı ile siyasetin birbirine yakın olduğunda, var olan yakınlığın çıkar ilişkisine dönüştürüldüğünü anlatmak amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115)

3.1.11.2.2.2. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları

3.1.11.2.2.2.1. Politikacı

Sessiz Ev'de annesi Fatma Hanım'ın oğlu Doğan'ın olmasını istemediği, daha doğrusu tedirgin olduğu meslektir. Onun yerine para getiren mesleklerden birini seçmesi için oğluna baskı bile yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

Kara Kitap'ta bu meslek karşımıza ilk olarak, İskender ve Galip'in konuşmaları sırasında çıkar. Yurt dışından gelen gazeteci grup, birçok meslek dalıyla görüşmüş, ama içlerinde her şeye bulaşmış 30 yıllık gazeteci kimliğiyle en ilginç Celâl geldiği için, onunla röportaj yapmak isterler. Bu gazeteci grubun görüşme yaptığı meslek dallarından biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Celâl'in “kendisi olmak” üzerine düşündüğü anda, ona dayatılan fikir vb. her şeyi ona dayatan meslek grupları içinde politikacı da vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 165)

---

¹⁸⁹ Orhan Pamuk, *Kara Kitap*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 76.

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'e ait olan silah koleksiyonunun kimler tarafından kimlerin üzerinde denendiği açıklanırken kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 127)

Gizli Yüz'de kasabanın su sorununun giderilmesi amacıyla çeşitli meslekleri görevlendiren ve onları koordine eden meslek olarak kullanılmıştır. Bu kullanım sırasında atıl bırakılan meslekler için de eleştiri bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.1.11.2.2.2.2. Siyasetçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Nusret Bey'in oğlu Ziya'nın asker olmaya karar verdiği anın anlatımında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 234)

Muhittin'in Beşiktaş'ta bir meyhanede içerken çevresinde oturanların konuşmalarını duyması sırasında görülen meslektir. Kendisinin de tanıdığı ve bu mesleği icra eden birinin arkasından yapılan dedikodu da bu konuşmanın konusunu oluşturur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in evinin tam karşısında bulunan caminin avlusunda izlediği ve ona normal gelen cenaze törenlerinin kimlere ait olduğunu sıralarken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Sibel ile Kemal'in nişanında çocukluğunu bildiği yakın aile dostu olan eski dışişleri bakanının, Kemal'i Sibel'e iyi davranması için onu uyarması amacıyla takındığı tavrı bu meslekle ilişkilendirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Kemal ve Sibel'in nişanında, Kemal, Tayfun ve Mehmet anıları arasında bulunan randevuevi muhabbeti sırasında polis baskınına uğrayıp yakalananların listesinin oluştuğu mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 126)

Darbe sonrasında hapse atılan meslekler arasında adı geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bir güç gösterisi gibi görüldüğü için torpil, korkutma ya da birinin işinden atılmasını sağlama gibi yolsuzluk ve kötülöklere sebebiyet vermektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323-324)

Mevlut'un eşini kaybetmesinden sonra yaşadığı tepkilerden biri kızgınlıktır. Mevlut'un kızgın olduğu mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Tarlabaşı'nın değerli ve tarihi bir yer olduğunu ifade eden mesleklerden biridir. Bu meslek bu önem ve değeri çıkar, kâr ilişkisi açısından kabul eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

Korkut'un bayram sabahı annesinin evine gitmemesi üzerine insanları kandıran meslek olarak suçlanan mesleklerden biridir. Ailenin iletişiminin zayıflatılması bakımından suçlama yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 451)

Kırmızı Saçlı Kadın'da tekstil fabrikası açıp yurt dışına açılmak isteyen Hayri Bey'in, fabrikasının aktif hâle gelmesinde, merkezden uzak bir yer olması dolayısıyla işin çok zor olacağı bilindiğinden elektrik bağlantısının sağlanmasında bu meslek aracı olacaktır. Daha doğrusu bu mesleğin devreye girmesiyle elektrik bağlantısı sağlanabilecektir ki bu mesleğin hizmet anlayışı ince bir dokunuşla değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.1.11.2.2.2.3. Siyasi önder

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in yanında Canan ile misafir olan Osman'ın kendisini sıkışmış hissettiği anda, pek çok metinde kahramanın yanına gelen yol göstericinin yokluğunu anlatmak için bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 134)

Osman'ın Mehmet'i aramak için yola koyulduğu süreçte, bir şeyhin karşılanmasını otobüs durağında izlerken, Dr. Narin'in araştırmacılarından biri için benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142-143)

3.1.11.2.2.3. Genel Müdürler ve Başkanlar

3.1.11.2.2.3.1. Fenerbahçe Kulübü başkanlığı

Sessiz Ev'de Metin'in, gelecekte zengin olunca gerçekleştireceğini düşündüğü, kendi tabiriyle bayağı hayallerinden biridir. Ait olduğu sınıfı beğenmeyip, sınıf atlama isteğini yansıtmaması bakımından önemlidir.

3.1.11.2.2.3.2. Genel müdür

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Amerika'daki eğitimini bitirip İstanbul'a geldiğinde onun, tıpkı abisi gibi şirketlerde aktif rol alıp bu sisteme ayak uydurması için babası onu bu mesleğe getirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17) Çalışmanın dışında Sibel ile seviştikleri yer olarak bu makamın odasını da tercih ederler. Başka bir deyişle mekân olarak da kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Romanda Kemal, bu mesleği pek benimsememiş, bunu daha çok bir rol gibi üstüne giymiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

3.1.11.2.3. Diğer Hizmet Müdürleri

3.1.11.2.3.1. Özel Amaçlı Kuruluşların Yöneticileri

3.1.11.2.3.1.1. Dernek yöneticisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un, eşi vefat ettikten, otopark bekçiliği ve tahsildarlıktan sonra Süleyman'ın aracılığıyla yapmaya başladığı romanın sonuna kadar da sürdürdüğü meslektir.

3.1.11.2.3.2. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları

3.1.11.2.3.2.1. Sendikacı

Kara Kitap'ta bu meslek karşımıza ilk olarak, İskender ve Galip'in konuşmaları sırasında çıkar. Yurt dışından gelen gazeteci grup, birçok meslek dalıyla görüşmüş, ama içlerinde her şeye bulaşmış 30 yıllık gazeteci kimliğiyle en ilginç Celâl geldiği için, onunla röportaj yapmak isterler. Bu gazeteci grubun görüşme yaptığı meslek dallarından biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

3.1.11.2.4. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.1.11.2.4.1. Basın Yayın Kuruluşları Müdürleri

3.1.11.2.4.1.1. TRT yöneticisi

Masumiyet Müzesi'nde bir başka yerde de otorite ve sansürün anlatımında, yılbaşı gecesinin vazgeçilmez şovu olarak, giysisi nedeniyle eleştirel bir biçimde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Hırsın bir göstergesi olarak kullanılmıştır. Kemal'in kıskançlık duygusu sebebiyle hem Kenan hem de Turgay Bey ile yitirdiği önemli şansı, Osman yeni bir şirket kurarak değerlendirir. Kenan da bu meslekte iyi olduğunu bildiği Satsat'taki önemli elemanları yeni şirket Tekyay'a alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 331)

Kemal'in en sevdiği müze olan Bogatti Valsecchi Müzesi'nin son hâlden dolayı hissettiği üzüntüyü yazar Orhan Pamuk'a anlatan mesleklerden biridir. Bilgi aktarıcılık fonksiyonu üstlenen bu meslek, yazarın başkalarının ağzından anlatılan dedikodulara değil, sadece Kemal'in anlattıklarıyla ve onun bakış açısıyla bu romanı yazma kararı almasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 493)

3.1.11.3. Diğer Yöneticiler

3.1.11.3.1. Ağa

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bir meslekten ziyade bir kazanılmışlık olarak gösterilir. Özellikle Ömer ile yanında çalışan mühendisleri arasında geçen tartışmada onun yani Kerim Naci Bey'in doğuştan zenginliğinin, uçsuz bucaksız topraklarının varlığı ile asla bir Ömer'in ona ulaşamayacağını anlatırlar.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek toprak yöneten kişi gibi, feodalite gibi anlam karşılıklarıyla kullanılmamıştır. Daha çok bir mesleğin unvanı olarak betimleyici bir amaçla kullanımı görülür. Yönetici unvanı yüksek mevkilerde görüldüğü gibi (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248), orta halli yöneticiliklerde de kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 269) Unvan olarak takım lideri olarak da kullanımı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284) Başka bir yerde de mesleki liderlik,

bölük başkanı olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 292) Bunun gibi pek çok kullanım örneği mevcuttur. Ayrıca Hazine-i Enderun'a girdiklerinde Kara ve Üstat Osman'a yol gösterecek kişi ve notları tutacak kişiler de bu unvana sahiptir. Bu meslek, Kara ve Üstat Osman'ın katil nakkaşı bulmaları için Hazine-i Enderun'a girmeleri sırasında kapının açılmasının gerçekleştiği ritüelde görevli olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320) Bu ritüelde görevli olan ağalar, kapı açılana kadar da orada dururlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 328)

Masumiyet Müzesi'nde Pelür Bar'a en çok gelen kişilerin sayımında adı geçen mesleklerden biridir. Zevk ve sefanın, zenginliğin anlatımına araç olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Korkut'un milliyetçi arkadaşlarıyla Bakü'ye gidip, orada darbe girişiminde bulunacakları sırasında savaşla ilgili kişiler için kullanılan meslek olarak görülür. Bir çeşit uzmanlık ve deneyim belirtmek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 327)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek kuyuculuk mesleğine eski zamanlarda değer verilmiş şeklinin anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

3.1.11.3.2. Amir

Yeni Hayat'ta Osman'ın hafızasının ona hatırlatmalar yapması sonucu bir anda Yeni Hayat karamelalarının iletişim adresini gören Osman, hemen toparlanıp yola çıkar. Sonra da belediye amirini arayıp birkaç gün işe gelemeyeceğini söyleyip, izin ister. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 201)

3.1.11.3.3. Genel Müdürler ve Başkanlar

3.1.11.3.3.1. Belediye başkanı

Kar'da Ka'nın Kars'a gitme sebeplerinden biri olan seçimleri takip etmek ve öldürülen belediye başkanının neden öldürüldüğü ile ilgili haber yapılacak bilgi toplamaktır. Gazetecilik mesleği aracılığıyla şehrin sosyal yapısı, sıkıntılı konuları hakkında bilgi edinilirken adı geçen mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15) Gazeteci kimliği ile gezdiği evlerde bu meslek aracılığı ile

karşılaştığı durumu, insanların seçimlerden beklentisi, şehir insanının politikayla ilgisinin ne olduğu anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17) Ka'ya bilgi veren sadece şehir halkı değil, yine bu mesleği eskiden yapmış olan Muzaffer Bey'dir. Muzaffer Bey'in verdiği bilgiler ışığında, özellikle belediye başkanlığı işi üzerinden Kars'ta görülen değişim yıllar içinde anlatılır. Yine bu meslek sahibinin anlattığı bir tiyatro oyunu bu romanda kurgunun ilerleyen bölümlerinde romanın kırılma noktasını oluşturacaktır. Aynı zamanda anlattıklarıyla Kars şehrindeki sosyal değişim de aktarılmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25-26)

Bu mesleği yapan kişi romanda ciddi can güvenliği sorunu yaşar. Bunlardan biri kuralları uygulaması yüzünden öldürülür. Hatta böylesi basit bir sebepten öldürülmesi de halk arasında hayal kırıklığına sebep olur ki bu da şehir halkının psikolojisi için okuyucuya ipucu verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16) Ancak romanın ilerleyen bölümlerinde şehrin yerel gazetesinin sahibi Serdar Bey, bu mesleği icra eden kişinin öldürülmesi ile ilgili farklı yorumlar getirecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30) Eski belediye başkanlarından avukat Muzaffer Bey de saldırıya uğrar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

Sunay Zaim ve onun tiyatro grubunun gösterisine katılımının sağlanacağı böylece önemli kişilerin gideceği bu gösterinin yüksek kalitede olduğunun vurgulanması için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

Tiyatrocu Sunay Zaim tarafından darbenin faili meçhulleri çözebildiğini göstermek için hem eğitim enstitüsü müdürü hem de eski belediye başkanının katilinin bulunması çabası sonucu önlerine gelen kişilere “belki o öldürmüştür” diyerek insanları fişlerler. Bu iki mesleğin katilinin bulunması üzerinden gövde gösterisi yapılmak istenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188) Lacivert ise bu durumu, kendi bakış açısıyla yine bu meslekler üzerinden suçlayıcı biçimde yorumlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 208)

Kars'ın yerel yöneticisi olarak yapılacak seçimlerle romanda kullanılmıştır. Romanın asıl kahramanı olan Ka'nın üniversite yıllarından arkadaşı Muhtar, seçim dönemine bir partinin adayı olarak hazırlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30-31) Muhtar da seçim sonucunda kendisine bu meslekte güvenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61)

Bu meslek aracılığıyla türbanlı bir kadına gazetede ya da basının herhangi bir alanında kendisine, fikirlerine yer verilmeyeceğini, kadınların duruşuna karşın erkeklerin egemen duruşunun hep ağır basacağını yaptığı karşılaştırmayla Kadife karakteri vurgular. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 216)

Masumiyet Müzesi'nde "Hayatın, insanlığın çoğunluğu için, içtenlikle yaşanması gereken bir mutluluk değil, baskılar ve cezalarla ve inanılması gereken yalanlarla yapılmış dar bir alanda, sürekli bir rol yapma hali olduğunu, ilk bu sıralarda sezmeye başlamış olmalıyım."¹⁹⁰ şeklinde yapılan açıklamanın Füsun ile Kemal'in küskün olma durumlarının tanımlanması ve hayatlarından tat alamamalarının somutlaştırılması amacıyla devam eden bölümde kullanılan psikolojinin açıklanması sırasında betimleme ilgisiyle kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta askerlerin darbe zamanında üstlendiği görevlerin anlatımında, sivil yöneticilerin de görevlerini aldığı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 162) Bu görev anlayışıyla tek otorite olmaları ve şehri değiştirip, düzene sokmalarının anlatımı sırasında da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217) Bunun dışında şehrin silüetinde de bir değişiklik yapmak ister bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258) Bu yolun genişletilmesi için yıllar önce yurtlarından kovulan azınlıkların evleri istimlak edileceği bilgisi, azınlıkların mahkeme yoluna gitmesine sebep olur. Bu duruma itiraz eden kişilere ve yasaların işleyişine uymayıp, bildiğini okuyan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259-260)

Otopark bekçiliği yaparken Mevlut'a duyduğu haberleri aktaran değnekçinin yolsuzluğuyla ön plâna çıkan meslek haberi sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

Hacı Hamit Vural'ın inşaat şirketinin yaptırdığı yeni binalar için yıkımın başlatıldığı gün orada kendisini gösterip konuşma yapmak için bulunan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 446)

---

¹⁹⁰ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 258.

3.1.11.3.4. Patron

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Kerim Naci Bey'in, siyasi, ekonomik gücünü belirten mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 266)

Ticarete dayalı mesleklerin fazla olması sebebiyle sıklıkla görülür.

Kara Kitap'ta iş sahibi, sıfatıyla romanın pek çok yerinde kullanılan meslektir, statüdür. Bu bazen bir batakhaneye için, bazen pavyon için kullanılmakta, bazen de yazarın gazetedeki patronu için kullanılmıştır. Bu her ayrı kullanılış bir hikâyeye romana bağlanır.

Yeni Hayat'ın ilerleyen bölümünde Mehmet'i arayan Osman'ın, Dr. Narin'in araştırmacılarının tuttuğu raporlar aracılığıyla ulaştığı, Dr. Narin'in tutanak tutucularından birinin mesleğidir. Tuhafiyeci hem kendi dükkânının tezgâhtarı hem de patronu olarak işlenir küçük esnaflığı belirtmek için. Bu kişi, Osman'ın aradığı Mehmetlerden birine ulaşmasını sağlayacaktır. Çünkü bu tuhafiyecinin tuttuğu notlarda bir Mehmet bulunmaktadır. Onunla iletişime geçmek için de dükkânına gidip, annesinin tavrıyla eldiven isteyecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140-141)

Küçük esnaf mantığı ile hareket edişi vurgulamak, Osman'ın Mehmet'i aramak için geldiği kasabanın insanının tanıtımı için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

Osman'ın yine aradığı Mehmetlerden biri, berberde çalışır. Bu meslek burada geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 152)

Eczacı için de kullanılır bu meslek, ilaç reklamını yapmasından dolayı. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal için hem Satsat adlı şirket hem de Limon Film Şirketi için sıklıkla kullanılmıştır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek sürekli farklı işlerde çalışan, zenginleşemeyen Mevlut'un çevresinde görülen meslektir. Bazen işletilen büfenin, bazen lokantanın,

çayhanenin, elektrik şirketinin, pavyonun sahibi, bazen de Hacı Hamit Vural için kullanılırken görülür.

Kırmızı Saçlı Kadın'da işveren olarak sıklıkla kullanılır. Bazen Cem'in çalıştığı kitapçıda, motivasyon maksatlı kullanılır. Bazen de onun eğitim hayatında önemli bir rol üstlenerek kullanılır: (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11) Okuluna rahatça gidebilmesi için inisiyatif kullanan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Bir diğer kullanım şekli ise Mahmut Usta'ya kuyu açması için talepte bulunan Hayri Bey'dir. Bu meslek sahibi Hayri Bey, ustayla kuyu üzerine konuşurken, yapılan işi denetler ya da izlerken ve ustanın işine karışırken sıklıkla kullanılır.

Son kullanım şekli ise Cem karakterinin kuyucu çıraklığından bu aşamaya gelmesi şeklindedir. Alt sınıftan üst sınıfa geçişin, geçilebilirliğin ihtimal dâhilinde olduğunun da bir göstergesi olur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142)

3.1.11.3.4.1. Armatör

Masumiyet Müzesi'nde anlatılan Belkıs adlı karakterin âşık olduğu zengin gencin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)

Romanda Nişantaşılı zenginler içinde bu işi yapan kişiler, üst kesimi temsilen betimlenmiştir.

3.1.11.3.4.2. Büfeci

Sessiz Ev'de özel bir görevi yoktur. Şarap, gazete, tost alınan yerdir.

Zengin eğlencesi, Ceylan'ın eğlenmek istediğini belirtmesiyle başlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 113) Tatminsiz olan bu gençler araba yarışı yapmaya karar verirler. Bu yarış esnasında da yolda gördükleri mesleklerden biridir. Onlar, sırasıyla önünden geçildikçe sayılır ki hızlı oldukları belli olsun.

Kara Kitap'ta küçük esnaftır. Hızlı tüketimin farklı bir çeşididir. Geçştirilerek ayaküstü yenen yemeğin ve içeceklerin tüketilmesiyle kullanılır. Galip'in okuldan

arkadaşıyla karşılaşmasına sebep olmuştur. Bu sayede de Belkıs diye birinin hiçbir zaman onlarla aynı okulda olmadıklarını, onu tanımadıklarını öğrenir Galip.

Kar'da subayları zehirlediğine inanılan halktan bir kadının yaptığı şerbetin yapıldığı ve satıldığı yer ve mesleğin icracısı olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192)

Kırmızı Saçlı Kadın'da çevre betimlemesi ve gıda tüketimi amacıyla kullanılmıştır.

3.1.11.3.4.3. Demiryolu zengini ve tütün kralı

Kara Kitap'ta yaptıkları işlerden zengin olmaları, çok paralarının olması özelliği ile romana konu olurlar. “Boğaz’ın Suları Çekildiği Zaman” başlıklı hikâyede, Celâl, Boğaz’ın sularının çekildiğinde orada kaybolan bir Cadillac’ın hikâyesi anlatılır. Bu araba o kadar pahalıdır ki sadece üç kişide bulunur. Biri de bu meslek sahibidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 24)

3.1.11.3.4.4. Dokuma fabrikatörü

Sessiz Ev'de Metin'in ders verdiği öğrencilerin içlerinde babası dokuma fabrikatörü olan vardır ki bu mesleğin zenginliği vurgulanmak istenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41)

3.1.11.3.4.5. Fabrikatör

Sessiz Ev'de Hasan'ın hayalinde canlandırdığı ve onu gelecekte zengin ve güçlü hale getirecek meslek olarak işlenmiştir.

Metin'in arkadaşı Vedat ile yaptığı konuşma sonucunda çalışması gerektiğini, onun arkasında zengin bir gücün olmadığını belirtmek için sıraladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek, karakterlerin çoğunun Nişantaşı'nın zengin kesimlerine ait olmasından dolayı sıklıkla görülür. Başta Kemal'in, onun yakın arkadaşı Zaim'in, diğer bir arkadaşı Piç Hilmi gibi pek çok arkadaşının babasının mesleğidir. Bu meslek zengin iş adamı, tekstil zengini olarak da nitelenen kişinin de

mesleğidir. Füsün'a olan aşkının anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61-62)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve onun gibi idealist şekilde tahsildarlık yapanlarca, zengin fakir çatışmasında adaleti kendilerince yerine getirmek için bu meslek örnek gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Kırmızı Saçlı Kadın'da aralarda kuyudan su çıkıp çıkmadığını, çalışanları denetlemek amacıyla Mahmut Usta'nın yanına kontrole gelen bu meslek, çalışanlarını motive etmek için onlara ödül vaat ederken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

Bu mesleğin fırsatçı ve yatırımcı yanı romanda kuyuculuk mesleğinin kazanımlarından nemalanması biçiminde kullanılmıştır. Başka bir deyişle kuyuculuk, amacına ulaştığında yaptığı işle çevresini kalkındırır. Bu kalkınmayı da bu meslek fırsat olarak görür ya da fırsatı bu meslek sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136) Mahmut Usta'nın bu mesleğe iş fırsatı sağlaması unutulmamış, ölümüyle cenazesine katılan meslekler içinde yer almıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137)

3.1.11.3.4.6. Fare zehri üreticisi

Kara Kitap'ta Galip'in Rüya'yı ararken, onun arkadaşlarını telefonla arayarak konuştuğu kişilerin mesleklerinden biridir.

3.1.11.3.4.7. Gazete patronu

Kara Kitap'ta bu meslek ilk olarak karşımıza, yazarlarının yazdıkları konulara müdahale eden kişi olarak çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 233)

Galip'in bulduğu ve içinde Celâl'in kendisini anlattığı yazıları ve hikâyeciklerinden oluşan defterde o kişiler olarak gördüğü, yani kendisini onların yerine koyduğu kişiler ve onların meslekleri arasında gazete patronu da vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

3.1.11.3.4.8. Gazete sahibi

Sessiz Ev'de Metin'in geleceğe dair hayallerinden biridir. İçinde bulunduğu hayattan memnun olmayan, kompleksli bir yapıya sahiptir Metin karakteri. Ona içinde bulunduğu sınıftan onu çıkaracak, yani, parayı ve ünü getirecek meslekler lazım. Gazete sahipliği gibi.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta otorite olan para ve politikanın merkezinin dışındaki ya da ona muhalif olabilecek konuları işlerine uymadığı için gazetelerinde bastırtmamaları, gazetede basılacak haber anlayışları bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

3.1.11.3.4.9. Gazino sahibi / Gazino sahipleri

Sessiz Ev'de Recep'in gittiği sinema filmindeki karakterlerden biridir. Başroldeki kadın oyuncu bu meslek sahibi ile evlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14-15)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat'ın elektrik tahsildarlığı sırasında öğrendiği pavyonlar arası rekabetin açıklanmasının geçmiş zamanlardaki gazinolar ile karşılaştırmalı biçimde anlatımında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

3.1.11.3.4.10. İş adamı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in Ankara'da kaldığı otel müşterilerinin çoğunluğunu oluşturan kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 396)

Kara Kitap'ta karşımıza ilk olarak, İskender ve Galip'in konuşmaları sırasında çıkar. Yurt dışından gelen gazeteci grup, birçok meslek dalıyla görüşmüş, ama içlerinde her şeye bulaşmış 30 yıllık gazeteci kimliğiyle en ilginç Celâl geldiği için, onunla röportaj yapmak isterler. Bu gazeteci grubun görüşme yaptığı meslek dallarından biri de iş adamlarıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Daha önce Galip'in taksiye beraber bindiklerinde tanıştığı kişiyi, sonraki bölümde, bir polis aracından çıkarken görür. Burada mesleki görünümü oluşturan benzetme ilgisyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 146)

Masumiyet Müzesi'nde üst tabakanın işlenmesi sonucunda zenginliğin bir göstergesi olarak kullanılmıştır. Romanda pek çok karakterin mesleğidir. İlk olarak karşımıza çıkartılan bu meslek sahibi Tuğrul Bey'dir. Tuğrul Bey'in Füsün'a âşık olduğunu öğrenen Kemal, iş girişimlerinde objektifliğini kaybederek bu iş adamına karşı tavır sergileyince kurgunun genel gelişiminde Kemal'in şirketinin battığı, bu iş adamının da zenginliğine zenginlik katan yeni ortaklıklar kurarak hayatına devam ettiği görülür.

Kemal'in abisiyle gittiği maç dönüşünde Fenerbahçe'nin şampiyonluğunu kutlamak için gittikleri yerde beraber içip sohbet ettikleri kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Kemal'de kıskançlık duyguları uyandıracak Füsün'un Pelür Bar gibi yerlere getirilmemesi konusundaki uyarı cümleleri sırasında adı geçen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

Sinema dünyasında ve filmlere oyuncu seçiminde oluşan değişimin anlatımı sırasında, oyuncuların bu mesleğin desteğiyle sinema dünyasına girişleri, Kemal'in dedikodu yazarının gazetede bir yazıda ifşa edilmesiyle verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

Bu meslek rüşvetin ve onun öneminin en iyi bilindiğini belirten meslek olarak, Kemal'in Füsün'un bir türlü geçemediği ehliyet sınavını geçmesi sırasında bu konudaki düşünce aktarımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ile Rayiha'nın düğününde takı takması için sunucu tarafından çağrılan Hacı Hamit Vural'ın mesleklerinden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

Mevlut'un şehirdeki her türlü değişime karşı iyimserliğini koruması bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Kırmızı Saçlı Kadın'da boş yere para harcamayacağını, zamanının ve parasının önemli olduğunu Mahmut Usta'nın ısrarcı olduğu kuyu yerinden su çıkmamasının

eleştirisi sırasında Hayri Bey için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

Cem'in babasının cenazesine katılan kişileri tasnif etmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

3.1.11.3.4.11. İşveren

Yeni Hayat'ta Mehmet ve Canan'ın kendilerine yeni hayatı okuyup onun etkisinde kalacağına inanacakları bir genç olarak Osman'ı seçişlerinin anlatıldığı Dr. Narin'in tutanaklarında benzetme ilgisiyle geçer bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

3.1.11.3.4.12. Kitabevi sahibi

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in öğrenciyken çalıştığı kitapçının artık yazar olmayacağına kanaat etmesi sonrası Cem'e ortaklık teklif etmesi sırasında görülen meslektir. Kitapçının farklı şekilde kullanımındadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

3.1.11.3.4.13. Mandıra sahibi

Kar'da Şeyh Efendi'nin düzenlediği ayine katılan, sohbetini dinleyen kalabalığı tanıtmak amacıyla belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Sunay Zaim'in ilk oyununda askerlerin ateşi sonucu ölen insanları gören, gecede neler yaşandığına tanık olan ama ismini müfettişe vermek istemeyen birinin mesleğidir. Kişi ismini değil ama mesleğini belirtir. Böylece meslek de bir çeşit kimlik olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148) Bu kişinin dışında bu meslek yine bilgi paylaşımına araç olur. Ancak bu sefer bilgi kâtip yazar Orhan'a, Ka ile ilgili yaptığı araştırma için gelecektir bu meslekten. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 378)

Bu meslek geçim sıkıntısı sebebiyle Gürcistan'dan gelen kadınlarla para karşılığında birlikte olan kişilerden birinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169-170)

3.1.11.3.4.14. Melek Şeker Çiklet'in kurucusu ve üreticisi

Yeni Hayat'ta Osman'ın son arayış yolculuğu Yeni Hayat adlı karamelaların üretildiği yere doğrudur. Bu, Yeni Hayat isimli karamelalar, Melek Şeker Çiklet adlı şirket tarafından üretilir. Bu şirketin kurucusu Süreyya Bey'dir. Osman, kitabın sonlarına doğru Süreyya Bey'i araştırır ve arar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 203)

3.1.11.3.4.15. Otel sahibi

Yeni Hayat'ta Rıfki amcanın çocuklar için yazdığı hikâyelerden birinde geçen karakterdir. Hikâyenin kötü karakteridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Kar'da Ka'nın Kars'a geldiğinde kaldığı otelin sahibi olarak görülür. Aynı zamanda bu kişi Ka'nın üniversite yıllarında âşık olduğu İpek'in babasıdır.

3.1.11.3.4.16. Petrol milyonerleri

Sessiz Ev'de Metin'in fizik bilgini olduğunu hayal ettiği geleceğinde zengin, ünlü ve çapkındır ki pek çok eşi olur. Üçüncü eşi ise Meksikalı petrol milyonerinin kızıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156-157)

3.1.11.3.4.17. Reklam şirketi sahibi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu mesleğin sahibi olan Damat, Mohini ve Mevlut'un liseden arkadaşlarıdır. Romanın başında Atatürk Erkek Lisesi müdürü ve öğretmenlerinin üst sınıf alt sınıf ayırımını çocukları oturdukları mahalle üzerinden "iyi aile çocuğu" şeklinde yaptıklarında, hatta müdürün eğitimin eşitleyebilecek unsur olduğunu belirtmesi gibi "*İyi bir eğitim, zenginle fakirin farkını ortadan kaldırır!*"¹⁹¹ konuşmalar sonunda, romanın ilerleyen bölümlerinde görüldüğü üzere, eğitimcilerin tezi doğru çıkartılmış olur. İyi aile çocuğu Damat şirket sahibi, gecekondulu mahallesinde yaşayan çocuk ise onun çalışanı olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 344-345)

---

¹⁹¹ Orhan Pamuk, *Kafamda Bir Tuhaflık*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 72.

3.1.11.3.4.18. Sanayici

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ile Sibel'in nişanında, kendi küçük çevrelerinin, Nişantaşlıların, tanıtımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

3.1.11.3.4.19. Şirket sahibi

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek Zaim'in kendisini tanıtırken kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

3.1.11.3.4.20. Toprak ağası

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bir meslekten ziyade bir kazanılmışlık olarak gösterilir. Özellikle Ömer ile yanında çalışan mühendisleri arasında geçen tartışmada onun yani Kerim Naci Bey'in doğuştan zenginliğinin, uçsuz bucaksız topraklarının varlığı ile asla bir Ömer'in ona ulaşamayacağını anlatırlar. Ancak romanın ilerleyen bölümünde statü, zenginlik kazanacağı her şeyden vazgeçen Ömer, Erzurum'da çiftlik satın alarak toprak ağası olur. Kerim Bey'e karşı hissettiği kompleksi gidermek amacıyla mı orayı alır ve toprak ağası olur, yoksa yaşadığı kültürel çatışma mı onu oraya götürür açıklama yapılmamaktadır.

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında karşılaştığı Mehmetlerden birinin evinin, sokağının tasviri sırasında, o bölgenin tarihi ve kültürel geçmişinin anlatımı için araç olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Satsat'ın Kayseri bayisi yaptığı askerlik arkadaşı Abdülkerim'in babasının mesleği olarak görülür. Babası zengin bir toprak ağası olarak nitelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 232)

3.1.11.3.4.21. Toptancı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut, pilavcılık yapmak için kullanacağı tüm malzemeyi ucuz olduğu için buradan alır.

3.1.11.3.4.22. Vog çoraplarının sahibi

Kara Kitap'ta Galip'in kendisini ona Belkıs diye tanıttığı kişiyle sohbeti sırasında geçmişte, Belkıs'ı hatırlamadığını ama onu okul yıllarındaki bir arkadaşına benzettiğini söylerken kullanılır bu ticari zenginliği ifade eden meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 184)

3.1.11.3.4.23. Wells Fargo araba şirketi sahipleri

Yeni Hayat'ta demiryolcu Rıfki amcanın çocuklar için yazdığı hikâyelerinden "Demiryolu Kahramanları" adlı hikâyede demiryollarının yayılmasını engellemek için çalışan kötü karakteri temsilen kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

3.1.11.3.4.24. Yap-satçı

Sessiz Ev'de Metin'in Cennethisar'daki evi sattırıp apartman yaptırabilmek için babaannesini ikna etme çabaları sırasında görülen meslektir. Evleri yıkıp kârlı bir apartman yaptıktan sonra yarısını ev sahibine veren meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.11.3.4.25. Yoğurt üreticisi şirketler

Kafamda Bir Tuhaflık'ta yoğurdun sokakta satılmasının, sokak yoğurtçuluğunun miadını doldurduğunu ifade eden meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

3.1.11.4. Ticari ve İdari Müdürler

3.1.11.4.1. Diğer Hizmet Müdürleri

3.1.11.4.1.1. Bölük ağası

Benim Adım Kırmızı'da nakkaşlardan sorumlu kişinin orada çalışan nakkaş vb. den duyduklarını aktarması sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

3.1.11.4.1.2. Büfe müdürü

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut, Binbom Büfe'de, Hacı Hamit Vural aracılığıyla bu meslekte çalışmaya başlar.

3.1.11.4.1.3. Doğancı ağası

Benim Adım Kırmızı'da Üstat Osman ve Kara'nın, katil nakkaşı at çizimindeki kusurdan bulmak için araştırıp inceledikleri metinlerden "Hünername"nin ikinci cildindeki Babı Hümayunun anlatımına bakarken bir süre sonra padişah ve onun yanındakiler de bu motiflere bakarlar. Bakanların arasında bu meslek de bulunur: "Yanıdaki Hazinedarbaşı Doğancılar Ağası, kim olduğunu çıkaramadığını birkaç kişi de hem onları kolluyor, hem de pür dikkat açık sayfalarındaki resimlere bakıyorlardı."¹⁹²

3.1.11.4.1.4. Esirbaşı

Beyaz Kale'de esirlerin başı, onlardan sorumlu kişidir. Venedikli köleyi hem hekimlik yapmasından hem de Paşa'yı tedavi etmesinden dolayı kayıran kişidir. Zincirlerini bağlamaz Venedikli kölenin. Kâhya ile birlikte onun zincirlerini çözmesi, ona giysi getirmesi gibi onu kayıran tavırlar, bir yandan da Venediklinin Paşa tarafından da kayırıldığını hissettirir Venedikli köleye. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

3.1.11.4.1.5. Harem ağası

Cevdet Bey Oğulları'nda Sait Bey'in Cevdet Bey'in anlattığı bir hikâyeyi anlatırken görülür. Hikâyenin karakterlerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 215)

Beyaz Kale'de padişahlara annelerinin öğütlerini hatırlatan meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

Kara Kitap'ta ev kadınlarının kendilerini, fikirlerini gizlemeleri üstüne devam eden betimlemeler sırasında, sır tutmadaki ustalığı bakımından benzetme ilgisiyle kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

---

¹⁹² Orhan Pamuk, *Benim Adım Kırmızı*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 292.

“Şehzadenin Hikâyesi” adlı bölümde bayılmasıyla, cırlak sesleriyle, saçma sapan sözlerle vb. yönleriyle sıkça kullanılmıştır.

3.1.11.4.1.6. Kâhya / Kâhyalık

Cevdet Bey ve Oğulları’nda Hacı karakteri çiftlikte kâhyalık yapmış bir kişidir.

Beyaz Kale’de, *Gebze*’de Hoca’ya verilen dirliğini kendisi orada yokken yönetsin diye tutulan kişidir. Hatta kitabın ilerleyen bölümlerinde, kendisini ne kadar aldattığını anlamak için hesaplarını denetlerken görülür Hoca.

Kar’da Ka’nın Turgut Bey’in gününü nasıl geçirdiğini sorduğunda, onun otelin yönetimi sırasında emirler verdiği, kontrol ettiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta Korkut’un askerden döndükten sonra Hacı Hamit Vural’ın yanında çalışırken yaptığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

Değnekçiler için de kullanılan bu mesleğin kabadayılık gibi tanımlanmasının yanında bir çeşit kamu hizmeti olarak da görülüşünün anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345-346)

Değnekçilik işini yapan kişilere verilen ikinci isimdir. Değnekçinin yaptıklarının “hüner” olarak anlatıldığı bölümde, hünerden neyin anlaşıldığının açıklandığı sırada görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 347)

3.1.11.4.1.7. Köle kâhyası

Beyaz Kale’de kölelere bakan, onlardan sorumlu olan kişilerdir. Romanın başında Venedikli köle, hekimlikten kazandığı paraları gardiyan ile birlikte köle kâhyasına vermek zorunda kalır ki yolsuzluğun ve işini iyi yapmamanın genel bir sorun hâlini aldığı görülür bu mesleklerle.

Bu meslek ayrıca Paşa ile Venedikli köle arasında iletişimin sağlanması konusunda da görevlidir. Kâhyanın onun zincirlerini çözmesi, ona giysi getirmesi gibi onu

kayıran tavırlar, bir yandan da Venediklinin Paşa tarafından da kayırıldığını hissettirir Venedikli köleye.

Bu mesleğin kullanıldığı bir diğer alan ise, Venedikli kölenin din değiştirmesinin istenmesi sırasında hem köleyi korkutup onu baskı altına alıp dinini değiştirmesine ikna etmek, hem de yine Paşa'ya olayları anlatmak için görevlendirilmiştir.

3.1.11.4.2. İmalat, Madencilik, İnşaat ve Dağıtım Müdürleri

3.1.11.4.2.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Profesyonel Hizmet Müdürleri

3.1.11.4.2.1.1. Şeker fabrikaları idaresi umum müdürü

Sessiz Ev'de Fatma Hanım'ın İstanbul'da artık tanıdık kimsesinin kalmadığını anlaması için isimleri belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 265)

3.1.11.4.2.2. İnşaat Müdürleri

3.1.11.4.2.2.1. Vural yapı yöneticisi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hacı Hamit Vural'ın inşaat ve yapı şirketinin sahipleri olarak görülür. Romanın sonunda Aktaşlar ve Karataşlar bu inşaat şirketinin binalarına yerleşir. Süleyman, Hacı Hamit'in özenle yaptırdığı kuleye yerleşmek isterken bunu kabul eden Hacı Hamit'in ölümüyle bu durumu kabul etmeyen varislerinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 449)

3.1.11.4.2.3. Müteahhit

3.1.11.4.2.3.1. İnşaatçılık

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Hacı Hamit'in ilgilendiği ve bundan para kazandığı mesleklerden biridir.

Mevlut ve babası gibi köylerinden gelen, İstanbul'daki hayata onlarla aynı meslekle başlamalarına rağmen onlardan farklı olarak yaptıkları işlerle gittikçe zenginleşen

insanların parayı kazanmak için icra ettikleri mesleklerin anlatımında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418-419)

Tarlabaşı'nın değerli ve tarihi bir yer olduğunu ifade eden mesleklerden biridir. Bu meslek bu önem ve değeri çıkar, kâr ilişkisi açısından kabul eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 420)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek üzerinden ülkenin bu mesleğe bakışı, mühendisliğin bazı alanlarında iş imkânının olmamasıyla insanların mezuniyet alanlarının dışında çalışması, böylece kalifiye elemanın önemini kaybedişi anlatılır. Kendi ülkesinde mezun olduğu mühendislik alanında iş bulunması zor, hatta neredeyse imkânsızdır. Bu noktada bu meslek, ekonomik anlamda kurtarıcı bir rol üstlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100-101)

Bu meslek insanlara eğitimini aldıkları mesleği bir kenara bıraktırdığı bu mesleğe yönelmelerine neden olan kâr ve fırsatçılığın temsili olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 127)

3.1.11.4.2.3.2. Müteahhit

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıradan bir günün rutin koşuşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Demiryolu yapımında sıklıkla kullanılmıştır. Hatta bu meslek bu alan sayesinde gittikçe zenginleşen bir meslek halini alır.

Kerim Naci Bey'in, siyasi, ekonomik gücünü belirten mesleklerden biridir.

Kar'da bu meslek işini dürüstçe yapmayan mesleklerden biri olarak kullanılır. Kars'ta yapılan ihtilalin adalet getireceğini düşünerek mit görevlilerine bazı dedikoduları anlatan gençlerin anlattıkları haksızlık ve yolsuzluk iddialarında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Ka, anımsamaya başladığı hatıraları sayesinde yeniden şiir yazmaya başlar. "Kıskançlık" adlı şiirini, lise yıllarındaki anılarından yazacaktır ki bu meslek bu dönemki anılarının anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal yengesi Berrin'e yakın arkadaşı Mehmet'i tanıtırken Mehmet'in babasının geçindiği meslek olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Füsun'u unutmamasını sağlamak adına Kemal'e annesinin görücü usulü bulduğu, evlilik için oğlunun ağzını aradığı kızın babasının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ile Rayiha'nın düğününde takı takması için sunucu tarafından çağrılan Hacı Hamit Vural'ın mesleklerinden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

Ferhat elektrik tahsilatının özel şirketlere verilmesiyle maddi durumları iyi olmayanlara pek dokunmadığını anlatırken verdiği örnek mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

Fevziye'nin düğününün yapıldığı otelin anlatımı sırasında bu meslek üzerinden de rüşvet ve tarihi eserleri gereksiz gören kültür yozluğu, paranın değeri anlatılmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 404)

Gecekondu binalarının yerine yüksek ve yeni yapıların yapılmasıyla ilgili anlatımlarda bu meslek görülür.

Korkut'un bayram sabahı annesinin evine gitmemesi üzerine insanları kandıran meslek olarak suçlanan mesleklerden biridir. Ailenin iletişiminin zayıflatılması bakımından suçlama yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 451)

Yıllarca kendi bahçeli evlerinde rahatça yaşayıp çeşitli bahanelerle evlerinden çıkmak zorunda kalıp, o evlerin yerine yapılan çok katlı binalarda yaşayanların sıkıntılarının anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 452)

Kırmızı Saçlı Kadın'da hayatın gerçekleri ve sürecin getirdikleri sonucunda hayallerin ya da ideallerin geride kalıp karakterin geçinmek için yaptığı mesleklerden biri olarak sıralanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 9)

Bu alanda çalışan mesleklerin yurt dışına açılması, bunu bir sektör haline getirmeleri ekonomik yapı hakkında bilgi verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101) Kendi ülkesinde mezun olduğu mühendislik alanında iş bulunması zorken, bu şekilde hızlı yükselen bir grafikte bu mesleği icra edenler aracılığıyla pek çok kişi yurt dışında iş bulur.

Cem karakterinin üniversiteden arkadaşı Murat'ın aracılığı ile yeni bir iş koluna geçebileceklerini bir fırsat olarak değerlendirirken, Murat'ın belirttiği fırsat, bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Cem'in babasının cenazesine katılan kişileri tasnif etmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Cem karakterinin babasının cenazesinde ona derdini anlatmak amacıyla gelen ve babasının eski arkadaşı olduğunu belirten Sırrı Siyahoğlu'nun aracılığıyla yıllar önce yaşadıklarından sonra Öngören'e alt sınıf değil de üst sınıfa mensup birisi olarak gitmenin ifadesi olarak bu meslek kullanılırken, yaşanan olumsuzlukları da bu meslek sayesinde örtebileceği düşünülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135)

Değişen satış politikaları ve reklam algısı sebebiyle bu mesleğin de değişime ayak uydurduğu görülür. Hatta bu anlayışla Cem ve Ayşe karakterleri hem genç hem de modern çizgiyi sembolize eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141) Bu reklam kampanyasının etkisi yine bu meslek üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142) Aslında alt sınıftan üst sınıfa geçişin, geçilebilirliğin ihtimal dâhilinde olduğunun da bir göstergesi olur bu meslek.

Devletin can güvenliği sebebiyle kişilerin kendilerini tehlikelerden korumaları maksatlı silah ruhsatı verdiği mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. Bu açıklama ise, yıllar sonra Öngören'e gidecek olan Cem karakterinin kendisini güvende hissetme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

Kâr getiren, para kazandıran meslek olarak değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 162)

3.1.11.4.3. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.1.11.4.3.1. Basın Yayın Kuruluşları Müdürleri

3.1.11.4.3.1.1. Servis şefi

Kara Kitap'ta Galip'in Celâl'in ofisini ziyaret ettiği sırada yazı işleri müdürü servis şefleri ile toplantı halindedir. Bu da Galip'in ihtiyar köşe yazarı ile sohbet etmesini sağlar. F.M. Üçüncü adlı karakterin üzerinden hem Celâl'in yalanları hem de onun (F.M. Üçüncü) aslında kim olduğu öğrenilir.

3.1.11.4.3.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.1.11.4.3.2.1. Hapishane müdürü

Kar'da Kadife'nin bilmeyerek Sunay Zaim'i oyun sırasındaki rol gereği sığıldığı silahla öldürmesi sonrası girdiği hapishanede, ailesiyle serbest görüşmesine izin veren hoşgörülü müdür profiliyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375)

3.1.11.4.3.2.2. İdare amiri

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in bir yandan oğlunu, bir yandan da yasaklanan yeni hayatı anlatan kitabın çoğaltılmasına, ortada yeniden gezinmesine sebep olan kişiyi, bunu okuyan kişileri bulması için tuttuğu araştırmacıların yazdığı tutanakları okuyan Osman'ın, okuduğu bu tutanaklarda geçen mesleklerden birisidir. Bu meslek kitabı okuyan gencin kaldığı yurttaki okuyucunun karşısına çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.1.11.4.3.2.3. İstasyon müdürü

Kar'da Sunay Zaim'in tiyatro kumpanyasının, bazen oyunlarını sergileyecek sahne bulamadığında, vazgeçmeyip oyunlarını sergileyecekleri değişik yerler bulmalarını anlatan bölümde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

3.1.11.4.3.2.4. Tren hattında görev yapan yönetici

Kara Kitap'ta Galip, dolabın bir başka köşesinden bulduğu Harp Okulu yıllığı dışındaki başka yıllıkları araştırırken bu mesleklere ait, bu mesleklerle ilgilenenlere ait fotoğraflar bulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254)

3.1.11.4.3.2.5. İşletmeci

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsün ve Feridun'un birlikte gidecekleri sinema ve filmlerin nerede oynandığını öğrendikleri mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.1.11.4.3.2.6. Tapu kadastro il müdürü

Kar'da Kars'ta sahnelenen gösteride Ka'nın şiirinden sonra tiyatro oyunu sahnelenir ve oyunun sonunda oyuncu Funda Eser, çarşafı çıkarır. Bu an yaşanan psikolojik atmosferin anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

3.1.11.4.3.2.7. Tapu kadastro müdürlüğü

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, muhtarların yerel yönetimde görevli olarak tapuya benzeyen ama resmi hiçbir değeri olmayan kâğıtlarla devlet arazisine gecekondulu yapan kişilerin çevreledikleri arazinin sanki artık onlara aitmiş gibi hissetmesini ve buna inanmasını sağlayan kâğıtları hazırlarken esas aldığı tapu belgelerini gerçekte hazırlayan kurumdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

İstedığı arsa çevirme parasını verenlere mafyanın tıpkı bu meslek gibi defter tutuşunun anlatımı sırasında benzetme ilgisiyle kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

3.1.11.4.3.3. Eğitim Müdürleri

3.1.11.4.3.3.1. Dershane yöneticisi

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek romanın başında Füsün'un Kemal'e erkeklerin ona karşı olan eğilimlerini, ona karşı olan tutumlarını anlatırken dershane yöneticisinin

tavirlerini olumsuz anlamda belirterek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

3.1.11.4.3.3.2. İlkokul müdürü

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un kızı Fatma'nın okula başladığı ilk gün, uzun bir açılış konuşması yapan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 289)

3.1.11.4.3.3.3. Lise müdürü

Kar'da okul müdüründen bahsedilirken aslında konunun somutlaştırıcısı lise müdürüdür. Ancak genel bir tanımlama kullanılarak okul müdürü denmiştir.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un okuduğu Atatürk Erkek Lisesinin yöneticisi olarak sıklıkla otoriter bir güç, denetmen olarak kullanılmıştır.

Eğitimin herkesi eşit kılacağını belirtmesi, toplumda var olan zengin fakir ikilemini ortadan kaldırmak amaçlı iyi bir öğretim seviyesi sağlamak hedefini güden bir mesleğin temsilcisi olur. Ancak bu meslek icracısının söyleminin tutarsızlığı hemen görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72) Bu tutarsızlığın sebebi ise, okulda ciddi bir ayrılışın olmasıdır. Ders çalışan yukarı mahallenin çocukları ve ders çalışmayıp ders dışı şeylerle ilgilenen hedefi olmayan öğrenciler. Kurguya göre hedefi olmayan öğrenciler, ders işlenişini ve okul düzenini genel anlamda bozan, sorun çıkaranlardır. Bozulan düzeni toparlamak ise bu mesleğin işidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 75) Herkesin büyük bir emekle uzattığı saçlarını darbe zamanı kestiren de bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79) Siyasi ortamın yoğun çatışmalarla geçtiği zaman sadece bu mesleğin değil, ayrıca okula bu meslek tarafından çağırılan polisin de otoritesi görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

3.1.11.4.3.3.4. Okul müdürü

Sessiz Ev'de Metin karakterinin kendisini “*şakadan anlamayan vahşi bir herif sanılmak istemediğim için*”¹⁹³ şeklinde ifade ederek, sıradan bir öğrenci olmadığını ispatlamak adına okul müdürünün odasından çaldıkları sınav soruları ve onlarla

¹⁹³ Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 45.

yaptıklarını zengin arkadaşlarına anlatır ve böylece havalı, etkileyici bir görünüme sahip olmayı hedefler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45-46)

Kara Kitap'ın başlarında Galip, Rüya'nın nerede olduğunu saptamak için arkadaşlarını arar. Ancak direkt Rüya kayıp demez, çeşitli bahaneler bulur. Okul müdürlüğü de bu aramalar esnasında kullanılan bahanelerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68) İlerleyen sayfalarda benzetme ilgisiyle bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 209)

Celâl'in "yetimhanelerdeki kekeme ve canavar müdürler" başlıklı yazısı bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 229)

Kar'da lise öğrencilerinin Ka ile sohbetleri sırasında Ka'ya anlattıkları hikâyede geçer bu meslek. Bir okul müdürünün inancını kaybettiğini öğrenmesi sonucu ardi ardına gelen kötü olayları anlatan bir hikâyedir. Bu hikâyeye lise öğrencilerinin inançlarında azalma olduğundan korktukları zaman iç çatışmalarını dindirmek için ya da bu amaçla duygularını aktarmak için araç da olacaktır, özellikle Necip adlı karaktere. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Bu meslek, Millet Tiyatrosundaki programı izleyebilmek için okuldan kaçan öğrencilerin yakalanmak istemedikleri otorite olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.1.11.4.3.3.5. Okul yöneticisi

Kar'ın başında intihar eden kızlardan birinin başını açmamasındaki temel nedenlerden biri olarak gösterilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

3.1.11.4.3.4. Muhtarlar ve İhtiyar Heyeti

3.1.11.4.3.4.1. Muhtar

Kara Kitap'ta işaretlerin ve harflerin anlaşılması için Galip'in, Celâl'in evinde araştırma yaparken dolaptan bulabildiği bütün yıllıkları, albümleri vb. indirip,

karıştırıp incelerken karşısına çıkan fotoğraflardaki meslekler arasında bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Yeni Hayat'ın sonuna doğru Osman'ın son arayışı olan Melek Şeker Çiklet adlı şirket ve onun kurucusu Süreyya Bey'i ararken, onun adresini aldığı kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 208)

Benim Adım Kırmızı'da yerel yönetimin mihenk taşı olması bakımından dilencilik yapan kişinin merak ve bilmişliğini betimlemek için bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, yerel yönetimde görevli olarak tapuya benzeyen ama resmi hiçbir değeri olmayan kâğıtlarla devlet arazisine gecekondulu yapan kişilerin çevreledikleri arazinin sanki artık onlara aitmiş gibi hissetmesini, buna inanmasını sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60-61) Bu görevle romanda sık sık kullanılmıştır bu meslek.

Duttepe ile Kültepe'nin siyasi gibi görünen kavgalarının ardında arsalar ve para bulunur. Politika bu arazilere konmak için araçtır. Bu noktada devletin yöneticisi olarak muhtarın da Hacı Hamit'in yanında olması, Hacı Hamit'in ve adamlarının yaptıklarının kanun niteliği taşıyormuş gibi davranılmasına sebep olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Rayiha'nın ısrarı üzerine Mevlut bu mesleğe evli olduklarına dair belge almaya gider. Ancak farklı bir iş yapan bu meslek yerinde yoktur. Ev alım satımı ile ilgilenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 340) İkinci kere bu mesleğe başvurduğunda ise Rayiha'nın nüfus cüzdanının artık geçersiz olduğunu, yenisinin çıkartılması gerektiğini ifade eder. Bu durumda Mevlut, kendisi ve devletin karşılıklı ilişkisini düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 341)

Mevlut'un eşini kaybetmesinden sonra yaşadığı tepkilerden biri kızgınlıktır. Mevlut'un kızgın olduğu mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Mevlut roman boyunca hep dürüstlüğü ile ön plâna çıkmıştır. Bunun bir örneği de bu meslek üzerinden Hasan Efendi ile konuşmalarıyla işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 442)

3.1.11.4.3.5. Sağlık Hizmetleri Müdürleri

3.1.11.4.3.5.1. İl sağlık müdürü

Kar'da Kars'ta oynanan oyunun sonlarına doğru, oyuncunun çıkardığı çarşafı yakması ile bir dalgalanma başlar salonda. Bu dalgalanmanın yarattığı psikolojinin yansımalarının betimlendiği mesleklerden biri üst düzey memurluktur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

3.1.11.4.3.6. Hayvanat bahçesi müdürü

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Seyfi Paşa Londra sefiriyken padişahın ondan papağan istemesi üzerine aranan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

3.1.11.4.3.7. Müdür

Yeni Hayat'ta meslekten çok kurum, iş yeri şeklinde kullanımı görülür PTT Genel Müdürlüğü gibi.

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek kurguda, Satsat adlı şirkette hırslı bir memur olarak karşımıza çıkartılan Kenan adlı karakterin üzerinden işlenecektir. Kemal, istemeden de olsa, kıskançlığı yüzünden onun önünü açacaktır. Abisi, Kemal'e karşı olan tutumunu da bu karakteri bu mesleğe ilişkilendirerek huzura erecek, böylece kardeşine "dersini vermiş" olacaktır. Bunu ilk duyan Sibel'in tepkisi Kemal'in Füsun'u Kenan'dan kıskandığı için saldırı amaçlı olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

Sürekli Füsunların evine gitmesi, Füsun ve kocası Feridun'un ondan film şirketi için destek beklemesi uzun bir zaman alır. Kemal'in destek vermek için oyalama amaçlı taktikleri tükendiğinde açacağı film şirketinin yönetici mesleği fiyatlarıyla bu adla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un bu meslekteki bir başka deneyimi ise Ferhat ile birlikte açtıkları bozacı dükkânındadır.

Rayiha'nın üçüncü çocuklarına hamile kaldığını öğrendiğinde ekonomik sıkıntılardan dolayı yaşadıkları zorluklar sebebiyle çocuğu aldırması gerektiğinin anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

3.1.11.4.3.8. Müdür yardımcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut'un eğitim gördüğü Atatürk Erkek Lisesi müdürünün yardımcısı, "İskelet" lakabıyla Mevlut'un lise hayatının anlatımında sıklıkla kullanılmıştır. Bu meslek kraldan çok kralcı olması, işini abartarak yaparak insanları (öğrenci, öğretmen) yıldırان bir çeşit otorite olarak işlenmiştir. Darbe sürecini bahane ederek öğrencilerin saçlarını zorla kestiren; öğrencilere zorla içirilen balık yağı haplarının öğrenciler tarafından çeşitli yöntemlerle yok edilişi sırasında Atatürk'ün resmine değmesi bilgisini alması üzerine ortalığı ayağa kaldıran, araya Eğitim Müdürünün girmesiyle ortamın sakinleştirildiği görülen kişidir. Bu meslek, okul çalışanlarından oluşturduğu küçük ordu ile okul çıkışlarında satıcıların bulunmasını engellemeye çalışır. Çünkü ordu sokakta satıcılığı yasaklar. Aşırı kuralcı ve birilerine yaranma derdi olmasıyla açıklanabilecek durumlardan biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Ayrıca siyasi ortamın çok hareketli olduğu dönemlerde politik söylemlerde bulunan öğrencilerin derhal idareye bildirilmesini emrederek, baskı uygulayan kişidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Mevlut'un okulu ile ilgili tüm işlemlerini yapan meslek olarak kullanılmıştır.

3.1.11.4.4. Profesyonel Hizmet Müdürleri

3.1.11.4.4.1. Basın Yayın Kuruluşları Müdürleri

3.1.11.4.4.1.1. Yazı işleri müdürü

Kara Kitap'ta Galip'in Celâl'in ofisini ziyaret ettiği sırada yazı işleri müdürü servis şefleri ile toplantı halindedir. Bu da Galip'in ihtiyar köşe yazarı ile sohbet etmesini sağlar. F.M. Üçüncü adlı karakterin üzerinden hem Celâl'in yalanlar hem de onun (F.M. Üçüncü) aslında kim olduğu öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 296)

Galip, cenaze töreninde gazetenin yazı işleri müdürüyle görüşerek, Celâl'in yayımlanacak birçok yazısı olduğunu, değişik türlerde pek çok yazısının olduğunu söyler. Yazı işleri müdürü bu yazıları yayımlamayı isteyeceğini belirtince, Galip'in bitmeyecek yazarlık serüveni de başlamış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 400)

Kar'da Ka'nın Almanya'ya gidişinin sebebi bu mesleği yapmasından dolayı mahkûm olmasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

3.1.11.4.4.2. Eğitim Müdürleri

3.1.11.4.4.2.1. Eğitim enstitüsü müdürü

Kar'da bu meslek, devletin verdiği emri uygulayarak türbanlı öğrencilerin üniversiteye girmelerini engellediği için gereğini yaptığından dolayı siyasi görüşü bu duruma karşıtlık gösteren biri tarafından öldürülmesiyle kitabın başında sıklıkla kullanılacaktır. Bu kişinin öldürülmesi, incelemelerin ve sorgulamaların yapılması, kitabın sonuna doğru da katilinin bulunması ile kurguda yoğun olarak yer alan meslek olur.

Tiyatrocu Sunay Zaim tarafından darbenin faili meçhulleri çözebildiğini göstermek için hem eğitim enstitüsü müdürü hem de eski belediye başkanının katilinin bulunması çabası sonucu önlerine gelen kişilere “belki o öldürmüştür” diyerek insanları fişlerler. Bu iki mesleğin katilinin bulunması üzerinden gövde gösterisi yapılmak istenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188) Lacivert ise bu durumu, kendi

bakış açısıyla yine bu meslekler üzerinden suçlayıcı biçimde yorumlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 208)

Bu mesleği icra eden kişinin öldürüldüğü yerde bulunma sebebi aslında bir ayçöreği yeme isteğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 389)

3.1.11.4.4.2.2. Milli eğitim müdürü

Kafamda Bir Tuhaflık'ta öğrencilere zorla içirilmeye çalışılan UNİCEF' ten gönderilen balık yağı hapları öğrenciler tarafından çeşitli şekillerde yok edilir. Bunlardan biri de tahtaya fırlatmaktır. Okul idaresi bunlardan birinin yanlışlıkla Atatürk'ün portresine geldiğini öğrenince hemen Emniyet ve Eğitim müdürlüğüne şikâyetle bulunur. Olayın büyüyeceğini anlayan bu meslek ise olaylarda toparlayıcı rol oynar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 81)

3.1.11.4.4.3. Özel Amaçlı Kuruluşların Üst Düzey Yöneticileri

3.1.11.4.4.3.1. Vakıf yöneticisi

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in, arşivde Gebze'nin bir zamanlar kadının ve kâtibinin mahkemelerde olanları ve kararları tuttuğu notlar ve kararları okurken karşısına çıkan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108)

Ayrıca Faruk Bey, bu notlar arasındaki kahramanlardan birinden yararlanarak bir hikâye de oluşturmak ister.

3.1.11.4.4.4. Spor, Eğlence ve Dinlenme ile Kültür Merkezi Müdürleri

3.1.11.4.4.4.1. Kültür müdürü

Kar'da Kars'ta sahnelenen gösteride Ka'nın şiirinden sonra tiyatro oyunu sahnelenir ve oyunun sonunda oyuncu Funda Eser, çarşafı çıkarır. Bu an yaşanan psikolojik atmosferin anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

3.1.11.4.4.4.5. Hazinedarbaşı

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek sarayın yani padişahın nakkaşhanesinin ya da padişahın görev olarak verdiği çeşitli yükümlülüklerin maddi karşılığını ayarlayıp, çalışanlara veren kişi olarak romanda kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32) Padişahın emriyle hazinedarbaşından gelen para azalınca sanata olan eğilimleri paraya dönen nakkaşların kavgaları dolayısıyla bu meslekle ilgili olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111) Yine aynı sebepten, Kara, Enişte'sinin vefatını bu mesleğe aktarmak durumundadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242) Kara'nın bir şekilde hazinedarbaşına ulaşabilmesi ve nakkaşlarla karşılaşmaması sırasındaki gözlemlerinde bu mesleğin görevleri sıralanmış olur. Padişaha yakınlığı da insanlara korku saçar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244) Sonrasında hazinedarbaşına olan biten her şeyi anlatarak rahatlar Kara. Çünkü bu mesleğin gücüne inanmaktadır padişaha yakınlığından dolayı. Padişaha yakınlığı sebebiyle bu meslek bazı durumlarda ona dair bazı duygu veya durumları temsil edebilmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

Bilgi verme amacıyla gerçekleşen "Vaziyet" töreninde sorumlu kişilerden biri olarak karşımıza çıkar bu meslek. Başnakkaş Osman'ın anlatımı aracılığıyla, padişahın bu sanatlara artık eskisi gibi eğilim göstermediğinin anlaşılması bakımından ön plâna çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Bu meslek, Başnakkaş Üstat Osman'a, padişahın emriyle hazırlanan kitabın neden ona değil de Enişte'ye hazırlattırıldığı konusunda bilgi vermek üzere görevlendirilir ki kendisine yeni görevler verilebilsin. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255-256)

Katil nakkaşın bulunması görevi bu meslek tarafından Üstat Osman ve Kara'ya verilir. Bunun için Hazine-i Enderun'a girerler. Her kapı açılış ve kapanışında bu meslek anahtar sahibi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 347)

3.1.11.5. Üretim ve Uzmanlaşmış Hizmet Müdürleri

3.1.11.5.1. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.1.11.5.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.1.11.5.1.1.1. Terzicibaşının yardımcısı

Benim Adım Kırmızı'da Kara, Enişte'sinin vefatını, kitabın ödemesini yapan hazinedarbaşına anlatmak durumundadır ancak oraya girebilmek için yardıma ihtiyacı vardır. Bu meslek ona sarayın kapılarını açacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242-243)

3.1.11.5.1.1.2. Mandıra işletmeciliği

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

3.1.11.5.2. Profesyonel Hizmet Müdürleri

3.1.11.5.2.1. Belediye imar müdürlüğü

Yeni Hayat'ta Osman Mehmet'i bulduktan sonra Canan'a ulaşmaya çalışır ancak başarılı olamaz. Bir süre sonra da hayatını sürdürür. Okulu bitirince de belediye imar müdürlüğünde çalışmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

3.1.11.5.2.2. Futbol takımı yöneticiliği

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Fevziye'nin düğününde erkek tarafından gelen misafirlerin ve düğünde alkol alımıyla ilgili karara varılması sürecinin anlatıldığı mesleklerden biri olarak kullanılmıştır.

3.1.11.5.3. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık ile İlgili Üretim Müdürleri

3.1.11.5.3.1. Tarım ve Ormancılık ile İlgili Üretim Müdürleri

3.1.11.5.3.1.1. Bölge Tekel alım müdürü

Kara Kitap'ta Galip, Celâl'in evindeki kutulardan birinden mektupları çıkarıp okumaya başladığında beklenmeyecek kadar çeşitli kişilerin, olayların içerikleriyle önce şaşırır, bir süre sonra ise içinde biriken güvensizliğin bu mektuplarla arttığını görür. Bu mektupların bir kısmı ihbar mektubudur. Bu ihbarlardan biri de bu mesleğin aldığı rüşvetler üzerinedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

3.1.11.5.4. Diğer yöneticiler

3.1.11.5.4.1. Yönetici / Yöneticiler

Kar'da karın erimesiyle birlikte ordu birlikleri bu darbeyi bastırmak için şehre girdiklerinde olayda ihmali görülen kişileri tutuklar. Bu meslek de ihmali görülen mesleklerden biri olarak görülür. Kurguda çok sayıda yönetici olduğu için meslek, bu şekilde toplanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 372)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut pilav satarken daha iyi satış yapabilmek adına çeşitli girişimlerde bulunur. Bu amaçla çeşitli mesleklerle iletişime geçer. Kuracağı iyi iletişimle daha çok satış yapacağını düşündüğü mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem hem okuyup hem de çalışır. İyi fikirleri olduğu ve disiplinli çalıştığı için zaman içinde ona kitabevinde bu meslek önerilecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Topkapı kütüphanesinin müdürünün "Şehname" yazmaları için dünyanın en iyi koleksiyonlarından biri olduğunu belirtirken bunun fazla duyurulmamasının sebebini bu mesleğe yüklerken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Oğlunun kuyuculuk üzerine bilgili olduğu, bu meslekle ilgili çalıştığını öğrenince oğluna önerdiği kaynak kitap "Doğu Despotluğu"nda tarım yapabilmenin ve

sulamanın önemli olduğunun açıklanmasında önemli görev üstlenen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

Esas olarak koyulan kuralların uygulanmasının önemli olduğunun vurgulanması sırasında kullanılır bu meslek. Çünkü alınan kuralları uygulayan yöneticilerdir. Cem'in babasıyla sevilisi Gülcihan Hanım'ın yaşadığı aşka izin vermeyen bağlı oldukları siyasi örgütte bu mesleğin çıkar ilişkisine göre karar verdiği belirtilirken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Cem ve Ayşe'nin kurdukları şirketin yönetiminde ve büyümesinde rol oynayan, Öngören'deki projenin tanıtımında da bulunan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 151-152)

Çadır tiyatrosunda oynanması hedeflenen Sophokles'in "Kral Oidipus" adlı eserinden Oidipus'un annesiyle bilmeden beraber olduğu sahne için provalarda olumsuz yorum yapan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Cem'in ölümünden sonra Ayşe ile Gülcihan'ın karşılıklı konuşmasında iyi niyetin varlığından emin olunan kişi ve meslek olarak kullanılır. Bu iyi niyet ve güven de hayatın tekrarlayan döngüsünün anlatımı sırasında ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

Enver'in içinde bulunduğu hapisyanenin tanımlanmasında ve annesinin oğlunun hapiste olduğunu idrak etmeye çalışmasında kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192)

3.2. Kadınlar için kullanılan meslekler

3.2.1. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.2.1.1. Genel Büro Elemanları ile Klavye Kullanan Büro Elemanları

3.2.1.1.1. Sekreterler (Genel)

3.2.1.1.1.1. Sekreter

Sessiz Ev'de Hasan'ın zengin hayat hayallerinde görülen meslektir. Ancak klâsik zenginler gibi sekreterden daha farklı yardımcı adıyla çalıştıracağı bir kişiyi çalıştıracaktır. Hayallerini ideolojisine göre şekillendirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Kara Kitap'ta Celâl'in yardımcısı ve onun telefonlarına bakan kişi olarak kurguda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68) Yine gazetelerde gece gündüz habercilik devam ettiği için gece çalışabilmesi için de gece sekreterleri kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Kar'da eğitim enstitüsünün müdürüyle görüşmek isteyen katilin görüşmesini engelleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Masumiyet Müzesi'nde Satsat adlı şirketin iç ve dış işlerini plânlayan, iletişimin kurulmasında köprü görevi gören meslektir. Bu amaçla sıklıkla kullanılmıştır.

Bu meslek eğitilmiş olsun olmasın insanlarda olumsuz izlenim bırakması bakımından eleştiri oklarını toplar. Kemal karakteri üzerinden bu durumun eğitimle çözülemeyeceğine dikkat çekilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Diğer farklı eleştirel yaklaşım ise bu mesleğe yakıştırılan tiplere üzerine olacaktır. Bu yaklaşım kadının ve bu mesleğin aşağılanmasıyla irdelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 19)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut ile Damat'ın eski iki arkadaş olamayacağı fikrini sınıf çatışması üzerinden irdelenen biçimde kullanılmıştır. Daha okudukları lisede bile sınıf farklılığı "iyi aile çocuğu" ifadesiyle eğitimcilerce

belirtilirken, aradan yıllar geçip Mevlut'a iş verecek şirket sahibi olmuş biri ile yakın bir ilişkinin olamayacağı, olma ihtimalinin gerçekliğe ters olduğu fikri bu meslek üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 345)

3.2.1.2. Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.2.1.2.1. Müşteri Danışma Elemanları

3.2.1.2.1.1. Seyahat ile İlgili Danışmanlar ve Seyahat Büro Elemanları

3.2.1.2.1.1.1. Turizmci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un büyük kızı Fatma'nın üniversitede kazandığı bölümdür ve mezun olunca eşiyle birlikte bu mesleği yaparlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 397)

3.2.1.2.1.2. Telefon Santrali Operatörleri

3.2.1.2.1.2.1. Santral görevlisi

Masumiyet Müzesi'nde geçen zamana göre yurt dışı telefon görüşmeleri santral üzerinden gerçekleştirilir. Bu meslek bu bağlamda, Sibel Paris'ten Kemal'i telefonla aradığında hattın kapanması üzerine hat bağlama işinin tekrarlanmasının talep edilip edilmediğini soran kişi olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 202)

Sansür kurulundan film geçirebilmek için onlara iyi davranılması gerektiği bilinir. Büyük film şirketleri düzenli olarak bu kurula rüşvet verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 312-313)

3.2.1.3. Sayısal İşlemler Yapan ve Malzeme Kayıtları Tutan Büro Elemanları

3.2.1.3.1. Veznedarlar, Tahsilatçılar ve benzer Elemanlar

3.2.1.3.1.1. Banka Veznedarları ve İlgili Büro Elemanları

3.2.1.3.1.1.1. Banka memuresi

Kara Kitap'ta Alâaddin'in müşteriyle kurduğu ilişkiyi anlamlandırmamızı sağlarken bir banka memuresi de meslek olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

3.2.1.3.1.1.2. Bankacı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıradan bir günün rutin koşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Cevdet Bey'in cenazesine katılan mesleklerden biridir. Cevdet Bey ve oğullarının ticaret alanında önemli kişilikler sayılmaları bakımından görev olarak bu cenazeye katılmaları ile betimlenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

3.2.2. Hizmet ve Satış Elemanları

3.2.2.1. Kişisel Bakım Hizmetleri Veren Elemanlar

3.2.2.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar ve Öğretmen Yardımcıları

3.2.2.1.1.1. Bakım Hizmeti Veren Elemanlar

3.2.2.2.1.1.1. Bakıcı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Nigan Hanım'a bakan hemşirenin yaptığı işi açıklamak için kullandığı meslektir. Böylece ne kadar özverili çalıştığını anlatmaya çalışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 519)

3.2.2.1.1.2. Çocuk Bakım Hizmeti Veren Elemanlar

3.2.2.1.1.2.1. Dadı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in yurt dışından döndükten sonra tren istasyonunda gördüğü çocuğun bakıcısı olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94) Çocuğun hatırlanmasının anlatımında betimleme amacıyla kullanılmıştır.

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek edebi metinlerin içinde motif olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 324)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ve Sibel'in nişanında törene katılanlar tanıtılırken, aslında ikisinin çevresinin aynı ve birbirini tanıyan Nişantaşlılardan ibaret olduğunun anlatılmaya çalışılmasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

Bu meslek romanda, farklı filmlerde rol olarak kullanılmıştır.

Kemal'in annesiyle sohbeti sırasında annesinin kendi çevrelerinde gerçekleşen haberlerden birinde geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 413)

3.2.2.1.2. Bina Sorumluları ile Temizlik ve Bakım İşleri Sorumluları

3.2.2.1.2.1. Bina Temizlik ve Bakım Sorumluları

3.2.2.1.2.1.1. Kapıcı

Masumiyet Müzesi'nde kurban bayramlarındaki ritüeller, kesim işlemlerinden yola çıkılarak Kemal karakterinin ailesinin fikir yapısı anlatılırken o dönemin insanların da sosyal hayat anlayışları hakkında bilgi verilir. Bilgi verilirken de kullanılan mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 41) Yine hatırlanan bayramda kapıya bayramlaşmak için gelen kişilere verilecek harçlıkların hazırlanışında, harçlık verilecek mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Bu meslek aileden biri olma özelliğiyle, Kemal ve Sibel'in Hilton Otelinde yapılan nişanlarında davetli olarak ama içinde buldukları sınıf farklılığının tedirginliği de sezdirilerek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103-104)

Bu meslek bir biçimde haberleşme amacı da taşımaktadır. Ayrıca bilgi kaynağı olarak da görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175-176)

3.2.2.2. Hizmet ve Satış Elemanları

3.2.2.2.1. Kişisel Hizmetler Veren Elemanlar

3.2.2.2.1.1. Aşçılar

3.2.2.2.1.1.1. Ahçı (Aşçı)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta “ahçı” şeklinde kullanılır. Eşine dışarıda bir iş alanında çalışmasına izin vermeyen Mevlut'a eşi Rayiha'nın verdiği cevapta yapmakta olduğu işleri sıralarken belirttiği mesleklerden biridir. Böylece aslında ev hanımlarının ne kadar yönlü çalıştıklarının da vurgusu yapılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Zenginliğin bir gereği, göstergesi olarak üst tabakanın evlerinde bulunan kişisel hizmet amaçlı mesleklerden biridir. Ferhat elektrik idaresinde çalışırken zengin olanların fatura yatırmamasını anlayışla karşılamaz ve onların hemen elektriğini keser. Bu tip evlerde çalışanların sıralandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323)

3.2.2.2.1.2. Garsonlar ve Barmenler

3.2.2.2.1.2.1. Garson

Cevdet Bey ve Oğulları'nda hizmet amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Kara Kitap'ta Galip'in Celal'in evinde yaptığı araştırmalar sırasında gördüklerinin onda hatırlattığı şeylerden biri de film karesinden bir kesittir ki bu meslek burada görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254)

Kar'da İpek karakteri, ihtilalin olması sebebiyle otele gelemeyen çalışanların yerine bu mesleği icra eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161)

3.2.2.2.2. Diğer Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar

3.2.2.2.2.1. Astrologlar, Falcılar ve İlgili Çalışanlar

3.2.2.2.2.1.1. Büyücü

Kara Kitap'ta Hâle halanın börek, yemek yaparken mutfaktaki görüntünün benzetilmesi ve betimlenmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

3.2.2.2.2.1.2. Falcı

Kara Kitap'ta fotoğraf çekimi esnasında yaşananların tasviri ve benzetilmesi amacıyla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 268)

Kitabın sonuna doğru ise benzetme ilgisiyle mahalle falcısı olarak kullanılır. Celâl ve Rüya'yı vuran kişinin yakalanabilmesi için soruşturmaların, ifade almaların devam ettiği gecelerden birinde, çocuklukları beraber geçen Mit paşası ile Divan edebiyatı profesörünün Hurufilik ve eski söz sanatları üzerine sohbet etmeleri sonrasında, Galip'in hikâyesini dinleyen profesör, bu hikâyeyi "Hüsn ü Aşk" ile bağdaştırır. Olayların birbirine benzerlik gösterebileceğini söyler. Profesörün bu yorumu sırasında bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409-410)

3.2.2.2.2.1.3. Kâhin

Kara Kitap'ın "Uzun Süren Bir Satranç Oyunu" adlı bölümünde ülkenin kırk yıl sonra neler yaşayacağını belli olduğunu vurgulamak için deyimsel biçimde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

3.2.2.2.2.1.4. Müneccim

Kırmızı Saçlı Kadın'da geleceği bildiren bu meslek Sophokles'in "Kral Oidipus" adlı eserinin Cem tarafından ustasını rahatsız etmek amacıyla anlattığı hikâyede kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38)

3.2.2.2.2.2. Cenaze Hizmetlerinde Çalışanlar ve Mumyacılar

3.2.2.2.2.2.1. Ölü yıkayıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Rayiha'nın ölümüyle birlikte defnedilmesi sürecinde görevli olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 349)

3.2.2.2.2.3. Arabuluculuk

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un küçük kızı Fevziye'nin babası ile Samiha'nın bir araya gelmelerini sağlamak biçiminde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418)

3.2.2.2.2.4. Cariye

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, aslında Orhan Pamuk'un tüm romanlarında görülen hizmetçiliğin Osmanlı Dönemindeki karşılığı şeklinde gibidir. Ancak cariyelikte ev hizmetlerini görmesine ek olarak, ev efendisinin kalbini hoş tutma da görülür. Romanda Enişte'nin evinde cariye vardır. Hem Şeküre'ye hem çocuklara hem ev işlerine hem de Enişte'ye bakar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100) Hatta bu meslek evin sahibini de hoş tuttuğunda güç kazanacağıının beklentisini hissettirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 215) Sadece mesleğin icraatçısı değil, evin ahalisinde de bu güç fark edilir ve önü kesilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

Kitabın ilerleyen sayfalarında Enişte yaşlanmayı bu meslek üzerinden açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 105-106)

Bu meslek bir çeşit esir gibidir. Esir pazarında satılır, alınır. Şeküre'nin ilk eşinin evinde de cariye bulunur ancak kirayı veremeyecekleri kadar ekonomik sıkıntıya girdiklerinde cariye satılır ve onun işleri de Şeküre'ye kalır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52-53-54)

3.2.2.2.2.5. Çöpçatan / Çöpçatanlık

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek romanda bohçacı Ester'in girdiği evlerde, birbirine mektup gönderen kişilerin hayatlarını birleştirmek için gerçekleştirdiği

meslek olarak kullanılmıştır. Kapalı toplumlarda iletişimin sağlayıcısı bu tarz mesleklerdir. İnsanlar birebir görüşemedikleri için güvendikleri birini aracı tutarlar ki bohçacılık mesleğiyle Ester buna en iyi örnek olur.(Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92) Ayrıca yaptığı mesleği sıfat gibi niteleyerek de kullanır Ester durum değerlendirmesi yaparken. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144)

Masumiyet Müzesi'nde Sibel en yakın arkadaşı Nurcihan ile Kemal'in yakın arkadaşı Mehmet'i evlendirmek için çaba sarf ederken, Osman'ın kadın ile erkeğin birbirleriyle tanışacağı ortamın olmamasını bu mesleğin var olma sebebi olarak açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103) Sibel, Kemal'in ve kendisinin yakın arkadaşlarını evlendirmek için çabalarken bu mesleğin zevkli yanından Kemal'e bahseder. Böylece Sibel bu mesleği arkadaşı için olduğu kadar kendisi için de yapmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Vediha'nın Mevlut'un Rayiha'ya yazdığı mektupları iletmesi şeklinde gerçekleşir. Böylece Vediha, rayiha ile Mevlut'un evliliğinde önemli bir rol üstlenmiş, aralarını yapmış olur.

Bu mesleği icra edeceği ikinci kişi de Süleyman'dır. Ona evlenilecek kız bulmak için çaba sarf etmesinin sebebi açıklanırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247-248)

Süleyman karakteri, bu meslekle de kız bulmasında işinin zor olduğunu belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244-245)

Bu meslek üzerinden artık devrin değiştiği ve kızların bu meslek aracılığıyla evlenmeyi reddettiği aktarılır. Bunun üzerine geçerken uğradık şeklinde bir yaklaşım yöntemi uygulamaya karar verir Vediha. Bu yöntem de başka bir meslekleşle olabilir ancak. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

3.2.2.2.2.6. Ev hanımı

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Osman'a kasabayı gezdirmesi sırasında, betimleme amaçlı kullanılan bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Kar'da fenomen olmuş bir dizinin bütün Kars halkınca izlendiği, şehri sessizliğin kaplamasından anlaşılmaktadır. Tüm şehrin bu diziyi izlediğinin anlatımı için sayılan kişilerden birinin mesleği de budur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 221)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'un Kemal'den ayrılmasından sonra, Kemal'in yaşadığı acıyla hayata devam edebilmesi için ürettiği yöntemlerden biri Füsün'u hayal etmektir. Füsün'un hayalini görmesi, daha doğrusu onu hayal etmesi her yerde onu görmesi demek olduğu için acısını biraz da olsun dindirdiğini düşünür karakter. Buna da yanılısma der. Bu meslek de, Kemal'in sokakta, herhangi bir yerde gördüğü Füsünlardan birinin yanılısaması olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

Bu meslek romanda ünlü bir oyuncu haline gelen Papatya'nın verdiği röportajlardan birinde kendisinin okuyuculara masum ve mazbut bir hayat yaşadığını göstermek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 385)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta sepetle alışverişin yeni başladığı yıllardaki sürecin, evdeki işlerle uğraşan kadınların üşengeçliklerinin anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Yoğurt üreticisi şirketlerin yoğurdu satıcıların yakınına bırakmaya başlamasıyla yoğurdun hızlı bir şekilde alıcılara ulaştırılması önem kazanır. Bu durum babasıyla ayrı yerlerde satış yapmalarını sağlayacağından Mevlut kendisini rahat hisseder. Ancak bu durumun öyle olmadığını Mevlut'a hissettiren, hatta yaşatan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 87)

Yoğurtçuluğun ömrünü doldurmasının bir ayağını seri üretim, teknoloji oluşturuyorsa, diğerini de bu meslek oluşturur. Çünkü arzı talep eden odur. Pazarlama sürecinde satışa çıkarılan hazır yoğurtların kâselerine rağbet ederler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

Hatıraların Masumiyeti'nde Kemal'in kendisine yasak bölgeler ilan ederek Füsün'u unutmaya çalışmasının bir işe yaramadığı, önüne gelen herkesi ona benzetmeye başlamasıyla açıklanır. Kemal'in Füsün'u benzettiği kişilerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 33)

3.2.2.2.2.7. Ev kadını

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Osman'ın evdeki huzur duygusunu hissetmesini sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 290)

Cevdet Bey'in akşam gezmesi yaparken, gece saatlerinin gezmek için asıl sahibi olduğunu belirttiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Okuduğu gazetenin magazin sayfasında gördüğü ünlü bir çiftin boşanma yazısı üzerine, Osman'ın Nermin için hissettiği iyi duyguların ve beğenin aktarımında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 476)

Sessiz Ev'de Faruk Bey, turistlerin de bulunduğu dansözlü eğlencede, Batılı kadınların erkek karşısındaki eşitliğini, Doğulu kadınlarla ilişkilendirip Türk kültüründeki kadın erkek eşitlik anlayışını bu meslek üzerinden açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 235)

Kara Kitap'ta Galip, eşi Rüya'nın mesleğinin ardında gizemliliğini vurgulamak için bu mesleği kullanırken bunu önce Doğulu ve Batılı anlayışa göre karşılaştırıp sonra kendi düşüncelerine döner. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 55-56)

Polisiye romanlarının okunurluğunu daha çok “mutsuz ev kadınları” betimlemesiyle sanki onlar tarafından çevrildiğini belirterek romanların hem huzur verişini hem de çevirilince bile değişmeyen özelliğini vurgulamak için bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

Yeni Hayat'ın ilerleyen bölümünde Mehmet'i arayan Osman'ın, Dr. Narin'in araştırmacılarının tuttuğu raporlar aracılığıyla ulaştığı, Dr. Narin'in tutanak tutucularından birinin mesleğinin betimlemesi sırasında kullanılmıştır. Bu kişi, Osman'ın aradığı Mehmetlerden birine ulaşmasını sağlayacaktır. Çünkü bu tuhafiyecinin tuttuğu notlarda bir Mehmet bulunmaktadır. Onunla iletişime geçmek için de dükkânına gidip, annesinin tavrıyla eldiven isteyecektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140-141)

Kar'ın başında Ka'nın hayatı hakkında bilgi verilirken Ka'nın annesinin mesleği olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23)

Ka'ya kalabalık bir yemekte şiir yazmak için ilham geldiğine inanan kişilerin gergin bekleyişini, yazar anlatıcı Orhan ile Ka'nın gençlik yıllarında ruh çağırma seanslarına benzetilmesi ilgisile bu seansların anlatımı sırasında bu seanslara katılan kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

Ka'nın anlatıcı yazar Orhan'a mektuplarında da bahsettiği, Orhan'ın oraya gittiğinde de kendi gözlemlerini aktardığı çevre tasviri sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230) Ka'nın sürekli gittiği kütüphanenin anlatımı sırasında da tasvir amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 232)

Ka'nın Frankfurt'tayken izlediği ve en beğendiği oyuncunun filmlerinin konusunun aktarımı sırasında sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Bu meslek benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek romanda zenginliğin, Batılılığın değiştirdiği ev kadınlığı kavramının ifadesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13)

Bu meslek romanda, genelde içi sıkılan, sinemaya giden, saatlerce burçlarla oyalanan kişi olarak tasvir edilmiştir. Ayrıca okumuş, kendisini geliştirmiş bir kadının bile eninde sonunda böyle sıkıntılı bir hale geleceği Sibel karakteri üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188) Romanda bu sıkıntılı hayat sonucunda, sinemada izlediği karakterlerin etkisinde kalan meslek olarak işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 316)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un satıcılığa, insanların hallerine, seslere, sokağa alışmasını, onları anlamaya başlamasını algıladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

UNICEF'ten gönderilen süt tozlarının ısıtılıp servis edilmesindeki hassasiyet bakımından bu meslek benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. Bir taraftan da zorla verilen kaynağı belirsiz ürünlerin çocuklara zorla verilmeye çalışılması ve onların isyan duygusuyla bu ürünleri tüketmeyişleri de bir dönem hakkında bilgi verme amacı güder. Burada kullanılan hassasiyet ve titizliğin sembolü olan meslek ile ürün arasında ciddi bir tezat oluşturulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Yoğurtçuluğun ömrünü doldurması, seri üretim, teknoloji ve başarılı pazarlamacılık anlayışı sebebiyledir. Bu meslek hedef kitle seçilerek, ona göre hem pazarlama hem de reklam çalışması yapılır ve başarılı olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121-122)

Yıllarca kendi bahçeli evlerinde rahatça yaşayıp çeşitli bahanelerle evlerinden çıkmak zorunda kalıp, o evlerin yerine yapılan çok katlı binalarda yaşayanların sıkıntılarının anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 452)

Kırmızı Saçlı Kadın'da toplumun kadına yüklediği sorumlulukları sırtlanmış insanlar, bazen bu yüklerin bazılarında istemeseler bile sıyrılmış oldukları görülünce kıskançlık ya da kompleks devreye girer ve karşıdaki kişinin canı acıtılmak istenir. Bu meslek bu durumun bir örneği olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı, Kalpler Evinde insanların hüznü, sıkıntı gibi tüm duyguları ve dertlerini anlatmaları sırasında pek çok kişiyi dinler. Bu meslek Fotoğrafçının anlattıklarını dinlediği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.2.2.2.2.8. Mektupçu

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek bohçacılık yapan Ester'in sevgilileri birleştirme, onların birbirleriyle haberleşme yöntemi olarak kullanılan meslektir. Kapalı toplumlarda iletişimin sağlayıcısı bu tarz mesleklerdir. İnsanlar birebir görüşemedikleri için güvendikleri birini aracı tutarlar ki bohçacılık mesleğiyle Ester buna en iyi örnek olur. Bu işi yapmaktan çok hoşlandığını sebebiyle açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144-145)

3.2.2.2.2.9. Kuaförler, Güzellik Uzmanları ve İlgili Çalışanlar

3.2.2.2.2.9.1. Berber

Kar'da Kâtip yazar Orhan'ın arkadaşının şiir defterini ve öldürülüşünü araştırırken Almanya'daki Türk ailelerinin genelde kızları bu mesleğe yönlendirdiklerini anlatırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 233)

3.2.2.2.2.10. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları

3.2.2.2.2.10.1. Kuru temizlemeci

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek, kurguda geçen zamanda tüm yeniliklerin önce Hilton Otelinde gerçekleşmesi, bu otelin sosyal anlamda çok önemsenmesi üzerine parası bol üst tabaka genel ihtiyaçlarını burada tamamlarken kullanılan mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

3.2.2.2.2.11. Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları

3.2.2.2.2.11.1. Kapı Kapı Dolaşarak Satış Yapan Satış Elemanları

3.2.2.2.2.11.1.1. Bohçacı

Benim Adım Kırmızı'da bu mesleğin icraatçısı Ester'dir. Gerçek anlamda işini yapar. Evlere gidip kumaş, mendil vb. satar. Mesleğin ikinci kullanım alanı ise çöpçatanlıktır. Kapalı toplum özelliği gösteren ülkelerde iletişim karşı cinslerle zor gerçekleşmektedir. İşte bohçacılık da her eve rahat girebilmesi bakımından bu birbirini seven kişiler arasındaki iletişimi sağlamaktadır. Kişiler mektuplarını belirli bir ücret karşılığında bohçacıya verir ve sonrasında da cevabı bekler. Romanda Şeküre, hem ilk eşinin kardeşi Hasan hem de Kara ile haberleşebilmek için mektuplarını bohçacı üzerinden alır, verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42-43) Böylece ikili ilişkilerin oluşmasını da sağlar. Bu şekilde çok kişiyi evlendirdiğini belirtir Ester. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92-93) Sadece mektup getirip götürmekle kalmaz, eski eşinin evine sığınan Şeküre'ye onu Kara'nın onu almaya geldiğinin haberini de verir. Kara'ya yol da gösterir karısını alması için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 367- 368-369-370)

Bu mesleğin üçüncü kullanım alanı ise emlakçılıktır. Haberleşmeyi en başarılı bu meslek sağladığı için ev satışı işini de yüklenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 131)

Bu meslek sayesinde toplumsal bir olgu ile daha karşılaşılır: İnsanların dinlerine göre giyinişleri. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.2.2.2.3. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar, Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri ile Rehberler

3.2.2.2.3.1. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar

3.2.2.2.3.1.1. Rehber / Rehberlik

Yeni Hayat'ın başında okuyucu olarak karakter, romanı bir yolculuk, yeni bir dünya, hayat olarak görüp, romanı rehber olarak görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 7)

Masumiyet Müzesi'nde müze oluşturma kararından sonra Kemal adlı karakterin Füsün ve onun evinde bulunan eşyaların seri üretimle pek çok yerde satıldığını fark etmesi üzerine, yurt dışındaki eski eşyaların satıldığı pek çok mekâna bakıp oralardan eşya satın alması; oluşturacağı müze için yurt dışındaki müzeleri gezip fikir alması sırasında gittiği yerler hakkında bilgi edindiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 465)

3.2.2.3. Satışlar ile İlgili Elemanlar

3.2.2.3.1. Diğer Satış Elemanları

3.2.2.3.1.1. Antikacılık

Kara Kitap'ta İskender, televizyoncu misafirleri, Galip ile birlikte pavyondan çıkınca, mankencilik atölyesine gitmek için Tepebaşı'na doğru yürümeye başlarlar. Bu arada onlara katılan iki meslek sahibi daha vardır, bunlardan birisi de antikacılık yapan karakterdir. Galip kendisini istemeden antikacı kadının hikâyesinde bulur.

Bu mesleğin vitrinleri üzerinden bir çıkarım sağlanır. Galip için, artık bir sırrın olmadığını, şehrin şifresini çözdüğünü, her şeyi artık bildiğini, her şeyin tanıdık geldiğini anlatmak için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305)

3.2.2.3.1.2. Mankenler ve Diğer Modeller

3.2.2.3.1.2.1. Manken

Sessiz Ev'de benzincide Metin'in gördüğü reklam afişinde bulunan kadını Ceylan'a benzetirken kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 198)

Kara Kitap'ın "Uzun Süren Bir Satranç Oyunu" adlı bölümünde belirtilene göre, "o dönem"ın yöneticisinin yurt dışındaki çocuğuna yazdığı mektup, adının gizli tutulmasını istediği bir okuru tarafından Celâl'e gönderilir. Celâl de, bu mektubu gazetede yayımlar. Bu mektupta, yöneticiyi korumak için orada bulunan nöbetçiler, hareketsiz duruşları nedeniyle bu mesleğe benzetilir.

Celâlin, olayları aslından farklı anlattığına dair bilgi edinecek olan Galip'in ihtiyar köşe yazarından ihtilal ve Celâl'in bununla ilgili duruşu, duramayışını öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 298) Yazarın aktaracakları bitmemiştir. Detaylarıyla Celâl'in yapmadıklarını, ama sonradan abartarak yaptıklarını da anlatır. İşte bu amaçla "mankenler evi" adıyla bir hikâye icat eder. Bu hikâye ve yeni edindiğini iddia ettiği çevre sayesinde gelecekte çok yüksek bir yerde olacağının hayalini kuran bir Celâl vardır.

Galip'in Celâl'in üzeri gazete örtülü gördüğü anın betimlenmesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 395)

Yeni Hayat'ın sonuna doğru Osman'ın son arayışı olan Melek Şeker Çiklet adlı şirket ve onun kurucusu Süreyya Bey'i ararken, on dört yıl önce yeni bir hayatı ya da Mehmet'i ararken geçtiği, gezdiği yerler arasındaki değişim ve farkların betimlenmesi, sorgulanması sırasında reklam unsuru olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

Betimleme aynı amaçla ürün satan kadına benzetme ilgisiyle birlikte diğer sayfada da devam eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 205)

Kar'da eğitim enstitüsü müdürünün öldürölüşü sırasında polis tarafından yerleştiren dinleme aletinin kayıt ettiği kasetin kâtip yazar Orhan'a eğitim enstitüsü müdürünün

eşi ve kızı tarafından verilirken, kızının mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Eğitim enstitüsü m¼d¼r¼n¼n katiliyle konuşması sırasında, katilin İstanbul gazetelerinin ağırlık verdiği haberlerin ¼lkenin g¼ndemiyle ilgisiz olduğunu vurgulamak için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 43)

Kadife'nin geçmişiyle ilgili dedikodularda geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Masumiyet M¼zesi'nin başında Sibel adlı karakterin Kemal'in arkadaşı Zaim'i sorumsuz bulduğunu anlatırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Bu meslek romanda en çok Meltem gazozu reklamında oynayan Alman İnge'nin mesleği olarak kullanılmıştır. Kadınların bu mesleği icra eden İnge ve onun gibileri ¼rnek alıp, kendilerini değiştirme çabaları, komplekslerinin ortaya çıkmasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78) Sibel'de de bu kompleks azarlama, kınama şeklinde g¼r¼l¼r. İşte bu noktada bu meslek, komplekslerin dışavurumunu daha da belirginleştirir. Ç¼nk¼ Kemal, Doğu'nun Batı'ya yaklaşımını bu meslekle birleştirerek yorumlar ve Sibel'e cevap verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79) Yukarıdaki alıntıda Sibel karakterinin bu mesleğe bakış açısı ile F¼sun'un g¼zellik yarışmasından arkadaşının sevgilisinin bakışı aynıdır. Sorulursa birisi tutucu, diğerisi değil. Ancak sonuç toplumun bu mesleğe pek iyimser bakmaması olarak g¼r¼l¼r. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Nişanda Sibel, yakın arkadaşını Kemal'in yakın arkadaşı Mehmet ile eşleştirmeye çalışır. Ancak Zaim de ondan hoşlanınca, Kemal Sibel'in arkadaşının neden Zaim ile birlikte olmasını istemediğini açıklarken bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129-130)

Kemal ile nişanlarının bozulmasının bir tezgâhtar kız olan F¼sun y¼z¼nden olmasının mantığını bulmaya çalışan Sibel'in, bu sorunu açıklamaya çalışırken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

Güzellik yarışmalarının eski zamanlarda yapılanlar ile 1970’lerde yapılanlarının arasındaki farkın anlatımı sırasında bu meslekler, bu yarışmalara katılımın sebebini de açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

Füsun için önemli bir artist olan Grace Kelly’nin oyunculuğa bu meslekle başladığı bilgisini verilirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 398)

3.2.2.3.2. Perakende Ticaret ile İlgili Küçük İşyeri Sahipleri

3.2.2.3.2.1. Butik sahibi

Masumiyet Müzesi’nin başında popüler bir meslek olarak kullanılmıştır.

Bu meslek ve bu mesleğin icra edildiği mekân sayesinde Kemal Füsun’u görür ve böylece kurgu gelişmeye başlar. Mekânın adı ‘Şanzelize Butik’dir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Romanda kurgunun gelişimi de Kemal’in aralıklarla bu butiğe gelmesiyle gerçekleşecektir.

Füsun’a âşık olanlardan birinin, onu hiçbir karşılık beklemeden düzenli aralıklarla aldığı mekân burasıdır. Bu meslek sahibi de olaya ses çıkarmaz, hatta destekler, çünkü bu iş adamı butikten pek çok ürün satın alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61) Fabrikatör tek değildir; meslek sahibi, çalışanı sayesinde çok ürün sattığı için ses çıkarmaz gelen gidene, çünkü Füsun’un güzelliği aynı zamanda butiğin de doğal reklamı olur. Nişan gecesi Kemal’in arkadaşı Zaim ile sohbeti sırasında bu daha da açık işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 128)

Bu meslek aracılığıyla, aslında sosyete denilen üst tabaka insanların genel özellikleri, yapısı ve yapmacıklığı açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Ayrıca yine bu meslek, sosyete denilen ‘yüksek’ kesimin kendisini olduğu gibi kabul etmeyip, Batılılar karşısında hissettikleri kompleksi Batılı hâle gelebilmek için sarf ettikleri çabının göstergesi olarak gösterilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

3.2.2.3.2.2. İşletmeci

Masumiyet Müzesi'nde Kemal, Füsün ve Feridun'un birlikte gidecekleri sinema ve filmlerin nerede oynandığını öğrendikleri mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

3.2.2.3.2.3. Lokanta sahibesi

Yeni Hayat'ta Osman'ın arayışı sırasında geçirdiği ilk kazadan sonra gittiği otelde dinlenirken eline geçen Hürriyet gazetesinin ekinde reklamı yapılan mekân ile ilgili kullanılan meslektir.

3.2.2.3.2.4. Lokantacı

Bu meslek sosyalleşme alanı, sorunların çözümlendiği mekân, dış mekân betimlemesi gibi pek çok yöntemle tüm kurgusal metinlerde kullanılmıştır. Aşağıda belirtilecek bu meslek farklı amaçlarla kullanıma örnek olacaktır.

Cevdet Bey ve Oğulları'nda lüksün ve gösterişin anlatımında araç olarak kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de zengin eğlencesi, Ceylan'ın eğlenmek isteğini belirtmesi ile başlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 113) Tatminsiz olan bu gençler araba yarışı yapmaya karar verirler. Bu yarış esnasında da yolda, sırasıyla önünden geçildikçe sayılan mesleklerden biridir. Bu meslekler sayılır ki hızlı oldukları belli olsun.

Sosyalleşme alanı ve çevre betimlemesi amacıyla da kullanılmıştır.

Kara Kitap'ta Galip'in, özellikle Rüya'nın kaçışından sonra sürekli gittiği, yemek yediği yerdir. Her ne kadar mekân ön plânda olsa da, yemek yapımından kâr elde edilmesi sonucu bir meslektir de. Ayrıca rekabete yenik düşmemek için Galip ve Celâl'in dede ve babaanneleri şekerçi dükkânını önce pastane sonra da lokantaya çevirir. Lokantalar bazen de cadde ya da ilçenin panoramasını, zamanını anlatmak için de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 242) Soğuk, karlı bir akşamın ıssızlığını anlatmak için yapılan betimlemede kullanılmıştır. Başka bir örnek de

Paşa'nın tebdil-i kıyafet giyinip İstanbul'da gezerkenki izlenimlerinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 280)

Yeni Hayat'ta sosyalleşme alanı, buluşma noktası, yeme ihtiyacının giderilmesi ve çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

3.2.2.3.2.5. Modaevi sahibi

Masumiyet Müzesi'nde Nesibe hala ile Vecihe Hanım'ın sohbetleri sırasında, Nesibe halanın terzilikle ilgili ısrarcı olmamasını anlatırken, şimdiki genç kızların daha akıllı olduğunu vurgularken bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 432)

3.2.2.3.2.6. Pansiyoncu (Pansiyon işletmecisi)

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in abisi Nusret, bu madamın pansiyonunda kalır.

3.2.2.3.2.7. Şenay'ın dükkânı (butiği)

Masumiyet Müzesi'nde bu dükkân, Füsün'un çalıştığı, Kemal ile karşılaştıkları yerdir. Kurgu açısından kilit bir rol üstlenmiştir. Alınan çanta ve onun iadesi sırasında geçen olaylar, Kemal ile Füsün'un ilişkisinin oturması açısından da kritik bir meslektir. Sosyetenin alışveriş yaptığı yerdir. Bunun dışında iletişim ve haberleşme aracı olarak da kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74) Füsün'u görüp onun güzelliğinden etkilenmeleri dolayısıyla bu dükkâna giren, eşlerine pahalı eşyalar alıp aslında Füsün'a bakan kişiler de bu dükkânda görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Romanda zamanın akışının anlatımı bu mesleğin, mekânın açılması kapanması üzerinden açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 413)

3.2.2.3.3. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları

3.2.2.3.3.1. Çiçekçi dükkânı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda cenazelerde çelenk yaptırma ve çiçek alma esnasında görülen ve alışkanlık olgusunun anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

3.2.2.3.3.2. Elbiseci

Kara Kitap'ta Galip ve Rüya'nın çocukken çok severek oynadıkları bir oyunu keşfettikleri anın geçtiği meslektir ve onun dükkânında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330)

Eskiden bir av köşkü olan şehzadenin evinin, yıllar sonra belirtilen meslekler ile dolan taşan bir tepede yer alması bakımından kullanılır. Elbiseci de bu mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

3.2.2.3.3.3. Hazır elbiseci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.2.2.3.3.4. Kırtasiyeci

Sessiz Ev'de bulunur, ancak akışı ciddi anlamda etkileyecek fonksiyonu yoktur. Betimleme amacıyla kullanılır.

3.2.2.3.3.5. Kitapçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda kitap satılan yer ve meslek olarak kullanılmıştır. Muhittin'in şiir kitabı bu meslek aracılığıyla okuyucuyla buluşur. Betimleme amacıyla da kullanılmıştır.

Kara Kitap'ın "Ama, Bunları Yazan Ben" bölümünde Galip ve Rüya'nın yetmiş üç yaşlarına geldiklerindeki bir günü hayal ettiklerinde yaşadıkları gün içinde geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 413)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsün'a matematik dersi anlatmak için kendisine kaynak kitap aldığı kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

3.2.2.3.3.6. Kuşyemi satan yaşlı kadın

Kara Kitap'ta bu mesleği yapan yaşlı kadın sayesinde Galip, işaretlerin varlığına inanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 196)

3.2.2.3.3.7. Pastane

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre betimlemesi ve sosyalleşme alanı olarak kullanılmıştır.

Kara Kitap'ın başında Celâl'in Galip'e anlattığına göre, babaanne ve dedesi şekerçi dükkânını, şekerçi Hacı Bekir'in dükkânı ve lokumlarıyla rekabet edemediği için önce pastaneye sonra da lokantaya çevirirler. O dönemdeki ekonomik durum ve rekabet hakkında fikir sahibi olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15)

Galip, kendisini Celâl sanan kişiyle telefonda anlaşıp buluşacağı Alâaddin'in dükkânının çevresini tasvir ederken, pastaneci Rum madamı da anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 369)

Celâl ve Rüya'nın vurulması sonrası polisiye roman yazarlığını da bahane ederek ipucu aramaya çalışırken ışıklar arasında yine madamın pastanesi arka fonda yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 396)

3.2.2.3.3.8. Pulcu

Gizli Yüz'de bu meslek işine gösterdiği dikkatli ve özenli tavrının benzetme ilgisiyle kullanılmasıyla görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

3.2.2.3.3.9. Sütyenci

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un boza satmak için gittiği yeni mahalleleri birbirinin aynısı gibi olmaları bakımından açıklaması sırasında betimleme amacıyla kullanılan mesleklerden biri olarak gözlemlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415)

3.2.2.3.3.10. Şekerci dükkânı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında çeşitli yerlerde bulunur. Bunlardan birinde girdiği şekerci dükkânı ona annesini hatırlatacak kadar benzeyen şekerci kadının anlatımıyla karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 146)

Osman bilgi almak için Ratibe teyzenin evine gittiğinde gördüğü şekerlikteki karamelalar, onu geçmişte şekerci dükkânlarında özellikle satılan Yeni Hayat karamelalarına, geçmişe ve yeniden "yeni hayat"a götürür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Osman, Yeni Hayat karamelalarının yaratıcısı ziyaret ettiğinde de, bu şekerlerin yaratıcısı Süreyya Bey'in anlattıklarında klasikleşmiş unsurları sayarken bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 209)

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek Kemal karakterinin Füsün ile yaşadığı aşkı betimlerken benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 57)

Hatıraların Masumiyeti'nde, *Masumiyet Müzesi*'nde Kemal'in duygularını Orhan Pamuk'a anlatması ve bu anlattıklarının bu eserde Ayla'nın ağzından aktarımı sırasında görülür. Kemal, Füsün ile geçirdiği güzel zaman dilimleri için bu mesleği benzetme ilgisiyle kullanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20) Ayla, Kemal'in bu yorumuna Füsün'un duygu dünyasını bildiğinden dolayı kızar.

3.2.2.3.3.11. Tatlıcı

Kırmızı Saçlı Kadın'da kuyuculuk işinin sonunda suyun bulunmasıyla patron Hayri Bey'in Mahmut Usta'ya vaat ettiği ödüllerden biri olan baklavayı yapan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

3.2.2.3.3.12. Mankenler ve Diğer Modeller

3.2.2.3.3.12.1. Modellik

Masumiyet Müzesi'nde Sibel karakterinin bu mesleğe bakış açısı ile Füsun'un güzellik yarışmasından arkadaşının sevgilisinin bakışı aynıdır. Sorulursa birisi tutucu, diğeri değil. Ancak sonuç toplumun bu mesleğe pek iyimser bakmaması olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Füsun'un kendisine gelen iş tekliflerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285)

3.2.2.3.4. Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları

3.2.2.3.4.1. Tezgâhtar

Kara Kitap'ta kurtarıcıyı bekleyenler arasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Alâaddin'in dükkânında Alâaddin'in karısının da yaptığı meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 367)

Masumiyet Müzesi'nde Füsun'un Kemal ile tanıştığındaki mesleğidir. Butikte bu mesleği yapar. Füsun, Kemal'in çevresi, özellikle de ve doğal olarak Sibel tarafından bu meslek sebebiyle aşağılanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181) Nişan bozulduktan sonra, nişan bozma sebebinde Sibel'in yapacağı açıklamada yine aynı amaçla kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204) Burada aslında bu meslek statü bakımından çatışmaya sebep olmaktadır. Sibel, Kemal'e bu statüye dayalı, sınıf çatışmasını temellendirme amaçlı açıklamalar yapmaya devam eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206-207)

Füsun'un kendisine gelen iş tekliflerine karşı takındığı tutum ve davranışlarının temel sebebinin bu meslek olduğunu düşünür Kemal. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285)

Hatıraların Masumiyeti'nde, *Masumiyet Müzesi*'nde Kemal'in aktaramadığı Füsün'un duygu dünyasının aktarımı Ayla karakteri üzerinden yapılırken romandaki bazı olay ve durumlar hatırlatılır. Bu hatırlatma Ayla'nın anıları, düşünceleri ve romanı okuması bu meslek üzerinden açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16) Bu aktarımın bir başka örneği ise Kemal'in Füsün ile yaşadıklarını Sibel'e aktarırken görülür. Sibel'in bu mesleği yaşadığı kıskançlık duygusu üzerinden aşağılayarak kullanımı Ayla'nın romanı okumasıyla Kemal'in ağzından - Orhan Pamuk'un sesi belgeselde- ifade edilir. Tabii ki burada yazar aslında Kemal'in yaşadığı aşktaki sınıf farklılığını ve bu aşktan dolayı çevresinden soyutlandığı mesajını örtülü biçimde verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

3.2.2.3.5. Kapı k Kapı Dolaşarak Satış Yapan Satış Elemanları

3.2.2.3.5.1. Sütçü

Sessiz Ev'de sütçülük, iyi para kazanılan bir meslektir. Ama pahalı olması ve sanayileşen ürünler bakımından bu meslek üzerinde durulabilir. Kimyasallaşan süt vurgulaması önemlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

3.2.2.4. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar

3.2.2.4.1. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar

3.2.2.4.1.1. Gardiyanlar

3.2.2.4.1.1.1. Gardiyan

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'u dans partilerine çağıran kadın oyuncunun en tanınan rolü bu meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285)

Kırmızı Saçlı Kadın'da annesi Gülcihan Hanım oğlunu görmek için hapisaneyeye gittiğinde onun üstünü arayan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 192)

3.2.2.4.1.2. Güvenlik Görevlileri

3.2.2.4.1.2.1. Bekçi

Masumiyet Müzesi'nde bu meslek, müzelerin aslında neden kurulduğunun Kemal tarafından anlaşılmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 483-484)

Yazar Orhan Pamuk'un anlatımına göre Kemal karakterinin ölüm sebebi, en sevdiği müzenin değer kaybedip bakımsızlaşması ve bu mesleği icra edenlerinin içinde şevkin azalmış olmasıdır. Bu geziyi yaparak da başkalarının cümleleriyle Kemal'in romanını yazmama kararı almıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 492-493)

3.2.3. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler

3.2.3.1. Temizlikçiler ve Yardımcılar

3.2.3.1.1. Ev, Otel ve Bürolarda Çalışan Temizlikçiler ve Yardımcılar

3.2.3.1.1.1. Büro, Otel ve Diğer İşyerlerinde Çalışan Temizlikçiler ve Yardımcılar

3.2.3.1.1.1.1. Ortalıkçı

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının otelde kaldığı odasının temizliğini yapmaya gelen hizmet sektörü çalışanının mesleğidir. Bu meslek Fotoğrafçının odasını temizlemek ister, ancak Fotoğrafçı buna gerek duymadığı, rahatsız edilmek istemediği için odasının toparlanmasına ve temizlenmesine izin vermez. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Bir başka oda temizliği denemesinde bu meslek Fotoğrafçının odayı yine temizlemesine izin vermemesi ama en azından içi kesilmiş gazete tomarlarıyla dolu olan çöpü teslim alabilmesi sonucu kızgın bir hâl ile çöpü otelin girişine bırakır. Bu mesleğin bu davranışı Kadına geçmişi hatırlatır çünkü Kadın otelin girişinde bu tomarları görür. Böylece bu meslek sayesinde, geçmiş ile şimdi arasında gidip gelen Kadın, videokasetin kimde olduğunu anlar ve oradan uzaklaşır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77-78-79)

3.2.3.1.1.2. amaşırcılar ve tcler

3.2.3.1.1.2.1. amaşırcı

Kar'da Ka'nın Turgut Bey'in gününü nasıl geçirdiğini sorduğunda, onun otelin yönetimi sırasında emirler verdiği, kontrol ettiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

3.2.3.1.1.3. Evlerde alışan Temizlikçiler ve Ev İşleri Yardımcıları

3.2.3.1.1.3.1. Gündelikçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıradan bir gününün rutin koşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239) Hizmet amaçlı çalışırken de görülür.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta eşine dışarıda bir iş alanında çalışmasına izin vermeyen Mevlut'a eşi Rayiha'nın verdiği cevapta yapmakta olduğu işleri sıralarken belirttiği mesleklerden biridir. Böylece aslında ev hanımlarının ne kadar yönlü çalıştıklarının da vurgusu yapılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Ferhat ve Samiha'nın komşuları Zeliha, bu mesleği yapmaktadır. Evde sıkılan Samiha da çalışmak istediğini belirtince, bir süre Ferhat'ın onaylamasıyla bu mesleği yapmaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 230) Ferhat kesinlikle kendisini kötü hisseder.

Bir süre sonra bu mesleği yaparken yaşadığı sıkıntılardan dolayı Ferhat'ı suçlamaya başlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239) Babası onu ziyarete gittiğinde içinde hissettiği mutsuzluğun kaynağının bu meslekten geldiğini ona belli etmez. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267)

3.2.3.1.1.3.2. Hizmetçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda statü gereği lazım bir meslektir. Roman boyunca tüm evlerde en az bir tane mevcuttur. Zengin olunacağından ve Avrupai bir tarzda yaşamak için gereklidir. Örneğin, evlenmeden önce çok uzaktan bir akraba olan

Zeliha Hanım ev işlerini çekip çevirmektedir Cevdet Bey'in. Ancak evlilik sonrası değişikliği bu meslek üzerinden statüye dayalı olarak açıklayacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12) Çağdaş bir aile için samimi ilişkili bir iş olamaz.

Bunun dışında hizmet sektöründeki bu meslek sahipleri bilgi almak için de değerlendirilir romanda. Mesela Cevdet Bey'in ailesi hakkındaki tüm bilgiler Zeliha Hanım tarafından sağlanmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

“Son Söz” bölümünde evin içinde yıllar içinde neler yaşandığını, en çok da Nigan Hanım'a neler olduğunun anlaşılmasını anlatımlarıyla sağlayan mesleklerden biridir.

Sessiz Ev'de Recep'in annesi de o evde hizmetçidir. Selahattin Bey, Fatma Hanım ile Recep'in annesini karşılaştırarak mesleki bir algılayış ile sıcak duyguları hizmetçiliğe bağlar. Bu bağlamda romanda kadınları sosyal tabakaları bakımından değerlendirerek ikiye ayırır Selahattin Bey. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Kara Kitap'ta hizmet görevini gerçekleştiren yardımcılar şeklinde mevcuttur. Hizmetçi Esmâ Hanım, eski apartmandan (Şehrikalp) beri ailenin yardımcısıdır. Onun dışında da hizmet görevini gerçekleştiren yardımcılar mevcuttur. Tabii yine hizmetçilerin bilgi aktarıcılık özelliği burada görülmektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Galip'in Rüya'yı ararken, onun arkadaşlarını telefonla arayarak konuştuğu kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68-69)

Yeni Hayat'ta da bir çeşit statü belirtisidir. Canan'ın ailesinin maddi bakımdan sıkıntı çekmeyen bir aile olduğunun göstergesi olarak kullanılmıştır. Kaldı ki kitabın ilerleyen sayfalarında Canan'ı bulabilmek için Canan'ın akrabalarını da telefonla arayan Osman'ın karşısına hep öncelikle hizmetçi çıkacaktır.

Benim Adım Kırmızı'da hizmetkâr adıyla da görülür. Hizmet amaçlı kullanılan mesleklerdendir.

Kar'da hizmet sektöründeki göreviyle, özellikle de oteldeki görevleriyle romanda yer alır. Örneğin Ka'nın hayatı tanıtılırken sadık bir hizmetçileri de vardır. Orta sınıf bir

aile olduklarını vurgular. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23) Ka'nın aldığı dini eğitim, bu mesleğin de sosyalleşme anı olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

Kars kadınının genel özelliklerinin, uğraşlarının anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Masumiyet Müzesi'nde hizmet amaçlı kullanılan meslektir. Üst tabakaya mensup insanların evinde olmazsa olmaz kuralı gibidir.

Bu meslek aracılığı ile üst tabaka insanların Avrupa'dan getirdikleri elektrikli ev aletlerinin anlatımı sırasında kullanılmıştır. Bir bakıma da paranın getirdiği görgüsüzlük anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121)

Romanda yer alan Fatma Hanım adlı karakterin, Kemal'in evinde bu işi yaptığını anlatmak için dolaylı bir yolla bu meslek kullanılmıştır. Romanda Fatma Hanım'a hiç bu mesleğin icracısı tanımlaması yapılmamıştır aileden biri gibi görüldüğü için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Sinema dünyasında, filmlerde rol olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 250)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un satıcılığa, insanların hallerine, seslere, sokağa alışmasını, onları anlamaya başlamasını algıladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

Karargâhtan çıkıp hizmet işlerinde çalıştırılan erlerin yaptıkları mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 160)

Eşine dışarıda bir iş alanında çalışmasına izin vermeyen Mevlut'a eşi Rayiha'nın verdiği cevapta yapmakta olduğu işleri sıralarken belirttiği mesleklerden biridir. Böylece aslında ev hanımlarının ne kadar yönlü çalıştıklarının da vurgusu yapılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Samiha karakteri de Ferhat'ın karşı çıkmalarına rağmen, onu zamanla ikna ederek bu mesleği yapar. Bu mesleği yapması Ferhat'ta hem utanma duygusu hem de kendini

yetersiz hissetme duygusu uyandırır. Karısının çalışmasından ziyade bu mesleği yapması onda bu duyguları uyandırır. Samiha'nın babası da bu duyguları paylaşır.

Süleyman geçmişi yani Samiha'yı unutup geride bıraktığını ve artık yüreğinde başka birisinin olduğunu ifade ederken bu mesleği küçümseyici bir biçimde kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

Zenginliğin bir gereği, göstergesi olarak üst tabakanın evlerinde bulunan kişisel hizmet amaçlı mesleklerden biridir. Ferhat elektrik idaresinde çalışırken zengin olanların fatura yatırmamasını anlayışla karşılamaz ve onların hemen elektriğini keser. Bu tip evlerde çalışanların sıralandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 323) Bu meslekle sınıf farklılığı, alt sınıfa üst sınıfın bakış açısı bu meslek üzerinden verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 237)

Vediha'nın evlilik sonrası yaşamı, yaşadıklarını, şarkıcı gelinin yaptıkları hatta yapmaması gerekenleri, neyin doğru neyin yanlış olduğunu sorgularken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 376)

3.2.3.1.1.4. Temizlikçi

Kar'da Ka'nın Turgut Bey'in gününü nasıl geçirdiğini sorduğunda, onun otelin yönetimi sırasında emirler verdiği, kontrol ettiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Romanda tiyatrocunun tarafından yapılan darbe sırasında bir taksinin içindekilerden birinin patlattığı bomba sonucu ölenlerden birinin mesleği olarak kullanılmıştır. Bu da bu mesleği icra eden kişinin teröristlerle bir ilgisi olmadığını açıklamak için ölen kişinin annesi ve abisinin itiraz dilekçelerini ilgili makama sunmalarına rağmen, dilekçelerin işleme konulmamasının anlatımı sırasında belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.2.3.2. Cadde / Sokak ve İlgili Satış ve Hizmet Çalışanları

3.2.3.2.1. Sokak Satıcıları

3.2.3.2.1.1. Çiçekçi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır.

Kara Kitap'ın başında Galip'in eski oturdukları apartmanı gördüğünde sokağı ve akşamın sessizliğini betimlemek için kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32) Yine kitabın ilerleyen sayfalarında bu meslek, sokağı anlatabilmek için araç olarak kullanılmıştır.

Galip'in eski oturdukları apartmanı gördüğünde, akşam saatlerinin ve sokağın silüetinin çıkarılması amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. Geniş bilgi için bakınız: sayfa 32)

Eskiden bir av köşkü olan şehzadenin evinin, yıllar sonra belirtilen meslekler ile dolan taşan bir tepede yer alması bakımından kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 381)

Masumiyet Müzesi'nde Füsun'u her yerde arayan Kemal'in dış mekân betimlemelerinde kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.2.3.2.1.2. Çiçek satan çingeneler

Cevdet Bey ve Oğulları'nın "Son Söz" bölümünde yazarın çevrenin panoramasını çıkartmak için kullandığı mesleklerden biridir.

Yeni Hayat'ta Osman'ın kurgunun dışına çıkabilme ihtimali ile ilgili kendini sorgulaması sırasında karşısına çıkan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17)

3.2.4. Nitelikli Tarım, Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları

3.2.4.1. Kendi Geçimine Yönelik Çiftçiler, Balıkçılar, Avcılar ve Toplayıcılar

3.2.4.1.1. Kooperatifçilik

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında karşılaştığı Mehmetlerden biriyle sohbetleri sırasında geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

3.2.4.1.2. Çiftlik ve Süt Hayvanları Yetiştiricileri

3.2.4.1.2.1. Peynircilik

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askerliği sırasında, jandarmanın militan yakalamak için baskın yaptığı köylerin ya da işletmelerin geçim kaynakları ile nitelenmesi sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.2.4.1.2. Kendi Geçimine Yönelik Bitkisel Ürün Yetiştiricileri

3.2.4.1.2.1. Tarla Ürünleri ve Sebze Yetiştiricileri

3.2.4.1.2.1.1. Çiçek yetiştiriciliği

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

3.2.4.1.2.1.2. Çilek yetiştiriciliği

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

3.2.4.2. Pazara Yönelik Nitelikli Ormanlık, Su Ürünleri ve Avcılık Çalışanları

3.2.4.2.1. Hayvan Yetiştiricileri

3.2.4.2.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hayvan Yetiştiricileri

3.2.4.2.1.1.1. Hayvancılık

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un askerliği sırasında, jandarmanın militan yakalamak için baskın yaptığı köylerin ya da işletmelerin geçim kaynakları ile nitelenmesi sırasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 159)

3.2.5. Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.1. Bilim ve Mühendislik Alanlarındaki Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.1.1. Mimarlar, Planlamacılar, Harita Mühendisleri ve Tasarımcılar

3.2.5.1.1.1. Mimarlık

Cevdet Bey ve Oğulları'nda mesleki değerlendirme olarak tespit amaçlı kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 562)

Yeni Hayat'ta Canan ve Mehmet bu meslekle ilgili fakültede öğrenci olarak okuyucunun karşısına çıkar. Kitabı yolculuk ve arayış bakımından karakterlerinin tanışmasının sağlanması için bu mesleğin eğitim alanı bir araç olarak kitabın bütününde kullanılmıştır.

Kitabın bir yerinde ise tanımlama ya da nitelik kazandırma amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Tarlabası'nın değerli ve tarihi bir yer olduğunu ifade eden mesleklerden biridir. Bu meslekle burasının önem ve değeri ortaya çıkar, kâr ilişkisi açısından da diğer meslekler zamanla bu doğruyu kabul eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa s. 420)

Mevlut'un yıllar içinde değişime uğrayan Kültepe ile gözlemleri sırasında görülen mesleklerden biridir. Mevlut eski zamanlar ile yıllar sonrası arasındaki farkı ve değişimi de böylece vurgulamış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429)

3.2.5.2. Eğitim ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.2.1. Eğitim ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.2.1.1. Hoca / Öğretmen

Cevdet Bey ve Oğulları'nda olayların geçtiği dönemlerde, II. Abdülhamit baştadır, Fransız kültürü ve Batılılaşma önemli bir olgu ve ayrıca sosyolojik bir vakadır. Çünkü Fransızca bilmek, Fransızca konuşmak, bu dilde bir şeyler okumak oldukça önemsenen bir durumdur. Giysiler, mecmualar, Pera denilen Beyoğlu, edebiyat ürünleri ve çeşitli alanlardaki fikir akımları hep Fransa etkisinde gelişmektedir. Cevdet Bey'in ise bir Türk ve Müslüman olarak ilk deneyimlenen mesleklerden olan tüccarlığa adım atmış olması, Rum, Ermeni, Yahudi esnaflarca iyi bilinen bir dili bilmesi önemlidir. Onlar gibi Fransızca bilmesiyle sanki durumları eşitlenecektir. Hatta Fransızca yayınlanan bir ekonomi dergisini o da alır ve okur. İşte bu okumanın gerçekleşebilmesi, Fransızca'yı anlayabilmesi için özel bir öğretmen tutar, tabii ki Fransız'dır.

Sessiz Ev'de bu meslek üç farklı amaçla kullanılmıştır:

İlki, gerçek anlamda kullanılmış. Hasan'ın lise 2'de beklemede olması ve kaldığı derslerden öğretmenleri sorumlu tutması durumunun benzerini Cüneyt karakteri de yaşar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 156)

İkincisi, korkma psikolojisini anlatımı için benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Üçüncüsü ise bilinçlendirme ve idealist olma durumu, zihniyet farklılığını aktarmakta kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Kitabın başka bir yerinde ise, idealist ve görevini seven öğretmenden bahsedilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

Haraç toplayan Hasan ve arkadaşları, zorla sattıkları biletleri almak istemeyen manava yine öğretmenlerin idealist yanlarından yola çıkarak aşığılamada bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Yokluk zamanlarında doktorluk görevi üstlenmek durumunda kalan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Kara Kitap'ta ders veren öğretmen olarak sıkça kullanılmıştır. Bu yanıyla bazen dersine katılan bir tarih hocası (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51) hatta beklenmedik anlarda sınav yapışı da tasvir edilir, bazen sessiz halleriyle ceza uygulayan (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 108) duruşuyla tasvir edilir. Yine Galip'in artist kataloğunu dikkatle incelerken daldığı anda betimleme ilgisiyle öğretmenlerin bir başka özelliğinden yararlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 130) Galip'in arkadaşıyla birlikte beden eğitimi dersine giremeyeceklerini beyan eden mazeret evrakını jimnastik hocalarına sununca anlattığı anısında da öğretmen ders sırasında karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 184) Öğretmenlerin okul yıllıklarında fotoğraflarının bulunması bakımından da yine romanda bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253) Ders işleyen öğretmenin ciddiyeti, disiplinli hali biraz da korkuya yönelen sıkı eğitim anlayışı şehzadenin Fransızca hocasında ve piyano hocasında canlandırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 377-378-379)

Galip'in, Saim'in arşivinde Saim ile birlikte yaptıkları araştırmada ulaştıkları her ipucundaki duygu betimlemesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Celâl'in "kendisi olmak" üzerine düşündüğü anda, ona dayatılan fikir vb. her şeyi ona dayatan meslek grupları içinde öğretmen de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 165)

Celâl ile konuştuğunu sanan, aslında Galip ile konuşan adını vermeyen okuyucu, Galip'e (Celâl'e) ısrarla adresini vermesinin gerekliliğini, adresini verirse umutlu şeylerin olacağını aktardığı bölümde öğretmenlik de bu umuttan nasibini alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 324-325)

Yaşanan polisiye olaylardan sonra, savcı vb. görevlilerin hemen olanları anladığını düşünüp, cinayeti yorumlamalarını eleştirmek için benzetme ilgisiyle bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409)

Yeni Hayat'ta bu meslek ilk olarak karşımıza mesleğe ait genel görünüm özelliği bakımından çıkarılır. Canan ve Osman arayış yolculuklarını yaptıkları otobüs aralarından birinde kendilerine bir şeyler alırlar. Öğretmenlik mesleği burada benzetme ilgisiyle işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 61) Yine bu mesleğin başka bir fiziki özelliği romanın akışında karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

Kitabın ilerleyen bölümlerinde Osman ve Canan, “Bay ve Bayan Kara” olarak bayiler toplantısına katılmak üzere ilerlerken, bir lisede gerçekleşen buluş sergisini de izlerler. Bu sergideki buluşlarla kafası karışanların ifade edildiği ve bu sergiyi gezen mesleklerden biri olarak işlenmiştir. Hatta buluşlardan birinin anlatımında bu meslek nitelenerek anlatılan mesleklerden birisidir. Ayrıca sergi sırasında buluşlarını anlatan öğrencilerin de yanlarında yine onların yol göstericisi olarak öğretmenleri bulunmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71-72)

Sergi sonrası akşam eğlencesinde de, bu meslek yine orada bulunur. Hem izleyici olarak oradadırlar hem de tasvir için. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Kaymakam ve onun adamlarına karşı kurulan “Çağdaş Uygarlığa Yükselme Örgütü”nün yarı gizli iki üyesi öğretmendir. Onlar, kaymakamlığa karşı bildiri yazarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

Yeni bir hayatı anlatan kitabın yazarının ve kitabın gençlik için “yoldan çıkarıcı”, çeşitli sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilme ihtimali yaratabileceği açılarından şikâyetçi olan mesleklerden birisidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112-113)

Dr. Narin'in Mehmet'i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemlediği her şeyi not alır. İşte bu gözlemlerinde arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

Osman'ın Süreyya Bey ile roman ve film üzerine sohbetleri sırasında Osman'ın başka şeyler düşünmesi, başka dünyalara dalmış olması bu mesleğin icrası ile ilişkilendirilerek açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Kar'da iki ayrı fonksiyonda kullanılmıştır. Birincisi eğitimci, okul öğretmeni göreviyle işlenmiş olmasıdır. Kitabın hemen başında Ka adlı karakterin ismi yerine bu lakabını kullanması ve kendisini şair olarak ısrarla nitelenmesi, buna kendisiyle birlikte herkesin de inanmasının anlatımını güçlendirmek için bu meslek kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

Ka'nın Kars'taki intiharları Cumhuriyet gazetesine yazacağı bilgisi üzerine intihar eden kızların ailesiyle görüşür. Bu intiharlardan birisinin de sebebi bu mesleği icra eden bir kişinin iftirası olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20-21)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı gün şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşturan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Oyun sona erdikten sonra bir başka öğretmen, başarılı bulduğu oyun için beğenisini belli eden kişi olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Sunay Zaim'in Ka'ya en kötü zamanlarının anlatımı sırasında, modern sanattan anlayabilecek ya da onunla ilgileneneğini düşündüğü mesleklerden birisi olarak kullanılmıştır öğretmenlik. Bu sıralanan meslekler kültür sahibi, sanatsever özelliklere sahip olarak nitelenir ve bu mesleklerin varlığı oyuncuda üzüntü ve çaresizlik duygusunun azalmasını ya da yok olmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 174)

İki kardeşten Kadife'de bir rekabet duygusu vardır. Ablasını bir şekilde kıskanır güzelliği, düzenli oluşu vb. Hatta Lacivert ile olan ilişkisi de belki bir rekabet sonucu oluşur, bu tam bilinmeyecektir ancak, bu kıskançlığını öğretmenin vesile olduğu bir anısıyla açıklar Kadife. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204-205)

Ka İpek'in gitme demesine, kendisi de aslında gitmeyeceğini düşünmesine rağmen nedenini bilmediği şekilde Lacivert'in yanına gideceğini söyler. Ka, yapmak istemediği ya da yapamayacağı şeylerde bazen yapması gerekenin tam tersini

yaptığını geçmişteki yaşantısından örnek vererek açıklamaya çalışır kendisine. Bu ruh halinin yansıtılmasını sağlayan olaylardan birinde de öğretmenlik mesleği benzetme ilgisiyle görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 318)

Öğretmen Nuriye Hanım, geçmişte olanları yazar anlatıcı Orhan'a anlatmasıyla (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352), kendi gazetesini elden almasıyla (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273), kitabın sonunda da Sunay Zaim'in rol gereği değil, gerçekten öldüğünü anlayan ilk kişi olması ve herkesin onun ağlayışıyla bu durumun farkına varmasını sağlaması ile (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 371) karşımıza çıkan öğretmen karakterdir. Bu yönleriyle bilgin bir tavır sergilemesiyle bu mesleği temsil eder.

Masumiyet Müzesi'nde yazar araya girerek sevişme sahneleri dolayısıyla bazen kitapların öğretmenler tarafından öğrencilere okutturulmamasını ince bir alayla eleştirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

Mehmet, Tayfun ve Kemal'in lise yıllarında bir gün öğlen arasında randevuevine gitmesi sonrası, derse geç kaldıklarından onlara geç kalma sebebini soran ve aralarında bir şifre halini alan cevabı isteyen kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Atatürk Erkek Lisesi'nde öğretim işini yaparken çekilen zorlukların betimlenmesinde kullanılmıştır. Korkut'un okuldan atılması sırasında öğretmene ve okula karşı olan bakış açısı anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58-59) Bu tek örnek değildir. Bazı öğrencilerin okuldan ayrılma ya da atılma sebepleri de bu mesleğe karşı olan tutum olabilmektedir. Öğrenci profili de belirtilir bu meslek aracılığıyla. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73)

Mevlut'un iyi bir öğrenci olma çabası, bu mesleğin tutumuyla da doğrudan ilişkilidir. Bir bakıma Mevlut çevre ya da statü değişimini bu meslek yardımıyla gerçekleştirmeye çalışır. Bu mesleğin yargılı, objektif olmayan tutumu ön sırada oturan ve arka sırada oturan öğrenciler ikilisi üzerinden verilir. Bu, üst sınıf ve alt sınıfın öğrenci ve öğretmen üzerinden işlenmesidir. Mevlut bunun farkındadır ve iyi

olana, başarılı olana geçmek için vazgeçmemektedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73-74-75)

Öğrencilerin derslere devam edip ders çalışarak sınıfı geçmesi yerine, sınıf geçmek için öğrencilerin uyguladığı yöntemlerden içinde bu meslek sahibine duygu sömürüsü yapmak yer alır. Böylece bu mesleğin sahip olduğu merhamet duygusu sömürülmüş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

Mevlut'un ilk aşkı okulundaki İngilizce Öğretmenidir. Platonik aşk yaşar. Yaşadığı kıskançlık dalgaları da bu mesleğin acizliğinde yaşanan öğrenci desteğinden oluşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Bu melek askeri darbeden olumsuz etkilenen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78-79) İlerleyen sayfalarda da okuldan ayrıldığı ve başka okulda çalışmaya başladığı görülür.

Bu meslek aynı zamanda ülkede siyasi ortamın yoğun olduğu dönemde denetleyici, siyasi bir olaya karışan ya da dersleri manipüle edenlerin isimlerini alıp idari kadroya vermekle görevlendirilir. Ancak öğretmenler bu duruma pek karışmamayı tercih eder. Bunun sebebi ise kendi yaşamlarına dönmektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

UNICEF'ten gönderilen mavi balık yağı haplarını bu meslek dağıtmakla görevlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

Kültepe ve Duttepe'nin benzer özellikleri çıkartılırken iki tarafın da rüyalarında gördükleri mesleklerden birdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının babasının âşık olduğu düşünülen kişidir abisine göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 44)

Aslında okullarına verdiği yakacak odun karşılığında, babasının hesap defterini temize çeken meslektir. Hatta bu defteri Fotoğrafçı da eve girdiğinde görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

İki kardeş bu mesleği icra eden kadını görmeye onun okuluna gider ve onu uzaktan izlerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

3.2.5.2.1.1.1. Edebiyatçı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsunların evine gittiğinde geçen günleri, olanları anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

3.2.5.2.1.1.2. Matematikçi

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in çektiği aşk acısını betimlemesi sırasında kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

3.2.5.2.2. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları

3.2.5.2.2.1. Üniversite ve Yükseköğretim Öğretim Elemanları

3.2.5.2.2.1.1. Akademisyen

Kara Kitap'ta eskiliği, eskiyi betimlemek için, Melih Bey'in yazıhanesinin tasvirinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Kar'daki intihar vakalarından biri olan Teslime'ninkinde ise, sosyal statü sahibi her meslek sahibinin bu intiharda bir rolü vardır. Bu mesleklerden bir tanesi de üniversite hocalarınıdır romana göre. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 112)

Masumiyet Müzesi'nde darbeden hemen sonra görevinden atılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

3.2.5.2.2.1.2. Asistan

Cevdet Bey ve Oğulları'nda İlknur'un asistan olarak akademik kadroya dâhil edilip edilmeyeceği belirsizliğinin anlatımında görülür. Çünkü İlknur sanat tarihi alanında doktora yapmaktadır. Asistan olarak üniversiteye alınmayacaksa yurt dışında akademisyen olarak kabul aldığı Avusturya'ya gidecektir. Bu meslek aracılığı ile akademik çevre ve süreç de eleştirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 552)

3.2.5.2.2.1.3. Profesör

Beyaz Kale'de Faruk Bey'in meslektaşdır. Daha üst düzeydedir. Bulduğu elyazmasını ona göstermek ve onun bilgisinden yararlanmak için romanda görülür. Profesör sayesinde okuyucu, bu tür elyazması eserlerinin çokluğunun ve önemsenmeyişinin, saçma şekillerde yok olduklarının farkına vardırılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 8)

Yeni Hayat'ta Osman'ın Yeni Hayat karamelalarındaki meleklerin ne, kim olduklarını ve bu karamelalarda ne aradıklarını sorgulamaya başladığında, araştırmalar yapması bu meslekten bilgi istemesi sırasında kullanılmıştır. Olumsuz tavırlarla karşılaşması ile de bu meslek ilişkilendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem ve Ayşe'nin çocuklarının olabilmesi için aradıkları çarelerden birinde bilgilenme amaçlı bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101)

“Şehname” hakkında çok şey bildiğini iddia eden Cem'e kibarca haddini bildirirken Topkapı Kütüphanesi müdürünün araç olarak kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

3.2.5.3. Hukuk, Sosyal ve Kültür ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.1. Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.1.1. Hâkimler

3.2.5.3.1.1.1. Hâkim

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman'ın Vediha'yı giyimi üzerinden yüceltmesi bu mesleği benzetme ilgisiyle kullanımında gerçekleşir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

3.2.5.3.1.1.2. Yargıç

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat, elektrik tahsildarlığı işinde faturasını ödemeyen, sonra ona âşık olacağı ve belki de onun yolunda ölüme sürüklenmesine sebep olan kadının elektriğinin kesilmesi sonrasındaki tavrına benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 330)

3.2.5.3.1.2. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Hukuk ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.1.2.1. Noter

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in müzenin yapımı için Nesibe haladan aldığı Çukurcuma'daki ev ve oraya koyduğu eşyalar için avukat arkadaşının tavsiyesi üzerine yaptıkları tüm işlemleri tescil ettiği meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 465)

Milli Piyango biletinin huzurunda çekildiği, çekilişin güvenli olduğunu tescilleyen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 306)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ile Rayiha arasında geçen bir işte çalışma konuşması sırasında hukuku, resmi makamı ve resmi güvenceyi belirten amaçla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Mevlut ve Samiha, evlenince Mevlut'un yıllarca babasıyla yaşadığı evde hayatlarını sürdürme kararı alırlar. Ancak içerideki kiracıyı çıkarmak sıkıntılı olacağı benzeyince, Korkut bir tanıdığı kabadayı aracılığıyla kiracının çıkmasını bu meslekten alınan onaylı bir kâğıtla sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 428)

3.2.5.3.2. Kütüphaneciler, Arşivciler ve Kütatörler

3.2.5.3.2.1. Kütüphaneciler ve benzer Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.2.1.1. Kütüphane müdürü (Müdire)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta dersi boş olan öğrenciler, kütüphaneye yönlendirilir. Bu meslek de bu öğrencilere kütüphanede nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi verirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83-84)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek romana Cem'in çalıştığı kitapçıdan tanıdığı edebiyat profesörünün Cem'in "Şehname"ye ilgisini görünce bu mesleğe yönlendirmesiyle girer. İlk olarak da Cem'in umutsuz bir şekilde baba arayışını değerlendirirken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 116-117)

Pek çok Türk filmine "Şehname"nin sahnelerinden alıntılarını konulduğu, hatta konularını da bu eserden alıp değiştirerek filmlerin çekildiğinin tespitini bu meslek yapar. Böylece şairinin unutulduğu ama eserinin hâlâ güncelliğini koruduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

3.2.5.3.3. Mimarlar, Planlamacılar, Harita Mühendisleri ve Tasarımcılar

3.2.5.3.3.1. Ürün ve Giysi Tasarımcıları

3.2.5.3.3.1.1. Modacı

Kara Kitap'ta ince bir ironi ile Celâl'in ilk muhabirliğe başladığı zamanlarda hiç tanınmamasına rağmen ünlü modacı diye gazetede yazısında tanıttığı ünlü kadın modacının, bu haberden yirmi yıl sonra meşhur olduğu bilgisi alınır. Ama Celâl'e tabii ki teşekkür etmediği için yorum açık olur. Bu yorumla da Batılı kültür değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

3.2.5.3.4. Sosyal ve Din ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.4.1. Psikologlar

3.2.5.3.4.1.1. Psikolog

Masumiyet Müzesi'nde Sibel'in Kemal'in yaşadığı sıkıntılı ruh halini atlatabilmesi için gitmesini önerdiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166)

3.2.5.3.4.2. Sosyologlar, Antropologlar ve İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.4.2.1. Sosyal bilimci

Masumiyet Müzesi'nde kadınların cinsel yaşamlarını herhangi bir baskı unsurundan uzak yaşaması inancını, "şehir efsanesi" olarak tanımlayıp bu fikri ortaya atan ve temellendiren bilim insanları için kullanılmıştır. Bu mesleğin cinsellik üzerine yaptığı saptamalar, halkın İstanbul'un belirli semtlerinde bu efsaneye uygun kadınların varlığına inandığını ve onları yollarda aradığını belirtir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65)

3.2.5.3.5. Yaratıcı Sanatçılar ve Sahne Sanatçıları

3.2.5.3.5.1. Animatör

Kar'da Sunay Zaim ve eşinin popülaritelerini kaybedip, para kazanabilmek için yaptıkları mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

3.2.5.3.5.2. Artist

Kara Kitap'ta Melih Bey, yurt dışına çıktıktan sonra, Avrupa'ya gitme sebebi olan araştırmalarını gerçekleştirdiğini ispatlamak için çeşitli karton ya da pastane ürünü, şeker örnekleri gönderir. Bunlar arasında bu ürünleri yiyen kişilerin görselleri de vardır. Bu görsellerde artistlere yer verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi olan Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve eklerken Galip'in kızını kötü çevreden kurtardığını belirtir. Belirtirken de kurtarılmıyaydı kızının nerelerde,

kimlerle kötü yaşam yaşayabileceğini anlatır. Bu nerede olurdu kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki burada artistlik de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

Artistlik mesleği, genelde dükkânlardan alınan artist resimleri ve bu resimler sayesinde elde edilen kazanç üzerinden kullanılır.

Magazin yazarından, artistlik mesleği üzerinden Celâl'in yazılarında dünyaca bilinen yazarlardan bazılarının taklitçiliğini yaptığı öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96-97) Aynı durum, Doğu ve Batı ilişkisindeki karşılaştırmada, yine taklitçilik şeklinde işlenmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 172)

Romanın ilerleyen bölümlerinde Celâl karakterinin okuyucularının resimlerini biriktirdiğini bu meslekle benzerlik ilişkisi kurularak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 298)

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın yolculuk esnasında izledikleri film karakterlerini, mola verilen restoranlardan birinde gördükleri anın anlatıldığı mekânın betimlenmesinde fotoğrafları duvarları süsleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Aynı fonksiyonda ama farklı bir yerde ve kişilerle kullanılmıştır bu meslek. Osman ve Mehmet'in karşılıklı konuştukları meyhanedeki duvarları süsleyen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169)

Osman, Yeni Hayat markalı karamelaların peşinden gittiği son arayışından dönerken, otobüsün mola verdiği lokantada yine fotoğraflarda bulunan artistler ve duyulan bir şarkı üzerinden geçmişini, Canan'ı hatırlayarak kendini kötü hisseder. Çaresizliğin anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 216)

Kar'da enstitü müdürünün katille konuşurken, katil, müdürden yaptıklarının doğru olduğuna dair mantıklı bir açıklama istediğinde, müdürün cevabında geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46) Aslında hoşgörüyü belirtmek isteyen enstitü müdürü, kızının böyle bir talebi olmadığını, aksine babasına destek olmaya çalıştığını anlatmak isterken katilin ön yargılı tutumunda yine bu meslek geçer.

Çünkü katile göre bu meslek de iyi değildir. Bu sırada yapılan konuşmanın üstüne katilin bu mesleğe olumsuz bakış açısı aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Halkın eğlence anlayışının belirtilmesi sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 130)

Masumiyet Müzesi'nin başında Sibel adlı karakterin Kemal'in arkadaşı Zaim'i sorumsuz bulduğunu anlatırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

Küçükken Kemal'in çikletlerden çıkan resimlerini biriktirdiği mesleklerden biridir. Bu işi çocukken yaptığını anlatırken, bir yandan da “Kara Kitap”a atıfta da bulunmuş olunur. Biriktirme işinin ilk adımlarının aslında Kemal daha küçükken başlamış olduğu da üstü örtülü olarak verilir. Hatta annesinde de bu özellik vardır, zira annesi de aldığı eşyaları atmaz, Merhamet Apartmanındaki daireye gönderir. Biriktirdiği tüm bu eşyaların, zamanla onun hayatını oluşturan dakikalar olacağını belirttiği Kemal'in bu durumu örneklendirdiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Romanın başlarında, kadınların çekilen fotoğrafının gazetelerde gözlerinin üzerinde bant olması ya da olmaması şeklinde yayınlanması bazı mesleklerle ilişkilendirilerek anlatılmıştır. Yapılan bazı mesleklerin “hafifliği” gibi bir değerlendirme de kurguda yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Fusun'un güzelliğinin vurgulanması için, Fusun bu meslekle ilişkilendirilir. İzleyici olarak gittiği bir sinemada verilen arada kendisine çocuğun biri bu meslekle ilgili olup olmadığını sorar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 253)

Kemal'de kıskançlık duyguları uyandıracak Fusun'un Pelür Bar gibi yerlere getirilmemesi konusundaki uyarı cümleleri sırasında adı geçen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

Kemal'in içinde bulunduğu aşk açmazı, dedikodu yazarlarından biri tarafından gazeteye haber olarak düşerken, bu meslek ile sinema dünyasındaki algı ve filmlerde oynayacakların seçilmesindeki anlayışın değişimi açıklanırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342) Bu haberi yazmış olan Beyaz Karanfil adlı magazin

muhabiri bu meslekle ilgili yazıları sayesinde mesleğinde ciddi bir yükseliş yaşar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 487)

Füsun'un hayatı boyunca istediği neredeyse tek şey oyuncu olmak, artist olmaktır. Ancak hayatına giren iki erkek de onun bu isteğini bencilce önce erteler, sonra da yok eder. Romanın sonunda ise Füsun, örnek aldığı Grace Kelly adlı oyuncu gibi kendini bitirmeden önce bu mesleğe dair isteğini Kemal ile paylaşır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 454)

Mesleği koleksiyoncu olan birinin çevresinden sürekli aşağılanması ya da onunla dalga geçilmesi durumunun gereksizliği, biriktiren kişinin biriktirdiklerinin değerinin bir gün anlaşılacağı fikrinin somutlaştığı anın anlatımı sırasında, biriktirilen obje olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 471)

Hatıraların Masumiyeti'nde Kemal'in ağzından, *Masumiyet Müzesi*'nde olayların geçtiği zamandaki gazetelerde kadına bakış açısının belirtilmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

Orhan Pamuk'un Cihangir çevresinde çekilen Türk filmlerinin çocukluğunda kendisinde bıraktığı etkinin ve o zamanlarki film endüstrisinin anlatımı sırasında, sinema sektörünün asıl unsuru olarak belirtilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.2.5.3.5.3. Dansçılar ve Koreograflar

3.2.5.3.5.3.1. Balerin

Kara Kitap'ta Melih Bey, yurt dışına çıktıktan sonra, Avrupa'ya gitme sebebi olan araştırmalarını gerçekleştirdiğini ispatlamak için çeşitli karton ya da pastane ürünü, şeker örnekleri gönderir. Bunlar arasında bu ürünleri yiyen kişilerin görselleri de vardır. Bu görsellerde balerinlere yer verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

3.2.5.3.5.3.2. Dansöz

Sessiz Ev'de Doğu-Batı karşılaştırması için araç olmuştur. “*Dansöz, Doğulu nesne-kadın gibi görünmeyi oynuyor*”¹⁹⁴ şeklindeki açıklamayla, Doğulunun aşağılık kompleksini törpüler. Önce dansöz bir köle, turistler -Batılılar- efendi gibi görünürken, dansın ilerleyen safhalarında olayın tam tersi bir yöne doğru evirildiği izlenir.

Beyaz Kale'de saray dışında, konaklarda yaşanan eğlence anlayışını okuyucuya yansıtan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Kar'da enstitü müdürüyle katil konuşurken, katilin başını örten kadınlara örnek olarak gösterdiği ünlü kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Kars'ta oynanan oyunun sonunda Funda Eser'in çarşafını çıkarması bazı kesimlerce farklı sebeplerle olumsuz olarak karşılanır. Bu farklı kesimlerden biri de cumhuriyetçilerdir. Cumhuriyetçilerin yanlış buldukları nokta, olaya bakış açıları belirtilirken kullanılan mesleklerden biri de dansözlüktür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Karı koca iki tiyatrocunun popüleritelerini kaybettikten sonra geçirdikleri sıkıntılı sürecin anlatımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

İzleyicilerin eğlence algısındaki düşüklüğe Sunay Zaim vurgu yaparken kendi sanat anlayışını da belirtir bu meslek aracıyla. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 184)

Millet Tiyatrosunun soyunma odasında bir zamanlar sahnelenen gösterilerin hatırlanması sırasında görülen sanata dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

Masumiyet Müzesi'nin başında Sibel adlı karakterin Kemal'in arkadaşı Zaim'i banal bulduğunu anlatırken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

---

¹⁹⁴ Orhan Pamuk, *Sessiz Ev*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016) 235.

Kemal, Sibel ile nişanlandığı gece arkadaşları Mehmet ve Tayfun ile birlikte Robert Kolej’de öğrenciyken gittikleri randevuevindeki bir hatıralarından bahsederken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 125) Nişanda Sibel, yakın arkadaşını Kemal’in yakın arkadaşı Mehmet ile eşleştirmeye çalışır. Ancak Zaim de ondan hoşlanınca, Kemal Sibel’in arkadaşının neden Zaim ile birlikte olmasını istemediğini açıklarken bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129-130)

Kemal ile nişanlarının bozulmasının bir tezgâhtar kız olan Füsun yüzünden olmasının mantığını bulmaya çalışan Sibel’in, bu sorunu açıklamaya çalışırken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

*“Hayatın, insanlığın çoğunluğu için, içtenlikle yaşanması gereken bir mutluluk değil, baskılar ve cezalarla ve inanılması gereken yalanlarla yapılmış dar bir alanda, sürekli bir rol yapma hali olduğunu, ilk bu sıralarda sezmeye başlamış olmalıyım.”*¹⁹⁵ Bu açıklamanın Füsun ile Kemal’in küskün olma durumlarının tanımlanması ve hayatlarından tat alamamalarının somutlaştırılması amacıyla kullanılan psikolojinin açıklanması sırasında betimleme ilgisiyle kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

Yılbaşı gecesinin vazgeçilmez şovu olarak, giysisi nedeniyle eleştirel bir biçimde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

Füsun ve ailesiyle birlikte çıktıkları gecelerden birinin betimlemesi sırasında kullanılır bu meslek. Gecenin eğlence hayatı ve hareketliliğini kendi mutluluğuyla birleştirerek anlatır yazar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 320)

Kemal, sinema dünyasının hareketli ve renkli olması bakımından Füsun’un bu çevrede olmasını bir yandan istiyor, bir yandan da bu dünyanın karanlık yanının olması bakımından da bu çevreden uzak olmasına seviniyordu. Bu karanlık dünyanın anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 366)

Kafamda Bir Tuhaflık’ta satıcıların arabasını süslemek için kullandıkları görsel unsurlar içinde dikkat çekmek amaçlı kullanılmıştır. Pilav arabasını zabitanın

---

¹⁹⁵ Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*. (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017) 258.

almasından sonra Hacı Hamit Vural'ın aracılığıyla bulunan tanıdık bir zabitanın Mevlut'a alması için gösterdiği başkasının arabasında camekâna sıkıştırılmış resimde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 280)

Ferhat'ın kaçak elektrik sistemini çözmek için gittiği pavyonlardan birinde izlediği program sırasında görülür. Pavyonların zamanla insanda alışkanlık yaptığının anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

Elektrik tahsildarlığı yapan Ferhat'ın kaçak elektrik düzeneklerini anlamak için keşfe çıktığı pavyonlardan birinde duyduğu bir cümle üzerine, geçmiş günlerdeki çete savaşıları, gazinolar ve bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373)

3.2.5.3.5.3.3. Göbek dansözleri

Kara Kitap'ta pavyonda dans eden karakter olarak ve Beyoğlu'nun arka, karanlık tarafının yansıması olarak kullanılmıştır. İşaretlerin ve harflerin anlaşılması için Galip'in, Celâl'in evinde araştırma yaparken dolaptan bulabildiği bütün yıllıkları, albümleri vb. indirip, karıştırıp incelerken karşısına çıkan fotoğraflardaki meslekler arasında bulunmaktadır.

İskender'in BBC'den gelen televizyoncuları gezdirirken pavyonda karşılaştığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Galip'in telefondaki sese "unut" dediği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

3.2.5.3.5.4. Dublajcı (Dublaj)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in sinemacıları gözlemleri sırasında sinemanın geçirdiği değişim grafiğinin anlatımını oyuncular üzerinden değerlendirirken bu meslek de kullanılmıştır. Sadece bu karakter değil dönemin neredeyse tüm oyuncularını için bu görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285-286)

Papatya adlı karakter, ünlü olmadan önce bu mesleği yapmıştır. Hatta bu durumdan şikâyetçidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 339)

3.2.5.3.5.5. Görsel Sanatçılar

3.2.5.3.5.5.1. Ressam

Kar'da Sunay Zaim'in de oyuncu olan eşinin annesinin mesleğidir. Romanda bu meslek karı kocanın inzivaya çekildiklerinde Funda Eser'in annesinin evinde kalmalarının anlatılması sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Kırmızı Saçlı Kadın'da kelimelerle düşünüp onu resme çevirebilmenin bir çeşit kural oluşunun anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. Bu kuralda Batılı sanatçılar Oidipus'un olayını kelimelere dökerken, Doğulu sanatçılar Rüstem ile Sührab'ın olayını hem kelimelere döker hem de resmini yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123-124)

Bu meslek "Kral Oidipus"ta verilen baba oğul ilişkisinin Doğu'da da karşılığının "Şehname"de görüldüğü, bunun da Sührab ve Rüstem üzerinden işlendiğinin anlatımı sırasında işini yapış şeklinin yarattığı hayret ve merak duygusu ile kullanılmıştır. Cem'in babasının verdiği kitap üzerinden Cem ve Ayşe'nin baba oğul karşılaştırmaları sadece bireysel biçimde değil medeniyetleri, kültürleri de karşılaştırarak konuyu irdelerler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 132)

3.2.5.3.5.6. Müzisyenler, Şarkıcılar ve Besteciler

3.2.5.3.5.6.1. Müzisyen

Kar'da Millet Tiyatrosunun soyunma odasında bir zamanlar sahnelenen gösterilerin hatırlanması sırasında görülen sanata dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

3.2.5.3.5.6.2. Piyanist

Kar'da Ka'ya kalabalık bir yemekte şiir yazmak için ilham geldiğine inanan kişilerin gergin bekleyişini, yazar anlatıcı Orhan ile Ka'nın gençlik yıllarında ruh çağırma seanslarına benzetilmesi ilgisıyla seansların anlatımı sırasında bu seanslara katılan kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 117)

3.2.5.3.5.6.3. Şantöz

Kara Kitap'ta Galip'in magazin yazarının işinin ehli ve alanında her şey hakkında bilgi sahibi olduğunu, verdiği bilgiler sırasında anlatan bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

3.2.5.3.5.6.4. Şarkıcı

Sessiz Ev'de Recep'in sinemada izlediği kadın oyuncunun mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Arabanın bozulması ve tamir edilememesi, Ceylan'ın gitmek isteyişleri sonucunda iyice daralan Metin'in aşk üzerine söylenmiş sözü olan herkese kızgınlığını ifade ederken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Kara Kitap'ta Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi olan Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve eklerken Galip'in kızını kötü çevreden kurtardığını belirtir. Belirtirken de kurtarılmıyaydı kızının nerelerde, kimlerle kötü yaşam yaşayabileceğini anlatır. Bu nerede olurdu kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki burada artistlik de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

Celâl'in yazılarından birinde geçen ve kendisinin anlatımına göre hep ıska geçtiği ama aslında en önemli konu olan hikâyesini anlatamayanların hikâyesini anlatmayı unuttuğunu belirttiği esnada aslında hep yazılarında anlatageldiği hikâyelerine konu olan meslekler arasında şarkıcılık da bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 243)

Galip'in karısı Rüya'ya eve gelirken aldığı dergiye baktığı esnada okuduğu sayfalarda görülen mesleklerden biridir. Burada aslında Galip, Rüya'nın düşüncelerini, kendisine açılmamasını kendisine sorduğu sorularıyla birlikte anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 304)

Galip'in, her şeyin bir işaret olduğunu düşündüğü, etrafına şifre çözmek üzere baktığı esnada bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 308)

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın yoldaki arayışları için bazen kasabaların tasviriyle geçmiş ve eskimişliği anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51) Yollarda otobüste izledikleri yerli filmlerdeki karakterlerin çoğunun mutlaka filmlerde bu mesleği icra ettikleri gibi bir saptamada bulunulurken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

Arayışları sırasında Canan ve Osman'ın katıldıkları bir çeşit eğlencede karşımıza yine bu meslek çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

Beyaz Kale'de saray dışında, konaklarda yaşanan eğlence anlayışını okuyucuya yansıtan mesleklerden biridir.

Kar'da karı koca iki tiyatrocunun popülaritelerini kaybettikten sonra geçirdikleri sıkıntılı sürecin anlatımı sırasında adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Turgut Bey'in katıldığı gizli toplantı sonrası, askerlerin Kars'ın geleceğini işi bilmeyenlerin eline bırakmamasının doğruluğuna artık inandığını söylerken, konuyu değiştirmek için televizyondaki programda görülen bu meslek icracısı hakkında yaptığı yorum sırasında bu meslek görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 276)

Masumiyet Müzesi'nde kadınların çekilen fotoğrafının gazetelerde gözlerinin üzerinde bant olması ya da olmaması şeklinde yayınlanması bazı mesleklerle ilişkilendirilerek anlatılmıştır. Yapılan bazı mesleklerin "hafifliği" gibi bir değerlendirme de kurguda yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Kemal'in evinin tam karşısında bulunan caminin avlusunda izlediği ve ona normal gelen cenaze törenlerinin kimlere ait olduğunu sıralarken adı geçen mesleklerden biridir. Basmacı ailesinin evlerinin Teşvikiye Camii'nin karşısında olmasından dolayı, insanların önemli kişilerin cenazesi olduğunda "Geçiyordum, uğradım" yalanıyla aileyi değil de cenaze törenini izlemeye gelmelerinin eleştirisi olduğu görülür. Merak edilen ünlü kişilerin mesleklerinden biri de şarkıcılıktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Güzellik yarışmalarının eski zamanlarda yapılanlar ile 1970'lerde yapılanlarının arasındaki farkın anlatımı sırasında bu meslekler, bu yarışmalara katılımın sebebini de açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281)

Bu meslek izlenen filmlerde, gidilen gazinolarda sıkça kullanılmıştır.

1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bunun sebebi ise o dönemde meşhur olan gazinoların program anlayışıdır. Bu programlarda adı geçen mesleklerden biri olarak romanda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

Romanda hızlı bir şekilde üne kavuşan Papatya adlı karakterin annesi de bu mesleği icra eder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 386) Bu karakterin hızlı yükselişi Füsun'u kıskandırmasa da, onun gibi ısrarcı olmayı istediğini belirtmesiyle özeleştirme yapmasını sağlar.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta 1970'li yıllarda bozacılığın iyi para kazandırdığının anlatımı sırasında, bu mesleği kâra geçiren mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Süleyman'ın sevdiği Mahinur Meryem sahne adlı Melahat ile tanıştığında, hatta Süleyman onunla evlenene kadar bu mesleği icra eder. Pop ve Türk sanat müziğini pavyonlarda icra eder. Ancak Süleyman'ın ailesi bu mesleği icra ettiği için kabul etmez başta Melahat'i. Hamile olması üzerine bile Hasan Efendi tarafından 'felaket' diye nitelendirilecektir evlilikleri. Bunları gördükçe kanaatkâr olmasının kendisi için en iyisi olduğunu anlar Hasan Efendi. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 361)

Bu meslek Mevlut ve Ferhat'ın birlikte işlettikleri boza dükkânında oyalanırken uzun sohbetleri arasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 321)

Elektrik tahsildarlığı yapan Ferhat'ın kaçak elektrik düzeneklerini anlamak için keşfe çıktığı pavyonlardan birinde duyduğu bir cümle üzerine, geçmiş günlerdeki çete savaşları, gazinolar ve bu meslek üzerinden anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 373) Ferhat'ın sevgilisinde gözü olduğu Sürmeneli Sait'in pavyonunu çökertme

hamleleri sırasında, kaçak elektrik hattının bulunduğu tahmin edilen bölge bu meslekle ilişkilidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 378)

Vediha'nın evlilik sonrası yaşamı, yaşadıklarını, şarkıcı gelinin yaptıkları hatta yapmaması gerekenleri, neyin doğru neyin yanlış olduğunu sorgularken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 376)

Mevlut'un müdürlük yaptığı dernekte yapılacak faaliyetler içinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 410)

Hatıraların Masumiyeti'nde Kemal'in ağzından, "Masumiyet Müzesi" romanında olayların geçtiği zamandaki gazetelerde kadına bakış açısının belirtilmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 21)

3.2.5.3.5.6.5. Türkücü

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un müdürlük yaptığı dernekte yapılacak faaliyetler içinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 410)

3.2.5.3.5.7. Palyaçolar, Sihirbazlar, Akrobatlar ve İlgili Meslek Mensupları

3.2.5.3.5.7.1. Cambaz

Kar'da Sunay Zaim'in ilk oyunu sırasında ateşlenen silahlardan çıkan mermilerin gerçek oluşunun anlaşılmasının getirdiği tedirginlik duygusuyla, her bir kurşun atılmasında geçmiş anlara dönülürken o zamanlar sahnelenen oyunlar üzerinden nitelenen duyguları ifade eden mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 147)

Millet Tiyatrosunun soyunma odasında bir zamanlar sahnelenen gösterilerin hatırlanması sırasında görülen sanata dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

3.2.5.3.5.7.2. Trapezci

Yeni Hayat'ta Osman'ın arayışı sırasında girdiği bir sirkte yaşadığı hayal kırıklığının anlatımında kullanılmıştır. Osman'ın televizyonda izlediği sirkler ile izlediği bu sirki karşılaştırdığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 153)

Osman'ın son yolculuğum diye nitelendirdiği ve son arayışı olan Süreyya Bey ile sohbeti sırasında görülür. Eskiye hatırlamak ve geçmişe özlem duymak gibi duygu yoğunluğunun aktarımında bu meslek rol alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

3.2.5.3.5.8. Radyo, Televizyon ve Diğer Medya Sunucuları

3.2.5.3.5.8.1. Spiker

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Herr Rudolph ve Ömer'in vakit geçirmek için dinledikleri radyodaki haberleri sunan ve haber sonrası program değişikliğini bildiren meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 262)

Ömer ve Muhtar Bey'in dinledikleri radyoda, Türkiye ile ilgili haberleri sunarken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 354)

Masumiyet Müzesi'nde televizyonda haber okuyan kişinin, Batı'daki meslektaşlarıyla karşılaştırılarak, jest ve mimikleriyle beğenilen, işini ciddiyetle yapan kişi şeklinde işlenmiştir. Güncel tüm olay ve haberler bu meslek tarafından televizyon aracılığıyla duyurulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 336-337)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve Ferhat'ın birlikte işlettikleri boza dükkânında oyalanırken uzun sohbetleri arasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 321)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta ve çırağının akşam yemeğinde televizyonu açıp haber izlemeleri, daha çok da dinlemeleri sırasında hayattan bilgi sahibi olmalarını sağlayan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Mahmut Usta'nın çırağı Cem'e anlattığı hikâyelerden birindeki karakterlere sesi bakımından benzetme amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 31)

3.2.5.3.5.8.2. Sunucu

Masumiyet Müzesi'nde Tarık Bey'in olumsuz karşıladığı sadece güzellik yarışmaları değil, televizyona ait programlardır da. Bu programlarda beğenmediğini ifade ettiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

Televizyonun Keskinler ailesine bir başka etkisi iletişim kurma yöntemini bir oyun hâline getirmeleridir. Televizyonda gördükleri karakterleri yakın çevrelerindeki birilerine benzeterek sohbet sebebi, şakalaşma unsuru olarak kullanırlar. Füsün'un Kemal'den sakladığı alt komşusu olan arkadaşı Ayla'yı da bu mesleğe benzetirler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bunun sebebi ise o dönemde meşhur olan gazinoların program anlayışıdır. Bu programlarda adı geçen mesleklerden biri olarak romanda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

3.2.5.3.5.9. Figüran

Kara Kitap'ta Galip'e güvenlik birimlerince Celâl ve Rüya'nın vurulması olayının aydınlatılması amacıyla gösterilen fotoğrafların sahiplerinin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

3.2.5.3.5.10. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları

3.2.5.3.5.10.1. Yönetmen

Yeni Hayat'ta Osman, filmlerde karakterlerin ve katillerin eksik anlatıldığı konusundaki eleştirilerini sorularıyla birlikte başlayarak detaylı biçimde irdelemeyi bu meslek üzerinden yapacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 165)

3.2.5.3.5.11. Oyuncu

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın yolculuklarında izledikleri filmlerdeki karakter olarak görülür.

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in çadır tiyatrosunda izlediği bir oyunda rol yapan kişilerin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 65) Kurgu boyunca da bu tiyatrodaki oyunlarda rol yapan kişilerin mesleği olarak geçer.

Kelimelerle düşünüp onu resme çevirebilmenin bir çeşit kural oluşunun anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. Bu kuralda Batılı sanatçılar Oidipus'un olayını kelimelere dökerken, Doğulu sanatçılar Rüstem ile Sührab'ın olayını hem kelimelere döker hem de resmini yapar. Doğu ve Batı'nın sentezini ise bir film yönetmeni yapar. Bu meslek bu süreçte kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123-124)

Kırmızı Saçlı Kadının izini sürmeyi kendisine yasaklayan Cem, bazen televizyon kanallarında gördüğü reklamlarda onun yaşında olup bu mesleği yapanları görünce onu düşünür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 130)

Kırmızı Saçlı Kadının kendisini anlattığı bölümde işini sevdiğini ve hayatının merkezinde olduğunun onu mutlu ettiğinin anlatımı için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

3.2.5.3.5.12. Sanatçı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sanatçıların yaşam tarzının dağınık, düzensiz ve alışılmıştın dışında olması bakımından bu mesleği icra edenler genel olarak psikolojik açıdan değerlendirilir. Durum değerlendirmesi yapılır.

Kara Kitap'ta bu meslek toplum tarafından yanlış anlaşılması, aşağılanarak yorumlanması açısından irdelenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Kar'da bu mesleğe verilen değer göstergesi olarak, Kars'ta yapılacak ilk canlı yayın programının yapılacağı yerde bu mesleğe yer ayrılması şeklinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 129)

Romanın sonunda, herkesin cezası, sonu açıklanırken bu meslek biraz küçümsenerek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in hazırladığı müzeye konmak üzere kendisinin ruh hâlini yansıtmaya amacıyla yaptırdığı resimlerin çizerleri için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Kemal'in evinin tam karşısında bulunan caminin avlusunda izlediği ve ona normal gelen cenaze törenlerinin kimlere ait olduğunu sıralarken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80-81)

Kemal'in içinde bulunduğu aşk açmazı, dedikodu yazarlarından biri tarafından gazeteye haber olarak düşerken, bu meslek ile sinema dünyasındaki algı ve filmlerde oynayacakların seçilmesindeki anlayışın değişimi açıklanırken ince bir mizahla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Süleyman sevdiği kadını tanımlarken ve geçmişi bir kenara bıraktığını ifade ederken bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bir babanın oğluna karşı hissettiği çelişkili ruh hali bu meslek üzerinden aktarılır. Bu ruh halinin temelinde şiddet ve acımasızlığın sonuç olduğu otorite bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 123)

3.2.5.3.5.13. Seslendirme sanatçısı / Seslendirmeci

Kara Kitap'ta Galip ile iletişime geçebilmek için kullandığı ifadeye benzetme ilgisi kurularak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 252)

Yeni Hayat'ta Canan aşk üzerine konuşurken Osman tarafından gerçekleştirilen benzetmedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 59)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Elyazar adlı sinema salonunda izlediği cinsellik konulu ithal filmler farklı farklı olmasına rağmen bu mesleği hep aynı kişilerin yapması onda aynı filmi izliyormuş duygusu verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 88)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Gülcihan ile Turgay'ın tiyatrodan sonra İstanbul'da yaptıkları meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Cem'in Gülcihan Hanım'ın kim olduğunun araştırılmasını istediğinde bu meslekle geçindiği öğrenilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

Birbirlerinden farklı oluşlarını, bu sebeple de birbirlerinden uzaklaşmaya başlamaları bu meslekle birlikte aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 183)

Oğlunun babasını öldürmesi haberini melodram sever okuyucuya bolca satabileceğini bilen gazeteciler, Gülcihan Hanım'ın hayatını da habere yerleştirirler. Burada da Gülcihan Hanım'ın mesleği onu tanıtmak ve olayın cazibesini artırmak amacıyla verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

3.2.5.3.5.14. Sinema artisti

Kara Kitap'ta Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

3.2.5.3.5.15. Sinema oyuncusu

Kara Kitap'ta Galip'in Celâl'in evinde bulduğu fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Masumiyet Müzesi'nin ilerleyen bölümlerinde kendisini gösterecek olan, kurgunun sonunda da yinlenecek olan talep ve mutluluk yollarından biri bu meslektir. Füsün hep bu mesleği yapmak ister. Kitabın başında da bu ifade edilir, sonunda da. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

Romanda Kemal'in aramalarını sonuçlandırdığını düşündüren Füsün'un onu evine çağırın mektubunun sonrasında sevdiği kadına kavuşacağını sanan Kemal, aslında Füsün ve eşi Feridun'un çekmek istedikleri filme finansör olması için iletişime geçilen biri olarak hissettirildiğinde görülür bu meslek. Çünkü Füsün bu mesleği icra etmek ister. Bir yandan bu mesleğe yani hayatındaki temel isteğe diğer yandan da

Kemal'e acı çektirmeye ulaşmış gibi gösterilir izlenimler kurguda. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 229-230)

Fusun'un bu mesleği yerine getirmesi için yazılan senaryonun çekilmesinde gerekli teknik adam ve çalışma arkadaşlarıyla görüşmeye başlamaları sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 283) Gidilen mekânlarda Fusun'a asılanlar, ondan hoşlananlar bulunur ki bu kişiler ona hayatında en çok istediği şeyi, oyunculuğu teklif ederler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 284)

Kemal'in sinemacıları gözlemleri sırasında sinemanın geçirdiği değişim grafiğinin anlatımını oyuncular üzerinden değerlendirirken bu meslek de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 285) Bu durum Pelür Bar'a takılan oyuncuların çoğu için de geçerlidir. Yaşadıkları değişim onları olumsuz etkiler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 286)

Kemal'de kıskançlık duyguları uyandıracak Fusun'un Pelür Bar gibi yerlere getirilmemesi konusundaki uyarı cümleleri sırasında adı geçen mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 287)

Fusun'un oyuncu olamamasının sebebi Kemal ve Feridun'un kıskançlıklarıdır. Fusun'un oyunculuğunun önünün kesilmesinin ilk adımı onu, Pelür Bar gibi sinema, reklam sektörü çalışanlarının sık gittiği yerlerden uzak tutmaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288) İkinci adım da onunla aynı filmde oynayacak oyuncunun seçimidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 295) Bu kıskançlık durumunun başka erkeklerde de görüldüğü anlatılırken Fusun'a gelen başka bir film teklifinin de önü yine bu iki karakter tarafından kesilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317) Üçüncü adım ise Papatya adlı karakterin Fusun'un yerine filmde oynamasına karar verilmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 362)

Fusun ve ailesi, televizyonda gördükleri kişileri, kendi hayatlarında var olan kişilere benzeterek bir oyun bulurlar. Böylece de dünya ile aralarına bir mesafe koyduklarını düşünürler. Bu oyun sırasında benzetmede kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 338)

1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar içinde şarkıcıların şarkı söylediği filmler popüler olmaya başlar. Bu filmler, oyunculuk ve şarkıcılık başlığındaki meslekler üzerine kuruludur. Popüler olmasının sebebi ise ünsüzün ve fakirin filmin sonunda ünlü ve zengin olması ya da zaten ünlü olan şarkıcının ünüyle birlikte fakirlerle birlikte olması gibi örneklemelelerdir. Papatya adlı karakter de böyle filmde oynayarak üne kavuşur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 362-363) Kazandığı ünün sonunda Feridun'un ısrarlarıyla Pelür Bar'a giden Kemal, orada filmi tutmuş birinin popülaritesini yaşar. Bu popülaritenin artışını ona eski tavırlarından farklı davranan, ona ilgi gösteren mesleklerden anlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 383)

Romanda Füsün'u en etkileyen oyuncu Grace Kelly'dir. Kendisinde ondan benzer yönler bulur ve onun gibi olmak ister. Oyunculuk elenir ama araba kullanmasını ön plâna çıkararak bu fikrini Kemal ile paylaşır. Bu bilgileri önceden Pelür Bar'dan tanıdıkları kendisi de aynı mesleği yapan kişiden edinir. Oyuncu olamaz ancak sonunu beğendiği bu meslek sahibi gibi gerçekleştireceğini hissettirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 398)

Bankerlik mesleği, kendisini halka tanıtabilmek için reklamlarda halk tarafından sevilen ve tanınan bu meslekleri reklamlarda oynatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 415-416)

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk'un Cihangir çevresinde çekilen Türk filmlerinin çocukluğunda kendisinde bıraktığı etkinin ve o zamanlarki film endüstrisinin anlatımı sırasında, sinema sektörünün asıl unsuru olarak belirtilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.2.5.3.5.16. Tiyatro Artisti

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in ağır hasta (verem) olan abisi Nusret'in sevgilisidir. Cevdet Bey ile abisinin görüşmesini, sevgilisinden gizli Cevdet Bey'e gönderdiği mektuplarla sağlar. Gündüz abiyle beraber akşamları da oyuna çıkmaktadır. Tiyatro oyunculuğu yönüyle Batı ve Batılılığı temsil etmektedir. Nitekim Cevdet Bey ile konuşurkenki sözleriyle bir yandan Doğulu kompleksi ve

Batı hayranlığını meslek üzerinden açıklamaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

3.2.5.3.5.17. Tiyatro oyuncusu

Kar'da Sunay Zaim ve tiyatro kumpanyasının oynadığı oyunlar sırasında görülür.

Sunay Zaim'in tiyatro kumpanyasının, bazen oyunlarını sergileyecek sahne bulamadığında, vazgeçmeyip oyunlarını sergileyecekleri değişik yerler bulmalarını anlatan bölümde görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

Millet Tiyatrosunun soyunma odasında bir zamanlar sahnelenen gösterilerin hatırlanması sırasında görülen sanata dair mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Mahmut Usta'nın Cem'e yasaklamasına rağmen ve ona haber vermeden çadır tiyatrosuna gitmesine kızmış, üstüne bir de Kırmızı Saçlı Kadınla sohbet ettiği için de kıskançlık yaşamıştır. Bu duygularla bu mesleği üst bir sınıfa, düzeye; Mahmut Usta'yı ise avam, alt düzeye indirmek amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

3.2.5.3.5.18. Tiyatro sanatçısı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Ratibe teyzeden aldığı şekerliği, eline alıp kapağını açarkenki tavrında benzetme ilgisi ile birlikte kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Kırmızı Saçlı Kadın'da kendi seçimlerine göre yaşayan bir kişinin karşılaşacağı geleneksel tavırda hislerinin anlatımı sırasında kullanılmıştır. Bu meslek karşılaşılacak tavrı hafifletebilecek bir unsur olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 183)

Oğlunun babasını öldürmesi haberini melodram sever okuyucuya bolca satabileceğini bilen gazeteciler, Gülcihan Hanım'ın hayatını da habere yerleştirirler. Burada da Gülcihan Hanım'ın mesleği onu tanıtmak ve olayın cazibesini artırmak amacıyla verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 188)

3.2.5.3.5.19. Tiyatrocu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Cevdet Bey'in ağır hasta (verem) olan abisi Nusret'in sevgilisidir. Cevdet Bey ile abisinin görüşmesini, sevgilisinden gizli Cevdet Bey'e gönderdiği mektuplarla sağlar. Gündüz abiyle beraber akşamları da oyuna çıkmaktadır. Tiyatro oyunculuğu yönüyle Batı ve Batılılığı temsil etmektedir. Nitekim Cevdet Bey ile konuşurkenki sözleriyle bir yandan Doğulu kompleksi ve Batı hayranlığını meslek üzerinden açıklamaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 26)

Kara Kitap'ta Celâl'in yazılarını çeşitli sebeplerden ufak birkaç değişiklik yaparak yeniden yayımlaması üzerine ortaya çıkan bu tekrarın olumsuzluğunu açıklamak üzere benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14)

Kar'da Sunay Zaim ve eşi Funda Eser adlı karakterlerin mesleğidir. Bu meslek romanın kurgusunun temel taşlarından. Sunay Zaim ve tiyatro grubunun sahnelediği oyun sonrası Sunay Zaim, romanı tüm sahne, kurguyu da oyunun tamamı haline getirerek, bu meslek aracılığı ile bir darbeyi tüm Kars'ta sahneler. Oyuncular arasına Kars şehrinde yaşayan insanlar da dâhil olur. Kitabın sonunda da, karın erimesi sonucu yolların açılmasıyla kurtuluşu olmayacağını bilen Sunay Zaim, kendisini kahraman gibi niteleyecek bir oyunla mesleğine uygun olarak final yapacaktır. Tüm bu süre boyunca gerçekleştirilen ihtilale hep "tiyatrocu ihtilali" denecektir.

Kitabın başında Ka, bu mesleğin icracısını tanıtır. Onu tanıtmayı Ka'ya kendi geçmişini okuyucuya anlatmasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12-13)

Bu meslek, Kars şehrinde zaman içinde görülen sosyal alandaki değişimin niteliğini karşılaştırmalı olarak vermek için kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25-26)

Karı koca iki tiyatrocu popülaritelerini kaybettikten sonra çeşitli mesleklerle uğraşırlar. Geçirdikleri bu sıkıntılı süreç onların turneye çıkacakları tiyatro topluluğunun temelini oluşturacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 179)

Olaylar bastırılınca ve suçlu olduğu düşünölenler tutuklanınca akıbetleri açıklanmaya başlar. Bu sırada bu mesleği icra edenler de belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 375)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsunların evine gittiğinde geçen günleri, olanları anlatırken adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem, Kırmızı Saçlı Kadın ile karşılaştığında romana girer. Cem Kırmızı Saçlı Kadın ve yanındakileri aile sanırken, aslında onların bu mesleği yaptığını öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53) Kapıldığı hayaller, merak duygusu ve aşk birleşince tiyatroya gitmek Cem için vazgeçilmez olur. Turgay'ı gördüğü bir akşam ona bu isteğini söylerken Turgay'ın bu isteği yerine getirme şartı olduğunu belirttiğinde bu meslek mekân olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Cem, arkadaşının eşiyle beraber olmanın verdiği vicdan azabını gidermek için ileri sürdüğü bahaneler arasında sıraladığı bu mesleği aşağılayarak kendini haklı çıkarmaya çalışır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73-74)

Cem'in arkadaşlarına İstanbul'a döndüğünde aşk macerasını anlatırken hava atmak amacıyla kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

Cem'in babasının cenaze törenine gelip kendisini Cem'e tanıtmaya çalışan, babasının eski arkadaşının evini tarif etmesiyle hatıraların gün yüzüne çıkması sırasında görölen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136)

Cem'in babasının hakkında oluşan dedikoduların sebebi olan kişi, mesleğiyle birlikte verilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Yıllar sonra Öngören'e dönen Cem, Kırmızı Saçlı Kadın ve onun desteklediği genç tiyatrocular romanın son bölümlerine serpiştirilmiştir. Bunu meslek haline getirmek için çaba sarf etmeleri işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

Kırmızı Saçlı Kadının kendisini tanıtırken kullandığı ifadede görölür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175)

3.2.5.3.6. Yazarlar, Gazeteciler ve Dilbilimciler

3.2.5.3.6.1. Çevirmenler (Yazılı ve Sözlü) , Yorumcular ve Diğer Dilbilimciler

3.2.5.3.6.1.1. Eleştirmen

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Muhittin'in şiir kitabı üzerine yapılmasını beklediği eleştirileri yapacak kişilerin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 487)

Ahmet ile İlknur'un resim ve sanat ürünleri üzerine yaptıkları konuşmada, Ahmet'in İlknur için kullandığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 549)

Kara Kitap'ta Galip'in karısı Rüya'ya eve gelirken aldığı dergiye baktığı esnada okuduğu sayfalarda görülen mesleklerden biridir. Burada aslında Galip, Rüya'nın düşüncelerini, kendisine açılmamasını sorduğu sorularıyla birlikte anlatır. Yine o derginin sayfaları çevrilirken eleştirmen ve şairin "okumanın faydaları" üstüne söyledikleri haberi görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 304)

3.2.5.3.6.1.2. Sinema magazincisi

Masumiyet Müzesi'nde sinemacıların kendi aralarında oluşturdukları bir çeşit ifade şeklinin kullanılması şeklinde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 339)

3.2.5.3.6.2. Film, Sahne vb. Yönetmenleri ve Yapımcıları

3.2.5.6.2.1. Televizyoncu

Kara Kitap'ta yapımcı İskender aracılığı ile Türkiye'ye gelen ve burada Türkiye'yi anlatan bir belgesel çekecek olan habercilerin mesleğidir. Romanda sık sık kurguda görünürler. Özellikle hikâye anlatımı kısmını çok severler. Ayrıca gelmişken gazeteci Celâl ile röportaj yapmak isterler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30) Romanın sonlarına kadar, başka bir deyişle Galip'in Celâl'in yerine röportaj vermesine kadar televizyoncular ve İskender hep Celâl'i arayacaktır.

Tabii ki BBC kanalının televizyoncularının sadece Celâl'i aramaları diğer bazı tanınmış yazarları rahatsız edecektir. İhtiyar köşe yazarı ile Galip arasındaki diyalog bunu gösterir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 97-98)

“Karlı Gecenin Aşk Hikâyeleri” adlı bölümde, gezmeye çıkan ve pavyona giren televizyoncular, bir süre sonra hikâye anlatıcılığına başlarlar. Sonrasında da tüm pavyon çalışanları sırayla hikâye anlatıcılığına girerler.

3.2.5.3.6.3. Gazeteci

Sessiz Ev'de Ceylan'ın olmak istediği de bu meslektir. Yaşadığı hayatın tam aksine kültürlü olması, bol bol kitap okuması gerektiğini, ancak böyle yaşayamayacağını da bilir.

3.2.5.3.6.4. Yazarlar

3.2.5.3.6.4.1. Senarist

Masumiyet Müzesi'nde ailecek evde izlenen televizyonun kapama düğmesine basınca Kemal'in tabiriyle “ekranın içinde kaybolan” mesleklerden biridir. Aslında kötü bir film olduğuna dair bir eleştiri yapılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Kırmızı Saçlı Kadının kendisini anlattığı bölümde tiyatro anlayışlarının ülkede yaşananlarla doğru orantılı değiştiğinin anlatımı sırasında, bu işin nabzını iyi tutan, halkın talebini tespit edebilen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

3.2.5.3.7. Yazın, Yayın ve Yayım ile İlgili Meslekler

3.2.5.3.7.1. Yayımcı

Yeni Hayat'ta Osman ve Canan, Dr. Narin'in evinde davetliyken, Dr. Narin'in üç kızının sofadaki masaya oturmuş bir kadın dergisine bakarlarkenki betimleme sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 119)

3.2.5.3.7.2. Yayıncı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Ratibe teyzeden Rıfkı amca, onun eserleri, okudukları hakkında bilgi almak için onun evine gittiğinde Rıfkı amcanın kitapları yazarken bu mesleğin onu nasıl yönlendirdiği ve parasal anlamda nasıl zor durumda bıraktığını açıklamak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

3.2.5.3.8. Satış, Pazarlama ve Halkla İlişkiler ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.8.1. Reklam ve Pazarlama ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.3.8.1.1. Reklamcı

Kar'da Sunay Zaim'in basına verdiği demeçler sonrasında başbakanlığın Atatürk'ün hayatı ile ilgili filmi çekmeyi ertelediğini duyurmasından sonra popülaritesini kaybetmeye başladığı anları anlatan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Damat'ın sahibi olduğu reklam şirketinin çalışanları için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

Kırmızı Saçlı Kadın'da inşaat alanındaki pek çok şirketin kendisini kamuya tanıtabilmeleri için kullanılmıştır. Sührab'ın da reklamının yapılması için bu meslekten yararlanır. Farklı bakış açısıyla bu meslek Sührab'a tanıtım politikası çizer. Hatta bu anlayışla Cem ve Ayşe karakterleri hem genç hem de modern çizgiyi sembolize eder. Kilit nokta ise kurguda reklamda gözükmek istememelerine rağmen Cem ve Ayşe'nin meslek icracılarının ısrarı üzerine reklamda görünmeleridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141) Böylece geniş halk kitlesine ulaşırlar. Kurgunun bir sonraki adımı için de babalık davasının alt yapısı hazırlanmış olur.

Tanıtımı çok yönlü olarak düşünüp, insan ilişkileri üzerine de çalışır bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.2.5.4. Sağlık ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.4.1. Sağlık ile İlgili Diğer Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.5.4.1.1. Diş hekimi / Dişçi

Kara Kitap'ta Rüya karakterinin, romanın başlarında evden pek çıkmadığını vurgulamak, hatta Galip'in bunu fark etmesini sağlamak için kullanılmış bir meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve Kemal'in Belkıs adlı karakterin geçirdiği trafik kazasını görmeden hemen önce, yürüdükleri yerlerin betimlenmesinde Kemal'in anılarını ortaya çıkaran meslek olarak kullanılmıştır. Bu mekânları gören Kemal, bu meslekleri hatırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

Füsün'un Kemal'den ayrılışının ardından, Kemal'in geçmişte, anılarda teselli oluşunu ifade ederken bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

3.2.5.4.1.2. Eczacılar / Eczacı Hanım / Eczane

Sessiz Ev'de eczacılık mesleği kitabın başında Recep'in sohbet ettiği bir arkadaşymış gibi anlatılır. Hatta erkek olduğu düşündürülür ki Recep öyle sanır. Kitabın sonuna doğru Hasan'ın Nilgün'e saldırması sonucu yaralanan Nilgün'e pansuman yapar. Bilinçli bir eczacı olarak da hastaneye gidilmesi gerektiğini söyler. Bu romanın kırılma anıdır.

Bunun dışında eczacı ve eşi Kemal Bey'in ideolojisi üzerine de ufak bir korkuyla yaklaşım gerçekleştirilerek, o dönemde insanların muhtemel genel ruh hâlinin belirtilmesi için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 225)

Yokluk zamanlarında doktorluk görevi üstlenmek durumunda kalan mesleklerden biridir. Burada da eczacı hanım, Nilgün hastaneye gitmeyi reddedince, doktor gibi davranarak, Nilgün'ün ölüm haberini vermek durumunda kalır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Milliyetçi gençliğin haraç toplaması esnasında işlenen mesleklerden biridir. Bu meslek sahibinin, başka bir deyişle mahalle esnafının o dönemde yaşanan siyasal olaylarda içinde buldukları durumu anlatmak için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 27-28)

Yeni Hayat'ta eczanede satılacak ürünlerin alınacağı mekân olarak ve küçük esnaf mantığı ile hareket edişini vurgulamak, Osman'ın Mehmet'i aramak için geldiği kasabanın insanının tanıtımı için kullanılmıştır. Ayrıca bu eczaneden aldığı kara gözlüklerin kattığı havayla o kasabadaki tuhafiyecinin yanına daha rahat gittiği belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

Kitabın başında ve sonlarına doğru bu meslek nostaljiyi anlatırken, Osman'ın eski ve gerçek mahallesinin betimlenmesinde kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 185)

Kitabın sonuna doğru ise bu meslek, Dr. Narin'in ihbar mekanizmasının çöktüğünün göstergesi olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 206)

Canan'ı ararken Osman'ın ruh halinin yansıtılmasında yardımcı olan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36)

3.2.5.4.2. Tıp Doktorları

3.2.5.4.2.1. Genel Tıp Doktorları

3.2.5.4.2.1.1. Doktor

Kara Kitap'ta Şehrikalp Apartmanından taşınan Galip'in ailesinin yerine gelen daireleri kiralayan mesleklerden biri olarak gizli kürtaj yapımları şeklinde betimlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 15) Aynı betimleme, aradan yıllar geçip, Galip'in karısı Rüya ve Celâl'i araması esnasında tesadüfen bulduğu Celâl'in yaşadığı, kendisinin çocukluğunun geçtiği apartmanda katları çıkarken de karşımıza çıkar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

Romanın başında Melih karakterinin, yurt dışına gidebilmek için Vasıf'ı ve onun hastalığını bahane etmesinde doktorluk mesleği ön plâna çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16)

Celâl'in yeniden baba tarafından ailesinin apartmanına dönüşünün sebebi anlatılırken doktorların farklı yorumlamaları sonucu annesinin tam olarak neden öldüğü anlaşılammamaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18)

Doktorun nişanı üzerinden hikâyesini anlatamayan, bu anlatamamadan dolayı üzgünlüğü yaşayan insanlara örnekler verilir. Hikâyesini anlatamayan berber gibidir ve Batılılaşan, Batılılaşırken mütevazılığı unutmayan ailenin betimlemesindeki karakterlerin hâlidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 244)

Doktorluk, Galip'in, eksilen bir imgeye dönüştüğünü anlamasını sağlayacağı bir zaman dilimi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

Bu örnekler dışında doktorluk gerçek anlamında ya da benzetme için kullanılmıştır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu mesleğe parayı seven bir kişinin bakış açısının verilmesi, Abdurrahman Efendi'nin köye geri dönüş sebebinin açıklanması amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 47)

Mevlut'un gittiği lisenin müdür yardımcısının ağzından anlatılan lisenin kuruluş amacında, istenen hedef öğrenci kitlesinin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

1971 askeri darbesinin sonucunda okulun müdür yardımcısının da fırsatçılığı ile öğrencilerin saçlarının kestirilmesinin anlatımında öğrencilerin yaşadığı üzüntünün, istisnasız herkes tarafından yaşandığının vurgulanması için, idare tarafından en beğenilen öğrenci profilinin de üzüntü içinde olduğunun belirtilmesinde araç olarak kullanılmıştır. Bu profili oluşturanlar arasında bu meslek de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Elindeki dergileri Mevlut'un öğrencisi olduğu okula bağışlayan mesleklerden biri olarak görülür. Dersi boş olan öğrenciler kütüphaneye götürülür ve orada onlara bu dergiler, öğrencilerce okunsunlar diye verilir. Kurguda bulunan üst sınıf alt sınıf ilişkisi yukarı mahallede yaşayanlar için kullanılan bu meslekle ilişkilendirilmiştir. Yukarı mahallede oturanlar dergi bağışlar, orada yaşayan öğrenciler "iyi aile çocuğudur" gibi anlatımlarla bu durum tekrarlanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 83)

Süleyman'a kız istemelerde tesadüfen o evlere gittikleri düşünülün diye öne sürülen mazeret, bahane ya da mesleklerden biridir. Zira artık devrin değiştiği, kızların artık görücü usulü evliliğe karşı oldukları işlenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 249)

Süleyman'ın Vediha'yı giyimi üzerinden yüceltmesi bu mesleği benzetme ilgisiyle kullanımıyla gerçekleşir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Mevlut, çocukken köpeklerden korktuğu için babası onu bu meslek yerine şeyhe götürür. Götürme şekli de bu meslekle ilişkili olarak anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 282)

Mevlut'un eşini kaybetmesinden sonra yaşadığı tepkilerden biri kızgınlıktır. Mevlut'un kızgın olduğu mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Yıllarca kendi bahçeli evlerinde rahatça yaşayıp çeşitli bahanelerle evlerinden çıkmak zorunda kalıp, o evlerin yerine yapılan çok katlı binalarda yaşayanların sıkıntılarının anlatımı sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 452)

Kırmızı Saçlı Kadın'da mesleki özellikleri üzerinden benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. Örneğin bu mesleğin saygınlığı bakımından kuyuculuk mesleği ile benzetme ilgisi kurulmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 18) Böylece bu meslek üzerinden halkın kuyuculuk mesleğine ne kadar değer verdiği de anlatılmış olur.

Ayşe ile Cem'in çocuklarının olmadığı için, bu konuda çözüm aradıkları meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 101) Bu kullanım şekli sıkça kullanılmıştır.

Cem'in babasının ölüm sebebini belirleyen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133)

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı, Kasaba Saatçisi ve arkadaşları ile şehrin dışında bir depo binasında içip yedikleri, kâğıt oynadıkları ve sohbet ettikleri hoş gecede katılımcılardan biri olan Can Yoldaşı adlı karakterin anlattığı hikâyede geçen meslektir. Hikâyenin özeti ise çok zor denilen bir hastalığın bu meslek tarafından teşhis edilememesinden dolayı hastanın ölmesi, ancak pancarın bu hastalığa iyi geldiğinin sonradan tesadüfle fark edilmesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 71-72)

3.2.5.4.2.2. Uzman Tıp Doktorları

3.2.5.4.2.2.1. Çocuk doktoru

Masumiyet Müzesi'nde Füsün ve Kemal'in Belkıs adlı karakterin geçirdiği trafik kazasını görmeden hemen önce, yürüdükleri yerlerin betimlenmesinde Kemal'in anılarını ortaya çıkaran meslek olarak kullanılmıştır. Bu mekânları gören Kemal, bu meslekleri hatırlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

3.2.5.4.2.2.2. Kadın doktoru / Jinekolog

Kara Kitap'ta Şehrikalp Apartmanından Galip'in ailesinin taşınmaları sonrası bu apartmana yerleşen mesleklerden biri olarak kitapta yer alır.

3.2.6. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.2.6.1. El Sanatları ve Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.2.6.1.1. El Sanatları Çalışanları

3.2.6.1.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elişi Çalışanları

3.2.6.1.1.1.1. Halıcılık

Kar'da Kars kadınının genel özelliklerinin, uğraşlarının anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

3.2.6.2. Gıda İşleme, Ağaç İşleri, Giyim Eşyası ve Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.2.6.2.1. Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.2.6.2.1.1. Tütün Hazırlayıcılar ve Tütün Ürünleri Yapımcıları

3.2.6.2.1.1.1. Tütün işçisi

Kar'da Kars kadınının genel özelliklerinin, uğraşlarının anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

3.2.6.2.2. Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.2.6.2.2.1. Dikişçiler, Nakışçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.2.6.2.2.1.1. Dikiş diken kızlar

Kara Kitap'ta mankencilik mesleği aracılığı ile varoluşun anlamının keşfedilmesi, unuttukları sihirli anlamı ve “kendimiz olmakta direnmek” kavramlarının birlikte kullanıldıkları ve kendimiz olmaktan vazgeçmememiz gerektiğinin anlatılması esnasında kullanılan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64-65)

3.2.6.2.2.2. Tekstil, Deri ve benzer Malzemeleri Kullanan Elişi Çalışanları

3.2.6.2.2.2.1. Deri elbiseci

Kara Kitap'ta Galip, Teşvikiye bölgesinin merkeziymiş gibi betimlemeler yaparak her şeyin Şehrikalp apartmanına doğru odaklandığını belirtir. Deri elbisecinin vitrinindeki mankenler de buna göre tabii ki Şehrikalp apartmanına bakar.

3.2.6.2.2.3. Terziler, Elbise Yapımcıları, Kürk ve Şapka Yapımcıları

3.2.6.2.2.3.1. Terzi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda bir Fransız kadın terzisi evleri dolaşıp elbise dikmesiyle kurguda kendisine yer bulur. Bir çeşit Batılı olmayı temsil ederken bir yandan da yol üstünde çevre tasviri esnasında görülür ve o bölgenin silueti için kullanılır.

Kara Kitap'ta terzi de küçük esnaf olarak kullanılmıştır. Celâl'e tarihi giysiler dikip satan da terzidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 411) Sokağın tasviri içinde kullanılmıştır.

Romanın ilerleyen bölümlerinde ise terzilik yapan bir kadın üzerinden, dikiş makinesi markasının reklamı için elli yıl öncesine gidilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

Celâl'in annesi de terzidir. Melih Bey onları terk ettikten sonra Celâl'in annesi geçimlerini terzilikten sağlar. Kitapta Celâl'in içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıyı,

annesinin her şeye rağmen onun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışması oğlunun mutlu olmasından bile mutlu olması ile işlenir. Bu meslek üzerinden Celâl'in yaşadığı hayatın sıkıntıları anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 91)

Galip'in Celâl'i bulmak için aradığı "kişilikler" in son sayfasındaki yedi kişiden biri de hanımefendi bir terzidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

Masumiyet Müzesi'nde giysilerin hazırlanması amacıyla bazen Batıllığı, bazen de üst sınıflara ait bir statü belirtisi olarak kullanılmıştır. Ünlü olması, üst kesim tarafından rağbet görmesi bu açıdan değerlendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12) Kaldı ki romanda geçen bu meslek bu üst sınıfın evine gidip orada görevini icra eder. Kişiye kendini özel hissettirmenin bir yoludur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80) Ancak zamanla bu meslek de değişimden nasibini alır. Kemal, evlerinden taşınan Füsun ve ailesini bulabilmek için Füsun'un annesinin mesleğinden yararlanır. Bunu da aynı üst tabakadan olan arkadaşının annesine sordurtur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 198) Açılan butiklerde bu meslek icra edilir. Romanda akan zamanla, üst sınıfın değişimi yine bu meslek üzerinden açıklanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

Romanda Kemal'in sevdiği kadın olan Füsun'un annesi de bu mesleği icra eder. Onun da bu mesleği başarılı bir biçimde icra ettiği romanda evlere dikişe gittiğinin belirtilmesiyle görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 16) Bu başarısını diktiği elbiselerin başkaları tarafından rağbet gördüğü, hatta üst sınıfın birbirini taklit ederek modaya uyma eğilimi göstermesi bu meslek aracılığı ile ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 438)

Sınıflaşmanın, statünün bir çeşit belirtisi şeklinde bir ilişki biçimi olarak nitelendirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 154)

Füsun'un Kemal'den ayrılışının ardından, Kemal'in geçmişte, anılarda teselli oluşunu ifade ederken bu meslek aracılığıyla Füsun'un çocukluk yıllarına gidilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149) Bu mesleğe dair eşyalar sıklıkla romanda betimleme amacıyla kullanılır.

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in Ayşe ile nişanlanmasından önce, Ayşe'nin nişan elbisesini annesiyle birlikte diken kişinin mesleğidir. Böylece aralarındaki ilişkinin ciddi bir kurumlaşmaya doğru ilerlediği de anlatılmış olunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

Hatıraların Masumiyeti'nde Füsün'un annesi bu meslekle geçimini sağlar. Ayla'nın aktarımıyla Füsün'un Kemal ile araba kullanma dersleri sırasındaki heyecanı, Kemal'e karşı duyguları bu meslek üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 49)

3.2.7. Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.1. Diğer

3.2.7.1.1. İşçi

Sessiz Ev'de bu meslek çevre betimlemesi amacıyla kullanılmıştır. Faruk Bey'in gezerken, kervansarayın yerini araması sırasında istasyona gitmesi ve o saatlerde tren istasyonunu genel görünümünü yansıtmaya çalışması olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137) Yine başka bir yerde fabrikanın ve çevresinin silüetini çıkarmaya yardımcı olurlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

Hasan, geleceğe dair, olmak istediği kişinin profilini çıkarırken hayalinde işçilerin hakkını fazlasıyla ödeyen, onları fabrikaya küçük ortak yapan biri olacağından bahseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 170)

Romanda, Hasan karakteri, fabrika-işçi ilişkisini hapishane-köle ilişkisiyle örtüştürür. Buna göre, bekçileri gardiyanlara benzetir. Bekçiler tıpkı gardiyanlar gibi işçilerin giriş ve çıkışlarını kontrol eder, onları izler. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Masumiyet Müzesi'nde Zaim'in Meltem gazozunu ürettiği fabrikayı gezişleri sırasında görülen meslektir. Bu mesleğin izlenmesi sırasında kendisini kötü hisseder Kemal, zengin olmanın acıttığı düşüncesiyle. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 146)

Romanın geçtiği zaman dilimindeki toplumsal olayların anlatımında taraf olan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 335-336)

3.2.7.2. İş ve İdare ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.2.1. Düzenleyici Devlet ile İlgili Alanlardaki Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.2.1.1. Memur / Memure

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıradan bir günün rutin koşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i araması sırasında postanede çalışan Mehmet'e ulaşmak için gerekli bilgileri edinmek amacıyla sorular sorulan mesleklerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137)

Kar'ın hemen başında Ka adlı karakterin ismi yerine lakabını kullanması ve kendisini şair olarak ısrarla nitelemesi, buna kendisiyle birlikte herkesin de inanmasının anlatımını güçlendirmek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

Ka'nın Kars'ta Sunay Zaim ve grubunun sahne alacağı gün şiir okumak için çıktığı sahnede onu oluşturan sessizlikte izleyenler arasındaki meslek sahiplerinden biri olarak kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 135) Ka'nın şiirinden sonra tiyatro oyunu sahnelenir ve oyunun sonunda oyuncu Funda Eser, çarşafı çıkarır. Bu an yaşanan psikolojik atmosferin anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139) Oyunun devamında, oyuncunun çıkardığı çarşafı yakması ile bir dalgalanma başlar salonda. Bu dalgalanmanın yarattığı psikolojinin yansımalarının betimlendiği mesleklerden biri de yine memurluktur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Bu oyun ile Kars'ta zaman içindeki değişim de anlatılmış olunur bu meslek üzerinden. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 141)

Romanda İstanbul halkının askerlere bakış açısı anlatılırken bir yandan da askerliğin de bir çeşit memuriyet olduğunu düşündüklerini ifade edilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 161)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal karakterinin babasının kurduğu şirketlerden biri olan Satsat'ta çalışan kişiler bu adla çalışmaktadır. Bu amaçla da romanda sık sık bu meslek geçecektir. Kemal, işi onların tecrübelerinden faydalanarak öğrenmeye çalışacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 17-18)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un gittiği lisenin müdür yardımcısının ağzından anlatılan lisenin kuruluş amacında, istenen hedef öğrenci kitlesinin belirtilmesinde sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

1971 askeri darbesinin sonucunda okulun müdür yardımcısının da fırsatçılığı ile öğrencilerin saçlarının kestirilmesinin anlatımında öğrencilerin yaşadığı üzüntünün, istisnasız herkes tarafından yaşandığının vurgulanması için, idare tarafından en beğenilen öğrenci profilinin de üzüntü içinde olduğunun belirtilmesinde araç olarak kullanılmıştır. Bu profili oluşturanlar arasında bu meslek de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 79)

Devletin arazisine bina yapılmasının sebep sonuç ilişkisi içindeki anlatımında, bunu fırsat bilerek yatırım yapan kişiler arasında bu meslekten de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 106)

Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199)

Eski anlayışla satıcılık yapılmasının zorlaştığı, yeni bir algıyla tüketim gerçekleştirildiğinin anlatımı bu meslek üzerinden anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 273)

Mevlut'un eşini kaybetmesinden sonra yaşadığı tepkilerden biri kızgınlıktır. Mevlut'un kızgın olduğu mesleklerden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

Ferhat'ın Mevlut'a bu tahsildarlık işini öğretirken adı geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 363)

Ferhat, Mevlut'a elektrik tahsildarlığının püf noktasını anlatırken bazı meskenlerde yaşayanların anlatımı sırasında kullanılır. Böylece apartman hayatındaki değişim de betimlenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 364)

Vural Yapı'nın tanıtım ofisinde çalışan kişi için kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 433)

Kırmızı Saçlı Kadın'da dönemin haberleşme ağı hakkında bilgi veren meslektir. Cem'in kuyucu çıraklığı yaptığı dönemde annesiyle görüşebilmek için gittiği postanede telefonda hattı bağlayan kişinin mesleği olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Gizli Yüz'de bu meslek kılık kıyafet üzerinden benzetme amacıyla kullanılmıştır. Fotoğrafçının Kalpler Evine girdiğinde odalardan birinde bulunan insanları giysileri üzerinden sınıflandırmaya çalışırken bu meslek de sınıflandırmanın bir parçası olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 95)

3.2.7.2.1.2. Sigorta memur ve memureleri

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un pilavcılık yaparken müşteri profilinde yer alan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

3.2.7.2.2. Gemi ve Hava Taşıtı Kontrolörleri ve Teknisyenleri

3.2.7.2.2.1. Hava Taşıtı Pilotları ve İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.2.2.1.1. Hostes

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yeni kelimelere alışamamayı esprili bir şekilde irdeler yazar bu meslekle. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 521)

Kar'da Ka'nın Frankfurt'tayken izlediği ve en beğendiği oyuncunun filmlerinin konusunun aktarımı sırasında sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Funda Eser'in iki kız kardeşi neşelendirmek için şakasını yaptığı eser adı gibi kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 317)

3.2.7.2.3. İş Hizmetleri Aracıları

3.2.7.2.3.1. Ev sahibesi

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ömer'in yanına gelen Refik'e, Ömer'in banyonun yerini gösterirken takındığı tavır bu mesleğe benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 246)

Türkçü Profesör Gıyasettin Kağan'ın, Şarkiyat seminerine katılmak için gittiği Viyana'da Freud ile tanışmasına aracı olan, daha çok da Freud'un bu profesörü tanışmak için haberci olarak gönderdiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 483)

Benim Adım Kırmızı'da Enişte Efendi'nin Kara'yı İstanbul'a çağırması sonucu onun döndüğü İstanbul'da tuttuğu evin ev sahibesinin oğlu sayesinde Kara'nın sahiplenilmesi ve rahat bir ev yaşamı sürmesinin sağlanması söz konusu olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 14) Tabii bu meslek, zamanla rahatsızlığa da sebep olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 128)

Kapalı toplumun bir sonucu olarak direkt ilişki kuramayan insanlar bohçacı Ester üzerinden mektuplaşır ve birbirinden haber alırlar. Az önce de belirtildiği gibi kapalı toplum baskısı yaratmaması için bu haberleşme yönteminden insanların haberi olmasın diye çekinceler yaşanır. Bu meslek de Kara'nın çekindiği kişi olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

Kar'da Ka'nın Frankfurt'ta yaşadığı evin sahibi olarak görülür. Anlatıcı yazar Orhan'ın Ka'nın şiir defterini aramak için Ka'nın evine girmek amacıyla aradığı ve bulduğu meslek sahibidir.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Samiha'nın gündelikçilik yaptığı evlerin sahibi, kural koyucusu ve maaşı ödeyen iş sahibi görevindedir. Tavırlarıyla kendisini, daha çok da üst sınıf alt sınıf farkını hissettirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 237)

3.2.7.2.3.2. Ev sahibi

Masumiyet Müzesi'nde Füsün'u göremeyen Kemal, onların sonradan taşındıklarını öğrendiği eve gittiğinde, hem Füsünlerden hem de ev hakkında bilgi aldığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 175-176)

3.2.7.2.4. Satış ve Satın Alma Temsilcileri ve Aracıları (Brokerler)

3.2.7.2.4.1. Emlakçılar ve Gayrimenkul Yöneticileri

3.2.7.2.4.1.1. Tellal

Kafamda Bir Tuhaflık'ta çöpçatanlıkla devrin genç kızları evlenmeyi reddedince, çöpçatan Vediha'nın bulduğu yeni yöntem "geçerken uğradık" şeklinde kızı tesadüfen görmüş de tanışmışlar olacaktır. Ancak bunun için bir başka çöpçatana daha ihtiyaç olunur ki işte Vediha'nın bulduğu bu yöntem romanda bu meslekle benzetme ilgisi kurularak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 248)

3.2.7.2.5. Spor ve Fitnes Çalışanları

3.2.7.2.5.1. Atletler ve Sporcular

3.2.7.2.5.1.1. Sporcu

Cevdet Bey ve Oğulları'nda tenis kulübüne başkan seçilen profesörün sporla ilgisinin azlığını belirtmek için kullanılmıştır. Mükrimin Bey, sadece sosyal ve siyasi çevresi için seçilir. Bu da aslında alanında uzman olmayan kişilerin güç olarak nitelenen başka faktörlerle üst düzey yönetici olmasının bir çeşit eleştirisi olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 418)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in yaşadığı aşk acısının fiziksel anlamda betimlemesi yapılırken kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142)

3.2.7.3. Hukuk, Sosyal, Kültür ve Benzeri Alanlar ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.3.1. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.3.1.1. Galeri, Müze ve Kütüphane Teknisyenleri

3.2.7.3.1.1.1. Asistan

Kırmızı Saçlı Kadın'da Topkapı Sarayı Kütüphanesi müdürünün yardımcısı olarak görülür. Pek çok Türk filmine “Şehname”nin sahnelerinden alıntıların konulduğu, hatta konularını da bu eserden alıp değiştirerek filmlerin çekildiğinin tespitini yapan mesleklerden biridir. Böylece şairinin unutulduğu ama eserinin hâlâ güncelliğini koruduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 118)

Cem, eşi Ayşe ile birlikte yurt dışında pek çok yerde “Şehname” ile ilgili sergilere gider. Topkapı Sarayı müdürünün aracılığıyla gittikleri bir resim sergisinde görevli olan bu meslek, eserlerin kırılganlığını, eskinin değerini çağrıştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 122)

3.2.7.3.1.2. Yayın ve Ses-Görüntü Teknisyenleri

3.2.7.3.1.2.1. Asistan

Hatıraların Masumiyeti'nde Orhan Pamuk'un Cihangir çevresinde çekilen Türk filmlerinin çocukluğunda kendisinde bıraktığı etkinin ve o zamanlarki film endüstrisinin anlatımı sırasında, sinema sektörünün asıl unsuru olarak belirtilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

3.2.7.4. Sağlık ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.4.1. Hemşirelik ve Ebelik ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.2.7.4.1.1. Hemşire

Cevdet Bey ve Oğulları'nın “Son Söz” bölümünde evin içinde yıllar içinde neler yaşandığını, en çok da Nigan Hanım'a neler olduğunun anlatımını gerçekleştiren mesleklerden biridir.

Kurguda sağlık ve doğum ile ilgili durumlarda görevini icra ederken de sıklıkla görülür.

Sessiz Ev'de Mehmet'in İngiltere'den beraber geldiği arkadaşının mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 42)

Yeni Hayat'ta mesleğin gerektirdiği biçimde kullanılmıştır. Mehmet ve Canan'ı arayan Osman'ın hastanede bulunup bulunmadıkları bilgisini hemşirelerden alır. Yine Osman'ın geçirdiği kaza sonrası onu tedavi eden de yine hemşiredir. Burada hemşire karakteri, arayış içindeki Osman'ın yeni birisi olduğunun farkına varmasını, bunu kabullenmesini sağlar. Samsun'da karşısına çıkan doktorun kendisini tedavi etmesinden önce hemşireler sayesinde bu doktorun da yeni hayatı anlatan kitabın doktor tarafından okunduğunu öğrenmesini sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

Kar'da Kars kadınının genel özelliklerinin, uğraşlarının anlatımında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in toplayıcı olacağına dair ipuçlarının verildiğinin anlaşıldığı, Füsun'un içtiği sigarayı kıyıp içmemesi ve onu saklayıp koruyacağını betimlenmesi sırasında benzetme ilgisiyle kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 150)

Kemal, kendi müzesini oluşturmadan önce dünyadaki çeşitli müzeleri gezmiş, onlar hakkında fikir edinmiştir. Eşyalar, onların çağrıştırdıkları ona iyi gelir. Bu kadar çok müze gezmesinin bir sebebi de Füsun'a ait eşyanın aynısından bulabilme ihtimalidir.

Gezdiği müzelerden birisi de hemşire olan Florence Nightingale müzesidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 467)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ile Mevlut'un ortaklaşa açtıkları bozacı dükkânında çalışmaları için Mevlut'un kızlarına görev dağılımı yapması sırasında benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 342)

Hatıraların Masumiyeti'nde Kemal'in, Füsun'un yokluğunda onun herhangi bir yerine temas etmiş her objeye dokunuşunu, onu sevdiği kadıymış gibi, yanındaymış gibi hissetmesinin anlatımı sırasında bu meslek benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 30)

3.2.7.4.1.2. İğneci kadın

Kara Kitap'ta Galip, kendisini bir başka kişi gibi düşünüp dışarıda gezdiriyor ikinci kişiyi. Yıllarca içinde yaşadığı Şehrikalp Apartmanından dışarıyı gözlemlerken, o ikinci kişiyi de iğneci kadının oğlunun kasasında oturduğu eczanenin önünden geçerken bu mesleği kullanıyor.

3.2.8. Yasaya Aykırı ya da Yasadışı Meslekler (Gayri Meşru Meslekler)

3.2.8.1. Arakçı

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek Cem'in çalışmaya başladığı kitapçıdaki ürünleri korumasına dayanan görevlerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

3.2.8.2. Bavul ticareti

Kar'da Turgut Bey ile Kadife'nin gittikleri gizli otel toplantısındaki otelin, eski zamanlar ile romanın geçtiği zamanlardaki müşteri çizelgesinin karşılaştırılması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un Ferhat'a evine gitmemesi ve eşini ihmal etmesine, ülkede ahlâksızlığın ve rüşvetin artmasına kızması sırasında sıraladığı olumsuzluklarda bu meslek de görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

3.2.8.3. Fahişe / Fahişelik

Beyaz Kale'de meslek adı tam olarak verilme de, Hoca ve Venedikli köle iki üç haftada bir bu mesleğin icra edildiği yere gider. Hoca buraya daha çok egosunu tatmin etmeye, aşağılanmışlık ve zayıflık hissinden kurtulmaya gitmektedir.

Benim Adım Kırmızı'da Kara ile Şeküre'nin birliktelikleri sırasında, Kara'nın geçmiş yaşamındaki anlarından bazısına hatırlatma bu meslek aracılığıyla yapılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 434)

Masumiyet Müzesi'nin başlarında, kadınların çekilen fotoğrafının gazetelerde gözlerinin üzerinde bant olması ya da olmaması şeklinde yayınlanması bazı mesleklerle ilişkilendirilerek anlatılmıştır. Yapılan bazı mesleklerin "hafifliği" gibi bir değerlendirme de kurguda yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Kemal arkadaşları Tayfun ve Mehmet, Robert Kolej'de öğrenciyken, öğlen tatilinde randevuevine giderler. Burada çalışanlarla az da olsa manevi bir bağ oluştururlar. Burayı işleten kişinin mesleği, bu manevi bağın anlatımı sırasında geçer ki o da bir zamanlar bu mesleği yaparken işinin sahibi olmuştur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

Hatıraların Masumiyeti'nde hatırlatılan *Masumiyet Müzesi*'ndeki Kemal'in bu mesleğin polis tarafından yakalandığında basına yansıyan sürecin anlatımında kullanılmıştır. Bu vesile ile o dönemin gazetelerinin haber anlayışları da eleştirel biçimde irdelenmiş olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 20-21)

3.2.8.4. Genel ev işleticisi madam

Kara Kitap'ta magazin yazarı ile Galip'in konuşmaları esnasında magazin yazarının alanındaki derin bilgiyi betimlerken bu meslek ile karşılaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 90)

3.2.8.5. Konsomatris

Kara Kitap'ta pavyondaki hikâye anlatıcılarından biridir. İskenderunlu erkeklerin kekemeliklerinin çözüldüğü tek meslek olarak görülür.

Masumiyet Müzesi'nde Belkıs adlı karakterin cenaze törenine katılanların bazılarının giyimi üzerine benzetme ilgisiyle kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Kemal ile nişanlarının bozulmasının bir tezgâhtar kız olan Füsün yüzünden olmasının mantığını bulmaya çalışan Sibel'in, bu sorunu açıklamaya çalışırken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 207)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta 1970'li yıllarda bozacılığın iyi para kazandırdığının anlatımı sırasında, bu mesleği kâra geçiren mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Mahinur, biraz içtikten sonra Süleyman'a söylediği incitici daha çok da aşağılayıcı sözler söyleyince Süleyman'ın tepkisinde yer alan meslekler sıralamasında, kendisini olduğundan yüksek sanıp sanmadığını dalga geçercesine ifade ederken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 263)

3.2.8.6. Orospu / Orospuluk

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sınıf farklılığı ve çatışmasının somutlaştırılmasına araç olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 331)

Muhittin'in şiir ve şairlik ilişkisinde kendisini Baudelaire ile karşılaştırmasında bu mesleği kullanmıştır. "Yalnızlık ve frengi" ikilisini, kendi korkularıyla örtüştürür ve Baudelaire ile kendisini karşılaştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 260)

Sessiz Ev'de bu meslek, Faruk Bey'in arşivdeki metinler arasında bulduğu kadiya dair olayları okurken görülür. Mahkemelik olay olduğu aktarılır. Bu adli olaylar okununca o dönem Gebze'sinin panoraması çıkartılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 74)

Hakaret amaçlı kullanım da görülür.

Kara Kitap'ta Melih Bey, Celâl'in üvey kız kardeşi olan Rüya'yı olumsuz etkilediğini, Celâl'in onun beynini yıkaması sonucu anarşist olduğunu söyler ve ekler. Galip olmasaydı Rüya'nın kim bilir nerede, hangi durumda olacağını sıralar.

Bu nerede olurdu kısmı, kitapta uzayan bir meslekler, karakterler listesini oluşturur ki bunlar arasında bu meslek de bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 39-40)

Celâl'in uzun zamandır gazetesine yeni yazılar vermemesi, eski yazılarını yayımlatmasının sıkıntılı bir ortam yaratması beklenirken tam tersi olur. Magazin yazarının deyişiyile Celâl, daha çok okunur, telefonları daha çok çalar. Celâl'e postadan her gün yirmi mektup geldiğini belirtir. Ancak polemikçi yazar, buna farklı bir bakış açısıyla ve biraz da küçümseyerek bakacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93) Galip, kitabın ilerleyen sayfalarında Celâl'e gelen mektupları okumaya başlar, ona dair izleri bulabilmek için. Bu mektupların içeriğinde çeşitli ithamlar vardır ki bazı yazarların eşlerinin hakaret amacıyla olsa gerek bu meslekle ilişkilendirilmesi vb. pek çok itham, iftiranın Galip'te hasarı büyüktür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 231)

İstanbul'un arka sokaklarını, Beyoğlu'nu, Aksaray'ı vb. betimlerken de kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114; sayfa 280)

Aslında kendisinin de Türkan Şoray taklidi yaparak bu mesleği icra etmesine rağmen, kocasının uğruna terk ettiği ve arabasına el koyup sevgilisine vermesi üzerine kadına duyduğu, kin, nefret, öfke, kıskançlık gibi pek çok duygunun karışımıyla bu mesleğin bir hakaret unsuru olarak, küfür şeklinde kullanılması görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 133-134) Yine hakaret unsuru olarak da bir artist için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267)

Mesleğin icrası, aslında Galip karakterinin kendisi ve tüm erkekler için genel bir küçümseyici yorum olarak da kullanılmış, hatta bunu "Hepimiz O'nu Bekliyoruz" adlı bölümde onu bekleme yöntemi olarak da açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 138)

Yazarın (Celâl'in), kendisi olamama durumuna örnekler verilirken bu meslek de kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 166-167)

Bu meslek kitabın ilerleyen bölümünde bir çeşit iyilik kötülük savaşını güçlüler ve güçsüzler arasında oluşacak bir isyanda sokak yaşantısını sürdüren Beyoğlu'nun arka

sokaklarının silüetini oluşturan mesleklerden yararlanılarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247)

Galip'i Celâl sanarak arayan karakter ondan sürekli adresini isterken, Galip'i yani Celâl'i kandırmak için ona ısrarla hikâyeler anlatır. Bu hikâyelerden birinde "Türk illeti" dediğini iddia ettiği fantastik hastalığı tanımlarken bu meslek geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322)

İlerleyen bölümlerde yer alan düşman kavramı için kullanılan mesleklerden biridir. Bu meslekler, romana göre, insanları, özellikle Anadolu insanlarını, sefil hayata mahkûm eden bir kumpası düzeyenlerin oluşturduğu uluslararası bir oluşumdur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 325-326)

Galip'in herkesin hikâye anlattığı gecenin sonunda "kimse kendisi değildir" şeklinde bağırarak istediğini belirttiğinde hikâye anlatanlar arasında bu meslek de vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 351)

Galip'in Celâl'in evinde bulunduğu fotoğraflardaki kişilerin meslekleridir. Bu fotoğrafların bazısının da Celâl'in yazı köşesi olan "yüzünüz kişiliğiniz"e gönderilmiş olduğu fotoğrafların arkasındaki notlardan anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267-268)

Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerdir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Hayal edebilenlerin hayallerinin yıkıldığında ne olacağını sorgulayan telefonda sesin o sırada belirttiği mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 353)

Yeni Hayat'ta Osman'ın bilgi almak için Ratibe teyzenin evine gittiğinde, sohbet öncesi beraber izledikleri filmin betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 191)

Süreyya Bey, karamelalarında neden melek resmi bulunduğunu açıklarken geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 212)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek, kitabın başında öldürülen müzehhibin katili için kullandığı hakaretengiz söz olarak geçer. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Kara karakterinin okuduğu bir kitaptan yola çıkarak evliliğin yararlarını açıkladığı bölümde kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 60)

Bu meslek Kara'nın İstanbul'a dönmeden önceki cinsel hayatının deneyimlerinin anlatılması kısmında kullanılan mesleklerden biridir. Bu deneyimleri sebebiyle Şeküre'den utanacak duruma düşer Kara. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 163)

Kar'da enstitü müdürü ve katil konuşurken, intihar eden kızlardan birinin özel hayatında yaşadığı sıkıntılardan dolayı bu yolu seçtiğini anlatınca öfkeli katil bu mesleği hakaret amaçlı olarak müdürün kızına söylerken kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 48)

Kars'ta oynanan oyunun sonunda Funda Eser'in çarşafını çıkarması bazı kesimlerce farklı sebeplerle olumsuz olarak karşılanır. Bu farklı kesimlerden biri de cumhuriyetçilerdir. Cumhuriyetçilerin yanlış buldukları nokta, olaya bakış açıları belirtilirken kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 139)

İhtilal gecesinin ardından sokağa çıkma yasağına rağmen çayhaneye gelen dört kişiden birisi olan Gürcü karı kocanın geçim koşullarının anlatımı sırasında karısının yaptığı iş olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 169) Böylece aslında sadece Kars'ta değil, onun çevresindeki yerleşim yerlerinde de ekonomik sıkıntı olduğu, Kars'ın bu yerleşim yerlerine göre daha iyi olduğu belirtilmiş olur.

Sunay Zaim'in tiyatroculuk yaparken halkın içinde yaşadığı kasvet ve hüzünden kurtulması için çektiği zorlukları anlatırken kullandığı mesleklerden biridir. Bu zorlukları anlatma sebebi yaptığı ihtilalin gerekliliğini anlatmaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Turgut Bey ile Kadife'nin gittikleri gizli otel toplantısındaki otelin, eski zamanlar ile romanın geçtiği zamanlardaki müşteri çizelgesinin karşılaştırılması sırasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 245)

Masumiyet Müzesi'ne göre o dönemde evlenmeden bir erkekle beraber olan, özellikle de içeceğine bir şeyler karıştırılıp “kirletilen” kızların kaçınılmaz sonu olarak belirtilen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 64)

Belkıs adlı karakterin hayat hikâyesinin anlatımı sırasında belirtilen, onu çekemeyen kadınların ona taktığı lakapta görülür: “teselli orospusu” (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Bir erkeğin kadına bakış açısının kadın tarafından yorumlanması sırasında korkularının sebebinin açıklanmasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 109)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un yıllardır yaptığı bozacılık işi esnasında girdiği evlerdeki sarhoş sohbetlerinde sohbeti eden kişileri idare etmeye alıştığını gösteren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 37)

Rayiha'yı kaçırmak için yola çıkan Mevlut ve Süleyman'ın yemek yedikleri sırada darbenin olumsuzluğundan bahseden Mevlut'a Süleyman'ın karşı çıkıp fikirlerini, 1980 darbesi sonrasında ülkenin düzene girdiğinin hem sebebinin hem de örneklerini vererek açıkladığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 171)

Hakaret amaçlı küfür şeklinde kullanımı mevcuttur.

Mevlut'un ve ailesinin oturdukları çevrenin kötü olduğunun anlatımı sırasında kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 357)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Gülcihan Hanım'ın oğlunu babasına babalık davası açması için onu ikna etmeye çalıştığı süreçte oğlunun annesine ettiği hakaret sözleri arasında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 186)

3.2.8.7. Orospuluk (Sokak kadını)

Yeni Hayat'ta bedeni üzerinden para kazanma eylemi “sokak kadını” şeklinde de kullanılmıştır.

3.2.8.8. Pezevenk

Masumiyet Müzesi'nde bu mesleği icra eden ilk kadın olarak nitelenen ve betimlemesi yapılan kişi, Kemal ile Sibel'in nişanında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 104)

3.2.8.9. Randevuevi işleticisi / İşletmecisi

Masumiyet Müzesi'nde darbe sonrası tutuklanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 355)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan bulaşıkçı çocukların, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair anlattıklarına Mevlut karakterinin safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyelerde adı geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

3.2.8.10. Randevuevi sahibesi

Masumiyet Müzesi'nde bir zamanlar kendisi de fahişe olan bir kişinin iş sahibi olması üstü örtülü bir şekilde anlatılır. Kemal ve arkadaşları Mehmet, Tayfun'un Robert Kolej'de öğrenciyken öğle tatilinde gittikleri randevu evindeki kızlarla aralarında yakınlık oluşur. Hatta bu meslek de bu gençlere ayrı davranır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 124)

3.2.9. Yöneticiler

3.2.9.1. Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler ve Kanun Yapıcılar

3.2.9.1.1. Kanun Yapıcılar ve Üst Düzey Yöneticiler

3.2.9.1.1.1. Siyaset ve Politika ile İlgili Meslek Mensupları

3.2.9.1.1.1.1. Bakan

Sessiz Ev'de üst düzey memurluk olarak parayı, itibarı belirtsin diye işlenmiştir. Memleketine ciddi katkıda bulunmak isteyen idealist kişiliklerle övülmüştür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 181)

3.2.9.1.1.1.2. Başbakan

Kar'da Sunay Zaim'in popüler olduğu zamanlarda bir filmde Atatürk rolü oynayacağını öğrendikten sonra basına verdiği demeçler sebebiyle filmin çekiminin ertelendiğini ifade eden yönetici meslek, makam olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 178)

Bu meslek yönetici fonksiyonuyla Sunay Zaim'in tiyatro kumpanyasında bir skeçte kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta alt metinde kurgudaki zaman ile olayların birbiriyle orantılı gittiğini, okuyucunun zaman algısını olaylarla birleştirmesi için bu meslek kullanılmıştır. Devlet yöneticisi olarak yaptığı icraatın ve askerinin gücünün anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46-47) Romanda akıp giden zaman içinde ülkede gerçekleşen darbeler sonucunda zor durumda kalan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78) Karlıova Lokantasının geçmişinin anlatımı sırasında görülen, azınlıkların bir gecede alınan kararlarla gitmek zorunda kalmaları kararını veren meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143) Mevlut'un eşiyle televizyon izlemesi sırasında suikasta uğrayan meslek olarak haberlerde görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 257)

3.2.9.1.1.2. Üst Düzey Devlet Yöneticileri

3.2.9.1.1.2.1. Diplomat

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem, eşi Ayşe ile birlikte yurt dışında pek çok yerde "Şehname" ile ilgili sergilere gider. Bazı sergilere ancak birilerinin daveti veya aracılığıyla girilebilir. Cem ve eşini bu tarz sergilere davet eden ya da girmelerini sağlayan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 121-122)

3.2.9.1.1.2.2. Sefire

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Şükrü Paşa'nın ikinci eşinin mesleği olarak görülür. Eve gelmesi istenilen Fransız bir terziyle sohbet konusu olarak bu meslekle ilgili anıların anlatımıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 55)

3.2.9.1.1.3. Kanun Yapıcılar

3.2.9.1.1.3.1. İmparatoriçe

Kara Kitap'ta bir dalgıcın denizin dibinde bulduğu Bizans parasının üstünde imparatoriçenin yüzü bulunur. Böylece hem paranın eskiliği hem de Bizans'a aitliği anlaşılır.

3.2.9.1.1.3.2. Kraliçe

Cevdet Bey ve Oğulları'nda yönetici fonksiyonuyla ve tarafını belli etmesiyle kullanılmıştır.

Sessiz Ev'de Fatma Hanım'ın yatakta yatarken düşüncelerinde görülen ve merak duygusuyla birleşerek saksığanın mücevherlerini çalması üzerinden bu meslek görülür. Geçmişini düşünmesine vesile olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 25)

Kara Kitap'ın "Karlı Gecenin Aşk Hikâyeleri" bölümünde anlatılan hikâyelerden birinde geçen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 152)

Galip, Celal'in evinde araştırma yaparken bulduğu fotoğraflardan hissettiği gizli anlamlarla duygusal anlar yaşar. Duygusallaşmasına sebep olan ve derin anlam yüklediği fotoğraflardaki kişilerin mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Yeni Hayat'ta bu meslek Süreyya Bey'in satranç hakkında bilgi vermesi sırasında, satranç oyunu ve taşlarındaki değişimin mantığını açıklarken, Doğu'nun Batı ile zihniyet ilişkisini kendince sebep sonuç ilişkisi içinde açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 210)

Kar'da yönetici fonksiyonunda kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 189)

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in Füsunların evinde geçirdiği zamanın, yaşadığı olayların anlatımı sırasında kullanılan mesleklerdendir. Çocuk doğuramaması üzerine dedikodusu dönen yönetici meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 377)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem karakteri ustasını rahatsız etmek için ona Sophokles'in "Kral Oidipus" adlı hikâyesini anlatır. Bu hikâyede geçen mesleklerden biridir. Bir anlamda kurguyu insanların değiştirmeye çalışmasının gereksizliği de anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38)

3.2.9.1.1.3.3. Sultan

Sessiz Ev'de cüceler evinin yapımının anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Beyaz Kale'de mevcut yöneticiyi devirmek için harekete geçen, ancak başarılı olamayan meslektir.

Bir başka yerde ise, görevini ihmal ettiği öne sürülen bir görevlinin öldürülmesini engelleyen meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Kara Kitap'ta kullanılan makam ve meslektir. "Uyuyamıyor musunuz?" adlı bölümde uykusuzluk sorunu yaşayanlara verilen öneri geçmiş bir hikâyenin hatırlanmasıdır. Bu hikâyedeki kahramanlardan birisi Sultan I. Ahmet diğeri ise onun annesi Handan Sultan'dır. Bir başka hikâyede de Bezmiâlem Valide Sultan görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322) "Şehzadenin Hikâyesi" adlı bölümde ise Münire Sultan'dan bahsedilir.

Bu hikâyenin dışında, kitapta yöneticilik göreviyle kullanılmıştır.

Celâl sanarak Galip ile konuşan sesin, telefonda ona adresini vermesi için döktüğü dil sırasında ifade edilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 322-..325)

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek daha çok unvan olarak hem kadın hem de erkek için kullanılmıştır. Dönem Osmanlı olunca yöneticilerin kendileri ya da eşleri, kızları, oğulları, kardeşleri, yeğeni, damadı bu unvanla ya da meslek ile adlandırılıyor. Romanın kurgusunu etkileyecek özel bir durumu olmamasına rağmen sıklıkla kullanılmıştır. Bazen de zaman anlamı taşıyabilecek şekillerde kullanımı görülür.

3.2.9.2. Diğer Yöneticiler

3.2.9.2.1. Patron

Yeni Hayat'ta eczacı için ilaç reklamını yapmasından dolayı bu meslek kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 140)

3.2.9.2.1.1. İş kadını

Kar'da Ka'nın Frankfurt'tayken izlediği ve en beğendiği oyuncunun filmlerinin konusunun aktarımı sırasında sıralanan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

3.2.9.2.1.2. Otel sahibesi

Kar'da bu meslekten kasıt İpek'tir. Muhtar'dan böyle bir açıklama gelir. Aslında otel İpek'in babasınındır ve birlikte işletirler. İpek'in söylemesi üzerine Ka ile Muhtar'ın buluşmasının amacını soran polise açıklamayı yaparken Muhtar, bu meslekle eski eşini tanıtır ve Ka ile buluşma sebeplerini açıklar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 62)

3.2.9.3. Üretim ve Uzmanlaşmış Hizmet Müdürleri

3.2.9.3.1. İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.2.9.3.1.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış İş Hizmetleri ve İdaresi ile İlgili Müdürler

3.2.9.3.1.1.1. Mandıra işletmeciliği

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mustafa Efendi'nin oğlu Mevlut'a İstanbul'un renkli hayatına kanıp her şeyin günlük gülistanlık olmadığını fark etmesi için ona gösterdiği yerler ve oralarda icra edilen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 56)

3.3. Çocuklar için kullanılan meslekler

3.3.1. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.3.1.1. Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.3.1.1.1. Diğer Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar

3.3.1.1.1.1. Otel Resepsiyonistleri

3.3.1.1.1.1.1. Kâtip

Kar'ın başında Ka'nın kaldığı otelin resepsiyonisti bu meslek adıyla geçer. Oda anahtarlarının teslimi, giriş çıkışların bilgisi, mesajların iletilmesi gibi pek çok işi yapan otel görevlisi olarak kâtiplik mesleği kullanılmıştır.

3.3.1.1.1.1.2. Resepsiyonist

Kar'da gerçekleşen olaylar hakkında bilgi aktarıcılığı yapan, anahtar teslimi ve otel giriş çıkış işlemlerini geceleri çalışarak yapan meslektir.

3.3.2. Diğer Meslek Mensupları

3.3.2.1. Çırak

Kara Kitap'ta küçük esnaf ciddi biçimde hem siluet oluşturmak için hem de ticari yönelimi aktarmak için kullanılmıştır. Bazen başkaca görevler yüklenmiş olur: Galip, tam her şeyin bir işaretler silsilesi olduğuna inandığı sırada karşısına Süleymaniye Camiinin çerçevesi taşıyan bir çırak görmesi işaretleri değerlendirmeye başlamasına yeter. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 197) Kahvede çalışan çırak, celladın yanındaki çırak gibi pek çok örneği de kitapta görülür.

Yeni Hayat'ın genelinde görülen ve yaşı küçüklerin ekonomik hayatta üstlendikleri görevlerin yansımasını da sağlayan meslektir. Osman'ın Mehmet ve Canan'ı araması sırasında girdiği Beyoğlu Devlet Hastanesindeki izlenimlerinin betimlenmesi sırasında karşımıza çıkan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Benim Adım Kırmızı'da hemen hemen her karakter çıraklık eğitimi almıştır. Bu sebeple de romanda sık sık bu meslek kullanılmıştır. Enişte Bey, torunlarını eğitim almaları için bu mesleği icra eden bir arkadaşına çırak olarak verir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 36-37-38) O dönemde eğitim anlayışı usta çırak ilişkisiyle değerlendirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 279) Bu ilişkinin güven üzerine kurulu olduğu, kıskançlığın bu ilişkiyi zedelediği yine bu meslek üzerinden vurgulanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 281) Kitabın başka bir yerinde Kara ile Üstat Osman'ın katili nakışlarından anlamaya çalıştıkları sırada ellerinden geçen eserleri incelemelerindeki sohbet esnasında yine bu eğitim anlayışı üzerinde kaçamak bakışlarla durulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 288)

Çıraklık mesleğinin, romanda düzen ile ilişkilendirilmesi evlilik ile benzerlik ilişkisi kurulması aracılığıyla gerçekleştirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 218)

Katil olduğu anlaşıldıktan sonra, kaçan, ancak kendini tutamadan eski zamanlarını hatırlamaya indiği sokaktaki geçmişinde betimlemelerle kullanılan mesleklerden biridir. Bu meslek sıklıkla geçmiş ve zaman kavramlarıyla ilişkili değerlendirilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 429)

Kar'da İpek'in Ka'yı Muhtar'ın iş yerine bıraktığı handa koridorlarında dolaşırken Ka'nın gözlemediği ve betimlediği mesleklerden biri olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 50)

Darbe sonrası çevre betimlemesinde sokağa çıkma yasağı süresinin dolmasını bekleyen meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 168)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un babasıyla tek yaşadıkları sırada pişirdiği çorbaları methetmek için babası bu mesleği kullanır. Gecekondu mahallesinde fakirlik sebebiyle çalışmak zorunda olan insanların övme tekniği de ancak meslek üzerinden olmaktadır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53)

Gecekondu mahallesinde yaşayan ve okula gidenlerin çoğunun kaderinin bu meslek olduğu belirtilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72) Bu mahalleden okula gidenlerin çoğunun zamanla çalışmak zorunda oldukları için okuldan ayrılmaları öğretmenleri ve diğer öğrenciler tarafından da kanıksanmıştır. Yoklukları fark edilmeyen

öğrenciler bu meslek üzerinden anlatılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 77)
Yoklukları fark edilmeyen öğrencilerin genelde icra ettikleri meslekler ile kendilerini Mevlut'tan daha iyi bir duruma getirdikleri görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 419)

Ülkede yaşayan azınlıklar için uygulanan Varlık Vergisi sebebiyle pek çok kişinin iş yerini bırakıp gitmek zorunda olduğu meslek olarak kullanılmıştır. Güvenin, belki her şey düzeldiğinde geri döndüğünde bu meslekte geri alırım düşüncesiyle umudun bir göstergesi olur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 258)

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek üzerinden, başka bir deyişle bu mesleğin varlığıyla ilgilenilmemesinden Cem, evden gitmiş olan babasının bu gidişinin diğerinden farklı olduğunu kavrayacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 10)

3.3.3. Hizmet ve Satış Elemanları

3.3.3.1. Hizmet ve Satış Elemanları

3.3.3.1.1. Garsonlar ve Barmenler

3.3.3.1.1.1. Garson

Kara Kitap'taki çocuk mesleklerden birisi de garsonluktur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 100)

Yeni Hayat'ta Canan ve Osman'ın yolculuk sürecinde kitap üzerine ilk defa konuşmaya başladıkları dönemlerde, ücra bir konaklama tesisinde, bir çocuğun onlara bedava çay sunması sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 58)

3.3.3.1.2. Seyahatlerde Hizmet Veren Elemanlar, Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri ile Rehberler

3.3.3.1.2.1. Ulaştırma Hizmetlerindeki Kondüktörler ve Otobüs Muavinleri

3.3.3.1.2.1.1. Şoför muavini

Yeni Hayat'ta yeni hayatın peşinden giden romanın karakterleri arayışlarını otobüs yolculuğu aracılığı ile gerçekleştirir. Otobüslerde yaşadıkları, izledikleri filmleri, kolonya dökümü ve kokusu, kaza anları ve çeşitli gözlemlerin anlatımı sırasında sıkça kullanılan bir meslektir. Kitabın sonuna doğru gerçeğin farkına yine otobüs yolculuğu esnasında varan Osman, arayış aracı olan otobüslerdeki zamana bağlı değişim ve gelişimi bu meslek üzerinden verir.

3.3.3.1.3. Kişisel Hizmetler Veren Elemanlar

3.3.3.1.3.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kişisel Hizmetlerde Çalışanlar

3.3.3.1.3.1.1. Kapı oğlanı

Benim Adım Kırmızı'da bu meslek romanda genellikle saraydan haber ileten kişi olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 254) Bu tarz kullanımların dışında onu tanımlayan bir açıklama da yapılmıştır. Kara da saraydan bu meslek icracısı aracılığıyla çağrılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267)

3.3.3.1.3.2. Kuaförler, Güzellik Uzmanları ve İlgili Çalışanlar

3.3.3.1.3.1. Berber çırağı

Kara Kitap'ta dükkânda kimse olmayınca dükkânın rahatlıkla çırağa bırakılması, aslında çıraklara duyulan güvenin de göstergesidir.

Benim Adım Kırmızı'da Enişte'siyle konuşurken Kara'nın resimlere bakarak nakkaşın nasıl olması gerektiği sorusunu sormasına sebep olan resimde zor biçimde işini icra eden berber ve onun çırağı görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

Eski kocasının evine sığınan Şeküre'yi, oradan almak için Kara'nın isteğini tabii ki kırmayan, aile ilişkilerine sıkı sıkıya bağlı olan kişinin ve öğrencisinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 365)

3.3.3.1.3.3. Refakatçiler ve Kişisel Yardımcılar

3.3.3.1.3.3.1. Komi

Kafamda Bir Tuhaflık'ta 6-7 Eylül olayları sonrası gitmek zorunda kalan azınlıkların yaşadıkları yerleri terk etmelerinden sonra bu bölgelerin değer kaybedişi ve seviyenin düşüşünün anlatımı oralara yerleşen kişiler üzerinden betimlenir. Yerleşen kişilerin mesleklerinden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Ferhat'ın çalıştığı Mürüvvet Lokantasında çalışırken görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239) Yazıcı olarak görev aldığı bu lokantada Ferhat'ın yoğun çalışma temposunu anlatırken işlerini geçiştiren ya da yapmayan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

3.3.3.2. Satışlar ile İlgili Elemanları

3.3.3.2.1. Mağaza, Dükkân vb. Satış Elemanları

3.3.3.2.1.1. Ayakkabıcı çırağı

Benim Adım Kırmızı'da meddahın anlattığı hikâyelerden birindeki motiflerden olan paranın anlatımı sırasında fakirliğin tanımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 115)

3.3.3.2.1.2. Bakkal çırağı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda sıradan bir günün rutin koşturmasının betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239)

Sessiz Ev'de Faruk Bey'in bakkal alışverişi sırasında görülür.

Kara Kitap'ta Celâl ve Rüya'yı vuran kişiyi bulmaya çalışan polisin, Galip'in belki görmüştür diye gösterdiği fotoğraflardaki insanların mesleklerinden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 407)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in araştırmacılarından birinin Mehmet'i takibi sırasında bilgi edinmek için kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 110)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek sepetle alışverişin yeni başladığı yıllardaki sürecin, evdeki işlerle uğraşan kadınların üşengeçliklerinin anlatımı sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 28)

Okuldan arkadaşı Mohini aracılığıyla ortak arkadaşlarının sahibi olduğu otoparka bekçilik yapan Mevlut'un bu iş sırasındaki çevre betimlemeleri sırasında belirtilen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 346)

3.3.3.2.1.3. Çaycı çırağı / çırakları

Kara Kitap'ta Galip'in Rüya'yı aramaya başladığı ilk anlarda pasaj içinden geçerken betimleme amaçlı kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 66) Kitabın başka bir yerinde de yine betimleme amaçlı, akşam saatlerinde yazıhanesinden çıkarken, handaki çay ocağının çırağının temizlik yapmasından bahsedilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 70)

Kar'da ihtilal sonrası uygulanan sokağa çıkma yasağı sırasında evlerine gidemediklerinden açık kalan çayhanede çalışan kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 168)

İhtilal sırasında yapıla baskınlarda öldürülen abisinin intikamını alması için emniyet müdürlüğüne gidip orada bomba patlatması için ikna edilmeye çalışılan çocuğun mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 291)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut, Rayiha ile dini nikâh kıydırmak istediği kişiyle ücret pazarlığı yaparken hizmet amaçlı kullanılan meslektir. Bu mesleğin getirdiği çayı hızlı içmesinin lafi kısa kesmek anlamına geldiği anlaşılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 180)

Gizli Yüz'de sabahı Sabahçılar Kahvesinde geçiren Fotoğrafçıya Lacivert Ceketli Adam tarafından ısmarlanan çayı getirecek kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 92)

3.3.3.2.1.4. Fırıncı çırağı

Benim Adım Kırmızı'da Şeküre'nin ayarladığı düğün alayını sevgi ve hoşgörüyü izleyenler arasında olan mesleklerdendir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 219)

3.3.3.2.1.5. Fıstıkçı dükkânlarının çırakları

Kara Kitap'ta İstanbul sokaklarının betimlenmesi esnasında görülenlerin anlatımında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 173)

3.3.3.2.1.6. Kahveci çırağı

Kara Kitap'ta Galip'in, Celal'in köşe yazısını okumak için girdiği kahvede görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 200)

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i aramak için gittiği yerlerden birinde girdiği kahvede görülen meslektir. Bu mesleği yapan çocuk, bir yandan işini yaparken diğer yandan da Şeyh Efendi'ye olan hayranlığıyla ön plâna çıkartılır ve Osman'a bu hayranlık sayesinde bilgi aktarıcılığında bulunur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 136) Sonrasında da şeyhin karşılanmasında kendisini gösterir ve şeyhinin elini öpüp, ona saygı gösterisinde bulunması, otobüsün hareket etmesi sonucu kırık kalpli tuhafiyecinin kendisine doğru geldiğini anlamasına vesile olur Osman'ın. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142)

Benim Adım Kırmızı'da Erzurumilerin kahve baskınında meddahın saldırıya uğraması sırasında saldırıya uğrar ancak onların elinden kaçırılmaz da kalabalığa karışıp olayı izlemeye başlar. Bu bir çeşit kurgu içinde kurgu gibidir. Yabancılaşmayı önce saldırıya uğrayan sonra da saldırıya uğrayanı izleyen olarak bu mesleği icra eden karaktere yaşatır yazar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 374)

3.3.3.2.1.7. Kuru yemişçinin ırağı

Yeni Hayat'ta Osman'ın Mehmet'i arayışı sırasında karşılaştığı Mehmetlerden birini gormesi sonrası yine Mehmet'i bulamama durumundaki hayal kırıklığı sırasında onunden geçtiği dukknlerden biri olan kuru yemişçi dukknının çırağı burada gorulur. Onu gorduğu anki merak duygusuyla çevreye ve kendine yabancı olan Osman'ın kendini sorgulamasını sağlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 149)

3.3.3.2.1.8. Leblebici ırağı

Kara Kitap'ta mankencilik mesleğinin anlatıldığı bolumde, jestlerin kişinin karakteri ve ulusun kimliği açısından onemi ve onların ayırt edici ozelliğini anlatırken bu meslek de verilen ornekler arasında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 63)

3.3.3.2.1.9. Sahaf ırağı

Kara Kitap'ta Celâl'in yazdığı hikâyelerden birinde geçer. Kapı kapı dolaşıp kitap satan bir sahaf çırağının çevirdiği dolaplara ilişkin bir hikâyedir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 250)

3.3.3.2.1.10. ay satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek, Rayiha ve Mevlut'un kaçıp bindikleri trende kahvaltılarını yaparken çay almaları sırasında gorulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23)

3.3.3.2.1.11. Lavaş ve yumurta satıcısı

Kar'da Sunay Zaim'in Kars'taki ilk oyununda ateşlenen kurşunlardan birinin sekip, bu mesleği yapan bir çocuğun sattığı yumurtalardan birine kurşun isabet etmesi sırasında gorulur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148)

3.3.3.2.1.12. Dondurmacı

Sessiz Ev'de Nilgun'un plajdan çıkıp bakkala doğru gidişi sırasında Hasan'ın gozunden anlatılan çevrenin tasvirinde gorulen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 69)

3.3.3.2.1.13. Şeker (Karamela) satıcısı

Yeni Hayat'ta Osman, Yeni Hayat karamelalarını ve onun üstündeki melekleri araştırmaya devam ederken hafızasının ona tuhaf şeyleri hatırlatması biçiminde kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 201) Ancak bu hatırlatmadan sonra Osman'ın aklına üretici firmanın adresi gelir.

3.3.3.2.2. Sokak, Tezgâh ve Pazar Satış Elemanları

3.3.3.2.2.1. Ayran, gazoz satıcısı

Masumiyet Müzesi'nde Haydarpaşa yakınlarında petrol yüklü bir tanker ile küçük bir geminin çarpışması sonrası denize akan petrolün yanması günlerce İstanbul halkı tarafından izlenir. İzlemeyi bir fırsat haline getiren mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 348)

3.3.3.2.2.2. Tezgâhtar

Kara Kitap'ta genellikle küçük esnafın dükkânlarında çalışan bu kişiler, mesleklerini icra ederken betimleme amacıyla kullanılmıştır. Farklı olarak kullanıldığı yer ise "Şehzadenin Hikâyesi"ndeki anısında yer almasıdır. Çocuk tezgâhtarın önlüğünü satın almaları üzerine şehzadenin cezalandırılması bir yandan tezgâhtar çocuğa yapılan davranışın, diğer yandan da amacının dışına çıkan şehzadenin davranışının yanlışlığını yansıtır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 379)

Kar'da Ka'nın bilgi edinmek için bu meslek icracısının çalıştığı yere girdiğinde ona bilgi veren meslek olarak görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 267)

Kırmızı Saçlı Kadın'da Cem'in babasının onu ve annesini terk etmesi sonrası yaşadıkları ekonomik sıkıntılara destek olabilmek, en azından kendi masraflarını karşılayabilmek için Cem'in çalışmaya başladığı meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 11)

Bu mesleği yaparken aldığı paranın yeterli olmaması vurgulanır ki bu daha sonra Cem'in kuyucu çıraklığı yapmasına sebep olacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Yazarlığın farklı alanlarda eğitim gören kişilerce daha iyi yapıldığı fikrinin ortaya atılması sırasında Cem'in terfi ettiğinin belirtildiği meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Nişanlısının kitabevine onu almaya gelmesi sırasında onun güzel olduğunu tescilleyen mesleklerden biridir. Bu tescilleme Cem'in de hoşuna gider ki bu klâsik erkek egosunun yansımasıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

3.3.3.2.2.3. Satıcı çocuk / Seyyar satıcı / Sokak satıcısı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta çocuk Mevlut'un, İstanbul'a ilk yolcuğunda trende karşısına çıkan ve yolculuğun çocuk açısından betimlenmesinde kullanılan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51)

Kısmet satıcılığını arkadaşı Ferhat'ın yaptığını fark ettiğinde Mevlut, Ferhat için "çocuk satıcı" tabirini kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 82)

3.3.3.3. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar

3.3.3.3.1. Koruma Hizmetleri Veren Elemanlar

3.3.3.3.1.1. Güvenlik Görevlileri

3.3.3.3.1.1.1. Bekçi

Kırmızı Saçlı Kadın'nda Cem'in babası onu ve annesini terk ettikten bir süre sonra ekonomik sıkıntılardan dolayı Cem ve annesi Gebze'ye taşınmak zorunda kalır. Burada dersane parasını biriktirmek için Cem, eniştesinin bostan ve bahçesinde bu mesleği yapacaktır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 12)

Mahmut Usta'nın Cem'e teklif ettiği kuyuculuk çıraklığından kazanacağı para ile bu meslekten kazanacağı paranın karşılaştırılması ve Cem'in meslek konusunda yaşadığı ikilem sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13)

3.3.3.3.1.2. Cellat ırağı

Kara Kitap'ta, bu işi icra eden kişiinin gemişiini anlatması sırasında görülür. Çıraklık eğitiminin ve çıraklığından beri yaptığı işlerin anlatımında kullanılır. Bu karakterin işindeki ustalığının anlatımında zaman göstergesi gibi de kullanılmış olur. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 259)

3.3.4. Nitelik Gerektirmeyen Meslekler

3.3.4.1. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Meslekler

3.3.4.1.1. Diğer Nitelik Gerektirmeyen İşlerde alışanlar

3.3.4.1.1.1. Çiftlik Hayvanları Yetiştiriciliği Yapan iftliklerde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde alışanlar

3.3.4.1.1.1.1. oban

Kara Kitap'ın “Hafızamızı Sinemada Kaybettik” adlı bölümünde sinemanın yetişkinler ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkisinin anlatımında kullanılmıştır.

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut'un ilkokulu bitirmesinden sonraki yaz boyunca yaptığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 45)

Babası Mevlut'u İstanbul'a götürmek için trene bindirdiğinde yolda gözlemlediği çocukların yaptığı meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 51)

Mahinur, biraz içtikten sonra Süleyman'a söylediği incitici daha çok da aşağılayıcı sözler söyleyince Süleyman'ın tepkisinde yer alan meslekler sıralamasında, kendisini olduğundan yüksek sanıp sanmadığını dalga geçercesine ifade ederken kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 263)

3.3.4.1.1.2. Yükleme-Boşaltma İşlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde alışanlar

3.3.4.1.1.2.1. Gazete dağıtıcısı

Kar'da Ka hakkında bilgi toplayan ve araştırma yapan kâtip yazar Orhan'ın gazeteci Serdar Bey aracılığı ile tanıştığı ihtilalin yapılacağı ilk oyun gününde sahneye çıkıp

enstitü müdürünün öldüğünü Sunay Zaim'e haber veren çocuğun mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 387)

3.3.4.2. Cadde/Sokak ve İlgili Satış ve Hizmet Çalışanları

3.3.4.2.1. Sokak Satıcıları (Gıda Hariç)

3.3.4.2.1.1. Gazete satan çocuk

Yeni Hayat'ta Rıfkı amcanın hikâyelerinden birinde Pertev'in üzerinden Edison'u anlatır. Bu hikâyeye göre Edison daha icat yapmamış, çocukken geçimini sağlamak için trenlerde bu mesleği yapmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 93)

3.3.4.2.1.2. Gazeteci çocuklar (Gazete satıcısı)

Sessiz Ev'de Selahattin Bey'in bittiğinde ansiklopedisini satmak gibi bir görevle romanda yer alırlar. Selahattin Bey, Avram Efendi ile bu konuda sohbet ederken, kurduğu hayali, Galata Köprüsünde gazete satan çocukların ansiklopediyi satmaları üzerinden anlatır.

3.3.4.3. Madencilik, İnşaat, İmalat ve Ulaştırma Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.3.4.3.1. Ulaştırma ve Depolama Sektörlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.3.4.3.1.1. Yükleme-Boşaltma İşlerinde Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar

3.3.4.3.1.1.1. Hamal

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mustafa Efendi ve oğlu Mevlut'un yoğurtları taşımalarından dolayı benzetme ilgisiyle kurulmuştur. Müşteriler Mustafa Efendi'ye oğlunu okutmasını bu meslek sahibi yapmaması konusunda cümleler kurarlarken de görülür.

3.3.4.4. Temizlikçiler ve Yardımcılar

3.3.4.4.1. Taşıt ve Pencere Temizleme ile Çamaşır Yıkama ve Diğer Elle Yapılan Temizlik İşlerinde Çalışanlar

3.3.4.4.1.1. Bulaşıkçı

Kafamda Bir Tuhaflik'ta Bingöllü garsonun patron oluşundan sonra, onun tavırlarına karşı dayanışma gösterilen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

6-7 Eylül olayları sonrası gitmek zorunda kalan azınlıkların yaşadıkları yerleri terk etmelerinden sonra bu bölgelerin değer kaybedişi ve seviyenin düşüşünün anlatımı oralara yerleşen kişiler üzerinden betimlenir. Yerleşen kişilerin mesleklerinden biridir bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 143)

Ferhat ve Mevlut'un askere gitmeden önce ortak işlettikleri lokantada çalışan, sokaklarda, şehirde, ülkede olanlara dair, Mevlut'un safça inandığı gerçekçi olmayan hikâyeleri anlatan kişilerin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 144-145)

Bir kişinin etkilenmesi hedeflendiğinde göz ardı edilerek küçümsenen garsonluğu, değiştirip süsleyerek aşk mektubunda kullanması gerektiğini Mevlut'a söyleyerek, bir sınıf çatışmasını, alt sınıf hissiyatının olumsuz olduğunu vurgulayan meslek olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 148-149)

Kurgunun, karakterler arası iletişimin ilerlemesi açısından aralarda okurun karşısına hep bu meslek çıkartılır. Örneğin Mevlut, yakın arkadaşının askerden döndükten sonra nerede kaldığını bu meslek aracılığıyla öğrenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 182)

Darbe sonrasında askerlerin tek otorite olmaları ve şehri değiştirip, düzene soktuklarının anlatımı sırasında görülür. Düzene girmesi gereken bölgeden gönderilen mesleklerden biri olarak görülür. Başka bir deyişle askerlere göre bu meslekler o bölgede düzeni, görüntüyü bozar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 217)

Ferhat'ın çalıştığı Mürüvvet Lokantası'nın çalışanlarından biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 239) Yazıcı olarak görev aldığı bu lokantada

Ferhat'ın yoğun çalışma temposunu anlatırken işlerini geçiştiren ya da yapmayan mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 241)

3.3.4.4.1.2. Bulaşıkçı çırağı

Kara Kitap'ın ilerleyen bölümlerinde kendini mehdi ilan eden hikâyenin kahramanıdır. Bölümde bir çeşit iyilik kötülük savaşını, güçlüler ve güçsüzler arasında oluşacak bir isyanda sokak yaşantısını sürdüren Beyoğlu'nun arka sokaklarının silüetini oluşturan mesleklerden yararlanılarak kurgulanmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247)

3.3.4.5. Yiyecek Hazırlama Yardımcıları

3.3.4.5.1. Yiyecek Hazırlama Yardımcıları

3.3.4.5.1.1. Büfe, Baraka Türü Dükkân, Sabit Tezgâh, Stant vb. Yerlerdeki Satış Elemanları ile Pazarcılar

3.3.4.5.1.1.1. Büfeci çırağı

Kırmızı Saçlı Kadın'ın asıl karakteri Cem'in baba oğul ilişkisini Oidipus ve "Şehname"deki Rüstem üzerinden değerlendirmeye başladığında karşısına çıkan kişileri ve onların ilişkilerini karşılaştırdığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114)

3.3.5. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları

3.3.5.1. Pazara Yönelik Nitelikli Ormancılık, Su Ürünleri ve Avcılık Çalışanları

3.3.5.1.1. Su Ürünleri Çalışanları, Avcılar ve Tuzakçılar

3.3.5.1.1.1. İç Sular ve Kıyılardaki Balıkçılık Çalışanları

3.3.5.1.1.1.1. Balıkçı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal ve Sibel'in yalıdaki geçen günlerinin, birbirlerini teselli edişlerinin betimlenmesi sırasında kullanılan mesleklerdendir. Bu meslek baba oğul birlikte yapılır romanda. Beraber sabah yola çıkışları, balık yakalamaları ve

dönmeleri Kemal ve Sibel tarafından dikkatle takip edilir ve buna derin anlam yüklenir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 195)

3.3.6. Profesyonel Meslek Mensupları

3.3.6.1. Hukuk, Sosyal ve Kültür ile İlgili Profesyonel Meslek Mensupları

3.3.6.1.1. Yaratıcı Sanatçılar ve Sahne Sanatçıları

3.3.6.1.1.1. Görsel Sanatçılar

3.3.6.1.1.1.1. Hattat çırağı

Benim Adım Kırmızı'da katil nakkaşın anlattığı hikâyeyi dinleyen çirak olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 305-306)

3.3.6.1.1.1.2. Meddah çırağı

Benim Adım Kırmızı'da meddahlık, o dönemki pek çok meslek gibi usta çirak ilişkisiyle eğitim görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307)

3.3.6.1.1.1.3. Nakkaş çırağı

Benim Adım Kırmızı'da nakkaşlık, o dönemki pek çok meslek gibi usta çirak ilişkisiyle eğitim görür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 307) Sıklıkla kullanılan mesleklerden biridir. O zamanlar usta çirak eğitimi sırasında dayanın eğitimin bir parçası olarak görüldüğü gözlemlenir birçok kere. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 187)

3.3.6.1.2. Yazarlar, Gazeteciler ve Dilbilimciler

3.3.6.1.2.1. Gazeteciler

3.3.6.1.2.1.1. Haberci

Kar'da eğitim enstitüsü müdürünün öldüğünün sahnedeki Sunay Zaim'e iletilmesi sırasında görülen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 145)

3.3.7. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.1. El Sanatları ve Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.1.1. Basım ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.1.1.1. Baskı Tamamlama ve Ciltleme İşlerinde Çalışanlar

3.3.7.1.1.1.1. Ciltçi çırağı

Benim Adım Kırmızı'da bir olaydaki karakter olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 111) Bir başka yerde de nakkaşhane anılarında yer alır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 409)

3.3.7.2. Gıda İşleme, Ağaç İşleri, Giyim Eşyası ve Diğer Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.2.1. Gıda İşleme ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.2.1.1. Kasaplar, Balık Satıcıları ve benzer Gıda Hazırlama İşlerinde Çalışanlar

3.3.7.2.1.1.1. Kasap çırağı

Gizli Yüz'de Fotoğrafçı, Kasaba saatçisi ve onun arkadaşları terk edilmiş bir depo binasında toplanır bir yandan muhabbet eder, bir yandan oyun oynar, yer içerlerken içeri kasap ve onun yardımcısı olan meslek bir at ile girer. Bu meslek, burada kaçak et kesimi gerçekleştirir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 73-74)

3.3.7.2.2. Tekstil ve Giyim Eşyası ile İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.2.2.1. Dikişçiler, Nakışçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.2.2.1.1. Yorgancı çırağı

Kara Kitap'ta yazarın uyuyamadığı zamanlarda birilerinin yerinde kendini düşünmesiyle karşılaşılır. Çeşitli meslek dallarında olduğunu hayal eder. Bunlardan biri de on dokuzuncu yüzyılda yeniçeri isyanına hazırlık olsun diye esnafa gizli

şifrenin ilk ve son hecelerini fısıldayan yorgancı çırağı olmak vardır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 228)

En boş yüzlerin bile arkasında bir üzüntü, sıkıntı, sır olabileceğini belirttiği sırada Celâl, örnekler vermeye başlar. Bunlardan biri de yorgancı çırağıdır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 255)

Celâl diye Galip ile konuşan telefondaki ses, okurlarının Celâl'e inandıklarını, hayatın ardındaki sırrı ile ilgili onun yazılarına ihtiyaçlarının olduğunu anlatmaya çalışırken bu mesleği kullanır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 352)

3.3.7.2.2.2. Terziler, Elbise Yapımcıları, Kürk ve Şapka Yapımcıları

3.3.7.2.2.2.1. Terzi çırağı

Masumiyet Müzesi'nde geçen bu meslek, terzilerin üst sınıfın evine gidip orada görevlerini icra etmeleri sırasında görülür. Kişiye kendini özel hissettirmenin bir yolu olan terzilerin yoğun çalışmaları sırasında onlara yardımcı olan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 80)

3.3.7.2.2.3. Ayakkabı yapımcıları ve ilgili işlerde çalışanlar

3.3.7.2.2.3.1. Ayakkabı yapım çırağı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Fevziye'nin eşinin ve babasının kimler olduğu bu meslek üzerinden hızla gelişen bir sınıf atlama çizgisiyle dönemde oluşan sosyal olaylar harmanlanarak verilmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 402)

3.3.7.3. İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar (Elektrikçiler Hariç)

3.3.7.3.1. Badana, Boya ve Bina Dış Yüzey Temizliği ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.3.7.3.1.1. Badanacı çırağı

Kara Kitap'ta Alâddin'in dükkânından sigara paketi alırken içinden bir işçi kızın aşk ve evlilik mektubu çıkması sonucu mutlu olan ve kızın adını, adresini Alâaddin'e soran kişinin mesleğidir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 46)

3.3.7.4. Metal İşleme, Makine ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar

3.3.7.4.1. Metal Levha ve Metal İnşaat Malzemesi Çalışanları, Kalıpçılar ve Kaynakçılar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

3.3.7.4.1.1. Kaynakçılar ve Oksi-Gaz Alevli Kesimciler

3.3.7.4.1.1.1. Kaynakçı çırağı

Yeni Hayat'ta Canan'ı arayan ama bir türlü onu bulamayan Osman'ın, işaretler aracılığı ile Canan'a ulaşabileceğine inanmaya başlar. Bu işaretlerin anlatımı esnasında bu meslek de kullanılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 35)

Kafamda Bir Tuhaflık'ta bu meslek Mevlut lisede öğrenciyken okul müdürü tarafından aşağılanarak kullanılmıştır. Öğrenciler ekonomik sıkıntılar sebebiyle bazen hem çalışır hem okurken bazısı da bir süre sonra bu koşullara dayanamayıp okulu bırakır. Okul müdürü de bu durumun ülkede bilimin gelişmesine mani olduğunu belirterek hem bu tarz meslekleri hem de o işleri meslek edinen öğrencilerini azarlar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 72)

3.3.7.4.2. Motorlu Taşıtların Bakım ve Onarım İşlerinde Çalışanlar

3.3.7.4.2.1. Araba tamircisinin çırağı

Masumiyet Müzesi'nde Kemal'in araba tamircisinin orada kaza sonrası ilk defa gördüğü aracının ona hissettirdikleri, Füsun'u düşündürmesi gibi sebeplerden dolayı

yaşadığı hüznün etkisinin anlatımı ve bu etkiyle arabayı satın alma kararını vermesi sırasında kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 469)

3.3.7.4.2.2. Tamirci çırağı

Sessiz Ev'de Metin'in kullandığı araba bozulunca, Ceylan'ı almaya geleceğini bildiği Fikret oraya varmadan arabasını tamir ettirmeye çalıştığı meslektir. Metin'de hırs, kıskançlık gibi şiddetli duygular bu meslek üzerinden aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 199-200)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin'in Mehmet'i izlemesi için peşine taktığı araştırmacı kişi, gözlemediği her şeyi not alır. İşte bu gözlemlerinde arayış yolculuklarında sürekli zamanlarını geçirdikleri garajlar, garaj lokantaları ve bekleme salonlarını betimlerken kullandığı mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 114-115)

3.3.8. Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.3.8.1. Hukuk, Sosyal, Kültür ve Benzeri Alanlar ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.3.8.1.1. Sanat, Kültür ve Mutfak ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.3.8.1.1.1. Fotoğrafçılar

3.3.8.1.1.1.1. Fotoğrafçı çırağı

Kafamda Bir Tuhaflık'ta Mevlut ve babasının satış yapmadan önce yoğurt tepsilerini bıraktıkları lokantalardan birinde yapılan sohbetler esnasında o dönemin sosyoekonomik durumunun açıklanması amacıyla kullanılan mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 67)

3.3.8.2. Sağlık ile İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları

3.3.8.2.2. Tıp Teknisyenleri ve Eczacılık Teknisyenleri

3.3.8.2.2.1. Eczacılık Teknisyenleri ve Yardımcı Elemanları

3.3.8.2.2.1.1. Eczacı çırağı

Cevdet Bey ve Oğulları'nda Ethem Pertev Bey romandaki eczacıdır. Yanında çırak da çalıştırır. Romanda, eczanelerde çırak ve doktor bulunur.

3.3.8.2.2.1.2. Eczacı kalfası

Sessiz Ev'de Hasan, Nilgün'ü ve daha da önemlisi okuduğu gazeteyi milliyetçi arkadaşlarına anlatmak durumunda kalır ve tepkiyle karşılaşır. Onların konuşmasını önemsemiyor gibi görünmek için iş arayan Hasan, gazetede pek çok meslek adını okur. Tabii ki hiçbiri ona lâayık ve onun için değildir. Bir yandan arkadaşlarının söylediklerini dinleyip, bir yandan ellerinin titrediğini belli etmemeye çalışır; bir yandan da bu işlerden hiçbirinin ona uymadığını anlaşılmamasını ister ve bu duyguyu belli eder. Hayallerindeki meslek ona prestij kazandıracak bir meslek olacaktır. Ancak gazetede ilanı olan meslekler bu prestiji ona sağlamaz. Beğenilmeyen mesleklerden biri olarak kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 155)

3.3.9. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar

3.3.9.1. Sabit Tesis ve Makine Operatörleri

3.3.9.1.1. Diğer Sabit Tesis ve Makine Operatörleri

3.3.9.1.1.1. Kuyu Açma ve Sondaj Makineleri Operatörleri ve İlgili Çalışanlar

3.3.9.1.1.1.1. Kuyucu çırağı

Kırmızı Saçlı Kadın'da bu meslek romanın asıl karakteri olan Cem'in babasının onu ve annesini terk etmesinden bir süre sonra yaşadıkları ekonomik sıkıntı sebebiyle çalışmaya başlaması, bunun da yetersiz geleceğini görünce de üniversiteye hazırlık

dershanesi için gereken parayı biriktirmek amacıyla bir aylığına yaptığı meslek olarak kitapta sıklıkla görülecektir.

Bu meslek Cem için birkaç sebepten ciddi dönüm noktası olacaktır. Bunlardan ilki Cem karakterinin ustası ve kendisini baba oğul olarak değerlendirmesi ve roman boyunca bu karşılaştırmayı yapmasıdır ki Sophokles'in "Kral Oidipus" metninden başlayarak oedipus kompleksi romanda alt metin olarak işlenir. Mahmut Usta'yı ilk gördüğünde hemen onu terk eden babasıyla karşılaştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 13) Su çıkarmaya çalıştıkları sürede banyo yaptıklarında yine babasıyla ustasını karşılaştırır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29) Usta çırak ilişkisi Mahmut Usta tarafından da alenen baba oğul ilişkisi ile nitelendirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 34)

İkinci dönüm noktası ise bu mesleğin icrası sırasında karşılaştığı Kırmızı Saçlı Kadındır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 23) Artık kafasının bir yanı bu kadın ile meşgul olacaktır Cem'in. Bu mesleği yapma amacı para kazanmak kadar bu kadın ile karşılaşmaktır da. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 53) Cem'de oluşan ustasını ilk kıskanma tohumları ustasının da tiyatroyu izlediğini Kırmızı Saçlı Kadından öğrendiği diyalogda atılmış olur. Usta çırak ilişkisinden bahsederken Cem, hem neden çalıştığı hem de neden ustasını baba gibi gördüğünün açıklamasını yapar. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 68)

Usta çırak ilişkisinin eğitim süreciyle oluşması bu romanda da görülür. Öngören'de su arayan usta, iki çırağına neler yapmaları gerektiğini düzenli olarak anlatır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 29)

Ülkedeki siyasi ortamın bu mesleğe etkisi usta çırak ilişkisindeki eğitimle birlikte aktarılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 40)

Usta çırak ilişkisi üzerinden ülkedeki sosyal hayat ve kalkınma ile ilgisi anlatılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 78)

Üçüncü dönüm noktası ise ustasını kuyuda bırakması sonucu içinde yaşadığı sıkıntıdır. Bu durum ilk olarak kurguda Cem'in annesi tarafından bu meslekle dile getirilir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 94)

Bu mesleği yaparken yaşadığı bu kötü tavır, Cem'in sürekli unutmaya çalıştığı hatta eşinden sakladığı bir karanlık noktadır. Ancak yaşanan su ile ilgili her sıkıntıda ya da benzeri çağrışımlarda bu meslek ve yaptığı onun sakladığı yerden çıkıverir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 98)

Bu meslek teknolojinin gelişmesiyle etkisinin kaybolmasının anlatımı sırasında görülür. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 102) Sadece teknolojinin etkisi değil, değişen çevre şartlarının da bu mesleği olumsuz etkilemesi aktarılır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 103)

Mahmut Usta'nın cenazesine katılanları arasında görülen mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 137)

Alt sınıftan üst sınıfa geçişin, geçilebilirliğin ihtimal dâhilinde olduğunun bir göstergesi olur bu meslek. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 142)

3.3.9.1.1.2. Makineci çırağı

Kara Kitap'ta hikâye, anıların karışık bir anlatımı amacıyla kullanılmıştır. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 229)

3.3.10. Yasaya Aykırı ya da Yasadışı Meslekler

3.3.10.1. Hırsız / Hırsızlık

Beyaz Kale'de Hoca'nın Venedikliye yazmasını istediği beynin içini gözlemenin sırrını, Venedikli yazamayınca kendi geçmişini anlatan hikâyeler yazar. Hırsızlık da Venediklinin çocukluğunda önemsemediği ama kötü olduğunu düşündüğü anısında geçen meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 52)

Yeni Hayat'ta Dr. Narin, Osman'a etrafı bir yandan hayatını anlatıp bir yandan da etrafı gezdirirken düzlükte top oynayan çocuklar üzerinden kötülüklerin çocukluktan başlayan alışkanlıklarla doğduğu fikrini temellendirmek için oyun oynayan çocukların hırsızlık yaptıklarından bahseder. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 96)

3.3.10.2. Sahte Bizans parası satmaya çalışan çocuklar

Yeni Hayat'ta Melek Şeker Çiklet adlı şirketin kurucusu olan Süreyya Bey'i arayan Osman'ın, Anadolu'nun ücra yerlerinde onu arayışı sırasındaki gözlemleri sırasında karşımıza çıkan meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 204)

3.3.10.3. Sigaracı çocuklar / Sigara satıcısı

Kara Kitap'ın ilerleyen bölümünde bir çeşit iyilik kötülük savaşını güçlüler ve güçsüzler arasında oluşacak bir isyanda sokak yaşantısını sürdüren Beyoğlu'nun arka sokaklarının silüetini oluşturan mesleklerden yararlanılarak kurgulanmıştır. Bu mesleklerden biridir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 247)

3.3.11. Yöneticiler

3.3.11.1. Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler ve Kanun Yapıcılar

3.3.11.1.1. Kanun Yapıcılar ve Üst Düzey Yöneticiler

3.3.11.1.1.1. Kanun Yapıcılar

3.3.11.1.1.1.1. Kral

Beyaz Kale'de Hoca'nın padişahı, yazdığı hikâyelerle eğitebileceğini düşündüğü ya da kendisini ifade etmek için yazdığı hikâyelerden birinde geçen karakter olarak kullanılmıştır. Asıl amacı bilimin önemini vurgulamak olduğu için bu önemli yönetici meslek, karakter olarak Hoca tarafından seçilir.

3.3.11.1.1.1.2. Padişah

Beyaz Kale'de Hoca'nın padişahı, yazdığı hikâyelerle ya da kendi hayat hikâyesiyle eğitebileceğini düşündüğü yönetici meslektir. (Geniş bilgi için bakınız: sayfa 38)

Küçük yaşta bu yönetici mesleği icra ederken görülür.

3.3.11.1.1.3. Sultan

Beyaz Kale'de tahttan indirilme teşebbüsünde bulunulan, çeşitli saray entrikalarına maruz kalan yönetici meslektir.

4. KULLANILAN MESLEKLERİN ORHAN PAMUK’UN KURGUSAL METİNLERİNDEKİ ORANI, KULLANIM SIKLIĞI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

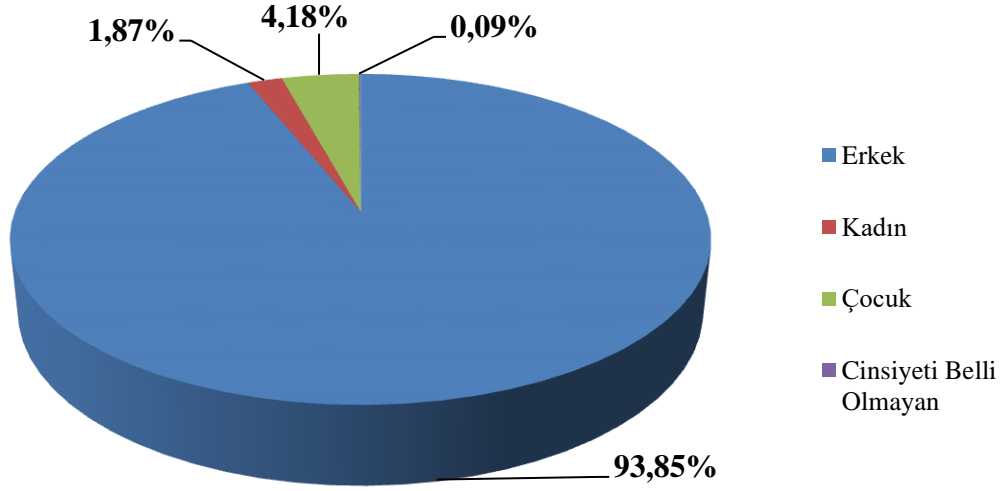
Bu bölüme kadar hangi mesleklerin hangi mahiyette, nasıl, niçin kullanıldığını ilgili metinlerden örnekler de vererek açıkladık. Bu bölümde ise kullanılan mesleklerin kurguda ne kadar önemli olduğunu sayısal veri, grafik gibi yöntemlerle ifade edeceğiz. Çünkü Orhan Pamuk kurgusalında meslekler, karakterlerin hem var oluş hem kaçış yöntemi gibidir. Bir yandan da yazar Orhan Pamuk da mesleklerin bazısında kendini okuyucuya hissettirir; bazı meslekler, kendisini ifade etme yöntemi olur. Bu ve buna benzer çeşitli sebeplerle meslekler hem baş hem de yardımcı karakterlerin kurgunun gelişimindeki oranı, zaman ve mekân kullanımını için de fikir verir.

4.1. Tüm Kurguya Dayalı Metinlerde Cinsiyete Dayalı Mesleklerin Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı

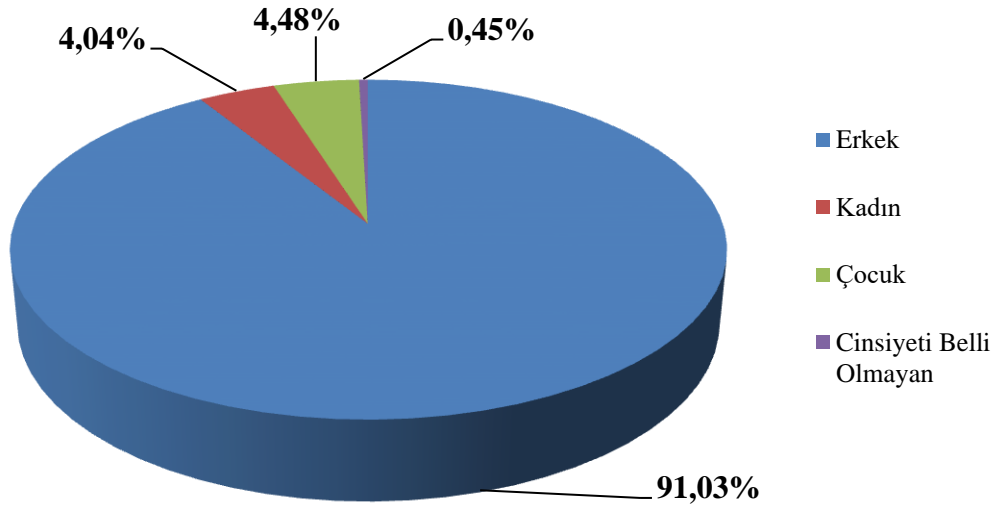
Giriş bölümünde de belirttiğimiz üzere, meslekleri tasniflerirken mesleklerin çeşitliliği ve kullanım sıklığı kadar cinsiyet kullanımını daha doğrusu farkını da gözlemledik. Fark ettiğimiz bu durumu da değerlendirmeye alıp, aslında Orhan Pamuk’un kurgusal dünyasında kadının üstlendiği rolü, statüyü somutlaştırmak istediğimizden, önce kurgunun yapısal özelliklerine göre ayrı ayrı değerlendirme yapıp, sonra geneli belirteceğiz. Bu sebeple de tümevarım yöntemi ve grafikler ile kullanım sıklığını gözler önüne daha da açıklayıcı biçimde sunacak olan sütunda istatistiksel veri belirtmeyi tercih ettik.

4.1.1. Her Kurguya Dayalı Metnin Cinsiyete Dayalı Meslek Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı

4.1.1.1. Benim Adım Kırmızı

Şekil 1. Benim Adım Kırmızı: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

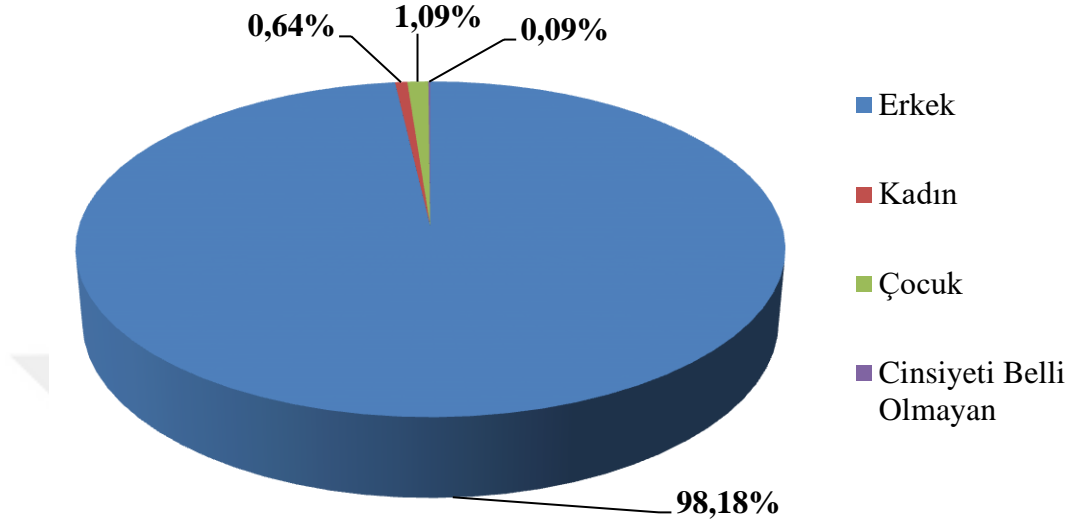
Şekil 2. Benim Adım Kırmızı: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 1. Benim Adım Kırmızı: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

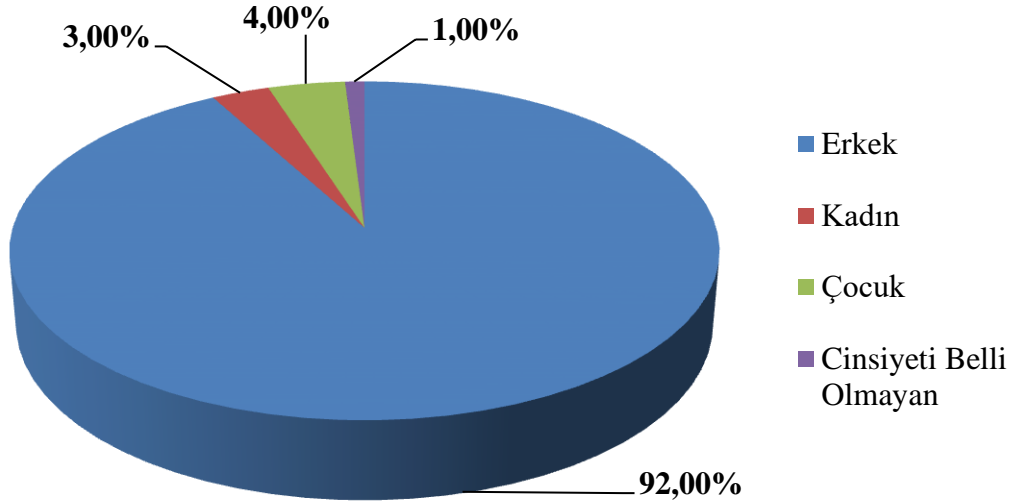
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	3.007	203
Kadın	60	9
Çocuk	134	10
Cinsiyeti Belli Olmayan	3	1

Yukarıda da görüldüğü gibi kurgunun geçtiği dönem göz önünde bulundurulduğunda kadının toplumsal hayattaki fonksiyonu yok gibidir. Meslek kullanımının çeşitliliğinde de okumuşluk özelliği değil, hizmet sektöründeki rolü ön plâna çıkmıştır. Ancak erkek, egemendir. Hem yönetim hem sosyal hayatta kazanç, erk, statü ve sanat onun varlığını romanda açıkça gösterir. Çocuk mesleklerin oranı bile kadın mesleklerden fazladır. Ustalık kazanma yolunda çıraklığa atılan adım vb. yerlerde çalışmaları onları erkek egemen topluma hazırlamak amacıyla araç olur meslekler. Kurgunun temelini oluşturan zaman dilimi ve o dönemin zihniyetine uygun bir su gibi içine girdiği kabın şeklini alır meslekler ve bunları işleyen cinsiyet oranı.

4.1.1.2. Beyaz Kale

Şekil 3. Beyaz Kale: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

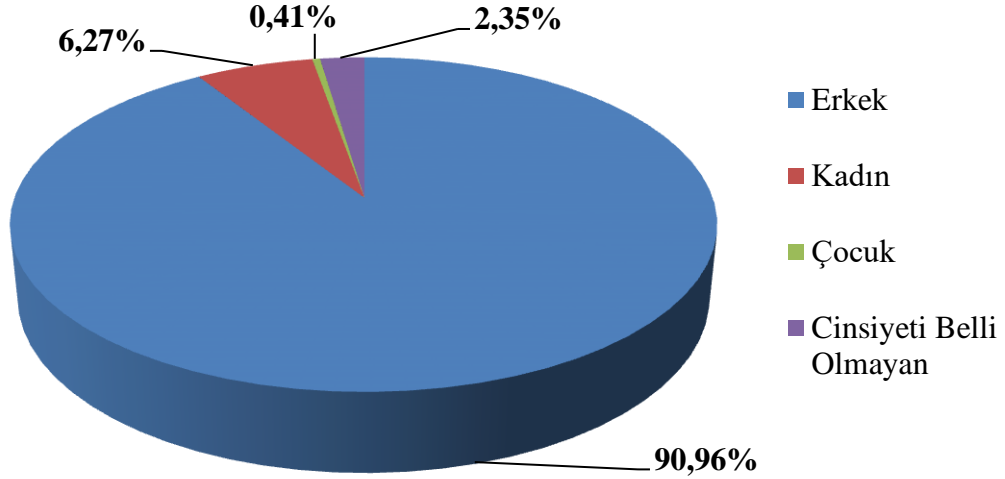
Şekil 4. Beyaz Kale: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 2. Beyaz Kale: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

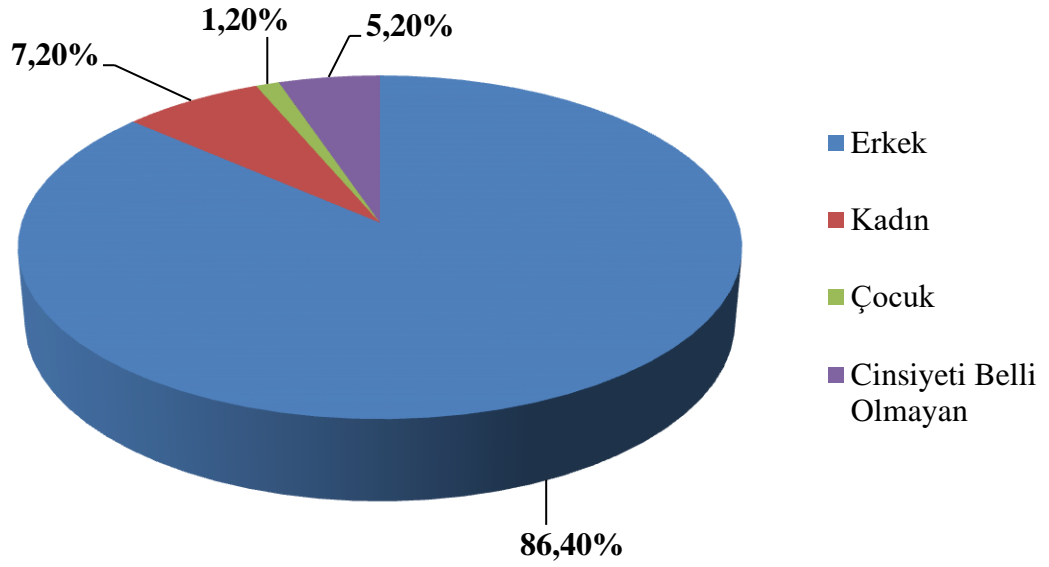
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	1.077	92
Kadın	7	3
Çocuk	12	4
Cinsiyeti Belli Olmayan	1	1

Tıpkı “Benim Adım Kırmızı”da olduğu gibi işlenen kurgunun dönemine uygunluk göstererek kadın arka plânda tutulmuştur. Kadın yine hizmet sektöründe ve gayri meşru meslek dalında kendisini gösterirken, erkek sosyal, siyasal, ekonomik pek çok alanda kendisini güç olarak gösterir.

4.1.1.3. Cevdet Bey ve Oğulları

Şekil 5. Cevdet Bey ve Oğulları: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

Şekil 6. Cevdet Bey ve Oğulları: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

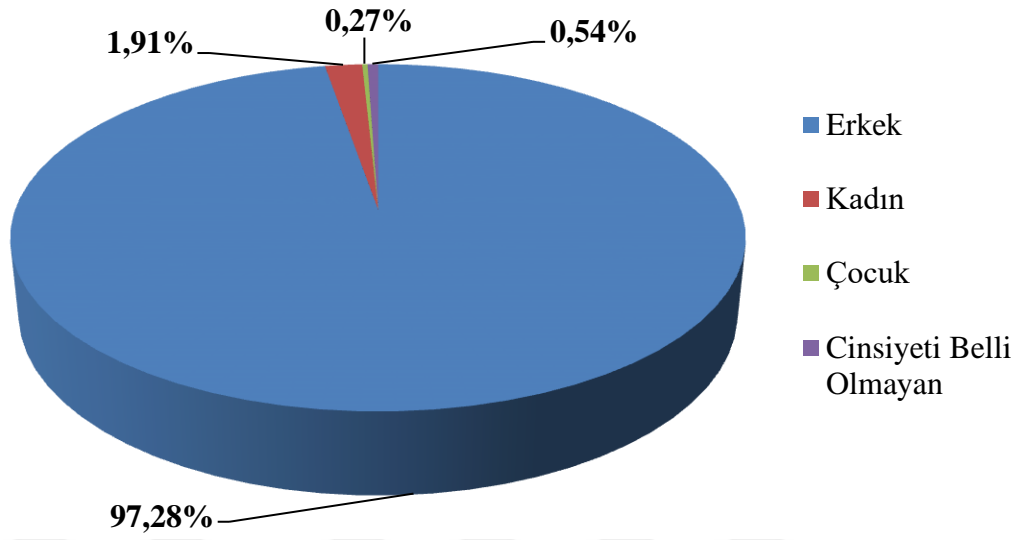
Tablo 3. Cevdet Bey ve Oğulları: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	1.973	216
Kadın	136	18
Çocuk	9	3
Cinsiyeti Belli Olmayan	51	13

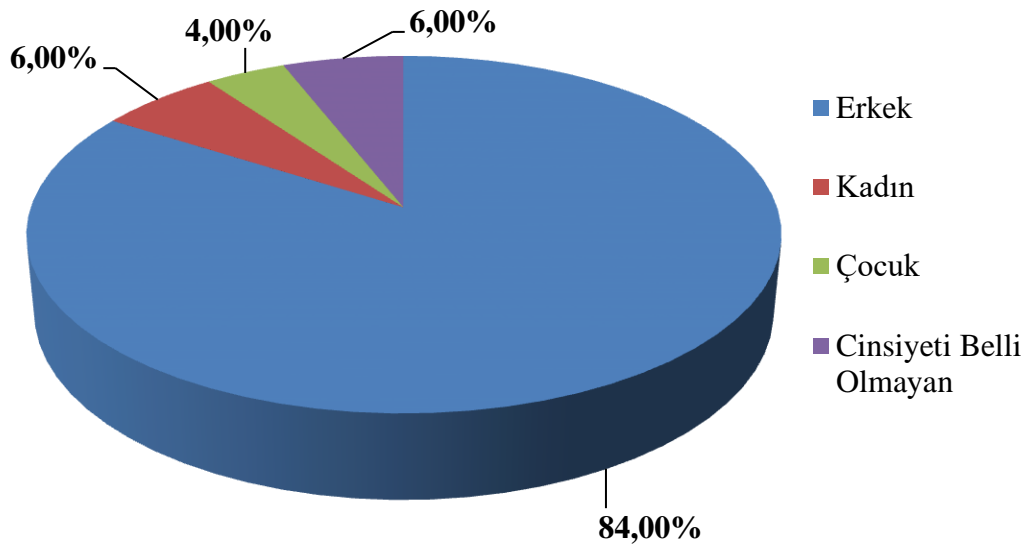
Kurgunun geçtiği zaman dilimine rağmen kadın kurguda yine erkek meslek kullanım oranına göre yok denecek sayıdadır. Çocuk meslek sayısındaki azalmanın varlığı, kadın meslek sayısının artışı gibi görünse de, istatistiksel olarak kadın yine topluma açık görünmemektedir. Az da olsa okumuşluk gözlemlenir. Profesyonel denebilecek meslekler kadında görülmeye başlanırken, sanata dair eğilim de fark edilir. Asıl mesleki kullanım yine ağırlıklı olarak hizmet sektöründedir. Cinsiyeti belli olmayan, diğer bir deyişle hem kadın hem de erkek için kullanılabilir meslek sayısında da artış gözlenir. Kurgu yine erkek dünyasının üstünde oynanarak ilerler.

4.1.1.4. Gizli Yüz

Şekil 7. Gizli Yüz: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

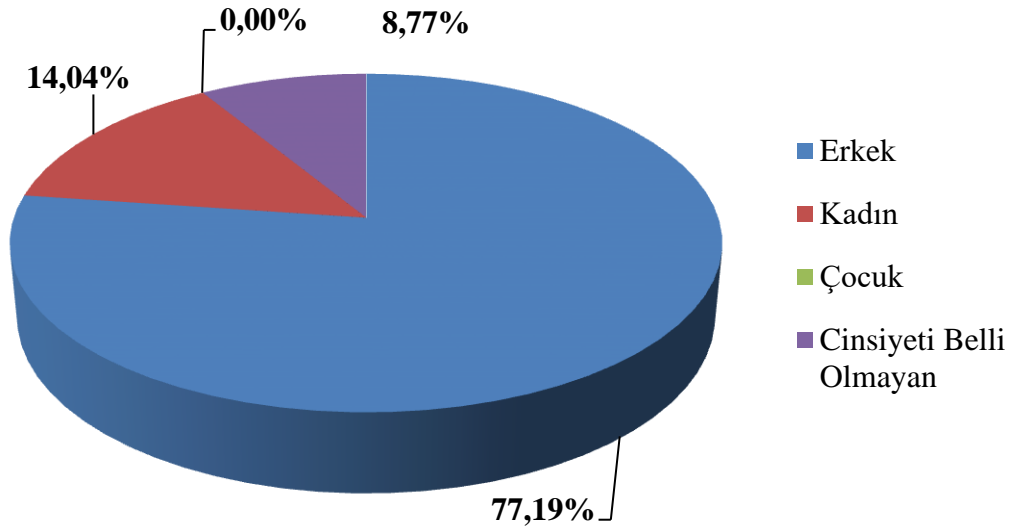
Şekil 8. Gizli Yüz: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 4. Gizli Yüz: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

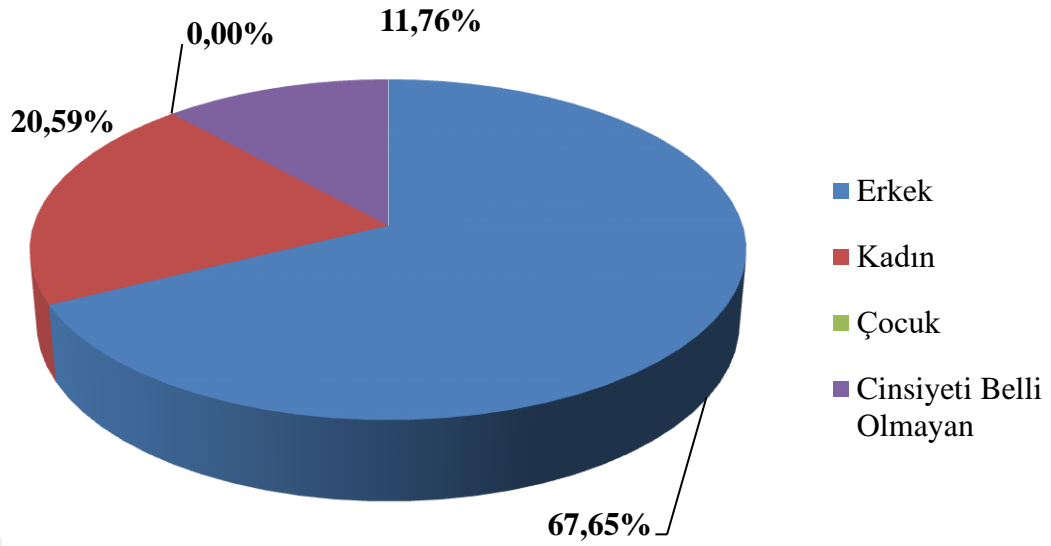
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	714	42
Kadın	14	3
Çocuk	2	2
Cinsiyeti Belli Olmayan	4	3

Kadının sosyal hayata uyumlu yaşadığı dönemin anlatılmasına rağmen yine kadının sahnede az görülmesi söz konusudur. Ana karakterlerden birinin kadın olmasına rağmen meslek açısından kısırlık devam eder. Erkek karakter ve meslekler yine ağırlıktadır.

4.1.1.5. Hatıraların Masumiyeti

Şekil 9. Hatıraların Masumiyeti: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

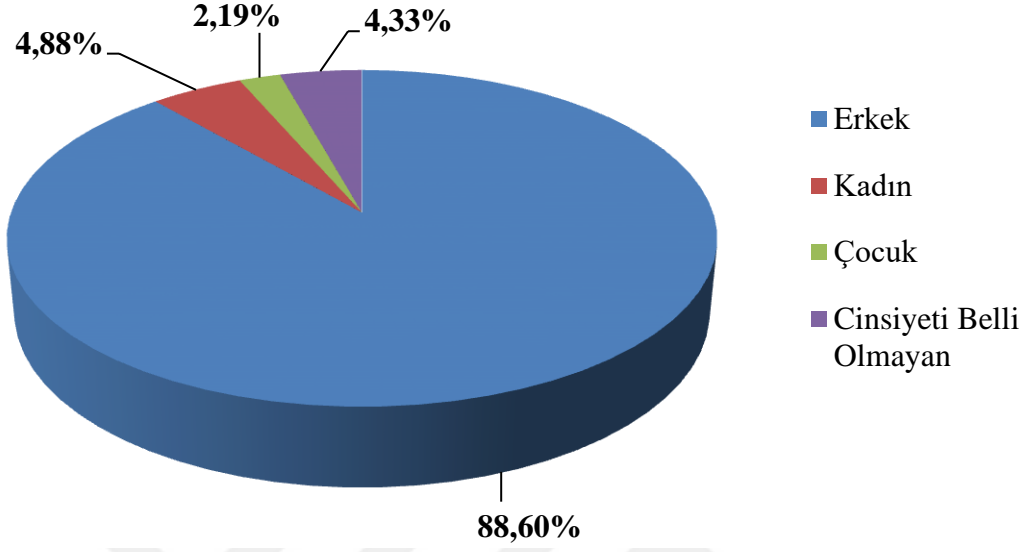
Şekil 10. Hatıraların Masumiyeti: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 5. Hatıraların Masumiyeti: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

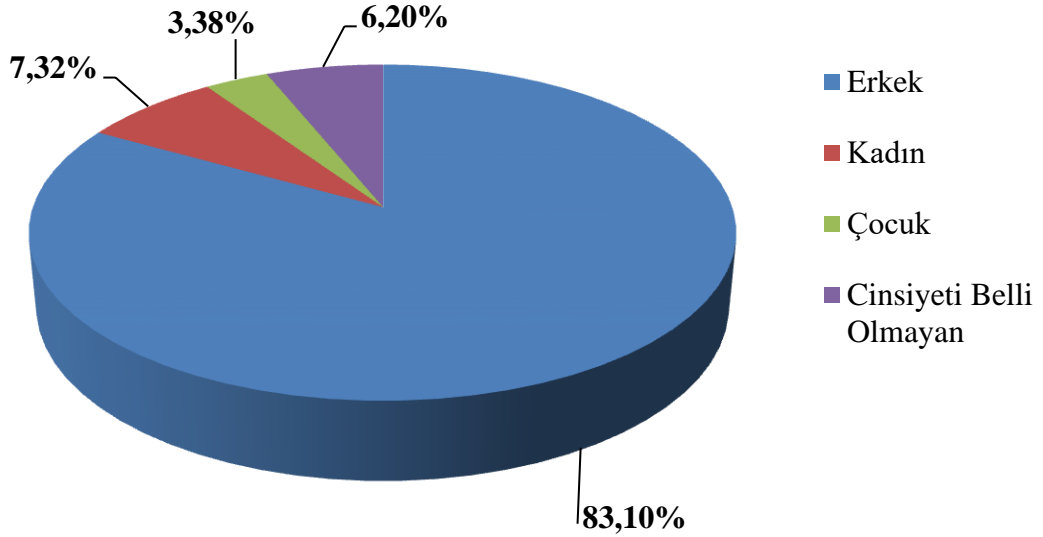
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	44	23
Kadın	8	7
Çocuk	0	0
Cinsiyeti Belli Olmayan	5	4

Kadının en çok hissedildiği kurgusal metindir. Ayla karakteri üzerinden anlatılan “Masumiyet Müzesi” karakterlerinin ve kurgunun bilinmeyenleri ile kadın gözüyle anlatım sağlanmıştır. Yine erkek egemen olan kurguda erkek meslek sayısının düşüşü belki de bu sebeptendir. Kadının sosyal alanda kendini aktif olarak gösterdiği, pek çok alanda çalıştığı dönemlerde geçen kurguda yine erkek mesleğin fazla olması da gözlenmektedir

4.1.1.6. Kafamda Bir Tuhaflık

Şekil 11. Kafamda Bir Tuhaflık: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

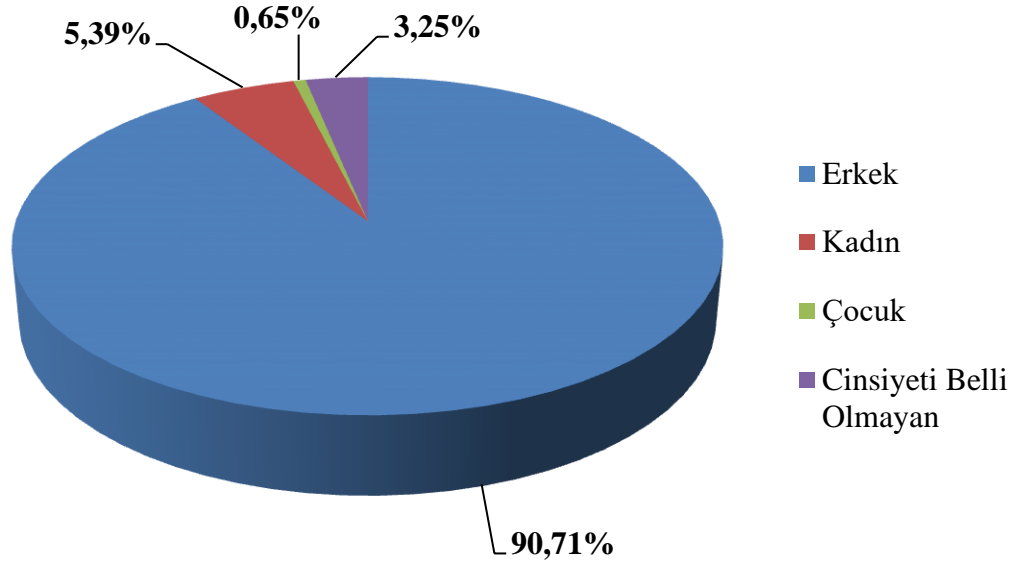
Şekil 12. Kafamda Bir Tuhaflık: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 6. Kafamda Bir Tuhaflık: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

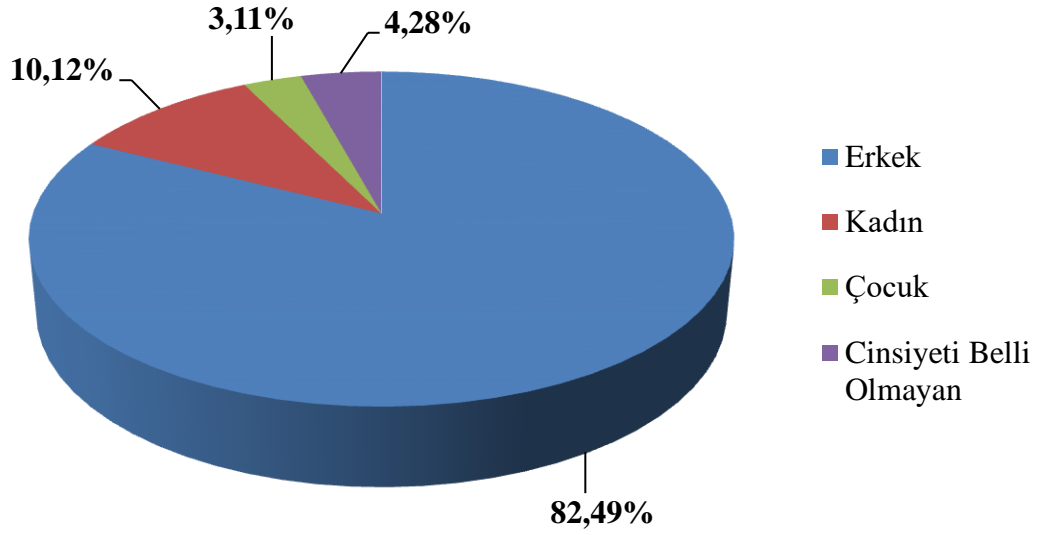
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	2.068	295
Kadın	114	26
Çocuk	51	12
Cinsiyeti Belli Olmayan	101	22

Bu romanda Anadolu'nun kırsalından şehre gelinmesi, geleneklerin devamlılığı, kadının dışa açık olmaması karakterlerin işleniş şekli bakımından kadının arka plânda kalışını somutlar. Kadının profesyonel meslekte görünümü de azdır. Daha çok hizmet ve satış sektöründe kendini gösterir. Erkek ise her alanda güçtür, sıkça da karakter ve meslek kullanımını açısından görülür. Eğitim algısı ve statü atlama mantığı bakımından da çocuk mesleklerin artışı gözlemlenir.

4.1.1.7. Kar

Şekil 13. Kar: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı kullanım oranı

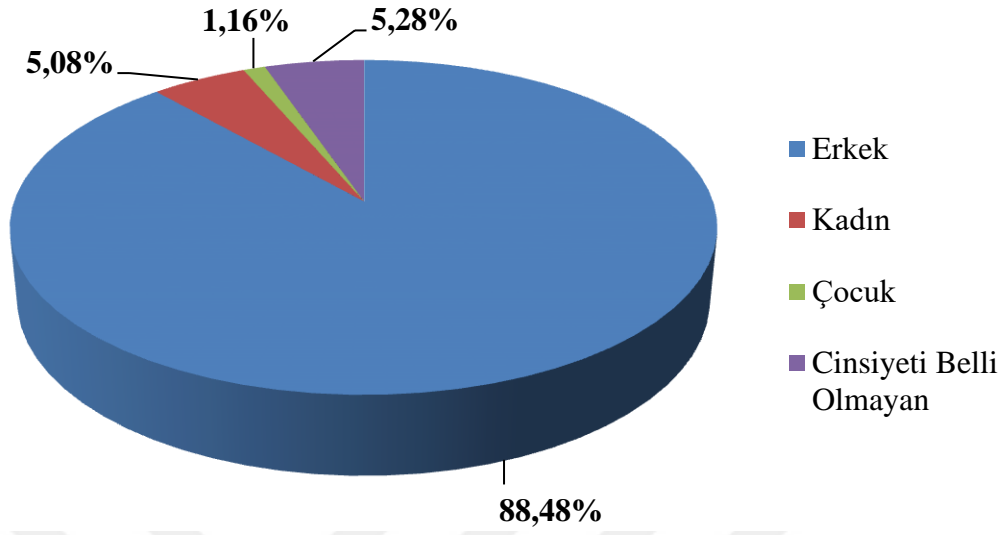
Şekil 14. Kar: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 7. Kar: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

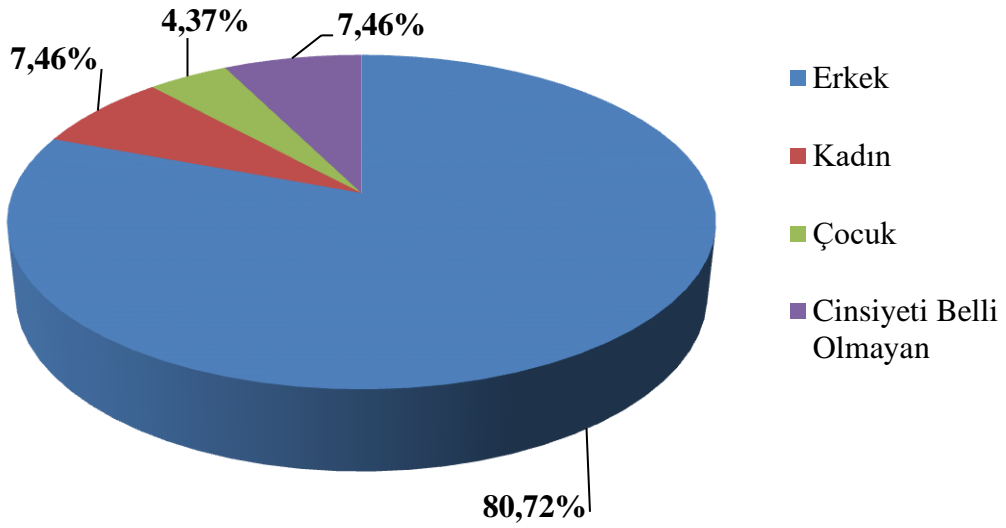
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	1.396	212
Kadın	83	26
Çocuk	10	8
Cinsiyeti Belli Olmayan	50	11

Kurgu, Anadolu'nun doğusunda geçmektedir. Adı üzerinde kullanılan kar ve toplumun tavrı ile çevresinden kendisini izole etmiş, içine kapanmış bir yerdir Kars. Dolayısıyla kadını da pek dış dünyada kendine yer aramak derdinde değildir. El sanatları, profesyonel meslekler ve hizmet, satış alanında kendini gösteren kadınlar, aynı zamanda bu içe kapanıklığın getirdiği olumsuz sonuçlarla da romanda kendisine yer bulur.

4.1.1.8. Kara Kitap

Şekil 15. Kara Kitap: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

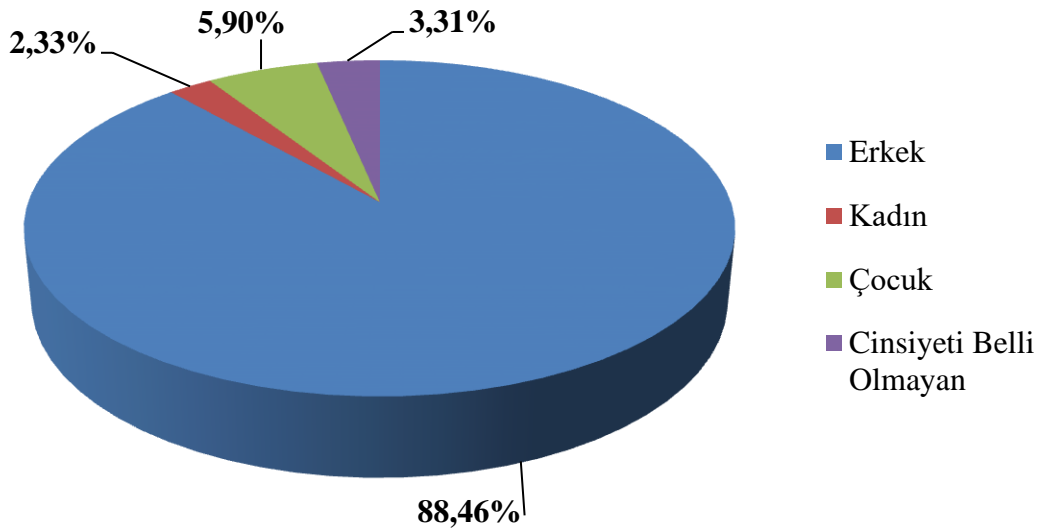
Şekil 16. Kara Kitap: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 8. Kara Kitap: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	1.828	314
Kadın	105	29
Çocuk	24	17
Cinsiyeti Belli Olmayan	109	29

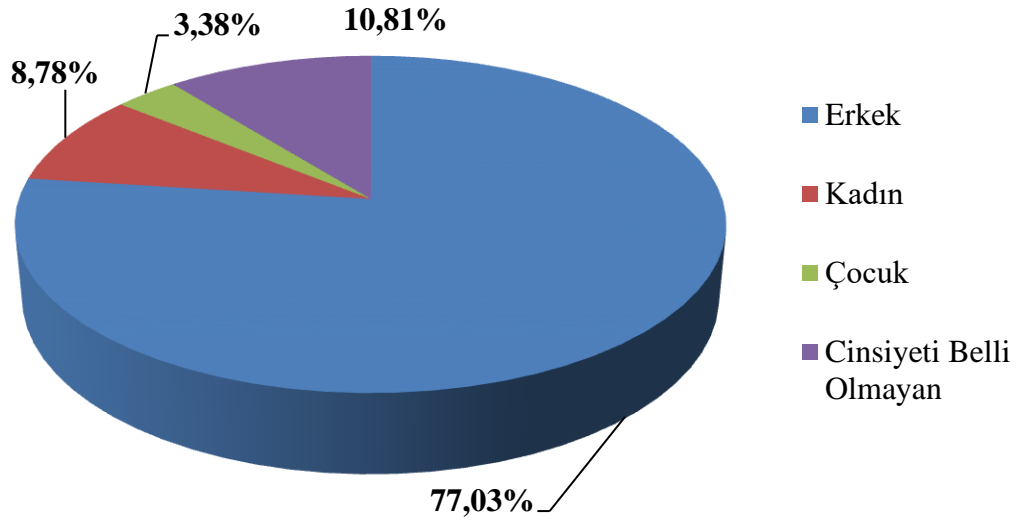
Rüyaların, başkasının yerini almanın, İstanbul'un arka, karanlık, kara sokaklarının anlatımı sırasında kadının yeri yine erkek mesleğe göre yok gibidir. Önemli karakterler arasında yer almasına rağmen, yazar kurguda dışa dönük kadın profilini verir vermesine de çalıştırmaz kadını ya da hizmet sektörüne mahkûm eder; gayri meşru işlerde kurgular onu. Profesyonel mesleklerde de görülür ancak oranlandığında azdır diğer meslek çeşitliliğine göre. Cinsiyeti belirsiz de kullanır. Burada oran daha fazladır ancak, hem kadına hem de erkeğe atfedilebilecek biçimde kullanımdır bunlar. Dolayısıyla erkeğin bir güç olarak görülmesini engellemez romanda.

4.1.1.9. Kırmızı Saçlı Kadın

Şekil 17. Kırmızı Saçlı Kadın: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

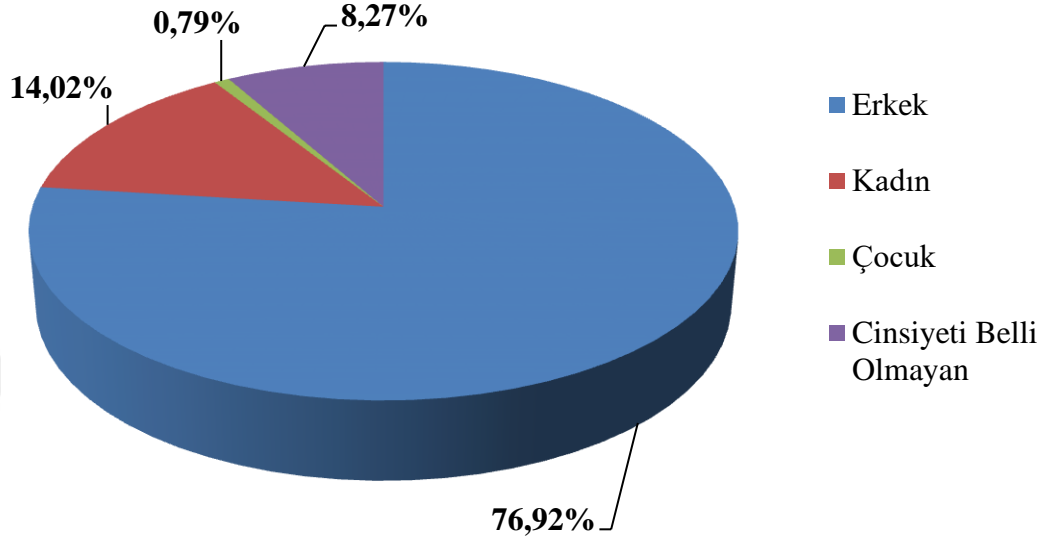
Şekil 18. Kırmızı Saçlı Kadın: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 9. Kırmızı Saçlı Kadın: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

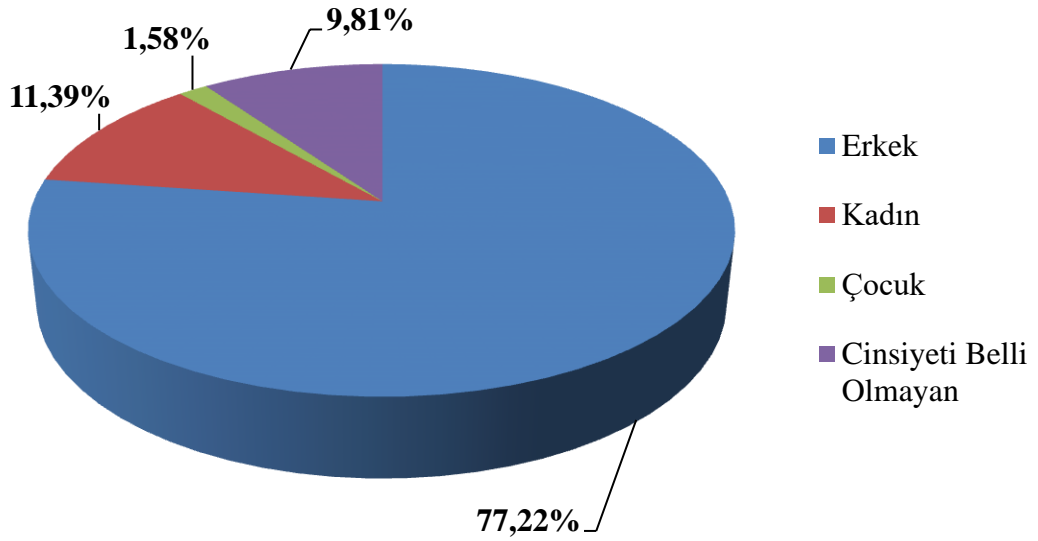
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	989	114
Kadın	26	13
Çocuk	66	5
Cinsiyeti Belli Olmayan	37	16

Başlığından tutun da içindeki karakterlere kadar kadın ağırlıklı görünümündeki romanda meslek, statü, güç yine erkek ağırlıklıdır. Cinsiyeti belirtilmemiş meslek sayısı kadın meslek sayısından fazladır. İki cins için de kullanılabilir özelliği görünür. Ancak kadın meslek sayısını da artırmaz.

4.1.1.10. Masumiyet Müzesi

Şekil 19. Masumiyet Müzesi: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

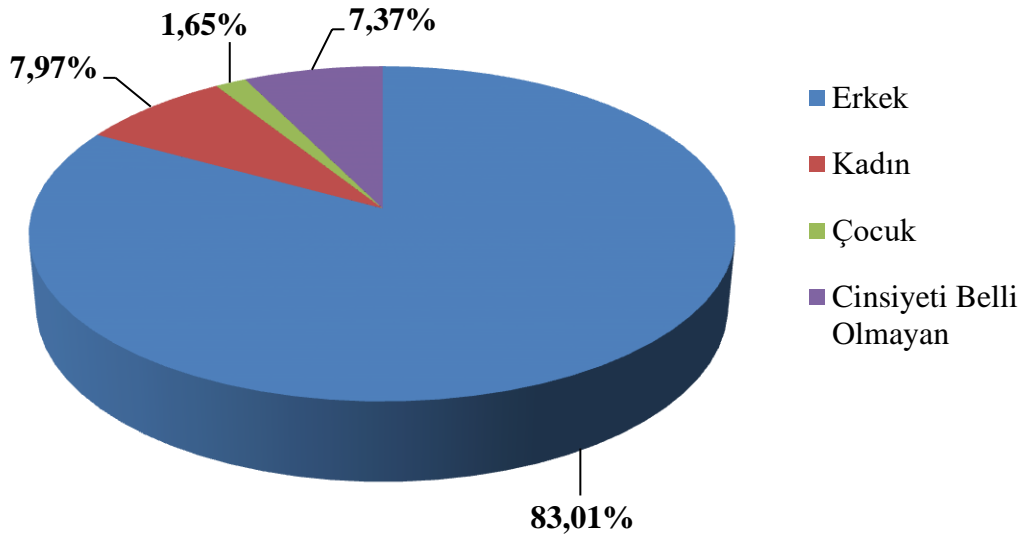
Şekil 20. Masumiyet Müzesi: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 10. Masumiyet Müzesi: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

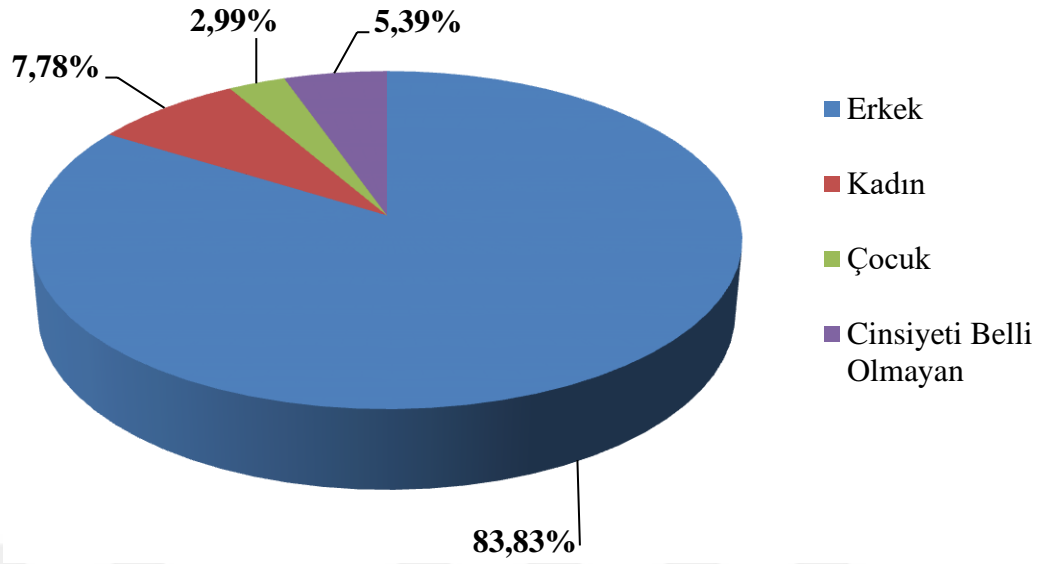
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	1.163	244
Kadın	212	36
Çocuk	12	5
Cinsiyeti Belli Olmayan	125	31

Kadının dönem olarak sosyal hayatta atılım yaptığı yıllarda başlayan kurguda yine kadın, sosyal hayatta -çalışma hayatında- pek görünmez. Profesyonel mesleklerde az da olsa çıkar ancak, daha çok hizmet, satış ve gayri meşru mesleklerde kurguda kullanılır. Sanatsal alanda kendisini göstermek isteyen, bu mesleği hedefleyen asıl karakter ise, yine erkekteki güç yüzünden bu mesleğe ulaşamaz. Sanatın meslek olarak algısı, kadının bundan uzak tutulması da ayrıca pek çok sanat dalının işlenmesiyle kurguda kendisini gösterir. Hem kadın hem de erkek için kullanılabilir gözükken cinsiyeti belirsiz meslek sayısının artışı da gözlenmiştir.

4.1.1.11. Sessiz Ev

Şekil 21. Sessiz Ev: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

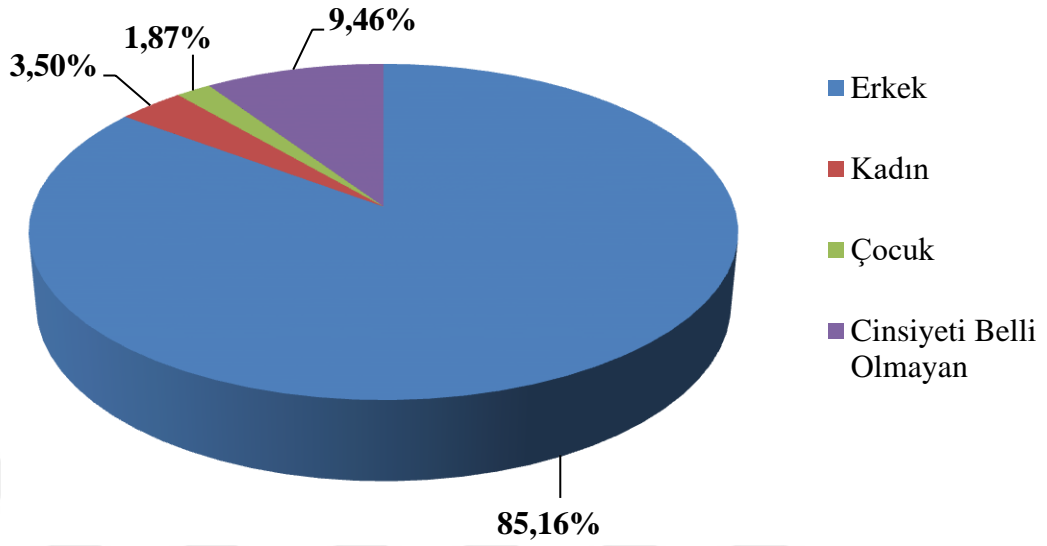
Şekil 22. Sessiz Ev: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 11. Sessiz Ev: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

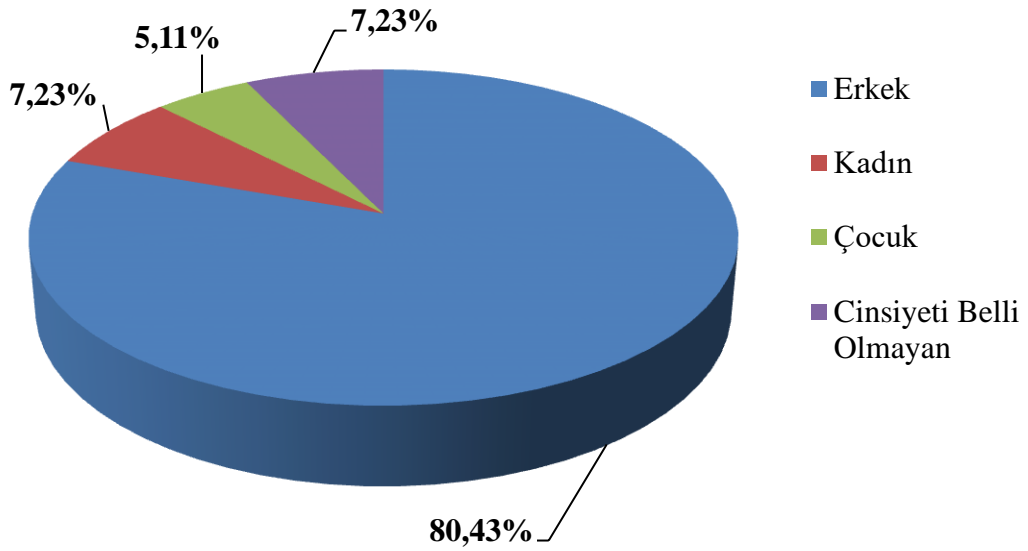
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	552	140
Kadın	53	13
Çocuk	11	5
Cinsiyeti Belli Olmayan	49	9

Kurgunun geçtiği dönem itibariyle kadının aktif olduğu bilinmesine rağmen profesyonel meslek sahibi kadın sayısı azdır. Erkek meslek sosyal hayatta olduğu gibi iş hayatında da aktiftir; sayıca fazla meslek kullanımını gözlenir. Kadın, az da olsa yine ağırlıklı olarak hizmet ve satış ağırlıklı mesleklerde çalışır.

4.1.1.12. Yeni Hayat

Şekil 23. Yeni Hayat: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

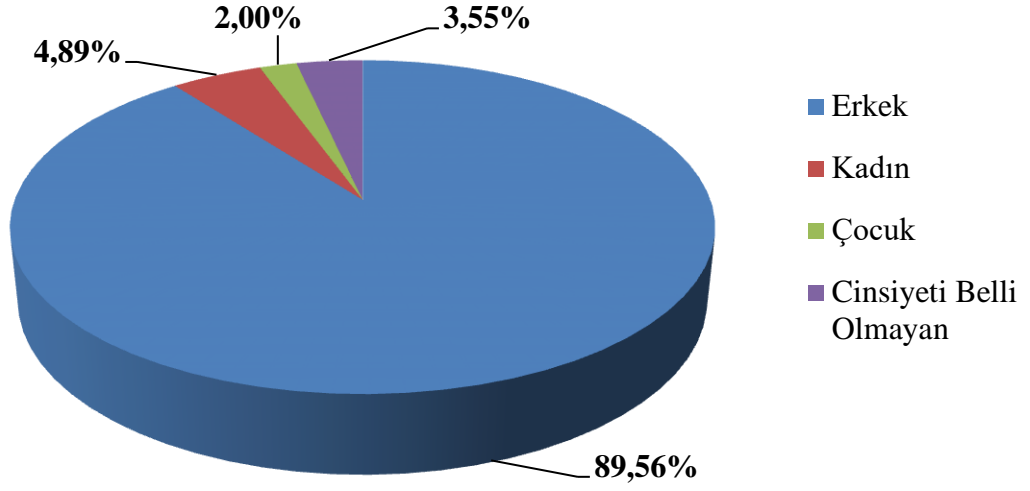
Şekil 24. Yeni Hayat: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 12. Yeni Hayat: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

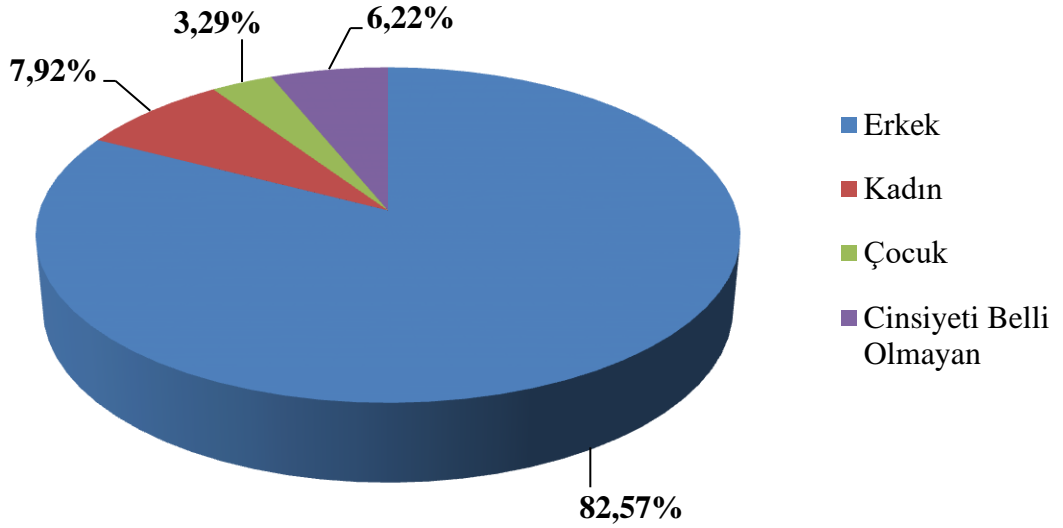
Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	729	189
Kadın	30	17
Çocuk	16	12
Cinsiyeti Belli Olmayan	81	17

Bu roman hareketin, arayışın romanıdır. Bu hareket içinde kadın, yine meslek sayısı, meslek kullanım sıklığı oranında az görülür. Çocuk meslek sayısı kadın meslek sayısına yakındır ki bu da kadının kurgudaki rolünün, kadının çalışma hayatındaki yerinin az olduğunu gösterir.

4.1.2. Tüm Kurguya Dayalı Metinlerin Cinsiyete Dayalı Meslek Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı

Şekil 25. Tümü: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı

Şekil 26. Tümü: Cinsiyete göre meslek kullanım sıklığı oranı (benzersiz)

Tablo 13. Tümü: Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı

Cinsiyet	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Sayısı (Benzersiz)
Erkek	15.540	2.084
Kadın	848	200
Çocuk	347	83
Cinsiyeti Belli Olmayan	616	157

Kadın sanki bir araç gibidir. Obje gibi değerlendirilebilen, gayrı meşru işlerle ilişkilendirilen, hizmet ve satış ile ilgili işlerde çalışabilecek bir karakterden ötesi değil gibidir. Profesyonel mesleklerde kullanımı görülür. Klâsik olarak toplumun yakıştırdığı öğretmenlikte, tıbbi mesleklerde, adaletle ilgili mesleklerde. Bu kullanım oranı erkek meslek kullanım oranıyla kıyaslanamayacak derecede azdır. Bilimsel ve teknik alanda esamesi okunmayacak kadardır. Kadın, mesleki anlamda Orhan Pamuk romanlarında geri plânda kalır. Her yazarın kendi hayatından bir çeşit yansımayla kurgu, Orhan Pamuk'un kurgusalındaki kadın yok gibidir. Kurguda, toplumdaki sosyalleşme ve sosyoekonomik açıdan adı okunmamaktadır. Erkek meslek kullanımının toplamının sadece %5'i kadarı kadın meslektir çünkü.

Kadınları kitaplarında geride bıraktığını Orhan Pamuk da ifade etmekte ve bunu kendince temellendirmektedir: *“İlk kitaplarımda kadın kahramanlarımla kendimi yeterince özdeşleştiremedim, ama o zaman hayata bakışım da o kadar olgun ve zengin değildi. Ben de hayatı daha az tanıyordum. Bu eksikliği hissettim, eleştirildim, hak da verdim. Kırkımdan sonra, belki hayatı ve kadınları daha çok tanıdıktan sonra, artık kendi hayatımı, kendi çevremi, Nişantaşı'ndaki orta sınıf, laik, Batılılaşmış burjuva çevreyi anlatmaktan da sıkıldım. Kendi dışıma yalnızca sosyal olarak, çevre olarak çıkayım değil de kendi cinsimin dışına da çıkayım, dünyayı daha çok kadınların gözünden anlatayım, dedim.”*¹⁹⁶

¹⁹⁶ Ramil Ahmedov, “Orhan Pamuk: Şimdi yazdığım Veba Geceleri de biraz Doğu-Batı romanıdır”, Kitaplık Eylül-Ekim, 2018: 8.

4.2 Her Kurgusal Metnin Meslek Kullanım Oranı ve Kullanım Sıklığı

4.2.1. Benim Adım Kırmızı

Tablo 14. Benim Adım Kırmızı: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ağa	20	0,624%
Ahçı (Aşçı)	3	0,094%
Aktar (Attar)	2	0,062%
Âlim	9	0,281%
Anahtarcı	1	0,031%
Asker	25	0,780%
Aslan bakıcısı	1	0,031%
Avcı	5	0,156%
Ayakkabıcı çırağı	1	0,031%
Aynacılık	1	0,031%
Baba	3	0,094%
Bakır ustası	1	0,031%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	7	0,218%
Başnakkaş	21	0,655%
Başvezir	2	0,062%
Baytar	2	0,062%
Bekçi	5	0,156%
Berber	21	0,655%
Berber çırağı	4	0,125%
Berber ustası	2	0,062%
Beylerbeyi	2	0,062%
Bohçacı	20	0,624%
Bostancı	3	0,094%
Bostancıbaşı	31	0,968%
Bölük ağası	2	0,062%
Cambaz	2	0,062%
Camcı	1	0,031%
Camcı ustası	1	0,031%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Cariye	18	0,562%
Cellat	14	0,437%
Cengâver	4	0,125%
Cetvelkeş	6	0,187%
Ciğerci	1	0,031%
Ciğerci dükkânı	2	0,062%
Cilt ustası	2	0,062%
Ciltçi	5	0,156%
Ciltçi çırağı	2	0,062%
Çar	1	0,031%
Çavuş	3	0,094%
Çavuşbaşı	1	0,031%
Çevirmen	1	0,031%
Çırac	113	3,527%
Çiftçi	2	0,062%
Çilingir	1	0,031%
Çizmeci	1	0,031%
Çoban	2	0,062%
Çorbacı	1	0,031%
Çöpçatanlık	3	0,094%
Dadı	1	0,031%
Davulcu	2	0,062%
Defterdar	2	0,062%
Defterdar kâtipliği	1	0,031%
Defterdar yardımcılığı	1	0,031%
Defterdarbaşı	1	0,031%
Derici	1	0,031%
Derviş	11	0,343%
Dilenci	14	0,437%
Divan çavuşu	3	0,094%
Divan kâtibi	2	0,062%
Doç	12	0,375%
Doğancı	2	0,062%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Doğancı ağası	1	0,031%
Döşemeci	1	0,031%
Dükkân	12	0,375%
Eğerci	1	0,031%
Elçi	27	0,843%
Emir	1	0,031%
Esnaf	2	0,062%
Ev sahibesi	6	0,187%
Fahişe	1	0,031%
Fırıncı çırağı	1	0,031%
Fırın-Fırıncı	5	0,156%
Gezgin	3	0,094%
Gümüş ustası	1	0,031%
Gümüşçü	1	0,031%
Güreşçi	1	0,031%
Hafızıkütüp	1	0,031%
Hakan	12	0,375%
Halife	5	0,156%
Hallaç	1	0,031%
Hamal	4	0,125%
Han	54	1,685%
Hancı	1	0,031%
Harami	5	0,156%
Hassa gilmanları	1	0,031%
Hattat	53	1,654%
Hattat çırağı	3	0,094%
Haydut	11	0,343%
Hazine kâtibi	2	0,062%
Hazine kethüdası	1	0,031%
Hazine koğuşunun çavuşları	1	0,031%
Hazinedarbaşı	64	1,998%
Hekim	14	0,437%
Helvacı	1	0,031%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Hırsız	15	0,468%
Hizmetkâr	3	0,094%
Hoca	60	1,873%
Hokkabaz	5	0,156%
Hükümdar	20	0,624%
Hünkâr	10	0,312%
İmam	34	1,061%
Kabadayı	4	0,125%
Kadı	50	1,561%
Kadife ustası	2	0,062%
Kadifeci	1	0,031%
Kâğıt emini	1	0,031%
Kahveci (Kahvehane)	71	2,216%
Kahveci çırağı	1	0,031%
Kalaycı	1	0,031%
Kalfa	7	0,218%
Kapı oğlanı	5	0,156%
Kapıcı	5	0,156%
Kapıcıbaşı	1	0,031%
Kaptanıderya	1	0,031%
Kardinal	2	0,062%
Kasap	5	0,156%
Kâtip	16	0,499%
Kayyım (Cami hademesi)	1	0,031%
Kilitçi	2	0,062%
Kilitçi ustası	1	0,031%
Kitapdar	2	0,062%
Komutan	2	0,062%
Koşumcu	1	0,031%
Köçek	1	0,031%
Kral	14	0,437%
Kunduracı	1	0,031%
Kuyumcu	7	0,218%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kuyumcu ustası	2	0,062%
Kündekâr	1	0,031%
Kürekçi	3	0,094%
Kürkçü ustası	1	0,031%
Manav	5	0,156%
Marangoz	1	0,031%
Meddah	35	1,092%
Meddah çırağı	1	0,031%
Mektupçu	3	0,094%
Mektupçubaşı	1	0,031%
Miskçi dükkânı	1	0,031%
Muhafız	3	0,094%
Muhallebici	1	0,031%
Muhtar	1	0,031%
Musavvir	15	0,468%
Müderris	3	0,094%
Müzehhip	16	0,499%
Naib (Kadının naibi)	11	0,343%
Nakkaş	410	12,797%
Nakkaş çırağı	3	0,094%
Nakkaş ustası	1	0,031%
Nalbant	2	0,062%
Oduncu dükkânı	1	0,031%
Orospu	3	0,094%
Padişah	352	10,986%
Papaz	5	0,156%
Paşa	53	1,654%
Perdedar	1	0,031%
Pezevenk	2	0,062%
Pîr	2	0,062%
Piyade	1	0,031%
Rehber	2	0,062%
Reisülküttap	1	0,031%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Renkbaz	3	0,094%
Renkzen	1	0,031%
Ressam	41	1,280%
Saatçi	1	0,031%
Saatçi dükkânı	1	0,031%
Saatçi ustası	1	0,031%
Sadrazam	1	0,031%
Saka	2	0,062%
Salcı	1	0,031%
Sanatçı	2	0,062%
Sanatkâr	1	0,031%
Sandalcı	1	0,031%
Saraç	2	0,062%
Sarraf	5	0,156%
Sarraf dükkânı	1	0,031%
Satıcı	1	0,031%
Savaşçı	20	0,624%
Seyis	7	0,218%
Seyyah	3	0,094%
Silahşör (silahşor)	1	0,031%
Sipahi	10	0,312%
Sipahiler	10	0,312%
Sultan	60	1,873%
Süvari	10	0,312%
Şah	111	3,464%
Şair	28	0,874%
Şehnamecibaşı	3	0,094%
Şekerci	1	0,031%
Şeyh	21	0,655%
Şeyhülislam	4	0,125%
Şişeci dükkânı	1	0,031%
Tacir	1	0,031%
Tamirci	1	0,031%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Tarihçi	4	0,125%
Terzi	7	0,218%
Terzicibaşının yardımcısı	1	0,031%
Tezgâhtar	1	0,031%
Tezhip ustası	4	0,125%
Tezkireci	1	0,031%
Tımar sahibi	1	0,031%
Tımarlı sipahi	4	0,125%
Topuzcu	1	0,031%
Turşucu	2	0,062%
Tüccar	4	0,125%
Ud saztraş	1	0,031%
Ulak	4	0,125%
Usta-Ustalık	138	4,307%
Uşak	4	0,125%
Üstat	570	17,790%
Ütücü	1	0,031%
Vaiz	38	1,186%
Vali	8	0,250%
Vezir	4	0,125%
Veziri azam	1	0,031%
Yazar	2	0,062%
Yeniçeri	10	0,312%
Yeniçeri ağası	1	0,031%
Zanaatkâr	3	0,094%
Zenne	2	0,062%
Zerger	1	0,031%
Zurnacı	2	0,062%

Romanın konusu padişahın sipariş ettiği Batılı tarzda hazırlanacak kitabın oluşum süreci ve bu süreç içinde öldürülen hattatı kimin öldürdüğünün bulunması sırasında yaşanan olaylardan oluştuğu için, saray ve çevresinin yani yönetici meslekler ile sanata dayalı mesleklerin çokça kullanımını doğal bir sonuç olarak görülmelidir.

Sanatkârlığın eğitim anlayışı usta çırak ilişkisine dayandığı için de bu iki meslek kurguda sıklıkla görülür.

Özellikle bazı noktalarda toplumun geneline katılmaması, eleştirel yaklaşımı temsil etmesiyle meddahlık mesleği kurguda önem arz eder ve bu sebeple de sık kullanılan meslekler arasında görülür.

Dine dayalı meslekler ise dini ritüellerin gerçekleştirilmesi, ibadetin gerçekleştirilmesi gibi amaçlarla sıklıkla kullanılmıştır. Hoca kavramı bu kitapta bu minvalde de kullanılmıştır.

Güvenliği sağlamakla görevli meslekler de sıklıkla kullanılmıştır.

Hizmet ve satış alanında pek çok meslek de kurguda yer alır.

4.2.2. Beyaz Kale

Tablo 15. Beyaz Kale: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Aktar (Attar)	1	0,091%
Ansiklopedist (Ansiklopedi yazarı, ansiklopedicilik)	1	0,091%
Arabacı	1	0,091%
Asker	13	1,185%
Ateşbaz	1	0,091%
Avcı	1	0,091%
Balıkçı	6	0,547%
Başvezir	7	0,638%
Bekçi	1	0,091%
Bilim adamı	2	0,182%
Bostancı	3	0,273%
Bostancıbaşı	1	0,091%
Boyacı	1	0,091%
Bozacı	1	0,091%
Cambaz	2	0,182%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Casus	1	0,091%
Cellat	4	0,365%
Cerrah	1	0,091%
Çevirmen	5	0,456%
Dansöz	1	0,091%
Dilenci	1	0,091%
Duvar ustası	1	0,091%
Dükkâncı	3	0,273%
Elçi	8	0,729%
Esirbaşı	1	0,091%
Esnaf	6	0,547%
Esnaf alayı	1	0,091%
Fahişelik	1	0,091%
Fişekçilik	1	0,091%
Gardiyan	5	0,456%
Gemici	1	0,091%
Gezgin	1	0,091%
Güreşçi	1	0,091%
Hademe	1	0,091%
Harem ağası	1	0,091%
Hattat	1	0,091%
Haydut	1	0,091%
Hekim	14	1,276%
Hırsızlık	2	0,182%
Hoca	409	37,284%
Hokkabaz	1	0,091%
İmam	2	0,182%
İşçi	1	0,091%
Kahve	4	0,365%
Kâhya	4	0,365%
Kaptan	8	0,729%
Kâtiplik	7	0,638%
Kayıkçı	2	0,182%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kaymakam	2	0,182%
Kırbaççılar	2	0,182%
Komutan	1	0,091%
Korsan	2	0,182%
Köçek	1	0,091%
Köle kâhyası	6	0,547%
Kral	4	0,365%
Külhanbeyi	1	0,091%
Kürekçiler (Kürek köleleri)	3	0,273%
Marangoz ustası	1	0,091%
Marangozluk	2	0,182%
Minyatür ustası	1	0,091%
Mukallit (Taklitçi)	6	0,547%
Mühendislik	4	0,365%
Müneccim	2	0,182%
Müneccimbaşı	24	2,188%
Padişah	200	18,232%
Papaz	3	0,273%
Paşa	117	10,665%
Piyade	1	0,091%
Profesör	1	0,091%
Rahip	1	0,091%
Rampacı	1	0,091%
Reis	3	0,273%
Ressam	6	0,547%
Sandalcı	1	0,091%
Saray soytarısı	1	0,091%
Solak hattat	3	0,273%
Soytarı	4	0,365%
Subay	1	0,091%
Sultan	95	8,660%
Şarkıcı	3	0,273%
Şeyhülislam	1	0,091%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Tacir	1	0,091%
Tarihçi (Öğretim üyesi)	3	0,273%
Tellal (Haber veren)	1	0,091%
Terzi	1	0,091%
Topçu	2	0,182%
Topçubaşı	2	0,182%
Tüccar	1	0,091%
Uşak	3	0,273%
Vezir	3	0,273%
Yargıç	1	0,091%
Yazar	16	1,459%
Yeniçeri	9	0,820%
Yeniçeri ağası	3	0,273%
Yorgancı	4	0,365%

Romanın konusu Venedikli bir köle ile Hoca karakteri arasındaki değişim, benzerlik ilgisiyle ortaya çıkaracakları yeni buluşları, anlattıkları hikâyeler ve beraber kat ettikleri yoldur. Buluşları, hikâyeleri saraya takdim edileceği için de saray ve çevresinin yani yönetici meslekler ile sanata, az da olsa bilime dayalı mesleklerin çokça kullanımı doğal bir sonuç olarak görülmelidir.

Saray ve çevresinin korunması, Hoca ve Venediklinin icat ettikleri top ile savaşa gitmeleri sonucunda askerlik ve güvenliğe dayalı meslekler de sıkça görülür. Saray entrikalarında da hem yönetici meslekler hem de askerliğe dayalı meslekler sıklıkla kullanılır.

Hizmet kapsamındaki meslekler sıklıkla kullanılır. Satış amaçlı meslekler de bazen gözlem, bazen betimleme, bazen mekân tespiti, psikolojik tahliller ya da direkt satış işi için kullanılmıştır.

Hikâye etme, yazarlık gibi meslekler de kurgunun gelişiminde önemli yer almaktadır.

4.2.3. Cevdet Bey ve Oğulları

Tablo 16. Cevdet Bey ve Oğulları: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Adliye bakanı	2	0,092%
Ağa	1	0,046%
Ağa (Toprak ağası)	9	0,415%
Ahçı (Aşçı)	44	2,029%
Albay	12	0,553%
Arabacı	33	1,521%
Asistan	1	0,046%
Asker	120	5,533%
Avukat	16	0,738%
Ayakkabı boyacısı	1	0,046%
Bahçıvan	32	1,475%
Bakan	47	2,167%
Bakıcı	1	0,046%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	8	0,369%
Bakkal çırağı	1	0,046%
Bankacı	2	0,092%
Banker	1	0,046%
Başbakan	18	0,830%
Başkâtip	1	0,046%
Başmüfettiş	1	0,046%
Başvekil	3	0,138%
Bekçi	7	0,323%
Benzinci	1	0,046%
Berber	24	1,107%
Biletçi	2	0,092%
Bostancı	3	0,138%
Butik	2	0,092%
Cerrah	3	0,138%
Cumhurbaşkanı (Cumhur reisi)	4	0,184%
Çavuş	1	0,046%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Çekirdekçi	1	0,046%
Çevirmen	2	0,092%
Çırac	6	0,277%
Çiçekçi	5	0,231%
Çiçekçi dükkânı	1	0,046%
Çiftçi	2	0,092%
Çoban	1	0,046%
Çöpçülük (Çöp kutusu karıştırıcısı)	3	0,138%
Dadı	1	0,046%
Darbukacı	1	0,046%
Davulcu	1	0,046%
Değnekçi	1	0,046%
Demir tüccarı	3	0,138%
Demirci	1	0,046%
Demiryolları müdürü	1	0,046%
Demiryolu memuru	1	0,046%
Denetmen (Denetçi)	14	0,645%
Denizci	3	0,138%
Dışişleri Bakanı	1	0,046%
Dilenci	2	0,092%
Diplomat	1	0,046%
Doktor (Hekim)	90	4,149%
Duvar ustası	3	0,138%
Dükkân	68	3,135%
Eczacı (Eczaneci)	9	0,415%
Eczacı çırağı	2	0,092%
Elbise dükkânı	1	0,046%
Elçi	1	0,046%
Eleştirmen	2	0,092%
Emlakçi	1	0,046%
Eski para koleksiyoncusu	1	0,046%
Esknazî'nin İnşaat malzemesi ve ev eşyası sattığı dükkân	5	0,231%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Eşkıya	1	0,046%
Ev kadını	3	0,138%
Ev sahibi	2	0,092%
Evkaf nâzırı	1	0,046%
Filozof	1	0,046%
Fotoğrafçı	4	0,184%
Fuat Bey'in açtığı dükkân	1	0,046%
Futbolcu	1	0,046%
Garson	26	1,199%
Gazeteci	9	0,415%
Genelkurmay Başkanı	1	0,046%
General	5	0,231%
Gözbağcı	1	0,046%
Gözlükçü	1	0,046%
Gözlükçü Verdoux'un dükkânı	1	0,046%
Grafiker (Grafikçi)	1	0,046%
Gümrük memuru	1	0,046%
Gümüş ve kristal eşya satıcısı	1	0,046%
Gündelikçi	2	0,092%
Hafiyeler	1	0,046%
Hamal	10	0,461%
Hareket memuru	2	0,092%
Hariciye vekili	2	0,092%
Hayvanat bahçesi müdürü	1	0,046%
Hemşire	43	1,982%
Hırsız	3	0,138%
Hizmetçi	67	3,089%
Hoca (Öğretmen)	44	2,029%
Hokkabaz	24	1,107%
Hostes	1	0,046%
Hünkâr	1	0,046%
Işıkçı	10	0,461%
İçişleri Bakanı	4	0,184%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
İhracatçı	6	0,277%
İktisat bakanı	4	0,184%
İktisat müdürü	1	0,046%
İktisatçı	2	0,092%
İmam	1	0,046%
İnşaat mühendisi	8	0,369%
İnşaatçı	2	0,092%
İstasyon memuru	2	0,092%
İşadamı	2	0,092%
İşçiler	34	1,568%
İtfaiyeci	1	0,046%
İthalatçı	6	0,277%
Jandarma	1	0,046%
Kabadayı	2	0,092%
Kaçak ekmeççi	1	0,046%
Kadın doktoru (Jinekolog)	1	0,046%
Kahveci	2	0,092%
Kâhyalık	4	0,184%
Kalfa	2	0,092%
Kalıpçı	1	0,046%
Kapıcı	3	0,138%
Kasap	1	0,046%
Kâtip	6	0,277%
Kaymakamlık	4	0,184%
Kemancı	5	0,231%
Keresteci	3	0,138%
Keresteci dükkânı	1	0,046%
Kitapçı	5	0,231%
Koleksiyoncu	1	0,046%
Komiser	1	0,046%
Komprador	3	0,138%
Komutan	3	0,138%
Köfteci	1	0,046%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kral	12	0,553%
Kraliçe	1	0,046%
Kunduracı dükkânı	1	0,046%
Kuru kahveci dükkânı	1	0,046%
Limonatacı	1	0,046%
Lokanta	19	0,876%
Maliye bakanı	2	0,092%
Manav	9	0,415%
Manifaturacı dükkânı	1	0,046%
Marangoz	2	0,092%
Meclis başkanı	1	0,046%
Memur	45	2,075%
Mezeci	2	0,092%
Milletvekili	82	3,781%
Milli piyancı	1	0,046%
Mimar	1	0,046%
Misyoner	1	0,046%
Montajcı	5	0,231%
Muhallebici	2	0,092%
Muhasebeci	11	0,507%
Müfettiş	2	0,092%
Mühendis	103	4,749%
Mülazım	4	0,184%
Müteahhit	12	0,553%
Müzisyen	1	0,046%
Nalbur (Nalburiye)	3	0,138%
Nalbur dükkânı	3	0,138%
Nazır	2	0,092%
Noter	5	0,231%
Odacı	1	0,046%
Oduncu	4	0,184%
Oduncu dükkânı	3	0,138%
Orgeneral	1	0,046%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Orospu	2	0,092%
Otel yöneticisi	1	0,046%
Ölü yıkayıcılar	2	0,092%
Padişah	15	0,692%
Pansiyoncu	2	0,092%
Papaz	3	0,138%
Parti müfettişi	13	0,599%
Pastane	9	0,415%
Paşa	252	11,618%
Patron	13	0,599%
Polis	7	0,323%
Postacılık	2	0,092%
Poz katarı	4	0,184%
Pozcu Bekir	2	0,092%
Profesör	10	0,461%
Rençber	1	0,046%
Ressam	10	0,461%
Sabun tüccarı	1	0,046%
Sadrazam	4	0,184%
Sahaf	1	0,046%
Saka	1	0,046%
Sanatçı	10	0,461%
Sarraf yazıhanesi	2	0,092%
Satıcı	3	0,138%
Sefir	8	0,369%
Sefire	1	0,046%
Senatör	1	0,046%
Seyyar satıcı	3	0,138%
Siyasetçi	2	0,092%
Soytarı	6	0,277%
Spiker	2	0,092%
Sporcu	1	0,046%
Subay	1	0,046%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Sultan	2	0,092%
Sünnet ustası	1	0,046%
Sünnetçi	2	0,092%
Sürücü	2	0,092%
Şair	55	2,536%
Şeker ticareti	3	0,138%
Şeyh	2	0,092%
Şeyhülislam	1	0,046%
Şirket temsilcisi	5	0,231%
Şoför	7	0,323%
Şövalye	1	0,046%
Şurupçu	1	0,046%
Taksici (Taksi şoförü)	7	0,323%
Tarım Bakanı	3	0,138%
Tarihçi	1	0,046%
Tarihçi (Öğretim üyesi)	1	0,046%
Taş ustası	2	0,092%
Tefeci yazıhaneleri	3	0,138%
Teğmen	1	0,046%
Tellal	1	0,046%
Tenis kulübü başkanı	5	0,231%
Terzi	3	0,138%
Tezgâhtar	5	0,231%
Tımarlı sipahi	1	0,046%
Ticaret	51	2,351%
Ticaret nazırı	1	0,046%
Tiyatro Artisti	3	0,138%
Tombalacı	2	0,092%
Trafik polisi	1	0,046%
Tüccar	101	4,657%
Tütün ticareti	1	0,046%
Tütün tüccarı	2	0,092%
Tütüncü	3	0,138%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Usta	12	0,553%
Uşak	30	1,383%
Üstat	3	0,138%
Vagon ticareti	2	0,092%
Vali	21	0,968%
Vekil	2	0,092%
Vergi memuru	1	0,046%
Vezir	2	0,092%
Yayımcı	3	0,138%
Yazar	32	1,475%
Yeniçeri	2	0,092%
Yorgancı	2	0,092%
Yüzbaşı	1	0,046%
Zaptiye nazırı	1	0,046%
Ziraat Bakanı	3	0,138%
Zurnacı	1	0,046%

Bu roman üç kuşağı işlediği için zamanda gerçekleşen atlamalar sonucu meslekler, zamanın değişimi ile isim değiştirerek kullanılır. Buna örnek olarak yönetici meslekler ve siyasete dair olan meslekleri gösterebiliriz. Kurgunun başında padişah, paşa, nazır bolca üst sınıfın tanımlaması için kullanılırken, sonraki zaman dilimlerinde bu mesleklerin yerini başbakan, bakan, milletvekilliği, vali vb. yönetici meslek alır. Üst sınıfın belirtilmesi, gücün aktarılması için sıklıkla kullanılan mesleklerdir bunlar.

Bunun dışında bir başka güç paradır. Onu getiren de satışa dayalı mesleklerdir. Ticaret, tüccarlık getirisi bakımından gücü sağlaması yönüyle sıkça kullanılan mesleklerdendir. Tabii bunlar üst tabakayı temsil eder. Alt tabakayı ise satışa dayalı mesleklerden dükkânlar, küçük esnaf, perakende işleri ile ilgili meslekler temsil edecek ve sıkça kullanılacaktır.

Romanda artık profesyonel mesleklerle karşılaşılır sıklıkla. Doktorluk, öğretmenlik, mühendislik, hâkimlik vb. pek çok profesyonel meslek bu romanla görülmeye başlanır. Çünkü bu meslekler de artık toplumsal bir statü kazandırmaktadır.

Üst tabakanın belirtilmesi kadar alt tabakanın da belirtilmesi romanda mesleklerle sağlanır. Özellikle hizmet sektörü ve nitelik gerektirmeyen meslekler bu amaçla sıklıkla kullanılır.

4.2.4. Gizli Yüz

Tablo 17. Gizli Yüz: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ahçı (Aşçı)	1	0,136%
Avukat	1	0,136%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	6	0,817%
Bekçi	7	0,954%
Bileyici	2	0,272%
Çaycı	1	0,136%
Çaycı çırağı	1	0,136%
Çıkrıkçı	3	0,409%
Doktor	2	0,272%
Eskici	21	2,861%
Ev kadını	1	0,136%
Fotoğrafçı	4	0,545%
Garson	8	1,090%
Gazete bayi	1	0,136%
Güreşçi	1	0,136%
Hırsız	2	0,272%
Hikâyeci	1	0,136%
Hüzün hikâyeciliği	2	0,272%
İmam	1	0,136%
İşçi	1	0,136%
Kahveci	4	0,545%
Kameraman	4	0,545%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kapıcı	3	0,409%
Kasaba saatçisi	92	12,534%
Kasap	8	1,090%
Kasap çırağı	1	0,136%
Koruma (Koruyucu)	2	0,272%
Memur	1	0,136%
Milli piyango satıcısı	1	0,136%
Mühendis	1	0,136%
Oduncu	2	0,272%
Ortalıkçı	8	1,090%
Otel kâtibî	2	0,272%
Öğretmen	6	0,817%
Padişah	1	0,136%
Pavyon fotoğrafçısı	396	53,951%
Politikacı	1	0,136%
Postacı	2	0,272%
Pulcu	1	0,136%
Saatçi	77	10,490%
Saatçi dükkânı	31	4,223%
Su işleri memuru (Su memuru)	8	1,090%
Sütçü	1	0,136%
Şoför	7	0,954%
Tamirci	1	0,136%
Tamirci çarşısı	1	0,136%
Tamirci dükkânı	1	0,136%
Uşak	1	0,136%
Yorgancı	3	0,409%

Kurguda en çok kullanılan meslekler, aynı zamanda sıklıkla karşılaşılan karakterlerdir de. Kurguda karakterlerin adı meslekleridir. Böylece mesleklerin kurgudaki rolü ve önemi bir kere daha görülmüş olur.

4.2.5. Hatıraların Masumiyeti

Tablo 18. Hatıraların Masumiyeti: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Alâaddin'in dükkânı	1	1,754%
Artist	2	3,509%
Asistan	1	1,754%
Asker	5	8,772%
Balıkçı	2	3,509%
Bekçi	2	3,509%
Çöp toplayıcısı	1	1,754%
Dedektif	1	1,754%
Değnekçi	1	1,754%
Elektrik mühendisi	2	3,509%
Er	2	3,509%
Ev hanımı	1	1,754%
Fahişe	1	1,754%
Feribot görevlisi	1	1,754%
Film yönetmeni	1	1,754%
Hemşire	1	1,754%
Kâğıtçı (Çöp toplayıcısı)	1	1,754%
Kamyon şoförü	1	1,754%
Komutan	1	1,754%
Koruma	7	12,281%
Muhabir	1	1,754%
Oyuncu	2	3,509%
Polis	2	3,509%
Romancı	1	1,754%
Salepçi	1	1,754%
Seyyah	1	1,754%
Şair	1	1,754%
Şarkıcı	1	1,754%
Şekerci dükkânı	1	1,754%
Taksici (Taksi şoförü)	4	7,018%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Terzi	1	1,754%
Tezgâhtar	2	3,509%
Yazar	4	7,018%

Bu kurguda olaylar ve olayların perde arkası Füsün'un komşusu olan Ayla karakterinin ağzından anlatılır. Uzun süre Türkiye'de bulunmadığından ülkesine dönüşünü, kurguyu ve İstanbul'u anlatır. Bu anlatım sırasında da özlediği İstanbul'u gezdiği için hizmet sektörü ve nitelik gerektirmeyen meslek grubu çalışanı fazla kullanılmıştır.

Darbenin anlatımı ve güvenlik sağlamak gibi çeşitli sebeplerle askere, askerliğe, güvenlik ve kolluk kuvvetlerine dayalı meslekler kullanılmıştır.

4.2.6. Kafamda Bir Tuhafılık

Tablo 19. Kafamda Bir Tuhafılık: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ağa	3	0,129%
Ahçı (Aşçı)	6	0,257%
Ajan	2	0,086%
Âlim	2	0,086%
Anahtarcı	1	0,043%
Apartment yöneticisi	1	0,043%
Araba tamircisi	1	0,043%
Araba yedek parçacısı	1	0,043%
Araba yedek parçası satan dükkân	1	0,043%
Arabacı	1	0,043%
Arabuluculuk	2	0,086%
Arçelik bayi	1	0,043%
Arnavut çiğercisi	3	0,129%
Artistlik	1	0,043%
Asker	170	7,284%
At yarışı bayii	1	0,043%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Avukat	12	0,514%
Ayakkabı boyacısı	2	0,086%
Ayakkabı yapım çırağı	1	0,043%
Ayakkabıcı	3	0,129%
Ayakkabıcı dükkânı	1	0,043%
Ayakkabıcı ustası	1	0,043%
Ayran satıcısı	1	0,043%
Bademci	1	0,043%
Bakan	2	0,086%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	89	3,813%
Bakkal çırağı	4	0,171%
Balıkçı	3	0,129%
Banker	15	0,643%
Başbakan	8	0,343%
Başçavuş	1	0,043%
Başkomiser	1	0,043%
Başmüfettiş	1	0,043%
Bavul ticareti	1	0,043%
Bayii	6	0,257%
Bekçi	13	0,557%
Belediye başkanı	11	0,471%
Belediye memuru	5	0,214%
Berber	9	0,386%
Berber çırağı	2	0,086%
Bilim adamı	1	0,043%
Binbaşı	5	0,214%
Boksör	5	0,214%
Boyacılık	1	0,043%
Boza satıcısı (Bozacı)	119	5,099%
Bozacı dükkânı	4	0,171%
Bulaşıkçı	20	0,857%
Büfe işçisi	1	0,043%
Büfe müdürü	2	0,086%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Büfe sahibi	1	0,043%
Bürokrat	2	0,086%
Camcı	2	0,086%
Casus	1	0,043%
Cumhurbaşkanı	4	0,171%
Çakmak tamircisi	1	0,043%
Çay ocağı işletmecisi	2	0,086%
Çay satıcısı	8	0,343%
Çaycı	4	0,171%
Çaycı çırağı	2	0,086%
Çayhane sahibi	2	0,086%
Çerçi	1	0,043%
Çeyizlik eşya satan dükkân (Çeyizci dükkânı)	4	0,171%
Çırak	4	0,171%
Çiçek yetiştiriciliği	1	0,043%
Çilek yetiştiriciliği	1	0,043%
Çimento, inşaat malzemesi satan dükkân	2	0,086%
Çoban	6	0,257%
Çorapçı	2	0,086%
Çöpçatan	7	0,300%
Dalgıç	1	0,043%
Dansöz	3	0,129%
Değnekçi	6	0,257%
Demirci ustası	1	0,043%
Dernek yöneticisi	2	0,086%
Devlet başkanı	3	0,129%
Dilenci	2	0,086%
Diplomat	1	0,043%
Doktor (Hekim)	24	1,028%
Dondurmacılık	9	0,386%
Döner büfesi	1	0,043%
Dönerci	2	0,086%
Dönerci dükkânı	2	0,086%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Döviz bayii	1	0,043%
Duvarcı (Duvar ustası)	2	0,086%
Dürümcü	1	0,043%
Eczacı	4	0,171%
Elektirik tahsildarlığı	63	2,699%
Elektrik tesisatçısı	1	0,043%
Elektrikçi	3	0,129%
Elektrikçi dükkânı	1	0,043%
Emlak komisyoncusu	1	0,043%
Emlak taciri	1	0,043%
Emlakçı	1	0,043%
Er	4	0,171%
Eskici	11	0,471%
Eskici dükkânı	1	0,043%
Esnaf	7	0,300%
Esrar, hap, uyuşturucu satıcısı	3	0,129%
Ev hanımı	3	0,129%
Ev kadını	7	0,300%
Ev sahibesi	4	0,171%
Ev sahibi	7	0,300%
Fabrikatör	1	0,043%
Fedai	3	0,129%
Fırıncı	6	0,257%
Filozof	1	0,043%
Fotografçı çırağı	1	0,043%
Fotoğrafçı	2	0,086%
Fotokopici	1	0,043%
Futbol takımı yöneticiliği	1	0,043%
Futbolcu	5	0,214%
Garson	66	2,828%
Gaspçı	2	0,086%
Gazete bayi	2	0,086%
Gazete sahibi	1	0,043%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Gazeteci	9	0,386%
Gazino sahipleri	1	0,043%
Gemici	1	0,043%
General	1	0,043%
Gömlekçi-kolacı	1	0,043%
Gündelikçi	7	0,300%
Hademe	4	0,171%
Hafız	2	0,086%
Hâkim	3	0,129%
Hamal	4	0,171%
Han	2	0,086%
Hattat	3	0,129%
Haydut	24	1,028%
Hayvancılık	1	0,043%
Hazır elbiseçi	1	0,043%
Hemşire	1	0,043%
Hırsız	13	0,557%
Hizmetçi	23	0,985%
Hokkabaz	1	0,043%
Hurdacı	14	0,600%
İlkokul müdürü	1	0,043%
İmam	9	0,386%
İnşaat işçisi	3	0,129%
İnşaat ustası	1	0,043%
İnşaatçılık	3	0,129%
İş adamı	2	0,086%
İşçi	21	0,900%
İtfaiye	2	0,086%
Jandarma	14	0,600%
Kabadayı	22	0,943%
Kaçak elektrik ustası	1	0,043%
Kaçak içki satıcısı	2	0,086%
Kaçak sigara satıcısı	2	0,086%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kaçakçı	3	0,129%
Kadastro memuru	1	0,043%
Kadın doktoru (Jinekolog)	1	0,043%
Kâhya	3	0,129%
Kalfa	1	0,043%
Kapıcı	32	1,371%
Kaportacı	4	0,171%
Kaptan	9	0,386%
Karaborsacı	1	0,043%
Karpuz satıcısı	1	0,043%
Kasap	1	0,043%
Kasetçi	1	0,043%
Kâtip	14	0,600%
Kaynak ustası	1	0,043%
Kaynakçı çırağı	2	0,086%
Kebap büfesi	1	0,043%
Kebapçı	5	0,214%
Keçe tüccarı	1	0,043%
Kestaneci (Kestane satıcısı)	4	0,171%
Kırtasiyeci	2	0,086%
Kısmet satıcılığı	7	0,300%
Kitapçı	3	0,129%
Kola satıcısı	1	0,043%
Koltuk tamircisi	2	0,086%
Komedyen	1	0,043%
Komi	5	0,214%
Komutan	34	1,457%
Konsomatris	3	0,129%
Kontrolör	1	0,043%
Koruma	5	0,214%
Köfteci (Köfte satıcısı)	8	0,343%
Köfteci dükkânı	1	0,043%
Köşe yazarı	2	0,086%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kral	1	0,043%
Kuaför	4	0,171%
Kuru yemişçi	1	0,043%
Kuyumcu	4	0,171%
Kütüphane müdiresi	1	0,043%
Lahmacun satıcısı (Lahmacuncu)	2	0,086%
Leblebici, çekirdekçi	2	0,086%
Lise müdürü	13	0,557%
Lokanta sahibi	2	0,086%
Lokantacı	4	0,171%
Macuncu	1	0,043%
Madenci	1	0,043%
Manav	3	0,129%
Mandıra işletmeciliği	1	0,043%
Manifaturacı	1	0,043%
Marangoz	5	0,214%
Marangoz ustası	1	0,043%
Memur	46	1,971%
Memure	1	0,043%
Mermer ustası	1	0,043%
Mevlithan	5	0,214%
Mezar taşı ustası	1	0,043%
Mezeci	1	0,043%
Mısırcı (Mısır satıcısı)	2	0,086%
Midye dolma satıcısı	2	0,086%
Midyeci	2	0,086%
Milli eğitim müdürü	2	0,086%
Milli Piyango satıcısı	2	0,086%
Mimar	4	0,171%
MİT elemanları	1	0,043%
Mobilya ustası	1	0,043%
Mobilyacı	1	0,043%
Muhallebici	11	0,471%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Muhasebeci	2	0,086%
Muhtar	37	1,585%
Müdür	29	1,243%
Müdür yardımcısı	24	1,028%
Müfettiş	3	0,129%
Müteahhit	22	0,943%
Mütesellim	1	0,043%
Noter	2	0,086%
Nüfus memuru	1	0,043%
Orduvi yöneticisi	1	0,043%
Oroşpu	6	0,257%
Otopark işleticisi	1	0,043%
Oyuncakçı	1	0,043%
Oyuncakçı-kitapçı	1	0,043%
Oyuncu	7	0,300%
Öğretmen (Hoca)	83	3,556%
Ölü yıkayıcısı	1	0,043%
Padişah	5	0,214%
Pamuk helvacı	1	0,043%
Papaz	2	0,086%
Paşa	42	1,799%
Patron	91	3,899%
Pavyon işletmecisi	1	0,043%
Perdeci	1	0,043%
Peynircilik	1	0,043%
Pezevenk	4	0,171%
Pilavcılık	11	0,471%
Polis	88	3,770%
Postacı	2	0,086%
Profesör	2	0,086%
Randevuevi işletmecisi	1	0,043%
Rehber	3	0,129%
Reklam şirketi sahibi	1	0,043%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Reklamcı	1	0,043%
Saat tamircisi	1	0,043%
Sabun köpüğü satıcısı	1	0,043%
Sanatçı	1	0,043%
Sandviç büfesi	1	0,043%
Sandviç satıcısı (Sandviççi)	3	0,129%
Satıcı çocuk	4	0,171%
Satıcılık	107	4,584%
Savaşçı	1	0,043%
Savcı	9	0,386%
Sekreter	2	0,086%
Seslendirmeci	1	0,043%
Seyyar kitapçı	1	0,043%
Seyyar satıcı	3	0,129%
Sigara bayii	1	0,043%
Sigara büfesi	1	0,043%
Sigorta memur ve memureleri	2	0,086%
Silahşör (silahşor)	1	0,043%
Simitçi	3	0,129%
Sivil polis	9	0,386%
Siyasetçi	8	0,343%
Sokak satıcısı	30	1,285%
Soyguncu	1	0,043%
Spiker	1	0,043%
Subay	3	0,129%
Sucuk ekmekçi	1	0,043%
Suikastçı	1	0,043%
Sunucu	1	0,043%
Sünnetçi	3	0,129%
Sütyenci	1	0,043%
Şah	1	0,043%
Şair	2	0,086%
Şaklaban	1	0,043%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Şarkıcı	13	0,557%
Şef	4	0,171%
Şeyh	12	0,514%
Şoför	29	1,243%
Şövalye	1	0,043%
Tabakçı	1	0,043%
Tabelacı	1	0,043%
Tabelacı dükkânı	1	0,043%
Tahsildar çıraklığı	1	0,043%
Taksici (Taksi şoförü)	5	0,214%
Tamirci	6	0,257%
Tamirci ustası	1	0,043%
Tapu kadastro müdürlüğü	1	0,043%
Tarihçi (Öğretim üyesi)	3	0,129%
Tavukçu	2	0,086%
Tefeci	1	0,043%
Teğmen	7	0,300%
Tellal	1	0,043%
Temizlikçi	1	0,043%
Terzi	3	0,129%
Tesisatçı dükkânı	1	0,043%
Tesisatçı ustası	1	0,043%
Tezgâhtar	5	0,214%
Ticaret	3	0,129%
Tombalacı	2	0,086%
Toplayıcı	1	0,043%
Toptancı	2	0,086%
Torbacı	1	0,043%
Trafik polisi	3	0,129%
Tuhafiyeci dükkânı	1	0,043%
Turizmci	1	0,043%
Tüccar	1	0,043%
Türkücü	1	0,043%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Tütüncü dükkânı	1	0,043%
Usta	3	0,129%
Uşak	1	0,043%
Üstat	4	0,171%
Vaiz	2	0,086%
Vali	1	0,043%
Vapur bileti satıcısı	1	0,043%
Vural yapı yöneticisi	1	0,043%
Yan kesicilik	1	0,043%
Yankesici	2	0,086%
Yargıç	1	0,043%
Yazar	3	0,129%
Yazıcı	4	0,171%
Yazıcılık	3	0,129%
Yedek parçacı	2	0,086%
Yenişeri	3	0,129%
Yer gösterici	1	0,043%
Yıkıcı	4	0,171%
Yoğurt satıcısı (Yoğurtçu)	104	4,456%
Yoğurt üreticisi şirketler	1	0,043%
Yorgancı	1	0,043%
Yönetici	2	0,086%
Yüzbaşı	4	0,171%
Zabıta	11	0,471%
Zanaatkâr	1	0,043%

Konu olarak sokak satıcısı işlenir. Roman onun gördükleri ve yaşadıkları üzerinden aktarılacaktır. Darbeleri, köylerden İstanbul'a göçen ve İstanbul'da hayata tutunmaya çalışanları, tutunamayanları, aşkı, insanları, her şeyi Mevlut üzerinden anlar okuyucu. Dolayısıyla yaşanan zaman dilimindeki olaylar bakımından asker ve askerlikle ilgili meslekler ile güvenlik ve kolluk kuvvetlerine dayalı mesleklerin sıklıkla kullanımı doğaldır.

Kendisi yoğurt ve boza satan bir karakterin meslekle örtüşmesi ve onun gibileri anlatması da doğal olacağından, satış ile ilgili meslekler de kurguda ciddi bir oran taşımaktadır.

Hizmet sektörü alt sınıfın temsili için yine kullanılan meslek grubudur. Yine profesyonel meslekler de üst sınıfı temsil edecektir. Tıp, adalet, eğitim, bilim teknik vb. pek çok alanda profesyonel meslek kullanımı sıklıkla görülür.

Değişen İstanbul silüetini anlatırken hem toplumdaki değişim hem de yönetsel değişimi anlatır Mevlut. Dolayısıyla siyasete dayalı meslekler ile yöneticilerle ilgili meslekler de kullanılmıştır. Eğitim alanında, spor alanında vb. değişik alanlarda da yöneticilik meslekleri görülür.

4.2.7. Kar

Tablo 20. Kar: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ahçı (Aşçı)	2	0,130%
Ajan	17	1,105%
Aktör	6	0,390%
Alay komutanı	1	0,065%
Amele	2	0,130%
Animatör	1	0,065%
Ansiklopedi pazarlamacılığı	1	0,065%
Ansiklopedi ve salon oyunu pazarlayan satıcı	1	0,065%
Arabacı	10	0,650%
Arabuluculuk	7	0,455%
Arçelik Aygaz bayii	1	0,065%
Arçelik bayi	1	0,065%
Artist	6	0,390%
Asker	215	13,970%
At arabası levazımatı satan dükkân	1	0,065%
Avukat	11	0,715%
Ayakkabıcı dükkânı	1	0,065%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Bakkal (Bakkal dükkânı)	19	1,235%
Başbakan	3	0,195%
Başkonsolos	1	0,065%
Başıyazar	2	0,130%
Bavul ticareti	1	0,065%
Bayi	2	0,130%
Bekçi	1	0,065%
Belediye başkanı	28	1,819%
Benzinci	1	0,065%
Berber	15	0,975%
Beyaz eşya dükkânı	2	0,130%
Boyacılık	1	0,065%
Buzdolabı ve soba satıcısı	1	0,065%
Büfe sahibi	1	0,065%
Cambaz	2	0,130%
Casus	14	0,910%
Celep	3	0,195%
Cengâver	3	0,195%
Çamaşırcı	1	0,065%
Çar	10	0,650%
Çaycı	2	0,130%
Çaycı çırağı	1	0,065%
Çayhane işleten	3	0,195%
Çayhane sahibi	3	0,195%
Çevirmen	1	0,065%
Çırak	2	0,130%
Çorapçı-kırtasiyeci-kasetçi dükkânı	1	0,065%
Danışman	1	0,065%
Dansöz	6	0,390%
Dedektif	3	0,195%
Deri Tüccarı	3	0,195%
Derviş	3	0,195%
Dışişleri bakanı	1	0,065%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Diğer yöneticiler	1	0,065%
Dilenci	3	0,195%
Diskjokey	1	0,065%
Diş doktoru	2	0,130%
Diyanet işleri görevlisi	1	0,065%
Doktor	11	0,715%
Dondurmacı	1	0,065%
Dönerci	3	0,195%
Dönerci dükkânı	1	0,065%
Dükkân	28	1,819%
Dükkân sahibi	1	0,065%
Eczacı	3	0,195%
Eğitim enstitüsü müdürü	29	1,884%
Elektrik mühendisi	1	0,065%
Eleştirmen	1	0,065%
Emniyet müdür yardımcısı	12	0,780%
Er	3	0,195%
Eskici	1	0,065%
Esnaf	2	0,130%
Ev hanımı	2	0,130%
Ev kadını	7	0,455%
Ev sahibesi	5	0,325%
Ev taşımacılığı	1	0,065%
Fırın	2	0,130%
Folklor araştırmacısı	1	0,065%
Fotoğrafçı (Fotoğrafçı dükkânı)	3	0,195%
Futbolcu	1	0,065%
Gangster	1	0,065%
Garson	11	0,715%
Gazete bayi	1	0,065%
Gazete dağıtıcısı	2	0,130%
Gazeteci	54	3,509%
Genelkurmay	4	0,260%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Genelkurmay Başkanı	1	0,065%
Gezgin	1	0,065%
Gözbağcı	4	0,260%
Haberci	2	0,130%
Hademe	4	0,260%
Hafiye	36	2,339%
Hâkim	3	0,195%
Halıcılık	1	0,065%
Hamallık	1	0,065%
Hapishane müdürü	1	0,065%
Hattat	1	0,065%
Haydut	2	0,130%
Hayvan ya da odun kaçakçılığı	1	0,065%
Hayvancılık	1	0,065%
Hemşire	1	0,065%
Hırsız	3	0,195%
Hizmetçi	9	0,585%
Hokkabaz	1	0,065%
Hostes	2	0,130%
İçki ve gazete satan dükkân	1	0,065%
İl sağlık müdürü	1	0,065%
İstasyon müdürü	1	0,065%
İstihbaratçı	7	0,455%
İş kadını	1	0,065%
İşçi	10	0,650%
İşportacı	1	0,065%
İtfaiyeci	2	0,130%
Kabadayı	5	0,325%
Kaçakçılık	1	0,065%
Kâhya	1	0,065%
Kaleci	10	0,650%
Kameraman	3	0,195%
Kapıcı	2	0,130%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kasap	6	0,390%
Kâtip	7	0,455%
Kaymakam	1	0,065%
Kaynakçı	1	0,065%
Kebapçı	4	0,260%
Kebapçı dükkânı	1	0,065%
Kırtasiyeci (Kırtasiyeci dükkânı)	2	0,130%
Kırtasiyeci-kasetçi	1	0,065%
Kitapçı	3	0,195%
Komedyen	1	0,065%
Komi	1	0,065%
Komutan	10	0,650%
Konfeksiyoncu (dükkânı)	1	0,065%
Konsolos	5	0,325%
Koruma görevlisi	1	0,065%
Köşe yazarı	5	0,325%
Kral	4	0,260%
Kraliçe	1	0,065%
Kuyumcu	1	0,065%
Kültür müdürü	1	0,065%
Lavaş ve yumurta satıcısı	1	0,065%
Makinist	1	0,065%
Manav	10	0,650%
Mandıra dükkânı	1	0,065%
Mandıra sahibi	4	0,260%
Manifaturacı dükkânı	1	0,065%
Manken	3	0,195%
Memur	15	0,975%
Mimar	1	0,065%
Mit ajanı	1	0,065%
Mit görevlisi	16	1,040%
Muhabir	2	0,130%
Müfettiş	12	0,780%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Mühendis	2	0,130%
Müteahhit	2	0,130%
Müzeci	1	0,065%
Müzisyen	1	0,065%
Nalbur	2	0,130%
Ocakçı	2	0,130%
Odun ve deri ticareti	1	0,065%
Okul müdürü	8	0,520%
Okul yöneticisi	1	0,065%
Orospu	10	0,650%
Otel sahibesi	1	0,065%
Otel sahibi	3	0,195%
Otobüs şirketi yöneticisi	5	0,325%
Oyuncu	21	1,365%
Öğretmen (Hoca)	69	4,483%
Padişah	2	0,130%
Pansiyon işletmecisi	1	0,065%
Parti il başkanı	2	0,130%
Paşa	12	0,780%
Peynir satan dükkân	1	0,065%
Pezevenk	2	0,130%
Piyanist	1	0,065%
Polis	109	7,083%
Polis ajanı	1	0,065%
Profesör	8	0,520%
Program asistanlığı	1	0,065%
Psikolog	1	0,065%
Rehber	3	0,195%
Reklamcı	1	0,065%
Resepsiyonist	9	0,585%
Ressam	1	0,065%
Romancı	5	0,325%
Sanatçı	6	0,390%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Satıcı	3	0,195%
Savaşçı	2	0,130%
Savcı	7	0,455%
Sekreter	1	0,065%
Seks dükkânı	4	0,260%
Set işçisi	1	0,065%
Seyahat bürosu	2	0,130%
Sığır ticareti yapan kişi	1	0,065%
Sivil polis	16	1,040%
Spiker	3	0,195%
Subay	19	1,235%
Sunucu	16	1,040%
Sütçü	1	0,065%
Süvari	2	0,130%
Şah	6	0,390%
Şair	76	4,938%
Şarkıcı	2	0,130%
Şeyh	72	4,678%
Şoför	7	0,455%
Şoför muavini	2	0,130%
Taksici (Taksi şoförü)	1	0,065%
Tapu kadastro il müdürü	1	0,065%
Telefon başmüdürü	1	0,065%
Telefon idaresi müdürü	1	0,065%
Televizyon kanalının müdürü	1	0,065%
Televizyoncu	1	0,065%
Tellak	1	0,065%
Temizlikçi	2	0,130%
Terzi	4	0,260%
Tezgâhtar	10	0,650%
Tiyatro oyuncusu	7	0,455%
Tiyatro prodüktörü	1	0,065%
Tiyatrocu	16	1,040%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Trafik polisi	1	0,065%
Traktör ve tarım aletleri yedek parçacısı	1	0,065%
Traktör yedek parçası satan dükkân	1	0,065%
Tugay komutanı	1	0,065%
Tuhafiyeci dükkânı	1	0,065%
Tüccar	2	0,130%
Tümen komutanı	2	0,130%
Türkücü	4	0,260%
Tütün işçisi	1	0,065%
Tütün üreticisi	1	0,065%
Usta	5	0,325%
Uşak	1	0,065%
Uzman	2	0,130%
Üstat	3	0,195%
Vaiz	2	0,130%
Vali	5	0,325%
Vali muavini	15	0,975%
Yayımcı	3	0,195%
Yazar	26	1,689%
Yazı işleri müdürü	1	0,065%
Yedek parçacı	1	0,065%
Yer gösterici	1	0,065%
Yönetici	2	0,130%
Zanaatkâr	1	0,065%

Bu romanda Sunay Zaim'in yaptığı darbe ve darbe sonrası sıkıyönetim sebebiyle askerlik, askerliğe dayalı meslekler ile güvenlik ve kolluk kuvvetleri ile ilgili meslekler, istihbarat ile ilgili meslekler sıkça kullanılmıştır.

Sunay Zaim'in sanatçı olması, bu meslekle yıllarını geçirmesi ve kurgunun devamında yaşanan olaylar ile sanata ve sanatçılığa dair meslekler de gözlemlenir.

Profesyonel meslekler hem bilgeliği sembolize edişleri hem okumuşluğu aydınlığı ifade edişleri hem de bir anlamda üst sınıfları temsil ettikleri için sıkça kullanılmıştır.

Dine dayalı meslekler de, halkın inançlarını ifade etmek, dinin Kars halkı içinde ciddi bir güç, otorite oluşturduğunun anlatımı sırasında sıklıkla kullanılmıştır.

Yazı, yazın, yayın, yayıncılık, habercilik ile ilgili meslekler romanda önemli yer alır. Önemli karakterlerden biri şairdir. Bir diğer kırılma noktası gazeteciliktir.

Satış ve hizmet ile ilgili meslekler kurgunun toplamına bakıldığında sıkça kullanılır. İnsanların geçimlerini sağladıkları alanlardır çünkü bu meslekler.

4.2.8. Kara Kitap

Tablo 21. Kara Kitap: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Abdal	2	0,097%
Ahçı (Aşçı)	3	0,145%
Ajan	1	0,048%
Akademisyen	2	0,097%
Aktar (Attar)	9	0,435%
Aktar (Attar) dükkânı	2	0,097%
Alâaddin'in dükkânı	54	2,612%
Âlim	2	0,097%
Anahtarcı	2	0,097%
Anahtarcı dükkânı	1	0,048%
Ansiklopedi pazarlamacılığı	1	0,048%
Ansiklopedi satıcısı	1	0,048%
Ansiklopedist (Ansiklopedi yazarı, ansiklopedicilik)	1	0,048%
Antikacılık	3	0,145%
Araba tamircisi	1	0,048%
Arabacı	1	0,048%
Arabın dükkânı	1	0,048%
Araştırmacı	1	0,048%
Arşivci	1	0,048%
Artist	15	0,726%
Arzuhalci	1	0,048%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Asansör ithalatçısı	1	0,048%
Askerlik	66	3,193%
Atom bilimcisi	1	0,048%
Avcı Mehmet	1	0,048%
Avukat	22	1,064%
Ayakkabı boyacısı	1	0,048%
Ayakkabıcı	2	0,097%
Baba	4	0,194%
Badanacı çırağı	1	0,048%
Bakan	1	0,048%
Bakırcı dükkânları	1	0,048%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	13	0,629%
Bakkal çırağı	1	0,048%
Balerin	2	0,097%
Balıkçı	4	0,194%
Balıkçı dükkânı	1	0,048%
Baloncu	1	0,048%
Banka memuresi	1	0,048%
Bankacı	1	0,048%
Başbakan	16	0,774%
Başkomiser	1	0,048%
Başvezir	1	0,048%
Başyazar	1	0,048%
Bekçi	8	0,387%
Belediye memuru	1	0,048%
Benzinci pompacıları	1	0,048%
Berber	47	2,274%
Berber çırağı	1	0,048%
Bilet karaborsacısı	2	0,097%
Bisiklet tamircisi	1	0,048%
Bostancıbaşı	1	0,048%
Boyacı	1	0,048%
Bozacı (Boza satıcısı)	3	0,145%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Bölge Tekel alım müdürü	1	0,048%
Börekçi ve börekçi tezgâhtarları	1	0,048%
Bulaşıkçı çırağı	1	0,048%
Büfe	7	0,339%
Büyücü	2	0,097%
Cambaz	1	0,048%
Casus	3	0,145%
Celep	1	0,048%
Cellat	32	1,548%
Cellat çırağı	1	0,048%
Ciltçi	1	0,048%
Ciltçi dükkânı	1	0,048%
Cumhurbaşkanı	3	0,145%
Çakmak dolduran soluk giysili satıcılar	1	0,048%
Çantasında yıldız albümü gösteren aracı adam {Çantalı adam (Aracı, Kadın satıcısı)}	1	0,048%
Çaycı çirakları	2	0,097%
Çeteci	1	0,048%
Çevirmen	2	0,097%
Çırak	1	0,048%
Çiçekçi	1	0,048%
Çiçekçi dükkânı	2	0,097%
Çilingir	2	0,097%
Çoban	13	0,629%
Çörekçi	2	0,097%
Dalgıç	8	0,387%
Dedektif	11	0,532%
Değnekçi	1	0,048%
Demir tüccarı	2	0,097%
Demiryolu zengini ve tütün kralı	1	0,048%
Deri elbiseçi	1	0,048%
Derviş	8	0,387%
Desinatör	1	0,048%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Devlet adamı (Grand Pacha'yı tanımlayabilmek için kullanılan sıfattır)	1	0,048%
Dışişleri bakanı	1	0,048%
Dikiş diken kızlar	1	0,048%
Dilenci	9	0,435%
Dini risale yazarları	1	0,048%
Dişçi	1	0,048%
Dizgici	1	0,048%
Dizgici / Mürettip	5	0,242%
Doktor	12	0,581%
Dolandırıcı	1	0,048%
Dublajcı	1	0,048%
Duvar kâğıtçıları	1	0,048%
Düğmeci	1	0,048%
Dükkân	86	4,161%
Dükkân tezgâhları	1	0,048%
Eczane (Eczacı)	8	0,387%
Elbiseci	3	0,145%
Elbiseci dükkânı	1	0,048%
Eleştirmen	1	0,048%
Emlakçı	1	0,048%
Eroin imalatçısı	1	0,048%
Erol Bey'in dükkânı	1	0,048%
Eskici	11	0,532%
Esrar kaçakçısı	1	0,048%
Esrar tüccarları	2	0,097%
Eşkiya	1	0,048%
Ev kadını	8	0,387%
Falcı	2	0,097%
Fare zehri üreticisi	1	0,048%
Fıstıkçı dükkânlarının çırakları	1	0,048%
Figüran	1	0,048%
Filozof	7	0,339%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Fotoğrafçı	28	1,355%
Fotoğrafçı dükkânı	1	0,048%
Futbol yazarı	1	0,048%
Futbolcu (Futbol oyuncusu)	9	0,435%
Gangster	11	0,532%
Gardiyan	1	0,048%
Garson	19	0,919%
Gazete patronu	3	0,145%
Gazeteci	75	3,628%
Gazoz satıcılığı	2	0,097%
Gemici	2	0,097%
Genel ev işleticisi madam	1	0,048%
Genel Kurmay Başkanı	1	0,048%
Göbek dansözleri	5	0,242%
Güftekâr	1	0,048%
Gümüşçü dükkânı	1	0,048%
Günahkârların dükkânı	1	0,048%
Güreşçi	11	0,532%
Hademe	1	0,048%
Hafiye	4	0,194%
Hakan	1	0,048%
Hakem	2	0,097%
Hâkim	3	0,145%
Halı tüccarı	2	0,097%
Halıcı	3	0,145%
Halıcı dükkânı	2	0,097%
Halife	10	0,484%
Hamal	8	0,387%
Harem ağası	4	0,194%
Hariciye vekili	1	0,048%
Hasis İsmail'in dükkânı	1	0,048%
Havagazı tahsildarı	3	0,145%
Haydut	18	0,871%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Hazır giyimci	1	0,048%
Hizmetçi	7	0,339%
Hokkabaz	3	0,145%
Hukukçu	1	0,048%
İğneci kadın	1	0,048%
İktisatçı	1	0,048%
İllüzyonist	1	0,048%
İmalat	3	0,145%
İmam	23	1,113%
İmparator	3	0,145%
İmparatoriçe	2	0,097%
İncir ve tütün tüccarlığı	1	0,048%
İnşaat işçisi	1	0,048%
İnşaat mühendisliği	1	0,048%
İş adamı	2	0,097%
İşçi	4	0,194%
İtfaiyeci	2	0,097%
Kabadayı	11	0,532%
Kaçak sucukçu	1	0,048%
Kaçakçılık	2	0,097%
Kadastro memuru	1	0,048%
Kadı	3	0,145%
Kadın doktoru (Jinekolog)	3	0,145%
Kâğıt helvacı	1	0,048%
Kâhin	1	0,048%
Kahveci çırağı	1	0,048%
Kahvehane sahipleri	1	0,048%
Kalemşör (kalemşor)	4	0,194%
Kapıcı	20	0,968%
Kapkaççı plastik atölyeleri	1	0,048%
Karikatür çizen	1	0,048%
Kartonpiyerici dükkânı	1	0,048%
Kartpostal satan dükkân	1	0,048%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kasap	4	0,194%
Kâşif	2	0,097%
Kâtip	47	2,274%
Kayıkçı	7	0,339%
Kaymakam	1	0,048%
Kebapçı dükkânı	1	0,048%
Kimyager	1	0,048%
Kitapçı	6	0,290%
Kitapçı dükkânları	3	0,145%
Koleksiyoncu	5	0,242%
Komi	1	0,048%
Komiser	4	0,194%
Konfeksiyoncu	1	0,048%
Konsomatris	11	0,532%
Korsan	3	0,145%
Kovalar, leğenler, boncuklar, parlak elbise pulları, polis ve asker kıyafetleri satan dükkânlar	1	0,048%
Köfteci (Vilayet köftecisi)	1	0,048%
Köfteci dükkânı	1	0,048%
Kömür ticareti (Kömür taşımacılığı)	1	0,048%
Köşe yazarı	77	3,725%
Kral	7	0,339%
Kraliçe	4	0,194%
Kuru temizlemeci	1	0,048%
Kuru yemişçi	1	0,048%
Kuşyemi satan yaşlı kadın	1	0,048%
Kuyumcu	7	0,339%
Küçük dükkân	4	0,194%
Lağımçı	1	0,048%
Leblebici çırağı	1	0,048%
Lodosçu	1	0,048%
Lokanta	17	0,822%
Lokanta sahibi	1	0,048%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Magazin yazarı	15	0,726%
Makara kaçakçılığı	1	0,048%
Makineci çırağı	1	0,048%
Makinist	3	0,145%
Manav	7	0,339%
Manifaturacı	1	0,048%
Manifaturacı dükkânı	2	0,097%
Manken	3	0,145%
Mankencilik	6	0,290%
Marangozların dükkânı	1	0,048%
Matbaacılık	1	0,048%
Memur	12	0,581%
Mısırcı	2	0,097%
Milletvekilleri	1	0,048%
Mimar	10	0,484%
Misyoner	3	0,145%
Mit görevlisi	2	0,097%
Mit paşası	1	0,048%
Modacı	2	0,097%
Mucit	2	0,097%
Muhabir	8	0,387%
Muhafız	2	0,097%
Muhallebici	16	0,774%
Muhasebeci	5	0,242%
Muhibir	4	0,194%
Muhtar	1	0,048%
Muşamba kaplamacıları	1	0,048%
Mühendis	7	0,339%
Nalbur dükkânı	1	0,048%
Naylon çorap imalathanesi	1	0,048%
Nöbetçi	3	0,145%
Okul müdürü	1	0,048%
Orospuluk	18	0,871%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Otobüs biletçisi	2	0,097%
Overlokçu	1	0,048%
Oyuncu	21	1,016%
Öğretmen (Hoca)	29	1,403%
Padişah	57	2,758%
Palamut balığı satıcısı	1	0,048%
Pamuk helva yapan satıcılar	1	0,048%
Papaz	4	0,194%
Park bekçileri	1	0,048%
Parti önderi	1	0,048%
Parti yöneticileri	1	0,048%
Parti yöneticisi	1	0,048%
Pastane	4	0,194%
Paşa	53	2,564%
Patron	10	0,484%
Pavyon kabadayısı	2	0,097%
Pehlivan	3	0,145%
Pezevenk	7	0,339%
Pilav satıcısı	1	0,048%
Plâk ve kaset satan dükkân	1	0,048%
Plastik atölyesi	3	0,145%
Poğaçacı	1	0,048%
Polemikçi yazar	6	0,290%
Polis	49	2,371%
Politikacı	3	0,145%
Portakalcı	1	0,048%
Posta dağıtıcısı	1	0,048%
Profesör	8	0,387%
Radyo spikeri	1	0,048%
Rehber	52	2,516%
Reklamcı	1	0,048%
Ressam	19	0,919%
Rötuşçu	1	0,048%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Rüya yorumcusu	3	0,145%
Saat tamirciliği	3	0,145%
Saatçi	6	0,290%
Saatçi dükkânı	1	0,048%
Sadrazam	2	0,097%
Sahaf	3	0,145%
Sahaf çırağı	3	0,145%
Saka	2	0,097%
Salepçi	1	0,048%
Sanatçı	7	0,339%
Sandalcı	5	0,242%
Sandviççi	2	0,097%
Sansürcü	2	0,097%
Saray kumpasçıları	1	0,048%
Satıcı	6	0,290%
Savcı	7	0,339%
Sefir	2	0,097%
Sekreter	3	0,145%
Sendikacı	1	0,048%
Servis şefi	1	0,048%
Seyyah	1	0,048%
Seyyar satıcı	6	0,290%
Sigara kaçakçılığı	1	0,048%
Sigara ve esrar kaçakçıları	1	0,048%
Sigaracı çocuklar	1	0,048%
Sigorta memuru	1	0,048%
Sigorta yazıhanesi	1	0,048%
Sihirbaz	3	0,145%
Silah ticareti	1	0,048%
Silah tüccarı	1	0,048%
Silahşor	4	0,194%
Simitçi	2	0,097%
Simyacı	2	0,097%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Sinema artisti	1	0,048%
Sivil polis	1	0,048%
Solak hattat	1	0,048%
Sucu	2	0,097%
Sultan	24	1,161%
Sünnetçi	2	0,097%
Şair	27	1,306%
Şantöz	1	0,048%
Şarkıcı	5	0,242%
Şekerci	2	0,097%
Şekerci dükkânı	3	0,145%
Şeyh	28	1,355%
Şeyhülislam	2	0,097%
Şoför	16	0,774%
Şövalye	1	0,048%
Tahrirat memuru	1	0,048%
Taksici (Taksi şoförü)	2	0,097%
Tarihçi	2	0,097%
Tayfa	3	0,145%
Tefeci	1	0,048%
Teknisyen	1	0,048%
Tekstil imalathanesi	1	0,048%
Teleskopuyla yıldızları seyrettiren adam	1	0,048%
Televizyoncu	11	0,532%
Terzi	13	0,629%
Tezgâhtar	6	0,290%
Ticaret	3	0,145%
Tiyatro oyuncusu	1	0,048%
Tombalacı	1	0,048%
Trafik polisi	1	0,048%
Tren hattında görev yapan yönetici	1	0,048%
Turistik eşya satan dükkânlar	1	0,048%
Tüccarlık	1	0,048%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Uşak	4	0,194%
Uyuşturucu tüccarı	1	0,048%
Vali	2	0,097%
Vezir	3	0,145%
Vitrinci	2	0,097%
Vog çoraplarının sahibi	1	0,048%
Yankesici	1	0,048%
Yapımcı	2	0,097%
Yaver	2	0,097%
Yayımcı	2	0,097%
Yazar	102	4,935%
Yazı işleri müdürü	4	0,194%
Yeniçeri	10	0,484%
Yer göstericiliği	2	0,097%
Yoğurt satıcısı	2	0,097%
Yorgancı	2	0,097%
Yorgancı çırağı	3	0,145%
Yöneticiler	3	0,145%

Kurguda gittikçe Celalleşen Galip üzerinden sıklıkla işlenen meslek yazarlıktır. Yazarlık romanın önemli unsurudur. Bu sebeple de en çok kullanılan meslektir. Yazın, yayın ve yayıncılık ile ilgili pek çok meslek kullanımı da görülür.

Güvenliğin sağlanması ya da önlem amaçlı askerlik ve askerliğe dayalı meslekler ile güvenlik ve kolluk kuvvetleriyle ilgili meslekler de görülür.

Hizmet ve satışa dayalı meslekler ciddi bir yer kaplamaktadır. Bazen gerçek amacıyla, bazen de betimleme amacıyla kullanımı görülür.

Yasadışı, gayri meşru pek çok meslek, İstanbul'un arka ve karanlık sokaklarının anlatımı için kullanılmıştır.

Profesyonel meslekler de tıp, adalet, eğitim, sanat vb. sıklıkla kullanılmıştır. Kurgu sırasında anlatılan hikâyelerde aynı zamanda dine dayalı mesleklerin kullanımı da görülür.

4.2.9. Kırmızı Saçlı Kadın

Tablo 22. Kırmızı Saçlı Kadın: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ağa	2	0,179%
Arakçı	1	0,089%
Asistan	4	0,358%
Asker	47	4,204%
Avukat	13	1,163%
Bahçıvan	1	0,089%
Bakan	1	0,089%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	6	0,537%
Başbakan	1	0,089%
Bekçi	9	0,805%
Berber	3	0,268%
Bilim adamı	1	0,089%
Büfe	2	0,179%
Büfeci çırağı	1	0,089%
Casus	3	0,268%
Cengâver	2	0,179%
Çaycı	1	0,089%
Çırak	12	1,073%
Dalgıç	3	0,268%
Dedektif	2	0,179%
Değnekçi	1	0,089%
Demirci	1	0,089%
Demirci dükkânı	2	0,179%
Demirci ustası	1	0,089%
Derviş	1	0,089%
Diplomat	1	0,089%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Doktor	7	0,626%
Dolandırıcı	1	0,089%
Dondurmacı	1	0,089%
Dönerci dükkânı	1	0,089%
Dükkân	8	0,716%
Eczacı	1	0,089%
Eczacı kalfası	1	0,089%
Elçi	1	0,089%
Emlakçı	3	0,268%
Er	15	1,342%
Esnaf	1	0,089%
Ev kadını	1	0,089%
Fabrikatör	2	0,179%
Film yönetmeni	1	0,089%
Gardiyan	7	0,626%
Garson	5	0,447%
Gaspçı	1	0,089%
Gazeteci	5	0,447%
Hâkim	14	1,252%
Han	1	0,089%
Haydut	2	0,179%
Hırsız	3	0,268%
İnşaatçılık	2	0,179%
İşadamı	5	0,447%
İşçi	7	0,626%
Jandarma	5	0,447%
Jeolog	1	0,089%
Jeoloji mühendisi	7	0,626%
Kabadayı	1	0,089%
Kaçakçı	1	0,089%
Kâhin	1	0,089%
Kalfa	2	0,179%
Kebapçı	2	0,179%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kebapçı dükkânı	1	0,089%
Kiralık katil	1	0,089%
Kitabevi sahibi	1	0,089%
Kitapçı	7	0,626%
Kitapçı dükkânı	2	0,179%
Koleksiyoncu	1	0,089%
Konfeksiyoncu	1	0,089%
Kömür işçiliği	1	0,089%
Kral	25	2,236%
Kraliçe	1	0,089%
Kuaför	1	0,089%
Kuyucu	27	2,415%
Kuyucu çırağı	46	4,114%
Kuyucu ustası	164	14,669%
Kütüphane müdürü (Müdire)	2	0,179%
Madenci	1	0,089%
Marangoz	8	0,716%
Marangoz dükkânı	1	0,089%
Matbaacılık, kartvizit, davetiye dağıtım işleri	1	0,089%
Memur	2	0,179%
Memure	2	0,179%
Muhallebici	3	0,268%
Muhasebeci	4	0,358%
Mühendis	12	1,073%
Müneccim	2	0,179%
Müteahhit	11	0,984%
Müze dükkânı	1	0,089%
Nalbur	3	0,268%
Orospu	1	0,089%
Oyuncu	9	0,805%
Öğretmen (Hoca)	5	0,447%
Padişah	12	1,073%
Parti yöneticisi	1	0,089%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Pastane sahibi	1	0,089%
Paşa	2	0,179%
Patron	18	1,610%
Piyade	2	0,179%
Polis	16	1,431%
Profesör	3	0,268%
Rehber	16	1,431%
Reklamcı	2	0,179%
Ressam	6	0,537%
Romancı	2	0,179%
Sanatçı	1	0,089%
Sandviç büfesi	1	0,089%
Satıcı	1	0,089%
Savaşçı	18	1,610%
Savcı	3	0,268%
Senarist	1	0,089%
Senaryo yazarı	1	0,089%
Seslendirme sanatçısı	5	0,447%
Silahşor	3	0,268%
Sipahi	1	0,089%
Sivil polis	1	0,089%
Siyasetçi	1	0,089%
Spiker	2	0,179%
Sultan	2	0,179%
Sürücü	1	0,089%
Şah	11	0,984%
Şair	8	0,716%
Şantiye şefi	1	0,089%
Şoför	5	0,447%
Tabelacı	5	0,447%
Tarım bakanı	1	0,089%
Tatlıcı	1	0,089%
Tedarikçi	1	0,089%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Tekstilci	3	0,268%
Terzi	1	0,089%
Tezgâhtar	5	0,447%
Tiyatro oyuncusu	2	0,179%
Tiyatro sanatçısı	1	0,089%
Tiyatro yazarı	2	0,179%
Tiyatrocu	13	1,163%
Tüccar	1	0,089%
Tütüncü	3	0,268%
Usta	306	27,370%
Vali	1	0,089%
Yazar	26	2,326%
Yönetici	13	1,163%

Romanın ilk kırılma anı kuyuculuk, kuyucu ustası meslekleri üzerinden kurgulandığı için, bu meslekler en çok kullanılan meslekler olmuştur. Bu meslek usta çırak ilişkisinin oluşturduğu eğitim anlayışıyla gerçekleştiği için de ustalık ve çıraklık sıklıkla kullanılır.

Güvenliğin sağlanması, darbenin anlatımı amacıyla da yine askerlik ve askerliğe dayalı meslekler ile güvenliği sağlayan kolluk güçleriyle ilgili meslekler de sıklıkla kullanılmıştır.

Profesyonel meslekler bu romanda sıklıkla görülür. Karakterlerin üstlendiği rol gereği sanat, tıp, adalet, sağlık, bilim teknik, yazın, yayın vb. alanlarda sıklıkla karşılaşılır. Ticaret, müteahhitlik gibi paranın kazanılmasıyla ilgili meslekler de önemli bir rol alır romanda. Çünkü sınıf atlamanın göstergesi olurlar.

Hizmet ve satış alanındaki meslekler de romanda ciddi yer alır. Kullanım sıklığı az da olsa genele bakıldığında kullanımı yaygındır.

Çeşitli alanlarda yöneticilikle ilgili meslekler de kullanılır. Siyasetle ilgili meslekler de romanda statünün göstergesi açısından önemlidir.

4.2.10. Masumiyet Müzesi

Tablo 23. Masumiyet Müzesi: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ağa	5	0,331%
Ağa (Toprak ağası)	1	0,066%
Ahçı (Aşçı)	11	0,728%
Alâaddin'in dükkânı	12	0,794%
Amiral	1	0,066%
Antikacı dükkânı	1	0,066%
Antikacılık	3	0,198%
Antropolog	5	0,331%
Araba ithalatçısı	1	0,066%
Araba tamircisinin çırağı	1	0,066%
Armatör	3	0,198%
Artist	27	1,786%
Arzuhacı	1	0,066%
Asistan	1	0,066%
Asker	64	4,233%
Astronot	1	0,066%
Astsubay	2	0,132%
Avcı	3	0,198%
Avukat	6	0,397%
Ayı oyuncacı	1	0,066%
Ayran, gazoz satıcısı	1	0,066%
Bahçıvan	1	0,066%
Bakan	7	0,463%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	12	0,794%
Balıkçı	24	1,587%
Baloncu	1	0,066%
Banka memuru	1	0,066%
Bankacı	2	0,132%
Banker	28	1,852%
Bar fedaisi	2	0,132%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Basmacı	2	0,132%
Başbakan	4	0,265%
Başbarmen	2	0,132%
Başkonsolos	1	0,066%
Bayi	12	0,794%
Bekçi	18	1,190%
Belediye başkanı	1	0,066%
Benzinci	4	0,265%
Berber	19	1,257%
Besteci	1	0,066%
Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri	1	0,066%
Bisikletçi	1	0,066%
Boksör	1	0,066%
Bozacı	1	0,066%
Börekçi	4	0,265%
Butik sahibi	32	2,116%
Cambaz	3	0,198%
Casus	2	0,132%
Celep	1	0,066%
Cerrah	1	0,066%
Ceviz satıcısı	1	0,066%
Coca cola bayii	1	0,066%
Cumhurbaşkanı	2	0,132%
Çay satıcısı	1	0,066%
Çaycı	1	0,066%
Çırak	2	0,132%
Çiçekçi	3	0,198%
Çiçekçi dükkânı	1	0,066%
Çizer	1	0,066%
Çocuk doktoru	1	0,066%
Çöpçatan	3	0,198%
Çöpçü	1	0,066%
Dadı	5	0,331%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Dağıtımçı	2	0,132%
Dansöz	8	0,529%
Dedektif	3	0,198%
Dedektiflik bürosu	1	0,066%
Dedikodu yazarı	4	0,265%
Demir tüccarı	1	0,066%
Denizcilik	1	0,066%
Deri ithalatçısı	1	0,066%
Dershane yöneticisi	1	0,066%
Devlet başkanı	3	0,198%
Dışişleri bakanı	4	0,265%
Din adamları	1	0,066%
Diplomat	3	0,198%
Diskjokey	1	0,066%
Diş hekimi	2	0,132%
Doktor	29	1,918%
Dolandırıcı	1	0,066%
Dondurmacı	3	0,198%
Dönerci dükkânı	1	0,066%
Dublajcı	5	0,331%
Dükkân	106	7,011%
Edebiyatçı	1	0,066%
Editör	1	0,066%
Elçi	2	0,132%
Elektrikçi	3	0,198%
Eleştirmen	7	0,463%
Emniyet müdürü	1	0,066%
Er	4	0,265%
Eskici	4	0,265%
Ev hanımı	3	0,198%
Ev kadını	7	0,463%
Ev sahibi	5	0,331%
Fabrikatör	6	0,397%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Fahişe	2	0,132%
Fedai	2	0,132%
Figüran	8	0,529%
Filmci	23	1,521%
Fotoğrafçı	5	0,331%
Futbolcu	5	0,331%
Gangster	1	0,066%
Gardiyan	1	0,066%
Garson	36	2,381%
Gazete dağıtıcısı	1	0,066%
Gazeteci	20	1,323%
Gazoz üreticisi	1	0,066%
Gazozcu	1	0,066%
Genel müdür	2	0,132%
Gladyatör	2	0,132%
Gözbağcı (İllüzyonist)	1	0,066%
Gümrük bakanı	1	0,066%
Hademe	2	0,132%
Hakem	1	0,066%
Halatçı	3	0,198%
Havagazı tahsildarı	2	0,132%
Haydut	5	0,331%
Hediyelik turistik eşya ve incik boncuk satan dükkân	1	0,066%
Helva satıcısı	1	0,066%
Hemşire	2	0,132%
Heykeltıraş	2	0,132%
Hırsız	6	0,397%
Hizmetçi	4	0,265%
Hokkabaz	3	0,198%
Ivır zıvır ve biblo satan dükkân	1	0,066%
İçki ithalatçısı	2	0,132%
İhracatçı	5	0,331%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
İnşaat işçisi	1	0,066%
İş adamı	8	0,529%
İşçi	10	0,661%
İşkembeci	2	0,132%
İşletmeci	1	0,066%
İthalatçı	5	0,331%
Kabadayı	8	0,529%
Kaçak eşya satan dükkân	1	0,066%
Kaçak sigara satıcısı	1	0,066%
Kaçakçı	1	0,066%
Kaleci	1	0,066%
Kalem	5	0,331%
Kameraman	5	0,331%
Kamyon lastiği bayi	1	0,066%
Kamyon şoförü	2	0,132%
Kapıcı	15	0,992%
Kaptan	2	0,132%
Kasap	7	0,463%
Kâtip	1	0,066%
Kebapçı	1	0,066%
Kırtasiyeci	2	0,132%
Kırtasiyeci dükkânı	1	0,066%
Kitapçı	2	0,132%
Kolacı	1	0,066%
Koleksiyoncu	30	1,984%
Komisier	3	0,198%
Komutan	7	0,463%
Konsolos	4	0,265%
Konsomatris	2	0,132%
Koruma	3	0,198%
Köfte sucuk ekmek satıcısı	1	0,066%
Kömürcü	1	0,066%
Köşe yazarı	3	0,198%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kral	4	0,265%
Kraliçe	1	0,066%
Kulak burun boğaz doktoru	2	0,132%
Kuru temizleyici	1	0,066%
Kuyumcu	1	0,066%
Lağımçı	1	0,066%
Magazin yazarı	2	0,132%
Manifaturacı	1	0,066%
Manken	18	1,190%
Marangoz	1	0,066%
Matbaa işçisi	1	0,066%
Matematikçi	1	0,066%
Memur	25	1,653%
Memure	2	0,132%
Meyhaneci	1	0,066%
Mezeci	2	0,132%
Miço	1	0,066%
Midye ve badem satıcısı	1	0,066%
Milletvekili	2	0,132%
Milli Piyango bayi	1	0,066%
Mimar	3	0,198%
Mobilyacı	1	0,066%
Modaevi sahibi	1	0,066%
Modellik	2	0,132%
Muhabir	3	0,198%
Muhasebeci	5	0,331%
Mutfak eşyaları satan dükkân	1	0,066%
Müdür	5	0,331%
Mühendis	5	0,331%
Müteahhit	2	0,132%
Müzeci	1	0,066%
Nalbur	1	0,066%
Nohutlu pilav ve Arnavut çiğeri satıcısı	1	0,066%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Noter	2	0,132%
Orospu	4	0,265%
Oyuncu	46	3,042%
Öğretmen (Hoca)	17	1,124%
Papaz	2	0,132%
Parti başkanı	1	0,066%
Paşa	39	2,579%
Patron	11	0,728%
Pezevenk	2	0,132%
Plak-kaset bayi	1	0,066%
Polis	22	1,455%
Postacı	1	0,066%
Prodüktör	16	1,058%
Profesör	4	0,265%
Psikolog	2	0,132%
Rallici	1	0,066%
Randevuevi işleticisi	1	0,066%
Randevuevi sahibesi	1	0,066%
Rehber	2	0,132%
Rejisör	6	0,397%
Reklamcı	3	0,198%
Ressam	9	0,595%
Romancı	5	0,331%
Ruh doktoru	4	0,265%
Sadrazam	1	0,066%
Sanatçı	4	0,265%
Sanayici	1	0,066%
Sansür kurulu üyesi	3	0,198%
Santral görevlisi	1	0,066%
Satıcı	17	1,124%
Satsat Şirketinin bayii	4	0,265%
Sekreter	12	0,794%
Senarist	1	0,066%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Senaryo doktoru	1	0,066%
Senaryo yazarı	3	0,198%
Set amiri	1	0,066%
Set işçisi	3	0,198%
Siemens'in Türkiye temsilcisi	1	0,066%
Sigortacı	1	0,066%
Sinema magazinciler	1	0,066%
Sinemacı	14	0,926%
Sivil polis	1	0,066%
Siyasetçi	7	0,463%
Siyasi yazar	1	0,066%
Sosyal bilimci	1	0,066%
Spiker	4	0,265%
Spor Toto bayi	2	0,132%
Spor yazarı	1	0,066%
Sporcu	2	0,132%
Subay	6	0,397%
Sunucu	7	0,463%
Süvari	1	0,066%
Şah	1	0,066%
Şair	7	0,463%
Şarkıcı	30	1,984%
Şef	1	0,066%
Şeker ticareti yapan karaborsacı	1	0,066%
Şekerci dükkânı	1	0,066%
Şenay'in dükkânı (butiği)	6	0,397%
Şeyh	3	0,198%
Şirket sahibi	1	0,066%
Şoför	31	2,050%
Taksici (Taksi şoförü)	3	0,198%
Tamirci	2	0,132%
Tarihçi	2	0,132%
Tefeci	2	0,132%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Teğmen	1	0,066%
Tekstil ihracatı	4	0,265%
Tekstilci	1	0,066%
Tekyay Kayseri bayisi	1	0,066%
Terzi	13	0,860%
Terzi çırağı	1	0,066%
Tezgâhtar	17	1,124%
Tiyatrocu	1	0,066%
Tombalacı	7	0,463%
Trafik polisi	3	0,198%
TRT yöneticisi	1	0,066%
Tüccar	12	0,794%
Türkücü	1	0,066%
Tütün tüccarı	2	0,132%
Tütüncü	5	0,331%
Tütüncü dükkânı	2	0,132%
Tütüncü, oyuncakçı, kırtasiyeci arası dükkân	1	0,066%
Usta	11	0,728%
Uşak	1	0,066%
Üstat	2	0,132%
Vaiz	2	0,132%
Vatman	1	0,066%
Vezir	2	0,132%
Veziri azam	1	0,066%
Yapımcı	13	0,860%
Yazar	17	1,124%
Yer gösterici	2	0,132%
Yorgancı	1	0,066%
Yönetici	5	0,331%
Yönetmen	4	0,265%
Yönetmen yardımcısı	1	0,066%
Yüzbaşı	2	0,132%
Zangoç	1	0,066%

Kitapta üst sınıfın göstergesi olarak ticaret, müteahhitlik, şirket sahipliği vb. satışa dayalı meslekler ağırlıkta kullanılmıştır. Alt sınıfı göstermek için ise hizmete dayalı meslekler ile nitelik gerektirmeyen meslekler ön plâna çıkarılmıştır. Satışa dayalı mesleklerde ise dükkân, perakendeci, satıcı vb. meslekler küçük esnafı temsil etmek amacıyla sıklıkla kullanılmıştır.

Yöneticiliğe dayalı meslekler de genele bakıldığında fazlaca kullanılmıştır. Farklı alanlarda yönetici meslekler kullanılırken bir yandan da siyasetle ilgili yönetici meslekler kullanılmıştır.

Romanda uzun bir zaman dilimi anlatılmıştır. Bu sürecin içine darbe süreci de girer, değişen İstanbul süreci de... Dolayısıyla güvenlik ve otorite amaçlarıyla askerlik ve askerliğe dayalı meslekler ile güvenlik ve kolluk kuvvetleriyle ilgili pek çok meslek sıklıkla kullanılmıştır.

Profesyonel mesleklerin sayısı ve çeşidi de kurgunun gelişimine göre artış göstermektedir. Eğitim, tıp, sanat, yazın ve yayım ile ilgili meslekler, adalet vb. pek çok meslek romanda kullanılmıştır.

4.2.11. Sessiz Ev

Tablo 24. Sessiz Ev: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ahçı (Aşçı)	1	0,150%
Ajan	2	0,301%
Aktör	1	0,150%
Alüminyum doğrama panjur işi	1	0,150%
Ansiklopedist (Ansiklopedi yazarı, ansiklopedicilik)	1	0,150%
Araba yarışçısı	1	0,150%
Arabacı	4	0,602%
Arşivci	1	0,150%
Asker	15	2,256%
Bahçıvan	8	1,203%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Bakan	1	0,150%
Bakıcı	2	0,301%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	62	9,323%
Bakkal çırağı	1	0,150%
Balıkçı	4	0,602%
Başbakan	3	0,451%
Başmarangoz	1	0,150%
Bekçi	7	1,053%
Benzinci	9	1,353%
Berber	10	1,504%
Berber çırağı	5	0,752%
Biletçi	3	0,451%
Bilim adamı	1	0,150%
Boyacı	1	0,150%
Büfeci	5	0,752%
Casus	2	0,301%
Çaycı	1	0,150%
Çoban	2	0,301%
Çöp kamyonu (Çöpçü)	3	0,451%
Dansöz	9	1,353%
Değirmenci	1	0,150%
Demir deposu ve dökümhane sahibi	1	0,150%
Demir tüccarı	1	0,150%
Demirci	1	0,150%
Demirci dükkânı	1	0,150%
Dilenci	1	0,150%
Doçent (Akademisyen)	4	0,602%
Doktor	31	4,662%
Dokuma fabrikatörü	1	0,150%
Dolandırıcılık	1	0,150%
Dondurmacı	2	0,301%
Dükkân	24	3,609%
Eczacı Hanım (Eczane)	12	1,805%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Eczacı kalfası	1	0,150%
Elektrik tesisatçısı	1	0,150%
Er	1	0,150%
Esnaf	3	0,451%
Eşkiya	1	0,150%
Ev kadını	1	0,150%
Evkaf nâzırı	1	0,150%
Fabrikatör	2	0,301%
Fenerbahçe Kulübü başkanlığı	1	0,150%
Fırıncı	1	0,150%
Filozof	1	0,150%
Fizik bilgini	1	0,150%
Garson	6	0,902%
Gazete sahipliği	1	0,150%
Gazeteci	3	0,451%
Gazeteci çocuklar (Gazete satıcısı)	1	0,150%
Gazino sahibi	1	0,150%
Genelkurmay Başkanı	1	0,150%
Genelkurmay İkinci Başkanı	1	0,150%
Gözlükçü	1	0,150%
Hamal	1	0,150%
Hamamcı	1	0,150%
Haraççılar	1	0,150%
Haydut	2	0,301%
Hemşire	1	0,150%
Hırsızlık	15	2,256%
Hikâyecilik	1	0,150%
Hizmetçi	19	2,857%
Hoca (Öğretmen)	23	3,459%
Işıkçı	2	0,301%
İhracat bürosu	1	0,150%
İmam	1	0,150%
İşçi	18	2,707%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
İşkembeci	1	0,150%
İthalat bürosu	1	0,150%
Jandarma	6	0,902%
Kadı	4	0,602%
Kadı kâtibî	1	0,150%
Kahveci	37	5,564%
Kalemşör (kalemşor)	1	0,150%
Kaportacı	1	0,150%
Karpuzcu	4	0,602%
Kasap	4	0,602%
Kâtip	1	0,150%
Kaymakam	14	2,105%
Kırtasiyeci	1	0,150%
Köfteci	1	0,150%
Köle satıcılığı	2	0,301%
Kral	2	0,301%
Kraliçe	1	0,150%
Kuru kahveci	1	0,150%
Kuyumcu	5	0,752%
Lokanta	7	1,053%
Makineci	1	0,150%
Manav	12	1,805%
Manken	1	0,150%
Matbaacı	1	0,150%
Mehterci	1	0,150%
Memur	4	0,602%
Meyve (kiraz) satıcılığı	1	0,150%
Millî piyango (Piyango satıcısı)	11	1,654%
Mühendis	1	0,150%
Nalbur	1	0,150%
Noter	1	0,150%
Nüfus memuru	1	0,150%
Okul müdürü	1	0,150%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Orospu	7	1,053%
Padişah	8	1,203%
Papa	2	0,301%
Papaz	2	0,301%
Parti üyesi	1	0,150%
Pastane	1	0,150%
Paşa	26	3,910%
Petrol milyonerleri	1	0,150%
Pir	1	0,150%
Piyangocu dükkânı	1	0,150%
Polis	6	0,902%
Politikacı	1	0,150%
Pompacı	3	0,451%
Postane memuru	2	0,301%
Profesör	5	0,752%
Sanat tarihçisi	1	0,150%
Sandalcı	1	0,150%
Sefir	1	0,150%
Sekreter	1	0,150%
Sipahi	4	0,602%
Sobacı	1	0,150%
Sosyolog	1	0,150%
Sultan	4	0,602%
Sütçülük	6	0,902%
Şair	4	0,602%
Şarap ticareti (Şarapçı)	3	0,451%
Şarkıcı	2	0,301%
Şeker fabrikaları idaresi umum müdürü	1	0,150%
Şeyh	1	0,150%
Şoför	1	0,150%
Taksici (Taksi şoförü)	5	0,752%
Tamirci	1	0,150%
Tamirci çırağı	7	1,053%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Tarım Bakanı	2	0,301%
Tarihçi (Öğretim üyesi)	12	1,805%
Teleks operatörü	1	0,150%
Ticaret	8	1,203%
Turşucu	1	0,150%
Tüccar	6	0,902%
Tütün tüccarı	1	0,150%
Usta	2	0,301%
Uşak	14	2,105%
Vakıf yöneticisi	1	0,150%
Vali	2	0,301%
Vekillik	1	0,150%
Vezir (İsmail Paşa)	1	0,150%
Yap-satçı	1	0,150%
Yaver	3	0,451%
Yazarlık	1	0,150%

Bakkal ve kahvecinin romanda en çok kullanılmasının sebebi, karakterlerin buluşma, karşılaşma noktası olması ve kurgunun yazar tarafından geliştirilmesine vesile olması bakımındandır. Satış ile ilgili meslekler esnafın temsil edilmesiyle sıklıkla kullanılmıştır.

Hizmet alanındaki meslekler de kurgunun gelişmesinde, çatışmaların açılmasında önemli roller üstlenir.

Profesyonel meslekler de romanda kendisine yer bulacaktır. Tıp, eğitim, yazın ve yayın alanındaki meslekler romanda sıklıkla görülür.

Yöneticilikle ilgili meslekler çeşitli şekilde görülür. Siyasetle ilgili meslekler olarak da vardır, çeşitli alanlardaki yöneticilik olarak da vardır.

Güvenliğin sağlanması amacıyla askerliğe, kolluk kuvvetlerine dayalı meslekler de sıklıkla kullanılmıştır.

4.2.12. Yeni Hayat

Tablo 25. Yeni Hayat: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Ağa (Toprak ağası)	1	0,117%
Ajan	2	0,234%
Amir	2	0,234%
Antrenör	1	0,117%
Araba bayi	1	0,117%
Arabacı	1	0,117%
Araştırmacı	7	0,818%
Arçelik bayi	1	0,117%
Artist	3	0,350%
Asker	32	3,738%
Avukat	5	0,584%
Ayakkabıcı dükkânı	1	0,117%
Aygaz bayi	2	0,234%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	16	1,869%
Bakkal çırağı	1	0,117%
Baklava-börekçi	1	0,117%
Bar sahibi	1	0,117%
Bayii	34	3,972%
Bekçi	6	0,701%
Belediye imar müdürlüğü	1	0,117%
Benzinci	8	0,935%
Berber	9	1,051%
Biletçi (Bilet kesen adam)	3	0,350%
Bira bayi	1	0,117%
Bisiklet tamircisi	1	0,117%
Bisikletçi dükkânı	1	0,117%
Bozacı	2	0,234%
Buzdolabı bayi	3	0,350%
Buzdolabı satan Aeg bayi	1	0,117%
Casus	8	0,935%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Cengâver	1	0,117%
Çekirdekçi	1	0,117%
Çevirmen	3	0,350%
Çırak	1	0,117%
Çiçek satan çingeneler	1	0,117%
Çiftçi	3	0,350%
Dedektif	4	0,467%
Değnekçi	1	0,117%
Demirci	1	0,117%
Demiryolcu	18	2,103%
Devlet Demir Yollarında başmüfettiş	2	0,234%
Devlet Demir Yollarında müfettiş	4	0,467%
Dikiş makinesi bayi	1	0,117%
Diş doktoru	1	0,117%
Doktor	26	3,037%
Dondurma bayi	2	0,234%
Dönerci	1	0,117%
Dönerci dükkân	1	0,117%
Dükkân	30	3,505%
Eczane (Eczacı, Pınar Eczanesi)	11	1,285%
Elbiseci	1	0,117%
Er	3	0,350%
Eroin tacirleri	1	0,117%
Eskici	2	0,234%
Eskici dükkânı	1	0,117%
Ev hanımı	1	0,117%
Ev kadını	1	0,117%
Fırıncı	2	0,234%
Filozof	2	0,234%
Fotoğrafçı	3	0,350%
Futbolcu	4	0,467%
Gangster	1	0,117%
Garson	6	0,701%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Gazete bayi	1	0,117%
Gazete satan çocuk	1	0,117%
Gazetecilik	4	0,467%
Gazete-dergici	1	0,117%
Gazoz bayi	1	0,117%
Gözlükçü	1	0,117%
Güreşçi	1	0,117%
Hademe	6	0,701%
Hafiye	4	0,467%
Haydut	7	0,818%
Hemşire	6	0,701%
Hırsız	5	0,584%
Hizmetçi	2	0,234%
Hokkabaz	1	0,117%
İdare amiri	1	0,117%
İhbarcı	6	0,701%
İktisatçı	1	0,117%
İmam	1	0,117%
İşçi	3	0,350%
İşveren	1	0,117%
İtfaiye	10	1,168%
Jandarma	3	0,350%
Kabadayı	3	0,350%
Kaçak sigara satıcısı	1	0,117%
Kadastrucu	1	0,117%
Kadı	1	0,117%
Kahveci	47	5,491%
Kahveci çırağı	2	0,234%
Kalemşör (kalemşör)	1	0,117%
Kalkış şefi	2	0,234%
Kasap	4	0,467%
Kaset satıcısı	1	0,117%
Kasetçi	1	0,117%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kâtip	3	0,350%
Kayıt memuru	2	0,234%
Kaymakam	15	1,752%
Kaynakçı çırağı	1	0,117%
Kebabçı	1	0,117%
Kiralık katil	2	0,234%
Kitapçı sergileri	1	0,117%
Komisyoncu	3	0,350%
Kontrolör	2	0,234%
Kooperatifçilik	1	0,117%
Kovboy	9	1,051%
Köfteci	1	0,117%
Kömür işçisi	1	0,117%
Köşe yazarı	2	0,234%
Kral	1	0,117%
Kraliçe	1	0,117%
Kuru yemişçi	5	0,584%
Kuru yemişçinin çırağı	1	0,117%
Kuyumcu	2	0,234%
Lokanta	27	3,154%
Lokanta sahibesi	1	0,117%
Makinist	4	0,467%
Mali danışman	1	0,117%
Mali polis müfettişi	1	0,117%
Manav	5	0,584%
Manken	2	0,234%
Matbaacı	1	0,117%
Melek Şeker Çiklet'in kurucusu ve üreticisi	1	0,117%
Memur	10	1,168%
Memure	2	0,234%
Mesel ustası	1	0,117%
Milletvekili	1	0,117%
Mimarlık	9	1,051%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Muhallebici	1	0,117%
Muhasebeci	1	0,117%
Muhtar	2	0,234%
Müdür	2	0,234%
Müezzin	1	0,117%
Mühendis	4	0,467%
Nalbur	1	0,117%
Noter	1	0,117%
Orospuluk (Sokak kadını)	2	0,234%
Otel kâtibi	2	0,234%
Otel sahibi	1	0,117%
Otel valesi	1	0,117%
Otel yöneticisi	1	0,117%
Oyuncu	5	0,584%
Öğretmen	14	1,636%
Padişah	4	0,467%
Papaz	3	0,350%
Particilik	1	0,117%
Pastane	8	0,935%
Paşa	4	0,467%
Patron	4	0,467%
Pilot	2	0,234%
Piskopos	1	0,117%
Piyangocu	2	0,234%
Polis	21	2,453%
Politikacı	1	0,117%
Portakalçı	1	0,117%
Posta memuru	1	0,117%
Postacı	9	1,051%
Profesör	3	0,350%
Rehber	2	0,234%
Resepsiyonist	1	0,117%
Saat tamircisi	1	0,117%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Saatçi	2	0,234%
Sahaflardaki dükkân	3	0,350%
Sahte Bizans parası satmaya çalışan çocuklar	1	0,117%
Sanatçı (Tiyatro)	1	0,117%
Sandviççi	1	0,117%
Satıcı	7	0,818%
Savcı	7	0,818%
Seslendirme sanatçısı	2	0,234%
Seyyah	1	0,117%
Sigara bayi	1	0,117%
Sigortacı	8	0,935%
Silahşor	3	0,350%
Sinema Müdürü	1	0,117%
Sivil polis	3	0,350%
Siyasi önder	2	0,234%
Soba bayi	2	0,234%
Sokak sergicisi	1	0,117%
Soyguncu	1	0,117%
Soytarı	2	0,234%
Spiker	1	0,117%
Spor Toto bayi	2	0,234%
Sultan	2	0,234%
Sürücü	2	0,234%
Şah	3	0,350%
Şair	1	0,117%
Şarkıcı	3	0,350%
Şeker (Karamela) satıcısı	1	0,117%
Şekerci	2	0,234%
Şekerci dükkânı	3	0,350%
Şeyh	11	1,285%
Şirket yöneticisi	1	0,117%
Şoför	34	3,972%
Şoför muavini	11	1,285%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Şövalye	2	0,234%
Taksici (Taksi şoförü)	1	0,117%
Tamirci çırağı	1	0,117%
Tapu memuru	1	0,117%
Tefecilik	1	0,117%
Tekel bayi	3	0,350%
Televizyon bayi	2	0,234%
Terzinin dükkânı	4	0,467%
Tesisatçı	1	0,117%
Tezgâhtar	1	0,117%
Tiyatro sanatçısı	1	0,117%
Tombalacı	1	0,117%
Trafik polisi	1	0,117%
Trapezci	2	0,234%
Tuhafiyeci	7	0,818%
Tütüncü	1	0,117%
Usta	5	0,584%
Veterinerlik	1	0,117%
Vezir	1	0,117%
Wells Fargo araba şirketi sahipleri	1	0,117%
Yayımcı	1	0,117%
Yayımcı	5	0,584%
Yazar	22	2,570%
Yazar-ressam	1	0,117%
Yedek subay	1	0,117%
Yoğurtçu	1	0,117%
Yönetmen	1	0,117%
Yurt yöneticisi	4	0,467%

Satışa dayalı mesleklerin ön plânda olması, sıklıkla kullanılması bir arayış içinde olan karakterlerin buralarda dinlenmesi, ara vermesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu alandaki bayi, satıcı, perakende işleri ile ilgili meslekler vb. romanda ciddi bir yer

kaplar. Bazen betimleme amaçlıdır, bazen de olay akışının gelişmesi için direkt etkilidir.

Nitelik gerektirmeyen meslekler ve hizmet sektörü de kurguda diğer önemli meslekler içinde yer alır. Otobüslerde yaşananların anlatımı, otelde yaşananlar; bazen statünün belirtilmesi vb. pek çok amaçla kullanılır bu meslekler.

Kaza yapılan yerin güvenliğinin sağlanması, kaza sebebinin anlaşılması, şehir içi ve dışının güvenliğinin sağlanması vb. amaçlarla asker ve askerlikle ilgili meslekler ile güvenliği sağlayan kolluk kuvvetlerine dair meslekler de sıklıkla kullanılmıştır.

Profesyonel meslekler de romanda sıklıkla yer bulur kendisine: Tıp, eğitim, yazın, yayın, yayım ile ilgili meslekler, sanat ile meslekler, bilim teknik ile ilgili meslekler gibi.

Yöneticilikle ilgili meslekler de görülür. Bazen çeşitli alanlardaki yöneticiler kullanılır bazen de siyaset ile ilgili meslekler kullanılır.

4.3. Orhan Pamuk'un Kurguya Dayalı Tüm Metinlerinde Görülen Mesleklerin Kullanım Oranı ve Sıklığı

Tablo 26. Tümü: Meslek kullanım sıklığı ve oranı

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Abdal	2	0,012%
Adliye bakanı	2	0,012%
Ağa	31	0,179%
Ağa (Toprak ağası)	11	0,063%
Ahçı (Aşçı)	71	0,409%
Ajan	24	0,138%
Akademisyen	2	0,012%
Aktar (Attar)	12	0,069%
Aktar (Attar) dükkânı	2	0,012%
Aktör	7	0,040%
Alâaddin'in dükkânı	67	0,386%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Alay komutanı	1	0,006%
Albay	12	0,069%
Âlim	13	0,075%
Alüminyum doğrama panjur işi	1	0,006%
Amele	2	0,012%
Amir	2	0,012%
Amiral	1	0,006%
Anahtarcı	4	0,023%
Anahtarcı dükkânı	1	0,006%
Animatör	1	0,006%
Ansiklopedi pazarlamacılığı	2	0,012%
Ansiklopedi satıcısı	1	0,006%
Ansiklopedi ve salon oyunu pazarlayan satıcı	1	0,006%
Ansiklopedist (Ansiklopedi yazarı, ansiklopedicilik)	3	0,017%
Antikacı dükkânı	1	0,006%
Antikacılık	6	0,035%
Antrenör	1	0,006%
Antropolog	5	0,029%
Apartman yöneticisi	1	0,006%
Araba bayi	1	0,006%
Araba ithalatçısı	1	0,006%
Araba tamircisi	2	0,012%
Araba tamircisinin çırağı	1	0,006%
Araba yarışçısı	1	0,006%
Araba yedek parçacısı	1	0,006%
Araba yedek parçası satan dükkân	1	0,006%
Arabacı	51	0,294%
Arabın dükkânı	1	0,006%
Arabuluculuk	9	0,052%
Arakçı	1	0,006%
Araştırmacı	8	0,046%
Arçelik Aygaz bayi	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Arçelik bayi	3	0,017%
Armatör	3	0,017%
Arnavut ciğercisi	3	0,017%
Arşivci	2	0,012%
Artist	53	0,305%
Artistlik	1	0,006%
Arzuhalci	2	0,012%
Asansör ithalatçısı	1	0,006%
Asistan	7	0,040%
Asker	706	4,069%
Askerlik	66	0,380%
Aslan bakıcısı	1	0,006%
Astronot	1	0,006%
Astsubay	2	0,012%
At arabası levazımatı satan dükkân	1	0,006%
At yarışı bayii	1	0,006%
Ateşbaz	1	0,006%
Atom bilimcisi	1	0,006%
Avcı	9	0,052%
Avcı Mehmet	1	0,006%
Avukat	86	0,496%
Ayakkabı boyacısı	4	0,023%
Ayakkabı yapım çırağı	1	0,006%
Ayakkabıcı	5	0,029%
Ayakkabıcı çırağı	1	0,006%
Ayakkabıcı dükkânı	3	0,017%
Ayakkabıcı ustası	1	0,006%
Aygaz bayi	2	0,012%
Ayı oynatıcı	1	0,006%
Aynacılık	1	0,006%
Ayran satıcısı	1	0,006%
Ayran, gazoz satıcısı	1	0,006%
Baba	7	0,040%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Badanacı ırağı	1	0,006%
Bademci	1	0,006%
Bahçıvan	42	0,242%
Bakan	59	0,340%
Bakıcı	3	0,017%
Bakır ustası	1	0,006%
Bakırcı dükkânları	1	0,006%
Bakkal (Bakkal dükkânı)	238	1,372%
Bakkal ırağı	8	0,046%
Baklava-börekçi	1	0,006%
Balerin	2	0,012%
Balıkcı	43	0,248%
Balıkcı dükkânı	1	0,006%
Baloncu	2	0,012%
Banka memuresi	1	0,006%
Banka memuru	1	0,006%
Bankacı	5	0,029%
Banker	44	0,254%
Bar fedaisi	2	0,012%
Bar sahibi	1	0,006%
Basmacı	2	0,012%
Başbakan	53	0,305%
Başbarmen	2	0,012%
Başçavuş	1	0,006%
Başkâtip	1	0,006%
Başkomiser	2	0,012%
Başkonsolos	2	0,012%
Başmarangoz	1	0,006%
Başmüfettiş	2	0,012%
Başnakkaş	21	0,121%
Başvekil	3	0,017%
Başvezir	10	0,058%
Başyazar	3	0,017%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Bavul ticareti	2	0,012%
Bayi	2	0,012%
Bayii	52	0,300%
Baytar	2	0,012%
Bekçi	84	0,484%
Belediye başkanı	40	0,231%
Belediye imar müdürlüğü	1	0,006%
Belediye memuru	6	0,035%
Benzinci	23	0,133%
Benzinci pompacıları	1	0,006%
Berber	157	0,905%
Berber çırağı	12	0,069%
Berber ustası	2	0,012%
Besteci	1	0,006%
Beyaz eşya dükkânı	2	0,012%
Beylerbeyi	2	0,012%
Bilet karaborsacısı	2	0,012%
Biletçi	5	0,029%
Biletçi (Bilet kesen adam)	3	0,017%
Bileyici	2	0,012%
Bilim adamı	5	0,029%
Binbaşı	5	0,029%
Bira bayi	1	0,006%
Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri	1	0,006%
Bisiklet tamircisi	2	0,012%
Bisikletçi	1	0,006%
Bisikletçi dükkânı	1	0,006%
Bohçacı	20	0,115%
Boksör	6	0,035%
Bostancı	9	0,052%
Bostancıbaşı	33	0,190%
Boyacı	3	0,017%
Boyacılık	2	0,012%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Boza satıcısı (Bozacı)	119	0,686%
Bozacı	4	0,023%
Bozacı (Boza satıcısı)	3	0,017%
Bozacı dükkânı	4	0,023%
Bölge Tekel alım müdürü	1	0,006%
Bölük ağası	2	0,012%
Börekçi	4	0,023%
Börekçi ve börekçi tezgâhtarları	1	0,006%
Bulaşıkçı	20	0,115%
Bulaşıkçı çırağı	1	0,006%
Butik	2	0,012%
Butik sahibi	32	0,184%
Buzdolabı bayi	3	0,017%
Buzdolabı satan Aeg bayi	1	0,006%
Buzdolabı ve soba satıcısı	1	0,006%
Büfe	9	0,052%
Büfe işçisi	1	0,006%
Büfe müdürü	2	0,012%
Büfe sahibi	2	0,012%
Büfeci	5	0,029%
Büfeci çırağı	1	0,006%
Bürokrat	2	0,012%
Büyücü	2	0,012%
Cambaz	10	0,058%
Camcı	3	0,017%
Camcı ustası	1	0,006%
Cariye	18	0,104%
Casus	34	0,196%
Celep	5	0,029%
Cellat	50	0,288%
Cellat çırağı	1	0,006%
Cengâver	10	0,058%
Cerrah	5	0,029%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Cetvelkeş	6	0,035%
Ceviz satıcısı	1	0,006%
Çiğerci	1	0,006%
Çiğerci dükkânı	2	0,012%
Cilt ustası	2	0,012%
Ciltçi	6	0,035%
Ciltçi çırağı	2	0,012%
Ciltçi dükkânı	1	0,006%
Coca cola bayii	1	0,006%
Cumhurbaşkanı	9	0,052%
Cumhurbaşkanı (Cumhur reisi)	4	0,023%
Çakmak dolduran soluk giysili satıcılar	1	0,006%
Çakmak tamircisi	1	0,006%
Çamaşırıcı	1	0,006%
Çantasında yıldız albümü gösteren aracı adam {Çantalı adam (Aracı, Kadın satıcısı)}	1	0,006%
Çar	11	0,063%
Çavuş	4	0,023%
Çavuşbaşı	1	0,006%
Çay ocağı işletmecisi	2	0,012%
Çay satıcısı	9	0,052%
Çaycı	10	0,058%
Çaycı çırağı	4	0,023%
Çaycı çırakları	2	0,012%
Çayhane işleten	3	0,017%
Çayhane sahibi	5	0,029%
Çekirdekçi	2	0,012%
Çerçi	1	0,006%
Çeteci	1	0,006%
Çevirmen	14	0,081%
Çeyizlik eşya satan dükkân (Çeyizci dükkânı)	4	0,023%
Çıkrıkçı	3	0,017%
Çırak	141	0,813%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Çiçek satan çingeneler	1	0,006%
Çiçek yetiştiriciliği	1	0,006%
Çiçekçi	9	0,052%
Çiçekçi dükkânı	4	0,023%
Çiftçi	7	0,040%
Çilek yetiştiriciliği	1	0,006%
Çilingir	3	0,017%
Çimento, inşaat malzemesi satan dükkân	2	0,012%
Çizer	1	0,006%
Çizmeci	1	0,006%
Çoban	24	0,138%
Çocuk doktoru	1	0,006%
Çorapçı	2	0,012%
Çorapçı-kırtasiyeci-kasetçi dükkânı	1	0,006%
Çorbacı	1	0,006%
Çöp kamyonu (Çöpçü)	3	0,017%
Çöp toplayıcısı	1	0,006%
Çöpçatan	10	0,058%
Çöpçatanlık	3	0,017%
Çöpçü	1	0,006%
Çöpçülük (Çöp kutusu karıştırıcısı)	3	0,017%
Çörekçi	2	0,012%
Dadı	7	0,040%
Dağıtımçı	2	0,012%
Dalgıç	12	0,069%
Danışman	1	0,006%
Dansöz	27	0,156%
Darbukacı	1	0,006%
Davulcu	3	0,017%
Dedektif	24	0,138%
Dedektiflik bürosu	1	0,006%
Dedikodu yazarı	4	0,023%
Defterdar	2	0,012%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Defterdar kâtipliği	1	0,006%
Defterdar yardımcılığı	1	0,006%
Defterdarbaşı	1	0,006%
Değirmenci	1	0,006%
Değnekçi	11	0,063%
Demir deposu ve dökümhane sahibi	1	0,006%
Demir tüccarı	7	0,040%
Demirci	4	0,023%
Demirci dükkânı	3	0,017%
Demirci ustası	2	0,012%
Demiryolcu	18	0,104%
Demiryolları müdürü	1	0,006%
Demiryolu memuru	1	0,006%
Demiryolu zengini ve tütün kralı	1	0,006%
Denetmen (Denetçi)	14	0,081%
Denizci	3	0,017%
Denizcilik	1	0,006%
Deri elbiseçi	1	0,006%
Deri ithalatçısı	1	0,006%
Deri Tüccarı	3	0,017%
Derici	1	0,006%
Dernek yöneticisi	2	0,012%
Dershane yöneticisi	1	0,006%
Derviş	23	0,133%
Desinatör	1	0,006%
Devlet adamı (Grand Pacha'yı tanımlayabilmek için kullanılan sıfattır)	1	0,006%
Devlet başkanı	6	0,035%
Devlet Demir Yollarında başmüfettiş	2	0,012%
Devlet Demir Yollarında müfettiş	4	0,023%
Dışişleri bakanı	5	0,029%
Dışişleri Bakanı	2	0,012%
Diğer yöneticiler	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Dikiş diken kızlar	1	0,006%
Dikiş makinesi bayi	1	0,006%
Dilenci	32	0,184%
Din adamları	1	0,006%
Dini risale yazarları	1	0,006%
Diplomat	6	0,035%
Diskjokey	2	0,012%
Diş doktoru	3	0,017%
Diş hekimi	2	0,012%
Dişçi	1	0,006%
Divan çavuşu	3	0,017%
Divan kâtibi	2	0,012%
Diyanet işleri görevlisi	1	0,006%
Dizgici	1	0,006%
Dizgici / Mürettip	5	0,029%
Doç	12	0,069%
Doçent (Akademisyen)	4	0,023%
Doğancı	2	0,012%
Doğancı ağası	1	0,006%
Doktor	118	0,680%
Doktor (Hekim)	114	0,657%
Dokuma fabrikatörü	1	0,006%
Dolandırıcı	3	0,017%
Dolandırıcılık	1	0,006%
Dondurma bayi	2	0,012%
Dondurmacı	7	0,040%
Dondurmacılık	9	0,052%
Döner büfesi	1	0,006%
Dönerci	6	0,035%
Dönerci dükkân	1	0,006%
Dönerci dükkânı	5	0,029%
Döşemeci	1	0,006%
Döviz bayii	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Dublajcı	6	0,035%
Duvar kâğıtçıları	1	0,006%
Duvar ustası	4	0,023%
Duvarcı (Duvar ustası)	2	0,012%
Düğmeci	1	0,006%
Dükkân	362	2,086%
Dükkân sahibi	1	0,006%
Dükkân tezgâhları	1	0,006%
Dükkâncı	3	0,017%
Dürümcü	1	0,006%
Eczacı	8	0,046%
Eczacı (Eczaneci)	9	0,052%
Eczacı çırağı	2	0,012%
Eczacı Hanım (Eczane)	12	0,069%
Eczacı kalfası	2	0,012%
Eczane (Eczacı)	8	0,046%
Eczane (Eczacı, Pınar Eczanesi)	11	0,063%
Edebiyatçı	1	0,006%
Editör	1	0,006%
Eğerci	1	0,006%
Eğitim enstitüsü müdürü	29	0,167%
Elbise dükkânı	1	0,006%
Elbiseci	4	0,023%
Elbiseci dükkânı	1	0,006%
Elçi	39	0,225%
Elektrik tahsildarlığı	63	0,363%
Elektrik mühendisi	3	0,017%
Elektrik tesisatçısı	2	0,012%
Elektrikçi	6	0,035%
Elektrikçi dükkânı	1	0,006%
Eleştirmen	11	0,063%
Emir	1	0,006%
Emlak komisyoncusu	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Emlak taciri	1	0,006%
Emlakçı	6	0,035%
Emniyet müdür yardımcısı	12	0,069%
Emniyet müdürü	1	0,006%
Er	32	0,184%
Eroin imalatçısı	1	0,006%
Eroin tacirleri	1	0,006%
Erol Bey'in dükkânı	1	0,006%
Esirbaşı	1	0,006%
Eski para koleksiyoncusu	1	0,006%
Eskici	50	0,288%
Eskici dükkânı	2	0,012%
Eskinazi'nin İnşaat malzemesi ve ev eşyası sattığı dükkân	5	0,029%
Esnaf	21	0,121%
Esnaf alayı	1	0,006%
Esrar kaçakçısı	1	0,006%
Esrar tüccarları	2	0,012%
Esrar, hap, uyuşturucu satıcısı	3	0,017%
Eşkiya	3	0,017%
Ev hanımı	10	0,058%
Ev kadını	36	0,207%
Ev sahibesi	15	0,086%
Ev sahibi	14	0,081%
Ev taşımacılığı	1	0,006%
Evkaf nâzırı	2	0,012%
Fabrikatör	11	0,063%
Fahişe	4	0,023%
Fahişelik	1	0,006%
Falcı	2	0,012%
Fare zehri üreticisi	1	0,006%
Fedai	5	0,029%
Fenerbahçe Kulübü başkanlığı	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Feribot görevlisi	1	0,006%
Fırın	2	0,012%
Fırıncı	9	0,052%
Fırıncı çırağı	1	0,006%
Fırın-Fırıncı	5	0,029%
Fıstıkçı dükkânlarının çırakları	1	0,006%
Figüran	9	0,052%
Film yönetmeni	2	0,012%
Filmci	23	0,133%
Filozof	12	0,069%
Fişekçilik	1	0,006%
Fizik bilgini	1	0,006%
Folklor araştırmacısı	1	0,006%
Fotografçı çırağı	1	0,006%
Fotoğrafçı	46	0,265%
Fotoğrafçı (Fotoğrafçı dükkânı)	3	0,017%
Fotoğrafçı dükkânı	1	0,006%
Fotokopici	1	0,006%
Fuat Bey'in açtığı dükkân	1	0,006%
Futbol takımı yöneticiliği	1	0,006%
Futbol yazarı	1	0,006%
Futbolcu	16	0,092%
Futbolcu (Futbol oyuncusu)	9	0,052%
Gangster	14	0,081%
Gardiyan	14	0,081%
Garson	183	1,055%
Gaspçı	3	0,017%
Gazete bayi	5	0,029%
Gazete dağıtıcısı	3	0,017%
Gazete patronu	3	0,017%
Gazete sahibi	1	0,006%
Gazete sahipliği	1	0,006%
Gazete satan çocuk	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Gazeteci	175	1,009%
Gazeteci çocuklar (Gazete satıcısı)	1	0,006%
Gazetecilik	4	0,023%
Gazete-dergici	1	0,006%
Gazino sahibi	1	0,006%
Gazino sahipleri	1	0,006%
Gazoz bayi	1	0,006%
Gazoz satıcılığı	2	0,012%
Gazoz üreticisi	1	0,006%
Gazozcu	1	0,006%
Gemici	4	0,023%
Genel ev işleticisi madam	1	0,006%
Genel Kurmay Başkanı	1	0,006%
Genel müdür	2	0,012%
Genelkurmay	4	0,023%
Genelkurmay Başkanı	3	0,017%
Genelkurmay İkinci Başkanı	1	0,006%
General	6	0,035%
Gezgin	5	0,029%
Gladyatör	2	0,012%
Göbek dansözleri	5	0,029%
Gömlekçi-kolacı	1	0,006%
Gözbağcı	5	0,029%
Gözbağcı (İllüzyonist)	1	0,006%
Gözlükçü	3	0,017%
Gözlükçü Verdoux'un dükkânı	1	0,006%
Grafiker (Grafikçi)	1	0,006%
Güftekâr	1	0,006%
Gümrük bakanı	1	0,006%
Gümrük memuru	1	0,006%
Gümüş ustası	1	0,006%
Gümüş ve kristal eşya satıcısı	1	0,006%
Gümüşçü	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Gümüüşü dükkânı	1	0,006%
Günahkârların dükkânı	1	0,006%
Gündelikçi	9	0,052%
Güreşçi	15	0,086%
Haberci	2	0,012%
Hademe	18	0,104%
Hafız	2	0,012%
Hafızıkütüp	1	0,006%
Hafiye	44	0,254%
Hafiyeler	1	0,006%
Hakan	13	0,075%
Hakem	3	0,017%
Hâkim	23	0,133%
Halatçı	3	0,017%
Halı tüccarı	2	0,012%
Halıcı	3	0,017%
Halıcı dükkânı	2	0,012%
Halıcılık	1	0,006%
Halife	15	0,086%
Hallaç	1	0,006%
Hamal	27	0,156%
Hamallık	1	0,006%
Hamamcı	1	0,006%
Han	57	0,328%
Hancı	1	0,006%
Hapishane müdürü	1	0,006%
Haraççılar	1	0,006%
Harami	5	0,029%
Hareket memuru	2	0,012%
Harem ağası	5	0,029%
Hariciye vekili	3	0,017%
Hasis İsmail'in dükkânı	1	0,006%
Hassa gilmanları	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Hattat	58	0,334%
Hattat çırağı	3	0,017%
Havagazı tahsildarı	5	0,029%
Haydut	72	0,415%
Hayvan ya da odun kaçakçılığı	1	0,006%
Hayvanat bahçesi müdürü	1	0,006%
Hayvancılık	2	0,012%
Hazır elbiseçi	1	0,006%
Hazır giyimci	1	0,006%
Hazine kâtibi	2	0,012%
Hazine kethüdası	1	0,006%
Hazine koğuşunun çavuşları	1	0,006%
Hazinedarbaşısı	64	0,369%
Hediyelik turistik eşya ve incik boncuk satan dükkân	1	0,006%
Hekim	28	0,161%
Helva satıcısı	1	0,006%
Helvacı	1	0,006%
Hemşire	55	0,317%
Heykeltıraş	2	0,012%
Hırsız	50	0,288%
Hırsızlık	17	0,098%
Hikâyeci	1	0,006%
Hikâyecilik	1	0,006%
Hizmetçi	131	0,755%
Hizmetkâr	3	0,017%
Hoca	469	2,703%
Hoca (Öğretmen)	67	0,386%
Hokkabaz	39	0,225%
Hostes	3	0,017%
Hukukçu	1	0,006%
Hurdacı	14	0,081%
Hükümdar	20	0,115%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Hünkâr	11	0,063%
Hüzün hikâyeciliği	2	0,012%
Işıkçı	12	0,069%
Ivır zıvır ve biblo satan dükkân	1	0,006%
İçişleri Bakanı	4	0,023%
İçki ithalatçısı	2	0,012%
İçki ve gazete satan dükkân	1	0,006%
İdare amiri	1	0,006%
İğneci kadın	1	0,006%
İhbarcı	6	0,035%
İhracat bürosu	1	0,006%
İhracatçı	11	0,063%
İktisat bakanı	4	0,023%
İktisat müdürü	1	0,006%
İktisatçı	4	0,023%
İl sağlık müdürü	1	0,006%
İlkokul müdürü	1	0,006%
İllüzyonist	1	0,006%
İmalat	3	0,017%
İmam	72	0,415%
İmparator	3	0,017%
İmparatoriçe	2	0,012%
İncir ve tütün tüccarlığı	1	0,006%
İnşaat işçisi	5	0,029%
İnşaat mühendisi	8	0,046%
İnşaat mühendisliği	1	0,006%
İnşaat ustası	1	0,006%
İnşaatçı	2	0,012%
İnşaatçılık	5	0,029%
İstasyon memuru	2	0,012%
İstasyon müdürü	1	0,006%
İstihbaratçı	7	0,040%
İş adamı	12	0,069%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
İş kadını	1	0,006%
İşadamı	7	0,040%
İşçi	75	0,432%
İşçiler	34	0,196%
İşkembeci	3	0,017%
İşletmeci	1	0,006%
İşportacı	1	0,006%
İşveren	1	0,006%
İtfaiye	12	0,069%
İtfaiyeci	5	0,029%
İthalat bürosu	1	0,006%
İthalatçı	11	0,063%
Jandarma	29	0,167%
Jeolog	1	0,006%
Jeoloji mühendisi	7	0,040%
Kabadayı	56	0,323%
Kaçak ekmekçi	1	0,006%
Kaçak elektrik ustası	1	0,006%
Kaçak eşya satan dükkân	1	0,006%
Kaçak içki satıcısı	2	0,012%
Kaçak sigara satıcısı	4	0,023%
Kaçak sucukçu	1	0,006%
Kaçakçı	5	0,029%
Kaçakçılık	3	0,017%
Kadastro memuru	2	0,012%
Kadastrocu	1	0,006%
Kadı	58	0,334%
Kadı kâtibi	1	0,006%
Kadın doktoru (Jinekolog)	5	0,029%
Kadife ustası	2	0,012%
Kadifeci	1	0,006%
Kâğıt emini	1	0,006%
Kâğıt helvacı	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kâğıtçı (Çöp toplayıcısı)	1	0,006%
Kâhin	2	0,012%
Kahve	4	0,023%
Kahveci	90	0,519%
Kahveci (Kahvehane)	71	0,409%
Kahveci çırağı	4	0,023%
Kahvehane sahipleri	1	0,006%
Kâhya	8	0,046%
Kâhyalık	4	0,023%
Kalaycı	1	0,006%
Kaleci	11	0,063%
Kalem	5	0,029%
Kalemşör (kalemşor)	6	0,035%
Kalfa	12	0,069%
Kalıpçı	1	0,006%
Kalkış şefi	2	0,012%
Kameraman	12	0,069%
Kamyon lastiği bayi	1	0,006%
Kamyon şoförü	3	0,017%
Kapı oğlanı	5	0,029%
Kapıcı	80	0,461%
Kapıcıbaşı	1	0,006%
Kapkaççı plastik atölyeleri	1	0,006%
Kaportacı	5	0,029%
Kaptan	19	0,109%
Kaptanıderya	1	0,006%
Karaborsacı	1	0,006%
Kardinal	2	0,012%
Karikatür çizen	1	0,006%
Karpuz satıcısı	1	0,006%
Karpuzcu	4	0,023%
Kartonpiyerci dükkânı	1	0,006%
Kartpostal satan dükkân	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kasaba saatçisi	92	0,530%
Kasap	40	0,231%
Kasap çırağı	1	0,006%
Kaset satıcısı	1	0,006%
Kasetçi	2	0,012%
Kâşif	2	0,012%
Kâtip	95	0,547%
Kâtiplik	7	0,040%
Kayıkçı	9	0,052%
Kayıt memuru	2	0,012%
Kaymakam	33	0,190%
Kaymakamlık	4	0,023%
Kaynak ustası	1	0,006%
Kaynakçı	1	0,006%
Kaynakçı çırağı	3	0,017%
Kayyım (Cami hademesi)	1	0,006%
Kebab büfesi	1	0,006%
Kebabçı	13	0,075%
Kebabçı dükkânı	3	0,017%
Keçe tüccarı	1	0,006%
Kemancı	5	0,029%
Keresteci	3	0,017%
Keresteci dükkânı	1	0,006%
Kestaneci (Kestane satıcısı)	4	0,023%
Kırbaççılar	2	0,012%
Kırtasiyeci	5	0,029%
Kırtasiyeci (Kırtasiyeci dükkânı)	2	0,012%
Kırtasiyeci dükkânı	1	0,006%
Kırtasiyeci-kasetçi	1	0,006%
Kısmet satıcılığı	7	0,040%
Kilitçi	2	0,012%
Kilitçi ustası	1	0,006%
Kimyager	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kiralık katil	3	0,017%
Kitabevi sahibi	1	0,006%
Kitapçı	26	0,150%
Kitapçı dükkânı	2	0,012%
Kitapçı dükkânları	3	0,017%
Kitapçı sergileri	1	0,006%
Kitapdar	2	0,012%
Kola satıcısı	1	0,006%
Kolacı	1	0,006%
Koleksiyoncu	37	0,213%
Koltuk tamircisi	2	0,012%
Komedyen	2	0,012%
Komi	7	0,040%
Komiser	8	0,046%
Komisyoncu	3	0,017%
Komprador	3	0,017%
Komutan	58	0,334%
Konfeksiyoncu	2	0,012%
Konfeksiyoncu (dükkânı)	1	0,006%
Konsolos	9	0,052%
Konsomatris	16	0,092%
Kontrolör	3	0,017%
Kooperatifçilik	1	0,006%
Korsan	5	0,029%
Koruma	15	0,086%
Koruma (Koruyucu)	2	0,012%
Koruma görevlisi	1	0,006%
Koşumcu	1	0,006%
Kovalar, leğenler, boncuklar, parlak elbise pulları, polis ve asker kıyafetleri satan dükkânlar	1	0,006%
Kovboy	9	0,052%
Köçek	2	0,012%
Köfte sucuk ekmek satıcısı	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Köfteci	3	0,017%
Köfteci (Köfte satıcısı)	8	0,046%
Köfteci (Vilayet köftecisi)	1	0,006%
Köfteci dükkânı	2	0,012%
Köle kâhyası	6	0,035%
Köle satıcılığı	2	0,012%
Kömür işçiliği	1	0,006%
Kömür işçisi	1	0,006%
Kömür ticareti (Kömür taşımacılığı)	1	0,006%
Kömürcü	1	0,006%
Köşe yazarı	89	0,513%
Kral	74	0,426%
Kraliçe	10	0,058%
Kuaför	5	0,029%
Kulak burun boğaz doktoru	2	0,012%
Kunduracı	1	0,006%
Kunduracı dükkânı	1	0,006%
Kuru temizlemeci	1	0,006%
Kuru temizleyici	1	0,006%
Kuru kahveci	1	0,006%
Kuru kahveci dükkânı	1	0,006%
Kuru yemişçi	7	0,040%
Kuru yemişçinin çırağı	1	0,006%
Kuşyemi satan yaşlı kadın	1	0,006%
Kuyucu	27	0,156%
Kuyucu çırağı	46	0,265%
Kuyucu ustası	164	0,945%
Kuyumcu	27	0,156%
Kuyumcu ustası	2	0,012%
Küçük dükkân	4	0,023%
Külhanbeyi	1	0,006%
Kültür müdürü	1	0,006%
Kündekâr	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Kürekçi	3	0,017%
Kürekçiler (Kürek köleleri)	3	0,017%
Kürkçü ustası	1	0,006%
Kütüphane müdiresi	1	0,006%
Kütüphane müdürü (Müdire)	2	0,012%
Lağımçı	2	0,012%
Lahmacun satıcısı (Lahmacuncu)	2	0,012%
Lavaş ve yumurta satıcısı	1	0,006%
Leblebici çırağı	1	0,006%
Leblebici, çekirdekçi	2	0,012%
Limonatacı	1	0,006%
Lise müdürü	13	0,075%
Lodosçu	1	0,006%
Lokanta	70	0,403%
Lokanta sahibesi	1	0,006%
Lokanta sahibi	3	0,017%
Lokantacı	4	0,023%
Macuncu	1	0,006%
Madenci	2	0,012%
Magazin yazarı	17	0,098%
Makara kaçakçılığı	1	0,006%
Makineci	1	0,006%
Makineci çırağı	1	0,006%
Makinist	8	0,046%
Mali danışman	1	0,006%
Mali polis müfettişi	1	0,006%
Maliye bakanı	2	0,012%
Manav	51	0,294%
Mandıra dükkânı	1	0,006%
Mandıra işletmeciliği	1	0,006%
Mandıra sahibi	4	0,023%
Manifaturacı	3	0,017%
Manifaturacı dükkânı	4	0,023%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Manken	27	0,156%
Mankencilik	6	0,035%
Marangoz	17	0,098%
Marangoz dükkânı	1	0,006%
Marangoz ustası	2	0,012%
Marangozların dükkânı	1	0,006%
Marangozluk	2	0,012%
Matbaa işçisi	1	0,006%
Matbaacı	2	0,012%
Matbaacılık	1	0,006%
Matbaacılık, kartvizit, davetiye dağıtım işleri	1	0,006%
Matematikçi	1	0,006%
Meclis başkanı	1	0,006%
Meddah	35	0,202%
Meddah çırağı	1	0,006%
Mehterci	1	0,006%
Mektupçu	3	0,017%
Mektupçubaşı	1	0,006%
Melek Şeker Çiklet'in kurucusu ve üreticisi	1	0,006%
Memur	160	0,922%
Memure	7	0,040%
Mermer ustası	1	0,006%
Mesel ustası	1	0,006%
Mevlithan	5	0,029%
Meyhaneci	1	0,006%
Meyve (kiraz) satıcılığı	1	0,006%
Mezar taşı ustası	1	0,006%
Mezeci	5	0,029%
Mısırcı	2	0,012%
Mısırcı (Mısır satıcısı)	2	0,012%
Miço	1	0,006%
Midye dolma satıcısı	2	0,012%
Midye ve badem satıcısı	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Midyeci	2	0,012%
Milletvekili	85	0,490%
Milletvekilleri	1	0,006%
Milli eğitim müdürü	2	0,012%
Milli Piyango bayi	1	0,006%
Milli Piyango satıcısı	3	0,017%
Milli piyangocu	1	0,006%
Milli piyangocu (Piyango satıcısı)	11	0,063%
Mimar	19	0,109%
Mimarlık	9	0,052%
Minyatür ustası	1	0,006%
Miskçi dükkânı	1	0,006%
Misyoner	4	0,023%
Mit ajanı	1	0,006%
MİT elemanları	1	0,006%
Mit görevlisi	18	0,104%
Mit paşası	1	0,006%
Mobilya ustası	1	0,006%
Mobilyacı	2	0,012%
Modacı	2	0,012%
Modaevi sahibi	1	0,006%
Modellik	2	0,012%
Montajcı	5	0,029%
Mucit	2	0,012%
Muhabir	14	0,081%
Muhafız	5	0,029%
Muhallebici	34	0,196%
Muhasebeci	28	0,161%
Muhbir	4	0,023%
Muhtar	41	0,236%
Mukallit (Taklitçi)	6	0,035%
Musavvir	15	0,086%
Muşamba kaplamacıları	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Mutfak eşyaları satan dükkân	1	0,006%
Müderriş	3	0,017%
Müdür	36	0,207%
Müdür yardımcısı	24	0,138%
Müezzin	1	0,006%
Müfettiş	17	0,098%
Mühendis	135	0,778%
Mühendislik	4	0,023%
Mülazım	4	0,023%
Müneccim	4	0,023%
Müneccimbaşı	24	0,138%
Müteahhit	49	0,282%
Mütesellim	1	0,006%
Müze dükkânı	1	0,006%
Müzeci	2	0,012%
Müzehhip	16	0,092%
Müzisyen	2	0,012%
Naib (Kadının naibi)	11	0,063%
Nakkaş	410	2,363%
Nakkaş ırağı	3	0,017%
Nakkaş ustası	1	0,006%
Nalbant	2	0,012%
Nalbur	8	0,046%
Nalbur (Nalburiye)	3	0,017%
Nalbur dükkânı	4	0,023%
Naylon orap imalathanesi	1	0,006%
Nazır	2	0,012%
Nohutlu pilav ve Arnavut iğeri satıcısı	1	0,006%
Noter	11	0,063%
Nöbetçi	3	0,017%
Nüfus memuru	2	0,012%
Ocakçı	2	0,012%
Odacı	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Odun ve deri ticareti	1	0,006%
Oduncu	6	0,035%
Oduncu dükkânı	4	0,023%
Okul müdürü	10	0,058%
Okul yöneticisi	1	0,006%
Orduevi yöneticisi	1	0,006%
Orgeneral	1	0,006%
Orospu	33	0,190%
Orospuluk	18	0,104%
Orospuluk (Sokak kadını)	2	0,012%
Ortalıkçı	8	0,046%
Otel kâatibi	4	0,023%
Otel sahibesi	1	0,006%
Otel sahibi	4	0,023%
Otel valesi	1	0,006%
Otel yöneticisi	2	0,012%
Otobüs biletçisi	2	0,012%
Otobüs şirketi yöneticisi	5	0,029%
Otopark işleticisi	1	0,006%
Overlokçu	1	0,006%
Oyuncakçı	1	0,006%
Oyuncakçı-kitapçı	1	0,006%
Oyuncu	111	0,640%
Öğretmen	20	0,115%
Öğretmen (Hoca)	203	1,170%
Ölü yıkayıcılar	2	0,012%
Ölü yıkayıcısı	1	0,006%
Padişah	656	3,781%
Palamut balığı satıcısı	1	0,006%
Pamuk helva yapan satıcılar	1	0,006%
Pamuk helvacı	1	0,006%
Pansiyon işletmecisi	1	0,006%
Pansiyoncu	2	0,012%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Papa	2	0,012%
Papaz	24	0,138%
Park bekçileri	1	0,006%
Parti başkanı	1	0,006%
Parti il başkanı	2	0,012%
Parti müfettişi	13	0,075%
Parti önderi	1	0,006%
Parti üyesi	1	0,006%
Parti yöneticileri	1	0,006%
Parti yöneticisi	2	0,012%
Particilik	1	0,006%
Pastane	22	0,127%
Pastane sahibi	1	0,006%
Paşa	600	3,458%
Patron	147	0,847%
Pavyon kabadayısı	2	0,012%
Pavyon fotoğrafçısı	396	2,282%
Pavyon işletmecisi	1	0,006%
Pehlivan	3	0,017%
Perdeci	1	0,006%
Perdedar	1	0,006%
Petrol milyonerleri	1	0,006%
Peynir satan dükkân	1	0,006%
Peynircilik	1	0,006%
Pezevenk	17	0,098%
Pilav satıcısı	1	0,006%
Pilavcılık	11	0,063%
Pilot	2	0,012%
Pir	1	0,006%
Pîr	2	0,012%
Piskopos	1	0,006%
Piyade	4	0,023%
Piyangocu	2	0,012%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Piyangocu dükkânı	1	0,006%
Piyanist	1	0,006%
Plâk ve kaset satan dükkân	1	0,006%
Plak-kaset bayi	1	0,006%
Plastik atölyesi	3	0,017%
Poğaçacı	1	0,006%
Polemikçi yazar	6	0,035%
Polis	320	1,844%
Polis ajanı	1	0,006%
Politikacı	6	0,035%
Pompacı	3	0,017%
Portakalacı	2	0,012%
Posta dağıtıcısı	1	0,006%
Posta memuru	1	0,006%
Postacı	14	0,081%
Postacılık	2	0,012%
Postane memuru	2	0,012%
Poz katarı	4	0,023%
Pozcu Bekir	2	0,012%
Prodüktör	16	0,092%
Profesör	44	0,254%
Program asistanlığı	1	0,006%
Psikolog	3	0,017%
Pulcu	1	0,006%
Radyo spikeri	1	0,006%
Rahip	1	0,006%
Rallici	1	0,006%
Rampacı	1	0,006%
Randevuevi işleticisi	1	0,006%
Randevuevi işletmecisi	1	0,006%
Randevuevi sahibesi	1	0,006%
Rehber	80	0,461%
Reis	3	0,017%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Reisülküttap	1	0,006%
Rejisör	6	0,035%
Reklam şirketi sahibi	1	0,006%
Reklamcı	8	0,046%
Rençber	1	0,006%
Renkbaz	3	0,017%
Renkzen	1	0,006%
Resepsiyonist	10	0,058%
Ressam	92	0,530%
Romancı	13	0,075%
Rötuşçu	1	0,006%
Ruh doktoru	4	0,023%
Rüya yorumcusu	3	0,017%
Saat tamirciliği	3	0,017%
Saat tamircisi	2	0,012%
Saatçi	86	0,496%
Saatçi dükkânı	33	0,190%
Saatçi ustası	1	0,006%
Sabun köpüğü satıcısı	1	0,006%
Sabun tüccarı	1	0,006%
Sadrazam	8	0,046%
Sahaf	4	0,023%
Sahaf çırağı	3	0,017%
Sahaflardaki dükkân	3	0,017%
Sahte Bizans parası satmaya çalışan çocuklar	1	0,006%
Saka	5	0,029%
Salcı	1	0,006%
Salepçi	2	0,012%
Sanat tarihçisi	1	0,006%
Sanatçı	31	0,179%
Sanatçı (Tiyatro)	1	0,006%
Sanatkâr	1	0,006%
Sanayici	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Sandalcı	8	0,046%
Sandviç büfesi	2	0,012%
Sandviç satıcısı (Sandviççi)	3	0,017%
Sandviççi	3	0,017%
Sansür kurulu üyesi	3	0,017%
Sansürcü	2	0,012%
Santral görevlisi	1	0,006%
Saraç	2	0,012%
Saray kumpasçıları	1	0,006%
Saray soytarısı	1	0,006%
Sarraf	5	0,029%
Sarraf dükkânı	1	0,006%
Sarraf yazıhanesi	2	0,012%
Satıcı	38	0,219%
Satıcı çocuk	4	0,023%
Satıcılık	107	0,617%
Satsat Şirketinin bayii	4	0,023%
Savaşçı	41	0,236%
Savcı	33	0,190%
Sefir	11	0,063%
Sefire	1	0,006%
Sekreter	19	0,109%
Seks dükkânı	4	0,023%
Senarist	2	0,012%
Senaryo doktoru	1	0,006%
Senaryo yazarı	4	0,023%
Senatör	1	0,006%
Sendikacı	1	0,006%
Servis şefi	1	0,006%
Seslendirme sanatçısı	7	0,040%
Seslendirmeci	1	0,006%
Set amiri	1	0,006%
Set işçisi	4	0,023%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Seyahat bürosu	2	0,012%
Seyis	7	0,040%
Seyyah	6	0,035%
Seyyar kitapçı	1	0,006%
Seyyar satıcı	12	0,069%
Sığır ticareti yapan kişi	1	0,006%
Siemens'in Türkiye temsilcisi	1	0,006%
Sigara bayi	1	0,006%
Sigara bayii	1	0,006%
Sigara büfesi	1	0,006%
Sigara kaçakçılığı	1	0,006%
Sigara ve esrar kaçakçıları	1	0,006%
Sigaracı çocuklar	1	0,006%
Sigorta memur ve memureleri	2	0,012%
Sigorta memuru	1	0,006%
Sigorta yazıhanesi	1	0,006%
Sigortacı	9	0,052%
Sihirbaz	3	0,017%
Silah ticareti	1	0,006%
Silah tüccarı	1	0,006%
Silahşör (silahşor)	12	0,069%
Simitçi	5	0,029%
Simyacı	2	0,012%
Sinema artisti	1	0,006%
Sinema magazinciler	1	0,006%
Sinema Müdürü	1	0,006%
Sinemacı	14	0,081%
Sipahi	15	0,086%
Sipahiler	10	0,058%
Sivil polis	31	0,179%
Siyasetçi	18	0,104%
Siyasi önder	2	0,012%
Siyasi yazar	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Soba bayi	2	0,012%
Sobacı	1	0,006%
Sokak satıcısı	30	0,173%
Sokak sergicisi	1	0,006%
Solak hattat	4	0,023%
Sosyal bilimci	1	0,006%
Sosyolog	1	0,006%
Soyguncu	2	0,012%
Soytarı	12	0,069%
Spiker	13	0,075%
Spor Toto bayi	4	0,023%
Spor yazarı	1	0,006%
Sporcu	3	0,017%
Su işleri memuru (Su memuru)	8	0,046%
Subay	30	0,173%
Sucu	2	0,012%
Sucuk ekmekçi	1	0,006%
Suikastçı	1	0,006%
Sultan	189	1,089%
Sunucu	24	0,138%
Sünnet ustası	1	0,006%
Sünnetçi	7	0,040%
Sürücü	5	0,029%
Sütçü	2	0,012%
Sütçülük	6	0,035%
Sütyenci	1	0,006%
Süvari	13	0,075%
Şah	133	0,766%
Şair	209	1,204%
Şaklaban	1	0,006%
Şantiye şefi	1	0,006%
Şantöz	1	0,006%
Şarap ticareti (Şarapçı)	3	0,017%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Şarkıcı	59	0,340%
Şef	5	0,029%
Şehnamecibaşı	3	0,017%
Şeker (Karamela) satıcısı	1	0,006%
Şeker fabrikaları idaresi umum müdürü	1	0,006%
Şeker ticareti	3	0,017%
Şeker ticareti yapan karaborsacı	1	0,006%
Şekerci	5	0,029%
Şekerci dükkânı	8	0,046%
Şenay'ın dükkânı (butiği)	6	0,035%
Şeyh	150	0,864%
Şeyhülislam	8	0,046%
Şirket sahibi	1	0,006%
Şirket temsilcisi	5	0,029%
Şirket yöneticisi	1	0,006%
Şişeci dükkânı	1	0,006%
Şoför	137	0,790%
Şoför muavini	13	0,075%
Şövalye	5	0,029%
Şurupçu	1	0,006%
Tabakçı	1	0,006%
Tabelacı	6	0,035%
Tabelacı dükkânı	1	0,006%
Tacir	2	0,012%
Tahrirat memuru	1	0,006%
Tahsildar çiraklığı	1	0,006%
Taksici (Taksi şoförü)	28	0,161%
Tamirci	11	0,063%
Tamirci çarşısı	1	0,006%
Tamirci çırağı	8	0,046%
Tamirci dükkânı	1	0,006%
Tamirci ustası	1	0,006%
Tapu kadastro il müdürü	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Tapu kadastro müdürlüğü	1	0,006%
Tapu memuru	1	0,006%
Tarım Bakanı	6	0,035%
Tarihçi	9	0,052%
Tarihçi (Öğretim üyesi)	19	0,109%
Taş ustası	2	0,012%
Tatlıcı	1	0,006%
Tavukçu	2	0,012%
Tayfa	3	0,017%
Tedarikçi	1	0,006%
Tefeci	4	0,023%
Tefeci yazıhaneleri	3	0,017%
Tefecilik	1	0,006%
Teğmen	9	0,052%
Tekel bayi	3	0,017%
Teknisyen	1	0,006%
Tekstil ihracatı	4	0,023%
Tekstil imalathanesi	1	0,006%
Tekstilci	4	0,023%
Tekyay Kayseri bayisi	1	0,006%
Telefon başmüdürü	1	0,006%
Telefon idaresi müdürü	1	0,006%
Teleks operatörü	1	0,006%
Teleskopuyla yıldızları seyrettiren adam	1	0,006%
Televizyon bayi	2	0,012%
Televizyon kanalının müdürü	1	0,006%
Televizyoncu	12	0,069%
Tellak	1	0,006%
Tellal	2	0,012%
Tellal (Haber veren)	1	0,006%
Temizlikçi	3	0,017%
Tenis kulübü başkanı	5	0,029%
Terzi	46	0,265%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Terzi çırağı	1	0,006%
Terzicibaşının yardımcısı	1	0,006%
Terzinin dükkânı	4	0,023%
Tesisatçı	1	0,006%
Tesisatçı dükkânı	1	0,006%
Tesisatçı ustası	1	0,006%
Tezgâhtar	52	0,300%
Tezhip ustası	4	0,023%
Tezkireci	1	0,006%
Tımar sahibi	1	0,006%
Tımarlı sipahi	5	0,029%
Ticaret	65	0,375%
Ticaret nazırı	1	0,006%
Tiyatro Artisti	3	0,017%
Tiyatro oyuncusu	10	0,058%
Tiyatro prodüktörü	1	0,006%
Tiyatro sanatçısı	2	0,012%
Tiyatro yazarı	2	0,012%
Tiyatrocu	30	0,173%
Tombalacı	13	0,075%
Topçu	2	0,012%
Topçubaşı	2	0,012%
Toplayıcı	1	0,006%
Toptancı	2	0,012%
Topuzcu	1	0,006%
Torbacı	1	0,006%
Trafik polisi	10	0,058%
Traktör ve tarım aletleri yedek parçacısı	1	0,006%
Traktör yedek parçası satan dükkân	1	0,006%
Trapezci	2	0,012%
Tren hattında görev yapan yönetici	1	0,006%
TRT yöneticisi	1	0,006%
Tugay komutanı	1	0,006%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Tuhafiyeci	7	0,040%
Tuhafiyeci dükkânı	2	0,012%
Turistik eşya satan dükkânlar	1	0,006%
Turizmci	1	0,006%
Turşucu	3	0,017%
Tüccar	128	0,738%
Tüccarlık	1	0,006%
Tümen komutanı	2	0,012%
Türkücü	6	0,035%
Tütün işçisi	1	0,006%
Tütün ticareti	1	0,006%
Tütün tüccarı	5	0,029%
Tütün üreticisi	1	0,006%
Tütüncü	12	0,069%
Tütüncü dükkânı	3	0,017%
Tütüncü, oyuncakçı, kırtasiyeci arası dükkân	1	0,006%
Ud saztraş	1	0,006%
Ulak	4	0,023%
Usta	344	1,982%
Usta-Ustalık	138	0,795%
Uşak	59	0,340%
Uyuşturucu tüccarı	1	0,006%
Uzman	2	0,012%
Üstat	582	3,354%
Ütücü	1	0,006%
Vagon ticareti	2	0,012%
Vaiz	44	0,254%
Vakıf yöneticisi	1	0,006%
Vali	40	0,231%
Vali muavini	15	0,086%
Vapur bileti satıcısı	1	0,006%
Vatman	1	0,006%
Vekil	2	0,012%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Vekillik	1	0,006%
Vergi memuru	1	0,006%
Veterinerlik	1	0,006%
Vezir	15	0,086%
Vezir (İsmail Paşa)	1	0,006%
Veziri azam	2	0,012%
Vitrinci	2	0,012%
Vog çoraplarının sahibi	1	0,006%
Vural yapı yöneticisi	1	0,006%
Wells Fargo araba şirketi sahipleri	1	0,006%
Yan kesicilik	1	0,006%
Yankesici	3	0,017%
Yapımcı	15	0,086%
Yap-satçı	1	0,006%
Yargıç	2	0,012%
Yaver	5	0,029%
Yayımcı	9	0,052%
Yayıncı	5	0,029%
Yazar	250	1,441%
Yazarlık	1	0,006%
Yazar-ressam	1	0,006%
Yazı işleri müdürü	5	0,029%
Yazıcı	4	0,023%
Yazıcılık	3	0,017%
Yedek parçacı	3	0,017%
Yedek subay	1	0,006%
Yeniçeri	34	0,196%
Yeniçeri ağası	4	0,023%
Yer gösterici	4	0,023%
Yer göstericiliği	2	0,012%
Yıkıcı	4	0,023%
Yoğurt satıcısı	2	0,012%
Yoğurt satıcısı (Yoğurtçu)	104	0,599%

Meslek Adı	Meslek Kullanım Sıklığı	Meslek Kullanım Sıklığı (%)
Yoğurt üreticisi şirketler	1	0,006%
Yoğurtçu	1	0,006%
Yorgancı	13	0,075%
Yorgancı çırağı	3	0,017%
Yönetici	22	0,127%
Yöneticiler	3	0,017%
Yönetmen	5	0,029%
Yönetmen yardımcısı	1	0,006%
Yurt yöneticisi	4	0,023%
Yüzbaşı	7	0,040%
Zabıta	11	0,063%
Zanaatkâr	5	0,029%
Zangoç	1	0,006%
Zaptiye nazırı	1	0,006%
Zenne	2	0,012%
Zerger	1	0,006%
Ziraat Bakanı	3	0,017%
Zurnacı	3	0,017%

Her bir mesleğin bir karakter demek olduğunu anlayabileceğimiz, kurguda mesleğin öneminin anlaşılacağı bir sonuç olur bu tablolar. En çok kullanılan mesleğin ne olacağını açıkçası merak ediyorduk. Tahmin ettiğimiz çeşitli meslekler vardı ama askerlik bunlardan hiçbiri değildi. Kurgularda ciddi bir korunma dürtüsü var. Bu bazen darbelerle, bazen de idarecilerin korunmasıyla, bazen de karakterlerin askerliğe alınması ile vatani görev olarak kullanımın doğal bir sonucu olur. Bu mesleğin dışında diğer güvenliğe dayalı meslekler de hem subaylık ve askerlikle ilgili hem de polis, bekçi gibi kolluk kuvvetleri sıkça kullanılmıştır.

İdari kadro ise, sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Bazı kurgusal metinlerin Osmanlı Dönemini işlemeleri ve bu yıllarda şeyhülislamlık, halifelik gibi idari görevlerin ön plânda olması, bu görevlerin zamanla toplumdaki hassasiyetini ve önemini yitirmeyip, aksine artırıp, adı değiştirilerek kullanılan dini

mesleklerle fonksiyonunu devam ettirmesi, toplumda dinin bir otorite olarak kabul edilmesi ve buna bağlı olarak da çeşitli gelenek ve ritüellerin devamlılığının olması gibi sebeplerle din ve dine dayalı meslekler kurgusal metinlerle sıklıkla kullanılmıştır.

Üstat, usta, çırak vb. meslekler ise toplumda hâlâ kendisine yer bulan meslek anlayışıyla görülür. Usta çırak eğitimi ile gelişen mesleklerin yoğunluğu da bunu somutlar.

Orhan Pamuk'un kendini yerine koyup işlediği ressamlık, yazarlık gibi meslekler işlenmesi görülür. Özellikle sanat ve sanata dayalı meslekler ile yazarlığa dayalı mesleklerin kullanımı toplumda bu sebeple görülür.

Genele bakıldığında az sayıda görülen, ama toplamına bakıldığında ciddi bir oran oluşturan ticarete, hizmet ve satışa dayalı meslekler ile nitelik gerektirmeyen mesleklerin kullanımı da her romanda görülen bir durumdur. Bu meslekler alt sınıf, üst sınıf kavramlarını somutlaştırmak amacıyla kullanılmıştır.

SONUÇ

Orhan Pamuk'un romanlarında mekân kendi hayatından izler taşıyarak meslekler üzerinden sıklıkla işlenir. *Cevdet Bey ve Oğulları* adlı roman ile başlayan bu özellik, pek çok kurgusal metinde de devam eder. Ticareti işleyen, işleten kişiler bu çevrede yaşar, Orhan Pamuk ve ailesi de onları tanır. Tüm bu hatırlatmaların ışığında Orhan Pamuk kurgusalında kendi iç dünyasında kalan, gizlenen ya da açığa çıkartmak istediği tüm alt benlikler meslekler aracılığıyla, kurgusal metinlerinde karakterlere giydirilen giysi olur. Şair, ressam, yazar, mimar mutlaka kurgusal dünyanın merkezinde kendisine yer bulmaktadır.

Yazarlık, tüm kurgusal metinlerde kendisini gösterir. “Cevdet Bey ve Oğulları”nda ülkesini kalkındırmak isteyen Refik karakteri buna en iyi örnektir. Bu meslek üzerinden idealizm anlatılır. “Sessiz Ev” de bir toplumu değiştirmek, geliştirmek için araç olacak meslektir ve bu mesleği icra edecek olan karakterlerin önüne geçmektedir kurguda. Bir sonraki kurgu olan “Beyaz Kale”nin yazarı da Selahattin Darvinoğlu'nun torunu Faruk olacaktır. Kendisine ve topluma yabancılaşan insanların ortak özelliği gibidir yazarlık mesleği. “Kara Kitap” ise açıkça yazmak üzerine, anlatmak üzerine kurulu bir anlatıdır. Gittikçe Celalleşen Galip'in dönüşümü izlenir arayış içinde. Galip'e Celal'in çalıştığı gazetede yazan diğer yazarlar da destek verecek ve el birliğiyle Galip yazar olacaktır. “Yeni Hayat”ta da yazmak bir iş, hem de tehlikeli bir iştir. Yazılmış ve yasaklanmış bir kitabın çoğaltılması ve yeniden yazılması, gençliğin yazar olma süreci yine arayış üzerinden verilir. Başka bir deyişle bu kurgusal metinlerde arayış ile birlikte işlenen bir izlek gibidir bu meslek. “Kırmızı Saçlı Kadın”da hep yazar olmak isteyen, ama sonunda başka mesleklerle hayatlarını geçirmek durumunda kalan baba oğul ilişkisinde oğulun yazarlığa geçişi ile son bulan bir kurgudur. Yazarlığı yapmayanlar, anlatıcı özelliği

ile okurun karşısına çıkartılır ki bu mesleği yapanlar da “Beyaz Kale” ve “Benim Adım Kırmızı”da topluma vermek istediği bilgiyi aktarmak için görev alırlar. “Benim Adım Kırmızı”da yazamıyorlarsa anlatırlar mantığıyla meddahlık mesleği sahneye çıkartılır. Süreç anlatmak ya da kendinin yazamayacağı noktaya geldiğinde ise Orhan Pamuk yazar olarak kurguda yer bulur. Yazar, kendi kurgu dünyasında karakter olur. Aslında kendi çevresi ve insanlarını anlatacağı için pek de yabancı gelmez ona bu durum.

Ressam olmak ise, yazarlık gibi sürekli olarak okurun karşısına çıkartılan bir durum değildir. “Cevdet Bey ve Oğulları”nda bir çeşit yabancılaşma temasını işler bu meslek Ahmet karakteri aracılığıyla. Politize olup olmama ile sanatın ilişkisini nasıl dengede tutabileceği sorununu, kendisini Goya ile ilişkilendirmesi üzerinden irdeler. “Benim Adım Kırmızı”da ise görsel sanatlar üzerine kurulu bir dünya işlenir. Minyatür, hat, resim sanatları ve diğer yanda sanatçı katli. Aslında bu kurguda da ressamlık üzerinden Doğu Batı karşılaştırılması yapılırken diğer yandan da bu meslek üzerinden sanatın bir güç göstergesi olarak görülmesi de işlenir. Yöneticilerin kendi egolarını tatmin etmek için görsel sanatları bir araç olarak gördüğü de romanın alt metinlerinden biri olarak görülür. Diğer metinlerden de pek çok örnek verilebilir.

Meslekler, izlekler ve anlatılmak istenenler için bir yol olur. Görsel sanatlara dair meslekler “Benim Adım Kırmızı” ve “Kara Kitap”ta hem arayış hem de Doğu Batı çatışması izleğinin anlatımında rol üstlenmiştir. Aynı izlek tüm kurgusal metinlerde farklı meslekler aracılığıyla kendini gösterir. “Beyaz Kale”de kendini arama, ben ve öteki üzerinden anlatılırken, “Yeni Hayat”ta okunan kitap ve yazarlık üzerinden kendini arayışa doğru yolculuk yapılır. Arayış tüm kurgusal metinlerin temel izleği olarak görülür. Ana izleklerin ve çatışmaların açılımını sağlar meslekler kurguda. Herhangi bir karakter gösterin ki mesleği ile ön plâna çıkmasın. Bir biçimde meslek o karakterin özelliğini açıklar, kurguda var olma sebebiyle, bir başka biçimde de kurgunun odak noktası olur: Mesela Kuyuculuk ile. Kurgu dünyası tam anlamıyla mesleklerden yürümektir. Kitabın adı “Kırmızı Saçlı Kadın”dır ancak olayın gelişimi, kırılma noktası usta çırak ilişkisine dayanır. Başka bir deyişle kurgu bu meslekle başlar, gelişir ve sona erer. Bir diğer örnek yoğurtçuluk ve bozacılıktır. “Kafamda Bir Tuhafılık”ta Mevlut karakteri üzerinden verilmek istenen

yabancılaşmadır aslında kurgunun temeli. Bu yabancılaşma değişen İstanbul silueti üzerinden toplumsal değişim ve onun doğalında gelişen tüm çevre değişimidir. Bir toplumun değişimi edebiyat üzerinden anlatılacaksa eğer, kurguda bunu en başarılı yöntemiyle anlatmak olaya değişik bir bakış açısı kazandırmakla olacaktır. Orhan Pamuk bunu meslekleri doğurup, onların gelişiminden yola çıkarak yapar. Bu durum, kırsaldan şehre gelen ve İstanbul'un peyzajını bozacak gecekondulaşmayı anlatmak üzere kuruludur. Bu arada kırsaldan gelenlerin nasıl ekonomik refaha ulaştığı da meslekler üzerinden anlatılır. Bozacılık, yoğurtçuluk, dondurmacılık meslekleri bunların zaman içinde etkisini kaybedişi anlatılır. Gençlerin küçük yaşta çalışmaya başlamaları, okuyamamanın etkisi, paranın gücü... Bunlar bir toplumun yaşadığı ciddi değişimlerdir. Bu değişimler bazen satıcılık üzerinden, bazen büfe, lokanta vb. gıda işçiliklerinden, bazen de yasa dışı kabul edilen gayri meşru mesleklerden yola çıkılarak anlatılır. Şehir betimlemelerine dikkat edildiğinde meslekler çıkarıldığında çevreyi yakalayamazsınız. Çünkü sosyoekonomik değişimi kültürel değişimiyle birlikte açıklamak bir toplumun içinde bulunduğu çalışma alanları ile ilişkilendirilerek değerlendirilir.

Orhan Pamuk kurgusalında bir diğer önemli unsur statüdür. Statü de iki kavramla elde edilmektedir: Para ve profesyonel meslek sahibi olma. Zengin bir çevrede yaşayan karakterler ya da gittikçe zenginleşen karakterler ile dolu kurgu dünyasında bankerlik, bankacılık, işadamlı, fabrikatörlük, esnafılık, bayii, şirket sahipleri, şirket temsilcileri...vb. pek çok meslek görülür. Paraya sahip olanlar üst tabakayı direkt temsil ederler.

Profesyonel meslek sahipleri diyebileceğimiz doktor, hemşire, eczacı, mühendis, öğretmen, öğretim görevlisi, sanatçılar, avukat, hâkim... ise üst tabakadan görülürler. Kurgu gelişim ve değişimlerinde, olayların açılmasında ciddi etkileri oldukları görülür. "Kafamda Bir Tuhaflık"ta "aşağı mahalle çocukları"nın "iyi bir geleceğe" sahip olma yolu olarak bu meslek sahibi çocukların yanında olma çabaları, bunun örneğidir. Tabakalar arası geçiş Orhan Pamuk kurgusalında birkaç örnek dışında görülmez. Buna mesleklerin bir çeşit getirisi ya da sonucu da denilebilir. Alt tabakayı da daha çok hizmet sektörü ile ilgili işlerde çalışan karakterler oluşturacaktır. Garsonluk, komilik, aşçılık, hizmetçilik, kalfa, şoför... gibi. Üst tabakaya çıkma gibi

durumların pek yaşanmaması kurguda ciddi gelişmelere sebep olur. (“Masumiyet Müzesi”nde Füsun ve Kemal) Alt tabaka mesleğe sahip olma bazen de utanılacak bir biçimde anlatılır ki sınıf çatışması belli olsun.

Yaptığımız çalışmanın sayısal verilerine de odaklandığımızda toplam 2524 meslek kullanılmıştır. Bunlar içinde en çok kullanılan meslek ise askerlik olmuştur. Bunun temel sebebi Orhan Pamuk’un kurgusal metinlerinde geçen zaman dilimindeki askeri darbelerin varlığıdır. Bir yandan yazar bu amaçla tarihsel bir gerçeklik sağlarken, diğer taraftan da zaman dilimini okuyucuya aktarmış olur. Bunun dışında güvenlik amaçlı da çokça kullanılır bu meslek. Karakterlerin askere gittikleri süreçte de görülür. Güvenliğin insanlığın önemli ihtiyaçlarından biri olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda asker, polis, bekçi, gibi meslekler ile bu mesleklerin kurgunun geçtiği zaman dilimine uygun olarak yeniçeri, bostancıbaşı gibi isimlerle de görüldüğü söylenmelidir.

Bu sayısal verilerden bir diğeri ise çalışmamız sırasında farkına vardığımız bir orandır. Bu verilere göre 2524 meslek üzerinden bakıldığında erkek egemen bir oran olduğu saptanmıştır. Kadının daha çok hizmet sektöründe çalıştığı gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle profesyonel meslek sahibi kadın karakter sayısı, hizmet sektöründe çalışan kadın karakter sayısından da azdır.

Denilebilir ki meslekler Orhan Pamuk kurgusalında önemli bir yer edinmiştir. Bazen mekân ilişkisi oluştururken, bazen zaman ilişkisini oluştururken kullandığı meslekler bu tezin doğruluğunu ortaya koyar. Bazen imge bazen de izlek için araç olurlar. Bazen de karakterlerin isimleri meslekleri olur. Edebi değeri olan metinler kurmaca metinlerdir. Üstü örtülü bir anlamdan gizini, gücünü alır. Okuyucuya doğrudan vermez iletisini ya da duygusunu. Yazarın anlatacağı ne ise bir çeşit giysiyle giydirilir romana, kurguya. Bunun için çeşitli yollar kullanabilir imgeler, olaylar, mekânlar... Orhan Pamuk’ta kurmaca, meslekler aracılığı ile giydirilir. Gizil anlam bazen Orhan Pamuk’un olmak istediği meslekler, kişiler, bazen çevresi, bazen statüsü, kaybettikleri, hayalleri olur. Meslekler bu gizliliğin anahtarı olur.

KAYNAKÇA

Ahmedov, Ramil. “Orhan Pamuk: Şimdi yazdığım Veba Geceleri de biraz Doğu-Batı romanıdır”, Kitaplık. Eylül-Ekim, 2018: 04-14.

Arıklı Ercan. “Meslek”, *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, cilt 13, 1986.

And, Metin. *Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.

Boratav, Pertev Naili. *100 Soruda Türk Folkloru*. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1994.

Cirhinlioğlu, Zafer. *Meslekler ve Sosyoloji*. Ankara: Gündoğan Yayınları, 1996.

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 1996.

Durkheim, Emile. *Meslek Ahlâkı*. Çev. Mehmet Karasan. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1986.

Prof. Dr. Eren Hasan, Prof. Dr. Tekin Talat, Doç. Dr. Gözaydın Nevzat, Doç. Dr. Zülfikar Hamza. *Türk Dil Kurumu Yayınları Türkçe Sözlük-2*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.

Karasu, Koray. *Profesyonelleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları: Tezler Dizisi: 11, 2001.

Karataş, Pınar. *İnsanlar İkiye Ayrılır: Meslek Folkloru Bağlamında Hekimlik*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2017.

Lecomte, Pretextat. *Türkiye’de Sanatlar ve Zeneatlar*, Tercüman 1001 Temel Eser. Kervan Kitapçılık.

Ozankaya Özer. *Temel Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Cem Yayınevi, 1995.

Pamuk, Orhan. *Cevdet Bey ve Oğulları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Pamuk, Orhan. *Sessiz Ev*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Pamuk, Orhan. *Beyaz Kale*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Pamuk, Orhan. *Kara Kitap*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Pamuk, Orhan. *Yeni Hayat*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Pamuk, Orhan. *Gizli Yüz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Pamuk, Orhan, *Benim Adım Kırmızı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Pamuk, Orhan. *Kar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Pamuk, Orhan. *Masumiyet Müzesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Pamuk, Orhan. *Kafamda Bir Tuhaflık*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Pamuk, Orhan. *Kırmızı Saçlı Kadın*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Pamuk, Orhan. *Hatıraların Masumiyeti*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Prof. Dr. Tez Zeki. *Meslekler Tarihi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2016.

İnternet Kaynakları

turkedebiyati.org, 2007, 16,12,2018 <[https://: www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html](https://www.turkedebiyati.org/orhan_pamuk.html)>

İŞKUR E-ŞUBE, 2019, İŞKUR Türkiye İş Kurumu, meslekler sözlüğü,12,09,2018 <[https://:esube.iskur.gov.tr/Meslek](https://esube.iskur.gov.tr/Meslek)>

orhanpamukwordpress, 14,10,2016,

kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Orhan_Pamuk,14,10,2016, 16,12,2018 <<https://orhanpamuk.wordpress.com/2006/10/14/orhan-pamuk-kimdir/>>

